aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai

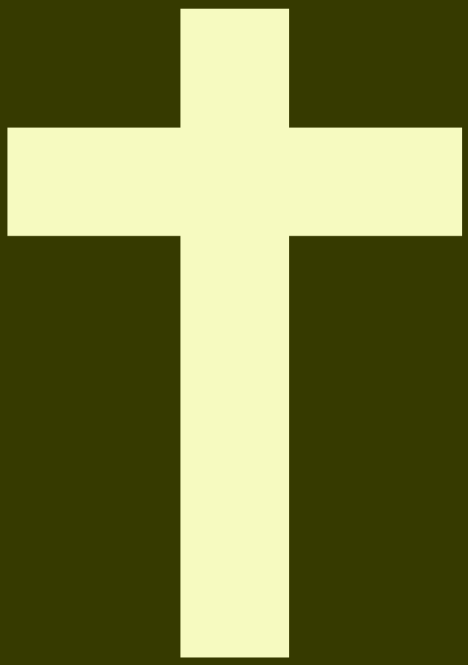

The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023
363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7

Contents

FRT 1
Mátíyu 3
Máákɑ 69
Árúku 107
Yóni 173
ąantá-kwɑɑsi 216
Árómáɑ 276
1 Kórínti 307
2 Kórínti 337
Kárésiyɑ 357
Évésɑsi 368
Vírípai 378
Kórósi 385
1 Tésárónaikɑ 392
2 Tésárónaikɑ 398
1 Tímóti 402
2 Tímóti 410
Táítási 416
Vírímóni 420
Ípíru 422
Yémési 446
1 Pítɑɑ 454
2 Pítɑɑ 462
1 Yóni 467
2 Yóni 474
3 Yóni 475
Yúte 476
paárurain-kwɑsai 479
Read the New Testament 509

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai

The New Testament in the Kosena language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

Aúná-Aimba Simái Tarúmakain-Kwasai
The New Testament in the Kosena language of Papua New Guinea
[kze]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1980 by Wycliffe Bible Translators, Inc.

Web version
© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai

Mátíyu

Ísu kwíyómpa'a irówana Mátíyu siyáánkai-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Ísun-aai agaimakáiye. Ísuna kwayó-kwáásímá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Mátíyu moórá-awi'a Árívái kwemá maanáúvái agaimakáiye. Áánútu séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaniye sirónteмba ááéraan-aimba simái tarúmakon-auvai-kwandaaivimba agáyómba Ísuntavai siráawe. Yútaa-kwaasi Ísuntavai sésa Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaaman-iye sígwáe séna maanáúváívímbá agairáiye. Ísu asirayámbá tokéna Áánútuna ámáánkona ááimba simátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'mae iráiye. Mátíyu mirán-áímbá maanáúváívímbá agaimakáiye.

Árúku 3:23-28

1 Ísu Káráísitina akúni'a uráan-kwasai. Ísu aíkwá'náma Tévítimani. Tévíti aíkwá'náma
Ááváramumani.
2 Ááváramu Áísákaamba marankówana
Áísáka Yákópomba marankówana
Yákópo Yúta-iyai ávárawáínónda matinkówana
3 Yúta Pérésinte Sáraante matínkaraimba
tinówa Témamani.
Pérési Éséronimba marankówana
Éséroni Árámumba marankówana
4 Árámu Ámínátapamba marankówana
Ámínátapa Násonimba marankówana
Násoni Sáómonimba marankówana
5 Sáómoni Póásimba maránkaraimba
anówa Áré'apimani.
Póási Ópétimba maránkaraimba
anówa Árútimani.
Ópéti Yésimba marankówana
6 Yési Tévítimba marankówana
Tévíti kárákwiyi-i'a uráiwai Sórómonimba
maránkaraimba anówana aiva-kwánkó áwí'a
Yúráya úwana naaén-kwamba Tévítimani.
7 Sóróмoni Áríyapoamumba marankówana
Áríyapoamu Ápáísaamba marankówana
Ápáísaa Ésaamba marankówana
8 Ésaa Yíósavatimba marankówana
Yíósavati Yórámumba marankówana
Yórámu Ásáyaamba marankówana
9 Ásáyaa Yótámumba marankówana
Yótámu É'ásaamba marankówana
É'ásaa Ésékayaamba marankówana
10 Ésékayaa Mánásaamba marankówana
Mánásaa Émósimba marankówana
Émósi Yósáyaamba marankówana
11 Yósáyaa Yékónaya-iyai ávárawáínónda matinkówasa

minkánáávímbá Pépíróni-naopakewai Ísareri-kwaasi tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkaraawe.
12 Pépíróniva'a mátínkó-kanaavimba
Yékónaya Síátiomba marankówana
Síátio Sérápápeomba marankówana
13 Sérápápeo Ápáyatimba marankówana
Ápáyati Éráyakimumba marankówana
Éráyakimu Ésomba marankówana
14 Éso Sétókomba marankówana
Sétóko Ékímumba marankówana
Ékímu Éráyatimba marankówana
15 Éráyati Éríesaamba marankówana
Éríesaa Mátánaamba marankówana
Mátánaa Yákópomba marankówana
16 Yákópo Yósépimba marankówana
Yósépi Máríyaamba awaikó úwana Máríyaa Ísumba anówamani. Ísuntavesa Áánútu usásinankaiwaiye sésa Káráísitiye kwésewe.
17 Ááváramumo máyonka'a sísamaivakemba éíyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówasa Tévítimo paárurenamo máyonka'a sísamaivakemba éíyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówasa Pépíróniva kewai tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkarowasa máyón-kanaavimba sísamaivakemba éíyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówana minká'á Máríyaa Ísu Káráísitimba maránkaraiye.

Ísumba maránkarain-kwasai.
Árúku 2:1-7
18 Ísu Káráísitimba marankómba maará uráiye. Ísu anówamba Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana Yósépi íma kwesé kurónka'a ámú'a paáruraiye. Áánútun-amanko ámú'a paárumankarowana
19 awaikó kawe'á kwéuwai séna kwaási túranka'a ai'máráanana Máríyaa aigaeyávéna iváímpo'a aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiye.
20 mirá imáyáama kwéena aún-kwáyowana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai kaainampá'á simámena séna Yósépiyo Tévítin-andaraken-kwaasi óne. Máríyaamo ámú'o káúvímba Áánútun-amankowe su'mai ámú'a kauwánkáímba po kwembá úwoi mayáníyompo íma áá'a kaíno.
21 iyámpóímo marankánímba áwí'a Ísuwe simámiyo siráiye. mináwíkóná ááimba kwená kwaási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye siráiye.
22 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai sirónka'a póna mirán-tántáá'á paáruraiye.
23 kwemá agaimaréna séna
moórá-inaamarugo kwaaí íma mairéna ámú'a
kaumái iyámpói marankáínasa miníyámpóígó
áwí'a Émániyueriye sénááowe
agaimaréna siráimba mináwíkóná ááimba Áánútu keséya máyáiye siráiye.
24 Yósépi aúvínké usásinena Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai siróntemba awainínkómbá mairéna
25 íma kwesé kúmba úwoi ména kárákwirowana iyámpói marankówana Ísuwe séna áwí'a tamánkaraiye.

aaváúmó usópaken-kwaasi taawánaraan-kwasai.

2

1 Yútiyaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba Pétáremu-naopa'a Máríyaa Ísumba maránkarowasa némpakemba aaváúmó usópaken-kwaasi kawer-ímáyáágwárá-kwáási teémesa Yérúsaremu-naopa'a tésa
2 sésa Yútaa-kwaasira'a kárákwiyinine sénamo maránkáín-iyampoi náávara ánkaraao. aaváúmó usaipá'á méta awánáúndaya moórá-o'a paárisata awánéta séta iyámpói maránkaraimba póta awánéta kwenáwí'a mósá maránáe séta teémeta túne siráawe.
3 suwaná marará-káwáánákó Éróti mináímbá isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewaigwara'a ísówana tirunkó sáwí'a úwana
4 Éróti mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé tááyowasa torupamái máyówana séna Áánútu ai'maráníwaimba Káráísitimba marankánímba náávara ankáníyo súwasa
5 sésa Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopa'a ankáníye. Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna
6 Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopaken-kwaasiyono. Yútiyaa-marava'a kárákwiraawaivimba kentí naaópa'o kárákwiraawai íma tínaaempa'a máyáawe. kentí naaópakemba moóráwai paárurena kesí kwaási Ísareri-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiyiniye
agaimaréna siráiye suwaná
7 Éróti iséna aaváúmó usópaken-kwaasi aúpá'á tááyowasa tuwaná tísaa ena séna nósa-tawai minó'á paárisara awánaraao súwasa simámúwana
8 Éróti séna Pétáremuva'a miníyámpói koavakáá-umai awáné'a tasimásimiya'a kesé kuré'a kwenáwí'a mósá máráano súwasa
9 isésa kumbá aaváúmó usópa'o mésamo awánaraan-o'a awánowana minókómá aiva'á kwégwena miníyámpóímó máyonka'a kogwaúwasa
10 áváráumai aamoí ésa
11 mindáúmpá'á iyésa anówante miníyámpóíyé tuwánésa kívairesa miníyámpóígó áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawe-tántáá'á kóri-ontamba óimai amésa kawer-úmúmbó íí-yántáá'á óimai amésa áséi-kwiyum-basawenkwara'a óimai ámakaawe.
12 ámatuwesa tuún-kwáúwana Áánútu kaainampá'á simátimena séna Érótimba íma kosimáméro súwasa ó'on-ampakemba kentí naaópa'a kóuraawe.

Ísumba áí'maesarai Ísípiva'a kurááyan-kwasai.

13 kóúwana kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá Yósépi kaainampá'á awánówana séna Éróti miníyámpói tuvuwíndayavena kwéavakaa-ivo usásine anówante miníyámpóíyé tí'mae Ísípi-marava'a koména'a aáno simámé'a áí'mae tiyó sénaumne súwana
14 mindó'wáámbá usásinena anówante miníyámpóíyé tí'maena Ísípi-marava'a kwémena
15 mivá'á komáyowana Éróti pukáiye. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai sirónka'a póna mirá uráiye. kwemá agaimaréna séna Ísóigo séna
Ísípi-maravakemba kesáánimba máyaina'a
ááyaanana koyauweráníye
siráiye agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiye.

iyámpói tínkankaan-kwasai.

16 Éróti awánómba aaváúmó usópaken-kwaasi kampa'á simáuwesa kóúwana Éróti arunkó áyámba úwana aaváúmó usópaken-kwaasi simámakon-aintavaiye o'á

paáruraiyemo sirón-aintavaiye imáyáa éna évakarawai ti'maréna séna Pétáremu-naor-ayampa'-naopimpa'a kaer-ímó ten-íyámpóíyé ímo kaer-ímó tarén-iyampoiye tivakáá-umai tínkantuwaaro súwasa mirá uráawe.
17 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Yérémaya sirónka'a póna mirá uráiye.
kwemá agaimaréna séna
18 Áráma-kwaasi ávááraumaimo ivi'ó taráamba ísaraawe. Áréseo aísaavutantamba
uráan-kwaasi miwítí iyámpóíyavesa ivi'á taawasá iyámpóímo pukáantavesa
timambá aráápamai tínkaraawasa úwoi ivi'á támae iráawe
agaimaréna siráiye.

Ísípivakemba tiráin-kwasai.
19 Éróti puwúmba Yósépi Ísípi-marava'a ména kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá kaainampá'á awánówana séna
20 miníyámpóígómbá tuvuwónáe sen-kwáási á'a púwóvo usásine anówante miníyámpóíyé tí'mae Ísareri-marava'a kwaaó súwana
21 usásinena awainínkónte ááninkonte tí'maena Ísareri-marava'a kúmba
22 Éróti ááninko áwí'a Ákéreasi kwemá avowáná anondá Yútiyaa-ayampa'a kawáá-máyáí kwémayowana Yósépi iséna mináyámpá'ó koménintavena inkaisúwana kaainampá'á Áánútu simámuwana Káríri-ayampa'a
23 Násáreti-naopa'a tí'maena koméraiye. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai sirónka'a póna mirá uráiye. kwemá Ísuntavena séna
Násáretivaken-kwaasiye sénááowe
agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiye.

3

Yóni simátímakarain-kwasai.
Mááka 1:2-8, Árúku 3:1-18, Yóni 1:19-28
1 minkánáávímbá moóráwai áwí'a Yóni ména nombá pétinkowai póna Yútiyaa-marava'a kúmba kavóná-marava'a koména simátimena séna
2 Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a teró simátíma'mae iráiye.
3 naaóvá'á Yóni íma máyonka'a Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya Yónimo paárinintavena imáyáa éna agaimaréna séna
moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá
kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno
Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yóni paárúwana mináímbá paáruraiye.
4 Yóni póígo áwí'a káámeri kwená áyáú-kwatoi iréna aúwarasinei ámúranda uréna a'nóríné kwantáámíkóná aúwé mintóné su'mai kwénena
5 aaí simátíma'mae iyúwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Yútiyaa-ayampaken-kwaasiye Yóntáni-nonkona menávápákéné maanávápákén-kwáásíyé miráumai kwaási tóyo ésa
6 sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yóntáni-nompimba nombá pétinkaraiye.
7 Yóni nombá pétinkena awánómba ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé sáwíva'a nombó pétinkanintavesa kwenópa'a tóyo uwaná simátimena séna iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo.
8 kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawe'-máyáí máyéwa'a tuwánanaumne.

9 Áávára*m*u kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawe-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Áávára*m*u aísaavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúráasino. Áávára*m*u aísaavutantamba uráundawai póta kawe-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró.
10 íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravímbó agaisúwáantemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siráiye.
11 Yóni simásuwena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tewáí nombá kwévetinkaundanivo kesínaaemba tíníwai Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye. iramó agáyáantemba íníye. kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne.
12 aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmísanamo ásima úndáomo tútúwaisasamo kaíkai'o ínín-iravimbo kwiyúmaimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máráantemba kwaási miráráámbá íníye Yóni siráiye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.
Mááka 1:9-11, Árúku 3:21-22

13 minkánáá Ísu Káríri-ayampakemba Yóntáni-nompa'a téna Yóni nombá pésinkainkwae séna túwana
14 Yóni séna ímanivo emó nombó pésinkaniyonda kanaán-ivo kentáváí se nombá pésinkaao kwésene súwana
15 Ísu séna ivátuke súndantemba mirá uwo. mirámó ékaimo ékai Áánútu siráini'a óyauye súwana owé séna
16 nombá pérankowana nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana
17 aaigówé su'mai kwíyómpakemba séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiye.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.
Mááka 1:12-13, Árúku 4:1-13

1 súwana Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánintavena Áánútun-amanko Ísumba simámuwana kavóná-marava'a
2 koména toómbá íma néna ayáátááka'a 40 no'waamba kwaúwana áváára*n*-aai ankówana
3 Sáátáánigo Ísu sáwí'o índa awánanae séna Ísunopa'a téna séna emá Áánútu áánimba úne kwésempo maanóntánkóntáváí toómbá aúréna'a naanó siyó súwana
4 Ísu séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba séna
toómbó náíyawaiye su'mai kwaási íma tátoraivo
Áánútu siráini'a amápa'a íyana tátoraniye
siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana
5 Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena
6 séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba séna
Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráínasa enká'á kárákwiresa pósa
óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándei aramónááowe
siráiye. mindáyavai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana

7 Ísu séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwara'a séna kentí Ísóigo Áánútumba
áísaa umai isánáe íma seró
siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana
8 Sáátáánigo Ísumba ái'maena anón-omapa'a iréna móankena amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasiye miwítí anón-asirayane agaráárankena
9 séna kenká'ó kívairemo kesí imáyáamo mósá máréna'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana
10 Ísu séna Sáátáánigo kówaao. Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba séna
kentí Ísóigo Áánútumpa'a imáyáa é'a kwenáwíre
su'mai mósá maré'a kwená mayáíyé su'mai máyáaro
siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana
11 Sáátáánigo auwéna kúwasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumésa Ísumba áwa'naa uráawe.

Ísu kwená mayáímó ááimba ásárain-kwasai.
Mááka 1:14-15, Árúku 4:14-15

12 Yóni marará-káwáánákó áwí'a Érótintavena séna sáwí'a uráiye sirónta vena ándáva'a máankowana máyon-aimba Ísu iséna Káríri-ayampa'a kwéna
13 Násáreti-naopa'a íma koména Kápénéamu-naopa'a koméraiye. mindáópa'a Káríri-nonkwaaunkon-awampa'-naopa'a Sépiyuraaniye Návataraiye tísaavutantamba uráawaiti maravá'á kwáyon-daopa'ani.
14 Ísu Kápénéamu-naopa'a komáyomba naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna sirónka'a póna mirá uráiye. kwemá agaimaréna séna
15 Sépiyuraaninte Návatarainte mindárai tísaavutantamba uráawaiti maravá'á nonkwaaúnkón-awampa'a Yóntáni-nonkona menávápá'-máráó áwí'a Káríri-marava'a máyáawai ó'on-o'on-kwaasiyave'a súnda
16 minkwáási túnkwi-ayampa'a mésa sámo kaípa'a awánanaaowe. Áánútuna némpa'o túnkwi-ayampa'o máyáawai sán-kamátinkaniye
agaimaréna sirónka'a póna Ísu paáréna mirá uráiye.
17 minkánáá Ísu simátimindayavena ááimba ásámai simátimena séna Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró siráiye.

Ísu éíyain-kwaasi tááyarain-kwasai.
Mááka 1:16-20

18 Ísu Káríri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásíráí mésarai awaaó áwí'a Sáímoni moórá-awi'a Pítaa úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana
19 Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máímo tímapa'o kwénaaoyantemba aúná-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai
20 minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiye.
21 kwesé kuyaná Ísu kómarena kúmba kae-kwáásíráí mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye tivowámpi kwimái nompí-sípívímbá mésaya kwase-únámbá to'mayaa kwéuwana Ísu minkáé'nárai tááyowasarai
22 avekáámbá tivowámbá mindómpí-sípívímbá auwésarai Ísuwe kurááiye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayáí mairáin-kwasai.
Árúku 6:17-19

23 Ísu Káríri-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena mono'-náúmpímpá'á Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba mináséí-kwásáí kosimátímapa'a kwénaaena ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkava'a kúwana
24 kwenááigo Síriyaa-marava'a naaó'-nao'a kóyáwé úwasa ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiye taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasiye tíyayaambo árúkun-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye mirámó un-kwáási taagwiya'maésa Ísunopa'a mátínkówana asóvamatinkena
25 aambó kwénaaumba sáwívarawai Káríri-ayampakene Tékáporisi-ayampakene Yérúsaremu-naopakene Yútiyaa-ayampakene Yóntáni-nonkona menávápákén-kwáásíyé miráumai-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

5

Ísu omápa'a ména simátímakain-kwasai.
Árúku 6:20-23

1 Ísu máyowasa sáwíva-kwaasimo tóyo umbá tuwánéna omápa'a umáyowasa kwená kwaásiyomba torupamái máyówana
2 simátimena séna
3 Áánútu súwa'naa ínkwáe sewáí Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena miwírá'á kwégawaaiye.
4 miwívímbá sáwí-imayaa kwáyáísana tirunkó umbaí kwétaiwai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena etóyói kwéumatinkaiye.
5 kesáváí túmo ímo maé kwéiyowai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkaimba pósa siráim-barama mayánááowe.
6 Áánútu siráintemba mirá ónáe kwésewai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena kawe'ó umáímo ménaaontavena kawerí'a umátinkaniye.
7 tirumbó kwéumatinkaawai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena arumbá umátinkaniye.
8 tirumpinkémbó kawer-áíné su'mai kwésewai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkaimba pósa Áánútumba awánanaaowe.
9 kwaásivimbo paru umátinkanaaontavesa mayáí kwémayaawai Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena kesí iyámpóin-owe síníye.
10 Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo arupí umáímo máyáantavesa sáwí'a kwéumatinkaawe. Áánútu miwí kawe'á kwéumatinkena miwí kwená kwaási-i'o ombá póna kwégawaaiye.
11 keinárawa'o kentávé'o asiramáímo máyáantavesa mindáyavesa sáwí-aimba simátinkesa sáwí'a umátinkesa ó'on-o'on-kampar-aimba simátinkaamba Áánútu keinárawa'a kawe'á kwéumatinkaiye.
12 naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo sáwí'o umátínkaraantemba ívé'a sáwí'a kwéumatinkaamba tirunkó kawe'á kwéina'a aamoí é'a kwíyómpakemba kentí kawe'-méyámbá mayánááowe Ísu siráiye.

sán-kaí-áíné uwígón-aaiye Ísu siráin-kwasai.
Mááka 9:50, Árúku 14:34-35

13 Ísu simásuwena simátimena séna marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a uwígómó áséimo intenkáámbá kwéowe. mirá kwéombanivo uwímó sáwí'o énamo imbá íma kawe'á umái kéna íma áséi éna úwoisankaamba umágwisasa aampa'á tukésa kwénaaowe.

14 marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a sámo kaintenkáámbá kwéowe. ááraipa'o kwáyáin-daopa'o mósá awánaantemba keinárawa'a máyáawaina ááimba kwéawanaawe.
15 iramá oómbá kúra'maresa íma aúpá'á maráíyamba avora'á maráíyamba mindáópaken-kwaasi awánanaaowe.
16 miráumai sámo kaintembá kwaásivimba mé'a sán-kamátinkaiyasa kentí kawe'-máyáí tuwánésa kentivo kwíyómpa'o máyáiwai áwí'a mósá maránááowe Ísu siráiye.

Ísu ámáámba siráin-kwasai.
17 Ísu mináímbá simásuwena séna íma kentávé'a sé'a Mósesi siráin-aine Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aine ivá'á túwáiwaiye íma seró. Áánútun-aai siráan-aimba íma tuwánaumpo siráanteni'o umáímo paárinintave'a kunkáumne.
18 simátíménda ísáaro. kwíyómba maramá kwáyáísana póna Áánútun-aai kwaíkwai'a kwéiye. Áánútun-aaigo amápa'a kwaíkwai'a kwéimba póna mináínkómó siráinten-umai amápa-tantaa'a paáriniye.
19 miráumai Áánútun-aaivinkembo kítor-aimbo araaisésamo ó'owantavesamo sésamo kwéundantemba mirá ínímba mindá kanaán-iye síyanamo éna Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba íma asirayán-kwáásímán-owe sínívo Áánútun-aaimo taag-wiyavésamo simátimesamo sésamo Áánútun-aai ísáaro kwésewaiyavena Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba anón-kwaasiman-owe síníye.
20 moórá-aimba simátimunda ísáaro. ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sen-kwáásíyé sésa Áánútumo siráintemba umái máyaumnemo sembá kampa'á kwésewe. miwímó ontembó keinárawa'o é'a Áánútumo kawááipa'a íma mé'a Áánútumo siráintemba árai'a mirámó é'o é'a Áánútumo kawááipa'a ménaaowe Ísu siráiye.

tínkamon-aimba siráin-kwasai.
Árúku 12:57-59
21 Ísu maarán-áínkwárá'á séna naaóvá'á Mósesi kentíkwá'náyavena simátímakain-aimba ísaraamba maará séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. mirámó íyasamo ésa aaivimbá maitinkánááowe siráimbanivo
22 simátime'a sé'a miwítí kwaásiyavesa aaisambá kwétiyiyawai aaivimbá maitinkánááomba mindá kanaán-iye. miwítí kwaásiyavesa sáwí-aimba simátínkáawaima tí'maesa aaimó ísáawaitopa'a mátinkaiyasa aaivimbá maitinkánááomba mindá kanaán-iye. miwítí kwaásiyavesa uwo'aó-kwáásíyá'o. úwoi-kwaasiya'o. sésa simái sáwí'a kwéiyawai sáwí-meyambo mayánááopa'o iramó kwégaipa'a ménaaomba mindá kanaán-iye.
23 mirán-áímbá imáyáa ombá Áánútuntave'o imáyáamo é'o moórá-yantaa'o aménáe'o anóm-bono'-naumpa'o komé'o é'a kentí kwaási aaí tátokaiya'o tááka'o maké'o é'a
24 Áánútumbo aménááon-tantaa'a óntan-taareigona egwaa'á mámare'a mináímbá koísámai arupí umásuwe'a koyauweré'a Áánútumba áméro.
25 aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáási timíyasa ándá-naumpa'a tinkánááowe.
26 ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráiye.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.
Mátíyu 19:9, Mááka 10:11-12, Árúku 16:18
27 Ísu mináímbá simásuwena séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna ó'owi tuwainímbááre tuwai'mááte íma nááóro siráimbanivo

28 simátime'a sé'a moóráwaimo moóráwai-inimbo awánénamo tavisénáe sénamo ínímba íma avora'á ínívo imáyáaneiye su'mai tavisínana Áánútu séna imáyáavinkemba á'a kwéyavisiye síníye.
29 túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímó awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'án-iye.
30 tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tíyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'án-iye.
31 naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváívimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráimbanivo
32 simátime'a sé'a awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ai'mátuwaisana minínínkó kówéna moórá-kwaasi komairéna minínínkó aúná-kwaasigoe kwénaaimba sáwí-amba kwénaaiye. aivar-áwáíkómó ai'mátukaintavena mirá kwéiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiye.

amápa-tantaapimba íma matuwé'a seró-kwasai.

33 Ísu maarán-áínkwárá'á séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna Ísóigompata mirá ónaumne síyamba kampa'á seváínivo árai'a sé'a mirá oró siráimbanivo
34 simátime'a sé'a kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a mirá oró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a íma mirá oró. Áánútu kárákwiraiwai kwíyómpa'a máyáivo Áánútu áwíka'a íma matuwé'a seró.
35 Áánútu marapá'á kárákwiraipa'an-ivo íma marará'á matuwé'a seró. Yérúsaremu-naopa'a Áánútu kárákwirain-daópa'an-ivo íma mindáópa'a matuwé'a seró.
36 avután-á'nóntáúrá'á kaantáún-a'nontau íma kanaán-umai auré'a kaantáún-a'nontaura'a avután-á'nóntáú íma kanaán-umai auránááovo ti'nónká'á íma matuwé'a seró.
37 kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áíné su'mai seró. owé mirá ónaumne seró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áíné su'mai seró. a'áo íma mirá ónaumne seró. simátimunda-aimba Sáátáánigona imáyáavinkeni'a kwéowe Ísu siráiye.

anondámo ímo tínkami-kwasai.
Árúku 6:29-30

38 Ísu mináímbá simásuwena séna Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna moóráwaimo moóráwai aúrambo pítuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenaúramba pítuwanaaowe. moóráwaimo moóráwai áwááyaamba kútúyuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáwááyaamba kútúyuwanaaowe siráimbanivo
39 simátime'a sé'a moóráwaimo sáwí'o umánkáimba íma anondá kwembá sáwí'a umánkaino. moóráwaimo áá'o tuwausínamo e íma kwembá inkamé ókwara'a kwántáminana tuwausíníye.
40 moóráwaimo ená unáánkwátóiyavesamo mayánaunda pó'a áí'mae'a aaimó isáí-kwáásígónópa'a máánkare'a ókwara'a mayánaumnemo sínamo e íma a'áo se paákár-únánkwátóigwara'a amiyó.
41 moóráwaimo aampa'ó tátorenamo séna kesí náaindaamba sáwíyanka'a súwa'naa uwómó sínamo e íma a'áo se úwoi ayáátááka'a áwa'naa uwo.
42 moóráwaimo moórá-yantaatavenamo simiyó sínamo e úwoi amiyó. moóráwaimo moórá-yantaatavaimo kwááyu simiyó sínamo e mirá uwo Ísu siráiye.

namuro-kwáási kawe'á umátínkáaro-kwasai.
Árúku 6:27-28,32-36

43 Ísu mináímbá simásuwena séna naaóvá'á simátímakain-aimba ísaraamba maará séna kentí kwaásiti imáyáa oro. kentí namuro-kwáási tíyámba umátínkáaro siráimbanivo
44 simátime'a sé'a kentí namuro-kwáási imáyáa timé'a sáwí'o umátínkáawaiyave'a túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró.
45 mirámó ombá kwíyómpa'o kentivo máyáiwaina iyámpói-i'a kwéowe. Áánútu miráumai kawe'á umátinkena aaí sisaná aa'á kaisaná kawe-kwáásíráré sáwí-kwaasirare aa'á kaisaná Áánútu aaí sisaná aa'á tisaná arupí-kwaasirare ímo arupímo umáímo máyáan-kwaasirare aa'á kwétiye.
46 amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. táákísimo máyáan-umoyan-kwaasi íma kawe-kwáási ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamo éna Áánútu íma kawe'-méyámbá timínívo kentí namuro-kwáásígwárá'á imáyáa tíméro.
47 amáparawai kentí kwaási-i'a umái kawe'á kwéumatinkaawe. Áánútuna aambó ímo kwárááwaigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kentí kwaásiye su'mai ímanivo kentí namuro-kwáásígwárá'á kawe'á umátínkáaro.
48 kentivo kwíyómpakewai kasenkuí'a umái máyáimba mindáyave'a imáyáa é'a kasenkuí'a umái máéro Ísu siráiye.

6

kwétuwa'naa-on-kwasai.
1 Ísu mináímbá simásuwena séna évakarawaiyave'a tirumbá umátinke'a túwa'naa ónááomba íma maarán-ímáyáá é'a kwaási máyaiyanka'a kwétuwa'naa-onasa anón-kwaasiman-iye sígwáe-imayaa íma é'a úwoi túwa'naa oro. mirán-ímáyáámó kwée'o túwa'naa íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai kawe'-méyámbá íma timíniye.
2 óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kwaási aamoí umásinkaigwae-imayaa íma é'a íma anónkar-anonka'a síyamba úwoi túwa'naa ónááowe. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi mono'-náúmpáré aamparé kwirésa anónka'a sembá óísambo ímo makáawaimo tímémba íma miwítí imáyáa ombá kwétimesa kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kwétimewe. árai'a simátime'a sé'a mindámo tímén-anonda miwí túwí'o mósá máráamba á'a mimbéyámbá kwémayaawe.
3-4 óísambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kesí kwaási suwánaavo sé'a kwaásimo ímo máyaiyanka'a túwa'naa oro. mirámó ombá kentivo aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna kawe'-méyámbá timíniye Ísu siráiye.

Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.
Árúku 11:2-4

5 Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo sentembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa aamoí umásinkaigwae-imayaa ésa mono'-náúmpá'á mésa kwaásimo tóyo on-áyámpá'á mésa námúnaa kwésewe. árai'a simátime'a sé'a miwímó mirámó kwéon-anonda miwí túwí'o mósá kwémaraamba mimbéyámbá kwémayaawe.
6 miwí mirá kwéovo Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kentí naaúmpa'a keináraware su'mai umé'a kentivombó ímo ane'ó awánaraawaimpa'a námúnaa síyana aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna iséna kawe'á umái túwa'naa íníye.

7 Áánútumpa'a námúnaa sénááomba úwoi-ainkaamba íma simái tavisénaaowe. Áánútuna aambó ímo kwáráawai sésa tavisimái-ainta senanayá súwa'naa íníye sésa úwoi-ainkaamba simái kwétavisevo
8 íma mirá oró. kentivombó Áánútumpa'o mirám-baaran-aintave'o kwéaisaa-e'o súwa'naa íníyemo síyamba á'a awánaraimba póna túwa'naa íníye.
9 Áánútumpa'o aaí sénááomba maará sé'a
kentáásivoo kwíyómpa'a máyaandawai óne. enáwí'a usáyaaitarain-awita mósá kwémaraumne.
10 kentáárá'á kawááuwoya kwésune. kwíyómpakewaimo embó arááímo tainí'o ontembá súwa'naa inatá póta marapátá máyaundawaiya embó arááímo tainíta ónaumne.
11 ívé'a kentáásí toóntá simiyó.
12 kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaanaya miráumaiya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwaaó.
13 sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyambo e súwa'naa íníyone. Sáátáánigo kentáá tátoraivo se kárákwiyiniyone. [ená kwaásimo kawááúmae kwéiyonana ená asirayámbá kwaíkwai'a úmae kwéiyisana enáwí'a anómba úmae kwéiyimba árair-aimban-iye.] mirán-áímbá Áánútuwe seró.
14 sáwí'o umátínkaraamba ímo anondámo sáwí'o é'o ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba túwa'naa ena maitiyuwánívo
15 sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye Ísu siráiye.

toómbó auweson-kwásáí.

16 Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútumpa'o námúnaawe su'mai sé'a toómbá kwéawesomba asósói-kwaasimo ontembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa sésa kawe'á ésa toómbá kwéawesowe sígwáe sésa toómbó ímo naanten-tói'á ma'mái kwémaewe. árai'a simátime'a sé'a miwítí meéyámbá miwí túwí'a mósá kwémaraam-beyamba á'a mairáawe.
17 miwí ésa mirá kwéovo keinárawa'a toómbá kwéawesomba tói'a kwisuké'a ti'nóntáu paasá tumái kawe'á úmaraiyasa
18 kwaási tuwánésa toómbá kwéawesowe íma síyana kentivo tuwánéna kawe'-méyámbá timíníye. kentivon-ane'ó ímo awánaawai aúpá'ó ombá awánaiwai kawe'-méyámbá timíníye Ísu siráiye.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.
Árúku 12:33-34

19 Ísu mináímbá simásuwena séna marapá'ó máyáamba sáwívar-oisamba íma máráaro. maráíyan-oisamba avíyaraamba káínana kwaígo náínana atún-káínasa mindámbá sáwí'a umásuwesa umóyámbá mayánááovo sáwívar-oisamba íma maré'a
20 kawe'-máyáí mayáíyana kentí kawe-tántáá'á kwíyómpa'a kwéniye. kwíyómpa'a kwáyáimba avíyaraamba íma káínana kwaígo íma náínana atú íma káínasa kwaási íma umóyámbá mayáíyana úwoi kwéniye.
21 marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkáníye Ísu siráiye.

túranko kentí imáyáavimbo sámo kwégain-kwasai.
Árúku 11:34-36

22 Ísu mináímbá simásuwena séna túranko kentí imáyáavimbo sámo kaí-yántáá'án-iye. túrankomo kawe'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa sáma kánívo

23 túrankomo ímo kawe'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa túnkwiniye. marapá-tántáárέ su'mai imáyáamo íyanamo éna keinárawapimbo sámo kaí-yántáá'ó ímo kwénamo éna tuní-yántáákó anómba umái kwéniye Ísu siráiye.

óntantavena Áánútuntavena siráin-kwasai.
Árúku 16:13

24 Ísu mináímbá simásuwena séna íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayáí kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayáí kawe'á umái maésa moóráwaina mayáí sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayáí íma mayánááowe Ísu siráiye.

máyáantavai íma anón-imayaa oró-kwásáí.
Árúku 12:22-31

25 Ísu mináímbá simásuwena séna mináímbá imáyáa é'a simátime'a sé'a máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iye. unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iye.

26 numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo kentivo kwíyómpakewai miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a kemá kwaási numaómbá usáyaaitaraamba póna kentí toómbó éna timíníye.

27 keinárawa'o anón-imayaamo é'o é'a maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátááka'a ménaaowe.

28 unáánkwátói ónááontave'a íma anón-imayaa é'a kwaigwandáánká'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo

29 simátime'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoiye konaaririyé makówai úwasa kwaási awánésa kawe'án-iye sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawe'an-iye kwésewe.

30 uvá'á konaarirí-yántáárέ séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáiye. umá íma kwaíkwai'a ínívo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisúwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáiye. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínívo keinárawa'a Áánútuntave'a íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iye ímo seráámbá kwésewe.

31 Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró.

32 Áánútuna aambó ímo kwáráawai toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o e'a puwónááontavena kentivo imáyáa éna kwétimivo imáyáa íma anón-imayaa kwée'a

33 Áánútumo kwená kwaásimo kawááintave'a aiva'á imáyáa é'a kwembó arááímo tainí'o kwéontave'a imáyáa é'a mirámó owaná mintántáá'á kwétimiye.

34 ayunkáwe aaváyaawe paárinin-tantaatave'a íma anón-imayaa íyana tirunkó umbaí táíno. ívé'a kwáyáin-tantaatave'a imáyáa é'a aaváyaamo paárinin-tantaa'a awáné'a imáyáa é'a moórá-tawai moórá-tawaimo paárinin-tantaa'o awánaantemba imáyáa oró Ísu siráiye.

7

íma sáwí-aimba simátíméro-kwasai.
Árúku 6:37-38,41-42

1 Ísu mináímbá simásuwena séna tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye siyanamó éna Áánútu kentáváígwárá'á mirá sínívo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó.
2 kawer-áímbá kwésimatime'a sáwí-aimba kwésimatime'a íyantavena Áánútu kembá mirá íníye. tíménteni'a umái Áánútu miráumai timíníye.
3 kentúrampimba irarumbá kwáyáísa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáiye kwésevo íma mirá seró.
4 kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo.
5 kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráiye.
6 kawe-tántáá'ó iyánkómbó ímo áméntemba Áánútun-aai arááiraawaima íma simátíméro. simátimiyasamo ésa aká'áámba simátinkanaaowe. kawe-tántáá'ó póígombo ímo áméntemba Áánútun-aai íma sínkáiye kwésewaima íma simátíméro. simátimiyanamo éna mináínkó úndáraamba tokwíníye.

Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.
Árúku 11:9-13
7 Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba áísaa úmae kwéiyiyana timíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyíyana Áánútu agaráátinkaniye.
8 áísaa íyanamo éna Áánútu timíníye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye.
9 keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbaa'o kisaamá simiyómó síya'o é'a íma óntan-amu'a timé'a kisaamá timénááowe.
10 noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe.
11 ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawe-tántáá'á kwétimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna áísaa íyawaimo éna kawe-tántáá'á timíníye.
12 kembó tirááímo táínda-i'o umáímo kwétuwa'naa-iya'a miwí miráumai túwa'naa oro. mináímbó simátimunda Mósesi siráin-aine Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aine minkáér-áínkóná ááimba kwésimatimune Ísu siráiye.

sáwíyan-ontaona kwaasái.
Árúku 13:24
13 Ísu séna kaer-óntámá kwáyáísa'a sáwíyan-ontavimba usáveraaro. anón-ontama anón-ankona ontamán-iye. Áánútuna némpa'o maí'mai'o ónááon-ayampa'a minánón-ámpá'á kwégwesa sáwíva-kwaasi minóntávímbá kwégowe.
14 sáwíyan-ontama umbai-ánkóná ontamán-iye. aúnái'o umáímo maí'mai'o ónááon-ayampa'a minúmbáí-ámpá'á kwégwesa esimáí-kwaasiye su'mai minóntámá avakáá-umai awánésa kwéusaveraawe Ísu siráiye.

kampar-áímbá siráan-kwaasiti kwaasái.
Árúku 6:43-44, Árúku 13:25-27
15 Ísu mináímbá simásuwena séna évakarawai kampa'á simátimesa sésa Áánútun-aai simátimunda-kwaasi úne kwésewai miwí kárákwimai máéro. sipisípi-poigomo paru umáímo máíntemba miwí kampa-párú umái kwénaaombanivo kawer-ímáyáá sáwí'a kwéumatinkaan-kwaasin-owe.

16 miwítí ááimbo awánanae'o é'a miwítí mayáí awáné'a miwímó máyáawaina ááimba awánaaro. tekómó éna íma áwí-yantaa'a iyánívo te'á iyáníye. ampaantarígoma avo'árén-aramba íma iyánívo ampaantarí-aramba iyáníye.
17 miráumai kawe-táígó kawer-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaiye.
18 kawe-táígó íma sáwí-aramba íyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá íyáísasa
19 kawer-árámbó ímo íyain-taima ayáímai iravimbá kwéagaisuwaawe.
20 miráumai minkámpá-kwáásítí mayáí awáné'a miwítí ááimba miráráán-umai awánanaaowe.
21 kentávésa kesí Ísóigoman-iye kwésewaigwara'a Áánútu íma mútú'a kárákwinimba póna kesivo kwíyómpakewaimbo arááímo tainí'o kwéowairare su'mai kárákwiyiniye.
22 Áánútu amáparawai máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tíndara'a kentávésa sáwívarawai sésa Ísóigoo ená asirayándéí Áánútun-aai simátímakaumne. ená asir-ayándéí kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukaumne. ená asirayándéí ó'on-o'on-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai mairáumne sénááombanivo
23 simátime'a sé'a íma kesí kwaási é'a sáwí-mayai kwémayaan-kwaasin-ovo kóro kemá sénaumne Ísu siráiye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.
Árúku 6:47-49

24 Ísu mináímbá simásuwena séna kesáái isésa kwégwaraiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. kawer-ímáyáágwárá-kwáási asirayán-dámbá ónáe sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámba móru aimái naambá úmaraiyana
25 aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye.
26 ánivo kesááimo isésamo ímo kawe'ó umáímo kwéisaiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa íyamba nonáámááíra'a paáká'á úmakaiyana
27 anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íníye Ísu siráiye.
28 Ísu mináímbá simátímatuwowasa torupamáímo máyón-kwaasi isésa
29 ámáámba sen-kwáásímó sentembá íma sivó anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavesa uráawe.

8

Ísu áúmo karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.
Mááka 1:40-44, Árúku 5:12-14

1 táátavesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwívarawai ánaaemba kwárówana
2 moóráwai áúmo karón-kwaasi Ísunopa'a téna anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyone súwana
3 Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana
4 Ísu séna enáúra'o umánkaunda-aimba simátimenavo enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-máyáí-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáíyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe Ísu siráiye.

Árómáani-kwayo'nakona kwaasái.
Árúku 7:1-10

5 Ísu mináímbá simásuwena Kápénéamu-naopa'a kúwana Árómáani-i-kwaasiti
kawáánáá'á ména Ísunopa'a téna asiramái séna
6 anóndakoo kesí kwayó'ná'á naaúmpa'a ména anón-ai'a isaná áúwawaako íma
úwauwa kwéisana máyáiye súwana
7 Ísu séna koasóvamankanaumne súwana
8 kwemá séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo kesí naaúmpa'a
íyínda uwóví'a íníyompo ivátuwe aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváíno.
9 kegwárá'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á
kwená mayáí kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayáí kwémayaawe.
moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana
kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéivo úwoi aaiyé
su'mai sinaná kesí kwayóná'á asóváíno súwana
10 Ísu mináímbá iséna áátavena éna kwenánaaembo kwa'maésamo kun-
kwáásíyóntávéna séna simátime'a sé'a minkwáási Árómáani-kwaasigo kentávéna
súwa'naa ií-ásíráyámbá tokáiye kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-
kwaasivinkene íma mirán-áímbá kwésewe.
11 simátíménda ísáaro. aaváúmó usaipakéné kumpéráípakene ó'on-o'on-ayampakene
sáwívarawai tóyo ésa Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a mésa kentíkwá'ná
Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe toómbá nánááombanivo
12 mindárau tísaavutantambo uráawai miwí túma maé kwéiyesa sésa Áánútu
kawááipata ménaumne kwésewai tí'maena túnkwi-ayampa'a tiyuwáínasa ivi'á kwétesa
sáwí'a umái mésa túwááyaamba akévundanaaowe Ísu simátimena
13 Árómáani i-kwáásítí kawáánátávéna séna emó kentávémo séndantemba mirá
onaná asóvanivo ená naaúmpa'a kwaaó súwana mitáwai kwená kwayó'ná'á
asóvamaguraiye.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.
Mááka 1:29-34, Árúku 4:38-41

14 Ísu Pítaana naaúmpa'a uména awánómba Pítaa aísáankomba kokotámba
kwéankowana máyowana
15 ayáánka'a tátorowana minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái
tímakaiye.
16 toómbá timúwasa enónka'a taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasi tí'maesa
Ísunopa'a mátínkówana aaí séna taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa
kóuwana tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.
17 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna Ísuntavena séna
sí'o kwéimba asóvasinkena
sí'o kwéimba ánásamasinkaraiye
agaimaréna sirónka'a póna Ísu mirá uráiye.

Ísun-ánaaemba kwaráná e siráan-kwasai.
Árúku 9:57-60

18 moórá-tawai sáwívarawai tóyo ésa Ísuna egwaa'á máyówana tuwánéna kwená
kwaásiyavena séna monkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwana
19 moóráwai ámáámba sún-kwaasigo téna séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé
naaónaumne súwana

20 Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna emó sénda súnda-aimba imáyáa uwo. kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégwaumne súwana
21 moóráwai kwenánaaemba kwakówai séna anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaaemba kwaránaumne súwana
22 Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá kesínaaemba kwaraaó Ísu siráiye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.
Mááka 4:36-41, Árúku 8:22-25

23 Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kúmba
24 Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívímbá ógwitowasa kunávekunavo sésa
25 inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa Ísóigo puwúnavaiya súwa'naa uwo suwaná
26 nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo séna usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana
27 táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá maitíyukain-kwasai.
Mááka 5:1-17, Árúku 8:26-37

28 simásuwesa mindómpí-sípívímbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívínkémbá ásávowasarai kae'nárai kwenópa'a tiráái. minkáé'nárai taraváá-kwámbá tirumpimbá máyowasarai kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a mésarai túwáávite kwéuyasa kwaási inkaisésa minkáé'náraimo máyóyapa'a íma kwéguwasarai minkáé'nárai Ísunopa'a tésarai
29 anónka'a sésarai Áánútu ááninkoo sínkami-kanaa íma tiráisasa sínkaminiyerai kwéteno suyasá
30 egwaa'á sáwíva-poima mésa umá kwénowasa
31 minkáé'nárai tirumpinkén-táráváá-kwántómbá Ísuntavesa sésa si'mátuweyaamo e mimpói tirumpimbá si'maraaó suwaná
32 mirán-oro súwasa taraváá-kwántómbá minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa pói-tirumpimba kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa
33 póíra'o tavíkówai awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa póígomo úne Ísumo minkáé'náraimo umátinkone mósimatim-besimati uwasá
34 isésa koawánanae sésa kumbá koawánésa Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá siyuwéya kóaao siráawe.

9

ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mááka 2:1-12, Árúku 5:17-26

1 suwaná Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisena kúmba kwená naaópa'a marapá'á ásávowasa
2 évakarawai aísamaimo pukówaimba kwandaaivímbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkówana Ísu tuwánéna taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á

umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa

3 ámáámba sun-kwáási keáímbá sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo minkwáásígó Áánútumba aká'áámba kwésimankaiye suwaná

4 Ísu miwítí imáyáa tuwánéna nóra séra mirá-sáwí-ímáyáá kwéoo.

5 moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo sénamo usásine eyáárika'a kwaaó sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo awánanaaowe.

6 kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana

7 usásinena kwená naaópa'a kúwasa

8 máyówai Ísumo úmba awánésa táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu minkwáásígómbá asirayámbá ámísana póna mirá uráiye sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Mátíyumba ááyarain-kwasai.
Mááka 2:13-17, Árúku 5:27-32

9 suwaná Ísu tuwéna kwéna awánómba moóráwai áwí'a Mátíyu táákísimo máyón-daumpa'a máyowana awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéna kúwasa

10 Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Mátíyuna naaúmpa'a umésa toómbá nowasá sáwívarawai táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa nowasá

11 ámáán-kawaa-kwaasi awánésa Ísuna kwayó-kwáásíyávésa tísaa esa sésa kentí anóndako nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásíyé toómbá kwénaiyo suwaná

12 Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-iye.

13 mindáyave'a arupí umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútu séna
póímo tuvú'máímo agaimáímo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoi kwéune
siráimba mindáyave'a imáyáa é'a mirá kwéumpo mináínkóná ááimba isé'a mirán-oro Ísu siráiye.

toómbá aawesuráan-kwasai.
Mááka 2:18-22, Árúku 5:33-39

14 súwasa Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáási Ísunopa'a tésa áísaa esa sésa keséya ámáán-kawaa-kwaasiye moórá-mora-tawai Áánútuntaveta imáyáa éta toómbá íma kwéneta námúnaawe su'mai kwésumpo ená kwayó-kwáási íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra esa mirá kwéoo suwaná

15 Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínímba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa

toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináímbá siráiye.

16 Ísu mináímbá simásuwena séna ááéraan-ampantaamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íníye.

17 aúná-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiniye. mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawana minándá-árán-dóné misípísípí-áúwárásí-anaveune kawe'á umái kwáyáiye Ísu siráiye.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.
Mááka 5:22-43, Árúku 8:41-56

18 Ísu mináímbá kwésimatimumba moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai téna Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba kumbéna séna kesiyáámúmba kwévuwivo tiré ane'á koyátorenana usásinaino súwana

19 Ísu usásinena kwená kwayó-kwáásíyé mindákóe kumbá

20 moórá-ininkomba ái'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowana miníninkó Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói árááira'a koyátorena

21 imáyáa éna séna kwená unáánkwátói árááira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye-imayaa éna koyátorowana

22 Ísu kwanténa awánéna séna kesímánaako áá'a íma kaíno. kentáváí se árai'a súwa'naa íníwaiman-iye sénda póna ái'a éránkáiye súwana minkánáá kawe'á umái méraiye.

23 kawe'á umái máyowana Ísu kwéna mono'-nánká'ó kárákwirowaina naambó kwáyonka'a kwéna awánómba torupamáímo máyón-kwaasi uwíremba kwésesa anón-ivi'a kwétowana Ísu tuwánéna

24 séna máápa'a kúmóro. minárásígó íma pukáivo úwoi aúmá kwaiguráiye súwasa Ísuna awíráái suwaná

25 Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowana minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a tátorowana minárásígó usásinowana

26 Ísumo ún-aimba kóyáwé uráiye.

Ísu túramba kavíkóndarai kawe'á umátínkarain-kwasai.

27 mináímbá kóyáwé úwana minkákémbá Ísu aampa'á kúmba kae'nárai túramba kavíkóndarai kwenánaaemba kwa'maésarai kwésarai anónka'a sésarai Tévítina akún-ándárákéwái ómpo arunkái umásinkaao suyaná

28 kwégwena naaúmpa'a umáyowasarai minkáé'nárai kwesé umáyóyana Ísu tísaa ena séna kentávékai sékai súramba kanaán-umai kawe'á umásinkaniyewa kwéseyo Ísu súwasarai anóndakoo kanaán-umai mirá íníyone suyaná

29 kentávékai miráyavekai áraire séyamba póna túramba kawe'á íno súwasarai

30 túramba awánamai kawe'á uyaná Ísu asiramái simátimena séna kemó únda íma simátímékaiyo súwasarai

31 ivátuwesarai kwemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná kóyáwé uráiye.

Ísu ááma turuvíyán-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

32 minkáé'nárai kuyasá évakarawai moóráwaimba ái'maesa Ísunopa'a máánkara. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyontavena minkwáásígó íma aaí kwésuwasa ái'maesa Ísunopa'a máánkówana

33 Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwívarawai awánésa
táátavesa ésa sésa Ísareri-kwaasiya éta naaóvá'á mirám-báyáí íma awáraundaya
ívékwarata íma kwéawanaumne sumbánivo
34 ámáán-kawaa-kwaasi sésa taraváá-kwántóntí kawáánáʼá asirayámbá ámísana
tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

35 Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena mono'-
náúmpímpáʼá uména Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba áséi-aimba
simátíma'maena iyéna ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.
36 Ísu mirá kwéuwasa sáwívarawaimo tóyo umbá tuwánéna séna sipisípira'o ímo
kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáímo nááóntemba mirá owasá
íma túwa'naa úmae kwénaaowasa sáwí'a kwéowe séna arumbá umátinkena
37 kwaásima Áánútumpa'a tígwáe-imayaa éna kwená kwayó-kwáásíyávéna séna
kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáisasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimáí-kwaasi
máyáamba pó'a
38 kígaugona avowámpa'a námúnaa síyana mayáí-kwáásí ti'maráínasa mintómbá
akaránááowe Ísu siráiye.

10

Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.
Mááka 3:13-19, 6:7-13, Árúku 6:12-16, 9:1-5

1 Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa
tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba
tiména ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvamatinkai-asirayamba tímakaiye.
2 asirayámbá tiména kwená mayáírá'á ti'maréna séna kesí aantá-kwaasin-owe súwai
túwí'a moóráwai áwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe séna moóráwai
Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai Sépéti ááninko áwí'a Yémési moóráwai Yémési áváko
áwí'a Yóni moóráwai
3 Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu moóráwai áwí'a Tómáasi moóráwai áwí'a Mátíyu
kwemá táákísi mayówai moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a
Tátiyasi
4 moóráwai áwí'a Sáímoni kwemá Árómáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai
moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti kwemá naaénba Ísumba kwená namuro-kwáásírá'á
agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísuna kwayó-kwáásímán-owe.
5 Ísu minkwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi ti'maréna séna
kosimátíma'mae nááóro. ó'onkaa-kwaasiti naaópimpare Sámériyaa-kwaasiti
naaópimpare íma naaé'a
6 kentí kwaási Ísareri-kwaasiti naaópimpa'a nááóro. sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo
ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáímo nááóntemba Ísareri-kwaasi mirámó
kwéomba
7 kosimátime'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááimba ááimba kwéasaiye
kosimátí'mae nááóro.
8 tí'o in-kwáásí asóvamatinke'a púwón-kwaasi usásintinke'a túmo karáin-kwaasi túma
kawe'á umátinke'a taraváá-kwámbá tirumpimbá máyáan-kwaasi maitiyúwáanasa
kónááowe. mimbáyáígóná asirayámbá úwoi timúna'a íma óntamba meéyámbakaavo
úwoi kawe'á umátínkáaro.
9 aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. óntamba íma unáámpímbá
áítumae'a kwé'a

10 toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai-anaamba íma maimaé'a kwé'a tááúmba
íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a
koró. túwa'naa ónááowai kárákwiyonaaovo évaka-tantaa'o íma maimaé'a úwoi koró.
11 Áánútun-aai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyamba keinárawa'o naambó
timíndawaimba avakáá é'a mindáúmpáré su'mai mé'a kentí mayáí maimái ánáse'a
mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró.
12 moórá-naumpa'a iyíyamba máyaiyan-kwaasiyave'a sé'a kawe'á umái máéro síyasa
13 keinárawa'o kárákwiyiyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkanivo ímo
kárákwiyiyanamo éna Áánútu keináraware su'mai kawe'á umátinkaniye.
14 moórá-naopa'o kwíyamba naambó ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna
Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-
baramo uwáéntenkaani'a oró. mindáúmpárá'i. mindáópara'iyo. tuwé'a koró.
15 simátíménda ísáaro. Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-
kanaa tínímba naaóvá'ó Sótómu-naopare Kómóraa-naopare méraan-kwaasi sáwí'o
uráantavena sáwí-meyamba timíníye. keinárawa'o tínaaembo umátimenaaon-
kwaasi sáwí-meyamba timíníye. minkwáásíyóntí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiye
Kómóraa-naopakewaiyeti sáwí-meyankomba usáyaaitaniye Ísu siráiye.

sáwí'a umátinkanaaon-kwasai.

16 Ísu mináímbá simásuwena séna simátíménda ísáaro. sipisípimo kwisanamó
áwááisaantemo in-íyánkómó intenkáámbó on-kwáásívímbá ti'maránaumne. kawer-
ímáyáágwárá-kwáásíráámbá umái mé'a sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma anondá
sáwí'a é'a paru umái máéro.
17 kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáási keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a
mótinkesa aaivimbá maitinkésa mono'-náúmpá'á mótinkesa túwíruku'-nesa
18 kentávé'o asiramáímo máyáantavesa táto'mai tí'maesa kámááni-anon-
kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mátinkesa aaivimbá maitinkáíya'a miwí kesáái
simátime'a ó'onkaa-kwaasiyonte kesáái simátimenaaowe.
19-20 aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba é'a íma kentí
imáyáavinken-aimba sénááovo kentivon-amankó sénááon-aimba úwoi tááka tinkáína'a
sénááowe.
21 évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe.
tivoísáímo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe.
iyámpóíyombo ésa tinóvowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe.
22 kentávé'o asiramáímo máyáantavesa tíyámba umátinkesa mirámó kwéomba ímo
ivátuwesamo kentávésamo asiramáímo méwai Áánútu kawepá'á métinkaniye.
23 moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o umátinkewa'o é'a tiyuwé'a isaaisé'a
ó'on-daopa'a koró. simátíménda ísáaro. Ísareri-kwaasiti naaó'-nao'a
simátíma'mae kwénaaiyana mimbáyáí íma ánásaraindara'a kemá kwaási úranda'a
kumpaáruraundawai moórágwara'a kumónaumne.
24 ívé-kwaasigo kwéagaraarankaiwaimba íma kwéusayaaitaiye. mayáí-kwáásígó
kwená anón-kwaasi íma kwéusayaaitaiye.
25 ívé-kwaasigo agaráárankainda-kwaasigomo índantemba íníye. mayáí-kwáásígó
kwená anón-kwaasigomo índantemba íníye. miráumai kemá anóndako únasa simái
sáwí'a umásinkesa sésa taraváá-kwántóntí kawáánákó áwí'a Píyésepu iyémá kwésewe.
mirá kwésemba pósa kesí kwaási simái ávááraumai sáwí'a umátinkanaaowe Ísu siráiye.
26 Ísu simásuwena séna mináímbá imáyáa é'a kwaási-taaroi íma inkaisé'a máéro.
aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a
kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. mindáyave'a kwaási-taaroi íma
inkáíséro.

27 aúpá'ó simátíménda avora'á simátíméro. keinárawa'o simátíménda-aimba sáwíva-kwaasimo torupenká'á simátíméro.
28 tínkamiya'o puwónááon-kwaasi-taaroi íma inkáiséro. miwí kentimambá íma tínkambai ánásanaaovo Áánútun-aaroiye su'mai inkáiséro. kwemó éna sáwí-marupa'o iramó kwégaindava'a túgwarare timankwáráré tuwáinasa ménaaowe.
29 maarán-áímbá imáyáa oro. sáwíyan-dumama téntékaan-dumama kae'-númámá sáwíyan-ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama kárákwirena ímo kanaán-iye sínanamo éna íma puwéna marapá'á kumínívo
30-31 sáwíva'-numama Áánútu aúranka'a íma anón-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a owaná póna kárákwirena amápa-tantaa'a kwéawanena kenti'nótáugwara'a kwétaampamai kwéawanaivo íma táá'a kaíno Ísu siráiye.

Ísu áwí'a avoratá sénaunda-kwasai.
Árúku 12:8-9

32 Ísu mináímbá simásuwena séna amáparawai túranka'a kentávésa sésa kesí anóndakoman-iye síyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne.
33 ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sínaaemba umátimenaumne Ísu siráiye.

34 Ísu mináímbá simásuwena séna kentávé'a maarán-ímáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marapá'á kunkáiye. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínka'a ésa évakarawai kesáái isáíyasa évakarawai aaisambá sénááowe.
35 ívékwara aánogwara'a kesááiyavesa maará ónááowe. avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávúkowe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye.
36 moóráwai kwenamáárawi kwená namuro-kwáásiráámbá umái ónááowe. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínka'a ónááowe Ísu siráiye.

37 Ísu mináímbá simásuwena séna kesí kwaási-i'a ónáe síyawai aiva'á tinóvowiye táánimbaare tiyáámúmbaare tirumbá timésa naaémba kembá tirumbá símémba uwóví'an-owe.
38 kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesí kwaási-i'a íyawaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbáí-yántáá'á íma maimaésa sínaaemba kwaránááomba uwóví'a ónááowe.
39 tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiye.

40 Ísu mináímbá simásuwena séna ti'máráandawai kentáái isáíyawai kesááigwara'a isánááowe. kesáái isáiyawai si'mákaiwain-aaigwara'a isánááowe.
41 Áánútun-aai simátimindawai évakarawaitopa'a kwínasa sésa Áánútun-aai kwésimatimendawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima kwésimatimiwaimba Áánútu kawe'-méyámbá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-béyámbá timíníye. arupí umái máyáiwai évakarawaitopa'a kwínasa sésa arupí umái máyaandawai ónda pó'a enáái isánaumne síyawaima arupí umái máyainda-kwaasigomba Áánútu kawe'-méyámbá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-béyámbá timíníye.
42 kesí kwaási awánésa sésa úwoisan-kwaasi imbánivo Ísuna kwaási-i'a uráimba pó'a áwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá amíyana Áánútu kawe'-méyámbá timíníye Ísu siráiye.

11

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.
Árúku 7:18-35

1 Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mináyáátáár-
áímbá simátímatuwena mimbárává'á tuwéna ó'on-o'on-daopa'a kwenáái
kosimátíma'mae kwégwena kwená kawer-ámbá agaráátínkaraiye.

2 agaráátinkowana Yóni ándá-naumpa'a máyonka'a Áánútumo usásinankaiwai
Káráísiti ún-aimba iséna kwená kwayó-kwáási ti'marówasarai Ísunopa'a tésarai

3 áísaa esarai sésarai kumíníyonemo sirááwaiya'ono. á'owawa ónómpo kumíníwaina
amu'maránaumno suyaná

4 Ísu séna tayauwerékai isááyamba awánááyamba Yónimba kosimámekai sékai

5 túramba kavíkáiwai túramba awánamai kawe'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a
kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawe'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai
kawe'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai
kwésimatimena séna

6 kentávéna íma kaer-ímáyáá íyawai tirunkó kawe'á kwéiye siyé Yónimba
kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááiye.

7 Yónina kwayó'nákai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai amápa-kwaasi
simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera
koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáási Yónima iyé-ímáyáá
uráao. Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-iye.

8 nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima
iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáási kawer-únánkwátóigwara-kwaasi anón-
kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe.

9 nóran-imayaa kwéera koawánaraao. Áánútun-aai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá
uráao. owé Áánútun-aai kwésiwaiman-iye. árai'a simátime'a sé'a kwemá Áánútun-aai
siráawai usáyaaitaraiye.

10 Áánútun-aai aúváívimba Yónin-aai simái agaimaréna séna
Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'máráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna
ená aambá kwiyíníye siráiye
agaimaréna siráimba Yónintavena siráiye.

11 simátíménda ísáaro. Yóni nombá pétinkaraiwaina mayáígó amápa-kwaasiti
mayáígómbá usáyaaitaisana Áánútu kawe'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o
kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawe'á umátinkaniye.

12 Yóni nombá pétinkaraiwai Áánútun-aai simátimindayavena ááimba ásárainkakemba
ívékwara'a évakarawai Áánútu kawááipa'a íyóvo sésa aambá itánáe sésa anóm-bayai
máyáawasa évakarawai aamoí ésa Áánútu kenká'á kawááinkwae kwésewe.

13 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaiye Mósesiye Áánútu kwená kwaásimo
kawááinimba paáriniye-aimba suwaná naaémba Yóni paáruraiye.

14 naaóvá'á Íráiyaa maémáiwai ókwara'a paáriniye-aimba suwa'á mináímbó siráan-
aintave'a áraire sewa'á kemá sé'a Íráiyaantavesamo siráamba Yónintavesa siráawe
kwésunda mináíntávé'a áraire seró.

15 kwéisaawai ísámai kawe'á oro Ísu siráiye.

16 Ísu mináímbá simásuwena moórá-ainkwara'a simátimena séna ívé'a máyáan-
kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. mirán-kwáásíráání'a kwéomba iyámpóíyomba
naaópa'a marupímbá mésa aávéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi
tááyesa imá tiré'a taseró.

17 moórá-iya súna'a íma táásá uráawe. ivi'á taan-íyá súna'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói uráantemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe.
18 Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwárá'á íma kwénaisasa kwentávésa sésa taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iye kwésewe.
19 kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwárá'á kwénaunasa kentávésa sésa ándá-aran-donte toónté námae íyíwaima póna táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásítí kwaásiman-iye kwésewe. ánivo Áánútu simátímakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáímán-iye kwésewe Ísu siráiye.

íma aaí ísaraan-kwasai.
Árúku 10:13-15

20 moórá-mora-tawai Ísu naaó'-nao'a kawe'-máyáí ímo awánaraam-bayai mayówasa awánésa sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'o ímo tuntávéna Ísu asiramái séna
21 keinárawa'a Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. naaóvá'ó Táyaa-naaopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo kawe'-máyáí ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino.
22 mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwée'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba Áánútu Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. ánivo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawi-meyamba timíníye.
23 Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe. naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasivimbo kawe'-máyáí ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai túwówana póna Áánútu mindáó'a íma ánásasuwowana ívé'a úwoi kwáyáisino.
24 mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwée'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba Áánútu Sótómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. ánivo kentí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawi-meyamba timíníye Ísu siráiye.

kesópa'a teró siráin-kwasai.
Árúku 10:21-22

25 minkánáá Ísu Áánútuntavena séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwárá'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáási íma simátime úwoi-kwaasi simátime
26 mirámó iíyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu Áánútuntavena siráiye.
27 Ísu mináímbá simásuwena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma suwánaraavo kemá kesivo ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma awánaraavo kesivombá pó'a keyáá kwená ááimba awánaraumne. kesivoná ááimba simátimenae únda-kwaasi kanaán-umai kesivona ááimba kwéawanaawe.

28 kentí mayáí umbai-máyáí kwémayaawana kentópa'a umbai-yántáá'á kwáyáiwai
kesópa'a tíya'a kentí imáyáa aúnái'a umátínkáana'a paru umái ménaaowe.
29 kemá kesúma íma maé iyé'a paru umátinkaundawai úna'a pó'a kesí aambá kawe'á
umái awáné'a kesáái taagwiyavíya'a kentí imáyáa aúnái'a umátínkáana'a paru umái
ménaaowe.
30 kesááimo taagwiyavónááomba íma umbaí táínana timénaunda-mayai kawe'-
máyáímán-iye Ísu siráiye.

12

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.
Mááka 2:23-28, Árúku 6:1-5

1 minkánáávímbá Yútaa-kwaasi agándaan-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé
kígauvimba úwíti-ton-kigauvimba kwéguwana kwená kwayó-kwáási táái tinkówasa
úwíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa
2 ámáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa tuwánaao. agándaan-kanaama
aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná
3 Ísu séna naaóvá'ó Tévítimo urómba aúváívimba agaimarón-ainkona ááimba íma
ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana
4 Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna
kwénena kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo
mono'-máyáí máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa
nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo
seráámbá áwáá'a kwésewe.
5 naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba aúváívinkemba awánaraawe.
Áánútuntavesamo ísámaimo póímo tuvú'máímo kwéagayaan-kwaasi anóm-bono'-
naumpa'a mayáí kwémaesa agándaan-kanaagwara'a mayáí kwémayaawasa mirámó
kwéontavesa íma aaí kwésimatinkesa sésa sáwí'a kwéowe íma kwésewe.
6 simátime'a sé'a keinárawapimba kwémayaunda-mayaigo anóm-bono'-naumpa'o
kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraivo agándaan-kanaa mono'-máyáí-kwáásí mayáí
kwémayaantave'o ímo sáwí'o kwéowe senkákémbá kesí kwayó-kwáásíyávé'a sáwí'a
kwéowe íma seró.
7 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútu séna
póímo tuvú'máímo agaimáímo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-
aamoi kwéune
siráimba mináínkóná ááimbo isé'o kwarékai ímo sáwí'o uráan-kwaasi aaivimbá íma
maitínkáasino.
8 kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo
agándai-kanaara'o kwaásimo mayáí kwémayaamba kendéímán-iye Ísu siráiye.

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.
Mááka 3:1-6, Árúku 6:6-11

9 Ísu mivá'á tuwéna mono'-náúmpá'á iyúwana
10 moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa aaivimbá mayankánáe sésa
Ísumba áísaa esa sésa agándai-kanaama mayáí aambá áúmakaan-kanaama póna áí'o
in-kwáási asóvamankai-mayai mayáínda ámáámba araaisíni. íya araaisíníyo suwaná
11 Ísu tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí sipisípi-poraa'o maipímbó pékaina'o
é'a agándai-kanaara'a ááéma mósá asinánááoo. owé á'a mirá ónááomba
12 kwaásigo sipisípi-poigomba usáyaaitaraimba póna agándai-kanaa áí'o in-kwáási
asóvamankanimba kawe'á éna ámáámba íma araaisíníye simátímatuwena

13 ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaao súwana
ayáámba árútuwowana kawe'á umánkowana ó'on-ayaankaamba úwasa
14 ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpákémbá kumésa Ísumba nóraumaiya tu-
vuwónaundaya'iyo sésa ámááyu-aimba siráawe.

Ísu Áánútuna mayáí-kwáásígóná kwaasái.

15 ámááyu-aimba sun-táámá Ísu iséna mimbárává'á tuwówasa sáwívarawai
kwenánaaemba kwárówana tí'o ún-kwaasi amápa'a asóvamatinkena
16 asiramái séna kemó umátinkaunda-aimba íma simátíméro siráiye.
17 mirámó úmba naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya sirónka'a póna
Ísu mirá uráiye. Áísáya agaimaréna séna Áánútu séna
18 kwembá usásinankaraunana kesí mayáí-kwáásí isa'á kwená imáyáa kwée'a
aamoí kwéumanke'a aaí senaná kesimankó kwesé máyainana ó'on-o'on-kwaasi
amáparawai kesí arupí-aimba simátimena
19 íma aaisambá tiyéna íma anónka'a séna naaópa'a kwénaaena íma anónka'a séna
20 Áánútunopa'o ímo asiramáímo máyáan-kwaasi íma tiyuwéna kawe'á umátinkaniye.
mirá úmae iyéna mayáí maimaé iyéna íma ivátuwainana kesí arupí-ainko usáyaaitena
kwáyainasa
21 ó'onkaa-kwaasi kwenáwí'a isésa sésa árai'a súwa'naa íníwaiman-iye sénááowe
Áánútu siráiye sirónka'a póna Ísu mirá uráiye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.
Mááka 3:20-30, Árúku 11:14-23, 12:10, Árúku 6:43-45

22 moóráwai maúmba kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna
minkwáásígó íma aaí kwésuwana aúramba kavíkówasa áí'maesa Ísunopa'a
máánkówana Ísu mayauwéna minkwáásígómbá kawe'á umánkowana kwemá aaí
súwana aúramba awánówasa
23 sáwívarawai táátavesa ésa sésa mindá'á Tévítin-andarakemba paáriniyemo
siráawaiya'i. ó'owa'iyo suwasá
24 ámáán-kawaa-kwaasi mináímbá isésa kampa'á sésa ímanivo taraváá-kwántónti
kawáánáá'á áwí'a Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá
kwémaitiyuwaiye siráawe.
25 suwaná Ísu miwí tááma iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa
taaínkaar-umai mésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. moórá-naopara'i. moórá-
akuna'i. usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáívakaamba kwémaewe.
26 Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma
asiramáívakaamba kwémaewe. kentávé'o sembá Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna
póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiyemo kwésemba
27 ánivo Píyésepuna asirayánká'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí
kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánká'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-
áímbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe.
28 ánivo kemá Áánútun-amankona asirayánká'á taraváá-kwámbá
kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a
kwéawanaawe.
29 moórá-aimba imáyáa oro. moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáímo
máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáindayavenamo éna íma
úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmankenamo éna uvékena kwená
náaindaamba umóyámbá mayáníye.
30 kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma
súwa'naa esa kwaási torupamái símémba moórá-mora umáguraawe.

31 mindáyave'a simátíménda ísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a
kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái
sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwániye.
32 kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba
mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba
mindá Áánútu íma maitiyuwéna ívékwara naaénkwara'a íma maitiyuwániye.
33 kawe-táígó kawer-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaivo taaéramba
awánésa kawe-táígón-aramban-iye. sáwí-taigon-aramban-iye kwésewe.
34 iyánkó póígon-araa'an-owe. sáwíre su'mai on-kwáási mé'a pó'a íma kanaán-umai
kawer-áímbá kwésewe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe.
35 kawe-kwáási kawer-ímáyáávínkémbá kawe'-máyái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-
imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaavo sáwí-kwaasi é'a sáwí-aimba kwésewe.
36 simátíménda ísáaro. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa
tínímba úwoi-aimbo ó'on-o'on-aimbo siráantavena tísaa íníye.
37 kawer-áímbó sirén-kwaasiyavenamo éna arupí-kwaasiman-owe Áánútu séna sáwí-
aimbo sirén-kwaasiyavenamo éna sáwí-kwaasiman-owe síníye Ísu siráiye.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.
Mááka 8:12, Árúku 11:29-32

38 súwasa évaka'a ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo
sínda isánáe sésa anóndakoo áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai
máyénata awánaano suwaná
39 Ísu séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa
é'a kentávé'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata
awánaanomo kwésemba naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínívo
mináímbá imáyáa oro.
40 naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-táwaimo arumpimbó
méraintemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kaumbo-táwai maipímbá
ménaumne.
41 Yónaa kaumbo-táwai anón-doyaako arumpimbá máyowana miín-kwituwówana
minkákémbá Nínívaa-naopa'a Áánútun-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-mayai tuwésa
Áánútun-aai ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma
kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa
tínímba Nínívaa-naopaken-kwaasi keinárawa'a aaivimbá maitinkésa sésa Yónaan-aai
iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaitaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a
kwenáái íma isé'a sáwí-mayai íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe.
42 naaóvá'á kentíkwá'nára'a kárákwirowai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyáávínkémbá
aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai
koisánáe séna kwémena kuráiye. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaitaraundawai
máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina
ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba mininínkó keinárawa'a aaivimbá maitinkéna
séna kemá némpakemba Sórómonin-aai taísaraumpo Sórómonimba usáyaaitaraiwai
kentópa'a máyowa'a kwenáái ísómba íma ísámai kawe'á uráawe síníye Ísu siráiye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.
Árúku 11:24-26

43 Ísu mináímbá simásuwena séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna
kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávara ménaumno séna
avakáá uwááena

44 séna tayauweré'a kesí naambá kwaásigo arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiyú'mái kawer-umásukaisana taawánéna
45 tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai tí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye. miráumai ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-mayai kwémaesa anómba sáwí'a úmaesa iyónááowe Ísu siráiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.
Mááka 3:31-35, Árúku 8:19-21

46 Ísu kwésimatimumba Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa aaí simámenaaontavesa máápa'a máyówana
47 moóráwai Ísuntavena séna enanówe enáúnava'maare aaí simámenaesa máápa'a máyáawe súwana
48 Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna
49 ayáándei kwená kwayó-kwáási agaráátinkena séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe.
50 kesivo kwíyómpakewai siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siraíye.

13

moóráwai ánáyumba tu'makáin-kwasai.
Mááka 4:1-20, Árúku 8:4-15

1 mitáwai Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aaí simátimindayavena úwasa
2 sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívímbá usámaaisena máyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimakaiye.
3 moórá-aimba simátimena séna moóráwai ánáyumba maimaéna kígauva'a kwégwena
4 máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye.
5 évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávímbá póna avekáán-umai anón-isana
6 aa'á kaisaná amímá ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye.
7 évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye.
8 évakar-anayumba kawe'-márávímbá kunkwéna karuwéna anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba íyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiye.
9 kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiye.
10 Ísu súwasa kwená kwayó-kwáási kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa kwésimatimenda nóra séwa kwántámai-aimba kwésimatimeno suwaná
11 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo miwí imáyáa íma tímakaisasa kwéisaantave'a kwántámai-aimba kwésimatimune.
12 Áánútun-aaimo ísámaimo kawe'ó íyawai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isésa mirámó kwéiyanamo éna Áánútu túwa'naa ínasa amápar-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawe'ó ésa kampa'á sésa kawe'á umái kwéisaumne síyawaima tirumpinkémbá mináímbá maimayáínana íma kwéniye.

13 kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai
kawe'á kwéowe. mirámó kwéontave'a simátimunda kwántámai-aimba kwésimatimune.
14 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya siráimba miwí mirá kwéowe.
Áísáya séna
kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai
kawe'á kwéowe.
15 miwítí imáyáao umbaí kwétaisana tááko aaimó isáíyávéna ávón-kaisaná túranko
awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo
kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kesópa'o tenkákáí sáwí-imayaa
maitiyuwé'a kawe'á umátinkausino
Áánútu siráiye Áísáya agaimaréna siráimba Ísu siráiye.
16 Ísu mináímbá simásuwena séna simátime'a sé'a keinárawa'a kawe'ó umáímo
awánaamba Áánútu kawe'á kwéumatinkaiye. kawe'ó umáímo ísáamba Áánútu kawe'á
kwéumatinkaiye.
17 simátíménda ísáaro. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaiye arupí umái
máyówaiye sáwíva-kwaasi keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai
awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe
sésa umbá íma ísaraawe Ísu siráiye.
18 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímatuwena séna moóráwai ánáyumba
tu'makáin-ainkona ááimba súnda ísáaro.
19 Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa íma ísámai kawe'á kwéowana
Sáátáánigo téna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. minkwáási
aampa'á kunkwáyáin-anayunkaamba kwéowe.
20 ánáyumbo óntankwara-maravimbo kúmímba maarán-ááímbán-iye. Áánútun-aai
isésa aamoí ombánivo
21 íma tirumpimbá táto'mai kawe'á owasá Áánútun-aaiyavesa umbai-yántáárí'a
umátinkaantavesa Áánútun-aai ivátukaawe.
22 ánáyumbo karaampimbó kúmímba maarán-ááímbán-iye. Áánútun-aai ísáámbanivo
marapár-úmbáí-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óísan-imayaama úmae kwénaaesa
mirán-ímáyááó Áánútun-aai káátasuwaisasa íma Áánútuna mayáí kwémayaawe.
23 ánáyumbo kawe'-márávímbó kúmímba maarán-ááímbán-iye. Áánútun-aai
isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayáí kwémaesa
kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu
siráiye.

sáwí-anayumba u'makáin-kwasai.

24 Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba
maarán-áímbán-iye. moóráwai kwená kígauva'a kawer-ánáyúmbá áwí'a úwíti-
anayumba u'makáisana
25 moórá-no'waamba amááraawigwara'a tuún-kwaiguráawana namuro-kwáásígó
téna arambó ímo íyáí-uwitiraan-anayumba sáwí-anayumba avuvumpimpá'á
u'makáisana
26 úwíti anón-éna arambá íyáísana úwítiraan-damai u'makáiwai anón-isasá
27 mayáí-kwáási awánésa kígaugo avowánópa'a tésa sésa kawer-ánáyúmbá
u'makáandavimba úwítiraan-damai náávakena mimpímbá kwáyáivo sewaná
28 séna namuro-kwáásígó mau'makáiye sisasá áísaa esa sésa táúyuwanaumne sewaná
29 séna ímanivo úwíti táúyuwaavainivo túwéwana
30 kwáyainana naaémba úwíti karepáína'a toómbó akaránááowaiyave'a senasá
misáwí-úwítráán-dámái táúmai asááumai iramá kwégaindava'a tuwésa úwíti úramba
áká'mai kesí toón-dáúmpá'á maránááowe Ísu siráiye.

taaérankona kwaasái.
Mááka 4:30-34, Árúku 13:18-21

31-32 Ísu maarán-áínkwárá'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaain-aimba maarán-áímbán-iye. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba kígauva'a u'makáawana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye Ísu siráiye.

33 Ísu maarán-áínkwárá'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iye. moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intoráí-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna anón-kwéiye Ísu siráiye.

34 Ísu kwaásiyomba aaí simátimenae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aine su'mai simátímakaiye.

35 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai sirónka'a póna Ísu mirá uráiye. kwemá agaimaréna séna
simátíménda kwántámai-aimba simátimenaumne. Áánútu maramá tarórurainka'a aúpá'ó kwáyom-bayaigon-aai ímo ísaraan-aimba simátimenaumne siráiye
agaimaréna siráimba Ísuntavena siráiye.

sáwí-anayumba u'makáin-ainkona ááin-kwasai.

36 Ísu mináímbá simátímatuwena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa kwená kwayó-kwáási kwenópa'a tésa sésa namuro-kwáásígómó moóráwaina kígauva'o sáwí-anayumbo kwéu'maraiwaina ááimba simásimiyo suwaná

37 Ísu séna kawer-ánáyúmbó u'makáiwaina ááimba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai úne.

38 kígaugona ááimba maramán-iye. kawer-ánáyúnkóná ááimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasiman-owe. sáwí-anayunkona ááimba Sáátáánigona kwaásiman-owe.

39 namuro-kwáásígó sáwí-anayumba u'makáiwaina ááimba Sáátáánigon-iye. toómbó akaránááon-kanaaona ááimba maramó ánásanin-kanaaman-iye. toómbó akaránááowaina ááimba Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaiman-owe.

40 námáímo áú'maimo iravímbó agaisuwánááontemba naaén-kanaamo tínda mirá ónááowe.

41 kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakemba ti'máráanasa kesí kwaásivinkemba sáwí-kwaasi ó'owima sáwí-imayaa tímáwasa sáwí-amba kwégwaraawai kuntúkúmai

42 iramó kwégaipa'a tiyuwáíyasa mésa ivi'á tésa túwááyaamba akévundarewasa

43 arupí umái máyáawai Áánútu kentivo kawááipa'a mésa aa'ó kwégaintemba mirá ónááowe. kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiye.

Áánútu kwaásimo kawááin-kwasai.

44 Ísu maarán-áínkwárá'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iye. ó'oran-ontamba maravímbá utámarena ména pukáisana moóráwai téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbárámá meéyámbá ínintavena kwená óísamba maimái tímatuwena óntamba mairéna mimbárámá komeéyán-éna minó'órán-óntámbó ásámakaamba mairáiye.

45 Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iye. moóráwai ameriyáámba meéyámbaraindayavena naaó'-nao'a kwénaaena

46 awánáínda moóráwai ó'oran-ameriyaamba makáinana awánéna kwená óísamba maimái kwétimena óntamba mairéna minó'órán-áméríyáámbá komeéyán-umai kwémayaiye.
47 Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iye. kwasen-únánkáámbá moóráwai nompímbá túwáísana ó'on-o'on-doyaa'a
48 minúnámpímbá ógwitagwisana asináíndayavena umái kwéawanaisasa évakarawai áwa'naa umai asímbai áámááíva'a makésa kawe'-nóyáá'á unáámpímbá áítesa sáwí-noyaa'a ivá'á kwétuwaawe.
49 naaén-kanaa tínímba mirá íníye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kawe-kwáásívínkémbá sáwí-kwaasiyomba tí'mai
50 iramó kwégaindava'a tuwáíyasa ivi'á tésa tí'o ínintavesa túwááyaamba akévundanaaowe simásuwena
51 kwená kwayó-kwáásíyávéna tísaa ena séna simátimunda-ainkona ááimba ára isaaó súwasa owé suwaná
52 Ísu simátimena séna ísáamba simátimunda-aimba simátíméro. moóráwai naankó avowá kwená naaúmpa'a ááéraan-tantaare aúná-yantaare kwáyáísana taaímbai kwená kwaási kwétimiye. mindánkó avowámó kwétimintemba miráumai ááéraam-bonor-aimpinkene Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimpinkene simátíméro Ísu siráiye.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mááka 6:1-6, Árúku 4:16-30

53 Ísu mináímbá simátímatuwena mimbárává'á tuwéna
54 kwenamáápa'a kúmba miwíti mono'-náúmpá'á iyéna aaí simátimuwasa táátavesa ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áímbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámísana kawe'-máyáí ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo.
55 kesáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o kwéiwai ááninkoman-iye. Máríyaa áánimba éna Yémési Yósépi Sáímoni Yútási tuwaaómán-iye.
56 kwenáúnava'a maanká'á máyáawe.
57 maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana Ísu simátimena séna Áánútun-aai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iye sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiye.
58 kesáámó úndanten-kwaasi póna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiye.

14

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.
Mááka 6:14-29, Árúku 3:19-20, Árúku 9:7-9

1 minkánáá Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá iséna
2 kwená mayáí-kwáásíyávéna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwaiman-iye. pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye sirái.
3-4 ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áúmbakaawa mayááne simá-sima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándáva'a máánkarowana

5 Éróti Yónimba inkamónáe súmba kwaási-taaroi inkaiséna íma inkánkaiye. kwaási
Yónintavesa sésa Áánútun-aai simátímíwaiman-iye suwaná Éróti séna Yónimba
inkámónasa áwáá'a siyénáaowe séna íma inkaména máyowana
6 kwembó ánkaron-kanaamo túwana anón-tanomba kaumái sáwíva-kwaasi tímúwasa
nowaná Erotíyasi ayáámúnko téna túranka'a araimá marówana Éróti aamoí umánkena
7 minárásígóntávéna séna nóin-tantaatavena ankáíya simásímína'a áméno. árai'a
súnda pó'a sísaina'a áméno súwana
8 anówamba koáísaa ena súwana anówama aaí súwana Érótinopa'a téna séna Yóni
nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana
9 iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áímbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó
naan-kwáásígwárá'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna
10 moóráwaimba ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá
11 táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba
máamuwasa
12 Yónina kwayó-kwáási isésa anómba komaimái utamánkesa Ísunopa'a tésa
tasimámakaawe.
naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó
pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá
kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye Éróti siráiye.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mááka 6:31-44, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

13 Yóni puwómba kwená kwayó-kwáási Ísumba simámúwana iséna tuwéna kwená
kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisena kwaásimo ímo máyaiyapata kónáe séna
kúmba naaó'-naokewai mináímbá isésa marapá'á kóyo uwaná nompí-sípívímbá kwéna
14 marapá'á ásávomba misáwívá-kwáási tuwánéna arumbá umátinkena tí'o ún-
kwaasi asóvamatinkaraiye.
15 Ísu asóvamatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáási kwenópa'a tésa sésa íma
sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesa
toómbá meéyámbáráaro suwaná
16 Ísu séna toóntáá'a íma kwíya'a toómbá tíméro súwasa
17 miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á kwáyáivo sáwíva-
kwaasivimba íma kanaán-íníye suwaná
18 Ísu maimaé másíméro séna
19 sáwíva-kwaasiyavena mara'á máéro séna éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á
maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-
topan-umai kwená kwayó-kwáási timúwasa misáwívá-kwáási tímúwasa
20-21 amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá
aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáási
mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mááka 6:45-52, Yóni 6:15-21

22 áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáási ti'maréna séna kesí
aiva'á nompí-sípívímbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a koró. misáwívá-kwáási
kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna
23 misáwívá-kwáási ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a
námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá
máyowasa

24 kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívímbá non-avuvumpá'á máyówana maramá nénka'a kwáyowana anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa íma kumbá
25 irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a túwasa
26 non-avóvomayaapa'o kwénaaumba awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná
27 Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne súwana
28 Pítaa simámena séna emó Ísóigo úrambo éma sina'á non-avóvomayaapa'a emó máyaandava'a konó súwana
29 Ísu séna kanaán-ivo tiyó súwana nompí-sípívínkémbá kunásávena non-avóvomayaapa'a Ísumo máyopa'a kúmba
30 kawe'á umái kúmba anón-undamo torónta vena imáyáa éna inkaisúmba nompímbá kunávekora'nara kwéena anónka'a séna Ísóigoo kembá tátoraao súwana
31 Ísu avekáán-umai ayáámba árú'mai tátorena séna anón-undamo toráintavai sáwí-imayaa e kesí asirayántávémo ímo imáyáamo óndayavai kunáveraane. kesí asir-ayántáváí íma kaer-ímáyáá uwo súwasarai
32 nompí-sípívímbá usámaaisewana anón-undao maivaiyówasa
33 nompí-sípívímbá máyówai Ísuna imáyáa mósá marésa sésa árai'a Áánútu ááninko óne siráawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.
Mááka 6:53-56

34 árai'a Áánútu ááninko óne sésa kwaaúnóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá marapá'á ásávowasa
35 mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóyo ésa
36 sésa enáunáánkwátói-araaira'a tátoraiyana tí'a étinkainkwae suwasá tátórówana tí'a étínkaraiye.

15

tíkwá'nái ámáámba siráan-kwasai.
Mááka 7:1-13

1 ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa sésa
2 ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáá síkwá'nái ámáámba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná
3 Ísu séna kentíkwá'námo simátímakaan-amaamba kwaré'a Áánútuna ámáámba kwéaraaisemba nóra éra mirá kwéoo.
4 Áánútu séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ánivo anóvowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Áánútu siráivo
5 keinárawa'o siráamba moóráwai anóvowiyavena simátimena séna moóráyantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna anóvowima íma kwétuwa'naa-iye. mirámó ontávé'a kanaán-iye kwésewe.
6 mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aai tuwé'a kentíkwá'nái ámáámba kwégwaraawe.
7 kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna
8 maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiye.
9 kwaásiti ámáámba simái paárombanivo Áánútuna ámáámban-iye kampa'á sembá miráráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáá mósá kwémaraawe
Áánútu siráiye Áísáya simái agaimakáiye Ísu siráiye.

kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mááka 7:14-23

10 Ísu mináímbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawe'á oró.
11 máápaken-tantaa'o naawáí íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áínkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye siráiye.

12 súwasa Ísuna kwayó-kwáási kwenópa'a tésa sésa ámáán-kawaa-kwaasi emó simátimenda-aimba isésa áwáá'a aéésa kayóráamba íya isaánó suwaná
13 Ísu séna kesivo kwíyómpakewai ímo u'makáin-anayumbo éna táúyuwaniye.
14 ámáán-kawaa-kwaasi tááiyave'a íma anón-imayaa oró. miwí ímo aambó awánaakakemba tóikakemba kampa'á simátimesa sésa aambá agaráátinkanaumne kwésewe. moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai maipímbá koyuvánkoyaaoiye súwana
15 Pítaa séna kwántámai-aimbo simátimenda-ainkona ááimba simásimiyo súwana
16 Ísu séna kenkwárá'á íma tááko péei kwésisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawe'á uráawe.
17 máápaken-tantaa'o naawáí tindáámpá'á kunáyúsúgwinivo
18 aaimó kwésemba tirumpinkén-ímáyááó éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye.
19 tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa kampar-áímbá simátinkesa simái sáwí'a umátinkesa
20 mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááó kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiye.

Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mááka 7:24-30

21 Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba
22 mináyámpákén-íníinkó íma Yútaa-inimba póna Kénááni-ininko Ísunopa'a téna anónka'a séna anóndakoo Tévítin-andarakewai arumbá umásinkaao. taraváá-kwámbá kesiyáámúnko arumpimbá máyáísana sáwí'a umái máyáiye súwana
23 Ísu iséna íma aaí súwasa kwená kwayó-kwáási kwenópa'a tésa asiramái sésa ai'mátuwaao. aasiyaasí mirá siváínivo suwaná
24 Ísu séna Áánútu si'mákaisa'a Ísareri-kwaasiye su'mai túwa'naa e'a Ísareri-kwaasimo sipisípi-poiraan-umaimo kóyáwé kwéowai kwétuwa'naa-une súwana
25 mininínkó Ísun-aóka'a mara'á kumbaéna séna anóndako súwa'naa uwo súwana
26 Ísu séna iyámpóíti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo
27 mininínkó séna anóndako árai'a sémpo iyánkó avowá owé sisaná toón-ayai takwémandaiye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iye sinaná kanaán-ína súwa'naa íníyone súwana
28 Ísu séna kentávái asiramái máyaanda-ininko sénda pó'a mirá ónaumne séna mitáwai ayáámúnkomba asóvamankaraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.
29 asóvamankena kúmba Káríri-kwaankon-awampa'a koúkúmai omápa'a mara'á umáyowasa

30 sáwíva-kwaasi kwemó máyopa'a kumbá tísamaimo tausokón-kwaasiye tiyáántámbo mavíkuron-kwaasiye túrambo kavíkón-kwaasiye aaimó ímo sun-kwáásíyé ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa kwenaísamaivimba mótinkowana asóvamatinkowasa
31 tísamaimo tausokón-kwaasi kawe'á uwasá tiyáántámbo mavíkuron-kwaasi kawe'á uwasá túrambo kavíkón-kwaasi kawe'á umái awánowasa aaimó ímo sun-kwáásí aaí suwasá misáwíváráwáí awánésa ávááraumai táá'a kówasa Ísareri-kwaasiti Ísóigo áwí'a mósá makáawe.

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.
Mááka 8:1-10

32 Áánútu áwí'a mósá marówana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyowasa tuwaná séna maankwáásíyómbá kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ti'máráanasa miwítí naaó'-nao'a kónááombanivo aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainiye súwasa
33 kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'a sáwíva-kwaasin-ovo náánkakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná
34 Ísu tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáiyo súwasa avakaeté kwáyáísana esimái-noyaakwara'a kwáyáiye suwaná
35 minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna
36 avakaeté-tone noyááre maisokéna Áánútuntavena súwi séna mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á timúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa
37-38 amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana
39 Ísu misáwívá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisesa Mágátani-ayampa'a kuráawe.

16

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.
Mááka 8:11-13, Árúku 12:54-56

1 mivá'á Ísu máyowasa ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná
2 Ísu séna enáínka'o awánaamba aaváúmá naaerírí'a vaisa'á sé'a aaváyaavimba aa'á káníye sé'a
3 aaváyaavimba awánaamba ainánkó aaváúmá káátasuwaisa'a sé'a ívé'a aa'á tíníye kwésewe. kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwésemba mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútumo ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe.
4 ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentávé'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwésemba naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínívo mináímbá imáyáa oró. naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkowanamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-táwai maipímbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráiye.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi-i'a oró siráin-kwasai.
Mááka 8:14-21

5 tiyuwéna kúmba Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá marapá'á ásávesa kwená kwayó-kwáási péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná

6 Ísu ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáási simátimena séna intóráín-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a kentúma kárákwimai máéro súwasa
7 keáímbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma maimaéta túnanaya mirá kwésiye suwaná
8 Ísu keáímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiye-aimba kwéseo. kentávé'a íma sáwíyan-imayaa é'a anón-imayaa oró.
9 kanaán-umai toómbá timénaunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko péei kwésiye. éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe.
10 avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe.
11 ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a pérétimo intóráín-tantaatave'a kentúma kárákwimai máéro-aimbo súnda íma péréti-tontave'a kwésumpo nóra éra íma ísaraao súwana
12 tááko péei súwasa mináínkóná ááimba ísówana péréti-tontavena íma siráivo ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiye tááiyavena séna kárákwimai máéro siráiye.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.
Mááka 8:27-30, Árúku 9:18-21

13 Ísu Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba kwená kwayó-kwáási tísaa ena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawaintavesa amáparawai kentávésa nóran-kwaasiye kwéseo súwasa
14 miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Yérémaya óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná
15 Ísu séna keinárawa'a kentávé'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana
16 Sáímoni Pítaa séna Áánútumo usásinankaiwaima Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne. Áánútu asirayánkwáráwáí ááninko óne Pítaa súwana
17 Ísu séna Sáímoni Yónaa ááninkoma ónana Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kesí ááinkona ááimba sénda kwaási íma simámévo kesivo kwíyómpakewai mináímbá embá simámísa isáánda póna Áánútu embá kawe'á kwéumankaiye.
18 simátime'a sé'a enáwí'a Pítaawemo kwésemba mináwíkóná ááimba óntamban-iye. anón-ontanka'a kesí naankáámbá ónaunda mindánkáámbá kesí kwaási-i'a owaná púwón-asirayanko íma usáyaaitaniye.
19 Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-asirayamba áména marapá'ó máyaanda sáwí'o ombá aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áúmbakaiye. kawe'ó ombá ímo aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiye simásuwena
20 kwená kwayó-kwáásíyávéna asiramái séna Áánútumo usásisinkaiwaima Yútaa-kwaasi kwésimu'maraawai úne-aimba íma simátíméro Ísu siráiye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.
Mááka 8:31–9:1, Árúku 9:22-27

21 minkánáá Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáási simátimena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sen-kwáásíyé sí'a índai'a umásinkesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisúwáanana Áánútu usásisinkaniye súwana

22 Pítaa ái'maena kweyááva'a máankena séna Ísóigoo mirán-áímbá sénavo Áánútu íma owé sínasa séndanteni'a íma umánkanaaowe súwana

23 Ísu kwanténa Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaao. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésempo kesí aambá íma itaaó Ísu siráiye.

24 Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáási simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbáí-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe.

25 tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésamo puwésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe.

26 marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe.

27 kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakewaiye kesivoná asirayánkwárá'á kumé'a amápa-kwaasimo úmae kwéiyomba imáyáa é'a miwítí meéyámbá timénaumne.

28 árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a kemá kwaási úrandako kesí kwaásimo kwégawaaunda suwáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiye.

17

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mááka 9:2-13, Árúku 9:28-36

1 Ísu mináímbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte kwenáváko Yóninte umái tí'maena omápa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa

2 miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana óipakemba aaváúgómó inten-úwana kwená unáánkwátóirakemba sán-kena kwayání'a kówasa

3 awánomba kae-kwáásíráí kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana

4 Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo maanká'ó maúndaya kawe'á imbá póta emó sinataamó éta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéí éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe siráiye.

5 mirá kwésunka'a ainánkó sán-kámaena kwayání'a kámae kuména kunkáátowana mináínámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne. kwenáái ísáaro súwasa

6 kwená kwayó'nárau mináímbá isésa marapá'á kumbésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowana

7 Ísu miwímó máyópa'a téna tine'á tátorena séna táá'a kaivó usásinaaro súwasa

8 awánomba mindárai kwíyómpa'a íyúyana Ísuwe su'mai méraiye.

9 máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa

10 kwená kwayó'nárau Ísumba áísaa esa sésa ámáámba sen-kwáásí Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáúndawaiya naaémba paáriniyemo sembá nóra sésa mináímbá kwéseo suwaná
11 Ísu séna aiva'á Íráiyaa paáréna to'mayaa íníye-aimba árair-aimban-iye.
12 simátime'a sé'a Íráiyaa á'a paárúwasa íma aúyésa sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkesa mirá uráantemba kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba sáwí'a umásinkanaaowe súwana
13 tááko péei súwasa Íráiyaa siráimba Yóni nombá pétinkaraiwaintavena siráiye siráawe.

Ísu taravää-kwámbá mayáúkain-kwasai.
Mááka 9:14-29, Árúku 9:37-42

14 simásuwesa omápakemba kúmúmba sáwíva-kwaasi torupamái máyówasa awánomba moóráwai Ísunopa'a téna aísamaivimba kumbéna séna
15 anóndakoo kesáánimba arumbá umánkaao. sáwí'a umái ména tanaambá váguvagu kwéena aigaregó nonkáánéna aíyayaamba sápísimagwisana nompíné iravíné tanaambá kwévamae kwénaaisa'a
16 ená kwayó-kwáásí máyáapa'a máankaunasa íma kanaán-umai kawe'á umánkaraawe súwana
17 Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaama isa'á kentávé'a íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwétaivo nóraumai-tawaiya'i kesé ménaumpo enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'maena túwana
18 Ísu taravää-kwántávéna séna auwé kóaao súwana arumpinkémbá auwéna kóúwana miníyámpói kawe'á umánkowana kawe'á umái méraiye.
19 kawe'á umánkowasa naaémbo Ísu kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí tésa sésa nóra séta mintárávää-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná
20 Ísu séna Áánútuntave'o mayauwáníyemo sé'o asiramáímo máyáankakai mayaúwáísino. árai'a simátime'a sé'a moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba ma'makáisana áruma kwikéna anón-tainambo kwéiyintemba kesé aráápamai sáwíyanka'a mé'a naaémba anóni'a umái aráápamai mé'a omátave'o sé'o kítímae ór-ayampa'a kóaaomo síyanamo éna mirá íníye.[
21 Ísu mináímbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayáí amápa'a kanaán-umai mayánááontavena siráiye.]

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.
Mááka 9:30-32, Árúku 9:43-45

22 Ísu kwená kwayó-kwáásí Káríri-ayampa'a torupamái máyówana Ísu simátimena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa
23 sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisúwáanana usásisinkaniye súwana miwí tirunkó umbaí taráiye.

táákísi-ontamba tukáan-kwasai.
24 tirunkó umbaí tówasa Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Kápénéamu-naopa'a kumbá anóm-bono'-nankontavesa táákísi-ontamba kwémayaawai Pítaanopa'a tésa sésa ená anóndako anóm-bono'-nankontavena táákísi-ontamba kwétuwai. íya kwétuwaiyo suwaná
25 Pítaa séna kwétuwaiye simásuwena naaúmpa'a iyúwana táákísin-aimbo ímo sirónka'a Ísu Pítaamba áísaa ena séna Sáímoniyo marapákén-ánón-kwáási timááraawitopakemba táákísi-ontamba maésa ó'onkaatopakemba maésawa kwéompo nóran-imayaamo kwéemo e simásimiyo súwana

26 Pítaa séna táákísi-ontamba ó'onkaatopakemba mairáawe súwana Ísu séna miráumai Áánútuna kwaásiya póta anóm-bono'-nankona táákísi-ontamba íma tuwánaundayaanivo
27 áwáá'a sevái póta úwoi tuwánaundayaanivo nonkwaaúmpá'á kuré ánda túwénana kumína aiva'ó torénda-noyaa'a mairé óipimbo óntambo kwáyaina maimaé minóntándéí esáváíyé kentáváíyé táákísi móuwo Ísu súwana mirá uráiye.

18

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.
Mááka 9:33-37, Árúku 9:46-48

1 mitáwai Ísuna kwayó-kwáási kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba nááwa usáyaaitesa anón-kwaasi-i'a kwéoo suwaná
2 Ísu moórá-iyampoi ááyowana túwana avumpimbá aránkena
3 séna árai'a simátime'a sé'a sen-ímáyáámó ímo tuwé'o iyámpóímo ímo usáyaaitanae-imayaamo ontembó keinárawa'a mirán-ímáyáámó ímo íyanamo éna Áánútu kenká'á íma kawááiniye.
4 miníyámpóígó tísamaivimbo máíntemba mirámó kwéowai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba kwéusayaaitaawe.
5 kentávésa imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe Ísu siráiye.

sáwí'a kwéon-kwasai.
Mááka 9:42-48, Árúku 17:1-2

6 Ísu mináímbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavenamo árairemo sin-tenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavesamo áraire kwésewaima kampar-áímbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawaima sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-iye.
7 marapá'á máyáanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a kónááontavena ó'on-o'on-tantaako kwétavisiye. mirá-sáwí-tántáákó kwaíkwai'a kwéimba pósa sáwí-ambo ó'owimo agaráátínkáawai sáwí-meyamba mayánáaowe.
8 tiyáánkowa'i. tísamaigowa'i. sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaana'i. moórá-tisamaiya'i. arátúwáaro. kae-tíyááná'i. kae-tísámáíyá'i. kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawe'án-iye.
9 túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawe'án-iye Ísu siráiye.

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.
Árúku 15:3-7

10 Ísu séna úwoi-kwaasiyave'a úwoisamban-owe íma sé'a kárákwiyoro. Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwírá'á kárákwiraawai kesivo kwíyómpakewaina egwaa'á mésa miwí táái kwésimamevo kárákwiyoro Ísu siráiye.
[
11 Ísu mináímbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyave'a tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáandayave'a kunkáumne.]

12 sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisipira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisana misáwívá-sípísípímó umó kwénaamba tiyuwéna moórámo áúyokwimba koavakáá eémena
13 awánénamo imbá aamoí kwéena séna kesí sipisípi áúyokwimba áíkaumne séna mimbóráwáíná aamoí anómba éna sáwíva-sipisipi ímo áúyokombo úwoimo máyáawaiti aamoí sáwíyanka'a kwéiye.
14 sipisípira'o kárákwiyowaimo áúyokwi-sipisipiyavenamo arunkómó umbaimó tain-tembá kentivo kwíyómpakewai kwená aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyavena arunkó umbaí kwétaiye Ísu siráiye.

kentí kwaási sáwí'a umátínkáan-kwasai.

15 Ísu mináímbá simásuwena séna ená kwaási Áánútuna kwaásigomo embó sáwí'o umánkainamo e kwempá'á mináíntáváí kosimámínana kwewé su'mai máyaindara'a kosimámínana enáái isénamo arupí umánkainamo ékai kwesé esé kawe'á umái máékaiyo.
16 enáái ímo isáínamo e moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á simámiyo. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna moóráwaimba aaivimbá mayankánáe séna mináímbá ísarewai kaerá'i. kaumbowá'i. tí'maena mátinkena áísaa umai isáníye siráimba mindáyavena ená kwaási enáái isánintavena moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á mé'a simámiyana kentáái isáíno.
17 ánivo ímo isáínamo e Áánútuna kwaási torupamátinke enáái simátímínasa mésa simámiyana kwemó miwí tááimo ímo isáínamo e imáyáa e se Áánútuna aambó ímo kwáráan-kwaasiraamba éna táákísi-umoyan-kwaasiraamba kwéiye siyó Ísu siráiye.
18 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a marapá'ó máyáanka'a sáwí'o ombá aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áúmbakaiye. kawe'ó ombá ímo aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiye Ísu siráiye.
19 Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-aimba simátíménda ísáaro. marapá'ó máyáanka'a kae-kwáásígóráímó moórá-aintavesaraimo mimbórá-ímáyáámó ésaraimo kesivo kwíyómpakewaimo áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye.
20 kaumbo-káé-kwaasi kentávésa imáyáa ésa torupamái máyáamba túwa'naa ónaundayave'a miwísé ménaumne Ísu siráiye.
21 Ísu mináímbá súwana Pítaa Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesí kwaási sáwí'o umásínkáva'o kwéiyomba mindáyave'a nóraumai-tawai íma aaivimbá mayankéra íma imáyáa éra ivátuwanaumno. avakaeté-tawaima sáwí'a umásínkáimba íma aaivimbá mayanké'a íma imáyáa é'a ivátuwaunda pó'a moórá-tawaimo sáwí'o umásinkaindara'a aaivimbá íya mayankéra. íya imáyáa éra. ivátuwanaumno súwana
22 Ísu séna íma avakaeté-tawaiye su'mainivo úwoi mirá úmae iyuwó Ísu siráiye.

óntamba ámakaintavai íma ivátuwaao siráin-kwasai.

23 Ísu séna sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa é'a ivátuwaaromo súnda maarán-iíyávé'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-iye. moórá anón-kwaasigo kwená mayáí-kwáásí óntamba kwááyu tímakena
24 tísaa ónáe kwéimba anón-ontamba 10,000,000 ontamba kwááyu ámakaiwaimba moóráwai áí'maena móaminkwae séna íyísana
25 íma móamintavena óntan-anavo séna kwembá airé'a awainínkómbá airé'a kwená iyámpóíye kwená póíye kwená óísane maimaé'a ó'on-kwaasiti mayáí mayánintave'a miwí kwétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba umái másíméro sisaná
26 kwená mayáí-kwáásígó aísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a amápa'a áméno sisaná

27 kwená anón-kwaasigo arumbá umánkena séna kanaán-ivo kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwaao sisaná
28 mayáí-kwáásígó máápa'a kuména moórá mayáí-kwáásígómbá awánéna sáwíyan-ontamba 100 ontamba ámakaiwaimba awánéna amósámba kumbapaména anónka'a séna kwááyumo ámakaunda-ontamba avekáámbá simiyó sisaná
29 kwenaísamaivimba kumaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a áméno sisaná
30 íma iséna áí'maena ándáva'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba símínasa ayúránkáaro sisasá
31 mayáí-kwáásíyómbá awánésa tirumbá umánkesa miwítí anón-kwaasira'a kosimáméwana
32 anón-kwaasigo iséna kwená mayáí-kwáásígó sáwívar-ontamba 10,000,000 ontamba mairáiwaimba ááyaisana tisaná séna sáwí-mayai-kwaasi óne. kentávái arumbá umásinkaao séndayave'a mirá é'a anón-ontamba kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwe íma simiyó sé'a
33 sirumbó umánkaraundantemba moórá-mayai-kwaasigomba arumbá umánkááraamba sáwí'a óne séna
34 arumbá anómba sáwí'a umánkena ándáva'o kárákwiraindakonka'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba amápa'a simína ayúrankaao sisaná ándáva'a ánkaraiye
35 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kentí kwaásimo sáwí'o umátínkáambo ímo ivátuwe'o imáyáamo úmae kwéiyiyanamo éna kesivo kwíyómpakewai kentí sáwí-mayai íma maitiyuwáníye. óntan-anavomo intembá kesivo mirá umátinkaniye Ísu siráiye.

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.
Mááka 10:1-12, Árúku 16:18

19

1 Ísu mináyáátáár-áímbá simátímatuwena Káríri-ayampa'a tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápár-áyámpá'á komáyowasa
2 sáwívarawai tóyo uwaná tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.
3 asóvamatinkowasa ámáán-kawaa-kwaasi sésa Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo maanáíntáváíyá'i. ó'on-o'on-aintavaiya'i. awainínkómbá kanaarárá auwáníyo. mirámó énamo éna ámáán-aimba araaisíni. íya araaisíníyo suwaná
4 Ísu séna naaóvá'ó Mósesimo agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna Áánútu kwíyómba maramá tarórurónka'a aaraigwárá kwaaigwárá'á tarórúraiye.
5 tarórurena séna aaraigwárá kwaaigwárá'á tatóruraundayavesa tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe Áánútu siráiye.
6 mindáyavesa awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásíráámbá ésa mimbórái'a kwéowe. Áánútu aarai-kwaaí moórái'a umátínkaraintavesa íma tasáéro Ísu súwasa
7 miwí sésa naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváívimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiye. nóra séna mirán-áímbá siráiyo suwaná
8 Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aai íma ísóntavena mindáyavena Mósesi minámáámbá siráimbanivo Áánútu kwíyómba maramá tarórurónka'a íma mirá siráiye.
9 simátime'a sé'a moóráwaimo awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ó'on-aintavena ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiye.

10 Ísu mináímbá simásuwena máyowasa kwená kwayó-kwáási sésa aaraimó
kwémayaamba sénda-aimba kwáyáinka'a pósa mirá kwéovo ímo aaraimó maésamo
úwoimo kwémaemba kawe'á kwéowe suwaná
11 Ísu séna amáparawai sen-áímbá íma kawe'á umái ísáawasa aaraimó ímo
mayánááontavesa Áánútu asirayámbá tímakaiwai mináímbá kwéisaawe.
12 évakarawai moórá-mora-aintavesa íma aaraí máyáawasa évakarawai tinóvowi
sáwí-kwaasi tínkaraawai aaraí íma máyáawasa évakarawai túmo sáwí'o umátínkaraawai
aaraí íma máyáawasa évakarawai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa
Áánútuntavesa imáyáa ésa aaraí íma kwémayaawe. kanaán-umai mirá ónaumnemo
kwésewai mináímbá isánááowe Ísu siráiye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.
Mááka 10:13-16, Árúku 18:15-17

13 Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkena Áánútumpa'a
námúnaa sínkwáe sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a
kóro suwaná
14 Ísu simátimena séna íma kóro sé'a tiyuwáíyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró.
miníyámpóímó kesópa'o tentembá Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miráráán-
umai kwégawaaimba iyámpóímo kesópa'o tí-amba íma ítátinkaaro séna
15 miníyámpóírá'á ayáámba tátorena túwa'naa umai námúnaa simásuwena tíyukaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.
Mááka 10:17-31, Árúku 18:18-30

16 tiyuwówana moóráwai ívé-kwaasigo Ísunopa'a téna séna anóndakoo nóran-kawera
umáíya aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana
17 Ísu séna nóra se kawe'-máyáíyáváíyá sísaa oónó. mimbóráwái Áánútu kweyáá
kawe'ná'án-iye. aúnái'a úmai maí'mai'a ónáe sémo e Áánútuna ámáámba kawe'á umái
kwaraaó súwana
18 mindákó áísaa ena séna nóin-amaana kwaránaumno súwana Ísu séna
tínkamiyasamo puwónááoni'a íma uwó. íma aarai-úmóyámbá uwó. íma umóyámbá
mayaaó. kampar-áímbá íma simátinkaao.
19 kentinóvowi túwí'a anómba uwó. esáváí-ímáyáámó óndantemba ená kwaásiti
imáyáagwara'a uwó. miráumai-amaamba kwaraaó Ísu súwana
20 mindákó séna minámáámbá kwa'maé'a kwéiyumpo nóran-amaankona íma kawe'á
kwéuno súwana
21 Ísu séna amápa-tantaa'o kanaamó émo e ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime
óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a
ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana
22 mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó
sáwí'a kwéuwana kuráiye.
23 kúwana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna árai'a simátime'a sé'a sáwívar-
oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaásimo kawááipa'a kwíyamba umbaí
táníye.
24 moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai
kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba
makén-kwaasi Áánútumo kawááipa'a kosinó Ísu súwasa
25 kwená kwayó-kwáási mináímbá isésa táátavesa ésa sésa umbaí taintávésa nóran-
kwaasiya Áánútumo kawááipa'a ménaaoo suwaná

26 Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiye súwana
27 Pítaa séna isaaó. kentáási amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumpo nóram-beyana mayánaumno súwana
28 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a Áánútu amápa-tantaa'a aúnái'a úmaraindara'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ságayankwarawai mé'a kárákwiyona'a keinárawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kesínaaemba kwégwaraawai Ísareri-kwaasi mayáíyávé'a tísaa ónááowe. Ísareri sísamaivakemba kae'á kumbaimái tínkaraiwai-andarakewai tísaa ónááowe.
29 kentávésa imáyáa ésa Áánútun-aai kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe.
30 ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráiye.

20

ándá-aran-kigauva'-mayai-kwaasiti kwaasái.

1 Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-iye. moóráwai ándá-aran-kigaugo avowámá kesí mayáí mayáígwáe séna ááéma usásinkena kwaási tivakáá-umai tuwánéna
2 séna kesí mayáí kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno sisasá owé sewaná tí'maena kwená ándá-aran-kigauva'a móitinkaisasa mayáí kwémayaawana
3 usá aaváyaavimba ókwara'a mayáí mayáígwáe séna mayáímó mayánáe sésamo torupamáímo máyáapa'a kwéna tuwánéna
4 séna kesí mayáí kwémaewa'a arupí-meyamba tíméno sisasá
5 owé sésa mimbáyáí kwémayaawana kwáyá'wái mirán-umai ókwara'a kwétirena eénáínka'a ókwara'a kwétirena
6 mayáí ánásanaaon-kanaa sáwíyanka'a kwétisana mayáímó mayánáe sésamo torupamáímo máyáapa'a kwéna évakarawai tuwánéna séna nóra éra úwoi máyáao sisasá
7 sésa íma moórá-kwaasigo kesí mayáí máyáaro siráawata máyaumne sewaná tiré'a kesí ándá-aran-kigauva'a mayáí máyáaro sisasá mirá uráawe.
8 mirá owaná eénáínka'a kígaugo avowámá mayáí-kwáásírá'ó kárákwiraiwaintavena séna mayáí-kwáási tááyare miwítí meéyámbá timé naaémbo tiráawai aiva'á timé aiva'ó tiráawai naaémba timiyó sisaná
9 iséna mirá éna mayáí ánásainiye kwéinka'a tiráawai moórá-tawai-mayaigona óntamba tiména miráumai tímatuwena
10 ááéma aaváyaavimba tiráawaiti meéyámbá timénáe kwéisasa miwí imáyáa ésa kentáási meéyámbá anómban-iye kwésewana moórá-tawai-mayaigona óntamba tímísasa
11 maimaésa kígaugo avowámá í'ái simánkáawana
12 miwívínkémbá moóráwai séna naaémba tiráan-kwaasi sáwíyam-bayai mairáavo kesáá aiva'á tiráundawaiya anón-a'a kwégaisata umisi-áráá'á méta anóm-bayai mairáundaya mimbórái'a umáíya meéyámbá símakaandaya nóra séwa kentáámó siméndantem-beyamba miwí tímakaano sisaná
13 kígaugo avowámá séna kesí kwaásiyo kemá sé'a kesí mayáí kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno súna'a owé sé'a mayáí mairáawa'a mindáyave'a íma sáwí-meyamba kwétimumpo
14 kentí meéyámbá maimaé'a koró. keinárawa'o timúndantem-beyamba naaémbo tiráawai mirám-béyámbá timénáe'a kwéune.

15 kesí óntambo taaímbare'o kwétimunda mindá kendéímán-iye. sáwíyam-bayai
mairáawai anón-ontamba kwétimuna'a ímo kayórááraamba kwégayoraawe kígaugo
avowámá siráiye Ísu siráiye.
16 Ísu mináímbá simásuwena séna mirárá án-umai Áánútu kwená kwaásimo
kawáaipa'a aiva'á kwégowai íyasa naaémbo kwégowaise mimbórái'a umái aasiyaasí
aúnái'a umái maí'mai'a ónáaowe Ísu siráiye.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.
Mááka 10:32-34, Árúku 18:31-33

17 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwena kwená kwayó-kwáási
sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena
18 simátimena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá
kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa
kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa
19 sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaáráá'a kwésinkesa súwíruku'a nésa taaira'á
sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu
siráiye.

kae'nárai tinówama Ísumba áísaa uráin-kwasai.
Mááka 10:35-45

20 minkánáá Sépéti ááninkai tinówama tí'maena Ísunopa'a téna moórá-yantaatavena
áísaa ínintavena anóndakoman-iye séna takívairowana
21 Ísu séna nóintavaiya sísaa íníyewa kwéono súwana tinówa séna emó kawááindava'a
kesááninkai usásintinke évarevar-akwampa'a tinkáníyone súwana
22 Ísu séna sénda-ainkona ááimba íma ísaraiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo
náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarárá kemó náúnda-
anaveumpinkemba náyááoiyo súwasarai keirái kanaám-pókai náyauye suyaná
23 Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoivo kesí évareva-
sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna
usásintinkaniye súwasa
24 Ísuna kwayó-kwáási siyáánkainarawa'a mináímbá isésa minávárawai áwáá'a
tíyúwana
25 Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá
usáyaaitamai asirayán-áímbá simáti-simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe.
26 anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba
usáyaaitanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránáaowe.
27 keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro.
28 kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a
kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba
iyátinkanaundayave'a puwónaumne Ísu siráiye.

Ísu túramba kavíkóndarai kawe'á umátínkarain-kwasai.
Mááka 10:46-52, Árúku 18:35-43

29 Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yéríko-naopakemba kumbá sáwíva-kwaasi
tínaaemba kumbá
30 kae'nárai túramba kavíkóndarai aanéiva'a mésarai Ísu kwétiye-aimba isésarai
anónka'a sésarai Tévítin-andarakewai ómpo arunkáí umásinkaao suyasá
31 misáwívá-kwáási áwáá'a tiyésa sésa aaí séyavo suwasaráí mináímbá ivátuwesarai
ó'omba anónka'a sésarai anóndakoo Tévítin-andarakewai ómpo arunkáí umásinkaao
kwésuyana

32 Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísaa ena séna nóin-tantaara tirááímo táínda-yantaa'a umátinkanaumno súwasarai
33 anóndakoo súramba kawe'á umásinkaao suyaná
34 Ísu arumbá umátinkena ayáámba túranka'a tátorowasarai avekáámbá túramba kawe'á umái awánésarai Ísu ánaaemba kwa'mái kurááiye.

21

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.
Mááka 11:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

1 Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kumbá Yérúsaremu-noar-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-nao'a áwí'a Pétévasi-nao'a egwaa'á kwésa kwená kwayó-kwáási kae'á máti'marena
2 séna epín-dáópa'a kurékai awáneyamba moórá-poigo áwí'a tónki ánda kwímaraawana áráákwara'a máyáivo koawánékai ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó.
3 moóránakomo tuwánénamo tísaa ínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé kosimámiyana séna ánivo áí'maekai kokaiyó síníye Ísu siráiye.
4 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai siráintemba Ísu mirá uráiye. Áánútun-aai simátímakowai séna
5 Sáíyono-noapaken-kwaasiyavai simátime se kentí kawáánáá'á kentópa'a kwempa'á teémena tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena kwétiye simátimiyo siráiye
agaimaréna Sáíyono-naoparemo siráimba Yérúsaremu-naopatavena siráiye. mináímbá paáréna Ísu kae'nárai ti'marówasarai
6 Ísumo súntemba mirá ésarai
7 tónki-poi áráákwara'a áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáási paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaaí uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa
8 sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánáravane augwétámai kwéguwasa
9 aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Tévítin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne. Ísóigo ai'máráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kwíyómpakewai kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná
10 Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúwasa isaaisésa tóyo kwéesa nááwa kwétiyo suwasá
11 évakarawai sésa Ísu Áánútun-aai simátímíwai Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakewaiman-iye siráawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.
Mááka 11:15-19, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

12 suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútuna naaúmpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavesa imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena

13 simátimena séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna kesí naatavésa sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iye kwésewe agaimaréna siráiye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiye.
14 Ísu mináímbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a máyowasa túrambo kavíkówaiye aíyayaambo tausokówaiye kwenópa'a tuwaná asóvamatinkowasa
15 iyámpói mésa anónkar-anonka'a sésa Tévítin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne sumbá mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé isésa Ísumo ó'oran-kawe'-mayaimo mayómba awánésa tirumbá sáwí'a umánkesa
16 Ísuntavesa sésa iyámpóímo sáwí-aimbo kwésemba íya kwéisaano suwaná Ísu séna á'a kwéisaunda Áánútun-aai aúváívimba agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áímbá séna túwa'naa óndayavesa pósa iyámpóíye umarané enáwí'a mósá kwémaraawe agaimaréna siráiye Ísu simásuwena
17 tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a kwéna mindó'wáámbá koméraiye.

taaigó aáyánkarain-kwasai.
Mááka 11:12-14,20-24

18 Pétáni-naopa'a kogwáúmba usásinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba áái ankówana
19 moórá-taigo áwí'a víkima aankón-awampa'a kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómba ánáwe su'mai kwáyowana mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone súwana mintáímá aáyánkaraiye.
20 mintái aáyánkówasa Ísuna kwayó-kwáási awánésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba aavésa sésa víki-tai ááéma aáyánkagwiye suwaná
21 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a Áánútuntave'o ímo kaer-ímáyáámó é'o asirayán-ímáyáámó é'o é'a víki-taigontave'o súnanamo aáyánkaintemba kanaán-umai mirá é'a miráwé su'mai íma é'a maanómátávé'a sé'o iré mapámbai nompá'á kumuwómó síyanamo éna mirá íníye.
22 Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatave'a áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaniye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iye.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.
Mááka 11:27-33, Árúku 20:1-8

23 Ísu mináímbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná
24 Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísaa on-áímbá simátimenaumne.
25 ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire sirááo síníye.
26 kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa Áánútun-aai simásímakaiwai uráiye kwésemba pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa
27 Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiye.

moóráwai ááninkaiti kwaasái.
28 Ísu mináímbá simásuwena séna simátíménda-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-íyámpói tínkaraiwai aivakéwáíntávéna séna kesááninkoo kesí ándá-aran-kigauva'a mayáí komayaaó sisaná
29 aivakéwáí séna íma sínkáiye séna ména moórá-imayaa éna mayáí komáyáísana
30 naaénkewaintavena séna kesí ándá-aran-kigauva'a mayáí komayaaó sisaná owé simái ivátuwena íma mayáí mairáiye
31 Ísu simásuwena tísaa ena séna nááwa tivowán-áái kwéisaiyo súwasa aivakéwáí avowán-áái kwéisaiye suwaná Ísu séna mináímbá imáyáa é'a simátíménda-aimba ísáaro. táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaaon-inine sáwí'a kwéon-kwaasin-owe kwésembanivo miwímá Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a ááéma kwégovo keinárawa'ando.
32 Yóni nombá pétinkaraiwai téna kawer-ámbá agaráátinkowa'a kwenááiyave'a íma áraire siráavo táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaaon-inine Yónin-aaiyavesa áraire suwa'á keinárawa'a miwí tuwáné'a Yónin-aaiyave'a íma áraire sé'a kentí sáwí-imayaa íma tuwé'a Áánútunopa'a íma tiráawe Ísu siráiye.

ándá-aran-kigaura'o tavíyéwaiti kwaasái.
Mááka 12:1-12, Árúku 20:9-19
33 Ísu mináímbá simásuwena séna moórá kwántámai-aimba simátíménda ísáaro. moóráwai anóm-baragwarawai ména óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba kígaura'o taviyí-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana
34 arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komáyáaro séna kwená kwayó'nárawa'a ti'máráísasa minkígáúrá'ó tavíyéwaitopa'a tewasá
35 táto'mai moóráwaimba tuvuwésa moóráwaimba tuvú'maraawana púwísasa moóráwaimba óntandei tuvuwésa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná
36 aanávómá aiva'á kwená kwayó'nárawa'a évaka'a ti'maréna naaémba sáwívarawai ti'máráísasa tewasá minkígáúrá'ó tavíyéwai táto'mai aiva'ó uráantemba mirá ésa sáwí'a umátinkesa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná
37 aanávómá ména naaémba séna kesááninkomba ai'máráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'máráísana tisasá
38 minkígáúrá'ó tavíyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánáe sésa
39 táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntayuwesa tuvúwówana pukáiye.
40 Ísu mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá tínímba kígaura'o tavíyéwai nóra síníyo súwasa
41 miwí sésa misáwí-kwáási tínkaminasa puwíyana ó'on-kwaasi kesí kígaura'a tavíyéro sínasa minkígáúrá'á taviyésa arambó ávumo kain-kánáá tíndantemba aanávómbá minárámbá aménááowe siráawe.
42 suwaná Ísu simátimena séna Áánútun-aai aúváívimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna
óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno
minóntánkó ávonkaaamba uráiye. mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráiye kwésune
agaimaréna siráiye.
43 mináímbá imáyáa é'a simátime'a sé'a Áánútu keinárawa'a Yútaa-kwaasiyavena maará séna kenká'á íma kawáá-ónaumne séna tiyuwéna ó'onkaa-kwaasiyavena kenká'á kawáá-ónaumne sínasa kwená mayáí mayánááowe.[

44 minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu séna kwenááiyavesamo ímo áraire síyawai imáyáa éna mináímbá siráiye.]

45 Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye isésa tááko péei súwasa sésa moóráwai ááninkai kwaasáimo simbá kentááyávéna siyé sésa ándá-aran-kigaura'o tavíkáawaiyavenamo simbá kentááyávéna siyé sésa óntankowemo simbá kentááyávéna siyé sésa

46 táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasi Ísuntavesa sésa Áánútun-aai simásímíwaiman-iye sun-kwáási táároi inkaisésa Ísumba íma tátoresa ivátukaawe.

22

anón-tanomba kauráin-kwasai.
Árúku 14:16-24

1 moórágwara'a Ísu aaí simátimindayavena kwántámai-aimba simátimena séna

2 Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-iye. moóráwai kárákwiraiwai ááninko aaraí mayánintavena anón-tanomba kauvónáe séna

3 sáwíva-kwaasi tááyena séna aáno tanómba tamandaaró séna ména tanómba kau-maréna kwená mayáí-kwáási ti'maréna séna tamandaaró kosimátíméro sisasá mirá owasá ivátuwesa íma tewaná

4 ó'omba mayáí-kwáási ti'maréna séna tááyaraundawai kosimátime'a sé'a toómbó naí kwéto'mayaa é'a purumakané naanté-póíyé tuvú'mái kwégauvumpo tamandaaró. kesááninko aaraí mayáindara'a tamandaaró. kosimátíméro séna ti'máráísasa mirá kosewasá

5 ivátuwesa íma tésa moóráwai kwená kígauva'a kówisana moóráwai óntambo kwémayaim-bayaiva'a kówisasa

6 évakarawai kárákwiraiwaina mayáí-kwáásíyómbá táto'mai tínkamowasa púwówana

7 kárákwiraiwai áwáá'a séna kwená i-kwáási ti'máráísasa miwí tínkamowasa púwówasa miwítí naampimpá'á iramá agagaowaná kágwisana

8 kárákwiraiwai kwená mayáí-kwáásíyávéna séna tanómba kauvé'a tááyaraundawai kesááninkona tanómba tamandaígómbá uwóví'an-owe.

9 aantáá'o kwaásimo torupamáímo máyáapa'a kotivakáá-umai ó'on-o'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá

10 kwená mayáí-kwáási isésa aampa'á kwénaaesa kwaási tivakáá-umai tuwánésa sáwí-kwaasiye kawe-kwáásíyé torupamátinkesa tí'maesa tésa toómbó naí-náúmpá'á sisipáá uráawe.

11 Yútaa-kwaasi aaraimó máyáanka'o ombá tanómbo nánáesamo ten-kwáási on-tará'ó tewasá mayáí-kwáási kawer-únánkwátói tímáwasa urésa mindáúmpá'á umésa toómbá kwénaavo minúnánkwátóimo ímo urésamo ésa íma toómbá umandánááowe. toómbó naí-náúmpá'á sisipáá owaná kárákwiraiwai tuwánaimba moóráwai íma kawer-únánkwátói uréna máyáísana awánéna

12 séna nóra éwa kawer-únánkwátói íma uréwa iráano sisaná íma aaí sisaná

13 kárákwiraiwai kwená mayáí-kwáásíyávéna simátimena séna aíyayaanka'a asááumai máápa'a túnkwi-ayampa'a aúwéwana ivi'á téna áí'o índayavena áwááyaamba akévundaniye siráiye Ísu siráiye.

14 Ísu mináímbá simásuwena séna Áánútu sáwíva-kwaasi tááyain-kwaasivinkemba évakarawaiye su'mai kwená kwaási-i'a kwéumatinkaiye siráiye.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.
Mááka 12:13-17, Árúku 20:20-26

15 Ísu súwasa ámáán-kawaa-kwaasi máápa'a kumbésa keáímbá sésa nóran-ainta
áísaa onanayá sáwí-aimbo sínata aaivintá mayankánaumno sésa
16 miwí tínaaembo kwárón-kwaasiye Éróti amááraawiye ti'márówasa Ísunopa'a
tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái
kwésimatimendaya ísaraumne. kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye
táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma arupí umái kwésimatimendaya
ísaraumne.
17 simáménda-ainta isaaó. kanaarátááwá táákísi-ontamba Árómáani-kamaani-
kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási
ámáámba araaisénaundaya'iyompo nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná
18 Ísu miwí tááma iséna imáyáa éna arumpimbá séna Árómáani-kamaani-kwaasi
táákísi-ontamba tíméromo senasamó ésa Yútaa-kwaasi áwáá'a sésa Árómáani-
kamaani-kwaasi sáwí'o umásínkáawaiya óntamba tíméro kwésiye sénááowe séna
Árómáani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba íma tíméromo senasamó ésa Árómáani-
kamaani-kwaasi áwáá'a sésa táákísi-ontamba íma tíméro kwésiye sésa aaivimbá
maisinkánááowe-imayaa éna áísaa un-kwáásíyávéna séna kaumbo-káér-ainkwara-
kwaasi pó'a kentávé'a sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe.
19 táákísi-ontamba moórá maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái
máagaraarankowana
20 séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyo súwasa
21 miwí sésa Árómáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiye suwaná
Ísu séna Árómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba
áméro súwasa
22 mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aaí sésa auwésa kuráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.
Mááka 12:18-27, Árúku 20:27-40

23 kuwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe
kwésen-kwaasi pósa mitáwai Ísunopa'a tésa
24 sésa anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma
ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankániye
siráiye.
25 moórá-aimba isaaó. moórá-tawai maanká'á avakaeté-avarawainonda mésa
tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana
26 kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana
kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa
avakaeté-kwaasi putásaawana
27 minínímbá naaémba pukáiye simásuwesa
28 Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai
minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayániyo suwaná
29 Ísu séna Áánútun-aai aúváívimba agaimakón-aimba íma kawe'á umái isé'a
Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe.
30 pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáíyasa
kwaaí íma mayáíyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá
minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáíyasa kwaaí íma mayáíyasa ónááowe.
31 kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba simátíménda ísáaro. Áánútu
simátímakomba aúváívimba agaimakón-aimba awánaraawe.
32 Áánútu Mósesintavena maarán-áímbá séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune
Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráiye. Áánútu mináímbá siráimba

minkáúmbó-kwáási á'a púwúwasa utamátínkaraambanivo mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe Ísu súwasa
33 kwesémo máyón-kwaasi isésa táátavesa ésa sésa ááin-kwasai kwésimasimiye siráawe.

aivar-ámáánkóná kwaasái.
Mááka 12:28-31, Árúku 10:25-28

34 suwaná Ísun-aaigo Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási táái usáyaaitomba ámáán-kawaa-kwaasi isésa torupamái mésa
35 miwívínkémbá moóráwai ámáámba kawe'á umái ísarowai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe séna áísaa ena séna
36 anóndakoo Áánútuna ámáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyo súwana
37 Ísu séna Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné
kentí imáyáawe kentimané áméro
agaimaréna siráiye.
38 minámáámbá aivar-ámáámbá isaná
39 miwá ánaaenken-amaamba anón-amaamba maarán-ámáámbán-iye. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró
agaimaréna siráiye.
40 minkáér-ámáánkó ávonkaamba uráisana Mósesimo ó'on-amaambo siráine Áánútun-aai simátímakowai siráan-amaane megwí-megwiraamba éna kaer-ámáánkó ávonkaamba uraínka'a tagwéaraapaiye Ísu siráiye.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
Mááka 12:35-37, Árúku 20:41-44

41 súwasa ámáán-kawaa-kwaasi torupamái máyówana Ísu miwí tísaa ena séna
42 Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti nááwan-andaraken-kwaasiya'iyo súwasa ken-táásíkwá'ná Tévítin-andaraken-kwaasiman-iye suwaná
43 Ísu séna naaóvá'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iye siráimba
44 monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaaivimba Tévíti agaimarena séna
kesí Ísóigonatavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe
Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiye.
45 miráumai Tévíti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyo Ísu súmba
46 Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iye súmbanivo miwí íma kanaán-umai aaí sésa táátavesa ésa minkánáárákémbá íma áísaa úmaesa iráawe.

23

ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé miwítí kwaasái.
Mááka 12:38-40, Árúku 11:39-44,47-52, Árúku 20:45-47

1 Ísu torupamái máyón-kwaasiye kwená kwayó-kwáásíyé simátimena séna
2 Áánútu usásintinkaraisasa ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye Mósesi agaimakáin-aimba awánésa kwésimatimemba
3 isé'a kwáráaro. Mósesi siráin-amaamba miwí tóikakene su'mai sésa íma kwégwaraavo miwímó ontembá íma oró.

4 umbai-yántáá'ó asááúmakesamo túgwaata'mae'a korómó sésamo ímo túwa'naa ontembá miwí umbai-áímbá simátimesa íma túwa'naa ombá úwoi kwáráaro kwésewe.
5 miwí sésa kwaási suwánésa anón-kwaasin-owe sígwáe sésa Mósesi siráin-amaamba agaimái anavéúmpimba makésa túwayaankare tiyáánkare asááúmaresa miwítí kwátói-araira'a ayáátááka'a taváákarara úmakesa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaesa
6 tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa
7 kwaási suwánésa sésa anón-kwaasi monor-áímbá simátíméwain-owe sígwáe sésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaesa mirámó ontávésa aamoí kwéowe.
8 miwí mirá kwéombanivo íma mirá oró. keinárawatavesa anón-kwaasi monor-áímbá simátíméwai owémó síyambo é'a kímborawai anón-kwaasi isatá kwená kwaásiya mimbórái'a umáíya máyaumne seró.
9 keinárawapinkemba moóráwaintave'a anón-kwaasi kesivón-iye sevó. kentivó kwíyómpa'a máyáiye.
10 keinárawapinkemba moóráwaintave'a kentáára'a kárákwiraiwain-iye sevó. Áánútumo usásisinkaiwai keyáá keinárawaka'a kárákwiraundawai kemá úne.
11 keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai keinárawati kwayó'-máyáí máyáaro.
12 kentúwí'o mósá maráíyawaima Áánútu úwoi-kwaasiraamba umátinkanivo kentúwí'o ímo mósá maráíyawaima Áánútu mósá tinkáníye Ísu siráiye.
13 Ísu mináímbá simásuwena séna ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye simátíménda ísáaro. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-amba kwéitatinkaawe. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a íma kónáe sé'a kónáe kwéowaiti aambá kwéitatinkaawe.
[
14 ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a ketor-íníntí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémae'a kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sé'a kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mindáyave'a kárákwiyoro.]
15 ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a simátimunda monor-áímbá kwaráígwáe sé'a tivakáá úmae'a anón-domba kóate'a némpa'a kwénaae'a tuwáné'a kentí sáwí-mayai agaráátínkáawasa miwítí sáwí-mayaigo kentí sáwí-mayaigomba usáyaaitaraimba pó'a mindáyave'a kárákwiyoro.
16 aambá íma kawe'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaromo kwésewai kárákwiyoro. keinárawa'o monor-áímbó sembá kampa'á simátime'a sé'a anóm-bono'-nankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo kawer-óntámbá áwí'a kóri-ontankon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe.
17 minkórí-óntánkó anóm-bono'-nankomba íma usáyaaitaraivo mindáúmpá'ó kwénimba mindá kawe'án-iye. keinárawa'a monor-áíntávéna tááko íma péei sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áímbán-iye.
18 keinárawa'o monor-áímbó sembá kampa'á simátime'a sé'a Áánútuntavesamo póímo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánivo mintááréírá'ó Áánútumbo kwéame-poigon-aai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe.
19 Áánútumbo ámém-poigo mintááréígómbá íma kwéusayaaitaivo mintááréígó usáyaaitarena ámém-poi kawe'á kwéiye. keinárawa'a monor-áíntávéna tááko íma péei sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áímbán-iye.

20 asirayán-áímbó sembá Áánútuntavesamo póímo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mintáaréígón-ááigwara'a Áánútumbo kwéamem-poigon-aaigwara'a kwésewe.
21 asirayán-áímbó sembá anóm-bono'-nankon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa mindánkón-ááigwara Áánútu mindáúmpá'á máyáiwain-aaigwara'a kwésewe.
22 kwíyónkon-aaimo tivamíra'o marésamo sésamo ésa Áánútu mivá'á kárákwiraiwain-aaigwara'a kwésewe.
23 ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. naaóvá'ó Mósesimo siráintemba kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawe'á kwée'a mirán-ámáámbá ísámai iyé'anivo Mósesimo siráin-amaamba anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a kwaási íma arupí umátinke'a tirumbá íma umátinke'a íma Áánútuntave'a asiramáí-imayaa é'a mirá ontávé'a pó'a minánón-ámáántómbá ivá'á tukáawe.
24 aambá íma kawe'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaro kwésemba sáwíyan-amaamba kwaré'a anón-amaamba tukáawe. mirámó ombá toómpímbá kankambá kwáyáísa'a kíto-kankamba túkúyuwe'a anón-kankamba mindágwara'a kwénaantenkaan-kwaasin-owe.
25 ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. anavéúne táávere paákáré su'mai kwésese owain-ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwíva-tantaa'a anómba kwáyáiye.
26 ámáán-kawaa-kwaasiyono. monor-áíntávéna tááko íma péái sisa'á kwéisaawe. anavéúne táávere andáámpa'o sese owanamó andáámpare paákáré kawe'ó kwéintemba kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá umái máéro.
27-28 ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpímbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaawe. kwaásimo maipímbó utámakesamo kanaagunémo owasá awánésamo sésamo kawe'á kwéowe sentembá keinárawa'a tuwánésa kawe-kwáásímán-owe sembánivo kentirumpimbá mirá-sáwí-yántáá'á kwáyáísa'a kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe.
29 ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kentíkwá'ná Áánútun-aai simátímakowai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéowe. arupí umái máyón-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwée'a
30 sé'a miwí tísaavutantamba uráawai sé'a minkánáávímbó métaraiya kentáá síkwá'námo uráantemba íma miráyá uráusino kwésewe.
31 mirán-áímbó kwésembo maarán-áímbá sé'a Áánútun-aai simátímakowai tínkamesa mirá-sáwí'á uráawai tírááta úne kwése'a miwímó uráantemba mirá kwéowe.
32 kentíkwá'námo uráantembo mirámó kwée'a ánásanaaowe.
33 ánásanaaomba iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu keinárawa'a aaivimbá matinkáína'a sáwí-meyambo mayánááopa'a iramó kwégaipa'a tu'maá'námo ímo kwáyáipa'a kónááowe.
34 miráumai kesáái simátimenaaowaiye agaráátinkanaaowaiye kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyé ti'máráanasa keinárawapimba kwénaaiya'a évakarawai tínkamiyasa puwíya'a évakarawai taaira'á tínkamiyasa puwíya'a évakarawai kentí mono'-náúmpímpá'á taándéí tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o kwénaaiya'o é'a ti'mátu'mae'a naaónááowe.
35 mirámó íyana arupí-kwaasimo tínkamom-beyamba amáparawaiti meéyámbá kentópa'a tíníye. aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai

Pérékaya ááninko áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póímo tuvú'máímo agáyáan-onta-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa túvúwana pukáiye.

36 minkáé-kwáásíráítí avumpimbó agairáan-kwaasi tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe Ísu siráiye.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.
Árúku 13:34-35

37 Ísu mináímbá simátímatuwena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aai simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayói-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe.

38 ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe.

39 simátime'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'máráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráiye.

24

anóm-bono'-namba tawisí-áímbá siráin-kwasai.
Mááka 13:1-2, Árúku 21:5-6

1 Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáási sésa anóm-bono'-namba kawe'-námbán-ivo awánaao suwaná

2 Ísu séna ívé'o awánaan-dantave'a simátime'a sé'a aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráiye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.
Mááka 13:3-13, Árúku 21:7-19

3 Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a umáyowasa kwená kwayó-kwáási kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a emá kuméma ívé'o kwáyáin-tantaa'a ánásaniye sénaumno suwaná

4 Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro.

5 sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávésa áraire sénááowe.

6 áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáíyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iye.

7 moórá-ayampa-kwaasimo áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye.

8 mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóímo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínímba miráumai ááimba ásáiye seró.

9 mirán-áímbó síyasa minkákémbá keinárawa'a táto'mai ó'owima timíyasa sáwí'a umátinkesa tínkamiya'a puwónááowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa ó'on-o'on-kwaasi amáparawai tíyámba umátinkanaaowe.

10 kesááiyavesa áraire kwésiyawaivinkemba sáwívarawai kesáái tínaaemba umámesa
miwítí namuro-kwáási moórá-morawai agaráátinkesa tíyámba umátinkanaaowe.
11 sáwívarawai paárésa kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne sésa
sáwívarawai kampa'á simátiyuwanaaowe.
12 miráumai sáwí-mayaigo kóyáwé éna anómba ínasa ó'owiti imáyáamo eémemba
ivátuwesa kesáváí-ímáyááwé su'mai ónááovo
13 ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai
kawepá'á métinkaniye.
14 amápa'-maravaken-kwaasi isánááontave'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaásimo
kawááin-aimba simátíma'mae iyíyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye
Ísu siráiye.

sáwí-kanaagona kwaasái.
Mááka 13:14-23, Árúku 21:20-24

15 Ísu mináímbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá
paáriniye. naaóvá'á Áánutun-aai simátímakaiwai áwí'a Tánieri mintántáátávéna siráiye
Ísu siráiye. kemá Mátíyu sé'a maanáúváímó torausíyawai tááko péei sína'a ísáaro
kwésune. Ísu séna Áánútuna kawe'-mápá'á misáwí-yántáá'á paárínasa awánanaaomba
16 Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyánááowe.
17 ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi
isaaisésa iyónááowe.
18 kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi
isaaisésa iyónááowe.
19 tímúkwarar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe.
20 isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a agándai-kanaa iyé'a únavo sé'a
Áánútumpa'a námúnaa seró.
21 minkánáámá tínímba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba
ívéka to'mái mirán-úmbáí-yántáá'á íma tiráiye. aánogwara'a mirán-úmbáí-yántáá'á
íma tíníye.
22 mirán-úmbáí-yántáá'ó kwéin-kanaa Áánútu ákíse úmakaiye. mirán-úmbáí-
yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéninkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai
máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavena imáyáa éna mirán-úmbáí-yántáá'á ákíse
uráiye.
23 ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai
mivá'-maava'a máyáiye síya'o é'a íma ísáaro.
24 évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai
kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo
awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa
mirán-ánóm-báyáí mayánááowe.
25 miwíyávé'a árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo
kárákwiyoro.
26 súnda-aimba imáyáa é'a naaémbo moóráwaimo kentávénamo sénamo paárurena
kavóná-marava'a máyáiyemo sína'o é'a íma koró. moóráwaimo kentávénamo aúpá'á
máyáiyemo sína'o é'a íma áraire seró.
27 kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako
kumpaáruraundawai miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne.
28 póímo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáímo
máyáintemba Áánútu sínana súnda-aimba paáriniye Ísu siráiye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.
Mááka 13:24-31, Árúku 21:25-33

29 Ísu mináímbá simásuwena séna mirán-úmbáí-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúmá túnkwinana kwíyómba íma sán-káínana o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa
30 amápa'-maravaken-kwaasi kwíyómpa'a awánanaaomba ó'oran-tantaa'a awánésa kentávésa sésa kumíníyena to'mayaa kwéiye sésa táátavesa kwéesa ivi'á kwétesa suwánanaaomba kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe.
31 uwíremba kwése'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ti'máráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe.

32 Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontave'a imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe.
33 mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíníye sénááowe.
34 árai'a simátime'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáríniye.
35 kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íníye Ísu siráiye.

kúmónda-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.
Mááka 13:32-37, Árúku 17:26-30,34-36

36 Ísu mináímbá simásuwena séna kúmónda-kanaama aaváúvímbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye.
37 naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuntavesa imáyáa ésa maémáéntemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmónda mirá ónááowe.
38 kavirayán-dónkómó ímo tínkankonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaaí máyówasa kwéuwana Nówaa non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowasa
39 kavirayán-dónkó tínín-aimba ísaresa íma imáyáa ésa máyówana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. mirámó uráantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ókwara'a kúmóndara'a kentávésamo ímo imáyáamo íyawai mirá ónááowe.
40 minkánáá maará ónááowe. kae-kwáási kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye.
41 minkánáá kaer-ínínkái toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye.
42 kemá kentí Ísóigo kúmónda-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro.
43 simátíménda-aimba imáyáa oró. naakó avowámó umóyán-kwáásímó tínín-kanaamo ísarenarai umóyán-kwáási timbá kwéto'mayaa-ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino.
44 miráumai kemá kwaási úrandako kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro Ísu siráiye.

sáwí'a owasá kawe'á owasá uráan-kwasai.
Árúku 12:42-46

45 Ísu mináímbá simásuwena séna kawe'-máyáímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyávé'a kwésune. kwená anóndako séna kesí mayáí-kwáásírá'á kárákwire toómbá taaímbai tíma'mae iyuwó síníye.
46 kwená anóndako téna kwená mayáímó kawe'ó umáímo mayáínda taawánáínana mayáímó kwémayaindawai arunkó kawe'á ínana
47 minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye.
48 ánivo mimbáyáí-kwáásígómó imáyáamo énamo kesí anóndako ayáátááka'a íma tíníye sénamo
49 mayáí-kwáási tínkamenamo toómbó nénamo uwoaó'-nómbá kwénaan-kwaasiye uwoaó'ó énamo
50 kwená anóndako tínín-kanaa ímo ísarenamo ímo imáyáa kwéindara'a téna
51 anónka'a tainkámbai ai'mátuwena séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo mésamo tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwááyaambo akévundaresamo máyáapa'a kóaao síníye Ísu siráiye.

25

siyáánkai-inaamaruti kwaasái.

1 Ísu mináímbá simásuwena aaraimó kwémayaawainá ááimba imáyáa éna séna naaén-kanaamo tínímba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-iye. aaraimó mayáníwaimba toómbá náíyanesa siyáánkai-inaamaru oómbá kúra'maesa aampakémbá koáíkaawe.
2 minárásíyómbá éva'aasei sáwí-imayaagwara'a owasá éva'aasei kawer-ímáyáágwárá'á owasá
3 sáwí-imayaagwarar-arasi oómbá kúraresa ó'on-anaveumpimba iramó kánín-domba íma atíyoraawasa
4 kawer-ímáyáágwárár-árásí oómbá kúraresa ó'on-anaveumpinkwara'a iramó kánín-domba atíyoresa
5 aaraimó mayáníwaimba koamu'makáawana íma ááéma tisasá túgávaa'a isasá tuún-kwaiguráawe.
6 tuún-kwáyáawana no'wáán-avuntamba moóráwai aayamái séna kwétivo koairánáisaiye sisasá
7 misíyáánkáí-árásí usásinesa oómbá to'maésa kombá
8 sáwí-imayaagwarar-arasi kawer-ímáyáágwárár-árásíyávésa sésa kentáásí iramá pisinánívo nombá atísimero sewasá
9 kesáágwárá'á miráumai kwéanasaivo nombó atíyén-daumpakemba komeéyámbáráaro sewasá
10 kwégowana aaraimó mayáníwai tisasá éva'aasei-arasi to'mayaan-umai máyáawai kwesé toómbó náíyanesa naaúmpa'a íyówana
11 onta umásúwáísasa minévá'ááséí-árásí nombó atiyénáesamo kówai tésa anónka'a sésa anóndakoo onta tisinkaaó sewaná
12 íma awánáúnda-arasi ombá pó'a íma onta titinkánaumne siráiye.
13 Ísu simásuwena séna miráumai kemó kúmónda-kanaa íma ísarenka'a kumónaumpo kárákwimai máéro Ísu siráiye.

kaumbo-máyáí-kwáásítí kwaasái.
Árúku 19:11-27

14 Ísu mináímbá simásuwena séna naaén-kanaamo tínímba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-iye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayáí-kwáási tááyena séna kesí óntanka'a kárákwiyoro séna

15 moóráwai kwená mayáí kawe'-máyáí máyáísana awánaiwaintavena séna kesí óntamba éva'aasei-unamba kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayáí sáwíyanka'a kawe'-máyáí máyáiwaintavena séna kesí óntamba kaer-únámbá kárákwiyuwo séna aména moóráwai kwená mayáí sáwíyam-bayai máyáiwaintavena séna kesí ónamba moórá-unamba kárákwiyuwo séna aména tiyuwéna námpa'-marava'a kówisana
16 éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí mayáí maimaé kwégwena ó'omba éva'aasei-unan-ontamba máyáísana
17 moóráwai kaer-únán-óntámbá mairáiwai minóntándéí mayáí kwémaena ó'omba kaer-únámbá máyáísana
18 moóráwai moórá-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí íma mayáí maéna úwoi maravímbá utámakaiye.
19 utámakaisasa mirá kwéowana miwítí anóndako ayáátááka'a kuróm-bapa'a mivá'á ména naaémba téna kwááyumo tímakaunda-ontamba torupamái awánanae séna tááyaisasa
20 tésa éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna éva'aasei-unan-ontambo símakaandavinkemba mayáí kwémae'a ó'omba éva'aasei-unan-ontamba mairáumne sisaná
21 anóndako séna kesí mayáí-kwáásígó kawe'á óne. kentávémo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná
22 kaer-únán-óntámbá mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna kaer-únán-óntámbó símakaandavinkemba mayáí kwémae'a ó'omba kaer-únán-óntámbá mairáumne sisaná
23 anóndako séna kesí mayáí-kwáásígó kawe'á óne. kentávémo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoimó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná
24 moórá-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna emá asirayán-kwáásí éma ó'owiti mayáívínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaurakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a
25 enáároi inkaisé'a ená óntandei mayáí íma mayáúnda úwoi aúpá'á makáunda po ená óntamba mayáníyone sisaná
26 anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo kavóná-kwaasi po kentávémo sémo ó'owiti mayáívínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaurakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a óne sénda po
27 kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máráan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna
28 kwená mayáí-kwáásíyávéna séna minóntámbá mairé'a siyáánkai-unan-ontambo tokáiwaimba áméro.
29 sáwíva-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwisinkaiwaimba moórá-mora-yantaa'a áménana kárákwisinkanivo ímo kawe'ó umáímo kárákwisinkaindawaimpakemba makáimba máyáana'a
30 misáwí-máyáí-kwáásígómbá áí'mae'a máápa'a móru auwáíyana túnkwi-ayampa'a tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwááyambo akévundaresamo máyáapa'a kwíníye siráiye Ísu siráiye.

Ísu máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kwasai.

31 Ísu mináímbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako naaémba kúmóndara'a ságayankwara kwíyómpaken-kwayo'narawakwara'a kárákwiraundawai pó'a kúmónasa

32 amápa'-maravaken-kwaasi kesúranka'a torupamái máyaiya'a sipisípi-poiye méme-poiraremo kárákwiraiwaimo taaímbaraintemba minkwáásíyómbá miráumai taaímbake'a
33 évakarawai siyáánúrapa'a mótinke'a évakarawai siyáánepa'a métinke'a
34 kárákwiraundawai siyáánúrapa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a kesivo kawe'á umátínkáiwain-owe. Áánútu maramó taróruronka'a kentí imáyáa éna kentí maru'á to'mayaa úmakaivo mivá'á tamáéro.
35 kawe'á umásinke'a kembó sááimo sinkómbo toómbá simé'a nombá simé'a ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a mógwésinke'a
36 unáánkwátói-iyaaimbo ówánda kwésime'a sí'o úmba kwégarakwiye'a ándáva'o maéwánda kwésuwa'naa-e'a mirá umásínkaraawe. mirán-áímbá senasá
37 arupí umái máyáawai sísaa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné améta
38 nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaimbo undá améta
39 nósa-tawaiya áí'o úmba áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda áwa'naa uráumno síya'a
40 kárákwiraundawai sé'a árai'a simátime'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi miráumaimo túwa'naa uráamba mindá kembán-iye simátimenaumne.
41 mirá simátímatuwe'a siyáánepa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a Áánútu sáwí'a umátinkaniwain-ovo siyuwé'a kóro. Áánútu Sáátáánigone kwená kwayó'náraware imáyáa éna anón-irama to'mayaa umátínkaraisana kaíkai'a éna íma pisínáípa'a mivá'á komáéro.
42 kembó sááimo sinkómbo toóné noné íma simé'a
43 ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda íma aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a íma mósinke'a unáánkwátói-iyaaimbo ówánda íma simé'a sí'o úmba íma súwa'naa e'a ándáva'o maéwánda íma súwa'naa e'a mirá umásínkaraawe. mirán-áímbá senasá
44 sísaa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné íma améta nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá íma aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a íma móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaimbo undá íma améta nósa-tawaiya áí'o úmba íma áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda íma áwa'naa uráumno síya'a
45 kemá sé'a árai'a simátime'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi íma túwa'naa uráamba mindá kembán-iye simátimenaumne.
46 mirán-áímbá simátímatuwe'a aaí senasá miwíti sáwí-meyambo ímo ánásenamo kwaíkwai'o ínín-ayampa'a komaí'mai'a ónááovo arupí umái máyáawai aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe Ísu siráiye.

26

Ísuna ámááyu-aimba siráan-kwasai.
Mááka 14:1-2, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

1-2 Ísu minó'ón-ó'ón-áímbá kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye. naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá kwaésa tíyótaasa í-tánón-kánáá tínímba kembá táto'mai taaira'á sínkamiya'a puwónaumne Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna simátímakaiye.
3 simátimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a torupamái mésa
4 sésa nóraumaiya aúpá'á Ísumba táto'mai inkamónaundaya'iyo.
5 amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.
Mááka 14:3-9, Yóni 12:1-8

6 suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana
7 moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba Ísu a'nómpímbá atímarowasa
8 kwená kwayó-kwáási awánésa áwáá'a sésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo.
9 mimbásáwémbó ó'owimo timénamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná
10 Ísu iséna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawe'á umái pésinkaiye.
11 ímo óísambo máráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne.
12 púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo mininínkó á'a masawémba pésinkaiye.
13 árai'a súmpo maísáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimesa mininínkómó umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráiye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.
Mááka 14:10-11, Árúku 22:3-6

14 súwana Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna
15 séna Ísumbo tátoraiyantavaimo agaráátínkáana'o é'a nóraumai-meyana siménááoo súwasa moórá-kwaai aíyayaan-umai siyáánkai-ontamba 30 ontamba táámpamai ámúwana Yútási maimaéna
16 kwéna nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.
Mááka 14:12-21, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

17 Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa aiva-táwai túntemba kwená kwayó-kwáási Ísumba taáísaa esa sésa náávara tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyo suwaná
18 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórá-kwaasigontavekai sékai kentáási anóndako séna kesí kanaamá tisatá kesí kwayó-kwáásíyé ená naaúmpa'a tíyótaasa í-tánómbá nánaumne kwésiye kosimámékaiyo súwasarai
19 Ísumo súntemba mirá ésarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.
20 tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kwésa mindáúmpá'á umésa
21 toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásírá'á agaráátinkaniye súwana
22 tirunkó umbaí tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa Ísóigoo kewá'iyo sinté kuwaná
23 Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwaiman-iye.
24 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna kwaási úrandako puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á isinó Ísu súwana

25 Yútási kwembó agaráátinkaniwai séna anóndakoo kentáváíyá kwéseno súwana Ísu
séna á'a séne siráiye.

Ísu kwená kwayó-kwáási toómbá tímakain-kwasai.
Mááka 14:22-26, Árúku 22:15-20, 1 Kórínti 11:23-25

26 súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai
kwená kwayó-kwáási tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna
27 ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tiména
séna amáparawai naaró.
28 mindá kesí naaemán-iye. kesí naaemá sáwívarawaiyavena kumínímba póna
Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá
simái tarúmakaiye.
29 simátime'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo kesivo kwená kwaásimo
kwégawaaipa'a kesé ménaaomba ándá-aran-domba aúná-nomba nánaumne Ísu súwasa
30 Áánútuntavesa ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-
omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.
Mááka 14:27-31, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

31 Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátimena séna Áánútun-aai aúváívimba
agaimaréna séna Áánútu séna
sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa
sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiye
siráimba póna ívé'-no'waamba táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe.
32 ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kona'á
kesínaaemba kónááowe Ísu súwana
33 Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana
34 Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigo íma áái siráindara'a emá
kaumborá'á kentáváí se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena súwana
35 Pítaa séna entémo sínkamonae íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-
kwáási amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.
Mááka 14:32-42, Árúku 22:39-46

36 amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-kanáágúnéyómbá
áwí'á Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna manká'á máyaiya'a Áánútumpa'a
námúnaa kosénaumne séna
37 Pítaawe Sépéti ááninkaiye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá
sáwí'a kwéuwana
38 simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái
máyaumne. maanká'á mé'a kesé kárákwimai máéro séna
39 tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-iye séna mara'á kumbaéna
námúnaavinkemba séna kesivoó emó kanaán-iye sémo e maanúmbáí-yántáá'ó kesópa'o
tínímba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwáráano Ísu
siráiye.
40 Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tuún-
kwaigurówana tayúsena Pítaantavena séna íma kanaará'á sáwíyanka'a kesé kárákwimai
máyáane.

41 Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá áúgávaa'a kwéiye simásuwena
42 moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútumpa'a námúnaavinkemba séna minúmbáí-yántáá'á enópa'a úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindantembá mirá ónaumne siráiye.

43 Ísu námúnaa kosimásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa túgávaate kwéuwana
44 moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koy-auweréna
45 minkáúmbónárauyavena séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo
46 usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiye.

Ísumba tátokaan-kwasai.
Mááka 14:43-50, Árúku 22:47-53, Yóni 18:3-12

47 Ísu mináímbá kwésuwana kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási túmba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'márówasa tumbá
48 ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkaintavena simátimena séna paruvará umánkáandawaimba tátoraaro siráimba
49 póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowana
50 Ísu séna kesí kwaásiyo ónáe sindáí'a uwó súwasa kwesémo tuwái Ísumba tátórówana
51 Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana
52 Ísu kwentávéna séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. taánasataneimo tínkamiyan-kwaasi anondámo ésa taánasatanei tínkamiyasa puwónááowe.
53 maaráyávé'a imáyáa oró. kesivontávé'o sé'o súwa'naa uwómó senanamó éna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwívarawai íma kanaán-umai táámpanaaowai avekáámbá ti'maráínasa súwa'naa ónááowe.
54 mirámó súndarakai Áánútun-aai aúváívimba agaimakáin-umbai-yantaa'a kesópa'a íma tisinó. ánivo siráintemba miráumai paáriniye Ísu siráiye.

55 Ísu mináímbá simásuwena tun-kwáásíyávéna séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-iye sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe. sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe.
56 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai aúváívimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uráawe.

anón-kwaasi Ísumba aaí simánkaraan-kwasai.
Mááka 14:53-65, Árúku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

57 kwená kwayó-kwáási auwésa kuwasá Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á ámáámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamái máyón-daumpa'a móankowana

58 Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména Ísun-ane'o paáríndamo awánáíndayavena i-kwáásíyé méraiye.
59 Pítaa máyowasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana
60 íma kwáyowasa Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasaráí kae-kwáásígóráí usásinesarai
61 kampa'á sésarai kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba Áánútuna naambá kanaán-umai tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ónaumne siráiye suyaná
62 aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna mindáraimo simánkaayan-aimba anondá íya síníyono súwana
63 Ísu iséna íma aaí súwana aiva'-mónó-káwáánákó séna Áánútu asirayánkwáráwáí aúranka'a mé áísaa onda-áímbá árair-aine su'mai simásimiyo. Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti Áánútu ááninkowa'onompo simásimiyo súwana
64 Ísu séna á'a sémpo simátime'a sé'a naaémba suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáíná ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana
65 aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áámba simánkena kwesáváí simbá póta mináíntávéta aaivimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintaveta
66 nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa
67 Ísumba tuwirááíma kwirankésa tuvuwésa tiyáándei tuvúwún-kwaasi
68 aká'áámba sésa esáváí se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo siráawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.
Mááka 14:66-72, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

69 Pítaa naamaúva'a máyowana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó awánéna kwenópa'a téna séna Káríri-ayampakewaise maéndawai óne súwana
70 Pítaa amáparawai túranka'a séna emó sénda-aimba sáákoma íma kawe'án-iye simásuwena
71 máápar-ontavimba komáyowana ó'omba kwayór-ínáámárúgó awánéna máyón-kwaasiyavena séna minkwáásígómá Ísu Násáreti-naopakewaiye maíwaiman-iye súwana
72 Pítaa aika'á maréna séna íma awánáúnda-kwaasiman-iye simásuwena máyowasa
73 sáwíyanka'a máyómba Pítaanopa'a tésa sésa Ísuna kwayó-kwáási mirán-kwáási máyáawata awánemayaundantenkaan-kwaasiraamba éma mináyámpákén-kwáási táairaamba kwésene suwaná
74 Pítaa séna kampar-áímbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iye kwésuwana kokórigoma ááí súwana
75 Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentáváí se íma awánáúnda-kwaasiman-iye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráiye.

27

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.
Mááka 15:1, Árúku 23:1-2, Yóni 18:28-32

1 ivi'á tówasa aaváúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye Ísumbo tuvuwíyanamo puwínín-aimba mimbórá-áímbá símaresa
2 Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankaraawe.

Yútási pukáin-kwasai.
aantá-kwaasi 1:18-19

3 Páírátinopa'a máánkarowana Yútási Ísuna kuntaru'á mairówai Ísumbo tuvuwónááomba awánéna séna ímo mirá oráámbá kemá sáwí'a úne séna kuntaru'ó ésamo ámakon-ontamba 30 ontamba maimaéna mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwítopa'a kwéna séna
4 íma sáwí'a uráin-kwaasi agaráátinkauna'a tuvuwónáe'a kwéomba kemá mindá sáwí'a úne súwasa miwí sésa íma kendéíyáán-ivo endéímán-iye suwaná
5 Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwéna tiyuwéna ánda maimaéna ándákwamba varáiye.
6 Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwówasa mono-káwáá-kwáási maésa sésa maanóntámbá kuntarur-óntámbá póta amápa-kwaasimo Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo máráan-ontampimbo máráandaya kentáási monor-ámáámbá karánaumne simásuwesa
7 minóntánkón-áái kwésesa mimbórá-áímbá sésa minóntándéí moórá-marama saweimó kwéom-barama meéyámbakaanasaya mimbárávímbá ó'om-baravaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utanááowe siráawe.
8 mirá uráantavesa mimbáráyávésa sésa kuntaru'-márámán-iye siráawasa ívékwara'a mirá kwésewe.
9 mono-káwáá-kwáási mirán-áímbá kwésesa mimbárámá meéyámbakaamba Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Yérémayamo siráin-aimba paáruraiye. Yérémaya séna
Ísareri aísaavutantamba uráawai évakarawai mimbórá-áímbá sésa moóráwaimbo kuntaru'ó ónááon-ontamba 30 ontamba maimaésa
10 saweimó kwéom-barama meéyámbakaamba Ísóigo simásímakaintemba mirá ónááowe
Yérémaya siráimba pósa mirá uráawe.

Páíráti Ísumba áísaa uráin-kwasai.
Mááka 15:2-5, Árúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

11 Ísumba Árómáani-kamaani-kawaanakonopa'a máánkówana kwenaúranka'a máyowana áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánárá oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa
12 mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ó'on-o'on-aintavesa aaivimbá mayánkówana Ísu iséna íma aaí súwana
13 Páíráti Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo íya kwéisaano súwana
14 Ísu iséna amápar-aintavena íma anondá aaí súwana kámááni-kawaana'a Páráíti sáwívar-imayaa uráiye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.
Mááka 15:6-15, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

15 naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamái mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye.
16 Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwai áwí'a Párápási amáparawai kwenáái ísarowai ándáva'a máyowasa

17 sáwíva-kwaasi torupamái máyówana Páíráti tísaa ena séna ándáva'o máyáan-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a tewa'á ayúránkáano. Párápásiya'i. Ísu Áánútumo usásinankaiwaiye kwésewaina'iyo séna

18 Páíráti imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavesa íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máankaraawe séna mináímbá tísaa uráiye.

19 Páíráti mináímbá kwétisaa-ena aaimó ísón-daumpa'a máyowana awainínkó moóráwaimba ai'marówana kwenópa'a téna séna enawainínkó séna no'wáámba kaaimbá awánáúnda minkwáásígó íma sáwí'a uráisana sirunkó umbaí kwétaivo íma aaivimbá mayankaaó siyé simámakaiye.

20 awainínkón-áái kwésimamumba mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Páírátintave'a sé'a Párápásimba ayúránkénasa Ísumba tuvuwíyana puwíno simáméro simátímúwana

21 Páíráti moórágwara'a tísaa ena séna minkáé-kwáásívínkémbá nááwana ayúrankanaumno súwasa miwí sésa Párápásimba ayúrankaao suwaná

22 Páíráti séna Ísumba Áánútumo usásinankaiwainemo sewáímbá nóra ónaumno súwasa amáparawai sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná

23 Páíráti séna nóra-sawira uráina'iyo súwasa anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iráawe.

24 mináímbá símae íyúwana Páíráti miwí táái íma kanaán-umai karánaumne-imayaa éna amáparawai áái'a tíyáavo séna táávepimba nombá atímarena amáparawai túranka'a umásítai'a éna ayáámba sese éna séna mindákómó puwínín-umbai-yantaa'a kesiyáámpimba íma kwáyáivo kentiyáámpimba kwáyáiye súwasa

25 amáparawai sésa puwínata mimbéyámbá kentáásísaavutantambo ónááowaiseya mayánaumne suwaná

26 Páráíti Párápásimba ayúrankena i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páíráti séna áí'mai taaira'á tuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásírá'á tímakaiye.

i-kwáási Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.
Mááka 15:16-20, Yóni 19:2-3

27 Páíráti Ísumba kwená i-kwáásírá'á timúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa

28 kwená unáánkwátói ayú'maesa naaeyanyán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye sésa Ísumba umánkesa

29 anón-kwaasiti kánumo'an-iye sésa áwí-andama owepamái Ísu a'nómpímbá kuvérankesa tááúmba ayáánúrapa'a torankésa kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kívairesa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánáá'á óne sésa

30 tuwirááíma kwirankésa ayáámpimbo toránkón-taumba mairésa a'nónká'á tuvánto'na kwéesa

31 kanaáráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Mááka 15:21-32, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

32 i-kwáási Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni aampa'á kwétuwasa i-kwáási tátoresa Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa umai tiyó suwaná mirá úwasa

33 kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkóná ááimba a'nómayaampare supa'á kwésa

34 ándá-aran-domba mairésa áí'a ánásainkwae sésa ikaa'ó vaí-yántáá'á mimpímbá
marésa Ísumba ámúwana óika'a ma'mai awánéna íma naráiye.
35 Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aíyayaampimba tuvúsúmaresa kwená
unáánkwátói mayánae sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai mayáníyo
sésa mirá ésa
36 mara'á mésa Ísunka'a kárákwiresa
37 Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváívimba agaimarésa sésa Ísu
Yútaa-kwaasiti kawáánáán-iye agaimarésa a'nónká-táírá'á mósá marésa
38 umóyántémo uyan-kwáásírái tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á
tuvúsúmaresa mara'á mésa minkwáásírá'á kárákwirowasa
39 évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a umánkesa aká'áámba
simánkesa sésa
40 úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ó'omba
ónaumne siráampo Áánútu ááninkomo émo e esáváí enáúma áwa'naa ema eyáárika'a
taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwó siráawe.
41 suwasá miráumai mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-
kwaasiye kanaáráá'a ankésa
42 sésa ó'owi túwa'naa ena kwesáváí kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa
íníye. Ísareri-kwaasiti kawáánáá úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo
éna kweyáárika'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-iye
sénaumne.
43 Áánútuntave'a asiramái máyaunda Áánútu áánimba úne seémáyáimba Áánútumo
áwa'naa ónáe sénaraai ívé'a áwa'naa isinó suwasaráí
44 miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásíráí évarevar-akwampa'a taaira'á
tuvúsúmarowairai kanaáráá'a Ísumba ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.
Mááka 15:33-41, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

45 Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena auváúmá kaapa
marówana túnkumba
46 Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-
aimba maarán-áímbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa
47 minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai
simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná
48 moóráwai isaaiséna paru-táyánáma maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá
tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówasa
49 évakarawai sésa Íráiyaama kuména áwa'naa íni. íya áwa'naa íníyo séta amu'maréta
máyaumne suwaná
50 Ísu moórágwara'a anónka'a kwésena avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna
pukáiye.
51 Ísu puwúwana anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-
áyáírákémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna
Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'marówana anóm-barima tówana anón-ontantomba
tawákaa'a kwéuwana
52 utámáróm-buri-aivimba awááumaron-ontamba akwákúwasa Áánútuna kwaási
sáwívarawai pukómpinkemba usásinesa
53 utámáróm-buri-aivinkembausásine-mesa Ísu pukéna usásinon-tawai Yérúsaremu-
naopa'a paárúwasa sáwívarawai awánaraawe.

54 Ísu puwúmba i-kwáásítí kawáánákówé kwená i-kwáásíyé Ísumbo kárákwimaresamo máyówai marímo tówanamo amápa-tantaa'o paárúmba awánésa ávááraumai táátavesa ésa sésa árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iye siráawe.
55 mináímbá sumbá sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. minínínintómbá Káríri-ayampakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo Yérúsaremuva'o tiráan-inintompinkemba
56 moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máríyaa úwana moórá-inimba Yémésinte Yósépinte tinówa áwí'a Máríyaa úwana moórá-inimba Sépéti ááninkai tinówa úwasa évakar-inintonkwara'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.
Mááka 15:42-47, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

57 minínínintómbá tamáyówana enónka'a moóráwai óísankwarawai áwí'a Yósépi Árímátíyaa-naopakewai Ísun-aaiyavena áraire súwai
58 Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana kwená i-kwáásíyávéna séna Ísun-auma maimái áméro súwasa mirá uwaná
59 Yósépi Ísun-auma tamaimái aúná-ampantavimba asááumai
60 maimaéna kemó púwónasamo utamásínkéne sénamo aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai
61 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai mara'á mésarai Ísumbo utamánkóm-buri-aivimba karátuwesarai méraaiye.

Páíráti utamánkáapa'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

62 minínínkáí karáʼmatuwesarai máyóyasa usá aaváyaavimba savaatirá'á mono-káwáá-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye Páírátinopa'a tóyo ésa
63 sésa anóndakoo úwoimo aúvamai máyáinka'a kampar-áíntémó siwáí séna kaumbo-táwai maisuwé'a púwóndavinkemba usásinanaumne siráimba ísaraundaya sááka'a makáúndaya po
64 i-kwáásí ti'márénasa kaumbo-táwai utámáráam-buri-aivimba kogárákwiresa awánaaro. kwená kwayó-kwáásí kwenáúma asímbaesa aúpá'á utámaresa sésa pukáimpinkemba usásinkaiye seváínivo. mirán-áímbó síyanamo éna minkámpár-áínkó áámo siráin-kampar-ainkomba usáyaaitaivainivo suwaná
65 Páíráti séna kentí i-kwáásí ti'máréwasa sentení'a umái mimbúrí-áívímbá kawe'á umái kárákwiyoro súwasa
66 kwésa kwaási murí-áívímbá usáveraavo sésa sanómbá maimaésa móaraapamaranae sésa kurésa mirá maúmaresa i-kwáásí mátiyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.
Mááka 16:1-10, Árúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

1 Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasarai sontaará'á usá aaváyaavimba aaváúmá usónka'a Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai Ísumbo utamánkáapa'a koawánanae sésarai kuyambá
2-3 anóm-barima tówana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakemba kuména kwenóikakemba aaváúmó usénamo intembá kwéuwana kwená unáánkwátóirakemba ainánkómó intembá kwayání'a kwégowana kuména murí-áigón-óika'a makón-ontamba kunakwátuwena minóntánká'á mara'á máyowana
4 mimbúrí-áírá'ó kárákwiyuwai ávááraumai táá'a kówasa tiyántámbá kwétowana tímáávomba kavúkuraiye.

5 kárákwiyuwai mirá kwéuwasarai minkáér-ínímbá kuyaná kwíyómpakewai mininínkái simátimena séna íma táá'a kaíno Ísumba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánayae sékaimo téyamba ísaraumne.
6 kwemó siráintemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawánékai
7 isaaisékai kwená kwayó-kwáási kosimátimekai sékai Ísu pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináímbá kosimátímékaiyo siráiye.
8 súwasarai mininínkái avekáámbá utamánkópa'a tuwésarai táátavesarai uyaná tirunkó aamoí úwasarai kwená kwayó-kwáási kosimátimiyantavairai aampa'á kuyambá
9 Ísu mininínkái tuwánéna séna náávara máyaayano súwasarai anóndakoma iyé-ímáyáá ésarai kwenaísamaivimba tamésarai aísamaira'a tátoresarai kwená imáyáa mósá máróyana
10 Ísu simátimena séna kesívá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-ayampa'a komésa suwánaaro Ísu siráiye.

utámárópa'a kárákwiraawaiti kwaasái.

11 Ísu mináímbá súwasarai kwemó súntemba mininínkái aampa'á kuyambá utámárópa'o kárákwiyun-i-kwaasi évakarawai Yérúsaremu-naopa'a kwésa mono-káwáá-kwáási paárún-tantaa'a kosimátímúwasa
12 mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamái mésa aaí simái mimbóra-áímbá símaresa utámárópa'o kárákwiyun-i-kwaasi anón-ontamba timésa
13 simátimesa sésa maarán-áímbá simátíméro. no'wáámba suún-kwaiguráunasaya Ísuna kwayó-kwáási tésa kwenáúma umóyámbá maimaésa kóuraawe kosimátíma'mae'a nááóro.
14 Páirátimo mináímbó isáínataamo éta moórá-ainkwara'a simáménanaya keinárawa'a íma aaivimbá maitinkániye suwasá
15 miní-kwáási isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-áíné su'mai kosimátíma'mae nááúwana mináínkó kóyáwé úwasa ísaraamba ívékwara'a Yútaa-kwaasi kwéisaawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

16 Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi Káríri-ayampa'a Ísumo minómáká'á komáéromo sirón-omaka'a komáyówana
17 miwí túranka'a paárúwasa awánésa kwená imáyáa mósá márówasa évakarawai kaer-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaiyo. ó'owawa iyó suwaná
18 Ísu miwíti egwaa'á taména séna Áánútu asirayámbá siména séna kwíyómpare marapáré kárákwiyuwo simbá
19 pó'a mindáyave'a amápa'-marava'a kesáái simátíma'mae nááíyasa kesí kwaási-i'a ésa kesivowé kemá kwenááninkowe kwenamankóé tarúmai máyaiya'a kentáásúwíka'a nombá pétinke'a
20 simátímakaunda-aimba kwarésa asiramái tátoraigwae sé'a simátíma'mae íyóro. maramá kwáyaindara'a keinárawate mé'a ívé'o kwáyáin-tantaa'o ánásaindara'a keinárawate ménaundayave'a imáyáa úmae íyóro Ísu siráiye.
kemá Mátíyu súnda-aimba ánásaiye.

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moórá-kwaai aíyayaamba umái siyáánkai-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Ísu Áánútu ááninkon-aai agaimakáiye. Mááka moórá-awi'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáápa'a ména anón-éna Pítaante Póronte túwa'naa umai mayáí mairáiye. Árómáa-kwaasi Ísun-aai isáígwáe séna maanáúvái agaimakáiye. Árómáa-kwaasi asirayánkó tirááíma tain-kwáásín-owe séna maarán-áímbá agairáiye. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayaao tátokaimpinkemba ayútínkaraiye. mirán-áímbá Mááka agaimakáiye. Mááka agairáin-ainkona ayáírá'á maarán-táúntámpímbo [ ] kwáyáin-aimba moórá-kwaasi agaimakáiye.

Yóni nombá pétinkowai simátímakain-kwasai.
Mátíyu 3:1-12, Árúku 3:1-9, Yóni 1:19-28

1 Áánútu ááninko Ísu Káráísiti kwená áséi-kwasai maarámán-iye.
2 naaóvá'á moóráwai áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya Yónin-aai simái agaimaréna séna
Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'máráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna
ená aambá kwirankéna
3 kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno Áánútu siráiye
Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paárúwana mináímbá paáruraiye.
4-5 Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáyowasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopaken-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáína'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétinkaraiye.
6 Yóni póígo áwí'a káámeri kwená áyáu-kwatoi iréna aúwarasinei ámúr-anda uréna a'nóríné kwantáámíkóná aúwé mintóné su'mai kwénena
7 simátimena séna moóráwai kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne.
8 kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye siráiye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.
Mátíyu 3:13-17, Árúku 3:21-22

9 minkánáá Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana
10 Ísu nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana
11 kwíyómpakemba aaigówé su'mai séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiye.

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai awánanae siráin-kwasai.
Mátíyu 4:1-11, Árúku 4:1-13

12 súwana Áánútun-amankoma Ísumba simámuwana kavóná-marava'a komáyowana

13 kae-kwáái aíyayaan-do'waamba 40 no'waamba komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índa awánanae séna ó'on-o'on-aimba súwana Ísu íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éíyain-kwaasi tááyarain-kwasai.
Mátíyu 4:12-22, Árúku 4:14-15

14 naaémba Yóni Káríri-marara-kawaanako áwí'a Érótintavena séna sáwí'a uráiye sirónta vena Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu Káríri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai simátimena séna
15 Áánútu kwená kwaásira'o kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró siráiye.
16 mináímbá simásuwena Káríri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásírái mésarai awaaó áwí'a Sáímoni úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana
17 Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máímo tímapa'o kwénaaoyantemba aúná-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai
18 minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiye.
19 kwesé kuyaná Ísu sáwíyanka'a kúmba kae-kwáásírái mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye nompí-sípívímbá mésarai kwase-únámbá to'mayaa kwéuyana
20 Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívímbá tivowáné kwená mayáí-kwáásíyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiye.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.
Árúku 4:31-37

21 Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwana Ísu mono'-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwasa
22 isésa asiramái súntavesa sésa ámáámba sentenkáání'a íma kwésivo anón-kwaasigoraamba kwésiye sésa táátavai uráawe.
23 táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména
24 anónka'a séna Ísu Násáretivakewaima óne. kentáá nóra taéwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawe-kwáyó'ná'á óne súwana
25 Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáási tiyuwé kóaao súwana
26 mintáráváá-kwánkó minkwáási toká'mái tuvámbarowana aíyayaanko sápísimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa
27 awánésa táátavai ésa keáímbá sésa mindóra'iyo. aúnái'an-iye. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwésisasa sintembá kwéowe suwaná
28 mirá úwasa Káríri-ayampa'a Ísun-aai kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.
Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

29 ísówasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáímoninte Éndaruntei mindáraiti naaúmpa'a íyúmba Yémésiye Yóniye Ísuwe umái íyúmba
30 Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana
31 iséna kwenópa'a téna ayáánka'a táto'mai usásinankowana kokotámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

32 toómbá agai-timúwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyonkwara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyonkwara'a tí'maesa Ísunopa'a mátínkówasa
33 mindáópaken-kwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná
34 Ísu ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maituyuwówasa mintárává-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iye sésa kwembá awánontavena aaiséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Káríriva'a simátímakain-kwasai.
Árúku 4:42-44

35 kóuwana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a koména námúnaa kwésena máyowana
36 Sáímoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai
37 awánésa sésa amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná
38 Ísu séna ó'on-daopimpakwarata kwénaaeta kesáái simátímapa'a koónaumne. mirá ónaundayave'a túne séna
39 Káríri-ayampa'a mono'-náúmpímpá'á kosimátímapa'a kwénaaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 8:1-4, Árúku 5:12-16

40 moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyono súwana
41 Ísu arumbá úwana ayáándei ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye séna
42 avekáámbá kawe'á umánkowana kawáúguwana
43-44 Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósesimo siráintemba mono'-máyáí-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáíyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana
45 minkwáásígó ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwívarawai Ísu tíníye sésa kentí naaópimpa'a torupamái máyówana mindáyavena Ísu íma naaó'-nao'a kúmba kwaási íma máyónkavamba máyowasa naaó'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

2

Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 9:1-8, Árúku 5:17-26

1 évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máyowasa sáwíva-kwaasi isésa
2 torupésa mindáúmpá'á sisipáá ésa pááimpakwara'a sisipáá umásowana Ísu kwenáái kwésimatimuwasa
3 éíyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá
4 mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresa túwówana kumeémena Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana

5 Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa
6 ámáámba sun-kwáási mésa
7 imáyáa ésa sésa nóra séna mirá siyó. Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áámba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná
8 Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátimena séna nóra séra mirán-ímáyáá kwéoo.
9 moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine ená kwandaaimá maimaé kwaaó sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo awánanaaowe.
10 kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna
11 isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé naaópa'a kwaaó súwana
12 amápa-kwaasi túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.
Mátíyu 9:9-13, Árúku 5:27-32

13 Ísu tuwéna Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátimena
14 kwéna awánómba Áráviási ááninko áwí'a Áríváí táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéna kuráiye.
15 kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Áríváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé sáwíva'a Ísun-ánaaemba kwa'maésa Áríváina naaúmpa'a umésa nowasá
16 ámáán-kawaa-kwaasivinkemba ámáámba sun-kwáási Ísumo táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásíyé toómbó kwénomba tuwánésa Ísuna kwayó-kwáásíyávésa tísaa esa sésa nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásíyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná
17 Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-iye. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráiye.

toómbá aawesuráan-kwasai.
Mátíyu 9:14-17, Árúku 5:33-39

18 moórá-tawai Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáísaa esa sésa Yónina kwayó-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásíyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáási íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná
19 Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínímba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe.

20 naaémba minkwáásígómbá aí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináímbá siráiye.
21 Ísu mináímbá simásuwena séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íníye.
22 aúná-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiniye. mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe Ísu siráiye.

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.
Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5

23 moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé úwíti-ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáási úwíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa
24 ámáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa maisaaó. ená kwayó-kwáási agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá kwéowe suwaná
25-26 Ísu séna naaóvá'á Tévítimo urómba aúváívimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. aiva'-mónó-káwááná'á áwí'a Ápáyata máyonka'a Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máyáí máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe.
27 Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna túwa'naa ínintavena agándain-kanaa maréna kwaási aiva-tántáá'á maréna agándain-kanaama naaén-tantaa'a póna túwa'naa ínintavena makáiye.
28 kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayáí kwémayaamba kendéímán-iye Ísu siráiye.

3

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.
Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11

1 moórá-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa
2 aaivimbá mayankánáe kwésuwai mésa Ísuntavesa sésa agándaira'a póna minkwáásímó kawe'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba
3 Ísu ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna kemó máyaundara'a tiyó súwana mirá úwana
4 Ísu miwíyávéna séna kentáási ámáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyo. agándai-kanaara'a póta kawe'-máyáíyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáíya méni. inkámónanaya puwíníyo. tísaa ena súwasa íma aaí suwaná
5 Ísu móyuwana meyuwana éna áwáá'a títuwena kwaásiyavaimo ímo imáyáamo kwéontavai arumbá kwéuwana ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaao súwana ayáámba árútuwowana kawe'á umánkowasa

6 ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Érótina kwaási
torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyo sésa ámááyu-aimba siráawe.

sáwívarawai nonkwaaúnkón-awampa'a kuráan-kwasai.

7 Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáási tí'maena Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a
kúmba sáwíva-kwaasiyomba Kárírivaken-kwaasi Yútiyaavaken-kwaasi
8 Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Ítúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona
menávápákén-kwáási Táyaa-naor-ayampaken-kwaasi Sáítóni-naor-ayampaken-kwaasi
miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayáí-áímbá isésa Ísunopa'a tóyo uwaná
9-12 sáwíva-kwaasi asóvamatinkowasa mindáyavesa tí'o ún-kwaasiyomba
asóvamasinkainkwae sésa Ísun-ane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa kwéiyuwasa
tirumpimbó taraváá-kwámbó máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa
anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná Ísu asiramái séna Áánútu ááninko
óne sé'a íma simái paároro séna kwená kwayó-kwáási simátimena séna sáwíva-kwaasi
kwenkuvará'a ésa siméntáyuwaavo nompí-sípí maimaé'a egwaa'á másínkáaro siráiye.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.
Mátíyu 10:1-4, Árúku 6:12-16

13 Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae séna tááyowasa kwenópa'a íyúwana
14 minkwáásívínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi usásintinkena séna
kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'a kónááontave'a ti'maré'a
15 tirumpinkémbó taraváá-kwámbó komaitiyuwánááon-asirayamba timúnda
miráyávé'a usásintinkaumne siráiye.
16 miwí túwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe súwaima séna
17 Sépéti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúná-kwi'a Poanésiye súwairai minkwíkóná
ááimba kwíyónaaimo siwáí áráakaiye súwairaiyavena séna
18 moóráwai Éndaru moóráwai Vírípi moóráwai Pátóromu moóráwai Mátíyu
moóráwai Tómáasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai Tátiyasi
moóráwai Sáímoni kwemá Árómáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai
19 moóráwai Yútási Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásírá'á
agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koyauwékáiye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.
Mátíyu 12:24-32, Árúku 11:14-23, 12:10

20 Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwara'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untávái Ísuwe
kwená kwayó-kwáásíyé toómbá íma kanaará'á umái notávésa
21 Ísumba amáára isésa aívó'an-iye sésa tairánae sésa tiráawe.
22 Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna ámáámba sun-kwáási tésa sésa taraváá-
kwántónti kawáána'á áwí'a Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá
kwémaiyuwaiye suwaná
23 Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena séna Sáátáánigo kwesávái íma
maisuwániye.
24 moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáívakaamba
kwémaewe.
25 moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáívakaamba
kwémaewe.
26 Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma
asiramáívakaamba kwémaewe.
27 moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáímo máyainanamo éna
mindáúmpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó

avowámbá ánda asáá́úmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayáníye Ísu siráiye.

28 Ísu simásuwena séna maísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo

29 Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaíkwai'a íníye Ísu siráiye.

30 Ísuntavesa sésa taravá́á-kwánkó kwenarumpimbá máyáiye suntávéna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.
Mátíyu 12:46-50, Árúku 8:19-21

31 mináímbá simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa sésa Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá

32 naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná

33 Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna

34 naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe.

35 Áánútu siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráiye.

4

moóráwai ánáyumba tu'makáin-kwasai.
Mátíyu 13:1-23, Árúku 8:4-15

1 ókwara'a Ísuma Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aaí kwésimatimuwasa sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívímbá usámaaisena máyowana nompí-sípímá kwaaún-avovomayaa'a kwáyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana

2 ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimena séna

3 maísáaro. moóráwai ánáyumba maimaéna kígauva'a kwégwena

4 máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye.

5 évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávímbá póna avekáán-umai anón-isana

6 aa'á kaisaná ánú'a ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye.

7 évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násúwáísana íma arambá iráiye.

8 évakar-anayumba kawe'-márávímbá kunkwéna kárúrena anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba íyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiye.

9 kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiye.

10 Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-kwáásíyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa minkwántámáí-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná

11 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo

12 kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe.
kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe.
isékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí
sáwí-imayaa maitiyúwáísino.

mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune Ísu siráiye.
13 Ísu simátímatuwena séna maankwántámáí-áímbó simátimunda íma
isáíyankakemba pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma isánááowe.
14 mináínkóná ááimba súnda ísáaro. moóráwaimo ánáyumbo tu'máráinten-umai
Áánútun-aai simátímísana
15 évakar-anayumbo aampa'ó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai
ísáawana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaiye.
16 évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa
avekáán-umai Áánútun-aai isésa aamoí ombánivo
17 íma tirumpimbá táto'mai kawe'á owasá Áánútun-aaiyavai umbai-yántáárí'a
umátinkaantavai Áánútun-aai ivátukaawe.
18 évakar-anayumbo karaampimbó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-
aai ísáámbanivo
19 marapár-úmbáí-yántáátáváí imáyáa úmae naaésa óísan-imayaa úmae kwénaaesa
ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-ímáyááó Áánútun-aai
káátasuwaisasa íma Áánútuna mayáí kwémayaawe.
20 évakar-anayumbo kawe'-márávímbó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa
Áánútun-aai isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna
mayáí kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa
kwétuwa'naa-owe Ísu siráiye.

oómbá kúrakain-kwasai.
Árúku 8:16-18

21 Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípáa-
amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe.
22 mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa
awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe.
23 kwéisaawai ísámai kawe'á oró.
24 tíménten-umai Áánútu miráumai tiména moórágwara'a timíníye. mindáyave'a
ísáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró.
25 Áánútun-aaimo ísámaimo kawe'ó kwéowai Áánútu túwaa'naa ínasa moóra-
ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawe'ó kwéowai tirumpinkémbá
maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu
siráiye.

ánáyumba tukáisana arambá iyáin-kwasai.

26 Ísu simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-
iye. moóráwai ánáyumba tu'maréna
27 íma áwa'naa ena kwaéna iraréna kwéisana ánáyumba kweyáárika'a kwéanon-iye.
28 maragómá ánáyunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna anón-umai arambá iréna
29 ávuma kaisaná áká'nanaaon-kanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráiye.

taaérankona kwaasái.
Mátíyu 13:31-35, Árúku 13:18-19

30 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo
maarán-áímbá simátíména'a isánááowe.
31 Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iye. sáwíyan-taeranko áwí'a
másátati mintáígó arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba maravímbá u'makáawana
mimpínkémbá kwíkéna

32 anón-taima anón-éna amaimá anón-amaima móivarena kóyáwé uráisana numaomá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye Ísu siráiye.

33-34 Ísu kwaásiyomba aaí simátimenae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámaiaine su'mai simátimuwasa taaímbai súntemba móisaiyuwowana mináyáirákémbá simátimuwasa móisowana miráumai simátimena ánivo kwená kwayó-kwáási kwesé máyonka'a mináínkóná ááimba simátíma'mae iráiye.

anón-unda toráwana Ísu maivairáin-kwasai.
Mátíyu 8:23-27, Árúku 8:22-25

35 mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwasa

36 ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompí-sípívímbá usáatesa kuwasá évaka'-nompi-sipigwara'a kumbá

37-38 Ísu misípígó ayááívá'á aún-kwaiguráwana anón-unda toráwana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívímbá ógwitowasa kunávekunavo sésa inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá puwúnavaiya súwa'naa uwo suwaná

39 usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana

40 Ísu simátimena séna nóintavaiya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana

41 táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

5

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 8:28-34, Árúku 8:26-39

1 simásuwesa mindómpí-sípívímbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá

2-4 Ísu mindómpí-sípívínkémbá mimbárává'á ásávowana moóráwai taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwaasigo utamátínkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a tirái. minkwáási kárár-umankontemba taráka-yaraka úwaima póna íma kwaási mésayavai íma kárár-umankowana ména

5 enómba irarómba omáka'a utamátínkó-muri-aiva'a kwénaaena kwáá'a kwétena óntandei kwenáúra'a kwétena

6-8 nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-aóká'á taména kwená imáyáa éna áwí'a mósá maráwana Ísu minkwáásígó arumpinkén-táráváá-kwánkóntávéna séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígómbá auwé kóaao súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo Áánútuntavai ísámai sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana

9 Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana sáwíva'a máyaumpo kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa

10-13 omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkéntáráváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma si'maraaó. mimpói tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa pói tirumpimbá kovérówasa mimpóíyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa

14 póíra'o tavíkówai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpa'o máyón-kwaasi mósimatim-besimati uwasá isésa koawánanae sésa kumbá

15 Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwántómbó arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena kawe'á umái máyowasa koawánésa táátavai uwasá
16 Ísumo minkwáásígómbó kawe'ó umánkowasamo awánon-aine póígomo ún-aine simátímúwasa
17 isésa Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá siyuwéya kóaao suwaná
18 nompí-sípívímbá usámaaisowana taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana
19 ímanivo ená naaópa'a kuré Ísóigomo arumbó umánkenamo kawe'ó umánkáin-aimba enamááraawi kosimátimiyo súwana
20 Tékáporisi-ayampa'a mindáópata Ísumo umánkon-aimba simátíma'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.
Mátíyu 9:18-26, Árúku 8:40-56

21 Ísu Káríri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívímbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaúnkón-awampa'a máyówasa sáwíva-kwaasi torupowaná
22 moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba kumbéna
23 asiramái séna kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawe'á umái máíno súwana
24 Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná
25 moórá-ininkomba ái'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna minái'á íma érankowasa
26 sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'naa uwaná óísamba tíma'mai ánásasuwowana minái'á íma érankomba anón-ai'a umágúwana
27-28 mininínkómá Ísumo kawe'ó umátínkaron-aimba iséna séna Ísuna unáánkwátóira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpímbá mininínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana
29 mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana
30 Ísu imáyáama éna séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawe'á umánkáiye séna kwántámai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyo súwasa
31 kwená kwayó-kwáási Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa íyómpimba tátokaavo nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyo nóra séwa kwéseno suwaná
32 tátokaiwaintavena mógara'megara úwana
33 mininínkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóvamankon-aimba simámuwana
34 Ísu séna kesímánaako kentáváí se árai'a súwa'naa íníwaiman-iye sénda póna áí'a éránkáivo kawe'á umái kwaaó Ísu siráiye.
35 Ísu mináímbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndatavai ténavo simámiyo suwaná
36 Ísu mináímbá iséna ivátuwena Yáírasintavena séna mináíntáváí íma áákar-aaka'a éma kentáváí ísámai kuwo séna
37 kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaante Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba
38 sáwíva-kwaasi mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaúmpa'a torupamái mésa anón-ivi'a kwétowana Ísu iséna
39 naaúmpa'a usávé'mai iyéna séna íma ivi'á taaró. minárási íma pukáivo úwoi aúmá kwaiguráiye súwasa

40 Ísun-awíráái suwaná ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowana minárásígó anóvowiye kwená kwayó-kwáásíráúm tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna
41 ayáánka'a tátorena kwenááivinkemba simámena séna tarita kumi mirámó súmba kwántámai séna inaamarúgóo usásinaao súwana
42 usásinkwena sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwaná
43 Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátíméro séna minárásígómbá toómbá áméro siráiye.

6

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mátíyu 13:53-58, Árúku 4:16-30

1 minkákémbá Ísu kwenamáápa'a kwéena kwená kwayó-kwáásíyé kumbá
2 Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á iyéna aaí simátimuwasa sáwíva-kwaasi isésa táátavai ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áímbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámísana kawe'-máyáí ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo.
3 kwentáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o kwéiwaiman-iye. Máríyaa áánimba éna Yémési Yósisi Yútási Sáímoni tuwaaómán-iye. kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana
4 Ísu simátimena séna Áánútun-aai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iye sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiye.
5 kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiye. moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á ayáándei tátorena asóvamatinkena
6 kwenamáápaken-kwaasi sésa íma súwa'naa íníye sun-áíntávéna imáyáa uwááena naaó'-nao'a Áánútun-aai simátímapa'a kuráiye.

Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.
Mátíyu 10:5-15, Árúku 9:1-6

7 Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména séna kaesé umásuwe'a nááóro séna
8 asiramái simátimena séna aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. toómbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. tááúmba vaimaé'a
9 tísamai-anaamba kwimaé'a moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró.
10 Áánútun-aai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmpáré su'mai mé'a kentí mayáí maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró.
11 moórá-naopa'o kwíyambo naambó ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa
12 kwená kwayó-kwáási isésa naaó'-nao'a kwénaaesa kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba umáme'a Áánútumpa'a teró sésa
13 taraváá-kwántómbá kwaási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi taaéraampinken-domba atínkáva'a kuwasá asóvamatinkava'a kuráawe.

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.
Mátíyu 14:1-12, Árúku 3:19-20, 9:7-9

14 Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkaraiwai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempímbá asirayámbá kwáyáísana mirám-báyáí kwémayaiye suwasá
15 évakarawai sésa kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowairaamba máyáiye suwaná
16 Éróti iséna séna kwemá Yóni nombó pétinkaraiwaiman-iye. kemá simátinkaunasa Yóni anumarambá arátúwááwana pukáisana usásinankaisana máyáiye Éróti siráiye.
17-19 ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áúmbakaawa mayáane simásima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándávimba máánkarowana Erotíyasima Yóni ááiyavena aaisambá séna inkamónáe súwana
20 Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwárá-kwáási úntavena Éróti kwenáároi inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotíyasima inkámívo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima ísámai kaumbo-káér-imayaa umánkena aasiyaasí koísaraiye.
21 ánivo naaémba Erotíyasina kanaamá túmba Éróti anón-tanomba kaumái kwená kawáá-kwaasi ááipin-anon-kwaasi Káríri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná
22 Erotiyási ayáámúnko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígóntávéna séna nóintantaatavena ankáíya simásímína'a áméno séna
23 árai'a súnda pó'a sísaina'a áméno. kesí maramó arááímo táíndamo e sísaina'a tasá-áméno súwana
24 anówamba koáísaa ena séna nóintantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá koáísaa-e mayaaó súwana
25 avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáísaa ena séna ívé'a Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana
26 iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áímbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwárá'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna
27 i-kwáási moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá
28 táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa
29 Yónina kwayó-kwáási isésa anómba komaimái utamánkaraawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyáiye Éróti siráiye.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

30 Ísumo mayáírá'ó ti'mákain-kwaasi mimbáyáí maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áímbá simámúwasa
31 Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa toómbá íma kawe'á umái nowaná mindáyavena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwaásimo ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa
32 nompí-sípívímbá usámaaisesa kwaásimo ímo máyáapataawe sésa kuwasá
33 sáwíva-kwaasi tuwánésa aúyésa naaó'-naokemba marapá'á kóyo uwasá Ísun-iyai nompí-sípívímbá kumbá

34 marapá'á ásávena misáwívá-kwáási tuwánéna arumbá umátinkena sipisípi-poi-ayuraamba miwíti kawáá íma máyówasa kewé su'mai máyóntavena Ísu arumbá umátinkena ayáátáár-aai kwésimatimuwasa
35 enónka'a kwená kwayó-kwáási kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a
36 ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesa toómbá meéyámbáráaro suwaná
37 Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya timúsina. óntamba íma kwáyáiye suwaná
38 nóraumai-tona káyáiya koawánaaro súwasa koawánésa tésa sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á kwáyáiye suwaná
39 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái mara'á máéro súwasa
40 moóráva'a 50 kwaasi máúwasa moóráva'a 100 kwaasi máúwasa miráumai-kwaasi kwimakówana
41 Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáási timúwasa misáwívá-kwáási tímúwasa noyáá'a topán-topan-umai timúwasa misáwívá-kwáási tímúwasa
42-44 amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáási mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21

45 áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáási ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívímbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáítava'a koró. misáwívá-kwáási kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna
46 misáwívá-kwáási ti'marówasa miwíti naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana
47 no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáási nompí-sípívímbá non-avóvomayaapa'a máyówana maramá nénka'a kwáyowana
48 Ísu awánómba anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa nombó tuwíntámaesamo kun-támayo'a nonkó tavímayowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a téna táyaaitaguwasa
49-50 awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne séna
51 nompí-sípívímbá usámaaisena kwegwárá'á umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná
52 íma táákoma kawe'á umái méra. sáwíyan-tompinkembo sáwíva-kwaasi taaín-timuwasamo nowáíná ááimba íma táákoma kawe'á umái méraawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.
Mátíyu 14:34-36

53 táátavesa ávááraumai ésa kwaaúnkóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'á nompí-sípí ándánei avíkwímaresa
54 marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáási Ísumba aúyésa
55 naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesa tóyo uwaná
56 Ísu kíto'-nao'a anón-dao'a kwaivá kwénaauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'á marésa sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiyana tí'a étinkainkwae suwasá tátórówana tí'a étínkaraiye.

7

tíkwá'náí ámáámba siráan-kwasai.
Mátíyu 15:1-9

1 ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa
2 tuwánomba Ísuna kwayó-kwáási évaka'a tiyáámba íma sese un-tíyáándéí toómbá kwénowasa
3 Yútaa-kwaasi ámáán-kawaa-kwaasiye úwoi-kwaasiye tíkwá'náí ámáámba kwárónta vesa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa
4 máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa tíkwá'náí ámáámba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéúmbá sese uráawe.
5 ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Ísunka'a torupésa sésa ená kwayó-kwáási nóra isasá kentáá síkwá'náí ámáámba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná
6 Ísu séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna
maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáiye.
7 kwaásiti ámáámba simái paárombanivo Áánútuna ámáámban-iye kampa'á sembá miráráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáá mósá kwémaraawe
Áánútu siráimba aúváívimba agaimakáiye.
8 Áánútuna ámáámba tuwé'a tíkwá'náí ámáámba kwétoraawe.
9 Áánútun-aai kwétuwaantavai miwá anondá kentááiyavai aamoí kwéowe.
10 naaóvá'á Mósesi séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ánivo anóvowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Mósesi siráivo
11 keinárawa'o siráamba moóráwai anóvowiyavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna
12 anóvowima íma kwétuwa'naa-iye. mirámó ontávái kanaán-iye kwésewe.
13 mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aai tuwé'a kentíkwá'náí ámáámba kwégware'a kentáái kwésimatimewe. miráráání'a kwéowe Ísu siráiye.

kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mátíyu 15:10-20

14 Ísu mináímbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawe'á oró.
15 máápaken-tantaa'o naawáí íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áínkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. [
16 kwéisaawai ísámai kawe'á oró] Ísu siráiye.
17 Ísu simásuwena minkwáásíyómbá mátiyuwena naaúmpa'a umáyowasa kwená kwayó-kwáási sésa mináínkóná ááimba simásimiyo suwaná
18 Ísu séna kenkwárá'á íma tááko péei kwéisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawe'á uráawe. máápaken-tantaa'o naawáí kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye.
19 mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáámpa'a kunáyúsúgwinivo
20 aaimó kwésemba tirumpinkén-ímáyááó éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye.
21 tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa
22 túran-anda ésa mirá-mira-sawi'a ésa kampar-áímbá sésa aosaambá kwimaé naaésa kawe'-máyáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tívókari'a ésa uwo'aórí'a ésa

23 mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááó kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiye. ánivo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawe'á umái kwénaawe siráiye.

Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mátíyu 15:21-28

24 Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba moórá-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa ánivo évaka-kwaasi tamáún-aimba ísówana
25 moórá-ininko ayáámúnko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana mínínínkó Ísumo tamáún-aimba iséna avekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna
26 kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínísiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana
27 Ísu simámena séna aiva'á iyámpói toómbá timénaumne. iyámpóíti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo
28 mínínínkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóíti toón-ayai iyánkó tamandáníye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iye sinaná kanaán-ína súwa'naa íníyone súwana
29 Ísu séna kawer-áímbá séndayavai enayáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaaó súwana
30 kwená naaópa'a kwéna koawánómba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámúnko kawe'á umái tuvaiká'á méraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.
31 Ísu Táyaa-naopar-ayampakemba Sáítóni-naopar-ayampa'a táúkúmaena Tékáporisi-ayampa'a táúkúmaena Káríri-nonkwaaumpa'a kúmba
32 évakarawai aívó'na'a áí'maesa tésa sésa enayáándei táto'mai asóvamankaao suwaná
33 kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánánei áápimba maréna awirááíma kwi'maréna amáávíra'a tátorena
34 kwíyómpa'a karákéna sirumbá kwéiye séna kwenááivinkemba séna epaata mináímbá kwántámai séna áá'o kaúnímba intíyuwaumne súwana
35 áá'a kawe'á úwana amáávíma etóyói úwana aaí kawe'á umái súwana
36 Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma ísónkakemba simátímapa'a kuwasá
37 ísówana ávááraumai táá'a kówasa sésa amápa-tantaa'a kawe'á unté kwéiyena táá'o kaúnín-kwaasi kawe'á kwéumatinkena aaimó ímo kawe'ó umáímo sen-kwáási kawe'á kwéumatinkaiye siráawe.

8

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 15:32-39

1 moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánásowana Ísu kwená kwayó-kwáási tááyowasa tuwaná
2 séna kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne.
3 ti'máráanasa kentí naaó'-nao'a kónááombanivo némpaken-kwaasi aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainivo súwasa

4 kwená kwayó-kwáási sésa kavóná-marava'an-ivo náákakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná
5 tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáiyo súwasa avakaeté kwáyáiye suwaná
6 minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á timúwasa minkwáásíyómbá tímúwana
7 kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Ísu maisokéna Áánútuntavena súwi séna kwená kwayó-kwáásírá'á timúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa
8-9 nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáási mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana
10 Ísu misáwívá-kwáási ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.
Mátíyu 16:1-4, Árúku 12:54-56

11 mivá'á Ísu máyowasa ámáán-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná
12 Ísu arumbá umbaí kwétopakemba séna ívé'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátime'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna
13 ivátiyuwena nompí-sípívímbá usámaaisena nonkwaaúnkóná menávápá'á kuráiye.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.
Mátíyu 16:5-12

14 Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá kwená kwaási péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kímbora-tomba nompí-sípívímbá kwáyowana
15 Ísu ámáán-kawaa-kwaasiye Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáási simátimena séna intóráín-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá ámáán-kawaa-kwaasiye Érótiye miwí tááiyavai kentúra'a kárákwimai máéro súwasa
16 keaímbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma makáunanaya mirá kwésiye suwaná
17 Ísu keaímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiye-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá timénaunda áámo uráundawaina ááimba íma tááko péei kwésiye. kentí imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe.
18 túramba kwáyáimbanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. táá'a kwáyáimbanivo íma ísámai kawe'á kwéowe.
19 éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaao séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná
20 avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturaao séna tísaa úwasa avakaeté-unampinta ógwitaraumne suwaná
21 Ísu séna nóra éra íma tááko péei sisa'á ísaraao Ísu siráiye.

Ísu aúramba kavíkówaimba asóvamankarain-kwasai.
22 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Pétésáítaa-naopa'a kumbá évakarawai aúramba kavíkówaimba áí'maesa Ísunopa'a tésa sésa táto'mai asóvamankaao suwaná

23 Ísu ayáánka'a tátorena áí'maena mindáókona ayááívá'á kwéna aúrampimba
awirááíma kwirankéna aúranka'a tátorena séna ára kwéawanaano súwana
24 awánéna séna kwéawanaumne. taairaán-kwáási marapá'á kwénaaowa'a
kwéawanaumne súwana
25 moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawe'á umánkowana aúramba kararéna
kawe'á umái kwéawanowana
26 Ísu séna mindáópa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siráiye.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.
Mátíyu 16:13-20, Árúku 9:18-21

27 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba
aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentáváí amáparawai nóran-
kwaasiye kwéseo súwasa
28 miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai
sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai
sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná
29 Ísu séna keinárawa'a kentáváí nóran-kwaasiye kwéseo súwana Sáímoni Pítaa séna
Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana
30 mináímbá íma simátíméro Ísu asiramái siráiye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.
Mátíyu 16:21-28, Árúku 9:22-27

31 Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáási simátimena
séna sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba
sen-kwáásíyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai
ánásaina'a púwóndavinkemba usásinanaumne séna
32 miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena kweyááva'a máankena
séna mirán-áímbá sénavo súwana
33 Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáási tuwánéna Pítaantavena asiramái séna
Sáátáánigo siyuwé kóaao. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna
imáyáavinkemba kwésene Ísu siráiye.

34 Ísu mináímbá simásuwena kwaásiyonte kwená kwayó-kwáásíyé tááyena séna
kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá
puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaimba
umbai-yántáá'á timíyasa minúmbáí-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba
kwaránááowe.
35 tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentáváí ísámai Áánútu áséi-
aintavai ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái maí'mai'a
ónááowe.
36 marapákémbá amápa-tantaa'a kwémaesa puwíyambo éna mintántáákó íma
túwa'naa íníye.
37 puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondáí'a umásuwesa ókwara'a
ayáátááka'a ménaaowe.
38 ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáanka'a kenkwárá kesááigwara'o
tigaemó umásínkáámba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmónda miwí sigaemá
umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná
ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó
kúmónda miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

1 árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená asirayándéí kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiye.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mátíyu 17:1-13, Árúku 9:28-36

2 Ísu mináímbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte Yóninte tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwíyé su'mai umésa miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana
3 kwená unáánkwátóira'a ságayamba kwaéna kwayání'a kéna aaváúmó usénamo intembá mirá úwasa
4 awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Íráiyaae Mósesiye Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana
5 Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawe'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéí éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana
6 ávááraumai táá'a kówana nóin-aina'i síníyena póna mirán-aimba Pítaa siráiye.
7 mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwéune. kwenáái ísáaro súwasa
8 kwená kwayó'nárau awánomba mindárai kwíyómpa'a íyúwana Ísuwe su'mai méraiye.
9 máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae íyóro súwasa
10 isésa íma simátimesa mináímbá úwoi tátoresa keáímbá sésa púwóndavinkemba usásinanaumne simbá nóran-aina'iyo keáímbá siráawe.
11 keáímbá sésa Ísuntavesa áísaa esa sésa ámáámba sen-kwáási sésa Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáundawaiya naaémba paáriniyemo sembá nóra sésa mináímbá kwéseo suwaná
12 Ísu séna aiva'á Íráiyaa paáréna to'mayaa íníye-aimba árair-aimban-iye. moóra-aimba kwaási úranda'a kumpaáruraiwaintavena agaimaréna séna kwembá áí'a índai'a umánkesa tínaaemba umánkanaaowe agaimaréna siráiye.
13 simátime'a sé'a Íráiyaa á'a tiráiye. agaimaróntemba umái kwembá sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe. mirán-áímbá kwentávái agaimaróntemba kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráiye.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 17:14-21, Árúku 9:37-43

14 Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sáwíva-kwaasi torupésa ámáámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó-kwáásíyé asirayán-áímpákémbá sésa
15 Ísu túntavesa ivátuwesa paruvará umánkówana
16 Ísu séna nóintavai asirayán-áímbá kwéseo séna tísaa úwana
17 minkwáásíyómpínkémbá moóráwai séna anóndakoo kesáánimba áí'mae'a túne. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aaí kwésisana
18 mintáráváá-kwánkó táto'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aíyayaamba sápísimagwisana mirá

úmaena kwéiyisa'a aná kwayó-kwáásíyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayaúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana
19 Ísu séna kentáváí íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ánivo enáánimba áí'mae tiyó súwasa
20 áí'maesa tuwaná mintáráváá-kwánkó Ísumba awánéna miníyámpói améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánúwana
21 Ísu avowántávéna séna nósatawai ánkaraiyo súwana umaranka'á ánkaraiye.
22 tuvuwíndayavena póna sáwívaka'a améntámai irá káúvóra'na éna améntámai nompímbá túwáara'na kwéiye. emó kanaamó e arumbá maisinkéya súwa'naa uwo súwana
23 Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwéseno. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'á ónááowe súwana
24 miníyámpóígó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo súwana
25 Ísu awánómba sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aívó-taravaa-kwankoo auwé kóaao. íma koyauwérénda áka'a kóaao súwana
26 kwáá'a téna miníyámpói améntáyuwowana tanaambá vówana arumpinkémbá kóúwana miníyámpói púwóra'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwíye suwaná
27 Ísu ayáánkwanda táto'mai usásinakowana koku'á méraiye.
28 koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáási umésa sésa nóra séta mintáráváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná
29 námúnaa kwésemba pó'a miráumai mirán-táráváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráiye.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.
Mátíyu 17:22-23, Árúku 9:43-45

30-31 Ísu simásuwena tuwéna Káríri-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásíyé su'mai aaí simátimenae séna aampa'á kwégwena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne súwasa
32 kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa áísaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.
Mátíyu 18:1-5, Árúku 9:46-48

33 íma áísaa esa Kápénéamu-naopa'a kumbá naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa
34 aampa'á kwégwesa sésa kentáávínkémbá nááwa kwéusayaaitaiyo sésa iséise úmae kwégwesa pósa íma aaí suwaná
35 Ísu mara'-maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna maísáaro. usáyaaitanae síyawai tínaaeni'a ésa amáparawaiti kwayó'á máráaro simásuwena
36 moórá-iyampoi áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna simátimena séna
37 kentáváí imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe Ísu siráiye.

kentí mayáí íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.
Árúku 9:49-50

38 súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavai auwé kóaao simátímapa'a kwégwisasa mintárávää-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana

39 Ísu séna íma tuvínankaaro. ímo awánaam-bayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma sáwí'a simásinkanaaowe.

40 kentáási mayáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naa-owe.

41 árai'a simátime'a sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Káráísitina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timíyawaima Áánútu kawe'-méyámbá timíníye Ísu siráiye.

sáwí'a kwéon-kwasai.
Mátíyu 18:6-9, Árúku 17:1-2

42 Ísu mináímbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavaimo áraire kwésewaima kampar-áímbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-iye.

43-44 tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tíyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'án-iye.

45-46 tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tisamaima arátúwáaro. kae-tísámáímó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawe'án-iye.

47 túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu kwená kwaási kawááipa'a máyáamba mindá kawe'án-iye.

48 iramó kwégaipa'a marinkómó éna kwaíkwai'a kwéinana iramó éna íma pisináínda kaíkai'a kwéiye Ísu siráiye.

49 Ísu simásuwena séna uwímó toónká'ó úmárááwanamo kawe'ó intembá Áánútuma kwaásira'a iramó kaintenkáán-umai maráínasa kawe'á umái ménaaowe.

50 uwímá kawe-tántáá'á imbánivo anómba ánásaisana ayáántámba kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a íma úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbá kwée'a paru umái ménaaowe Ísu siráiye.

10

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.
Mátíyu 19:1-12, Árúku 16:18

1 Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a sáwíva-kwaasi torupowaná ké'naamba aaí kwésimatimuwasa

2 ámáán-kawaa-kwaasi sésa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarárá auwáníyo. mirámó énamo éna ámáán-aimba karáni. íya karáníyo suwaná

3 naaóvá'á Mósesi nóra-amaana simátímakaiyo séna tísaa úwasa

4 miwí sésa Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai
aúváívimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno
siráiye suwaná
5 Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aai íma ísóntavai
mindáyavai Mósesi minámáámbá siráimbanivo
6 Áánútu kwíyómba maramá taróruronka'a íma mirá siráivo Áánútu aaraigwárá
kwaaigwárá'á taróruraiye.
7 miráumai taróruraintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai
8 mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe. mindáyavai awaikóe awainínkóe íma kae-
kwáásiráámbá ésa mimbórái'a kwéowe
9 Áánútu aarai-kwaaí moórái'a umátínkaraintavai íma tasáéro Ísu siráiye.
10 Ísu simásuwena naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáási Ísumo sún-aintavesa
áísaa uwaná
11 séna moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba
umóyámbá kwémayaiye.
12 moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbá
kwémayaiye Ísu siráiye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.
Mátíyu 19:13-15, Árúku 18:15-17

13 Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkainkwae sésa iyámpói
tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná
14 Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna íma kóro sé'a tiyuwáíyasa kesópa'a iyámpói úwoi
teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miráráán-umai
kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro.
15 árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóíraan-umai kenká'á
kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma
kawááiniye Ísu séna
16 miníyámpóíyómbá tiránkena tine'á tátorena kawer-áímbá simátímakaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.
Mátíyu 19:16-30, Árúku 18:18-30

17 Ísu simátimena kwéguwana moóráwai isaaiséna Ísu anóndakoman-iye séna
takívairena séna kawe'ná'á óne. nóra umáíya aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'maira
ónaumno súwana
18 Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái Áánútu kweyáá
kawe'ná'án-iye.
19 Áánútuna ámáámba á'a ísaraane. minámáámbá aúváívinkemba agaimaréna
séna kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma aarai-úmóyámbá oró. íma
umóyámbá máyáaro. íma kampar-áímbá simátínkáaro. kwakarái-áímbá íma seró.
kentinóvowi túwí'a anómba oró siráiye súwana
20 mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóírakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae
kwéiyune súwana
21 Ísu awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moórá-yantaa'a íma kawe'á uráampo
ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana
ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba
kwaráníyone súwana
22 mináímbá iséna sáwíva'-naindaamba makóntavai kanagí'á túmaena anón-imayaa
úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráiye.

23 kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásíyávéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbaí táníye súwana
24 kwená kwayó-kwáási mináíntávái táá'a kówana kesí iyámpóíyono. óísan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbaí táníye.
25 moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa
26 mináímbá isésa táátavai ésa sésa umbaí taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná
27 Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiye súwana
28 Pítaa séna isaaó. kentáási amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana
29 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a kentávái imáyáa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma
30 marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa tuwaaísái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naambá maramá mayánááomba miwívímbá umbai-yántáári'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe.
31 ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráiye.

Ísu kwemó puwíníntavai siráin-kwasai.
Mátíyu 20:17-19, Árúku 18:31-34

32 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwesa Ísu aiva'á kúwana kwená kwayó-kwáási táá'a kówana tínaaembo kun-kwáásígwárá'á táá'a kówana Ísu kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena kwempá'ó tínín-tantaakontavai mósimatimena
33 séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sen-kwáásíyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa
34 kanaáráá'a kwésinkesa tuwirááíma kwisinkésa súwíruku'a kwénesa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráiye.

Yémésiye Yóniye Ísumba áísaa urááyan-kwasai.
Mátíyu 20:20-28

35 minkánáá Sépéti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a tésarai sésarai anóndakoo áísaa oyaní'a umásinkaniyono suyaná
36 nóintavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai
37 ená ságayam-barupa'o umaéma kenkáí usásisinke évarevar-akwampa'a sinkáníyone suyaná
38 Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraaiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarárá kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo. sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarárá keinárai mirá umátinkanaaoo súwasarai

39 keiráí kanaám-pókai mayáyauye suwaná Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba keinárai mirá umátinkanaaovo
40 kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátínkaraimba póna usásintinkaniye súwasa
41 Ísuna kwayó-kwáási siyáánkainarawa'a mináímbá isésa Yémésinte Yóninte áwáá'a tíyúwana
42 Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaitamai asirayán-áímbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe.
43 anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe.
44 keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro.
45 kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai puwónaumne Ísu siráiye.

Ísu aúramba kavíkówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Árúku 18:35-43

46 Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé Yéríko-noapa'a kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáópa'a tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a Páátímiyasi aúramba kavíkówai óntamba inaai simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai súwasa
47 évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná iséna anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaao súwasa
48 sáwívarawai áwáá'a aéésa sésa aaiseraaó suwaná mináímbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaao súwana
49 Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúrambo kavíkówaimba ááyesa sésa enarunkó kawe'á íno. kwéaayaivo usásinaao suwaná
50 a'marénamo máyon-ampaanta agwáímarena usásinena Ísun-aóká'á túwana
51 Ísu séna nóin-tantaara embó arááímo táínda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkainkwae'a úne súwana
52 Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-iye sénda pó'a kawe'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaaemba kwakáiye.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 21:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

1 Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náór-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáási kae'á máti'marena
2 séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó.
3 moóránankomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a konasá áí'maesa koyauweránááowe siyé simámékaiyo súwasarai
4 kuyaná mimpóímá ontará'á ándánei anumarampimbá kwímarowana máyowasarai koawánésarai minándá koiyatúwóyana
5 minká'á máyón-kwaasi sésa nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo suwasaráí
6 Ísumo sún-aimba simátímúyasa kanaán-ivo mirá okaiyó suwasaráí

7 ái'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáási paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaaí uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa
8 sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánáravane augwétámai kwéguwasa
9 aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'máráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye.
10 kentáá síkwá'ná Tévítimo kawáá-uraintemba miráráámbá íníye. kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná
11 Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-naumpa'a uména amápa-tantaa'a awánéna enónka'a kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena Pétáni-naopa'a kuráiye.

taaigóná kwaasái.
Mátíyu 21:18-19

12 Pétáni-naopa'a kogwáúmba usá aaváyaavimba mindáópa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima ankówana
13 moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómba arambó iyáí-kánáámó ímo túmba íma iyéna ánáwe su'mai kwáyowana avakáá uwááena
14 mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone. moórágwara'a kwaási ená arambá íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáási mináímbá ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.
Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

15 Ísumo sún-aimba isésa Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavai imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena
16 simátimena séna ókwara'a íma mono'-náúmpá'á mirán-tántáá'á maimaé'a iré kunke oro.
17 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna kesí naantaváí sésa Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbá isasá ó'on-o'om-barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna siráiye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiye.
18 Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé Ísuna ámááyu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaimo ísámae kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tu-vuwónááon-amba kwéavakaa-uwasa
19 enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.
Mátíyu 21:20-22

20 Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kogwaésa usásinesa aampa'á kumbá víki-taima awánomba ánúka to'mai amápa'a móayankagurowana
21 Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna awánaao. aaimó simámakaanda-taima á'a aáyánkagwiye súwana
22 Ísu séna Áánútunka'a aráápamai máéro.
23 árai'a simátime'a sé'a maanómátáváímo sé'o iré mapámbai nompá'á kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo súndantemba árai'a íníye síyanamo éna árai'a mirá íníye.

24 mindáyavai Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaiye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iye.
25 Áánútumpa'a námúnaa sembá sáwí'o umátínkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-imayaa íma é'a ivátuwaaro. mirámó íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'a sáwí'o kwéomba maitiyuwáníye. [
26 ánivo sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye] Ísu siráiye.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.
Mátíyu 21:23-27, Árúku 20:1-8

27 Ísu kwená kwayó-kwáásíyé ókwara'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénaauwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Ísunopa'a tésa
28 sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyáí kwémayaanda simásimiyo suwaná
29 Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísaa on-áímbá simátimenaumne.
30 ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa
31 miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síníye.
32 kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai sésa Áánútun-aai simásimakaiwai uráiye kwésemba pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa
33 Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. asirayám-báyáí kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiye.

12

ándá-aran-kigaura'o tavíyéwaiti kwaasái.
Mátíyu 21:33-46, Árúku 20:9-19

1 Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba kígauva'o taviyí-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesáváí évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana
2 arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'máráísana minkígáúrá'ó tavíyéwaitopa'a tisasá
3 táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana
4 aanávómá moóráwaimba ai'máráísana tisasá minkígáúrá'ó tavíyéwai táto'mai a'nómbá tuvámbai sáwí'a umánkówana kówisana
5 aanávómá moóráwaimba ai'máráísana tisasá táto'mai tuvú'márááwana púwísana aanávómá moórá-mora-umai ti'máráintemba tewasá tínkamba tinkamba kwéowasa évaka'a púwówasa évaka'a tayauwéráawana
6 aanávómá kímborawai kwenááninkomba póna kwená imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátááka'a imáyáa eémena kesááninkon-aai isánááowe séna ai'máráísana
7 tisasá minkígáúrá'ó tavíyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánae sésa
8 táto'mai tuvúwówana púwísasa maimái aaumépa'a tukáawe.

9 Ísu mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá mirá íníye. téna kígaura'o tavíyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a tavíyéro síníye.
10 Áánútun-aai aúváívimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiye.
11 mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráiye kwésune agaimaréna siráiye Ísu súwasa
12 mono-káwáá-kwáási mináímbá isésa kentááyáváíyá siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

táákísi-aintavai áísaa uráan-kwasai.
Mátíyu 22:15-22, Árúku 20:20-26

13 mono-káwáá-kwáási kwésa Ísumba áísaa íyana sáwí-aimbo sínasa aaivimbá mayankánááontavai ámáán-kawaa-kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti amááraawivinkemba évakarawaiye ti'márówasa
14 Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Árómáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási ámáána araaisénaundaya'iyompo
15 timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí tááma iséna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe séna kentávái sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa
16 maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyo súwasa miwí sésa Árómáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiye suwaná
17 Ísu séna Árómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aaí siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.
Mátíyu 22:23-33, Árúku 20:27-40

18 suwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa sésa
19 anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráiye.
20 moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana
21 kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa
22 avakaeté-kwaasi putásaawana minínímbá naaémba pukáiye simásuwesa
23 Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayáníyo suwaná
24 Ísu séna Áánútun-aai aúváívimba agaimakón-aimba íma kawe'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe.
25 pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáíyasa kwaaí íma mayáíyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáíyasa kwaaí íma mayáíyasa ónááowe.
26 kwaási pukémpinkemba usásinaaomba Mósesi mináíntáváí agaimakáiye. aúváívimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune

Áísákaane Yákópone miwíti Áánútu úne siráiye. Áánútu mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáási á'a púwúwasa utamántínkaraambanivo
27 mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. ánivo kentááima sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráiye.

aivar-ámáánkóná kwaasái.
Mátíyu 22:34-40

28 súwana ámáámba sún-kwaasigo ména amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna usáyaaitamai-kwasai iséna Ísumba áísaa ena séna Áánútuna ámáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyo súwana
29 Ísu séna aivar-ámáámbá sénaumpo Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ísareri-kwaasi maísáaro. Áánútu kentáási Ísóigo éna mimbórá-Ísóígómán-iye.
30 Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné áméro
agaimaréna siráiye.
31 miwá ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
kesávái-ímáyáámó ontembá kentí
kwaásiti imáyáagwara'a oró
agaimaréna siráiye. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye Ísu simámuwana
32 minkwáásígó séna anóndakoo árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigoman-ivo ó'on-o'on-isoima íma máyáawe.
33 kesáámá Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí asirayámbá kwempá'á tuwéta mirá onó. kesávái-ímáyáámó úndantenta kesí kwaásiti imáyáagwara'a onó. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye. toómbá sipisípima iravímbá agaimái Áánútumba amúndanivo mindágwara'a usáyaaitaraiye séna
34 mindá'ó súmba kawer-ímáyáávínkémbá súwana póna Ísu iséna séna Áánútumo kawááimba kwená egwaa'á máyáane súwasa ísómba Ísun-aaiyavai táá'a kóntavai íma áísaa úmaesa iráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
Mátíyu 22:41-46, Árúku 20:41-44

35 íma áísaa úmaesa íyúwana Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwésimatimena séna ámáámbo sen-kwáási sésa Káráísitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-iye kwésevo
36 naaóvá'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráísintavai séna kesí Ísóigoman-iye siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba Tévíti agaimaréna séna kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená
namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe
Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiye.
37 miráumai Tévíti Káráísitintavai séna kesí Ísóigoman-iye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iye Ísu súmba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iye. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai isésa aamoí uráawe.

ámáámba sen-kwáásíti aambá kwáráavo siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Árúku 11:37-54, Árúku 20:45-47

38 úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai isésa aamoí kwéuwana Ísu kwésimatimena séna évaka'o ámáámbo sen-kwáásíti aambá kwáráavo. minkwáási ayáátáár-ampantama

iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaauwasa pósa kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasin-owe kwésewe.
39 minkwáási mono'-náúmpá'ó umáyáapa'o anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawe-tómbá kwénaawe.
40 minkwáási ketor-íníntí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráiye.

ketor-íníNkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.
Árúku 21:1-4

41 simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona eg-waa'á ména tuwánómba kwaásiyomba tésa óntamba túwómba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana
42 moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyáráámbá tuwówana
43 Ísu kwená kwayó-kwáási tááyena séna árai'a simátime'a sé'a minkétór-íníNkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaitaiye.
44 miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óísan-iyaaimba méniye Ísu siráiye.

13

anóm-bono'-namba tawisí-áímbá siráin-kwasai.
Mátíyu 24:1-2, Árúku 21:5-6

1 Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanóntán-dámbá kawe'á kwáyáísana minóntámbá anón-ontamba kwáyáiye súwana
2 Ísu séna maanánón-dámbá awánaaro. aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwara'a tawísíyuwanaaowe Ísu siráiye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.
Mátíyu 24:3-14, Árúku 21:7-19

3 Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómba Pítaawe Yémésiye Yóniye Éndaruwe kíraumai-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa
4 emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá íníyeya sénaumno suwaná
5 Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro.
6 sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávái áraire sénááowe.
7 áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaaknéná'i. isáíyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iye.
8 moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavai usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóímo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínímba miráumai ááimba ásáiye seró.
9 mirán-áíntávái kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáási keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaivimbá maitinkésa mono'-náúmpá'á mótinkesa tínkamesa kentáváímó asiramáímo máyáantavai táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare

kawááon-kwaasitopare mótinkesa aaí simátinkaiya'a minánón-kwáási kesáái simátimenaaowe.
10 aiva'á áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye.
11 táto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka tinkáína'a mináímbá sénááowe.
12 évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáímo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóíyombo ésa tinóvowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe.
13 kentáváímó asiramáímo máyáantavai amáparawai tíyámba umátinkanaaowe. ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáímo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye.

sáwí-kanaagona kwaasái.
Mátíyu 24:15-28, Árúku 21:20-24

14 Ísu mináímbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a ií-márúká'á paáriniye Ísu siráiye. kemá Mááka sé'a maanáúváímó torausíyawai tááko péei sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna uwóví'a ií-márúká'á paárínasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe.
15 ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe.
16 kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe.
17 tímúkwarar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáámá sáwí'a ónááowe.
18 isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró.
19 minkánáámá tínímba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbáí-yántáá'á íma tiráiye. aánogwara'a mirán-úmbáí-yántáá'á íma tíníye.
20 mirán-úmbáí-yántáá'ó kwénin-kanaa Ísóigo ákíse úmakaiye. mirán-úmbáí-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavai imáyáa éna mirá-úmbáí-yántáá'á ákíse uráiye.
21 ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáiye síya'o é'a íma ísáaro.
22 évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe.
23 miwíyáváí árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro Ísu siráiye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.
Mátíyu 24:29-35, Árúku 21:25-33

24 Ísu mináímbá simásuwena séna mirán-úmbáí-yántáá'á tínín-kanaama ánásainana aaváúmá túnkwinana kwíyómba íma sán-káínana
25 o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa
26 kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe.

27 kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ti'máráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe Ísu siráiye.
28 Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíniye sénááowe.
29 mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíniye sénááowe.
30 árai'a simátime'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáriniye.
31 kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íniye Ísu siráiye.

kúmónda-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.
Mátíyu 24:36-44, Árúku 17:26-30,34-36

32 Ísu mináímbá simásuwena séna kúmónda-kanaama aayáúvímbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye.
33 kemó kumónaunda-kanaa íma ísaraiyanka'a kumónaumpo kárákwimai máéro.
34 mirámó ínintenkaan-umai maarán-áímbán-iye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásíyávéna mayái máyáaro séna ti'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna taviyiyó séna kóuraiye.
35 naankóná aanávómó tínímbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmónda-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarara'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáiya'i. kumónaumno minkánáá íma ísaraavo
36 kentávái íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro.
37 kemó simátimunda amápa-kwaasiyave'a súmpo taviyé'a máéro Ísu siráiye.

14

Ísuna ámááyu-aimba siráan-kwasai.
Mátíyu 26:1-5, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

1 Ísu mináímbá simátimuwana naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwááíyé sésa nóraumaiya Ísumba aúpá'á táto'mai inkamónaundaya'iyo.
2 amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.
Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

3 suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba minánávéúnkó ói'a móankaisuwena Ísu a'nómpímbá atímarowasa
4 évakarawai keáímbá sésa áwáá'a aéésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo.
5 mimbásáwémbó ó'owimo timénamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá'a áúwana
6 Ísu séna ivátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawe'á umái pésinkaiye.
7 ímo óísambo máráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne.

8 minínínkómá kwená imáyáavinkemba kawe'á umái pésinkaiye. púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawémba pésinkaiye.
9 árai'a súmpo maísááro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimewasa minínínkómá umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráiye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.
Mátíyu 26:14-16, Árúku 22:3-6

10 súwana Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa
11 isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.
Mátíyu 26:17-25, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

12 Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a kwená kwayó-kwáási Ísumba taáísaa esa sésa náávara tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyo suwaná
13 kae'á ti'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo.
14 kwemó naaúmpa'o iyínanamo naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámékaiyo.
15 kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiye. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai
16 mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.
17 tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa
18 toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai keséya toómbá kwénaiwaima kembá namuro-kwáásírá'á agaráátinkaniye súwana
19 tirunkó umbaí tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa kewá'iyo sinté kuwaná
20 Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwaiman-iye.
21 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna kwaási úrandako kumpaárídawai puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á isinó Ísu siráiye.

Ísu kwená kwayó-kwáási toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 26:26-30, 1 Kórínti 11:23-25

22 súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna
23 ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna timúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemán-iye.
24 kesí naaemá sáwívarawaiyavai kumínímba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaiye.

25 simátime'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ándá-aran-domba aúná-nomba nánaumne Ísu súwasa
26 Áánútuntavai ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.
Mátíyu 26:31-35, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

27 Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátimena séna Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútu séna
sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa
sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiye
siráimba póna táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe.
28 ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayamapa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana
29 Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana
30 Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigo íma kaeká'á áái siráindara'a emá kaumborá'á kentáváí se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavai súwana
31 Pítaa asiramái séna entémo sínkamonae íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáási amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Árúku 22:39-46

32 amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna maanká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna
33 Pítaawe Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana
34 simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máéro séna
35-36 tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-iye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai kwéonda po kanaán-iye sémo e maanúmbáí-yántáá'ó kesópa'o tínímba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwáráano Ísu siráiye.
37 Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsena Pítaantavena séna Sáímoniyo aún-kwaiguréma íma kanaará'á sáwíyanka'a kárákwimai máyáane.
38 Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá aúgávaa'a kwéiye simásuwena
39 moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba Áánútumpa'a námúnaa kosimásuwena
40 kwená kwayó-kwáásítópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa túgávaate kwéuwasa nóran-aina'i. anondá íma simámuwana
41 tiyuwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna minkáúmbónárauyavai séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba á'anivo kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo
42 usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiye.

Ísumba tátokaan-kwasai.
Mátíyu 26:47-56, Árúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

43 Ísu mináímbá kwésuwana kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási túmba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa tumbá mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'mároówasa tumbá
44 áááma Yútási Ísumbo agaráátinkanintavai simátimena séna paruvará umánkáandawaimba táto'mai áí'mae'a taví'mae'a koró siráimba
45 póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowasa
46 kwesé tuwáí Ísumba tátórówana
47 Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai taánasatama maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana
48 tun-kwáásíyávéna séna kentáváí umóyán-kwáásímán-iye sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe.
49 sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa
50 kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uwasá tun-kwáási Ísumba áí'maesa kwéguwana
51 moórá ívé-kwaasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaaemba kwéguwasa tátorankowana
52 ampaantamá kwatuwéna kwátóiyaaimba kuráiye.

anón-kwaasi Ísumba aaí simánkaraan-kwasai.
Mátíyu 26:57-68, Árúku 22:54-71, Yóni 18:13-24

53 kúwasa Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé torupamái máyón-daumpa'a móankowana
54 Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména i-kwáásíyé irará'á koména irá kwégauviye.
55 Pítaa irá kwégauvuwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana íma kwáyowasa
56 Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasá
57 évakarawai usásinesa kampa'á sésa
58 kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba kwaási uráan-damba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a kwaásimo ímo íyan-damba ónaumne siráiye suwasá
59 minkwáási íma moórá-aimba suwaná
60 aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna simánkáan-aimba anondá íya síníyono súwana
61 Ísu iséna íma aaí súwana aiva'-mónó-káwáánákó áísaa ena séna kesáámó áwí'o mósá maráúndawai ááninko e Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona simásimiyo súwana
62 Ísu séna kemá úne. suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáímá ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana
63 aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áámba simánkena kwesáváí simbá póta mináíntáváí aaivimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta
64 Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintavaiya nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa

65 Ísumba tuwirááíma kwirankésa aúrampa'a ampantanéí káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáási áí'mai tiyáándei tuvúkáawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.
Mátíyu 26:69-75, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-27

66-67 Pítaa naamaúva'a ména irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó téna Pítaamba takarákéna séna Ísu Násáretivakewaise maéndawai óne súwana

68 emó sénda-aimba sáákoma íma kawe'án-iye simásuwena máápar-ontavimba komáyowana

69 minárásígó moórágwara'a awánéna máyón-kwaasiyavena séna evíwána kwaásivinkenda'an-iye súwana

70 moórágwara'a Pítaa séna ímaniye simásuwena máyowasa sáwíyanka'a máyómba Pítaantavesa sésa áraita súne. Kárírivakenda'a po kwená kwayó-kwáásívínkéndá'á óne suwaná

71 Pítaa aika'á maréna séna kampar-áímbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iye kwésuwana

72 kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-iye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna ávááraumai ivi'á taráiye.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Árúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

1 ivi'á tówasa aaváúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé mimbórá-áímbá símaresa Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana

2 Páíráti Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánárá oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa

3 mono-káwáá-kwáási ó'on-o'on-aintavai aaivimbá mayánkówana

4 Páíráti Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo anondáma íya moóra-aimba síníyono súwana

5 Ísu iséna íma anondá aaí súwana kámááni-kawaana'a Páíráti sáwívar-imayaa uráiye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.
Mátíyu 27:15-26, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39–19:16

6 naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamái mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye.

7 Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwai áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyónka'a kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándávimba ánkarowana máyowasa

8 sáwíva-kwaasi torupamái mésa Páírátintavai sésa moóráwaimba ayúrankaao suwaná

9-10 Páíráti imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánárá ayúrankanaumno súwasa

11 mono-káwáá-kwáási úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Ísumba íma ayúrankaniyompo Párápásimba ayúrankaao simáméro suwasá isésa mináímbá simámúwana
12 Páíráti séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawáánáʼá iyémó sewáímbá nóra ónaumno súwasa
13 anónkaʼa sésa taairaʼá tuvuwíyana puwíno suwaná
14 Páíráti séna nóra-sawira uráinaʼiyo súwasa anónkar-anonkaʼa sésa taairaʼá tuvuwíyana puwíno símae íyúwana
15 Páíráti miwí táái owé senasá aamoí umásinkaigwae séna Párápásimba ayúrankena i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páíráti séna áíʼmai taairaʼá mátuvuwiyana puwíno séna Ísumba i-kwáásíráʼá tímakaiye.

i-kwáási Ísumba simái sáwíʼa uráan-kwasai.
Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

16 Ísumba i-kwáásíráʼá timúwasa áíʼmaesa kámááni-kwaasiti naaúmpaʼa móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa
17 naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye sésa Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumoʼan-iye sésa áwí-andama owepamái Ísu aʼnómpímbá kuvérankesa
18-19 kanaárááʼa ankésa moórá-mora-umai kívairesa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánáʼá óne sésa tááúndei aʼnómbá tuvántoʼna kwéesa tuwirááíma kwirankésa
20 kanaárááʼa ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayúʼmaesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndavaʼa áíʼmaesa kuráawe.

Ísumba arááʼa tuvúkáan-kwasai.
Mátíyu 27:32-44, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

21 i-kwáási Ísumba áíʼmaesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwíʼa Sáímoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampaʼa túwasa i-kwáási tátoresa Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaataranke sa sésa áwaʼnaa úmae tiyó suwaná mirá úwasa
22 kwésa moórá-marago áwíʼa Kórígótaavaʼa kwésa mináwíkóná ááimba aʼnómayaapare supaʼá kwésa
23 ándá-aran-domba mairésa áíʼa ánásainkwae sésa ikaaʼó vaí-yántááʼá mimpímbá marésa Ísumba ámúwana íma naráiye.
24 Ísu íma nówasa áíʼmaesa taairaʼá aíyayaampimba máyuvusumaresa kwená unáánkwátói mayánáe sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai mayáníye sésa mirá ésa
25 aakaakáʼó máún-kanaa-avauraʼa tuvúwúmba
26 Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváívimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawáánáʼán-iye agaimarésa taairaʼá mósá marésa
27 umóyántémo uyan-kwáásíráí tíʼmaesa Ísumba évarevar-akwampaʼa taairaʼá tuvúsúmarowana [
28 naaóváʼá Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna kwemá sáwíʼa on-kwáási máépaʼa máyáísasa awánaraawe agaimaréna sirónkaʼa pósa mirá uráawe.]
29 taairaʼá tuvúsúmarowasa évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa timánáantataʼa umánkesa aká'áámba simánkesa sésa úwé emá séma anóm-bonoʼ-namba tawísíyuweʼa kaumbo-táwai kwaisuwéʼa óʼomba ónaumne siráampo
30 esáváí enáúma áwaʼnaa ema eyáárikaʼa taairakémbá taútuwe marapáʼá kumuwó suwasá
31 miráumai mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé sésa óʼowi túwaʼnaa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwaʼnaa íníye.

32 Áánútumo usásisinkaiwai é'a Ísareri-kwaasiti kawáánáʼá úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-iye sénaumne suwasaráí miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásiráí évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai Ísumba kanaáráá'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.
Mátíyu 27:45-56, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

33 Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúmá kaapa marówana túnkumba
34 Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áímbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa
35 minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóvá'ó Áánútun-aai simátímakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná
36 moóráwai isaaiséna paru-táyánáma maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna Íráiyaama kuména taairakémbá kunayútuwani. íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne súwana
37 Ísu anónka'a kwésena puwúwana
38 anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírákémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'makáiye.
39 Ísu anónka'a kwésena puwúmba i-kwáásití kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iye siráiye.
40 mináímbá súmba sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. minínintómpínkémbá moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máríyaa úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máríyaa úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi
41 miráumai-inimba Ísumo Káríri-ayampa'o naaúpa'o kwenánaaembo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a túmba minínintómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.
Mátíyu 27:57-61, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

42 minínintómbá tamáyówana Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba enónka'a moóráwai áwí'a Yósépi Árímátíyaa-naopakewai
43 kwemá anón-kwaasi éna kawe-kwáási éna Áánútu kwená kwaási kawááiniye séna amu'maréna máyowai íma áá'a kómba Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana
44 Páíráti imáyáa éna ára pukuráína'iyo séna i-kwáásití kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráína'iyo súwana
45 owé á'a pukuráiye simámuwana Páíráti séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana
46 Yósépi aúná-ampantama komaimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimái minámpáántávímbá asááumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai
47 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisimba anówama úwasarai mésarai Ísumbo utamánkomba taawánésa kurááiye.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.
Mátíyu 28:1-8, Árúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

1 Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasa kaumbo-ínímbá Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-inimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba mápérankanae sésa
2 áááma aaváúmá usónka'a mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kumbá
3 aampa'á kwégwesa iséise ésa sésa murí-áígó óika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna nááwa akwásinkanintaa'iyo sésa
4 awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánésa
5 mimbúrí-áírá'á íyúmba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwátóigwara-kwaasi minká'á máyowasa awánomba táá'a kówana
6 simátimena séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawáné'a
7 kwená kwayó-kwáásíyé Pítaa iyai kosimátime'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináímbá kosimátíméro súwasa
8 mimbúrí-áímá tuwésa táá'a kéna tiyántámbá tówasa isaaisésa kwésa táá'a kóntavai mináímbá íma kosimátímakaawe.
Mááka kemó súnda-aimba ánásaiye.

[Ísu paárúwana Máríyaa awánarain-kwasai.
Yóni 20:11-18
9 sontaará'á áááma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko aúranka'a paárúwana áááma Ísu mínínínkó arumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paárúwana
10 awánéna kwená kwaási ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa
11 Ísumo aúvówanamo mínínínkómó awánón-aimba simátimumba isésa íma ísámai kawe'á uráawe.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.
Árúku 24:13-35
12 minkákémbá kae-kwáási aampa'á nén-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai
13 koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátímúyasa ísómba íma ísámai kawe'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mátíyu 28:16-20, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23
14 minkákémbá Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkaunda suwánaresa simátímówa'a ísámai sirumbá kwéairaraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seráámbá íma áraire siráawe simásuwena
15 séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró.
16 kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráíyana Áánútu miwímá sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanivo kesááiyavesa íma áraire síyawaima Áánútu aaivimbá maitinkáníye.

17 kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai ímo awánaam-bayaima maésa kesí asirayándéí kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa
18 áwáávi'o índa-iraankavayaambo tátoraiyanamo váíndamo ésa íma puwésa puwí-nómbó náíyambo ésa íma puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándei táto'mai asóvamatinkanaaowe Ísu siráiye.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.
Árúku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11
19 Ísóigo Ísu mináímbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwíyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa
20 Ísuna kwayó-kwáási amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási ímo awánaraam-bayaima mayówasa awánésa sésa maanáímbó simásíménta árair-aimban-iye siráawe.
mináímbá ánásaiye.]

Árúku

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku évakar-ima maisuwéna Ísun-aai agaimakáiye. Árúku íma Yútaa-kwaasiman-ivo ó'onkaa-kwaasigoma éna sontaa-máyáí mairáiye. Kíríki-kwaasi Ísun-aai isáígwáe séna maanáúvái agairáiye. Kíríki-kwaasi arupí umáímo máyáamba tirááíma tain-kwáásímán-owe séna maanáímbá agairáiye. Ísu árai'a arupí-kwaasima póna arumbá kwéumatinkaiwaiman-iye. Áánútumpa'a námúnaa sen-áíné Áánútun-amankon-aaine sáwí'o kwéum-beyamba Áánútu kwémaisiyuwain-aine mirán-áímbá Árúku agaimakáiye.

1-4 anóndako Tíóvíraasiyo moórá-kwasai sénaumpo isaaó. Áánútu kentáávímbá paáruraimba aiva'á awánaraan-kwaasi mintántáákón-áái simátíma'maesa iráamba isasá kentáá kwésimasimewe. sáwívarawai mináímbá árair-aimba agaimakáamba mináínkóná ááimba kawe'á umái isé'a aivakén-áímbá avupinkén-áímbá naaénken-aimba agaimái amúne. ísaraanda-aimba árair-aina'i. kampar-áíná'iyompo mindáyave'a maanáúváímá agaimái amúmpo awáné isaaó.

Yónimba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

5 Yútiyaaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba moóráwai áwí'a Sékáraya kwemá Ápáísana akún-ándárákén-kwáásí ména Áánútuna mono'-náúmpá'á mayáí kwémayowai máyowana awainínkó áwí'a Érísapeti kwemá Érónina akún-ándárákén-ínímbá póna Áánútuna mono'-náúmpá'á mayáí kwémayon-kwaasiti akún-ándárákén-ínímbá úwasarai

6 Áánútu aúranka'a minákwá'á kawe'á umái mésarai Ísóigo arááíma kwégwaresarai kwená ámáámba kawe'á umái isésarai

7 iyámpói íyaaimba ageínímbá ména anónu'mai áráankamba karááiye.

8-9 anónu'mai áráankamba kamáguyasa Sékárayaana akúmbá Áánútuna mono'-náúmpá'á mayáí kwémaesa mirá úmae kwéiyesa miwítí mayáí taaínkaar-ésa Sékárayaamba usásinankowana áséi-kwiyumba índa-yantaa'a agayáíndayavena Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwasa

10 áséi-kwiyumba índa-yantaa'a agayáí-kánáámá amápa'a Yútaa-kwaasi máá'aruva'a mésa Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana

11 Sékáraya Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwana áséi-kwiyumbo ií-yántáá'ó agayáí-tááréígóná ayáánúrapa'a kwíyómpaken-kwayo'na'a paárúwana

12 Sékáraya awánéna kantúmba éna inkaisúwana

13 kwíyómpakewai séna Sékárayaao íma inkaisiyó. Áánútumpa'o námúnaamo sénda ísáíntavena enawainínkó Érísapeti iyámpói mayánívo miníyámpóígó áwí'a Yóniye siyó.

14 marankáínana enarunkó aamoí kwéinasa á'on-kwaasigwara'a aamoí ónááowe.

15 marankáíndara'a Áánútun-amanko miníyámpóígó arumpimbá anómba ínana ándá-aran-domba uwo'aó'-nómbá íma naíno. Áánútu aúranka'a kwenáwí'a anómba íníye.

16 kwemá anón-éna Ísareri-kwaasiyomba tavisínasa miwítí Ísóigo Áánútumpa'a ókwara'a ténááowe.

17 kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa uráintemba asiramái ména Ísóigona aiva'á kwéna tivoísáíye táánimbaate tavisínasa tágárotamai ménaaowe. aaimó ímo isáíyan-kwaasi tavisínasa arupí-kwaasimo íyantemba miwí ésa kawer-ímáyáá

ónááowe. miráumai Ísóigomo kumínintavena kwená kwaási to'mayaa umátinkaniye kwíyómpakewai súwana
18 Sékáraya séna kesé kesuwainínté anónu'mai áráankamba kágurauvo nóra séra mináintávé'a áraire sénaumno súwana
19 kwíyómpakewai séna kemá Képarieri mé'a Áánútu aúranka'a máyaunana kawe-kwásáí siména si'máráísa'a móru simámundayavai
20 íma áraire sémpo emá íma aaí sindá ménana naaén-kanaa kemó súnda-yantaa'a paárína kawe'á umái aaí síníyone súwasa
21 máá'aruva'a máyón-kwaasi Sékárayaamba amu'matuwé mésa sésa anóm-bono'-naumpa'a nóintavena ayáátááka'a máyáiyo kwésuwana
22 máápa'a kuména íma aaí súwasa anóm-bono'-naumpa'a kaainkáání'a umái awáraiye suwaná ayáán-awaame'a kwéena íma aaí súmba ména
23 kwená mayáí-kánáá ánásowana kwená naaópa'a kuráiye.
24 komáyowana awainínkó Érísapeti ámú'a paáréna aúpá'á éva'aasei-kwiyomba ména
25 séna Ísóigo kawe'á umásinkena mirá uráintave'a aamoí é'a ayáátááka'a iyámpói íma tinkáúnda misígáémó imbá kwéanasaiye Érísapeti siráiye.

Ísumba marankánín-aimba simámakain-kwasai.
26 Érísapeti ámúkwa'a ména ava'moraé-kwiyomba maisuwówana Áánútu kwená kwayó'ná'á áwí'a Képarierimba kwíyómpakemba ai'marówana Káríri-marava'a Násáreti-naopa'a kuména
27 moórá-arasigomba áwí'a Máríyaamba simámindayavena kunkáiye. minárásígó íma kwaaí mairón-arasigo Téviti-andaraken-kwaasira'a áwí'a Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana
28 kwíyómpakewai Máríyaanopa'a kuména séna mé'ono. Áánútu aamoí umánkena esé máyáiye simámuwana
29 anón-imayaa uwááena séna minaínkóná ááimba nóran-aintavaiya siíyó kwésuwana
30 miwámá séna Máríyaao Áánútu aamoí umánkáívo íma áá'a kaíno.
31 ámú'o kaumáímo iyámpóímo maranké Ísuwe se áwí'a tamánkaniyone.
32 kwemá anón-éna anón-kwaasi-i'a ínasa usáyaaitamai-Isoigo ááninkoman-iye sénááowe. aíkwá'náon-awi'a Tévítimo kawáá-máyáí mairóntemba Áánútu kawáá-máyáí amínana
33 Yákópon-andaraken-kwaasi kawáá-máyáí kwaíkwai'a ínana minkáwáá-kwí'á íma ánásainda kwaíkwai'a íníye Képarieri súwana
34 Máríyaa séna nóra se seénó. kemá íma kwaaí mairé'a úwoi máyaumne súwana
35 kwíyómpakewai séna Áánútun-amanko esé máyainana usáyaaitamai-Isoigona asir-ayámbá embá amína po maránkénasa ó'oran-iyampoi Áánútu áánimban-iye sénááowe.
36 enamááraa-ininko áwí'a Érísapeti áráankamba kéna ámú'a kauráiye. ageínímbán-iye kwésewana ámú'a kauréna ava'moraé-kwiyomba maisukáiye.
37 Áánútu amápa-tantaa'a etóyói kwéena kwenkwárá'á mirá kwéumankaiye súwana
38 Máríyaa séna Áánútuna kwayór-árásí úmpo simásimendantemba Áánútu kembá mirá íníye súwana Áánútu ai'mákowai auwéna iráiye.

Máríyaa Érísapetina namu'á kuráin-kwasai.
39 iyúwana sáwíyanka'a Máríyaa ména usásinena avekáán-umai Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a moórá-naopa'a kwéna
40 Sékárayaana naaúmpa'a iyéna Érísapeti áwí'a mói tówana
41 Érísapeti Máríyaa amósámba isówana iyámpóígo anówan-arumpimba ména úwauwa úwana Áánútun-amanko Érísapeti arumpimbá anómba úwana

42 anónka'a séna Áánútu kawe'á umánkena ó'on-inimba kítoka'a kawe'á umátinkena embá anónka'a kawe'á umánkaraiye. marankáníyonda-iyampoigonkwara'a kawe'á kwéumankaiye.
43 íma súwíkwarar-inimba úndanivo kesí Ísóigomba marankáníyonda-inimba éma kesí namu'á kwétene.
44 enamósámba isáúnana sirumpimbá máyáin-iyampoigo aamoí éna úwauwa uráiye.
45 Áánútu simámakain-aimba árai'a paáriniye séndayavena Áánútu kawe'á kwéumankaiye Érísapeti siráiye.

Máríyaa Áánútuna aamoí éna imá siráin-kwasai.

46 súwana Máríyaa séna kesí imáyáago Ísóigo áwí'a mósá kwémaraisa'a
47-49 Áánútuna kwayór-árási úwoi-arasi únana kentávéna imáyáa isaná sirunkó kawe'á isa'á Áánútu kawer-ámpá'á mésínkaiwaimba aamoí kwéumankaumne. Áánútu anón-asirayankwarawai anómba umásínkáimba pósa kentávésa sésa Áánútu kawe'á umánkaraiye sénááowe. ívé'a máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a mináímbá símaesa kónááowe. Áánútu ó'orawaima éna
50 kwenaísamaivimbo máyáan-kwaasiyavena naaóvá'ó maémáen-kwaasigwara ívé'o máyáan-kwaasigwara naaémbo paáronaaon-kwaasigwara'a arumbá umátínkámaena iyíníye.
51 Áánútu asiramái ména asirayám-báyáí maéna kentúwí'o mósá máráan-kwaasi ti'mátu'makaiye.
52 Áánútu túwí'o kwáyáin-kwaasi sáwíyanka'a móruna umátinkena ímo túwí'o kwáyáin-kwaasi anónka'a mósá kwéumatinkaiye.
53 táái kwétinkain-kwaasi kawe-tántáá'á tiména sáwíva-tantaa'a makáan-kwaasi íma tiména ti'mátukaiye.
54-55 Áánútu kentáá síkwá'nágwara Ááváramuntavaigwara'a asiramái séna enkwárá enaísavutantambo íyawaigwara'a sirumbá umátínkámae iyónaumne siráin-aimba ááka'a makéna kentáá Ísareri-kwaasiya kwená kwayó-kwáásíyá kwésuwa'naa-iye Máríyaa séna
56 Érísapetiye ména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna kwená naaópa'a kunkáiye.

Érísapeti Yónimba maránkarain-kwasai.

57 kumúwana Érísapetina kanaamá túwana iyámpói maránkówasa
58 Ísóigo arumbá umánkarain-aimba isésa kwenamááraawe kwená naaópakewaiye isésa anówankwara'a aamoí umánkaraawe.
59 aamoí uwaná miníyámpóígó avakaumboé-no'waamba kwaúwasa áúra'a kárámai araa'éna ónáe sésa avowá áwí'a Sékárayaawe simánkanae uwaná
60 anówama séna ímanivo kwenáwí'a Yóniye seró súwasa
61 miwí sésa íma ená kwaásiva'a mirán-kwí'á kwáyáiye suwaná
62 avowámbá áá'a kaúnkowasa tiyáándei umásítai'a ésa nóran-kwira tamáminiyono suwaná
63 avowámá aúváí-kwandaai síméro séna umásítai'a úwasa máámúwana agaimaréna kwenáwí'a Yóniye séna timúwasa awánésa anón-imayaa uwaná
64 Sékáraya agaimaréna ói'a etóyói úwana aaí séna Áánútu áwí'a mósá marówasa
65 mindáópaken-kwaasi táá'a kówana Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a mináímbá kóyáwé umágúwasa
66 ísówai anón-imayaa ésa sésa miníyámpóígó naaémba nóran-kwaasiya méniyo sésa Ísóigona asirayámbá kwesé máyáiye siráawe.

Sékáraya siráin-kwasai.

67 miníyámpóígó avowámbá Sékárayaamba Áánútun-amanko anómba umánkowana
Áánútun-aai simátimena séna
68 Áánútu kentáási Ísóigo éna kwená kwaásiya Ísareri-kwaasiya súwa'naa ena
sáwí-imayaao tátoraimpinkemba iyásinkaindayavenaya kwéimba póta kwenáwíta mósá
maránaumne.
69 Áánútu kwená kwayó-kwáási Tévítin-andarakewaimba asirayán-kwáási
usásinankaraimba póna sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkemba kawer-ámpátá
mésinkaniye.
70 naaóvá'á Áánútu mináímbá kwená kawe-kwáási simátimuwasa agaimakáawe.
71 naaóvá'á Áánútu kentááyávéna asiramái séna tíyámbo kembó umátínkén-kwaasi
namuro-kwáási tátokaampinkemba métiranaumne siráiye.
72 naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavena arumbó umátinkanin-aimba séna kwená
asirayán-áímbá ááka'o maránín-aimba siráiye.
73-74 Áánútu Ááváramu kentáá síkwá'náyavena kentáási namuro-kwáásítópakemba
mésinkainata íma sáá'a kwégainata kwená mayái maéta
75 kwenaúranka'a kawe'á umái arupí umái maí'mai'a ónaunda-ainta asiramái siráiye.
Sékáraya simásuwena séna
76 kesááninkoo entávésa usáyaaitayan-Isoigon-aai simátiminiyondawai óne sénááowe.
aiva'á kwé Ísóigona aambá kwiyíníyone.
77 Ísóigo kwená kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ámpá'á métinkanin-aimba
kwésimatime Ísóigona aambá kwiyíníyone.
78 kentáási Ísóigo ávááraumai arumbá umásinkenaya aaváúmó iyénamo sámo kain-
tembá kawer-ámpátá mésinkenaya sáma kamásinkanintaawe.
79 túnín-ayampa'o máyáawai puwónááontavena táá'a kaiwáí sáma kamátinkena
kawer-ámpá'á métinkaniye Sékáraya siráiye.
80 súwana miníyámpóígó anón-éna kawer-ímáyáá kwéena kavóná-marava'a ména
Ísareri-kwaasi túranka'a paárinin-kanaa kwétuwana kavóná-marava'a méraiye.

2

Máríyaa Ísumba maránkarain-kwasai.
Mátíyu 1:18-25

1 minkánáávímbá Árómáani-kamaani-anondako áwí'a Ógásitasi kwemá simátimena
séna amápa'-marava-kwaasi túwí'a agayánááowe siráiye.
2 aiva'á túwí'o agayón-kanaavimba Sáíriniyasi Síriyaa-kwaasiti kawáánákó máyón-
kanaavimba
3 namupa'ó maivá kuráawai koyauwerésa kentí akúmbó máyópa'a túwí'a
agayáíyantavesa tiráawe.
4 Yósépi Tévítin-andaraken-kwaasi póna Káríri-marava'a Násáreti-naopa'a tuwéna
Yútiyaa-marava'a Tévítina naaópa'a téna mindáó-kwi'a Pétáremuva'a túwana
5 awainínkó-árásígó Máríyaa ámúkwari'a úwana áwí'a mayáíndayavena áí'maena
túwana
6 mindáópa'a ména iyámpóímo ankái-kánáá túwana
7 aivar-íyámpói marankéna iyámpóígona unáánkwátói úsúrena purumakankóná
táávepimba ánkaraiye. túwí'a kwéagayowasa sáwíva-kwaasi kwirómpimba
kwaásimo kwááyumo kwáén-daumpa'a íma ména purumakankóná naaúmpa'a ména
maránkaraiye.

sipisípira'o tavíkówai simátímakain-kwasai.
8 mimbápá'á sipisípira'o tavíkówai no'wáámba uvá'á kwégawaa-esa máyówana

9 Ísóigo kwená kwayó'ná'á kwíyómpakemba ai'marówana sipisípira'o tavíkówaitopa'a
paárúwana Áánútuna ságayamba tuwówana kumúwasa awánésa ávááraumai táátavesa
uwaná
10 kwíyómpakewai séna íma táá'a kaíno. áséi-kwasai kusimátimunda pósa sáwíva-
kwaasi kwéisesa ávááraumai aamoí umánkanaaowe.
11 ívé'a Tévítina naaópa'a iyámpói maránkáísana miníyámpóígóntávésa Áánútu
usásinankaiwai Ísóigoman-iye sénááowe. miníyámpóígó keináraware ó'on-kwaasiye
sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye.
12 miníyámpóímá ampantanéí úsúmai purumakankóná táávepimba máráísa'a
koawáné'a sé'a simásímakain-aimba árair-aimba kentáá kawer-ámpá'á
mésinkaniwaimba maránkaraiye sénááowe súwasa
13 avekáámbá kwíyómpakendarawa'a sáwíva'a paárésa Áánútu áwí'a mósá marésa
sésa
14 kwíyómpa'a Áánútu áwí'a mósá maráúmne. marapá'á Áánútu aamoí umátínkáin-
kwaasi paru umái máyáawe siráawe.

sipisípira'o tavíkówai Ísumba koawánaraan-kwasai.

15 kwíyómpakendarawa'a kwíyómpa'a kuntauwerésa íyúwasa sipisípira'o tavíkówai
sésa Ísóigo simásímakain-kwasaiyaveta Pétáremuva'a koawánanaisaiye sésa
16 avekáán-umai kumbá Máríyaae Yósépiye mésarai purumakankóná táávepimba
Ísumba ánkaroyamba taawánésa
17 kwíyómpakewai sirón-kwasai miníyámpóígóná kwaasái tasimátimesa
18-20 koyauwerésa simásímakain-ainta árair-aine sésa ísaron-aintavesa
koawánontavesa Áánútu áwí'a mósá makáawe. sipisípira'o tavíkówai simátimun-
aimba ísówai imáyáa uwaná Máríyaa mináímbá áákar-aaka'a éna imáyáa uráiye.

Ísu áwí'a tamámakain-kwasai.

21 iyámpói ánkáyuwena avakaumboé-no'waamba kwaúwasa miníyámpóígó áúra'a
kárámai araa'éna uwaná áwí'a tamánkena anówamo ímo ámúkwari'o urónka'a
kwíyómpakewai sirón-kwi'a tamánkena Ísuwe siráiye.

Símiyoniye Ánaae Ísumba awánaraayan-kwasai.

22 naaóvá'á Mósesi aaraimó iyámpóímo tinkésa nombó pétuwesa miwítí naaópa'o
iyónááon-aimbo siráin-kanaa túwasarai Yósépi Máríyaae Ísumba áí'mesarai Ísóigombo
amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááiye.
23 Ísóigona ámáámba Mósesi agaimaréna séna Ísóigo séna kentí iyámpói aiva'á
inaamai-íyámpóíyómbá tí'mae'a kesópa'a mátinke'a ená iyámpóíye sénááowe Ísóigo
siráiye Mósesi agaimaréna siráiye.
24 moóráva'a Ísóigona ámáámba agaimaréna séna Áánútuntavekai ísámai máái-
numa kae'á vamái agáyáákaiyo. ímo mááimo makékai máairaan-dumago áráá'a kae'á
maimái agáyáákaiyo siráiye. mináímbá mirá óyááoiyantavesarai Ísumba áí'mesarai
Yérúsaremu-naopa'a kurááiye.
25 kuyaná moóráwai áwí'a Símiyoni kwemá Yérúsaremuva'a ména kawe-kwáási
póna Áánútun-aaiyavena asiramái ména Ísareri-kwaasi kawe'á umátinkaniwaimba
amu'maréna máyowana Áánútun-amanko kwesé ména
26 ááéma simámena séna íma ááéma puwíníyompo Ísóigomo usásinankaiwaimba
awáné puwíníyone simámakaimba

27 Áánútun-amanko imáyáa amúwana anóm-bono'-naumpa'a umáyowasarai Ísu
anóvowi ámáámba mirá sirántavesarai Ísumba áí'maesarai anóm-bono'-naumpa'a
íyúyana
28 Símiyoni miníyámpói tapéna Áánútuntavena súwi simásuwena séna
29 Ísóigoo simásímakaanda-aimba ívé'a paárisana sirunkó kawe'á kwéimba pó'a úwoi
puwónaumne.
30-31 amápa-kwaasiyavai ísámai kawer-ámpá'ó métinkaniwaimba usásinankaana'a á'a
kwéawanaumne.
32 ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinkena kawer-ámbá agaráátinkainana póna Ísareri-
kwaasi súwíta iyíníye Símiyoni siráiye.
33 Símiyoni miníyámpóígóntávéna súwasarai anóvowi isésarai anón-imayaa uyaná
34 Símiyoni séna Áánútu kawe'á umátinkaniye simásuwena miníyámpóígó
anówantavena séna Áánútu maaníyámpói usásinankaiye. kwentávésa Ísareri-
kwaasi évakarawai Áánútuntavesa kawe'á umái méwasa évakarawai tínaaemba
umámenaaowe. Áánútu kwembá awaamékáámbá umánkáísasa sáwí-aimbo
simánkanaaowaiti
35 sáwí-imayaa amápa-kwaasi túranka'a paáriniye. ááigwara-tantaako airáráísanamo
áí'o intenkáámbá umbai-yántáá'á enarumpimbá tíníye Símiyoni Máríyaantavena
siráiye.
36-37 moórá-ininko áwí'a Ánaa kwemá Áánútun-aai simátímakon-ininko ména
Ásan-andaraken-inimba Vániyueri ayáámúnko póna kwaaí mairéna avakaeté-ima
maisuwówana awaikó puwúwana ayáátááka'a 84 ima maisuwéna áráankamba kéna
aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a uména enónka'a aaváyaavimba no'wáámba
Áánútu áwí'a mósá kwémarena námúnaawe su'mai síndayavena íma toómbá kwénena
38 Símiyoni kwésun-tawai kwegwárá'á egwaa'á taména Áánútuntavena súwi séna
miníyámpóígón-áái simátimena Áánútu Yérúsaremuvaken-kwaasi sáwí-imayaao
tátokaimpinkemba iyásinkaindavenaya sirániwaimba kwéamu'maraundawaintavena
miníyámpóígón-áái simátímakaiye.

Yósépiye Máríyaae Násáreti-naopa'a kurááyan-kwasai.

39 Yósépiye Máríyaae Ísóigo siráin-amaamba ánásamasuwesarai Káríri-marava'a
mindáraiti naaópa'a Násáreti-naopa'a komáyóyana
40 mindáraiti iyámpóígo anón-umagwena asiramái ména kawer-ímáyáá kwéuwana
Áánútu kawe'á kwéumankowana méraiye.

Ísu iyámpói maúnka'a anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

41 naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá túntemba Ísu anóvowi
Yérúsaremu-naopa'a kóyo urááiye.
42 Ísu sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukónka'a kóyo uyambá pósarai
mintánómbá nayááoiyantavesarai Ísumba áí'maesarai Yérúsaremuva'a komáyóyana
43 mintánón-kánáá ánásowasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwaná Ísu Yérúsaremuva'a
máyowasarai anóvowi íma awánésarai
44 imáyáa ésarai kwenamááraewa aampa'á kwégwiyo-imayaa ésarai aampa'á
kwégwesarai enónka'a kwétoyo uwasaráí mindárai miwítí naaóraavimba
timááraavimba tíndawe sésarai avakáá uyambá
45 íma awánésarai avakáá uwááesarai ó'a tayauwerésarai Yérúsaremuva'a koavakáá
úmaesarai kuyambá

46 kaumbo-táwai ánásowana anóm-bono'-naumpa'a máyowasarai anóvowi awánaraaiye. Yútaa-kwaasi aaimó simátímún-kwaasiti avumpimbá Ísu ména miwí táái kwéisena mináíntávéna tísaa úwasa
47 anondá kwembá áísaa uwaná kwená kawer-ímáyáávínkémbá simátimuwasa isésa táátavai uwasaráí
48 anóvowi taawánésarai táátavai ésarai tiyáámba tuvimpínésarai anówama séna kesááninkoo enavowé kesé avakáá úmaekai kwénaauyana sirunkó umbaí kwétaivo nóra éwa mirá kwéono súwana
49 Ísu séna nóra ékai sivakáá kwéoyo. kesivoná naaúmpa'a máyaumpo nóra ékai íma ísaraaiyo súwasarai
50 mináínkóná ááimba íma kawe'á umái ísaraaiye.
51 íma ísóyana Ísu anóvowiye Yérúsaremuvakemba Násáreti-naopa'a téna miwí tááiyavena kató úmae kwéiyena tamáyowana anówama Ísumo uráimba imáyáa umái máyowana
52 Ísu anón-umagwena kawer-ímáyáá kwéuwasa Áánútugwara kwaásigwara'a aamoí umánkaraawe.

3

Yóni simátímakain-kwasai.
Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:2-8, Yóni 1:19-28

1 Árómáani-kwaasiti anóndako áwí'a Táípíriyasi ména kawáá-máyáí mairéna sísamaivakemba éva'aasei kumbaimái-ima maisuwónka'a Yútiyaa-marara-kawaanako áwí'a Póntíyasi Páíráti máyowana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti máyowana áváko áwí'a Vírípi kwemá Ítúréa-maravare Tárékónaitisi-maravare kárákwirowana Áráíseni Ápíríni-marava'a kárákwirowasa
2 miráumai-kwaasi kárákwironka'a Ánásiye Káyavaasiye aiva'-mónó-káwáánákáí máyóyana Sékáraya ááninko áwí'a Yóni kavóná-marava'a máyowana Áánútu aaimá simámuwana
3 Yóni Yótáni-nonkona arúvá'á kwénaaena simátimena séna sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíya'a nombá pétinkaanana Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye Yóni siráiye.
4 mirá súntavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna
moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno.
5 omá'a kárámai ukwítu'mae koró. kae'náér-amba arupí oró. kuváúsaavau-amba maimái kawe'á oró.
6 Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniwaimba ai'maráínana kumínímba amáparawaima awánanaaowe
Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yónintavena mináímbá siráiye.
7 súwasa Yóni nombá pésinkainkwae sésa sáwíva-kwaasi kwenópa'a tóyo uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póígon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo.
8 kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawe'-máyáí máyéwa'a tuwánanaumne. Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawe-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aísaavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúráasino. Ááváramu aísaavutantamba uráundawai póta kawe-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró.

9 íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba kwéayaisuwesa iravímbó agaisúwáántemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siráiye.
10 súwasa isésa sésa simásimenda-ainta nóraya ónaumno suwaná
11 Yóni séna kaer-únánkwátói makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro. toómbá makáawai ímo makáawaima moórá-mora-umai tímatuwaaro Yóni súwasa
12 táákísi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasi Yóni nombá pésinkainkwae sésa kwenópa'a tésa sésa anóndako ómpo nóraya ónaumno suwaná
13 Yóni séna íma kampa'á simái anón-ontamba maé'a táákísi-ontane su'mai máyáaro súwasa
14 i-kwáási sésa kesáá nóraya ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kampar-áímbá kwésimatime'a miwítí óísamba mayánáe íma seró. kentí mayáígóná meéyántávé'a íma kayoré'a tirunkó kawe'á kwéina'a máéro Yóni siráiye.
15 Yútaa-kwaasi Áánútumo usásinankaiwaimba amu'marésa mésa Yónin-aai isésa anón-imayaa ésa sésa Áánútumo usásinankaiwai kwemá Yóniya'i. á'owaawa'iyo kwésuwana
16 Yóni séna kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye. iramó agáyáantemba íníye.
17 aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmísanamo ásima úndáomo tútúwaisasamo kaíkai'o ínín-iravimbo kwiyúmaimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máráantemba kwaási miráráámbá íníye Yóni séna
18 Áánútuna áséi-kwasai ísámai kawer-ígwáe séna mirán-áímbá simátíma'maena iráiye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.
Mátíyu 3:13-17, Mááka 1:9-11

19-22 Yóni simátíma'maena kwéiyena sáwíva-kwaasi nombá kwévetinkena naaémba Ísumba pérankowana námúnaa kwésuwana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Áánútun-amanko mááiraamba úmaena ane'á kumbáyowana aaigówé su'mai kwíyómpakemba séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiye.

Yóni Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimumbanivo Káríri-marara-kawaanako áwí'a Érótima áváko awainínkó áwí'a Erotíyasimba mairówana mindáyavena ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráintavena Yóni séna sáwísawaa kwéone súwana Éróti Yónimba áí'mai ándáva'a ankéna mindáyavena sáwí-mayai maimaéna iráiye.

Ísu aíkwá'nái túwíkona kwaasái.
Mátíyu 1:1-17

23 Ísu marapá'á kumbéna kaumbo-síyáánkáí-ímá maisuwéna kwénaaena Áánútun-aai simátiminimba ááimba asówasa kwaási imáyáa ésa sésa Yósépi ááninkoman-iye kwésewe.
Yósépi avowá áwí'a Írai úwana
24 Írai avowá áwí'a Mátáta úwana
Mátáta avowá áwí'a Áríváí úwana
Áríváí avowá áwí'a Méokai úwana
Méokai avowá áwí'a Yánai úwana
Yánai avowá áwí'a Yósépi úwana
25 Yósépi avowá áwí'a Mátátayasi úwana

Mátátayasi avowá áwí'a Émósi úwana
Émósi avowá áwí'a Néamu úwana
Néamu avowá áwí'a Ésérai úwana
Ésérai avowá áwí'a Nágai úwana
26 Nágai avowá áwí'a Méata úwana
Méata avowá áwí'a Mátátayasi úwana
Mátátayasi avowá áwí'a Sémeni úwana
Sémeni avowá áwí'a Yóséke úwana
Yóséke avowá áwí'a Yóta úwana
27 Yóta avowá áwí'a Yóánana úwana
Yóánana avowá áwí'a Árésa úwana
Árésa avowá áwí'a Sérápápeo úwana
Sérápápeo avowá áwí'a Síátio úwana
Síátio avowá áwí'a Nérai úwana
28 Nérai avowá áwí'a Méokai úwana
Méokai avowá áwí'a Étai úwana
Étai avowá áwí'a Kósamu úwana
Kósamu avowá áwí'a Éómetamu úwana
Éómetamu avowá áwí'a Eyá úwana
29 Eyá avowá áwí'a Yósúwa úwana
Yósúwa avowá áwí'a Éríyesa úwana
Éríyesa avowá áwí'a Yórimu úwana
Yórimu avowá áwí'a Mátáta úwana
Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana
30 Árívái avowá áwí'a Símiyoni úwana
Símíyoni ávowá áwí'a Yútaa úwana
Yútaa avowá áwí'a Yósépi úwana
Yósépi avowá áwí'a Yónamu úwana
Yónamu avowá áwí'a Éráyakimu úwana
31 Éráyakimu avowá áwí'a Mériya úwana
Mériya avowá áwí'a Ména úwana
Ména avowá áwí'a Mátáta úwana
Mátáta avowá áwí'a Nétáani úwana
Nétáani avowá áwí'a Téviti úwana
32 Téviti avowá áwí'a Yési úwana
Yési avowá áwí'a Ópéti úwana
Ópéti avowá áwí'a Póási úwana
Póási avowá áwí'a Sára úwana
Sára avowá áwí'a Násoni úwana
33 Násoni avowá áwí'a Ámínátapa úwana
Ámínátapa avowá áwí'a Á'mini úwana
Á'mini avowá áwí'a Ánái úwana
Ánái avowá áwí'a Éséroni úwana
Éséroni avowá áwí'a Pérési úwana
Pérési avowá áwí'a Yútaa úwana
34 Yútaa avowá áwí'a Yákópo úwana
Yákópo avowá áwí'a Áísákaa úwana
Áísákaa avowá áwí'a Ááváramu úwana
Ááváramu avowá áwí'a Téra úwana
Téra avowá áwí'a Né'o úwana
35 Né'o avowá áwí'a Séráka úwana
Séráka avowá áwí'a Áríyu úwana

Áríyu avowá áwí'a Péréki úwana
Péréki avowá áwí'a Ípa úwana
Ípa avowá áwí'a Síra úwana
36 Síra avowá áwí'a Kénááni úwana
Kénááni avowá áwí'a Avakatí úwana
Avakatí avowá áwí'a Sému úwana
Sému avowá áwí'a Nówaa úwana
Nówaa avowá áwí'a Árémeki úwana
37 Árémeki avowá áwí'a Métúsara úwana
Métúsara avowá áwí'a Ínóki úwana
Ínóki avowá áwí'a Yéréti úwana
Yéréti avowá áwí'a Má'árario úwana
Má'árario avowá áwí'a Kénááni úwana
38 Kénááni avowá áwí'a Ínosi úwana
Ínosi avowá áwí'a Séti úwana
Séti avowá áwí'a Áándamu éna kwemá Áánútu áánimban-iye.
miwí Ísu aíkwá'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.
Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

1 Yóni Ísumba nombá pérankaronka'a Áánútun-amankoma Ísumba anómba kwéumankena simámuwana Ísu Yótáni-nomba tuwéna kavóná-marava'a komáyowana
2 Sáátáánigo Ísu sáwí'o índa awánanae kwésuwana Ísu íma toómbá nombá ména kae-kwáái aíyayaan-do'waamba 40 no'waamba kwaúwana ávááran-aai ankówana
3 Sáátáánigo séna emá Áánútu áánimba úne kwésempo maanóntánkóntáváí toómbá aúréna'a naanó siyó súwana
4 Ísu séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba séna
toómbó náíyawaiye su'mai kwaási íma tátoranivo Áánútu siráini'a amápa'a íyana tátoraniye
siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana
5 Sáátáánigo Ísumba áí'maena iyéna avekáán-umai amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasi agaráárankena
6 séna amápa'-marava'o kárákwiyuwo sénamo símakaimba moóráwaimba kesí imáyáavinkemba kanaán-umai timénaunda isa'á embá áménana enáwí'a iyíníye.
7 kesí imáyáamo mósá máréna'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana
8 Ísu séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba séna
kesí Ísóigo Áánútumba imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáíyé su'mai máyáaro
siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana
9-11 Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba séna
Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a
ti'maráínasa enká'á kárákwiyonaaowe.
ó'omba séna
óntanka'a aísamaima turaráanavo
sésa tiyáándei aramónááowe
siráiye. miráumai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana

12 Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwara'a séna
kentí Ísóigo Áánútumba áísaa umai
isánáe íma seró
siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana
13 Sáátáánigo amápa-tantaatavena Ísumba áísaa umai ísáiyuwena séna sáwíyanka'a ó'a taáísaa umai isánaumne séna auwéna kuráiye.

Ísu kwená mayáímó ááimbo ásárain-kwasai.
Mátíyu 4:12-17, Mááka 1:14-15

14 kúwana Áánútun-amankona asirayámbá Ísumpimba kwáyowana Ísu kavóná-marava'a tuwéna Káríri-marava'a komáyowasa kwenááigo amápa'-mapa'a kóyáwé úwana
15 miwítí mono'-náúmpímpá'á Ísu simátimuwasa amáparawai kwenáwí'a mósá makáawe.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mátíyu 13:53-58, Mááka 6:1-6

16 minkákémbá Ísu kítokomo maémáin-daopa'a Násáreti-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaama aasiyaasi-táwai mono'-náúmpá'á umaémáintemba miráumai uména Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkemba simátimindayavena usásinowasa
17 naaóvá'á Áánútun-aai sirówai Áísáya agaimakón-kwandaai ámúwana mairéna kwéarirena moórá-aimba awánéna táámpamai séna
18 Ísóigon-amanko kesé máyáiye. úwoi-kwaasiyavai kesí áséi-kwasai kosimátimiyo séna si'mákaimba póna Ísóigon-amanko kesé máyáiye. tátokaan-kwaasiyave'a kemá ayútínkáana'a máéro siyé-áímbá kosimátimiyo. túrambo kavíkáin-kwaasiyavai ó'a túramba awánamai kawe'á umátinkaao-aimba kosimátimiyo. tirumbó umbaimó táínda-kwaasiyavena minúmbái-yántáá'á ánásaniye siyé-áímbá kosimátimiyo.
19 Ísóigo kwená kwaási kawe'á umátinkanin-kanaagon-aai kosimátimiyo séna si'mákaiye
agaimaréna siráiye Ísu simásuwena
20 mináúvái-kwándáái tavúmai kárákwirowaimba aména aaí simátimindayavena mara'á máyowasa mindáúmpá'á máyón-kwaasi aaí síníye úwasa aúrampimba karákówana
21 Ísu séna mináímbá táámpamai súna'a iséiraan-aimba avora'á kwévaariye súwasa
22 isésa aiva'á kawer-áímbá kwésiye sésa aamoí umánkesa naaémba anón-imayaa ésa sésa Yósépi ááninko éna maankákéwái póna kesáámó úndanten-kwaasiman-ivo nóra séna mirán-áímbá kwésiyo suwaná
23 Ísu séna kwaási kwántámai-aimba sésa emá sontaa-kwáási ómpo enáúra'a eyáárika'a kawe'á uwó kwésewe. mináímbá kentávé'a simásuwe'a sé'a Kápénéamu-naopa'a kawe'-máyái mairáanata ísaraumpo maanká ená naaópakwara'a mirám-báyái mayaaó kentávé'a sénááombanivo
24 árai'a simátime'a sé'a Áánútun-aai simátímíwai kwená kwaásitopa'a Áánútun-aai kosimátiminiyenamo kwimbá kwenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iye sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe.
25 árair-aimba sénaumpo ísáaro. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa máyonka'a kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwéna íma aa'á

téna ayawaimá tówana minkánáámá Ísareri-kwaasiti maravá'á ketor-ínímbá sáwíva'a máyówana
26 Áánútu íma minkétór-ínímbá kotúwa'naa íníyone séna ó'om-baravaken-ketor-inimba Sáítóni-marava'a Sárévati-naopaken-inimba koáwa'naa uwó séna Áánútu Íráiyaamba ai'marówana kuráiye.
27 naaóvá'á moóráwai Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráisa máyonka'a Ísareri-kwaasiti maravá'á túma karón-kwaasi sáwíva'a máyówana Áánútu minkwáásíyómbá íma asóvamatinkaraimbanivo ó'om-barava'a Síriyaa-maravaken-kwaasi áúma karón-kwaasi áwí'a Néamanimba asóvamankaraiye Ísu súwasa
28 mimbónó'-náúmpá'á máyówai isésa imáyáa ésa kentááyávéna Áánútu íma túwa'naa íníye Ísu siyé sésa tirunkó ikaa'á vówasa
29 usásinesa Ísumba tátokesa tavisímaesa máápa'a kunákáruwesa miwítí naaór-omapa'a ámémpa'a améntáyuwanae uwaná
30 ánivo Ísu minkwáásímívinkemba tuvíyuwena kóuraiye.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.
Mááka 1:21-28

31 Ísu Káríri-marava'a Kápénéamu-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á uména aaí simátimuwasa
32 isésa asiramái súntavesa anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavai uráawe.
33 táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyon-kwaasigo ména anónka'a séna
34 Ísu Násáretivakewai óne. kentáá nóra éwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawe-kwáyó'ná'á óne súwana
35 Ísu taraváá-kwántávéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaao súwana mintáráváá-kwánkó minkwáásí toká'mái túranka'a tuvámbarena íma sáwí'a umánkena úwoi kóúwasa
36 awánésa táátavai ésa keáímbá sésa nóran-aina kwésiyo. asirayán-áímbá taraváá-kwántávéna asiramái kwésimatimisasa tirumpinkémbá kwégowe suwaná
37 mirán-áímbá Ísun-aai mináyámpá'á kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.
Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

38 ísówana Ísu mimbónó'-náúmpá'á tuwéna Sáímonina naaúmpa'a íyúmba Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana
39 iséna kwenópa'a téna kokotánkontavena séna ánásaao súwana minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.
40 toómbá agai-timúwasa enónka'a ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana ayáámba tátorowasa asóvaraawe.
41 mirá úwasa taraváá-kwámbá sáwíva-kwaasi tirumpinkémbá tiyuwésa anónka'a sésa Áánútu ááninko óne simásuwesa kóuraawe. taraváá-kwámbá imáyáa ésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwaima iyé-ímáyáá untávéna Ísu aaiséráaro súwasa tiyuwésa kóuraawe.

Yútiyaa-ayampa'a Ísu simátímakain-kwasai.
Mááka 1:35-39

42 kóuwana aaváúmá usónka'a Ísu mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a komáyowasa avakáá-umai awánésa sésa kónavo keséya maiyó suwaná

43 Ísu séna ó'on-daopimpakwara'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba kosimátimenaumne. mirá ónaundayavena Áánútu si'mákaisa'a kunkáumne séna
44 tiyuwéna Yútiyaa-ayampa'a koména mono'-náúmpímpá'á simátíma'maena iráiye.

5

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.
Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

1 moórá-tawai Ísu nonkwaaúnkón-awampa'a áwí'a Kénésáréti-kwaaunkon-awampa'a máyowasa Áánútun-aai isánáe sésa tóyo ésa kwenkuvará'á úmaesa tuwaná
2-3 kae'á sáwíyan-dompi-sipi nonáámááíva'a kwáyowana moórá Sáímonindei kwáyowana awánówasa noyáá'a tóróyan-kwaasi mindómpí-sípí tuwésa kwase-únámbá kwésese uwaná misípí úwoi kwáyowana awánéna Sáímonina nompí-sípívímbá usáatena Sáímonintavena séna egwaa'á maimaé kwaaó súwana egwaa'á avúsúmaena nonawámpá'á kúwana Ísu mimpímbá mara'á ména amápa-kwaasi simátímakaiye.
4 simásuwena Sáímonintavena séna nompí-sípí avúsúmae nonavuvumpá'á kuré egwárá ená kwaásigwara'a kwase-únámbá túwéwana nompímbá kumína'a noyáá'a asínáaro súwana
5 Sáímoni séna anóndakoo ívé'-no'waamba mirá úmae iyúndaya íya noyááta asinéta úwoiya máyaundayaanivo emó séndantemba ónaumne séna
6 nonavuvumpá'á kwésa kwase-únámbá túwówana nompímbá kumúwana sáwíva'-noyaa'a minúnámpímbá ógwitena taráráára'naraamba úwasa
7 moórá-nompi-sipivimba miwítí kwaási máyówasa awánésa tiyáán-tuwaa'a ésa tasúwa'naa oro suwasá tésa minkáé-sípívímbá noyáá'a mósá márówana ógwitena umbaí téna nompímbá kunávekora'naraamba úwana
8 Sáímoni Pítaa mirámó úmba awánéna Ísuma anóndakoman-iye séna aísamaivimba kívairena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó siráiye.
9 sáwíva'-noyaa'a asínóntavena Pítaawe kwesé máyón-kwaasiye táátavai uwasá
10 Sáímoniye noyáá'a to'maésarai nááúyawai Sépéti ááninkai túwí'a moóráwai Yémési úwana moóráwai Yóni mindáraiye táátavai uyaná Sáímoni Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó súwana Ísu séna íma áá'a kaíno. noyáá'o to'maé kwénaaomba mimbáyáí ivátuwe'a ívé'a kwaási tavisíyasa kesirááíma kwáráaro súwasa
11 mindómpí-sípí tavisímaesa nonáámááíva'a mámaresa miwítí mayáímá ivátuwesa Ísun-ánaaemba kwa'maésa kwénaaowe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45

12 moórá-tawai Ísu moórá-naopa'a máyowana moóráwai amápa-kuva'a áúma karón-kwaasi Ísumba awánéna anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyone súwana
13 Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana
14 Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-máyáí-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáíyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana

15 ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'maena iyúwana mináínkó naaó'-nao'a kóyáwé úwasa sáwívarawai tóyo ésa kwenáái kwéise'a onaná tí'o in-kwáási asóvamatinkainkwae sésa tóyo uwaná
16 ánivo Ísu Áánútumpa'a námúnaa síndayavena kavóná-marava'a kóyo uráiye.

Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12

17 moórá-tawai évakarawai ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Káríri-ayampakemba Yútiyaa-ayampakemba tóyo ésa Ísu moórá-naumpa'a aaí kwésimatimumba taísaraawe. Áánútu Ísumba asóvamatinkanin-asirayamba ámakowana máyowasa
18 évakarawai aísamaimo pukówaimba kwandaaivímbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkáananaya kawe'á ínkwáe sésa tumbá
19 mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresa túwówana kumeémena kwaásivimbo Ísumo máyompimba aúranka'a kumúwana
20 Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa
21 ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé iséise esa sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áámba kwésimankaiye suwaná
22 Ísu minímáyáámó umbá awánéna séna nóra éra mirán-ímáyáá kwéoo.
23 moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine kwaaó sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo awánanaaowe.
24 kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana
25 túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá kwémaena Áánútu áwí'a mósá kwémarena kwená naaópa'a kúwasa
26 amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.
Mátíyu 9:9-13, Mááka 2:13-17

27 naaémba Ísu aampa'á kwégwena awánómba táákísi-mayai kwémayowai áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana
28 usásinena amápa-tantaa'a tuwéna kwenánaaemba kwa'maéna kwéna
29 Ísuwe náíndayavena kwená naaúmpa'a anón-tomba agayówasa táákísimo máyón-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye Áríváina naaúmpa'a tamésa mindáraiye tamésa tagwémandowasa
30 ámáán-kawaa-kwaasiye miwítí ámáámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó'nárawatavesa áwáá'a tiyésa tísaa esa sésa táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásíyé toómbá kwénaao suwaná

31 Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-iye.
32 mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráiye.

toómbá aawesuráan-kwasai.
Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22

33 suwasá évakarawai Ísuntavesa sésa Yóni nombó pétinkaiwaina kwayó'nárawa'a moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésewasa ámáán-kawaa-kwaasiti kwayó'nárawakwara'a mirá kwéovo ená kwayó'nárawa'a íma mirá ésa toómbá nombá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná
34 Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kauntimínímba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe.
35 naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináímbá siráiye.
36 Ísu mináímbá simásuwena maarán-áímbá kwántámai-aimba séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íníye.
37 aúná-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiniye.
38 mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe.
39 ááéraan-anda-aran-domba naawáímó ombá sésa ááéraan-anda-aran-domba áséi kwéiye kwésesa aúná-anda-aran-domba íma kwésinkaiye kwésewe.

6

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.
Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28

1 moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé kígauvimba úwíti-ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáási úwíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa
2 ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a tuwánésa sésa agándaan-kanaama aambá áúmbakaawa'a nóra era mirá kwéoo suwaná
3 Ísu séna naaóvá'á Tévítimo urómba aúváívimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana
4 Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwénena kwená kwaási timúwasa narááwe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máyáí máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe.
5 kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayáí kwémayaamba kendéímán-iye Ísu siráiye.

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.
Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6

6 moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kaaara'a Ísu mono'-náúmpá'á iyéna kwésimatimuwana moóráwai ayáánúrapar-ayaamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa
7 ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé mésa Ísuntavesa agándaira'a póna minkwáásímó kawe'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba
8 Ísu minímáyáámó umbá awánéna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna usásine kemó máyaundara'a umaiyó súwana usásinena Ísunopa'a túranka'a umaúwana
9 Ísu miwíyávéna séna moórá-aintave'a tísaa ónáe'a súne. kentáási ámáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyo. agándai-kanaara'a póta kawe'-máyáíyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáíya méni. inkámónanaya puwíníyo tísaa ena súwasa íma aaí suwaná
10 Ísu móyuwana meyuwana éna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaao súwana ayáámba árútuwowana kawe'á umánkowasa
11 miwí tirumbá ávááraumai sáwí'a úwasa nóra umáíya inkamónaumno sésa kemó máyómpimba iséise uráawe.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.
Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19

12 minkánáávímbá Ísu enónka'a omápa'a uména íma aúmá kwaéna Áánútumpa'a námúnaa símaena kwéiyuwana
13 móirarowana Ísun-ánaaemba kwarón-kwaasi tááyowasa íyúwana minkwáásívínkémbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi táámpámarena séna kesí aantá-kwaasin-owe séna túwí'a taráiye.
14 miwí túwí'a téna moóráwai áwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe súwana séna moóráwai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Yóni moóráwai áwí'a Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu
15 moóráwai áwí'a Mátíyu moóráwai áwí'a Tómáasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Sáímoni kwemá Árómáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai
16 moóráwai Yémési ááninko áwí'a Yútási moóráwai Yútási Isakéríóti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásírá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu tááyaraiye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayáí mairáin-kwasai.
Mátíyu 4:23-25

17 omápakemba Ísu miwísé arúvá'á kumbáyowasa kwenánaaemba kwarón-kwaasi sáwívarawaiye Yútiyaa-ayampakemba Yérúsaremu-naopakemba uwí-nón-awampakemba Táyaa-naopakemba Sáíntóni-naopakemba sáwíva-kwaasiye tamésa
18 Ísun-aai isánáe sésa tí'a ún-kwaasigwara'a asóvamatinkainkwae sésa tóyo ésa taraváá-kwámbá tirumpimbá máyón-kwaasigwara'a tóyo uwaná Ísu taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa
19 tí'a ún-kwaasi Ísun-ane'a tátoraanana sí'a ánásainkwae sésa mirá uwaná asir-ayámbá tokéna póna mintí'á asóvamatinkaraiye.

tirunkó kawe'á éna sáwí'a éna ínín-kwasai.
Mátíyu 5:1-12

20 Ísu mirá umátiyuwena kwená kwayó-kwáási tuwánéna séna keinárawa'a Áánútu súwa'naa ínkwáe sewáí Áánútu kawe'á kwéumatinkena kwégawaaiye.
21 ívé'a táái kwétinkaiwai tirumbá etóyói umái máéro. Áánútu kanaa umátinkaniye. ívé'a tirumbá sáwí'a kwéisasa ivi'á kwétaawai tirumbá etóyói umái máéro. tirumbá kawe'á ína'a kwiráái sénááowe.

22 keinárawa'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintave'a asiramái
máyáawai kwaási tínaaembo umátinkesa tíyámbo umátinkesa sáwí-aimbo simátinkesa
sáwí-kwaasin-owe sénááomba tirumbá etóyói umái máéro.
23 mirá íya'a tirunkó kawe'á kwéina'a imá kwéte'a kwíyómpakemba kentí kawe'-
méyámbá mayánááowe. naaóvá'á miwítíkwá'ná mirá ésa Áánútun-aai simátímakowai
sáwí'a umátínkaraawe.
24 ánivo marapákén-tántáá'á makáawaima kárákwiyoro. tirunkó kawe'á kwéin-
tantaa'a á'a makáamba pó'a íma moóráma kawe'-méyámbá mayánááowe.
25 ívé'a tímú'a vaiwáí kárákwiyoro. naaémba táái tinkáníye. ívé'a kwíráái kwésewai
kárákwiyoro. naaémba ivi'á tánááowe.
26 naaóvá'á kentíkwá'ná kampar-áímbá simátímakowai túwí'a mósá makáamba pósa
mirámó kwésesamo kentúwí'o mósá kwémarewa'o é'a kárákwiyoro Ísu siráiye.

namuro-kwáási kawe'á umátínkáaro-kwasai.
Mátíyu 5:38-48

27 Ísu simásuwena séna kemó simátíménda-aimba ísáaro. kesááimo isé'o é'a
kentí namuro-kwáási tirumbá kawe'á umátinke'a tíyámbo umátínkéwai kawe'á
umátínkáaro.
28 sáwí-aimba simátínkéwai kawe'á umátínkáaro. sáwí'a umátínkéwaimo é'a
Áánútumpa'a námúnaa simái miwí túwa'naa oro.
29 táá'o tuwausíya'o é'a íma tinkamé'a ókwara'a kwántá-timiyasa tuwausónááowe.
kentí unáánkwátói mairésa sésa ókwara'a mayánae síya'o é'a íma a'áo seró.
30 moórá-yantaatavaimo simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. kendéímo moórá-yantaa'o
máyáíya'o é'a íma usisi'á síméro seró.
31 kembó tirááímo táínda-i'o umáímo kwétuwa'naa-iya'a miwí miráumai túwa'naa
oro Ísu siráiye.
32 Ísu simásuwena séna amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá
anondá miwítí imáyáa kwéowe. sáwí'o kwéon-kwaasi íma kawe-kwáási ombánivo
miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe.
miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamo éna Áánútu íma kawe'-
méyámbá timínívo kentí namuro-kwáásígwárá'á imáyáa tíméro.
33 amáparawai kawe'á kwéumatinkaan-kwaasi kawe'á kwéumatinkaawe. sáwí-
kwaasigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kawe'ó kwéumatinkaan-kwaasiye
su'maimo kawe'ó umátínkéwanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. kentí namuro-
kwáásígwárá'á kawe'á umátínkáaro.
34 sáwí-kwaasi naaémba siménááowe-imayaa ésa kwétimewe. naaémbo timénááon-
kwaasiye su'maimo timíyanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. naaémba
siménááowe-imayaa íma é'a úwoi tíméro.
35 kentí namuro-kwáási kawe'á umátinke'a imáyáa tíméro. anondá simígwáe-
imayaa íma é'a úwoi tíméro. mirámó íyambo é'a Áánútumpakemba kawe'-méyámbá
mayánááowe. Áánútu kwentávésa íma súwi sen-kwáási úwoi kwétuwa'naa-ena sáwí-
kwaasigwara'a mirá kwéisasa pósa kwaási keinárawa'a mirámó ombá tuwánésa sésa
Áánútu kwíyómpakewai áánimbaa'a owé sénááówe.
36 kentivomá arumbá kwéumatinkaintemba mirá oró Ísu siráiye.

íma sáwí-aimba simátíméro siráin-kwasai.
Mátíyu 7:1-5

37 tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye síyanamo éna Áánútu kentáváígwárá'á mirá sínívo
tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kenkwárá'á
mirá ínívo umbai-yántáá'á tímévo. sáwí'o umátinkaiya'o é'a mináímbá íma

tááka'a maré'a tuwinkásuwaaro. mirámó íyanamo éna Áánútu kemó sáwí'o ombá maitiyuwáníye.
38 timíyantemba Áánútu anondá kembá timíníye. toómbó tíméwasamo nawááesamo aráávara'o ontembá Áánútu mirá umái sáwíva-tantaa'a timíníye. miráumai tíméntemba Áánútu miráumai timíníye Ísu siráiye.
39 Ísu simásuwena kwántámai-aimba séna moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai aísava'a tu-vamóyááoiye.
40 kwená iyámpóímo agaráátínkáiwaimbo ombá íma kwembá kwéusayaaitaavo kwenáái ísámaesa kwemó intení'a kwéowe Ísu siráiye.
41 Ísu simásuwena séna kentúrampimba irarumbá kwáyáísa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáiye kwésevo íma mirá seró.
42 kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráiye.

taaigónté arankóntéi kwaasái.
Mátíyu 7:17-20, Mátíyu 12:33-35

43 Ísu simásuwena séna kawe-táígó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá kwéiyaivo
44 mintáígó arambá awánésa sáwí-taiye kawe-táíyé kwésewe. tekómo éna íma áwí-yantaa'a iyánívo té'a iyáníye. ampaantarígo avo'árén-aramba íma iyánívo ampaantarí-aramba iyáníye.
45 miráumai kawe-kwáási kawer-ímáyáávínkémbá kawe'-máyái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaawe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe Ísu siráiye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.
Mátíyu 7:24-27

46 Ísu simásuwena séna kentáváí anóndako óne kwésembanivo kemó simátimunda-aimba íma kwa'mái kawe'á kwéowe.
47 kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraiyawai mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro.
48 naambá ónáe sésa maravímbá mai'á u'maésa kumeémesa óntamba kunavakáá-ésa minká'á naamayáámba aimái naambá úmaraiyana aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. miráráán-umai kwaásimo kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraawai asiramái ménaaowe.
49 ánivo kesáímo isésamo ímo kawe'ó umáímo kwéisaawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a ísáaro. naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa íyamba paáká'á úmakaiyana anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íníye. miráráán-umai ímo kesááimo ísámaimo kawe'ó íyawai íma asiramái ménaaowe Ísu siráiye.

7

Árómáani-kwayo'nakona kwaasái.
Mátíyu 8:5-13

1 Ísu mináyáátáár-áímbá simátímatuwena Kápénéamu-noapa'a komáyowana

2 Árómáani-i-kwaasiti kawáánáʼá ména kwená kwayóʼnáʼá aráái tówaimba áiʼa
kwéuwana puwíndayavena kwéena máyowana
3 minkáwáánákó Ísumo tamáyon-aimba iséna Yútaa-anon-kwaasiyavena séna Ísumba
koáiʼmaeʼa tíyana taasóvamankaino séna tiʼmarówasa
4-5 Ísunopaʼa asiramái kosésa minkáwáánákó Yútaa-kwaasiya kwésuwaʼnaa-ena ken-
táási monoʼ-námbá úmakaimba póna kawe-kwáási po kaweʼá umái koáwaʼnaa íníyone
suwaná
6 Ísu iséna miwísé kwéna minkáwáánákóná naambá egwaaʼá kwáyonkaʼa kúwana
minkáwáánákó kwená kwaási simátimena séna Ísunopaʼa kosimámeʼa maará
simáméro. anóndakoo kentáási kawáánákó séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá
anón-kwaasi ómpo ivátuwe kesí naaúmpaʼa íyínda uwóviʼa íníyone.
7 mindáyavai íma enópaʼa kosimámakaunda po íma kesí naaúmpaʼa iyé úwoi aaiyé
suʼmai sinaná kesí kwayóʼnáʼá asóváíno.
8 kegwáráʼá kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisaʼá
kwená mayái kwémaeʼa kesí i-kwáásíyávéʼa súnasa kesí mayái kwémayaawe.
moóráwaintaveʼa séʼa kwaaó súnana kwégwisaʼa moóráwaintaveʼa séʼa tiyó súnana
kwétisaʼa kesí kwayóʼnátávéʼa mirá uwómó súndantemba mirá kwéiye siyé. Ísumba
kosimáméro súwasa tiʼmarówai tésa tasimámúwana
9 Ísu mináímbá iséna áátavai éna kogwanténa kwenánaaembo kwaʼmaésamo kun-
kwáásíyóntávéna séna simátimeʼa séʼa minkwáási Árómáani-kwaasigo kentávéna
súwaʼnaa ií-ásíráyámbá tokáiye kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene óʼon-
kwaasivinkene íma mirán-áímbá kwésewe Ísu súwasa
10 tiʼmarón-kwaasi koyauwerésa tésa taawánomba kwayóʼnáʼá kaweʼá umái
máyowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwaimba usásinankarain-kwasai.

11 Ísu sáwíyankaʼa ména tiyuwéna kwená kwayó-kwáásíyé sáwíva-kwaasiye kúmba
Néni-naopaʼa kwéna
12 mindáókona óntan-kurigona ontaraʼá kúnkaʼa moórá-ketor-ininko ááninko
puwúwasa taagwiyaʼmaésa sáwíva-kwaasi anówae kwétuwana
13 Ísóigo anówamba awánómba arumbá umánkena séna íma ivíʼá taaó séna
14 kúkútaa-tairaʼa kotátorowasa taagwiyaʼmaésa tun-kwáási tamáúwana Ísu séna
ívé-kwaasigoo usásinaao súwana
15 pukómpinkemba usásinena aaí kwésuwana Ísu anówantavena áiʼmae kwaaó súwasa
16 amáparawai táátavai ésa Áánútu áwíʼa mósá marésa sésa ívéʼa Áánútun-aai sin-
kwáási anón-kwaasi kentáávímbá kwévaariye. Áánútu aiʼmáráísana kwená kwaásiya
súwaʼnaa ií-kwáásíyá kúmiye suwaná
17 mináímbá Ísuntavesamo sun-áínkó Yútiyaa-ayampaʼa évarevar-awampaʼa kóyáwé
uráiye.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.
Mátíyu 11:2-19

18 mináínkó kóyáwé úwasa Yónina kwayó-kwáási isésa Yónimba kosimámúwana
kwená kwayóʼnárai tááyowasarai tuyaná
19 simátimena séna Ísumba maanáímbá koáísaa okaiyó. emá kumíníyonemo
siráawaiyaʼono. áʼowawa ónómpo kemá kumíníwaina amuʼmaránaumno siyé.
kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai

20 Ísunopa'a tasimámesarai Yóni nombá pétinkaiwai si'máráísakai enópa'a túye. Yónimo simbá kumíniyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíniwaina amu'maránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana

21 minkánáávímbá Ísu sáwíva-kwaasi ó'on-o'on-ti'a ún-kwaasi kawe'á umátinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá kwémaitiyuwena túramba kavíkón-kwaasi túramba awánamai kawe'á uwaná

22 Ísu Yónimo ti'marón-kwaasiyavena séna tayauwerékai awánaan-tantaa'a ísáán-aimba Yónimba kosimámekai sékai túramba kavíkáiwai túramba awánamai kawe'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana tísamaima pukáiwai kawe'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai kawe'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna

23 kentávéna íma kaer-ímáyáá íyawai tirunkó kawe'á kwéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kurááiye.

24 Yónina kwayó'nárai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aai amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáási Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-iye.

25 nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáási kawer-únánkwátóigwara óísankwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe.

26 nóran-imayaa kwéera koawánaraao. Áánútun-aai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé. Áánútun-aai kwésiwaiman-iye. árai'a simátime'a sé'a kwemá Áánútun-aai siráawai usáyaaitaraiye.

27 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba Yónin-aai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'máráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwiyíníye siráiye
agaimaréna siráimba Yónintavena siráiye.

28 simátime'a sé'a Yónina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá usáyaaitaisana Áánútu kawe'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawe'á umátinkaniye Ísu siráiye. [

29 táákísi kwémayon-kwaasiye úwoi-kwaasiye mináímbá isésa Áánútumo siráin-aimba árair-aimba póta konanayá nombá pésinkainkwae sésa Yóninopa'a kuráawe.

30 ánivo Yóni Áánútuna aambá agaráátínkaraimba ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé minámbá tínaaemba umámesa íma nombá perómba kóuraawe.]

31 Ísu moórá-ainkwara'a simátimena séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno.

32 mirán-kwáásiráání'a kwéomba iyámpóíyomba naaópa'a marupímbá mésa aávéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. moórá-iya súna'a íma táásá uráawe. ivi'ó taan-íyá súna'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói uráantemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe.

33 Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwárá'á íma kwénaisa'a kwentávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iye kwésewe.

34 kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwárá'á kwénauna'a kentávé'a sé'a ándá-aran-donte toónté námae íyíwaima póna táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásití kwaásiman-iye kwésewe.

35 ánivo Áánútu simátímakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáíman-iye kwésewe Ísu siráiye.

Ísu aísamaira'a masawémba atírain-kwasai.

36 moórá-tawai ámáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Sáímoni kwemá Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá tamandaaó súwana kwená naaúmpa'a iréna toómbá ugwénowana
37 mindáópaken-inimba eénánká'á naaún-ininko Ísu ámáán-kawaa-kwaasigona naaúmpa'a ména toómbá kwénaiye-aimba minínínkó iséna óntan-anaveumpimba áséi-kwiyumba úm-basawemba kwáyomba maimaéna
38 mindáúmpá'á iyéna Ísun-ánaaempa'a aísamaivimba uména ivi'á kwétowana a'numá ka'maéna Ísu aísamaira'a kumúwana minínínkó ayáátáár-a'nontaunei aísamairakemba kwéuwaena aísamai kwéamo'nena áséi-kwiyumbo úm-basawemba aísamaira'a atímarowana
39 ámáán-kawaa-kwaasigo Ísumbo ááyowai awánéna imáyáa éna séna minkwáásígómó Áánútun-aai kwésiwaimo inkákáí aísamaira'o uyátokain-inimba eénánká'á naaín-ininko iyé-ímáyáá isinó séna mirán-ímáyáá úwana
40 Ísu minkwáásígóntávéna séna Sáímoniyo moórá-aimba simámenae súwana minkwáásígó séna anóndako siyó súwana
41 Ísu séna moóráwai óntamba kwétimiwai ména moóráwaimba sáwívar-ontamba siyáánkai-tamayor-ontamba aména moóráwaimba sáwíyan-ontamba moórá-tamayor-ontamba ámísana
42 aanávómbó amí-kánáá tisasaráí óntamba íma kwáyáísasarai avakáá uwááesarai kwenópa'a tíyana séna kanaánivo íma meéyámbá mayánaumpo keináraiti meéyán-túwí'a tawígauvatuwaumpo kokaiyó siráiye-aimba Ísu Sáímonimba simámena séna mindáyavena mirámó sintávéna minkáé-kwáásígórái tirunkó aamoí kwéumankaiye. moóráwai ávááraumai aamoí kwéumankaimba nááwa'iyo Ísu áísaa ena súwana
43 Sáímoni séna sáwívar-ontambo mairénamo aanávómbó ímo máamisanamo meéyán-áwí'a tawígáúvatuwaiwai anón-aamoi kwéumankaiye Sáímoni súwana Ísu séna mindáyave'o súnda á'a séne simásuwena
44 kogwanténa minínínkómbá awánéna Sáímontavena séna minínínkómbá awánaao. ená naaúmpa'a iyúnda kentáási ááimba sísamaimo sese ií-nómbá íma siménana minínínkó ivi'á kwétaisana a'numá sísamaira'a kúmísana kwena'nónáunei uwákaiye.
45 paruvará íma umásinkaanana minínínkó sísamaima taamó'namo'na uráiye.
46 kentáási ááimba íma si'nómpá'á masawémba asinkáánana minínínkó sísamaira'a áséi-kwiyumba im-básáwémbá atímai asínkaraiye.
47 mináímbá simáme'a sé'a minínínkóná amápa-sawi-imayaa mayauwáúnda póna kembá anón-aamoi umásinkena mirán-tántáá'á kawe'á umásínkáiye. ánivo moóráwaimbo kíto-sawi-yantaa'o mayauwáúnda sáwíyan-aamoi kwéumasinkaiye Ísu Sáímonintavena simásuwena
48 minínínkóntávéna séna ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa
49 kwesémo toómbó kwénon-kwaasi keáímbá sésa kwaásiti sáwí-imayaa kwémaitiyuwaiwaima mindá nóran-kwaasiya'iyo suwaná
50 Ísu minínínkóntávéna séna kentávái áraire séna'a ená sáwí-imayaa mayauwé'a kawe'á umánkaumpo aánoumai paru umái kwaaó Ísu siráiye.

8

évakar-inimba Ísuwe kwénaaon-kwasai.

1 minkákémbá Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba áséi-aimba simátíma'maena iráiye. Ísuwe kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kwénaauwasa

2 évakar-ininte kwénaaesa minínínintómbá évaka'a tí'a úwana Ísu kawe'á umátínkaron-inimba uwasá évaka'a tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáraa-naopakemba áwí'a Máríyaa Ísu kwenarumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkon-ininko úwana
3 moórá-ininko áwí'a Yóánana awaikó áwí'a Súsa kwemá Érótina naanká'á kárákwirowai úwana moórá-ininko áwí'a Súsáana úwasa évakar-ininkwara'a uwasá miráumai-inimba pósa kentí náaindaampinkemba Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé túwa'naa úmaesa kuráawe.

moóráwai ánáyumba tu'makáin-kwasai.
Mátíyu 13:1-23, Mááka 4:1-20

4 naaó'-naoken-kwaasi sáwíva'a Ísunopa'a tóyo uwaná Ísu simátimena séna
5 moóráwai ánáyumba maimaéna kígauva'a kwégwena máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísasa kwaási tísamaigo tavútukaawana numaómá túkúnasukaiye.
6 évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna karuwéna anoníyaim-barava'a póna aáyánkaraiye.
7 évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye.
8 évakar-anayumba kawe'-márávímbá kunkwéna karúmai anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iráiye. kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiye.
9 súwasa Ísuna kwayó-kwáási Ísuntavesa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná
10 Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe Ísu siráiye.
11 Ísu simátímatuwena séna mináínkóná ááimba súnda ísáaro. moóráwaimo ánáyumbo tu'máráinten-umai Áánútun-aai simátímísana
12 évakar-anayumbo aampa'ó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísááwana Sáátáánigo imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire síyana sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métínkáivo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye.
13 évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai isésa aamoí ombánivo íma tirumpimbá táto'mai kawe'á ontávésa sáwíyanka'a áraire kwésewana ó'on-o'on-tantaako tisasá miwáná imáyáa ésa Áánútun-aai ivátukaawe.
14 évakar-anayumbo karaampimbó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísáámbanivo marapár-úmbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óísan-imayaama úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-ímáyááó Áánútun-aai káátasuwaisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe.
15 évakar-anayumbo kawe'-márávímbó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai isésa kawer-ímáyáágwárá-kwáási isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa ó'owima kwétuwa'naa-owe Ísu siráiye.

oómbá kúrakain-kwasai.
Mááka 4:21-25
16 Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma asípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá makéwasa amáparawai naaúmpa'o iyíyamba awánanaaowe.

17 mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe.
18 kwéisaan-aimba imáyáa umái kawe'á oró. Áánútun-aaimo ísámaimo kawe'ó kwéowai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawe'ó ésa kampa'á sésa kawe'á umái kwéisaumne kwésewai tirumpinkémbá maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu siráiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.
Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

19 súwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa sáwíva-kwaasi Ísuwe mésa sisipáá uróntavesa íma naaúmpa'a íyúmba máápata tamáyówana
20 mindáúmpá'ó máyon-kwaasigo Ísuntavena séna enanówe enáúnavare embá awánanae sésa máápa'a tamáyáawe súwana
21 Ísu amáparawaiyavena séna Áánútun-aaimo isésa kawe'á kwéowai kesinówe kesúnava'maa'an-owe Ísu siráiye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.
Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

22 moórá-tawai Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kónáe séna miwísé kúmba
23 Ísu aún-kwaigurówana minkwááúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívímbá ógwitowasa kunávekunavo sésa
24 inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa anóndakoo puwúnavaiyaawe suwaná Ísu usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana
25 Ísu simátimena séna kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana táá'a kówasa keaímbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

26 simásuwesa mindómpí-sípívímbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa
27 mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívínkémbá mimbárává'á ásávowana moóráwai mindáópakewai Ísunopa'a téna kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna ayáátááka'a unáánkwátói-iyaaimba ména íma kwená naaúmpa'a maéna kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a máyowana
28-29 sáwíva-tawai mintáráváá-kwánkó sáwí'a umánkowasa kwaási kárákwiresa aíyayaanka'a asááúmarowana minándá tarátuwena mintáráváá-kwánkó áí'maena kavóná-marava'a máánkarowana ména Ísumo túmba awánéna kwáá'a túwana Ísu taraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaao súwana Ísuma anóndakoman-iye séna aísamaivimba kumbéna anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana
30 Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwíva-taravaa-kwamba kwenarumpimbá máyontavena séna kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa
31-32 omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkéntáráváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa kwaántái naaópa'a íma si'maraaó. mimpói tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa

33 taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa pói tirumpimbá kovérówasa mimpóíyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa
34 póíra'o tavíkówai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpa'o máyón-kwaasi mósimati mesimati uwasá
35 isésa koawánanae sésa kumbá Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwámbá arumpinkémbá kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísu aísamaivimba kawe'á umái máyowasa koawánésa táátavai uwasá
36 Ísumo minkwáásígómbó kawe'ó umánkowasamo awánon-aimba simátímúwasa
37 isésa ávááraumai táátavai ésa pósa Kégésaa-maravaken-kwaasi amáparawai Ísuntavesa sésa maambárává'á ivá siyuwéya kóaao suwaná nompí-sípívímbá usámaaisowana
38 taraváá-kwámbó arupinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ímanivo
39 ená naaópa'a kuré Áánútumo embó kawe'ó umánkáin-aimba kosimátimiyo súwana Ísumo umánkon-aimba mindáópa'a simátíma'maena kuráiye.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.
Mátíyu 9:18-26, Mááka 5:21-43

40 Ísuma Káríri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívímbá koyauweréna túmba sáwíva-kwaasi amu'marésa máyówana túwasa aamoí uwaná
41-42 moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáírasi téna Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba kumbéna asiramái séna kímbora kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóváíno súwana minínáámárúgó sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima tásukain-arasigontavena avowá tasúwana Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná
43 moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowasa íma kanaán-umai asóvamankowana minái'á úwoi kwáyowana
44 minínínkó sáwíva-kwaasivimba Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói-ayaaira'a koyátorowana mindááéyánkoma érankowana
45 Ísu séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyo súwasa amáparawai sésa ímaniye suwaná Pítaa séna anóndakoo sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa íyómpimba tátokaawe súwana
46 Ísu séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawe'á umánkáimba awánare'a sé'a moóráwai kesí unáánkwátóira'a tátokaiye kwésune súwana
47 minínínkó imáyáa éna íma aúpá'á úmpo á'a suwánaraiye-imayaa éna ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna amáparawai túranka'a kwená unáánkwátóira'o tátorowanamo asóvamankon-aimba simátimuwana
48 Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iye sénda póna áí'a éránkáivo kawe'á umái kwaaó Ísu siráiye.
49 Ísu mináímbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndakontavai ténavo simámiyo suwaná
50 Ísu mináímbá iséna Yáírasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái ísénana enayáámúmba kawe'á umái méniye Ísu séna kúmba
51 Yáírasina naan-egwáá'á kwéna kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaawe Yóniye Yémésiye minárásígó anóvowiye tí'maena naaúmpa'a usávé'mai iyúmba
52 mindáúmpá'ó máyón-kwaasi anón-ivi'a kwétowana Ísu séna íma ivi'á taaró. minárásígó íma pukáivo úwoi aúmá kwaiguráiye súwasa

53 minkwáásíyómbá á'a pukuráiye-imayaa ésa Ísuna awíráái suwaná
54 Ísu minárásígó ayáánka'a tátorena séna inaamarúgóo usásinaao súwana
55 minárásígón-amanko arupimbá túwana avekáámbá usásinowana Ísu séna toómbá amíyana naíno súwasarai
56 anóvowi táátavai uyaná Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátímékaiyo siráiye.

9

Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.
Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

1 naaémba Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména tí'o ún-kwaasi asóvamatinkai-asirayamba tiména
2 séna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kogwésimatime'a tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a oró séna
3 aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. tááúmba íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a toómbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró.
4 Áánútun-aai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmpáré su'mai mé'a mindánkó avowá arunkó sáwí'an-ivai mindáúmpá'á mé'a kentí mayáí maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró.
5 moórá-naopa'o kwíyasamo ímo naambó timíyana Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa
6 kwená kwayó-kwáási tuwésa naaó'-nao'a kwénaaesa Áánútuna áseí-kwasai simátíma'maesa kwégwesa tí'o ún-kwaasi asóvamatinkamae kuráawe.

Éróti Ísun-aai ísarain-kwasai.
Mátíyu 14:1-2, Mááka 6:14-16

7 Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá iséna anón-imayaa urái. Ísuntavesa évakarawai sésa kwemá Yóni nombó pétinkaraiwai pukáimpinkemba usásinkaiye suwasá
8 évakarawai sésa kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaawaivinkemba moóráwai pukáimpinkemba usásinkaiye suwaná
9 Éróti minámápár-áímbá iséna séna kemá simátinkaunasa Yónimba anumarambá arátúwááwana pukáivo mináímbó kwésemba nááwa'iyompo awánanaumne Éróti símae iráiye.

sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Yóni 6:1-13

10 Ísuna aantá-kwaasi Ísumo timúm-bayai maisuwésa kwenópa'a tésa amápa'-mayaimo un-áímbá simámúwana Ísu miwíyé su'mai tí'maena Pétésáítaa-naopa'a komáyowasa
11 ánivo sáwíva-kwaasi isésa kwa'maésa kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba simátimena tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.
12 asóvamatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kum-baimái-kwaasi Ísunopa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesa toón-ávákáí naan-avákáí oró suwaná

13 Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aaseigwara kae'-nóyáákwárá'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-ínívo toómbá komeéyán-oro-aina kwéseno áísaa esa suwasá
14 sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóíye máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái taaínkaa taainkaarumai 50 50 umai mara'á máéro simátíméro súwasa
15 isésa mirá umátinkowana
16 Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáási timúwasa misáwívá-kwáási tímúwasa
17 amáparawai nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáási mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.
Mátíyu 16:13-19, Mááka 8:27-29

18 moórá-tawai Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé máyówana Ísuwe su'mai Áánútumpa'a námúnaa simásuwena tísaa ena séna kentávésa amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa
19 miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaiwai pukáandavinkemba usásinkaandawai óne kwésewe suwaná
20 Ísu séna keinárawa'a kentávé'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana mináímbá íma simátíméro Ísu asiramái siráiye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.
Mátíyu 16:20-28, Mááka 8:30–9:1

21 Ísu séna mináímbá íma simátíméro simásuwena
22 séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sen-kwáásíyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisuwéna Áánútu usásisinkaniye Ísu siráiye.
23 Ísu simásuwena amáparawai simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á aasiyaasi-táwai timíyasa minúmbáí-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe.
24 tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe.
25 marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye.
26 kesááiyavaigwara kentáváígwárá'ó tigaemó umásínkáámba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmónda miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesí ságayankwara kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmónda miwí sigaemá umátinkanaumne.
27 árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiye.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mátíyu 17:1-13, Mááka 9:2-13

28 Ísu simásuwena avakaumboé-no'waamba kwaéna Pítaante Yóninte Yémésinte tí'maena námúnaa síndayavena omápa'a uména
29 námúnaa kwésuwana ói'a ó'on-oi'a auvúwana kwená unáánkwátóirakemba kwayání'a kéna túgáyáagaya kwéuwasa
30-31 awánomba kae-kwáásíráí kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana kwíyómpake-sagayamba kwáyowarasarai naaóvá'á Áánútu Ísuntavena Yérúsaremuva'a puwíníye siráimba sáwíyanka'a mirá íníye-aimba kwésuyasa
32 Pítaae máyóyan-kwaasiye tuún-kwáyómba usásinesa Ísuna ságayamba Ísuwe máyóyan-kwaasi tuwánomba
33 mindárai Ísumba íma auwésarai íyúyana Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawe'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéín-éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe Pítaa íma imáyáa úmba úwoi siráiye.
34 mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátavai uwaná
35 ainámpínkémbá aaigówé su'mai séna maawámá kesáánimba éna kemá usásinankaundawain-ivo kwenáái ísáaro
36 simásuwowasa awánomba mindárai kwíyómpa'a íyúyana Ísuwe su'mai máyowasa awánaraamba minkánáá íma simátimesa mináímbá úwoi tátokaawe.

Ísu taravää-kwámbá mayáúkain-kwasai.
Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29

37 aaváyaaraamba omápakemba kúmúmba Ísunopa'a sáwívarawai tóyo uwaná
38 minkwáásíyómpínkémbá moóráwai anónka'a séna anóndakoo maandá'á kímbora kesáánimban-ivo arumbá umánkaao.
39 moórá-taravaa-kwamba arumpimbá taména kwáá'a kwétena amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aíyayaamba sápísimagwisana mirá úmaena kwéiyena sáwí'a kwéumankaisa'a
40 ená kwayó-kwáásíyávé'a sé'a taravää-kwámbá arupinkémbá mayaúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana
41 Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaa isa'á kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena miníyámpóígó avowántávéna séna enáánimba ái'mae tiyó Ísu súwana
42 ái'maena túwana mintáráváá-kwánkó miníyámpói améntayuwowana tanaambá vówana aíyayaamba sápísimaguwana aigareó nonkáánúwana Ísu awánéna mintáráváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaao séna miníyámpói kawe'á umánkena avowántávéna séna ái'mae kwaaó súwasa
43 Ísumo mirámó úmba Áánútuna anón-asirayamba awánésa amáparawai táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.
Mátíyu 17:22-23, Mááka 9:30-32

44 Ísu amápa'-mayaimo mayómba awánésa táátavai uwaná kwená kwayó-kwáásíyávéna séna simátíménda tááka'a márááro. kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwónaumne súwasa
45 kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa miwítí imáyáa umbaí tówana mináínkóná ááimba aúpá'á kwáyowasa íma ísámai kawe'á ésa áísaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.
Mátíyu 18:1-5, Mááka 9:33-37

46 Ísuna kwayó-kwáási keáín-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáási-í'a íníyo sésa keíyái kwésuwana
47 Ísu miwítí imáyáamo umbá awánéna moórá-iyampoi áí'mai akwámpa'a ankéna
48 simátimena séna kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe. keinárawapinkemba évakarawai sé'a kemá sáwíyan-kwaasima úne kwésiyawai Áánútu minkwáásíyávéna kwéusayaaitaawe kwésiye Ísu siráiye.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.
Mááka 9:38-40

49 súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavena auwé kóaao simátímapa'a kwégwisasa mintárává-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana
50 Ísu séna íma tuvínankaaro. kentáási maiyáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naayaan-owe Ísu siráiye.

Sáméríyaa-kwaasi Ísumba íma naambá ámakaan-kwasai.

51 Áánútu Ísumba airáínana kwíyómpa'a iyínín-kanaama sáwíyanka'a tíníye úwana Ísu kwenarumpin-ímáyáá éna asiramái séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna kwéna
52 kwená kwaásiyavena kogwaénááon-damba koavakáá kwéiyaro séna ti'marówasa aiva'á Sáméríyaa-kwaasiti naaópa'a kuwasá
53 Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwíníye-aimba isésa tirunkó sáwí'a úwasa íma naambá tímúwasarai
54 kwená kwayó-kwáásívínkémbá kae-kwáásíráí Yémésiye Yóniye mináímbá isésarai sésarai Ísóigo Áánútu kwíyómpakemba iramá tuwáínana kuména minkwáási kavúkoro-aimbo kwésuyamba kwéankaiyo suyaná
55 Ísu mégwantena asiramái séna íma mirá sekaiyó súwasa
56 mindáópa'a tuwésa ó'on-daopa'a kuráawe.

Ísun-ánaaemba kwaráná́e siráan-kwasai.
Mátíyu 8:19-22

57 aampa'á kwéguwana moóráwai Ísuntavena séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana
58 Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégaumne séna
59 minkákémbá moóráwaintavena séna kesínaaemba kwa'maé kwíníyone súwana anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaaemba kwaránaumne súwana
60 Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá Áánútumo kwená kwaásimo kwégawaain-aimba simátíma'mae kwíníyone súwana
61 moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo enánaaemba kwaránaunda pó'a aiva'á kesimáára siyáámba tímatuwe'a naaémba enánaaemba tágwaranaunda kanaawá'iyo súwana
62 Ísu séna Áánútuna mayáímó ááimbo ásámaimo kwémaesamo ivátuwesamo ó'on-imayaamo owái Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a íma kanaán-umai mayái mayánááowe Ísu siráiye.

10

Ísu 72 kwaasi mayáí tímakain-kwasai.

1 naaémba Ísóigo sáwíva-kwaasi 72 kwaasi usásintinkena kaesé umásuwe kwemó kwínín-daopimpa'a aiva'á kónááowe séna
2 Áánútunopa'o ténááontavesa kwenáái kosimátíma'mae koró-áímbá simátimena séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáisasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimáí-kwaasi máyáamba pó'a kígaugona avowámpa'o námúnaa síyana mayáí-kwáási ti'maráínasa mintómbá akaránááovo
3 koró. sipisípi-araa'a kwínana áwááisaantemo in-íyánkómó intenkáámbá on-kwáásívímbá ti'maránaumne.
4 óntambo inaainaaimó sií-únámbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a kwé'a aampa'ó kwégwe'a ayáátááka'a íma úwoi-aimba símae kwé'a
5 moórá-naumpa'o iyé'a sé'a paru umái máétaao serómó.
6 síyana paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áímbá kwempímbá kwénivo ímo paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áínkó koyauweréna keinárawatopa'a tíníye.
7 mayáí kwémayaiyawai meéyámbá máyáantavai timínda-naumpa'a umévana timínda-tomba nánááowe. íma ó'on-daumpimpa'a naaé'a timínda-naumpare su'mai umáéro.
8 moórá-naopa'o kwíyasa naambá timésa toómbá timésa íya'o kwéne'a
9 mindáópa'o tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a simátime'a sé'a Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa kentópa'a sáwíyanka'a tíníye simátíméro.
10 moórá-naopa'o kwíyasamo naambó ímo timíya'a aampa'á kwégwe'a avora'á simátime'a sé'a
11 kentí naaópakem-baramo sísamaivakenta uwátuwaundaya Áánútu keinárawa'a íma aamoí umátinkaintavai umásítai'a umái agaráátinkaumne. ísáaro. Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa sáwíyanka'a tíníye isa'á tínaaemba umámewe simátíméro.
12 simátime'a sé'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba naaóvá'á Sótómu-naopa'a méraan-kwaasi sáwí-kwaasi sáwí-meyamba timínímbanivo keinárawa'o tínaaembo umátimenaaon-kwaasi sáwí-meyamba ávááraumai timíníye Ísu siráiye.

íma aaí ísaraan-kwasai.
Mátíyu 11:20-24

13 Ísu simásuwena séna Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye kárákwiyoro. naaóvá'á Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai kentí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino.
14 mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwée'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba Áánútu Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáítóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawi-meyamba timíníye.
15 Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe Ísu simásuwena
16 kwená kwayó-kwáásíyávéna simátimena séna kentáái ísámai kawe'á kwéowai mirámó ombá kesáái ísámai kawe'á kwéovo tínaaemba kwéumatinkaawai kenkwárá'á mirá kwéowe. tínaaemba kwéumasinkaawai mirámó ombá si'mákaiwainkwara'a mirá kwéowe Ísu siráiye.

72 kwaasi koyauwékáan-kwasai.

17 Ísu súwasa minkwáási 72 kwaasi isésa kóyáwé urésa Ísunopa'a tóyo ésa aamoí taumánkesa sésa Ísóigoo taraváá-kwántóntávéta séta Ísuna asirayámbá kwáyáintave'a tiyuwé kóro kwésunasaya isésa kóuraawe suwaná

18 Ísu séna mirá owaná kwíyómpakembo tawáombo intembá Áánútu Sáátáánigona asirayámbá maisukáimba awánaraumne.

19 simátíménda ísáaro. asirayámbá timúna'a pó'a kwaaivaainkómó váindamo é'a íma puwíyana áwááisaantemo índa-uvowankomo váindamo é'a íma puwónááowe. tímakaunda-asirayanko Sáátáánigona asirayánkómbá kwéusayaaitaimba póna íma amápa-tantaako sáwí'a umátinkaniye.

20 taraváá-kwántómbá kentáái isésa kóuraantave'a íma aamoí oyo Áánútu kwíyómpa'a aúváí-kwandaaivimba kentúwí'a agaimakáintave'a aamoí oró Ísu siráiye.

Ísu Áánútu áwí'a mósá makáin-kwasai.
Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17

21 minkánáá Áánútun-amanko Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawe'á úwana séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwárá'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáási íma simátime úwoi-kwaasi simátime mirámó iíyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu simásuwena

22 simátimena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma kawe'á umái suwánaraavo kesivo kemá ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma kawe'á umái awánaraavo kesivombá pó'a keyáá awánaraumne. kesivoná ááimbo agaráátinkaundawai kwéawanaawe Ísu siráiye.

23 Ísu simásuwena mégwantena kwená kwayó-kwáásíyáváíye su'mai séna awánaamba póna tirunkó kawe'á ína'a máéro.

24 simátime'a sé'a naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaiye anón-kwaasiye keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna siráiye.

Sáméríyaavakewai namuro-kwáási áwa'naa uráin-kwasai.

25 moóra-tawai Ísu kwenáái kwésimatimuwana moóráwai ámáámba kawe'á umái ísarowai Ísunopa'a téna áísaa umai Ísumba isánáe séna anóndakoo nóra umáíya aúnái'a umáíya kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana

26 Ísu séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba awánáánda mináíntáváí nóran-imayaa kwéono súwana

27 minkwáásígó séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinken-ainko séna kentiruné kentí imáyáawe kentí asirayáné Áánútumpa'a kentí Ísóigomba áméro séna kesáváí-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró siráiye súwana

28 Ísu séna árai'a séndanivo mirámó é aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a íníyone Ísu siráiye.

29 súwana minkwáásígó imáyáa éna ó'on-kwaasi suwánésa kawe-kwáásímán-iye sígwáe séna Ísuntavena séna kesí kwaási nááwa'iyo súwana

30 Ísu séna simátíménda isaaó. moóráwai Yútaa-kwaasi Yérúsaremu-naopakemba Yéríko-naopa'a kónáe séna aampa'á kwimbá umóyán-kwáási tátokesa kwená unáánkwátói ayú'maesa tuvú'máráawana puwíndayavena aampa'á máyáísana

31 moóráwai Áánútuntavenamo ísámaimo pói'o tuvú'mái kwéagayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kóawanena moóra-aaneiva'a kóyaaitaisana

32 moóráwai Áríváí-andarakewai mono'-náúmpá'á mayáí kwémayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kwená egwaa'á kwéna kóawanena moórá-aaneiva'a úwoi kóyaaitaisana
33 moóráwai Sámériyaavaken-kwaasi miwímá Yútaa-kwaasiti namuro-kwáásívínkémbá moóráwai minámpá'á kwimbá koawánéna arumbá umánkena
34 kwená egwaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwara'a umái avivimbá arankéna asááumankena mósá árámbai kwená tónki-poi arósáánumpimba ankéna áí'maena kwááyumo ten-kwáásímó kwáén-daumpa'a móankarena kárákwirena
35 usá aaváyaavimba mindánkó avowámbá kae-táwai-mayaigona óntamba aména séna kawe'á umái kárákwire kwenane'ó túwénda-ontambo é'a ke té'a anondá embá máamenaumne simásuwena kóuraiye Ísu simásuwena
36-37 nóra umáíya aúnái'a umái maí'maira ónaumno súwaintavena Ísu áísaa ena séna umóyán-kwáási tuvúkáan-kwaasigona kwaási minkáúmbó-kwáásívínkémbá nááwa'iyo Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá umánkena áwa'naa uráiwai kwená kwaásiman-iye súwana Ísu séna kwemó intembá komé mirá íníyone Ísu siráiye.

Máátaante Máríyaantei kwaasái.

38 Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé aampa'á kúmba moórá-ininko áwí'a Mááta máyon-daopa'a kúwana Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana
39 uména aaí kwésuwana minínínkón-áúnko áwí'a Máríyaa Ísuntavena anón-kwaasima iyé-ímáyáá éna aísamaivimba taména kwenáái kwéisowana
40 Mááta amápa-tomba kwéagayena anóm-bayai kwémaena anón-imayaa éna Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesúnko íma súwa'naa isa'á keyáá anóm-bayai kwémayaumpo kentávái íma imáyáa éma simámínana tasúwa'naa íno súwana
41 Ísu arumbá umánkena séna Máátaao sáwíva-tantaa'a anón-imayaa ónana enarumbá umbaí kwétaivo
42 kesááimo kwéisaimba mindá anón-tantaa'a póna mindáyavena Máríyaa máyáimba pó'a íma ivátuwe'a ai'máráanana kwíníye Ísu siráiye.

11

Áánútumpa'o námúnaamo kwésen-kwasai.
Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11

1 Ísu moórá-tawai Áánútuwe aaí kwésuwasa kwená kwayó-kwáási máyówana Ísu simásuwowana kwená kwaásivinkemba moóráwai séna Ísóigoo Yóni nombá pétinkaiwai kwená kwayó-kwáási agaráátínkáísasa Áánútuwe aaí kwésentemba kentáá agaráásínkénata Áánútuwe aaí senó súwana
2 Ísu séna Áánútuwe aaí sénááomba maará sé'a seró.
kentáásivoo enáwí'a usáyaaitarain-awita
kesáá mósá kwémaraumne. kentáárá'á kawáá-uwoya
kwésune.
3 aasiyaasi-táwai kentáási toóntá simiyó.
4 kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta
anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaunaya
miráumaiya kentáási sáwí-imayaa maisiyuwaaó.
sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyamo e súwa'naa íníyone.
mirá-áímbá Áánútuwe seró Ísu siráiye.
5-6 simásuwena simátimena séna moórá ená kwaási némpakemba no'wáán-avuntamba tína íma toómbá maké ená kwaásigona ontava'á komé áísaa-e se kesí kwaási

némpakemba timbá íma toómbá makáunana káno'a máyáivo toómbá símína'a máámẽno sinaná
7 kwená naaúmpakemba séna ontá umásuweta kesí aarai iyámpóíse suúyá kwaig-uráumpo íma usásine'a aménaumpo kóaao síníye.
8 kesí kwaási pó'a aménaumne-imayaamo ímo kwéinanamo éna ayáátááka'a inaaí kwésinana íma aigaemá ínana inaaí kwésindayavena usásinena amíníye.
9 miráráán-umai simátime'a sé'a Áánútunopa'o námúnaamo kwésemba áísaa úmae kwéiyiyana timíníye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyíyana Áánútu agaráátinkaniye.
10 áísaa íyanamo éna Áánútu timíníye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye.
11 keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbaa'o noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe.
12 kokóri-auma simiyómó síya'o é'a íma áwááisaan-uvowamba timénááowe.
13 ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawe-tántáá'á kwétimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwáí póna enamambá simiyó síyawai Áánútu kwenamambá timíníye Ísu siráiye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.
Mátíyu 12:22-30, Mááka 3:20-27

14 moóráwai arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana íma aaí kwésuwana Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwívarawai awánésa táátavai uwasá
15 évakarawai sésa taraváá-kwántónti kawáánáá'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye suwasá
16 évakarawai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná
17 Ísu miwí tááma iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáívakaamba kwémaewe.
18 Sáátáánigo kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáívakaamba kwémaewe. kentávé'o sembá Píyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye kwésemba
19 ánivo Píyésepuna asirayánká'ó taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánká'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áímbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe.
20 ánivo kemá Áánútuna asirayánká'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaaowe.
21 asirayán-kwáásígó iwevói tokéna kwená naaka'á kárákwiraisana kwená náaindaamba kawe'á umái kwáyáivo
22 moóráwai kwená asirayámbá usáyaaitaraiwai téna tainkámbai kwená iwevói asiramái tátokain-iwevoi tayaviyéna kwená náaindaamba tayavírena taaín-timakaiye.
23 kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamái símémba kóyáwé kwéumagowe Ísu siráiye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.
Mátíyu 12:43-45

24 Ísu simásuwena moórá-aimba séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávara

ménaumno séna avakáá uwááena séna tayauweré'a kesí naambá kwaási arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena
25 téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiyú'mái kawer-umásukaisana taawánéna
26 tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai kotí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méraiye Ísu siráiye.

árai'a tirunkó kawe'á kwéin-kwasai.
27 Ísu mináímbá simásuwowana sáwíva-kwaasivinkemba moórá-ininko Ísuntavena anónka'a séna enanó embá maránkarena náámba ámakaiwaimba Áánútu kawe'á umánkaraiye súwana
28 Ísu séna árai'a sémpo Áánútu kwenáái ísámai kawe'á kwéowaima anón-kawe'a kwéumatinkaiye Ísu siráiye.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.
Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12
29 súwasa sáwíva-kwaasi Ísunopa'a tóyo uwaná simátimena séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasiman-owe kentávé'a kwésemba Áánútumo ai'mákainamo e ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwésemba naaóvá'á Áánútu Yónaamba uráintemba kembá mirá ínívo mináímbá imáyáa oró.
30 naaóvá'á Nínívaa-naopaken-kwaasi Yónaa uráintavesa Áánútu ai'mákaiye siráantemba kemó ondá awáné'a Áánútu ai'mákaiye sénááowe.
31 naaóvá'á Yútaa-kwaasira'a kárákwirowai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyáávínkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai koisánáe séna kweémena kuráiye. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba mininínkó keinárawa'a aaivimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aai taísaraumpo Sórómonimba usáyaaitaraiwai kentópa'a máyowa'a kwenááimo ísááraamba íma ísaraawe síníye.
32 naaóvá'á Yónaa Nínívaa-naopa'a Áánútun-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-imayaa tuwésa Áánútun-aai ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavesa tísaa ínín-kanaa tínímba Nínívaa-naopaken-kwaasi keinárawa'a aaivimbá maitinkésa sésa Yónaa-aai iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaitaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái isé'o sáwí-mayaimo túwááraamba íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe Ísu siráiye.

túranko kentí imáyáavimbo sámo kwégain-kwasai.
Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23
33 oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á maráíyamba avora'á mayáíyasa naaúmpa'o iyíyawai awánanaaowe.
34 miráumai túranko kentí imáyáavimbo sáma kaí-yántáá'án-iye. túrankomo kawe'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa sáma káníye. túrankomo ímo kawe'ó umáímo awánáínanamo éna amápar-imayaa túnkwiniye.
35 kentí sáma kaí-yántáá'á túnkwiyavainivo kentúra'a kárákwimai kawe'á oró.
36 kentí imáyáago íma túnkwimba amápa'a sáma kwégaimba oómbá sáma kamátinkaintemba póna kentí imáyáago kentúra'a sáma kamátinkaniye Ísu siráiye.

mono-káwáá-kwáási sáwí'a owé siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 20:45-47

37 Ísu mináímbá simásuwowana moóráwai ámáán-kawaa-kwaasigo Ísunopa'a téna séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana toómbá naaíndayavena uména
38 íma ayáámba sese umásuwena toómbá kwénowana minkwáásígó awánéna áátavai éna imáyáa úwana
39 Ísóigo awánéna simámena séna kemá ámáán-kawaa-kwaasi anavéúne táávere paákáré su'mai kwésese ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a túran-anda kwée'a sáwí'a kwéowe.
40 sáwí-imayaagwara-kwaasi máyáawe. Áánútu paáká-tántáá'á éna andáámpa-tantaare imáyáawe mindágwara'a uráiye.
41 kentí imáyáamo arupí é'o kemó makén-tantaa'o ímo makén-kwaasi timé'o é'a kentí imáyáao kawe'á íníye.

42 kemá ámáán-kawaa-kwaasi kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawe'á kwée'a mirán-áímbá ísámai iyé'anivo anón-amaamba ivá'á tu'maré'a pó'a Áánútumba íma imáyáa kwéame'a óísaniyaain-kwaasi sáwí'a kwéumatinkaantavai kárákwiyoro.
43 kemá ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á umé'a kawer-áyámpá'á kwaási túranka'o umáémba tiráái kwétaiye. marupá'ó umáyáawasa kwaási tuwánésa kawer-áímbó sembá tiráái kwétaimba pó'a kentúra'a kárákwiyoro.
44 kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpimbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiye.

45 Ísu simásuwowana moóráwai ámáámba sún-kwaasigo Ísuntavena séna mirámó sénda kentáágwárá'á simáíya sáwíta kwéumasinkaane súwana
46 Ísu séna kemá ámáámba sen-kwáási kemó ámáámbo simátímén-ainko umbaí kwétiyaisa'a mináímbá íma kwétuwa'naa-omba pó'a kárákwiyoro.
47-48 kentíkwá'ná Áánútun-aai simátímakaawai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéowe. naaóvá'á kentíkwá'ná uráantave'a kawe'á uráawe sé'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéomba pó'a kárákwiyoro.
49 naaóvá'á Áánútu kawer-ímáyáávínkémbá séna kesáái simátimenaaowaiye agaráátinkanaaowaiye ti'máráanasa miwívímbá kwénaaiyasa évakarawai sáwí'a umátinkesa évakarawai tínkamiyasa puwónááowe Áánútumo siráimba mináímbá paáruraiye.
50 naaóvákwárá avumpinkwárá naaénkwara'a Áánútun-aai simátímakowaima tínkamuwasa pukáantavai póna misáwí'ó uráawaina anondá-meyamba ívé'o máyáan-kwaasitopa'a tíníye.
51 aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámaimo póímo tuvú'máímo agáyáan-ontan-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa túvúwana pukáiye. minkáé-kwáásírái avumpimbá tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe.
52 kemó ámáámbo sen-kwáási árair-aimbo ímo aúpá'ó tukáankakai mináímbá ísámai kawer-osinó. kemá íma ísámai kawer-ombá ó'on-kwaasiti aambá aúnkaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiye.

53 Ísu mináímbá simásuwena máápa'a kumúwasa ámáámba sun-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye tirumpimbá áwáá'a aéésa ó'on-o'on-tantaatavesa áísaa umai ísáananamo
54 aaimó kaé'mái-aimbo sína'o é'a aaivimbá mayankánáe sésa áísaa uráawe.

12

íma kaumbo-káér-ainkwarari'a oró siráin-kwasai.
Mátíyu 10:26-27

1 mitáwai ávááraumai sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá umái máyówana Ísu kwená kwayó-kwáási simátimena séna ámáán-kawaa-kwaasi kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiraamba ovó íma miráumai máéro. intóráín-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moóra-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá ámáán-kawaa-kwaasiti sáwí-aimba mirá kwéivo keinárawapimba misáwí-áinkó anómba tiváínivo kentúra'a kárákwiyoro.
2 aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe.
3 no'wáámbo siráan-aimba sán-káíndara'a síyasa isánááowe. aúpá'ó siráan-aimba amápa-kwaasi túranka'a síyasa isánááowe Ísu siráiye.

moóráwai áároi inkáiséro siráin-kwasai.
Mátíyu 10:28-31

4 Ísu simásuwena séna kesí kwaási simátíménda ísáaro. évakarawai tínkamiya'a puwónááovo moóra sáwí'o umátinkai-yantaa'a íma kwéraivo íma miwíyávé'a inkáiséro.
5 kemá simátime'a sé'a Áánútu máyáivo kwenáároi inkáiséro. kwemó tínkamina'o puwónááombo éna kemá kanaán-umai sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a mátiyuwaniye. mináímbá Áánútuntave'a inkáiséro-aimba kwésune Ísu siráiye.
6 Ísu simásuwena séna sáwíyan-dumama téntékaan-dumama éva'aasei-numama sáwíyan-ontandei kae-tóyáráán-óntándéí kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama íma awinkaiwáímá póna awánaraiye.
7 numamá kíto-tantaa'a awánaiwaima póna kwaásima anón-tantaa'a ovó íma táá'a kaíno. kenti'nóntáuma kwétaampaiwaiman-ivo íma táá'a kaíno Ísu siráiye.

Ísu áwí'a avoratá sénaunda-kwasai.
Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

8 Ísu simásuwena séna simátime'a sé'a amáparawai túranka'a kentávésa sésa Áánútu ai'máráísana kunkáiwai kesí anóndakoman-iye síyawaiyave'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai túranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne.
9 ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kemá Áánútuna kwayó'nárawa túranka'a sínaaemba umátimenaumne.
10 kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankomba simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana miwísé kwaíkwai'a íníye.
11 kesí kwaási-i'a ontávái táto'mai tí'maesamo anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé túranka'o mátínkaresamo aaivimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aimbo síyamba íma táá'a káínana
12 Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka'a tinkáína'a sénááowe Ísu siráiye.

óísankwara-kwaasigo sáwí-imayaa uráin-kwasai.

13 súwana sáwíva-kwaasivinkemba moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo kesivo
púwísana kesuwaá amápa-tantaa'a mairéna íma taaímbai kwésimivo emá sinaná
taaímbai násimino súwana
14 Ísu séna kesí kwaásiyo mináímbá íma koisé'a keáváráwaiti náaindaamba íma taaín-
timenaumne simámena
15 amáparawaiyavena séna kwaási kawe'á umái máyáawaiti ááimba íma sáwíva'-
naaindaamba makáavo náaindaamba mayánáe seéme'a máyáavainivo kentúra'a
kárákwiyoro Ísu siráiye.
16 simásuwena moórá-aimba simátimena séna moóráwai sáwíva'-naaindaamba
makáindawai kwená kígauva'a sáwíva-tomba kwáyáísana
17 kwesávái-ímáyáá éna sáwíva-tombo áká'maimo maránaunda-namba íma kwáyáivo
nóra ónaumno.
18 mirámó é'a toómbá makáunda-namba tawísíyuwe'a anón-damba úmare'a
mimpímbá amápa-tomba áká'mai maré'a kesí náaindaankwara'a maránaumne.
19 mirámó é'o é'a kesávái sé'a amápa-tantaa'a íma aáváán-tuwáúnda toómbá námai
iyé'a nombá námai iyé'a ayáátááka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawe'á kwéina'a
ménaumne kwésisana
20 Áánútu simámena séna sáwí'o úmae kwénaaonda-kwaasima óne. ívé'-no'waamba
puwéma esávái makáanda-naaindaamba túwénana nááwa mayáníyo Áánútu siráiye.
21 marapá'á esávái-nááíndááné su'mai makáiyawai mirán-kwáásímán-ivo marapá-
tántááré su'mai marésa Áánútumpaken-tantaa'a íma makáawe Ísu siráiye.

Áánútumpa'a imáyáa áméron-kwasai.
Mátíyu 6:25-34

22 Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwésimtime'a sé'a
miráráán-umai máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-
imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró.
23 toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iye.
unáánkwátói ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iye.
24 numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a
makéna nánívo Áánútu miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a nu-
maómá kíto-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a póna kentí toómbó éna timíníye.
25 keinárawa'a anón-imayaamo é'o é'a kentí maíyan-kanaama íma kanaán-umai
ayáátááka'a ménaaowe.
26 mindá sáwíyan-tantaa'a isa'á íma kanaán-umai ónááomba pó'a ó'on-o'on-
tantaatave'a íma anón-imayaa oró.
27 kwaigwandáánká'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená
unáánkwátói makáivo simátime'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a
Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoiye konaaririyé makáiwai úwasa kwaási awánésa
kawe'án-iye sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawe'an-iye kwésewe.
28 uvá'á konaarirí-yántááré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáiye. umá íma
kwaíkwai'a ínívo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisuwánááomba Áánútu mintántáá'á
imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáiye. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa
éna kentí unáánkwátói timínímba pó'a keinárawa'a maarán-áímbá ímo seráámbá
Áánútu íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-iye kwésewe.
29 Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa
oró.
30 moórá-mora-maravaken-kwaasi Áánútun-aai íma ísáan-kwaasi toómbó
nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o é'a
puwónááontavena kentivo mintántáátávéna imáyáa kwéivo íma anón-imayaa kwée'a

31 Áánútu kwená kwaási kwégawaaintave'a imáyáa íyana mintántáá'á timíníye Ísu siráiye.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.
Mátíyu 6:19-21

32 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kemá kesínaaemba kwégwaraawai kárákwiraumne. kentáásivomo simbá kesí kwaási kawáá ondá keinárawagwara'a kawáá ónááowe. mirá íyana kesirunkó kawe'á íníye simbá póna íma táá'a kaíno.
33 kentí náaindaamba kwétime'a meéyámbá mairé'a ímo makén-kwaasi tíméro. mirámó kwéiyana kentí kawe'-méyámbá kwíyómpa'a kwáyáinasa kwaási íma umóyámbá íyana íma avíyaraamba káínana kawe'á umái aasiyaasí kwaíkwai'a ína'a minkáwé'-méyántávé'a imáyáa é'a
34 marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkáníye Ísu siráiye.

mayáí-kwáásímó kwéto'mayaa on-kwásáí.

35-36 Ísu simásuwena séna anón-kwaasigo aaraimá kwétokwaa on-tánómbá ko-mandánáe séna kwínasa kwená mayáí-kwáási unáánkwátói úmaresa mésa oómbá kúra'makesa amu'matuwé méwana téna tááyainasa avekáámbá onta tiyankánááowe. miwí kwéto'mayaa ontembá keinárawa'a kwéto'mayaa e'a amu'maré'a máéro.
37 minánón-kwáásígó tínda kwená mayáí-kwáási koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tínana tirunkó kawe'á íníye. árai'a simátime'a sé'a minánón-kwáásígó mayáí mayáíndayavena unáánkwátói ayú'mái móruna maréna minkwáásíyóntávéna maanká'á méwa'a toómbá tíméro síníye.
38 minánón-kwáásígó no'wáán-avuntana'i. irataróra'iyo. tínda kwená mayáí-kwáási koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tínana tirunkó kawe'á íníye.
39 simátíménda-aimba imáyáa oró. naankó avowámó umóyán-kwáásímó tínín-kanaamo isénaraai umóyán-kwáási timbá kwéto'mayaa ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino.
40 miráumai kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa e'a simu'maré'a máéro Ísu siráiye.

sáwí'a owasá kawe'á owasá uráan-kwasai.
Mátíyu 24:45-51

41 súwana Pítaa séna Ísóigoo emó sénda-aimba kentááyáváíyé su'mai kwése. amápa-kwaasiyavaigwararа kwéseno súwana
42 Ísóigo séna kawe'-máyáímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyávé'a kwésune. miwítí anóndako séna kesí mayáí-kwáásírá'á kárákwire'a toómbá taaímbai tíma'mae'a íyóro síníye.
43 miwítí anóndako téna mayáímó kawe'ó umáímo mayáínda tatuwánáínana mayáímó kwémayaindawai tirunkó kawe'á ínana
44 minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyoro síníye.
45 ánivo mimbáyáí-kwáásímó imáyáamo ésamo kesí anóndako ayáátááka'a íma tíníye sésamo mayáí-ínínákwá'ó tínkamesamo toómbó nésamo uwoaó'-nómbó kwénesamo uwoaó'ó ésamo
46 miwítí anóndako tínín-kanaa ímo ísaresamo ímo imáyáa kwéindara'a téna anónka'a tatínkambai Áánútun-aai ímo kwéisaan-kwaasi máyáapa'a mótinkaniye Ísu siráiye.
47 Ísu simásuwena séna mayáí-kwáási miwítí anón-kwaasigon-aai isésa kwemó síndantemba íma íyamba máyáawana anón-kwaasigo téna anónka'a tatínkaminiye.

48 ánivo mayáí-kwáási miwíti anón-kwaasigon-aai íma isésamo ombá sáwí'a ésa
máyáawana anón-kwaasigo téna sáwíyanka'a tatínkaminiye. Áánútu kawer-ímáyáá
anómba tímakaiyawai anóm-bayai máyáaro. kawer-ímáyáá anómba tokáiyawai kwaási
túwa'naa oró Ísu siráiye.

Ísu kwaási taainánín-kwasai.
Mátíyu 10:34-36

49 Ísu simásuwena séna iramó kaintembá mayáímá máyáandayave'a marapá'á
kumbáyaunda mimbáyáí ánásainana kawe'á íníye-imayaa kwéune.
50 sáwíyanka'a kembá sí'a índai'a ónááontavena sirunkó umbaí kwétaisana sí'o
índai'o ónááomba ánásainana sirunkó kawe'á íníye.
51 kentávé'a maarán-ímáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena
marapá'á kunkáiye. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínkaa'a ésa évakarawai
kesáái isáíyasa évakarawai íma isánááowe.
52 ívékwara aánogwara'a moórá-naumpa'a éva'aasei-kwaasi mésa kesááiyavesa
miwíti imáyáa taaínkaar-urésa kaumbonárau moórá-imayaa íyasa kae'nárai ó'on-
imayaa óyááoiye.
53 avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-
imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávukoe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye.
kesááiyavesa miráumai miwíti imáyáa taaínkaa'a ónááowe Ísu siráiye.

évaka-tantaakona ááimbo kwéisaan-kwasai.
Mátíyu 16:2-3, Mááka 8:11-13

54 Ísu sáwíva-kwaasiyavena séna ainámbó kwáyaina'o é'a sé'a aa'á tíníye kwésiyana
aa'á tíníye.
55 úndá to'mái ánásaina'o é'a sé'a aa'á káníye kwésiyana aa'á káníye.
56 kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíníye kwésemba mintántáá'á
awánaraawe. kae'náér-on-kwaasi pó'a mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo
Áánútu ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe Ísu siráiye.

aaimó arupímo ií-kwásáí.
Mátíyu 5:25-26

57 Ísu séna simátíménda-aimba ísáiyuwe'a minkáér-ámpá'á taaínkaa'a uré'a moórá-
ampare su'mai koró.
58 moórá-aimba ísáaro. aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á
mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáási timíyasa
ándá-naumpa'a tinkánááowe.
59 ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne
sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráiye.

13

sáwí-imayaamo ímo tuwáíyawaimo puwónááon-kwasai.

1 Ísu kwésimatimuwasa évakarawai tasimámesa sésa Káríri-maravaken-kwaasi
évakarawai Áánútuntavesa ísámai póímo tuvú'mái agáyáamba kámááni-kwaasiti
anóndako áwí'a Páíráti évakarawai ti'máráísasa tínkamisasa pukáawe suwaná
2 Ísu séna miKárírívákémbá pukáan-kwaasiyave'a sembá miwíti sáwí-imayaao
Kárírivakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavesa pukáawewa
kwéseo.
3 íma mirá kwéovo simátime'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o
é'a keinárawakwara'a puwónááowe.

4 imáyáa oró. Síróamuva'a ayáátáá'-namba tawiséna sáwíva-kwaasi 18 kwaasi
tínkamisasa pukáawe. mindáyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Yérúsaremuvakemba
amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavena pukáawewa kwéseo.
5 íma mirá kwéovo simátime'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánutumpa'o té'o
é'a keinárawakwara'a puwónááowe Ísu siráiye.

taaigó íma arambá iráin-kwasai.

6 Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai kwená ándá-aran-kigauva'a
áséi-aramba íyain-taima u'makáisana áruma kwíkáísana arambá komayánáe séna
koawánaimba íma iráisana
7 minkígáúrá'á kárákwirain-kwaasiyavena séna kaumborá'á áú'a simbá mintáéramba
komayánáe'a koawánáúnda íma arambá iráisa'a úmpo mintáímá tumásuwaao.
maragóná anombá nasúwáívainivo tumásuwaao sisaná
8 mindákó séna anóndako ímampo'a mintáíyááimpa'a oó'á túmake'a agámo'a maké'a
9 moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawe'á ínívo mirámó ímo ína'a
tumásuwanaumne siráiye Ísu siráiye.

Ísu saavatirá'á moórá-inimba asóvamankarain-kwasai.

10 moórá-tawai Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a Ísu mono'-náúmpá'á
uména aaí kwésimatimuwana
11 moórá-ininko taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-ininko ména ayáátááka'a sáwí'a
umái ména 18 ima maisuwéna miráumai sáwí'a umái máyowana arósáánumba
káínáívai kurówana íma kanaán-umai koku'á máyowana
12 Ísu miníninkómbá awánéna séna enái'a ánásaino séna
13 ane'á tátorowana avekáámbá arósáánumba arupí úwana koku'á usásinena Áánútu
áwí'a mósá marówana
14 Ísu agándon-kanaara'a miníninkómbá asóvamankontavena mono'-nánká'á
kárákwirowai arunkó sáwí'a úwana sáwíva-kwaasiyavena séna ava'moraé-kanaa mayáí
kwémayenka'a sí'a asóvamasinkainkwae sé'o é'a té'a agándaan-kanaamo é'a íma teró
súwana
15 Ísóigo séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe. agándaan-kanaara'a kentí
purumakankwárá'á tónki-poigwara'a naaúmpakemba ayúranke'a áí'mae'a nompá'á
kowaná nombá kwénaiye.
16 miníninkó Ááváramu aísaavutantamba uráin-inimba isaná Sáátáánigo ayáátááka'a
18 ima tátokaisa'a agándaan-kanaara'a ayúrankauna'a sáwí'a kwéone kwésewe Ísu
súwasa
17 simáímo sáwí'o umánkówai mináímbá isésa tigaemá uwaná kawe'-máyáí
kwémayontavena úwoi-kwaasi tirunkó kawe'á uráiye.

taaérankona kwaasái.
Mátíyu 13:31-33, Mááka 4:30-32

18 Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-
áímbá simátínéna'a isánááowe.
19 Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iye. moóráwai sáwíyan-
taeranko áwí'a másátati mintáérámbá kígauva'a u'makáisana anón-éna amaimá
móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye.
Áánútumo kwená kwaási kwégawaaimba miráráámbá éna kwenááigo sáwíyamba
kwaási tirumpimbá kunkwéna anómba kwéiye Ísu siráiye.
20 simásuwena séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba nóinkara
kwégawaaiyompo maarán-áímbá simátíména'a isánááowe.

21 moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intoráí-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna kwéanon-iye. Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miráráán-umai kwenááigo kwaási tirumpimbá sáwíyamba kunkwéna anómba kunkwéiye Ísu siráiye.

sáwíyan-ontaona kwaasái.
Mátíyu 7:13-14, Mátíyu 7:21-23

22 Ísu mináímbá simásuwena Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba naaó'-nao'a kwenáái simátíma'maena kúwana
23 moóráwai séna anóndakoo Áánútu moórá-mora-kwaasiye su'maiya kawer-ámpá'á métinkaniyo súwana Ísu séna
24 tiyáántámba égési úmae'a sáwíyan-ontavimba usáveranaaowe. simátime'a sé'a sáwívarawai usáveranae sésa íyambanivo íma kanaán-umai usáveranaaowe.
25 naankó avowámá usásinena ontá úmaraina'a ontará'á umé'a ááye'a sé'a anóndakoo ontayá tisinkaaó síyana íma tuwánáúnda-kwaasi náávakena'oo sína'a
26 kentáási naaópa'a te enáái tasimásimenata eséya toómbá nombá naráundayaawe síyana
27 kwemá séna íma tuwánáúnda-kwaasi kentí naambárure kentóikare íma tuwánáúnda-kwaasin-ovo kóro naankó avowámá síníye Ísu simásuwena séna
28 Áánútu kwená kwaási kawááipa'a ti'maráína'a máápakemba awánáíyamba kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe Áánútun-aai simátímakowaiye Áánútu kwégawaaipa'a méwa'a tuwáné'a tíyántave'a é'a ivi'á tánááowe.
29 aaváúmá usaipakén-kwáásíyé aaváúmá kumpéráipaken-kwaasiye évarevar-awampaken-kwaasiye Áánútu kawááipa'a tésa tamésa nánááowe.
30 minkánáárá'á naaén-kwaasivinkemba évakarawai aivarí'a ónááovo aiva-kwáási naaéni'a ónááowe Ísu Áánútumo kawááintavena mináímbá siráiye.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.
Mátíyu 23:37-39

31 mitáwai ámáán-kawaa-kwaasi évakarawai Ísunopa'a tésa sésa anón-kwaasi áwí'a Éróti séna Ísumba tuvúwónana puwíníye kwésivo maanká'á tuwé ó'om-bapa'a kówaao suwaná
32 Ísu séna Érótimba iyánaankaraama túwáín-kwaasi kosimáme'a sé'a taraváá-kwámbá kwaási tirumpinkémbá kwémaitiyuwe'a tí'a on-kwáási kwéasovamatinkaunda-mayai ívé'a maé'a aaváyaa maé'a ayúnká kesí mayái ánásanaumne.
33 Áánútun-aai simátímakaawai Yérúsaremu-naopare su'mai kwétinkamowasa kwévuwontave'a ívé'a aaváyaa ayúnká aampa'á kwégwe'a mayái maivá kónaumne siyé Érótimba kosimáméro Ísu simásuwena
34 Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aai simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayói-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe.
35 ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe. simátime'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'máráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráiye.

14

Ísu aíyayaamba intorón-kwaasi asóvamankarain-kwasai.

1 moórá-tawai agándon-kanaara'a Ísu ámáán-kawaa-kwaasi anón-kwaasigona
naaúmpa'a toómbá náíndayavena umáyowasa agándai-kanaara'o Ísumo nóramo índa
awánanae sésa umésa awánowana
2 moóráwai aíyayaamba kwéintoron-kwaasigo kwená egwaa'á máyowana
3 Ísu minkwáásígómbá awánéna ámáán-kawaa-kwaasigo ámáámba sun-kwáásíyé
tísaa ena séna agándaan-kanaara'a kanaarárá áí'o in-kwáási asóvamankanaundaya'iyo
súwasa
4 isésa íma aaí suwaná minkwáásígómbá áí'mai kawe'á umánkena séna ánivo kuwó
súwana kóúwana
5 tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí iyámpóíya'i. kentí póráára'iyo. maipímbó
pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááéma mósá asinánáaoo Ísu súwasa
6 mináímbá íma kanaán-umai anondá siráawe.

kwaási íma kentúma maimaé iyí-kwásáí.

7 aaí íma anondá suwasá toómbó nánáesamo tun-kwáási aiva'á uménaemo sumbá Ísu
tuwánéna kwántámai-aimba séna
8 moóráwai séna aaraimó tokwaa on-tánómbá tamandaaó sína íma aiva'á umaiyó.
aiva'ó uménanamo enáwí'o usáyaaitaraindawaimo tínanamo éna
9 tááyaindawai entávéna séna usásinenana maankwáásígó maanká'á tamaíno sínana
aigaemá umásuwe tínaaempa'a kumbéniyone.
10 ánivo tááyainamo tínaaempa'o uménanamo tááyainda-kwaasigomo kweyáárika'o
entávénamo séna kesí kwaásiyo usásine aiva'á umaiyó sínamo umáínasa awánésa
enáwí'a mósá maránááowe.
11 anón-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a móruna tiyuwánívo sáwíyan-
kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a maimaé iyíníye Ísu siráiye.

12 Ísu simásuwena ááyarowaiyavena séna anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai
óísankwara-kwaasiye enamááraawe ená akúné ená kwaásiye su'mai íma tááyao.
mirámó inasamó ésa naaémba ááyewa toómbá komandáníyonda mindá ená toónkóná
anondáman-iye.
13 ánivo anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai ímo óísambo makén-kwaasiye
tíyayaamba sáwí'a urén-kwaasiye aúgavitan-kwaasiye tááyenasa tamandánáaombanivo
14 ená toónkóná anondáma íma amíyambanivo enarunkó kawe'á ínana Áánútu ená
toónkóná anondáma amíníye. naaémba arupí umái mén-kwaasi pukémpinkemba
usásinaiya-tawai Áánútu amíníye Ísu siráiye.

anón-tanomba kauráin-kwasai.
Mátíyu 22:1-10

15 mináímbá súwasa Ísuwe toómbá kwénowai isésa uwaná moóráwai séna Áánútu
kwená kwaási kawááipa'a toómbá nánáaowai tirunkó aamoí íníye súwana
16 Ísu séna árai'a simbánivo simátíménda imáyáa oró. moóráwai anón-tanomba
kauvónáe séna sáwíva-kwaasi tááyamakena máyáísana
17 mintánómbó nánáaon-kanaa sáwíyanka'a tínana kwená mayáí-kwáásígómbá
ai'máráísana tááyaraiwaiyavena séna toómbó naí kwéto'mayaan-ivo teró sisasá
18 miwí íma tií-áímbá sewaná moóráwai séna maramá meéyán-ure'a
koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná
19 moóráwai séna siyáánkai-poima meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba
kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná
20 moóráwai séna ívé'a aaraí mairáunda pó'a tanómba kauvópa'a íma kónaumne siyé
kosimámiyo sisaná

21 mimbáyáí-kwáásígó kwená anóndakonopa'a téna mirá sewé tasimámísana arunkó sáwí'a isaná séna avekáámbá naaó'-nao'a kwénaae tíyayaamba sáwí'a uráinda-kwaasiye túramba kavíkáinda-kwaasiye óísamba íma makén-kwaasiye tivakáá-umai tí'mae tiyó séna ai'máráísana

22 mimbáyáí-kwáásígó mirá kosimái koyauweréna taséna simásimendantemba kosimái tí'mae'a túnda ená naaúmpa'a paaí karekó'a umái máyáawe sisaná

23 kwená anóndako séna amápa-kwaasi kesí naaúmpata sisipáá oró. amápar-ampa'a kwénaae kwaásimo tivakáá-e asiramái simái tí'mae tiyó siráiye.

24 Ísu séna simátime'a sé'a aiva'ó tááyaraiwai íma tésa kwená toómbá íma tamandáááowe Ísu mináímbá kwántámai-aimba siráiye.

imáyáa kawe'á urésa Ísu-ánaaemba kwaránááon-kwasai.
Mátíyu 10:37-38

25 súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná mégwantena simátimena séna

26 kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á kembá imáyáa simésa naaémba anóvowiye awainínkówé kwená iyámpóíye kwenávárawaawe kwenáúnavare kwesáváíyé imáyáa oró. ímo mirámó íyamba uwóví'a ónááovo mirámó ésamo ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe.

27 kemó puwónaunda-taimo súgwaata'mae'o kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbáí-yántáá'ó ímo maimaésamo sínaaembo kwáráamba uwóví'a ombá pósa íma kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe.

28 moórá-aimba ísáaro. ayáátáá'-namba ónáe síyawai aiva'á óntambo tuwésamo ónááon-imayaa ésa óntamba táámpamai awánáíyambo kanaamó ínasamo ésa mináyáátáá'-námbá ónááowe.

29-30 ímo táápamaimo awánaresamo mindámbó íyamba minóntámbá ánásagwinana mindámbá úwoi kwáyainasa kwaási awánésa íma áságwimai umásukaawe sésa tuwírááima sénááowe.

31 moórá-aimba ísáaro. moórá áái'a tiyáívín-ánón-kwáásígó áái'a tiyánáe séna aiva'á kwená i-kwáási táámpainda sáwíva-kwaasi 10,000 kwaasi ínana ó'on-i-kwaasiti anóndako kwená i-kwáási táámpainda ávááraumai sáwíva-kwaasi 20,000 kwaasi ínana imáyáa éna kembá usáyaaitanaao. íya usáyaaitanaaoo séna

32 íma kanaán-umai usáyaaitanaumne-imayaamo énamo éna anón-kwaasi némpa'a máyainana aantá-kwaasi ti'maréna séna íma áái'a tiyánaundayaanivo úwoiya ménaum. nóraya ónaumno siyé kosimáméro síníye.

33 Ísu mináímbá simásuwena séna aiva'á ónááon-imayaa urésa naaémba síyantemba ónááowe. miráumai kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á makáan-tantaatavesa imáyáa urésa íma mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba íma kwaránááovo mintántáá'á tuwánaumnemo sésamo ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe Ísu siráiye.

uwígóná kwaasái.
Mátíyu 5:13, Mááka 9:50

34 Ísu simásuwena séna uwímá kawe-tántáá'á imbánivo anómba ánásaisana ayáántámba kwáyáimbanivo ó'a uwímó káí'a íma úmaranaaowe.

35 ayáántámba íma agámo'a maráíyana kawe'á ínívo úwoiva'a tuwánááowe. kwéisaawai ísámai kawe'á oró Ísu siráiye.

15

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.
Mátíyu 18:12-14

1 táákísi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasiye sáwí'a kwéun-kwaasiye Ísunopa'a kwenáái isánae sésa tuwasá
2 ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa keáímbá sésa sáwí-kwaasiye toómbá kwénena aaí kwésimba sáwí'a kwéiye suwaná
3 Ísu mináímbá iséna kwántámai-aimba séna
4 sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisipira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisasa misáwívá-sípísípí uvá'á máyáawana moóráma áúyokwimba koavakáá-émena awánéna
5 aamoí kwéena áúgwaata'maena
6 naaópa'a téna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamái máyáawana séna kesí sipisípi áúyokwisa'a koavakáá-éme'a áí'mae'a túmpo aamoiyá ónáe sisasá aamoí uráawe.
7 simátime'a sé'a miráumai kwíyómpa'a máyáawai marapá'á tuwánaamba arupí umái máyáan-kwaasi kawe'á umái máyáamba tuwánésa aamoí kwéowasa sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoi kwéowe Ísu siráiye.

óntamba áúyokain-kwasai.

8 Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana moórá áúyokwisana oómbá kúra'makena kwená naaúmpa'a kankambá kwégwiyuvena kawe'á umái avakáá-éna
9 awánéna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamái máyáawana simátimena séna kesí óntamba áúyokwisa'a avakáá-éme'a mayáúmpo aamoí íyataao sisasá aamoí uráawe.
10 simátime'a sé'a miráumai sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoi kwéowe Ísu siráiye.

ívé-kwaasigo avowámbá auwéna kóurain-kwasai.

11 Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-íyámpói tínkaraiwai máyáísana
12 naaénkewai avowántávéna séna ená amápa-tantaa'a ímo pukéndara'a ívé'a taaímbai simiyó sisaná taaínkaar-umai ááninkai tímísana
13 naaénkewai sáwíyanka'a ména kwembó ámakain-daaindaamba kwétimena óntane su'mai maimaéna némpa'-marava'a koména sáwí'a úmaena kwéiyena kwená óntamba tu'mái
14 ánásasuwaisana anón-ayawaima taisaná toóntávéna avakáá uwááena
15 mimbárávákén-kwáásígónópa'a kwéna mayáí mayánáe kosímae íyísana kesí maravá'á komé kesí póíra'a kárákwiyuwo sisaná
16 koména póíra'a kárákwirena ááesantavai úmae kwéiyena póíti toómpínkémbá nánáe séna sisasá íma ámáwana
17 ména naaémba kawer-ímáyáá éna séna kesivoná mayáí-kwáási sáwíva-tomba nawááesa tímú'a vaisasá aráávara'a kwéomba pó'a maanká'á mé'a sáái sinkáína'a puwúnavaimpo'a
18 maanká'á tuwé'a kesivonópa'a kwé'a sé'a kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a únda pó'a
19 kentáváí kesáánine sénda uwóví'a ómpo kesí mayáí-kwáásíyé siyó kosénaumne séna
20 mivá'á tuwéna teémena aampa'á kwétisana némpakemba avowámá awánéna aruntavéna umánkena isaaiséna koyaparéna ivi'á kwétaisana
21 ááninko séna kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a uráumpo kentáváí kesáánine sénda uwóví'a óne sisaná

22 avowámá mináímbá ivá kwéyuwena kwená mayáí-kwáási tááyaisasa tewaná séna avekáámbá kawer-únánkwátói maimaé mágwéumanke'a kesáánimba intávé'a kwairambá kwéumanke'a aísamai ánáamba kwéumanke'a
23 ánóígwara-purumakan-araa'a maimaé'a máyuvu'mai aamoi-tánómbá kauvíyata kwéneta aamoiyá umánkáano.
24 kesáániṅko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména timbá póta aamoiyá ónaumne sisasá aamoí uráawe.
25 aamoí owaná aivakéwái kígauvakemba timbá naankóná egwaa'á téna aamoí on-áímbá taiséna
26 mayáí-kwáásígómbá ááyena séna nóinkara aamoí kwéoo sisaná
27 enává'a kawe'á umái tiráisana enavo séna ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kaúvóro sisasá mirá kwéesa máyáawe sisaná
28 mináímbá ísáísana arunkó sáwí'a isaná kayoréna íma naaúmpa'a íyísana avowámá máápa'a kuména aivakéwai arumbá kusimái íyáísana
29 avowántávéna séna ayáátááka'a esé mé'a sáwívar-ima kwémaisuwe'a enáái íma ankaisé'a emó séndantemba mirá kwéuna anóm-poiye sáwíyam-poi méme-araare íma tuvú-simena'a kesí kwaásiye naráumne.
30 enáániṅko ená anón-ontamba maimaéna koména aarai tine'á minóntámbá máyu'mai ánásasuwena tisa ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kwégaumai améne sisaná
31 avowámá séna ayáátááka'a kesé máyaanda kesí amápa-tantaa'a endéín-iye.
32 enáváko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména tintávéta aamoiyá kwéumankaumne siráiye Ísu siráiye.

16

moóráwai mayáí sáwí'a uráin-kwasai.

1 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna moórá-aimba ísáaro. moóráwai náaindaankwara-kwaasigo mayáí-kwáásíyávéna séna kesí náaindaanka'a kárákwiyuwo sisaná mirá kwéisasa évakarawai tésa sésa ená náaindaanka'a íma kawe'á umái kárákwiraisana ená óntamba áúyokaiye sewaná
2 mindákó iséna kárákwiraiwaimba ááyaisana tisaná séna enáái sewa'á isáúnda po kesí náaindaanka'a íma kárákwiyiniyompo kesí náaindaanka'a kárákwiyonda-auvai agaimái símína'a ená mayáígóná ááimba awánaano sisaná
3 kwégwena imáyáa éna kesí anóndakomo si'mátuwaina'a nóra ónaumno. kemá íma asirayándá'á pó'a mara-máyáí íma kanaán-umai mayánaunda pó'a inaaimó siíyávái sigaemá ínívo
4 mirá é'a aasósói'a úmae kwénaaonana si'mátuwainasa naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasiti naaúmpa'a sínkaresa toómbá siménááowe-imayaa umásuwena
5 kwená anóndakonopakembo naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasi tááyaisana moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná
6 séna sáwíva'-masawemba 1,000 masawemba ógwitamai aménaumne sisaná mindákó séna ená aúváívimba íma 1,000 iye se 500 iye simái agai-simiyó sisaná mirá isaná
7 ó'a moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná séna sáwíva-ton-unamba 1,000 unamba aménaumne sisaná mindákó séna ená aúváívimba íma 1,000 iye se 800 iye simái agayaaó sisaná
8 mináímbó simbá anóndakomba simámáwana iséna kwená náaindaanka'a sáwí'a umái kárákwiraiwaintavena séna kawer-ímáyáágwárá-kwáási ontembá mirá óne siráiye. marapá-kwáási kentí imáyáarakemba ásagwimai mirámó ondawáí kawe'á íníye

simái kwémayaavo sámo kain-áyámpá'ó máyáan-kwaasi íma mirá kwéowe. miráumai anóndako kwená náaindaanka'a kárákwiraiwaintavena séna kawer-ímáyáágwárá-kwáási ontembá mirá óne siráiye Ísu siráiye.

9 Ísu simásuwena mináíntávéna séna ísáaro. marapá'á kentí óntandei túwa'naa íyasa kentí kwaási-i'a íya'a kentí óntambo ánásaindara'a kwíyómpa'o ésa iyónááon-kanaa kwíyómpa'a minkwáási tuwánésa aamoí umátinkanaaowe.

10 sáwíyan-tantaaka'a kawe'á umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a kawe'á umái kárákwiyonaaowe. sáwíyan-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyonaaowe.

11 marapá-tántááká'ó ímo kawe'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kárákwiyoro síníye.

12 marapá'ó Áánútumpaken-tantaaka'o ímo kawe'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tiména kendéímán-iye síníye.

13 íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásíti mayáí kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayáí kawe'á umái maésa moóráwaina mayáí sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayáí íma mayánááowe Ísu siráiye.

14 Ísu mináímbá súwasa ámáán-kawaa-kwaasi isésa óntantavai aamoí kwéesa pósa Ísuna awíráái suwaná

15 Ísu simátimena séna keinárawa'a kwaási túranka'a kawe'-máyáí kwémayaawasa tuwánésa sésa kawe-kwáásímán-owe kwésevo Áánútu kentí tááma kwétuwanaiye. amápa-tantaako áúmo mósá kwémaraan-tantaatavena Áánútu úwoisan-tantaa'an-iye kwésiye Ísu siráiye.

16 Ísu simásuwena séna Mósesi Áánútuna ámáámba simátímakaimba Áánútun-aaimo simátímakaawaimo agaimakáamba naaóvá'á maémáen-kwaasiye minávúmpín-kwáásíyé naaén-kwaasiye Yónimo nombó pétinkaraiwaiye ména mináímbá taag-wiyakáawe. ívé'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kwésimatimemba pósa kwaási Áánútu kawááipa'a tiyáántámba asirámaesa kwéusaveraawe.

17 maramá kwíyómba ánásanimbanivo Áánútuna ámáámba sáwíyan-aimba anón-aimba íma ánásena aasiyaasí kwaíkwai'a íníye.

18 moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwárá'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiye.

óísankwara-kwaasigonte Árásárásintei kwaasái.

19 Ísu séna moórá-aimba ísáaro. óísankwara-kwaasigo ména kawer-únánkwátói sáwíva'a makéna kawe-tómbá námae kwéiyisana

20-21 moóráwai áwí'a Árásárási íma óísamba makáiwai anón-karevu'a kwégaisana máyáísasa ayáí-tómbá amínana náníye sésa óísankwara-kwaasigona ontará'á móankaraawana máyáísana iyánkó téna minkárévú'á tauwá'naraiye.

22 naaémba ímo óísambo makáin-kwaasigo púwísasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a kunáí'maesa Ááváramumo kawe'-mápá'ó máyáipa'a móankaraawana óísankwara-kwaasigo púwísasa utámakaawana

23 sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anón-ai'a kwéisana ména mósá awánaimba némpa'a Ááváramuwe Árásárásiye máyaayana tuwánéna

24 aayamáívinkemba séna kesivoó Ááváramuwo sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anó-si'a kwéisa'a máyaumpo arumbó umásinke Árásárásimba ai'márénana kunkéna ayáánánáma nompí tu'mái simáávíra'a maráínana tasíyasi íno sisaná
25 Ááváramu séna kesááninko marapá'á máyaandara'a amápa-kawe-tantaa'a makáampo Árásárási sáwí'a umái méraivo mindáyavai imáyáa uwó. ívé'a kwemá kawe'á umái máyaivo embá áí'a ipá'á máyaane.
26 senda-áínkwárá'á imáyáa uwó. avumpimbá kuvakamá anómba kwáyáivo maankákémbá íma kunámaatewasa mivákémbá íma usámaaisewasa ónááovo anón-kuvaka kwáyáiye sisaná
27 óísankwara-kwaasigo séna kesivoó Ááváramuwo emó sénda-aintave'a simáme'a sé'a Árásárásimba ai'márénana kesivoná naaópa'a
28 éva'aasei kesívárawaisai méraavo kusimátimena sáwí-marupa'o iramó kaipá'á tevó simátimino sisaná
29 Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aine aúváívimba agaimakáamba pósa táápamai isánááowe sisaná
30 kesivoó Ááváramuwo ímanivo moóráwai pukáimpinkemba usásinena kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Áánútumpa'a kónááowe sisaná
31 Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-aai simátímakaawai siráan-aine ímo isésamo ésa pukáimpinkemba usásinkaiwain-aai íma isánááowe Ááváramu siráiye Ísu siráiye.

17

sáwí'a kwéon-kwasai.
Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Mááka 9:42-48

1 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ó'on-o'on-tantaa'a kwaásitopa'a tínasa kesáái tuwánááowe. évakarawai tésa kesáái kwéisaawaima kampar-áímbá tasimátimiyasa kesáái tuwésa kówíyasa kampa'ó síyawainopa'a sáwí-meyamba tíníye.
2 miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátíméwasa kesááimo ísaraan-iyampoi kesáái íma tuwésa sáwí'a osinó.
3 mindáyave'a kentúra'a kárákwiyoro.
kentí kwaásimo kembó sáwí'o umátinkaiya'o é'a keinárawapa'a mindáyave'a simátimiyasa sáwí'a únemo síya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro.
4 kentí kwaásigomo kembó sáwí'o umántínkáva'o kwéiyesamo kentópa'o tésamo sáwí'a únemo símae kwéiyiya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. mimbórá-táwaimo avakaetéra'o mirámó íya'o é'a íma imáyáa é'a ivá'á túwáaro Ísu siráiye.

Ísuwe aráápamai máyáan-kwasai.

5 suwasá Ísóigona aantá-kwaasi kwentávésa sésa esé aráápamaiya máyaundaya súwa'naa inatá esé aráápamaiya máyaundaya asiramáíya máéno suwaná
6 Ísóigo séna moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba to'makáawana áruma kwikéna anón-tainamba kwéiyintemba kesé kítoka'a aráápamai máyáamba pó'a naaémba anónka'a kesé aráápamai mé'a anón-taiyave'o sé'o taawí'mae anón-dompimba kunkaruwuwómó síyanamo éna mirá íníye. Ísu mináímbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayáí mayánááontavena siraíye.

mayái-kwáásítí mayáigóná kwaasái.

7 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mayáí-kwáásígómbá ai'máráawana mayáíma kwémaena kígauvakena'i. póíra'a kárákwiraindavakena'i. timbá ená toómbá emá agaimái naaó íma sésa
8 kavegavé umái kawer-únánkwátói uré toómbá agai-símí'a nasúwáana naaémba ená toómbá agaimái náníyone mirán-áímbá kwésewe.
9 sintembá mayáí-kwáási mirá kwéesa úwoi miwíti mayáí isasá mirá kwéomba pósa íma túwí'a mósá kwémaraawe.
10 miráumai keinárawa'a mirá kwée'a simátíméndantemba umái mé'a ánásanaaoka'a sé'a úwoi kwená mayáí-kwáásíyá úndaya póta úwoi kentáási mayáíyá mairáumne sé'a íma kentúma maimaé'a íyóro Ísu siráiye.

Ísu túma karón-kwaasi kawe'á umátínkarain-kwasai.

11 Ísu Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba Sámériyaa-marawe Káríri-marawe avumpin-ámpá'á kwéena
12 moórá-naopa'a kwéguwasa túma karón-kwaasi siyáánkai-kwaasi kwétesa némpa'o Ísumo túmba awánésa
13 aayamái sésa anóndako Ísuwo kentáá arumbá umásinkaao suwaná
14 Ísu tuwánéna séna mono'-máyáí-kwáásítópa'a kwé'a kentúma máagaraatinkewasa tuwánésa túma kawáúgwiye sénááowe súwasa aampa'á kumbá túma kawe'á umátinkowana
15 miwívínkémbá moóráwai áúma kawe'á umánkomba awánéna koyauweréna anónka'a tasiréna Áánútu áwí'a mósá maréna
16 Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairena súwi séna minkwáási íma Yútaa-kwaasi Sámériyaa-maravaken-kwaasigo súwi súwana
17 Ísu séna siyáánkai-kwaasi túma kawe'á umátinkaunda avaréíyain-kwaasi íma koyauwérááwana
18 kímborawai ó'om-baravaken-kwaasigo koyauweréna Áánútu áwí'a mósá kwémaraiye simásuwena
19 minkwáásígóntávéna séna kentáváí súwa'naa íníwaiman-iye sénda póna enáúma kawe'án-ivo kwaaó Ísu siráiye.

Áánútu kwená kwaási kawááin-kwasai.
Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41

20 súwasa ámáán-kawaa-kwaasi Ísumba áísaa esa sésa Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama nósa-tawaiya tíníyo suwaná Ísu séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba íma kanaán-umai túrandei awánanaaovo
21 Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba kwaási túra'a ááimba ásáraimba pósa maanká'á ópa'a kárákwiraiye íma kanaán-umai sénááowe Ísu siráiye.

22 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna naaémba kemá kwaási úrandako kúmónda-kanaa awánanae síyambanivo íma mirán-kánáámá suwánanaaowe.
23 évakarawai sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síyasa ó'owima sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síya'o íma áraire sé'a kóyáwé oró.
24 kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne.
25 misúnda-aimba íma paárurainasa aiva'á ívé'o máyáan-kwaasi tínaaemba umásinkesa sí'a índai'a umásinkanaaowe.
26 naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáentemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmónda mirá ónááowe.

27 Nówaa máyonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaaí máyówasa kwéuwana Nówaa naaúmpa'a non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe.

28 naaóvá'á moóráwai áwí'a Áróti máyonka'a íma Áánútuna imáyáa kwéesa mésa nombá toómbá kwénesa kwémeya úmae kwénaaesa kígauma naambá úmae naaémáémba

29 Áróti Sótómu-naopa'a tiyuwónka'a Áánútu óntankwara iraronkwárá'á kwíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe.

30 Áróti máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáyáantemba kemá kwaási úrandako ókwara'a kumpaárondara'a mirá ónááowe.

31 ókwara'a kúmóndara'a ontará'ó máyaiyan-kwaasi naaúmpakemba náaindaamba íma ó'a umayánááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi náaindaamba naaúmpa'o kwáyainda ó'a íma umayánááowe.

32 Áróti awainínkón-áái imáyáa oró. kwená náaindaamba tuwón-imayaa éna mógwantowana óntankwara iraronkwárá'á kuména tuvuwúwana pukáiye.

33 tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe.

34 simátime'a sé'a ókwara'a kúmóndara'a mindó'wáámbá kae-kwáási mimbórává'á tuúmá kwéreyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye.

35 minkánáá kaer-ínínkái toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye. [

36 kaekórái kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye Ísu súwasa]

37 kwená kwayó-kwáási sésa Ísóigoo emó sénda-aimba náávatavai seénó suwaná póímo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáímo máyáintenba Áánútu sínana súnda-aimba paáriniye Ísu siráiye.

18

moóráwai ketor-ínínkón-áái ísarain-kwasai.

1 Ísu séna aasiyaasí Áánútumpa'a námúnaa kwésesa túwáavo séna kwántámai-aimba simátimena séna

2 moórá-naopa'a aaimó isái-kwáásígó ména íma Áánútu áároi inkaiséna íma kwaásiti imáyáa éna máyáísana

3 mindáópa'a ketor-ínínkó ména aasiyaasí aaimó isái-kwáásígónópa'a tóyo éna séna sáwí'a umásinkanaesa kwéovo aaí súwa'naa umásinkaao sisaná

4 ayáátááka'a kwenáái íma ísarena naaémba imáyáa éna séna Áánútu áá'a íma inkaisé'a kwaásiti imáyáa íma é'a kwéunda pó'a

5 minínínkó kesópa'o timbá suwesaráánivaimpo'a áwa'naa ónaumne siráiye.

6 Ísóigo simásuwena séna aaimó isái-sáwí-kwáásígón-áái imáyáa oró.

7 Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna íma ayáátááka'a úwoi maéna miwí táái iséna

8 sáwí'o umátínkénka'a ááéma túwa'naa íníye. naaémba kemá kwaási úrandako ókwara'a kúmóndara'a máyaiyan-kwaasivinkemba kesááiyavesamo áraire sésamo kesémo aráápai-i'a ónááo. íya ónááoo tuwánanaumne Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna mináímbá siráiye.

ámáán-kawaa-kwaasigonte táákísi máyón-kwaasigontei kwaasái.

9 évakarawai kawe-kwáási úne sésa kentúma maé iyésa ó'on-kwaasi túma simái
sáwí'a umátínkén-kwaasiyavena kwántámai-aimba Ísu simátimena séna
10 kae-kwáásígórai moóráwai ámáán-kawaa-kwaasigon-ivo moóráwai táákísi-
ontamba máyáin-kwaasigo isasaráí anóm-bono'-naumpa'a námúnaa séyáe sésarai
iyóyamba
11 ámáán-kawaa-kwaasigo koku'á ména kwenáúma maé iyéna séna Áánútuwo kemá
évakarawai ontembá íma kwéumpo entávé'a súwi kwésune. umóyámbó maésamo
kampa'ó kwésesamo aarai-úmóyámbá maésamo ombá kemá íma mirá kwéune. maa
máyáiwai táákísi máyáin-umoyan-kwaasi intembá kemá íma mirá kwéune.
12 aasiyaasi-sóntáárá'á kae-kae-táwai monotávé'a imáyáa é'a íma toómbá
kwénaumne. aasiyaasi-kígáúgóná sontaará'á mayáúnda-yantaa'a taaínke'a kemá
avaréíyaimba maé'a moóráma embá áma'mae'a kwéiyune sisaná
13 táákísi máyáin-kwaasigo moóráva'a koku'á ména aigaemá éna kívairena séna
Áánútuwo kempímbá sáwí-imayaa kwáyáivo arumbá umásinkaao siráiye.
14 Ísu mináímbá simátimena séna ísáaro. Áánútu táákísi máyáiwaina sáwí-imayaa
mayáúwáísana Áánútuwe tágárotamai maéna kwená naaópa'a kwisaná ámáán-
kawaa-kwaasigo kwempímbá sáwí-imayaa úwoi kwáyáísana kwená naaópa'a kuráiye.
anón-kwaasi úne síyawaima Áánútu túwí'a móruna tuwánívo Áánútu aísamaivimba
máyáawaima Áánútu túwí'a maimaé iyíníye Ísu siráiye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.
Mátíyu 19:13-15, Mááka 10:13-16

15 simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkainkwae sésa iyámpói
tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási tuwánésa kóro suwaná
16 Ísu miníyámpóíyávéna tááyena séna teró. íma kóro sé'a tiyuwáíyasa kesópa'a
iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba
miráráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro.
17 árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóíraan-umai kenká'á
kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma
kawááiniye Ísu siráiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.
Mátíyu 19:16-30, Mááka 10:17-31

18 súwana moóráwai Yútaa-kwaasiti anóndako Ísunopa'a téna séna anóndakoo
kawe'ná'á óne. nóra umáíya aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónaumno súwana
19 Ísu séna kentáváí nóra séwa kawe'ná'á óne kwéseno. mimbóráwáí Áánútu kweyáá
kawe'ná'án-iye.
20 Áánútuna ámáámba á'a ísaraane. minámáámbá aúváívimba agaimaréna séna íma
aarai-úmóyámbá oró. kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma umóyámbá
máyáaro. íma kampar-áímbá simátinkaaro. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráiye
súwana
21 mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóírakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae
kwéiyune súwana
22 Ísu iséna séna kawe'á éma moórá-yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náaindaamba
ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-méyámbá
Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana
23 mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó
sáwí'a uráiye.

24 arunkó sáwí'a kwéuwana Ísu awánéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi
Áánútumo kwená kwaási kawááipa'o kwíyamba umbaí táníye.
25 moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóígó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai
kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba
makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa
26 mináímbá isésa áísaa esa sésa umbaí taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a
ménqaoo suwaná
27 Ísu séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu úwoi
kanaán-umai mégwétinkaiye súwana
28 Pítaa séna isaaó. kentáási naaópa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana
29 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaintavesa imáyáa
ombá naambáru'a tuwésa tuwaínímbáá'a tiyuwésa tuwaaísái tiyuwésa tinóvowi
tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miráumaimo túwáawaina
anondáma
30 marapá'ó máyáanka'a túwáán-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa naaén-
kanaa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiye.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.
Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34

31 Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena
moórá-ayampa'a tínkarena simátimena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá
naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo kwaási úrandakon-aai agaimakáan-aimba
paáriniye.
32 kembá sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaáráá'a kwésinkesa simái sáwí'a
umásinkesa tuwirááíma kwisinkésa
33 súwíruku'a nésa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a
usásinanaumne Ísu súwasa
34 kwená kwayó-kwáási nóin-aintavena siíyó sésa mináínkóná ááimbo aúpá'ó
kwáyontavesa íma ísámai kawer-ésa Yérúsaremu-naor-ampa'a kuráawe.

Ísu aúramba kavíkówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52

35 Ísu aampa'á kúmba Yéríko-naor-egwaa'a kúwana moóráwai aúramba kavíkówai
óntamba inaai simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai séna
36 sáwíva-kwaasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa
37 Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná
38 anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaao súwasa
39 aiva'á tun-kwáási áwáá'a aéésa sésa aaiseraaó suwaná mináímbá ivá kwétuwena
ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaao súwana
40 Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna áí'mae teró súwasa
áí'maesa egwaa'á tuwaná Ísu áísaa ena séna
41 nóin-tantaara embó arááímo táínda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo
súramba kawe'á umásinkaao súwana
42 Ísu séna kentáváí kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-iye sénda póna aúramba
kawe'á íno súwana
43 avekáámbá aúramba kawe'á umái awánéna Ísun-ánaaemba kwa'mái kwégwena
Áánútu áwí'a mósá marówasa sáwíva-kwaasi awánésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

19

Sákíyasina kwaasái.

1 Áánútu áwí'a mósá márówana Ísu Yéríko-naopa'a kóyaaitanae séna kúmba
2 moóráwai áwí'a Sákíyasi táákísi-ontamba máyón-kwaasiti anón-kwaasigo póna sáwívar-ontamba makéna
3 Ísumba awánanae séna úmba sáwíva-kwaasi úyatukowana ákí-kwaasigo póna íma kanaán-umai awánéna
4 maanámpá'á tíníyone séna minkwáási tínaaempakemba aiva'á úya'mai moóra-taiva'a usáatena máyowana
5 Ísu mintáígó ááimpa'a kwéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ená naaúmpa'a kónaumpo avekáámbá marapá'á kumuwó súwana
6 aamoí umásuwena avekáámbá marapá'á móruna tuwéna kunáí'maena kwená naaúmpa'a kúwasa
7 minkwáásíyómbá awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'a in-kwáásígóná naaúmpa'a kwégwiye suwaná
8 Sákíyasi kwená naaúmpa'a mósá ankena Ísóigontavena séna anóndakoo kesí óísamba avumpimbá taaínkaakai uré'a évaka'a ímo makáan-kwaasi timé'a évakarawai kampa'á simátiyuwe'a óntamba umóyámbá mairáunda pó'a éíyain-eiyain-umai tíma'mae'a kónaumne súwana
9 Ísu séna ívé'a maandáúmpá'ó máyáan-kwaasi kawer-ámpá'á métinkaumne. Ááváramu aísaavutantambo uráandayave'a mirá kwéune.
10 kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai enkáán-kwáási tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkaandayave'a kunkáumne Ísu siráiye.

siyáánkai-kwaasiti kwaasái.

11 mináímbá ísówana Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa kwesé kun-kwáási imáyáa ésa sésa Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba sáwíyanka'a paáriniye suntavéna kwántámai-aimba simátimena
12 séna moóra anóndakon-aai ísáaro. kámááni-kwaasi némpa'-marava'a máyáawana kotísaa onasamó kanaán-iye síya'o é'a kesí kwaásira'a takárákwiyonae séna
13 kwená mayáí-kwáási siyáánkai-kwaasi tááyaisasa tewaná óntamba kae-támayo-tamayo'a tiména séna koméraana'a minóntánkákémbá mayáí kwémayewa'a té'a évakar-ontankwara'a tamáyáano séna kówisasa
14 kwenamááraawi tíyántavesa umánkesa kámááni-kwaasi kosimátime'a sé'a ken-táárá'á íma takárákwiyiniye kosimátíméro sewasá kuráawe.
15 ánivo minánóndákómbá kárákwiyi-mayai ámáwana koyauweréna téna ááéma óntamba tímakain-kwaasi tááyaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana mairáao sisaná
16 aiva'á ámakaiwai téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayáí kwémae'a moóra-unan-ontamba mairáumne sisaná
17 anóndako séna kesí mayáí-kwáásígó kawe'á óne. sáwíyan-tantaaka'a kawe'á umái kárákwiraanda po siyáánkai-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná
18 moóra-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayáí kwémae'a siyáánkai-tamayor-ontamba mairáumne sisaná
19 ánivo éva'aasei-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná
20 moóra-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontamba ampantavímbá mú'úmai aúpá'á makáunda po mayáníyone.
21 emá asirayán-kwáási éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaana'a pó'a enáároi inkaisé'a úwoi aúpá'á makáunda po mayáníyone sisaná

22 anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo ónda pó'a kentáváímó séndantemba aaí simánkanaumne. kentáváí se asirayán-kwáási éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígauvaken-tomba kwénaane sénda po
23 kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máráan-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna
24 máyáan-kwaasiyavena séna maanóntámbá mairé'a kae-támayor-ontamba tokáiwaimba áméro sisasá
25 miwí sésa ímanivo kae-támayor-ontamba á'a tokáiye sewaná
26 simátime'a sé'a sáwíva-tantaaka'o kawe'ó umáímo kárákwisinkaawaima moórá-mora-yantaa'a tíménasa kárákwisinkanaaovo ímo kawe'ó umáímo kárákwisinkaawaivakemba makáan-tantaa'a máyáana'a
27 kesí namuro-kwáási kentáárá'á íma kárákwiyiniyone siráawai tí'mae'a kesópa'a tiré'a tínkamiyasa púwóro siráiye Ísu siráiye.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

28 Ísu mináímbá simásuwena aiva'á Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba
29 Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náór-egwaa'a kwéna kwená kwayó-kwáásíráí kae'á máti'marena séna
30 epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó.
31 moóránakomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé simámékaiyo súwasarai
32 kuyaná súntemba mimpói máyowasarai koawánésarai
33 ándáma koiyátúwóyana mimpóígó avowámá awánéna séna nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo súwasarai
34 mindárai sésarai anóndako ayáá'maena kwínkwáe simásuwesarai
35 áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáási paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaaí uwí'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa
36 sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa paákár-únánkwátói ayú'mái aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóira'a augwétámai kwégwena
37 Óríve-omapinken-ampa'a kumúmba Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa Ísun-ánaaemba sáwíva-kwaasi kwa'maé kwégwesa aamoí ésa ó'on-o'om-bayai kawe'-máyáí mayómba awárontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa anónkar-anonka'a sésa
38 Ísóigo ai'máráísana kunkáiwaimba Áánútu minkáwáánáá'á kawe'á kwéumankaiye. Áánútu kentááyavena séna paru umái máéro kwésimba póna kwenáwí'a anómba kwéiye anónka'a suwasá
39 misáwívá-kwáásívínkémbá évaka'a ámáán-kawaa-kwaasi sésa anóndakoo enánaaemba kwa'maé kwénaaon-kwaasiyavai se aaiseré nááóro siyó suwaná
40 Ísu séna simátime'a sé'a ímo aaimó senkákáí maanóntánkó kentáváíyé séna aaí sisinó Ísu siráiye.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.
41 Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kwéna awánéna kwaásiti ivi'á téna séna
42 paru umái kwémaewaina ááimba íma ísámai kawer-uráawe. ísarekaankasi paru umái máésino. ívé'a íma kanaán-umai kwéisaawe.
43 kentí namuro-kwáási tésa kentí naaópa'a taúkúmakesa maramá u'mái ontavímbá karí'á tásuwesa

44 kentí aarai-iyámpóígwara'a kwétinkamesa kentí naambá tawísíyuwanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaaemba umánkáamba pósa kentí namuro-kwáási tésa mirá ónááowe Ísu siráiye.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.
Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

45 Ísu mináímbá simásuwena Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi uti'mátuwena

46 simátimena séna Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna mindá kesí naambá Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iye agaimaréna siráiye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiye.

47 aasiyaasí anóm-bono'-naumpa'a Ísu simátíma'maena íyúwasa mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísuna ámááyu-aimba kwésuwasa

48 úwoi-kwaasi sáwíva'a Ísun-aai ísámae kwéiyuwasa tuvuwónááon-amba íma kanaán-umai avakáá uráawe.

20

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.
Mátíyu 21:23-27, Mááka 11:27-33

1 moórá-tawai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa

2 sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa égési-mayai kwémayaanda simásimiyo suwaná

3 Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á simásíméro.

4 ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa

5 miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire siráao síníye.

6 kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa sésa Áánútun-aai simásímakaiwai uráiye kwésemba pósa óntantamba mairésa sínkamonaaowe.

7 Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná

8 Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. égési-mayai kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiye.

ándá-aran-kigaura'o tavíyéwaiti kwaasái.
Mátíyu 21:33-46, Mááka 12:1-12

9 Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai ándá-aran-kigau úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana

10 arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'máráísana minkígáúrá'ó tavíyéwaitopa'a tisasá táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana

11 aanávómá moóráwaimba ai'máráísana tisasá minkígáúrá'ó tavíyéwai táto'mai tuvú'maresa sáwí'a umánkesa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana

12 aanávómá moóráwaimba ai'máráísana tisasá táto'mai tuvú'mrááwana naaemá kúmísasa awéntayuwaawana kówisana

13 aanávómá séna nóra ónaumno. kesááninko imáyáa ámakaundawaimba ai'máráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'máráísana tisasá

14 minkígáúrá'ó tavíyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta
tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánae sésa
15 táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntáyuwesa tuvúwówana pukáiye. Ísu
mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá mirá íníye.
16 téna kígaura'o tavíyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a
tavíyéro síníye Ísu súwasa mináímbá isésa sésa íma mirá oró suwaná
17 Ísu árimba tuwánéna tísaa umai isánae séna imáyáa oró séna Áánútun-aai aúváí-
kwandaaivimba maarán-áímbá agaimaréna séna
eróntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno
minóntánkó ávonkaamba uráiye
agaimaréna siráimba mináíntávé'a imáyáa oró.
18 kwíyamba minóntánká'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó
tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu súwasa
19 mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé simbá kentááyávéna siyé sésa
táto'mai tuvuwónae sésa umbá amápa-kwaasiyavena táá'a kówasa ivátukaawe.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.
Mátíyu 22:15-22, Mááka 12:13-17

20 ivátuwesa tátoranaaon-kanaa kárákwiyesa évakarawai ti'marésa sésa Ísun-aai
kwéisaan-kwaasimo ontembá té'a áísaa íyana sáwí-aimbo sínata táto'mai kámááni-
kawaanakonopa'a móankanaumne sésa ti'márówasa Ísunopa'a tésa
21 sésa anóndakoo árair-aimba kwése kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye
úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó
kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne.
22 emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Árómáani-kamaani-
kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási ámáána
araaisénaundaya'iyompo timénaum. íya timénaumno suwaná
23 Ísu miwí tááma iséna séna
24 moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana
séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyo súwasa Árómáani-kamaani-kawaanako
óikaamba isaná áwí'a kwáyáiye suwaná
25 Árómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro
súwasa
26 mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aaí siráawe. Ísu kwaási túranka'a ména íma
sáwí-aimba súwasa pósa íma aaí sésa tátokaawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.
Mátíyu 22:23-33, Mááka 12:18-27

27 íma tátowasa Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe
kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa
28 sésa anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma
ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye
siráiye.
29 moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí
maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana
30 kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana
31 kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa
avakaeté-kwaasi putásaawana
32 minínímbá naaémba pukáiye simásuwesa

33 Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai
minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayáníyo suwaná
34 Ísu séna marapá'á máyáan-kwaasi aaraí máyáawasa kwaaí máyáawasa
tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa kwéowe.
35 Áánútu tááyena séna pukémpinkemba usásine'a kwíyómpa'a uménaaowe siráimba
minínínákwá'á kwíyómpa'a uménaaomba aaraí íma mayáíyasa kwaaí íma mayáíyasa
ónááowe.
36 Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o mésamo ímo kwévuwontemba minkwáási
mirá ésa íma ókwara'a puwónááowe. pukémpinkemba usásinanaaomba Áánútuna
kwaásiman-owe.
37 kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba Mósesi mináíntávéna agaimakáiye.
aúváívimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana
mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune
Áísákaane Yákópone miwíti Áánútu úne siráiye. Áánútú mináímbá siráimba
minkáúmbó-kwáási á'a púwúwasa utamátínkaraambanivo
38 mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. Áánútu aúranka'a amáparawai
máyáawe Ísu súwasa
39 ámáámba sun-kwáási sésa anóndakoo kawer-áímbá simásimakaane suwaná
40 Ísun-aaiyavena táá'a kóntavesa íma áísaa úmaesa iráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
Mátíyu 22:41-46, Mááka 12:35-37

41 íma áísaa úmaesa íyúwana Ísu séna Káráísitima Téviti-andaraken-kwaasiman-iye
kwésevo
42 naaóvá'á Tévítima Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iye siráimba monor-ímá
agaimakón-auvai-kwandaaivimba Téviti agaimaréna séna erkesí Ísóigontavena Áánútu
séna
kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á
43 mara'á ména'a ená namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe
Áánútumo siráin-aimba Téviti siráiye.
44 miráumai Téviti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iye siráimbanivo nóraumaiya
kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iye Ísu súmba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna
Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iye.

ámáámba sen-kwáásíti aambá kwáráavo siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 11:37-54

45 sáwíva-kwaasi mináímbá kwéisowana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna
46 évaka'o ámáámbo sen-kwáásíti aambá kwáráávo. minkwáási ayáátáár-
ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaowasa pósa kwaási tuwánésa sésa
anón-kwaasiman-owe kwésewe. minkwáási mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-
kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa
kawe-tómbá kwénaawe.
47 minkwáási ketor-íníntí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási
suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe.
mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráiye.

21

ketor-íníNkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.
Mááka 12:41-44

1 simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména tuwánómba óntambo túwón-anaveumpimba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana
2 moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyáráámbá tuwómba Ísu awánéna
3 kwená kwayó-kwáásíyávéna séna árai'a simátime'a sé'a minkétór-ínínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontankomba usáyaaitaiye.
4 miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óísan-iyaaimba méniye Ísu siráiye.

anóm-bono'-namba tawisí-áímbá siráin-kwasai.
Mátíyu 24:1-2, Mááka 13:1-2

5 súwasa évakarawai anóm-bono'-nantavesa sésa kawer-óntánkákémbá úmakaawe. Áánútumba ámakaaan-tantaa'a konaarirí úmakaawata awánéta aamoiyá kwéune suwaná
6 Ísu séna aáno kwaási tésa awánaan-tantaa'a amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráiye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.
Mátíyu 24:3-14, Mááka 13:3-13

7 Ísu mináímbá súwasa áísaa esa sésa anóndakoo emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá íníyeya sénaumno suwaná
8 Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyoro. sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai únda póna minkánáá sáwíyanka'a tíníye sénááowe. mirán-áímbá síyawai tínaaemba íma kwáráaro.
9 áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaaknéná'i. isáíyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iye.
10 moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe.
11 ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. sáwíva-kwaasi tí'a íníye. kwíyómpa'a ó'on-o'on-tantaa'a paárína'a awáné'a táátavai ónááowe.
12 mintántáá'ó ímo paárínasa keinárawa'a táto'mai sáwí'a umátinkesa mono'-náúmpá'á mono-káwáá-kwáási aaivimbá maitinkésa ándáva'a mótinkanaaowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa táto'mai anón-kwaasitopare kámááni-kawaa-kwaasitopare mótinkesa aaí simátinkaiya'a
13 minánón-kwáási kesáái simátimenaaowe.
14 aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba íyana tirunkó íma umbaí taíno.
15 minkánáá kawer-ímáyáá timé'a aaí tááka'a tínkáana'a síyasa kentí namuro-kwáási íma kanaán-umai kentáái araaisésa íma usáyaaitanaaowe.
16 kentinóvowiye kentívá'awaawiye kentimááraawiye kentí kwaásiye tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaí simátinkaiyasa keinárawapinkemba évakarawai tínkamiya'a puwónááowe.
17 kentáváímó asiramáímo máyáantavesa amáparawai tíyámba umátinkanaaowe.
18 mirá ésa íma timambá tínkambai ánásanaaowe.
19 asiramáímo maé'o é'a kawe'á umái ménaaowe Ísu siráiye.

sáwí-kanaagona kwaasái.
Mátíyu 24:15-21, Mááka 13:14-19

20 Ísu mináímbá simásuwena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-kwáási taúkúmaraiya'a sé'a amápa-tantaa'a tawísíyuwanaaon-kanaa tiyé sénááowe.
21 Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. naaópa'o máyaiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa kóyáwé ónááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyónááowe.
22 minkánáá Áánútu sáwí-meyamba timínana Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinken-aimba paáriniye.
23 tímúkwarar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáá sáwí'a ónááowe. Áánútu maankwáásíyávéna áwáá'a tiyínana anón-umbai táníye.
24 ó'om-baravakewai évakarawai ayáátáá'-mankara'nei tínkamesa évaka'a tí'maesa ó'on-o'on-kwaasiti maravá'á mótinkesa ó'onkaa-kwaasi Yérúsaremu-naopa'a kárákwiyesa sáwí'a íyana Áánútu séna kentí kanaamá ánásaiye síníye Ísu siráiye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.
Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

25 Ísu mináímbá simásuwena séna aaváúrá'á kwíyónka'a oká'á ó'on-o'on-tantaa'a paáriniye. marapá'á ó'on-o'om-bapaken-kwaasi umbaí tiyáníye. uwí-nónkó anónka'a áái kwésena tuvántááva ínasa kwaási inkaisénááowe.
26 kwíyónko tora'naára'a ínasa kwaási sésa nóra íníyo sésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa anón-imayaa ónááowe.
27 kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe.
28 kemó súnda-yantaa'a ááimba ásámai paárína'a mósá awánanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanin-kanaa sáwíyanka'a tínímba pó'a to'mayaa umái mé'a mósá awánaaro Ísu siráiye.

29 Ísu mináímbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víki mindágwara ó'on-taigwara'a imáyáa oró.
30 aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe.
31 mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba sáwíyanka'a tíníye sénááowe.
32 árai'a simátime'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáriniye.
33 kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwai'a íníye Ísu siráiye.

34 Ísu simásuwena séna kentúra'a kárákwiyoro. uwo'aó'-nómbá né'a kavóná mé'a marapá-tántáá'á anón-imayaa ováínivo. mirámó kwé'o é'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kárákwiyoro.
35 kívo'o aumakáawanamo ímo imáyáa imbó kwaígomo tavágwintemba ó'on-o'om-baravaken-kwaasi íma kwéisenka'a kumúnavainivo
36 kárákwiyoro. námúnaa símae kwéiyiyana kemó súnda-yantaa'a kentópa'o tína'o é'a asiramái é'a kwaási úrandako súranka'a ménaaowe Ísu siráiye.

37 minkánáávímbá aasiyaasi-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenáái simátíma'maena kwéiyena enónka'a máápa'a kumbéna Óríve-omapa'a no'wáámba umaí'mai kwéuwasa
38 sáwíva-kwaasi aaváyaavimba ááéma Ísun-aai isánáe sésa anóm-bono'-naumpa'a umaí'mai'a úmae iráawe.

22

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.
Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

1 naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráín-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama sáwíyanka'a túwasa
2 mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé Ísuna ámááyu-aimba suwaná úwoi-kwaasiyavena táá'a kówasa íma avora'á tátoranaumne siráawe.
3 suwaná Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkewai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakérióti póna Sáátáánigo kwenarumpimbá koména imáyáa amúwana
4 mono-káwáá-kwáásítópare mono'-náká'ó kárákwirowaitopare kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa
5 isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná
6 Yútási owé séna ímo kwaásimo mépa'o é'a nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.
Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30
7 Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a
8 Ísu Pítaante Yóninte ti'maréna séna tíyótaasa í-tánómbá kogwégauviyata komandaanó súwasarai
9 mindárai sésarai náávara kogauvóyauyo suyaná
10 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámo maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo. kwemó naaúmpa'o iyínanamo
11 naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámékaiyo.
12 kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayaampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiye. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai
13 mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

Ísu kwená kwayó-kwáási toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórínti 11:23-25
14 tanómba nánááon-kanaa túwasa Ísuwe kwená aantá-kwaasiye toómbó naívá'á komáyówana
15 Ísu simátimena séna sáwíyanka'a sí'a índai'a umásinkanaaon-kanaa íma tiráina'a ááéma tíyótaasa í-tánómbá keinárawate nánaumne-imayaa úmae iráunda ívé'a minkánáá paárimba póta nánaumne.
16 simátime'a sé'a marapá'á maantánómbá íma ókwara'a nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a maantánónkóná ááimba avora'á kwáyaina'a nánaumne séna
17 ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna maimái moórá-mora-umai naaró.
18 simátime'a sé'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ókwara'a nánaumne séna
19 péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma tuwánaumne. miráumai kentávé'a imáyáa kwée'a námae íyóro súwasa

20 toómbá násúwówana ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna pérétimo timúntemba miráumai ándá-aran-domba tiména séna mindá kesí naaemán-iye kesí naaemá keinárawatavena kumínímba póna Áánútu séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaisa'a miráumai kentávé'a imáyáa kwée'a námae íyóro.
21 kembó namuro-kwáásírá'ó agaráátinkaniwai keséya ména toómbá kwénaiye.
22 naaóvá'á Áánútu séna kwaási úrandako puwíníye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásímó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayáníye Ísu súwasa
23 kwená kwayó-kwáási keáímbá sésa nááwa mirá ínísana siyó siráawe.

aiva-kwáásití kwaasái.
24 Ísuna kwayó-kwáási keáín-keaimba sésa kentáávínkémbá nááwa aiva-kwáási-í'a íníyo kwésuwana
25 Ísu séna marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaitamai asirayán-áímbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a ésa sésa kentáási anón-kwaasi kawe'á kwéowe siráawe.
26 keinárawa'a miráumaimo anón-kwaasimo ontembá íma mirá oró. keinárawapinkemba anómba ménae síyawai amáparawaiti mayáí túwa'naa oró. usáyaaitanae síyawai ó'owiti kwayó'á márááro.
27 marapá-kwáásívínkémbó toómbó ménamo kwénaiwai anón-kwaasin-ivo kísuvu'o kwéumamiwai sáwíyan-kwaasi imbánivo kemá kentí anóndako íma mirá é'a kentí kwayó'nákáání'a kwéune.
28 mirá úna'a kembó sáwí'o umásínkáanka'a kesé mé'a íma síyukaawe.
29 kesivo kentávéna séna kwaási kawááuwo siráintemba keinárawatave'a mirán-áímbá simátimenaumne.
30 kwaási kawáá ondará'á mé'a toómbá kwéne'a kawáá ondará'á mé'a Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-aanimbaati minándárákén-kwáási táái isé'a taaínkaa'a ónááowe Ísu siráiye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.
Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Yóni 13:36-38
31 Ísu Sáímonimba arumbá umánkena séna Sáímoniyo isaaó. owáímó to'máímo tuvimpí owanamó arú'ó marapá kúmísasamo anónka'a mósá máyáantemba kawe-tántáá'á mósá maé'a sáwí-yantaa'a úwoi kwáyaindayavena Sáátáánigo tísaa umai isánáe sína'a
32 mindáyave'a Áánútumpa'a námúnaa sé'a kesémo aráápamai máyaanda siyuwáanavo sé'a námúnaa siráumne. emá siyuwé koyauweré kesí kwaási asiramátinkaao Ísu súwana
33 Pítaa séna Ísóigoo ándáva'o áí'maesamo kwíya'o é'a kesé kóyauye. tuvuwíyamo puwína'o é'a kesé puwóyauye Pítaa súwana
34 Ísu séna Pítaao simáme'a sé'a ívé'a kokórigo íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavena siráiye.
35 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna óntambo inaainaaimó sií-únámbá íma maimaé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánáamba íma maimaé'a koró mináímbá ááéma sé'a ti'mákaunda moórá-yantaatave'a aáváán-kuráina'iyo súwasa miwí sésa ímaniye suwaná
36 Ísu séna ívé'a óntan-unamba makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. toón-únámbá makáiyawai minúnámbá maimaésa koró. taánasatama íma makáiyawai miwítí paákákén-únánkwátói ó'owima timésa óntamba mairésa taánasatama meéyán-uresa koró.
37 simátime'a sé'a naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba Áísáya agaimaréna séna

eráí'maesa sáwí'a uráan-kwaasi ermépa'a móankaraawe
agaimaréna siráimba kentávéna siráimba póna paáriniye Ísu súwasa
38 kwená kwayó-kwáási sésa Ísóigoo kae-tánasatama makáumne suwaná kwemó sún-ainkona ááimba íma ísóntavena séna á'aniye Ísu siráiye.

Ísu Kétésémaniva'a siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Mááka 14:32-42

39 Ísu simásuwena máápa'a kuména Óríve-omapa'a umaé'mae kwéuntemba iyúwasa kwená kwayó-kwáási ánaaemba kwa'maésa
40 íyúwana Ísu simátimena séna Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánúmpa'a námúnaa seró séna
41 tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-iye séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba
42 séna kesivoó embó ankáinamo e maanúmbáí-yántáá'ó kesópa'o tínímba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwáréna'a ená imáyáa kwáráano súwana
43 Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai paáréna asiramánkarowana
44 arunkó anón-umbai tówana Áánútumpa'a námúnaa asiramái kwésuwana umisimá naaeráámbá marapá'á úmae kumúwana
45 námúnaa simásuwena usásinena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tirunkó umbaí tówasa tuún-kwaigurówana
46 tayúsena tasimátimena séna tuúmó kwáyáamba usásine'a námúnaa seró. Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró Ísu siráiye.

Ísumba tátokaan-kwasai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

47 Ísu mináímbá kwésuwana sáwíva-kwaasi kwétuwana Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási kwemá misáwívá-kwáásívímbá aiva'á téna Ísumba paruvará umánkaindayavena Ísuna egwaa'á túwana
48 kampakómbá kwéuntavena Ísu séna Yútásiyo kemá kwaási úrandakomba kesí namuro-kwáásírá'ó agaráátínkéndayavai paruvará kwéumasinkaane súwasa
49 Ísuwe máyówai moórá-yantaa'o paárinin-imayaa ésa sésa Ísóigoo taánasataneiya karánaumno suwaná
50 Ísuna kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai taánasata maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígón-áá'a agáúsuwowana
51 Ísu étuwaao séna minkwáásígón-áá'a maimái kawe'á umánkaraiye.
52 kawe'á umánkowasa mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísumba tátoraiyanesa tamáyówana Ísu simátimena séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-iye sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a kwétewe.
53 sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé máyaundara'a íma kembá tátokaawe. ívé'a kentí kanaamá tisa'á tunínkóná asirayánkwárá'á mé'a kembá tátoranaaowe Ísu siráiye.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.
Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

54 súwasa Ísumba tátoresa áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankowana Pítaa tínaaemba nénka'a teémáyomba

55 mindánkóná naamaúva'a iramá agaimarésa máyówana Pítaa miwísé mara'á tamáyowana
56 iramá kawe'á umái kwégowana moórá-kwayor-arasigo téna Pítaamba takarákéna séna minkwáásígó kwesé máíwain-iye súwana
57 Pítaa séna ímanivo kemá íma awánáúnda-kwaasiman-iye súwana
58 sáwíyanka'a moóráwai Pítaamba taawánéna séna kwená kwaásivinkenda'a óne súwana Pítaa séna kemá ímaniye súwana
59 sáwíyanka'a moóráwai Pítaantavena asiramái séna árai'a súne. Kárírivakenda'a póna kwená kwayó-kwáásívínkéndá'án-iye súwana
60 Pítaa séna emó sénda-aimba íma kwéisaumne kwésuwana kokórigoma áái súwana
61 Ísóigo kwanténa Pítaamba awánówana Pítaa Ísóigo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a ívé'o kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúndana'an-iye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna
62 máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráiye.

Ísumba kanaáráá'a ánkaraan-kwasai.
Mátíyu 26:67-68, Mááka 14:65

63 Pítaa ivi'á tówasa Ísunka'a kárákwirowai kanaáráá'a ankésa tuvuwésa
64 aúrampa'a ampantanéí káátamakesa kwétuvuwesa sésa esáváí se Áánútumo usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésesa
65 ó'on-o'on-aimba simái sáwí'a umánkaraawe.

monor-ánón-kwáásítópa'a Ísumba ánkaraan-kwasai.
Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

66 aaváúmá usónka'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé torupamái máyówasa Ísumba áí'maesa móankowasa
67 sésa Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona simásimiyo suwaná simátíména'o é'a íma kawe'á umái isánááowe.
68 moórá-aimbo tísaa ona'ó é'a íma simásimenaaowe.
69 kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáíná ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uménaumne súwasa
70 amáparawai sésa ewá sé Áánútu ááninko úne kwéseno suwaná Ísu séna á'a sewé súwasa
71 miwí sésa kwesáváí siráimba póta mináíntávéta aavintá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwánaumne siráawe.

23

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

1 mináíntávésa misáwívárawáí usásinesa Ísumba áí'maesa Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankesa
2 aaimá simánkesa sésa minkwáásígó Yútaa-kwaasi kampar-áímbá simátimena miwítí imáyáa simái sáwí'a kwéena séna Árómáan-kamaani-anondakomba táákísi-ontamba íma áméro kwésena kwesáváí séna Yútaa-kwaasiti kawáánáá'á é'a Áánútu usásisinkaiwai úne siráiye suwaná
3 Páíráti Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánárá oónó súwana Ísu séna á'a séne súwana
4 Páíráti mono-káwáá-kwáásíyáváíyé úwoi-kwaasiyavaiye séna minkwáásígó íma sáwí'a uráisa'a awánáúmne súwasa
5 asiramái sésa Káríri-ayampa'a kwaásiti imáyáa kwéyavisena minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a taména mirá kwéiye siráawe.

Ísumba Érótinopa'a máánkaraan-kwasai.

6 suwaná Páiráti mináímbá iséna séna Káríri-ayampakendara'iyo súwasa
7 owé mináyámpákéndá'án-iye suwaná imáyáa éna séna Éróti mináyámpákén-káwáánáá'á póna ívé'a maanká'á Yérúsaremu-naopa'a tamáyáimba póna ai'máráanana kwenópa'a kwínana kwemá isáníye Páiráti simásuwena ai'marówasa ái'maesa Érótinopa'a máánkaraawe.
8 ayáátááka'a Éróti Ísuntavena kwésun-aimba iséna Ísumba awánaanana ímo awánáúnda-mayai mayáína'a awánanae súwasa Ísumba Érótinopa'a máánkarowana awánéna aamoí éna
9 ó'on-o'on-tantaatavena áísaa úwana Ísu íma aaí súmba úwoi máyowasa
10 mono-káwáá-kwáásíyé ámáámba sun-kwáásíyé mésa Ísumba simánkón-aimba asiramái suwasá
11 Érótiye kwená i-kwáásíyé Ísumba simái sáwí'a kwéumankesa kanaáráá'a ankésa anón-kwaasiti unáánkwátói umánkesa ái'maesa Páirátinopa'a ókwara'a máánkaraawe.
12 ááéma Érótiye Páirátiye aaisambá sirááyamba pósarai minkánáámá kawe'á umái máyóyasa Ísumba ái'maesa ókwara'a Páirátinopa'a máánkaraawe.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.
Mátíyu 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39–19:16

13 máánkarowana Páiráti mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye tááyena
14 séna minkwáási kesópa'a máanke'a sé'a kwaásiti imáyáa simái sáwí'a kwéiye kwésewe. kentúranka'a áísaa únana simánkáan-ainkona ááimba íma kwáyáísa'a awánáúmne.
15 Érótiye áísaa úyamba mináínkóná ááimba avakáá uwááekai úyana ai'máráísasa ái'maesa kesópa'a tiráawe. tuvuwíyanamo puwíníni'a uráimba
16 pó'a i-kwáási senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa [
17 Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba moórá-kwaasi tááyowana Páiráti minkwáási ayúrankowana miwítópa'a kúwana Páiráti séna Ísumba ayúrankanae súwasa]
18 amáparawai anónka'a sésa ímanivo tuvuwíyana pwínívo Párápásimba ayúrankaaao siráawe.
19 ááéma évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyómba moóráwai áwí'a Párápásima kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowasa sésa Párápásimba ayúrankaao suwaná
20 Páiráti Ísumba ayúrankanae-imayaa éna simátimuwasanivo
21 anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná
22 Páiráti ókwara'a séna nóra-sawira uráina'iyo. tuvuwíyanamo puwíníni'a íma uráimba pó'a i-kwáási senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa
23 anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae íyún-ainko Páirátin-aaigomba usáyaaitowana
24 Páiráti miwí táái iséna owé séna kemó sentembá oró séna
25 moóráwaimba ayúrankena kámááni-kwaasi áái'o tíyómbo moóráwaimba tu-vuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowaimba tááyowaimba Páiráti ayúrankena taaira'á tuvuwíyana puwíníye-imayaa untávéna Ísumba i-kwáásírá'á tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

26 timúwasa i-kwáási Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáási tátoresa Ísumbo tu-vuwónááon-taima áúgwaataran kesa sésa Ísun-ánaaemba tiyó suwaná mirá úwasa
27 sáwíva-kwaasi Ísun-ánaaemba kwa'mái kwéguwasa aaraiyómbá tirumbá umánkesa imá sirésa ivi'á támaesa ánaaemba kwa'mái kwéguwana
28 Ísu kwanténa séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. íma kesí ivi'á té'a kentí iyámpóíyavaiye kesáváíyé ivi'á taaró.
29 Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaama tínímba ageíníné ímo iyámpóímo tinkésamo náámbo tímakaan-inine aamoí kwéesa iyámpói-iyaaimba pó'a inkaisé'a kónaumne sésa aamoí kwéowe sénááowe.
30 minkánáámó tínímba sáwíyan-omakontavaiye anón-omakontavaiye sésa ááéma pukónáivo kítímae kusiráápaao sénááowe.
31 kemá aúná-tairaani'a únda pósa sáwí'a kwéumasinkaavo keinárawa'a aáyánkayan-tairaamba ombá pósa sáwí'a anómba umátinkanaaowe Ísu siráiye.
32 Ísu súwasa kae-kwáási sáwí'a urááyan-kwaasigwara'a tí'maesa Ísunte tínkamonae sésa tí'maesa
33 mimbárágó áwí'a a'nómayaampare supa'á kurésa Ísumba taaira'á tuvuwésa évarevar-akwampa'a kae-kwáási taaira'á tuvúsúmarowana
34 Ísu séna kesivoó mayáígóná ááimba íma awánaresa kembá sáwí'a kwéumasinkaamba íma imáyáa e sáwí-meyamba íma timé sáwí-imayaa maitiyuwaaó súwasa i-kwáási sésa kwená unáánkwátói nááwa mayáníyono sésa taaínkaar-urésa aávéima tésa usáyaaitaindawai mayáníye suwasá
35 kwaásiyomba mésa árimba awánésa Yútaa-anon-kwaasi kanaáráá'a ankésa sésa ó'owi túwa'naa ena Áánútumo usásinkaiwaimo énamo éna kwesáváí kwenáúma áwa'naa íníye suwasá
36 i-kwáásíyé kanaáráá'a ankésa ikaa'ó vón-domba maimaésa kwenópa'a tésa sésa naaó.
37 Yútaa-kwaasiti kawáánáá'ó émo e esáváí enáúma áwa'naa uwo suwasá
38 ááéma aúváíma agaimakésa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánáá'án-iye sésa agaimái Ísu a'nónká-táírá'á mósá makáawe.
39 mósá márówana sáwí'o uyan-kwáásímó tínkamuyan-kwaasigorai moóráwai Ísumba kanaáráá'a ankéna séna Áánútumo usásinankaiwaimo émo e enáúma áwa'naa e kenkáígwárá'á súwa'naa uwo súwana
40 moóráwai séna íma mirá siyó. Áánútun-áá'o kwéinkaiseraai mirá íma sésino. kwembó sáwí-meyambo kwéamentemba kenkáígwárá'á mirá kwéowe.
41 kwemá íma sáwí'a uráiwaimba sáwí-meyamba kwéamevo keiráí sáwí'a uráuyawainkai sáwí-meyamba kwéumasinkaawe séna
42 Ísuntavena séna Ísuwo ená kwaási kawáá indará'á kesí imáyáagwara'a uwó súwana
43 Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'a kesé kawe'-mápá'á méniyone Ísu siráiye.

Ísu pukáin-kwasai.
Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Yóni 19:28-30

44 súwana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúmá kaapa marówana túnkumba
45 anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba taváákaarumai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba onta tisuwówana
46 Ísu anónka'a séna kesivoó kesimambá enayáámpimba kwéto'maraumne simásuwena puwúwana

47 i-kwáásítí kawáánákó Ísumo puwúmba awánéna Áánútu áwí'a mósá maréna séna árai'a arupí-kwaasiman-iye súwasa
48 sáwíva-kwaasi koawánanaumne sésa torupamái máyón-kwaasi Ísumo puwúmba awánésa tirunkó umbaí tówasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwasá
49 Ísuwemo naaún-kwaasiye Káríri-ayamapakemba Ísun-ánaaemba kwa'maésa Yérúsaremuva'a tirón-inine nénka'a tamésa amápa-tantaa'a awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.
Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

50-51 awánowana moóráwai áwí'a Yósépi Yútiyaa-marava'a Árímátíyaa-naopakewai kwemá kawe'ná'á arupí umái máyowai Áánútu kwená kwaási kawáá íníye séna amu'maréna póna Ísumbo tuvuwónáe sun-kwáási tááiyavena íma owé siráiwai kwemá
52 Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana owé súwana
53 Ísun-auma taairakémbá tamaimái aúná-ampantavimba asááumai maimaésa kwaási aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámaresa kwaási íma makóm-buri-aivimba mámaresa
54 toómbó áká'maimo to'mayaa un-kánáá Yútaa-kwaasi agándon-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwésuntavesa Ísumba utamánkówasa
55 Kárírivakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo tirón-inimba Yósépi-ánaaemba kwa'maésa tésa Ísumbo utamánkomba taawánésa
56 tayauwerésa áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa úmakom-basawemba maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kwésa

24

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.
Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

1 agándon-kanaama úwoi máyówana ánásowasa aaváúmá usónka'a áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa úmakom-basawemba maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kwésa
2 awánomba anón-ontamba óikakemba á'a akwátukowasa awánésa
3 mimbúrí-áírá'á íyúmba Ísóigo Ísun-auma íma kwáyowasa awánésa
4 anón-imayaa ésa awánomba kae-kwáásírái túgáyáagaya ún-unankwatoi urésarai egwaa'á máyóyasa tuwánésa
5-6 táátavai ésa kívairowasarai sésarai púwísa'o máankaraam-buri-aivimba íma máyáivo usásinena kóuraivo íma maampímbá avakáá-oro. kwemá Káríriva'a úwoimo máyáinka'a simátímakain-aimba imáyáa oro.
7 maará séna kembá kwaási úrandakomba sáwí-kwaasira'a timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne siráiye suyasá
8 isésa simátímakain-aimba tááka'a marésa
9 mimbúrí-áímá tuwésa kwésa Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kum-baimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye mináímbá kosimátimesa
10 minínímbá moórá Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máríyaa úwana moórá araámáó kwemá Yémésimba anówama úwana moórá Yóánana úwasa miwísé máyón-inimba Ísuna aantá-kwáásíyávésa mináímbá kosimátímúwasa
11 isésa sésa úwoi kampar-áímbá sewé simásuwesa úwoi máyówananivo
12 Pítaa usásinena isaaiséna utamánkóm-buri-aivimba kokívairena awánómba am-pantanéímó asááúmaesamo máutamankaron-ampantawe su'mai kwáyowana awánéna koyauweréna mindáyavena anón-imayaa uráiye.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.
Mááka 16:12-13

13 anón-imayaa úwasarai mitáwai Ísuna kwaásivinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyáe siráái. mindáópa'a Yérúsaremuva'a ayáátáákakaamba kwáyowasarai Éméyási-naopa'a kóyáe sésarai Yérúsaremuva'a tuwésarai aampa'á kwégwesarai

14 Ísumbo éiron-aimba símaesarai kwéguyana

15 Ísu egwaa'á téna minkáé'náraiye kwéguwasarai

16 awánoyana Áánútu túrampa'a túntinkarowasarai íma aúyamai kawer-uyaná

17 Ísu séna nóin-aina aampa'á símae kwégooiyo súwasarai minká komésarai tirunkó sáwí'a kwéuwasarai

18 moóráwai áwí'a Kéríyópasi kwemá séna ívé-kanaama Yérúsaremu-naopa'a tóyo ésa éiraan-tantaa'a awánaraavo eyááma íya awánaraano áísaa ena súwana

19 Ísu séna nóra éiraana'iyo súwasarai mindárai sésarai Ísu Násáretivakewaintavairai kwésuye. Áánútun-aai siráiwai Áánútu aúranka'a asirayám-báyáí kwémaena asirayán-áímbá kwésimasimisata ísaraumne.

20 kentáási anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé Ísumba tuvuwíyanesa Árómáani-kamaani-kwaasigomba ámévana owé sisasá taaira'á tuvúwówana pukáiye.

21 kesáá Ísareri-kwaasiya séta kentáási kawáánárí'a éna Árómáani-kamaani-kwaasi usáyaaitaniyeya siráundaya tuvúwówana pukáiye. moórá-ainkwara'a kwáyáiye. tuvúwówana pukáimba kaumbo-táwai maisukáiye.

22 évakar-inimbo simásímén-ainta sáátavaiya kwéune. ívé'a aaváyaavimba ááéma utamánkaraapa'a kombá

23 kwenáúma íma kwáyáísasa koawánésa koyauwerésa tésa sésa kwíyómpakendarai tuwánáúnasaraiya sésarai pukáimpinkemba usásinkaiye séye tasewatá

24 kentáávínkémbá évakarawai utamánkaraapa'a koawánaawana minínímbó sen-tembá mirá éna íma kwáyáísasa awánaawe suyaná

25 Ísu séna sáwí-imayaagwara'a óye. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimarésa siráan-aintavekai íma ááéma áraire kwéseye.

26 Áánútu usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkanaaombanivo ságayan-ayampa'a uméniye mirám-biran-aimba Áánútu siráiye.

27 Áánútun-aai aúváívinkemba kwentávésa siráan-ainkona ááimba simátímakaiye. mináímbá Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara minkákémbá Áánútun-aai sirón-kwaasi agaimarésa siráan-ainkwara'a simátímakaiye.

28 simátimuwasarai kuyan-dáókona egwaa'á kuyaná Ísu kógwéyaaitowasarai

29 mindárai tátoresarai asiramái sésarai sáwíyanka'a enánivo kesérai méniyone suyaná mindáraiye naaúmpa'a uména

30 toómbá náíyanesa kwéuwana toómbá maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai timúwasarai

31 awánésarai Ísumba aúyoyana áúyokuwasarai

32 sésarai aampa'ó túyanamo Áánútun-aai aúváívinkemba simásímísanarai sirunkó anón-aamoi kwéiye sirááiye.

33 mináímbá simásuwesarai usásinesarai koyauwerésarai Yérúsaremu-naopa'a tuyambá Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye torupamái máyómba tuwánoyasa

34 miwí sésa árai'a Ísóigo pukáimpinkemba usásinena Sáímoninopa'a paárisana awánériye suwasarái

35 mindárai aampa'ó kuyan-áímbá simátimesarai sésarai toómbá topámbai símísakai Ísóigomba aúyarauye sirááiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mátíyu 28:16-20, Mááka 16:14-18, Yóni 20:19-23

36 mináímbá kwésuyana Ísu paáréna miwítí avumpimbá ména aánoumai máéro súwasa
37 inkaisésa kwaántá sewé sésa táátavai uwaná
38 Ísu séna íma táá'a kaíno. íma kaer-ímáyáá é'a
39 siyáánarumpin-avigwara sísamaivin-avigwara'a awáné'a kentávé'a kwemán-iye seró. kwaántá-kwaasi amagwárá ayáántánkwara'a íma kwáyáivo kembá úwoi kwáyáivo suwáné'a sine'á tátoraaro
40 Ísu simásuwena ayáánarumpin-avigwara aísamaivin-avigwara'a agaráátinkowasa
41 anón-aamoi kwéesa táátavai ésa anón-imayaa kwéuwana kwaántán-iye sevó séna Ísu naí-yántáá'á makáao tísaa ena súwasa
42 agaimakón-doyaa'a ámúwana
43 maimái túranka'a naráiye.
44 násuwena simátimena séna kesé úwoi máyaundara'a maará sé'a kentávéna Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara Áánútun-aai sirón-kwaasi agaimarésa siráan-ainkwara monor-ímá agaimarésa siráan-ainkwara'a árai'a paáriniye simátímakaundawe.
45 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba kawe'á umái isánááontavena miwítí imáyáa kawe'á umátínkaraiye.
46 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwínímbanivo kaumbo-táwai maisuwéna usásinainasa
47 kwená asirayánkwárá'á mésa aiva'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye agaimaréna siráiye.
48 awánaan-aimba simátíma'mae'a koró.
49 kesivo asiramái séna tíméndawaimba ai'máráanana keinárawate kumbéniye. Yérúsaremu-naopa'a máyaiyana keinárawapimba kumbéna kwíyómpaken-asirayamba timína'a awánaan-aimba simátíma'mae'a koró Ísu siráiye.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.
Mááka 16:19-20, aantá-kwaasi 1:9-12

50 simásuwena Ísu tí'maena Yérúsaremuva'a tuwéna Pétáni-naor-egwaa'a koména ayáándei káátarena séna Áánútu kawe'á umátinkaiye
51 kwésimatimuwana Áánútu airówana kwíyómpa'a iyúwasa
52 Ísuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésa tirunkó anón-aamoi kwéuwasa koyauwerésa Yérúsaremu-naopa'a tésa
53 aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwéiyesa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

Árúku kemá súnda-aimba ánásaiye.

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aai agaimakáiye. Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna maarán-áímbá agaimakáiye. Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-iye. Yóni séna kwemá Áánútun-aaigoman-iye siráiye. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-iye sénááontavai Ísu kawe'-máyáí ímo awánarom-bayai mairáiye. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-ámbá éna áraikona ááimba éna maí'mai'a ónááowaina ááimban-iye-aintavai áraire sewáí Ísu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaiye. aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áímbá Yóni agaimakáiye.

1 ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátínkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aaigoman-iye. Áánútun-aaigoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna

2 ááinka'a Áánútun-aaigoma Áánútuwe ména

3 amápa-tantaa'a úmarowana Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáá paárurain-tantaa'a úmakaiye.

4 Áánútun-aaigoma kwaásimo maí'mai'o ónááowaina ááimban-iye. miraúmai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena

5 túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaitena uvisínkaiye.

6 moóráwai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna

7 sámo kain-áímbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mináímbá isésa sésa árai'a Ísu Káráísitima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-iye sígwáe súwana

8 Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaindawain-aai maimaéna kuráiye.

9 Áánútun-aaigoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-iye. Yóni simátímakainka'a Áánútun-aaigoma marapá-kwáásívímbá kumpaáruraiye.

10 Áánútun-aaigoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáási kwená ááimba íma kawe'á umái awánaraawe.

11 kwenamáápa'a kumbáyowasa kwenamáára íma paru umánkombanivo

12 évakarawai paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiye suwaná póna miwíyávéna séna Áánútuna iyámpóíyomban-owe siráiye.

13 kwaási kentí imáyáavinkeni'a umái kwématinkaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóíraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóíraani'a kwéowe.

14 Áánútun-aaigoma kwaásima aúkena marapá'á ména kentáávímbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwárá arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíva'a kwáyon-kwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amúwana miságáyánkwárá'á máyowata awánaraumne.

15 Yónima kwentávéna amápa-kwaasi simátimena séna kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá paárurena ména póna kembá usáyaaitaraiye siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne siráiye.
16 paru-yántáá'á kwempímbá sáwíva'a kwáyáiwaima póna kentáá kawe'á kwéumasinkavata kwiyé.
17 naaóvá'á Áánútu Mósesimba ai'maréna séna kesí ámáámba simátimiyo séna naaémba Ísu Káráísitimba ai'maréna séna parumó ií-yántáá'á arupí-yantaa'a móruntimiyo siráiye.
18 naaóvá'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáási Áánútun-ane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mimbórái'a umái ména póna kwéagaraasinkaintaawe.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.
Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Árúku 3:15-17

19 Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-máyáí-kwáásínté Áríváí-andaraken-kwaasiyonte ti'márówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná
20 Yóni íma umémpa'a tuwómba avora'á séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitima íma kemá úne súwasa
21 emá nááwa'o. Íráiyaa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóvá'á Áánútu séna kesáái simátiminiwai Mósesiraan-kwaasi ai'máráanana kumíníye siráimba kwemá ewá'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa
22 miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimenda-aimba si'mákaawaiya kosimátimenaumne suwaná
23 Yóni simátimena séna Áánútun-aai simátímakowaima áwí'a Áísáya naaóvá'á agaimaréna séna
kavóná-marava'a moóráwai ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno
siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa
24 taáísaa-un-kwaasivinkemba évaka'a ámáán-kawaa-kwaasi miwímá
25 Yónimba áísaa esa sésa emó sémo Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyaama úne. Áánútun-aai simátiminiwaima Mósesiraan-kwaasi íma kemá úne. emó siráandanivo nóintavai nombá kwévetinkaano suwaná
26 Yóni séna kemá noné su'mai kwévetinkaunana kentí avumpimbó moóráwaimo máyáimba íma kwéawanaamba póna
27 aáno kesínaaemba tíndawaima kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kwená mayáímá kwémayaundayave'a pó'a kemá úwoi-kwaasi úne Yóni siráiye.
28 Yótáni-nonkona menávápá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áísaa uwaná Yóni mináímbá siráiye.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.
29 simásuwena usá aaváyaaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwísasamo Áánútumbo áméntemba kwétin-kwaasi amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai maitiyuwáíndayavena póna puwíníye. mindáyavena Áánútu ai'máráísana kúmímba póna puwíníye.
30 kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíníwaima kweinónkáámbá ména kembá kwéusayaaitaiyemo siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne.

31 Áánútumo usásinankaiwain-aai isé'a nááwantavesa seéo siráunda isa'á nombá kwévetinkaunda pósa Ísareri-kwaasi kwembá kawe'á umái awánanaaowe Yóni siráiye.

32-34 Yóni awánaron-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'iyo siráunda kwíyómpakemba Áánútun-amankoma mááiraamba úmaena kwe-nane'á kumbáísa'a awáné'a sááka'a makáunda póna Áánútu si'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana kesimankómá moórá-kwaasigo ane'á kumbaína emá awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá anómba umátinkaniwaiman-iye siráin-aimba sááka'a makáundara'a póna mirámó imbá awáné'a simátime'a sé'a kwemá Áánútu ááninkoman-iye Yóni siráiye.

Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

35 simásuwena usá aaváyaaraamba Yóniye kwená kwayó-kwáásiráíyé mésaya

36 Ísumo kúmba awánésaya uwaná Yóni séna minkwáási Áánútu ai'mákain-kwaasi póna amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíniye. kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwísasamo Áánútumbo áméntemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíniye súwasarai

37 mindárai isésarai Ísun-ánaaemba kwáróyana

38 Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávara kwémaeno kwántámai sésarai anóndakoo náávara kwémaeno suyaná

39 Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáúmpá'á komésaya aaváúmá toraétáápa'a marónka'a komáyáawe.

40 Yóni siráin-aimba iséna Ísun-ánaaemba kwakón-kwaasi moóráwai áwí'a Éndaru kwemá Sáímoni Pítaa ávákoma póna

41 aiva'á awaaómá avakáá-umai awánéna séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa máyáísa'a awánaraumne sirái. Mésíyaawe-kwi'a kwántámai Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráísitiye sembá mináwíkóná ááimba Áánútumo usásinankaiwaiman-iye kwésewe.

42 Sáímonimba áí'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáímoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráiye. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátáníyoe Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

43 usá aaváyaaraamba Ísu séna Káríri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umai áí'maena séna kesínaaemba kwaraaó siráiye.

44 kwemá Pétésáítavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-iye.

45 Vírípima Nátáníyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-aai simátímakowaiye Áánútun-aai aúváívimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-iye súwana

46 Nátáníyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawe-kwáásímán-iye kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai

47 kuyambá Ísu Nátáníyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a kwétiye súwana

48 Nátáníyo áísaa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seénó súwana Ísu séna Vírípima íma ááyarainka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana

49 Nátáníyo séna anóndakoo emá Áánútu ááninko e Ísareri-kwaasi kentáási kawáánáá'á óne súwana

50 Ísu séna víki-taigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne
súndayavai kentáváí se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená naaópa'a máyaana'a
imáyáavinkemba awáraundayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaitanin-tantaa'a
naaémba awánaniyone.
51 árai'a simátime'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínasa kwíyómpakemba
kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a iré kunke
íya'a tuwánanaaowe Ísu siráiye.

2

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

1 ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamái mésa aaraí kwétokwaa-
esa Ísumba anówama komáyowasa
2 Ísunte kwená kwayó-kwáásíyé tááyowasa komáyówana
3 ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-
domba ánásaiye súwana
4 Ísu séna kesí mayáíyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí ááimbo
suwánanaaon-kanaama íma tiráiye súwana
5 Ísumba anówama mayái máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráiye.
6 Yútaa-kwaasi tiyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai
ava'moraéma anó-sawei-anama kwáyowana
7 Ísu mayáímó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávímbá nombá atímai ógwitaaro
súwasa atímai ógwitamarowana
8 Ísu séna évaka'-nomba umaé'a toónká'ó kárákwiraiwaimba mááméro súwasa mirá
uwaná
9 mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirowai néna séna
náávaken-dona'iyomo súmba mayáímó máyón-kwaasi Ísun-aai kwéisesa awánaraawe.
náávaken-dona'iyo séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna
10 amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-
aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-árán-
dómbá kwésimene siráiye.
11 Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyáí-áwáámé'á úmba kwená ságayamba
agaráátinkowasa kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa áraire Áánútunopakemba
kunkáiye siráawe.
12 minkákémbá Ísuwe anówawe minávárawáínondawe kwená kwayó-kwáásíyé
miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwíyanka'a kumbéraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.
Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Árúku 19:45-46

13 naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo ún-kanaama ákíse
kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna
14 anóm-bono'-naumpa'a iyúmba mivá'á kwaásiyomba mésa monotávésa pu-
rumakambá sipisípima máái-numama kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba
kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna
15 ándánankakemba taámbá tarórumaena mindánei purumakambá sipisípima tusú
úmaena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena
16 máái-numamo meéyámbáron-kwaasiyavena séna maimaé'a kóro. kesivoná
naaúmpa'a íma máákéti maré'a maimaé'a kóro Ísu súwasa

17 kwená kwayó-kwáási awánésa sésa naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútuwo ená naambá sáwí'a ovó sé'a ávááraumai imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináímbá kwená kwayó-kwáási tááka'a makáawe.

18 Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná

19 Ísu séna maambónó'-námbá tawísíyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanaumne súwasa

20 sésa maambónó'-námbá ayáátááka'a 46 ira'a mayáímá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanaumne kwésene sumbánivo

21 mono'-nántávéna siráimba kwenáúyavena siráiye.

22 naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usásinankainka'a kwená kwayó-kwáási mináímbá tááka'a makésa sésa Ísu siráin-aimba árair-aimba siráiye sésa Áánútun-aai aúváívinken-aimba árair-aimban-iye siráawe.

23 naaóvá'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáárá'á Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawe'-máyáímá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáiye sumbánivo

24 Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináímbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tívókari'a kembá umásinkanaaowe séna

25 kwaási íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináímbá siráiye.

3

Níkótimasima Ísumba áísaa uráin-kwasai.

1 moóráwai ámáán-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawáánáá'á áwí'a Níkótimasi

2 kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-aai simásiminiyondayavena embá ai'máráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawe'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana

3 Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwara'o aúnáraan-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana

4 Níkótimasi séna anón-umáguraavo nóraumai aúnái'a ónááoo séna tinóisai tirumpimbá íma ó'a komáíyasa matinkánááowe súwana

5-6 Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matínkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátínkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúnái'a kwéowe. ímo nonkwárá Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátínkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe.

7 ókwara'a aúnáraan-umai matinkáníyemo súnda-aintavena íma áá'a kaíno.

8 maarán-áímbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyáavinkemba kwénaaisasa ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávara kwénaaiyo kwésewe. mirámó intembá Áánútun-amankoma miráráán-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana

9 Níkótimasi séna nóra ena mirá íníyo súwana

10 Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aaí kwésimatimendawai óndanivo mináímbá íma isááne.

11 árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isa'á íma kwéisaawe.

12 mirá kwéon-tantaa marapá'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono.

13 íma kwíyómpa'a irésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a kumpaáruraundawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne.
14 naaóvá'á Mósesi óntandei iraankavayaambá tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónáesamo un-kwáási awánésa íma pukáawe. mirámó uráintemba kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa
15 kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnái'a umái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu siráiye.

16 Áánútu marapá'á máyáan-kwaasiyavena ávááraumai aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwená egwaa'á aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe.
17 marapá-kwáási aavimbá maitinkaaó séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáási sáwí-imayaavimba máyáawima kuntí'mai kawer-ámpá'á métinkaao séna Áánútu ááninkomba ai'marówana kunkáiye.
18 Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aaivimbá maitinkánívo ímo árairemo kwésewaima á'a aaivimbá maitínkaraiye. Áánútu kímbora-aaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésentavena á'a aaivimbá maitínkaraiye.
19 sámo kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaási sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámo kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aaivimbá kwémaitinkaiye.
20 sáwí'o kwéowai sámo kamátinkaiwaintavesa íma kwétinkaisasa kesí mayáímá paárivo sésa íma sámo kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'o kwéowai mirá kwéovo
21 arupímo kwéowai sámo kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'o kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

22 minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé komésa nombá kwévetinkowana
23-24 minkánáávímbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Sérími-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwáyopa'a máyowasa kwaásiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa
25 Yónina kwayó-kwáásíyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesimá kwesiman-esa
26 Yónina kwayó-kwáásíyómbá kwenópa'a tasimámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menávápá'á esé méraiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva-kwaasi kwétoyo owe suwaná
27 Yóni séna Áánútumo tímísasamo ombá mindá miwínéímán-iye.
28 kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo si'marówa'a kwená aiva'á tiráumne siráunda-aimba ísaraawe.
29 maarán-áímbá imáyáa oró. aúná-ininkomo awaikónópa'o tisanamá awaikó amááraanarawa'o aamoimó onten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoí kwéune.
30 kwemá anón-kwaasi imbá póna kwenáwí'a iyínívo kemá kíto-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníye Yóni siráiye.
31 kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaitaraiye. maankákén-kwáási marapá-kwáási pósa marapá'ó kwéon-tantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaitarain-kwaasi póna
32 awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésisasa íma kwéisaambanivo

33 kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iye sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iye kwésewe.
34 Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-aai kwésisasa mináíntávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iye kwésewe.
35 Áánútu avowámá éna ááninkomba arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráiye.
36 ááninkon-aaiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maíyawai aúnái'a umái maí'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísámaimo kawe'ó kwéiyawai íma aúnái'a umái méwana Áánútumo áwáá'o tíyímba miwísé aasiyaasí kwaíkwai'a isasá kwémaewe.

4

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

1-3 Yóni nombó pétinkarain-kwaasi Ísumo pétinkaraimba kóyaaitamai-kwaasi pétinkaraiye. ánivo Ísuma íma pétinkaraivo kwená kwayó-kwáási pétinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba kóyaaitamai-kwaasi kwévetinkain-aimba ámáán-kawaa-kwaasimo ísón-aimba Ísu iséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Káríri-ayampa'a kónáe séna
4 Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna
5 kúmba Sámériyaa-ayampa'a Sáíkaa-naopa'a naaóvá'ó Yákópomo ááninko Yósépimbo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba
6 Yákópo nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana Ísumba ávón-kówana mimbáíká'á kwáyá'wái komáyowasa
7-8 kwená kwayó-kwáási toómbá meéyán-onae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana
9 minínínkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba úmpo íma nombá usimiyó siyó siráiye. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó siyó súwana
10 Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo amínín-tantaa'a íma awánaraane. nombá usimiyómó súnda-kwaasigona ááimba íma suwánáánda-kwaasi úne. kesí ááimba suwánáándawairaankasi kwántámai se aasiyaasí maí'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino súwana
11 minínínkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-anavina maí'mai'o ónááon-domba uwíníyono.
12 kentáá síkwá'náoma Yákópoma maandóm-báí'á u'maréna kwená sipisípiye kwená akúnté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe. kemó súnda emá timíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaitaniye kwésune súwana
13 Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a nontávéna tinkánívo
14 kemó tíménda-nombo náíyawaimo éna íma ókwara'a nontávéna tinkáníye. kemó tíménda-nombo náíyawaimo éna tirumpimbá nonayumpinkémbó usausa intenkáámbá ínasa pósa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwana
15 minínínkó séna emó sénda-nomba símína'a naananá nontávéna íma sinkáína'a íma maampínkémbá tauwónaumne súwana
16 Ísu séna enawaikómbá koááyamai áí'mae tiyó súwana
17 séna kesuwairíyaaimba úne súwana Ísu séna emá árai'a séndamanivo
18 éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaenda isamá ívé'o minkwáásígó emó máyaanda íma enawai'á isamá po árair-aimba simásimene súwana
19 minínínkó séna kemó imáyáamo únda Áánútun-aai simátimendana'a óne.

20 Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma sésa maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá máráaro siráawa'a keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa mósá máráaro sewé súwana
21 Ísu séna kemó sendamá áraire siyó. moórá-kanaamo tínímba maanómákákwárá Yérúsaremu-naopakwarare su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná imáyáa mósá maránááowe.
22 keinárawa'a Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa máráambanivo kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna moóráwai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae síníwai Yútaa-kwaasivinkemba paáriniye siráiye.
23 kesivo séna kesí imáyáama mósá maráíyamba íma tóikakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa mósá máráaro siráimba miráumai moórá-kanaama kwétisasamo árai'o kesivoná imáyáamo mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránááowe.
24 Áánútumba áúma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miráráán-umai Áánútuna imáyáamo mósá máráambo ombá kwenamankó túwa'naa isasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá máráaro súwana
25 miníninkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitiye sewáí kumíniye. kumíndara'a amápa-tantaatavena simátiminiye sewa'á ísaraumne súwana
26 Ísu séna mináímbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráiye.
27 Ísu mináímbá súwasa kwená kwayó-kwáási koyauwerésa Ísumo Sámériyaaininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-íninkóntávéna kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-ímáyáámá ésa miníninkóntávéna nóintavaiya kwéankaisana íyóimayaa ésa Ísuntavesa nóra séna miníninkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná
28 miníninkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna
29 amápa'a uráunda-yantaa'a paárurain-kwaasi máyáiye. Áánútumo usásinankaiwaiya'iya taawánaaro súwasa
30 naaópa'a tuwésa Ísunopa'a tumbá
31 Ísuna kwayó-kwáási Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amatáárá'á suwaná
32 Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa
33 kwená kwayó-kwáási keáímbá sésa nááwa toómbá maimaéna máámakaiyo suwaná
34 Ísu séna toóntávénamo tááimo kwétinkaintemba si'mákaiwain-aai isé'a kwená mayáímá maimaé'a kwégwe'a ánásanaundayavai kwésinkaiye.
35 kígauva'a kwáyáin-tontave'a éíyain-kwiyomba ánásainana ávuma káínata áká'mai torupánaumne kwésevo kemá sé'a awánaaaro. ívé'a maankánáámá toómbó ávumo kaintembá miráráán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiyónááowe.
36-37 kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawe'méyámbá mayáíyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránááowe kwésewe. miráumai kígau íyawaigwara akaráíyawaigwara'o ésarai aamoí ónááowe.
38 ó'owima kígau úmakaamba isa'á kemá ti'máráúna'a ó'owiti mayáívínkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátímakaiye.
39 ánivo miníninkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruraiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáópaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iye sésa
40 Ísunopa'a tésa sésa kentáási naaópa'a tamaiyó suwaná Ísu kae-táwai koména
41 aaí simátimuwasa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iye sésa

42 minínínkómbá simámesa sésa íma enááiye su'maiyavetaanivo kwenáái ísaraundayaveta séta marapá-kwáásí sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iye siráawe.

Ísu moórá-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

43 Ísu kae'-nó'wáámbá kwaéna mindáópa'a tuwéna Káríri-ayampa'a kónáe séna kwéna
44 séna Áánútun-aai simátímíwain-awi'a kwenamáára íma mósá máráavo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá máráawe súwasa
45 miráumai Káríri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáásí aamoí umánkaraawe. ááéma tíyótaasa í-tánón-kánáárá'á miwí Yérúsaremu-naopa'a komésa Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.
46 aamoí umánkówana Ísu Káríri-ayampa'a kwénaaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáin-daopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana
47 Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana
48 Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiyave'a áraire sénááowe súwana
49 anóndakoo kesáánimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyó súwana
50 Ísu séna enáánimba asóvagwivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba
51 aampa'á kúmba kwená mayáí-kwáásí tésa sésa enáánimba áí'a éránkaraiye suwaná
52 tísaa ena séna kesáánimba nósa-tawaiya áí'a éránkaraiyo súwasa sésa tíndauma kwáyá'wái kokotámba éránkaraiye suwaná
53 avowámá imáyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvagwiyemo siráimba árai'a siráiye súmba pósa kwená akúmpákén-kwáásí amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe.
54 Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a komáyomba moóráma kawe'-máyáí-áwáámé'á uréna minká'á miníyámpóígómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

5

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

1 aáno Yútaa-kwaasi monotávésa tanómba kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái.
2 Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipisípigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana
3 mindónkón-awampa'a kwááyu-namba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá tí'a ún-kwaasiyomba évaka'a túgavitan-kwaasiyonte tíyayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó píví'namaemo kúmba amu'marésa máyówana
4 moórá-mora-tawai kwíyómpakewaima nompímbá kumúwana nonkómá píví'namae kúwana aiva'á nompímbá kumúwaimba áí'a éránkaraiye.]
5 tí'o ún-kwaasiyompimba moóráwai ména ayáátááka'a 38 ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana
6 Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéiye-imayaama éna áísaa ena séna embá asóvaiyavai kwéankaiyo súwana
7 séna nonkómá píví'namae kwíndara'a sí'maimo nompímbó sinkáníwaima íma máyáiye. kemá kumónáe'a úndanivo moóráwai kembá kumáyaaitena nompímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwoi kwáyáiye súwana

8 Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé kwaaó súwana
9 avekáán-umai ái'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráiye.
Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa
10 Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po
ená tuvai'á maimaé kwégonda aambá áúmbakaawe suwaná
11 séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaaó siráiye súwasa
12 miwí áísaa esa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaómó siráiwai nááwa'iyo suwaná
13 sáwíva-kwaasivimba Ísuma áúyokuwana póna asóvamankarowai séna áwí'a íma
isáúnda-kwaasiman-iye siráiye.
14 simásuwena aáno anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna
ái'a éránkáimba po sáwíyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwaao súwana
15 iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátimena séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-iye
súwasa
16 Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa
Yútaa-kawaa-kwaasi Ísumba sáwí'a umánkámae íyúwana
17 Ísu séna kesivo aasiyaasi-táwai mayáímá kwémayaimba pó'a miráráán-umai
mayáímá mayánaumne súwasa
18 agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-iye
sirónta vaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá
Áánútuma kesivomán-iye sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbórái'a umái máyauye
siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowáná kwaasái Ísu siráin-kwasai.

19 suwaná Ísu simátimena séna árai'a simátime'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí
imáyáavinkemba únda kesivomó imbá awáné'a mirá kwéune. kesivomó intembá
ááninko kwéune.
20 kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye.
usáyaaitanim-bayai agaráásinkaina'a mimbáyáí máyáana'a táátavai ónááowe.
21 kesivomá pukáampinkembo usásintinkaintemba ááninko kesí imáyáavinkemba
usásintinkanae'a kwéune.
22 kesivo séna íma aaivimbá maitinkánaumpo aaivimbó maitinkáním-bayai
kesááninkomba ámakaumne siráiye.
23 aaivimbó maitínkáanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá máráantemba
ááninko súwí'a mósá maránááowe. kesúwí'o ímo mósá maráíyawaimo ésa kesivomá
si'mákaiwai áwí'a íma mósá maránááowe.
24 árai'a simátime'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó
kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaási máyáawaina
ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma
aaivimbá maitinkánaumne.
25 árai'a simátime'a sé'a moórá-kanaa kwétinasa pukáiyan-kwaasi Áánútu ááninko-
saai isánááowe. isáíyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe.
26 kesivomá kwaási máyáawaina ááimban-iye. asirayámbá siména séna mirámó
úndantemba kwaási máyáawaina ááimba óne siráiye.
27 kemá kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo
kentávéna séna aaivimbó maitinkáníyonda-mayai amúne siráiye.
28 mináíntávéna íma táá'a kaíno. moórá-kanaamo tínímba utamátínkaren-kwaasi
amápa'a kesáái isésa
29 utamátínkarepakemba usásinanaaowe. kawe'ó uréwaimo usásinesa aúnái'a
umái maí'mai'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo usásinaiya'a aaivimbá maitinkánaumne.
mináíntávéna íma táá'a kaíno Ísu siráiye.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

30 Ísu simásuwena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo si'mákaiwaima simásímakaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aaivimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umai aaivimbá maitinkánaumne.
31 keyáámo kesáváímó súndarakai kamparé sesinó.
32 moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésiye.
33 keinárawa'a évakarawai ti'márówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáísaa uwaná Yóni kentávéna séna árai-kwaasiman-iye. kosimátíméro siráiye.
34 kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentáváí siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae-imayaa kwée'a mináímbá kwésimatimune.
35 oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwíyanka'a aamoí uráawe.
36 moórá-yantaakoma Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. kesivomó simásímakaim-bayaima kwémayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye.
37 kesivo si'mákaiwaima kwegwárá'á kentávéna simbánivo kwenáái ísámai íma kawe'á é'a kwenane'á íma awánaraawe.
38 si'marówa'o kunkáundayave'a íma áraire kwésemba póna Áánútun-aai íma tirumpimbá kwáyáiye.
39 keinárawa'a sé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-aai aúváívimba awána-awana kwéowe. mináúváívímbá kesí ááimba agaimárówa'anivo íma kawe'á umái ísaraawe.
40 kawe'ó umáímo isé'o kesópa'o tékaankasi aúnái'a umái maí'mai'a osino.
41 kwaási kesúwí'a anómba umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune.
42 Áánútumbo ímo tirumbó áménka'a kwétuwanaumne.
43 kesivomá simásímakaintave'a kunkáundanivo íma kawe'á umásínkaraawe. ánivo moóráwaimbo kesivomó ímo simámakaindawaimo tína'o é'a kawe'á umánkanaaowe.
44 keinárawa'a sé'a kwaási kentáá súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáá súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentávé'a áraire sesinó.
45 kesivo aúranka'a íma aaivimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóvá'á ámáán-aimba agaimakáiwai aaivimbá maitinkáníye. Mósesi kwésuwa'naa iyémó sewáímó éna kwemá aaivimbá maitinkáníye.
46 Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-aaiyave'o árairemo kwésekaai kesááiyave'a áraire sesinó.
47 Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwésemba pó'a kesááiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráiye.

6

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Árúku 9:10-17

1-4 naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tíníye kwéuwana Káríri-kwaaunkona menávápá'á Ísuma nompí-sípívímbá kwéna minkwáúnkóná moórá-awi'a Táípíriyasi nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaaemba kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívínkémbá marapá'á ásávesa omápa'a umáyówasa

5-6 sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna imáyáama éna séna naaémba mirá ónaumpo aiva'á Vírípimba áísaa umai isánáe séna áísaa ena séna náávakena toómbá meéyámba'maiya tíménara nánááoo súwana
7 Vírípima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya timúnasaya naasinó súwana
8 moórá-kwayo-kwaasi Sáímoni Pítaa áváko áwí'a Éndaru
9 kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwárá'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe súwana
10 Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mara'á máéro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á máúmba minkwáásívínkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima máyówana
11 Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á timúwasa miwímá tímúwana toómbó nontenkáán-umai noyáá'a miráumai nowaná tímú'a vówasa miwítí imáyáaomo úni'a uwaná
12 kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'a tuwé'a máyáaro súwasa
13 éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-ayaivinkemba sísamaivakemba kae'á kum-baimái-unampimba áítumai ógwitowasa
14 Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-aai simátímíwaima íya awánáúnda-awaame'a isatá awánáúmne sésa kwéamu'maraundawaiman-iye sésa
15 kentáási kawááíta íníyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áímbá iséna íma mirá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iráiye.

Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 14:22-23, Mááka 6:45-52

16 Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáási nonkwaúnkón-awampa'a kumésa
17 Kápénéamuva'a kónáe sésa nompí-sípívímbá usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáámba aúkúwana
18 anón-undaoma kwétena nonkómá tuvántááva kwéuwasa
19 tamayó'nei nombá tuwíntámaesa ayáátááka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana
20 Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máéro súwasa
21 aamoí ésa sésa nompí-sípívímbá usámaaisaao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiye.

Ísumba avakáá uráan-kwasai.
22 aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tíndauma kímbora-nompi-sipima kwáyáísana Ísuma íma mimpímbá kwisasá kwená kwayó-kwáási miwíyé su'mai kuráavo Ísuma náávara máyáiyo siráawe.
23 évaka-kwaasi nompí-sípívímbá Táípíriyasivakemba kwétoyo-esa tíndauraamba Ísu Áánútuntavena súwi súwasa kwaásiyomba toómbá néiron-ayampa'a tésa
24 Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé íma máyóntavesa tivakáá ónáe sésa mindómpí-sípívímbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu maí'mai'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.
25 Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba awánésa sésa kesí anóndakoo nósa-tawai maayá'á tiráano suwaná
26 Ísu séna maísáaro íma kawer-áwáámé'á agaráátínkaraundayave'a kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a kwésivakaa-owe.

27 toómbó ímo kwaíkwai'o índa-tontave'o é'a íma mayáímá maé'a kwaási maí'mai'o
ónááon-tontave'o é'a mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda kemá kwaási úranda'a
kumpaáruraundawai mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá kentávéna séna aamoí
kwéumankaumne. kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa
28 áísaa esa sésa nóraumaiya Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná
29 Ísu séna kentávé'o sé'o árai'a Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá
mindá Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa
30 nóra awaamera'i. ímo awánáúnda-awaame'o inatáámó éta awánétaamo éta séta
árai'a Áánútuma embá ai'máráísama kunkáandawaima óne. nóim-bayai-awaamera
íníyono sésa
31 kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-
tomba némáembanivo emó uráandawaimo éna íma mindá usáyaaitaraiye. naaóvá'á
Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna kwíyómpaken-tomba timúwasa naráawe
agaimaréna siráiye suwaná
32 Ísu séna maísáaro Mósesimo tímakon-tomba íma kwíyómpaken-tomban-iye. ke-
sivomá kwíyómpaken-tomba kawe-tómbá kwétimiye.
33 kwíyómpakembo marapá'ó kunkáiwaima kwemá Áánútuma kwétimin-tomban-iye.
kwentávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe súwasa
34 sésa sénda-tomba aasiyaasi-táwai simiyó suwaná
35 Ísu séna kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima
kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai íma nontávéna kwétinkaiye.
36 á'a simátime'a sé'a kesí mayáí-áwáámé'á awánaambanivo kesááiyave'a íma áraire
sésa kenká'á íma aráápamai kwémaewe.
37 ánivo kesivomó kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe. kesópa'o tíyan-
kwaasiyave'o é'a íma kóro sénaumne.
38 kesí imáyáa kwaránaundayave'a kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo
si'mákaiwaina imáyáa kwaránaundayave'a kumbáyaumne.
39 si'mákaiwaima simásimena séna amúnda-kwaasi sáwí-amba kwáráavo se
kawááuwo. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkaano.
40 kesivomá simásimena séna kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu
ááninkoman-iye síyawaima aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráiye. naaén-kanaama
puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráiye.
41 kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a
kwéuwasa iséise kwéesa
42 sésa kwemá Ísuma Yósépi ááninkoman-iye. anóvowi átaamo tuwánáúndayaanivo
nóra sénawa kwíyómpakemba kunkáumne kwésiyo suwaná
43 Ísu simátimena séna íma mirá iséise oró séna
44 kesópa'a íma úwoima ténáávo kesivo kembá si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a
tíya'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne.
45 mindáyavai naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimarésa sésa Áánútu amápa-
kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe. kesivon-áái ísámai kawe'á íyawai kesópa'a
ténááowe.
46 kesivombá íma awánaraavo kemá Áánútunopakemba kunkáundawai keyááma
kesivombá awánaraumpo kesivon-áái ísámai kawe'á íyawai kesópa'a ténááowe.
47 árai'a simátime'a sé'a kesááiyavesa áraire sésa kenká'á aráápamai kwémaewai
aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe.
48 kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne.
49 kentíkwá'náma kavóná-marava'a mésa máána-tomba neémesa úwoi putáráawe.
50 ánivo kwíyómpaken-tomba mirán-tómbá náíyawaima úwoi maí'mai'a ónááowe.

51 kemá kwíyómpaken-tomba maí'mai'a ónááon-tomba úne. mintómbó nésamo ésa maí'mai'a ónááowe. kesúma timúna'a naantávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiye.
52 Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna mindá'á kwenáúma simínata nánaumno suwaná
53 Ísu simátimena séna árai'a súne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma maí'mai'a ónááowe.
54 ánivo kesúma kesí naaemá naawáí aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaamba pó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne.
55 kesúma kawe-tómbán-iye. kesí naaemá kawe'-nómbán-iye.
56 kesúma kesí naaemá naawáí kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwísé tarúmai máyaumne.
57 kesivo si'mákaiwaima maí'mai'a kwéintave'a kemá maí'mai'a kwéune. kemá maí'mai'a kwéundayave'a pó'a kesúma naawáí maí'mai'a ónááowe.
58 kentíkwá'náma toómbá neémesa úwoi putáráawe. kemá súnda-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-iye. kemó súnda-tomba mintómbá naawáí aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu séna
59 Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'á mináímbá simátímakaiye.
60-61 Ísu simásuwowasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísámai iséise ésa sésa kwemó sin-áínkómá íya sinkáin-aimba póna umbaí kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáámá éna simátimena séna mináíntávé'a kayókáawe.
62 kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntauweré'o íyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo.
63 kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnái'a umái maí'mai'a kwéumatinkaiwaiman-iye. mirámó intembá kemó súnda-aimba aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-aimba imbánivo
64 évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu súmba Ísuma kampa'á siyémó sun-áímbá kwená kuntaru'ó íníwainkwara'a naaóvá'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu simásuwena
65 séna mindáyave'a á'a simátime'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráiye.
66 Ísu súwasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísumba ivá'á auwésa kwesé íma kwénaauwana
67 Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna kegwárárá ivá'á kwésiyuwaao séna tísaa úwana
68 Sáímoni Pítaa séna anóndakoo nááwa ewa kónaunawa seénó. emá aúnái'a umái maí'mai'a ónaumne-aimba kwésene.
69 ívé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawe'ná'á óneya kwésune súwana
70 Ísu simátimena séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasima ítátinkaundanivo keinárawapinkemba moórá sáwína'a paáriniye súmba
71 Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásintavena séna Yútási kwemá kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-iye. kwentávéna mináímbá siráiye.

7

Ísu áúnava'maati kwaasái.

1 minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káríri-ayampa'a kwénaauwana
2 Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama sáwíyanka'a túwasa

3 Ísu áúnava'maa'a aká'áámba simánkesa sésa maanáyámpá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaási torupanááopa'a aná mayáímá komáénasa pósa aná kwaási aná kawe'-máyáí awánanaaowe.
4 amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáímá mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayáí komayaaó sésa
5 Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáiye sésa mináímbá simámúwana
6 Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tiráivo kemá úwoi kwíyasa tuwánésa
7 marapá-kwáási kembá íma áwáá'a tíkaavo miwíyávé'a sé'a kentí mayáímá sáwí'a kwéowe súndayavesa kembá áwáá'a síkaawe.
8 tanómbo opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanaao-kanaama íma tisa'á ívé'a íma tanómbo opa'á kúmpo kemá koró séna
9 Káríri-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

10 Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbo upa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa
11 Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávara máyáiyo sésa tísaa uwasá
12 Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba iséise ésa sésa évakarawai sésa kawe-kwáásímán-iye suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásímán-iye sésa
13 Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.
14 Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenááima simátimuwasa
15 Yútaa-anon-kwaasi isésa táátavai ésa tóipimba tiyáámba áákesa sésa monor-áímbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo suwaná
16 Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáavinkemba íma simátime'a Áánútu si'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune.
17 keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávaken-aina simásímakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'iyo-imayaama kwéowe. Áánútumo siráini'a ónáe síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe.
18 kesáváí-ímáyáávínkén-áímbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba kwésevo ti'mákaiwai áwí'a mósá maránáe síyawai íma kampa'naampá'á sembá árair-aimba kwésewe.
19 Mósesi ámáámba simátímakombanivo íma ísámai kawer-urére sembá sínkamonae kwésewe súwasa
20 úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónáe-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísa mirán-áímbá séne suwaná
21 Ísu séna monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe.
22 kentíkwá'nárakemba sésa iyámpói matínkaraawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináímbá agaimakómba pósa évaka-tawai monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe.
23 Mósesina ámáámba íma ankáíraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáímá iyámpói túra'a kwéowe. ánivo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáímá mayaánavo sé'a áwáá'a kwésiyewe.
24 íma awáné-aase aintáváí íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráiye.

25 Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásíyáváíya tuvuwónáewa kwéseo sésa
26 kwemá avora'á kwenááima simátímísa'anivo íma aaivimbá mayánkaraawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráísitiman-iye mirá kwéseo. íya kwéseo.
27 maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíníye siráawe.
28 minkákémbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séna kembá ára suwánéra kesi máápa'a ára awánéra mirá kwéoo. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo moóráwai si'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáímán-iye. kwembá íma awánaambanivo
29 kemá á'a awánáúnda si'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa
30 mináímbó súnkakemba tátoranae suwááesa kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa
31 úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tíndara'a kwená mayáígóná awaamékoma amápa'-mayaigomba usáyaaitaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígómá mirám-báyáígómá póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-iye kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

32 úwoi-kwaasiyomba mináímbá sumbá ámáán-kawaa-kwaasi isésa miwíyé mono-káwáá-kwáásíyé i-kwáásíyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa ti'márówasa kuwaná
33 Ísu séna sáwíyanka'a keinárawate mé'a si'mákaiwainopa'a íyóna'a
34 sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa
35 Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávara kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanaumne. Kíríki-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminiyo sésa
36 kwemá séna sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináínkóná ááimba íma ísaraumne siráawe.

maí'mai'a ónááon-donkona kwaasái.

37 Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbo kwégauvon-kanaara'a moóra-kanaama kwáyowana minkánáá anón-kanaama úwana minkánáárá'á Ísu usásinena anónka'a séna nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró.
38 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usausa intenkáámbó kesááiyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íníye Ísu súmba
39 Áánútun-amankontavena siráiye. Ísu íma kwíyómpa'a kuntauwékáintavena Áánútun-amanko íma kunkáiye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'máráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

40 Ísumo simátimumba kwaásiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-aai simátímíwaiman-iye suwasá
41 évakarawai sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima kwéamu'maraundawaiman-iye suwasá évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima íma Kárírivakemba tíníye.
42 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima Tévítin-andarakemba Tévítina naaópa'a Pétáremuva'a marankáníye agaimaréna siráiye sésa umbá
43 Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a ésa

44 évakarawai sésa tátoranae sumbánivo íma tátokaawe.
45 íma tátoresa i-kwáási mono-káwáá-kwáásítópare ámáán-kawaa-kwaasitopare koy-auwérówasa nóra séra íma táto'mai áí'mae'a teéó suwasá
46 i-kwáási sésa kwenááigoma amápa-kwaasi tááigomba usáyaaitaraiye suwasá
47 ámáán-kawaa-kwaasi tísaa esa sésa kenkwárá'á kampa'á simátiyuwaisara kwéseo.
48 anón-kwaasiye kesáá ámáán-kawaa-kwaasiyaawe íma árai'a kwíyómpakemba kunkáiye kwésumpo kegwárá'á mirá seró.
49 úwoi-kwaasiye su'mai áraire kwésewe. miwímá Mósesina ámáámba íma ísáamba póna Áánútu tínkaminiye suwaná
50 ámáán-kawaa-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Níkótimasi ááéma Ísunopa'a iráiwaima simátimena séna
51 kentáási ámáánko séna íma úwoi sé'a sáwí'a uráiye sé'a kwenááima ísare'a kwená mayái awáné'a aaivimbá mayánkááro kentáási ámáánko siráiye súwasa
52 Níkótimasimba aká'áámba simánkesa sésa Kárírivakewain-ánaaemba kwaráánó. Áánútun-aai aúváívimba awánamai kawer-uréo. Áánútun-aai simátímíwaima íma Kárírivakenda'an-ivo kwemá íma Áánútun-aai simátímíwaiman-iye sésa [
53 kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a iráiye.]

8

moórá-ininko ó'on-kwaasiye máyon-kwasai.

1 Óríve-omapa'a Ísu uména
2 aaváyaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáyowasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasa
3 ámáámba sun-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye aaraí áí'maesa minínínkó ó'on-kwaasiye máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa
4 Ísuntavesa sésa anóndakoo minínímbá ó'on-kwaasiye máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne.
5 ámáán-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíníye agaimaréna siráiye. nóran-imayaa éwa seénó sésa
6 Ísumba maka sésa mirá senaná paárínata kwembá aaivimbá mayankánáe sésa suwaná Ísu kívairena ayáánauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa
7 áísaa aisaa uwaná usásinena simátimena séna imó sáwí'o uráindawai aivar-óntámbá maimé tuvuwíno simátimena
8 moórágwara'a kívairena ayáánauvi'nei marará'á aúvái agaimarówasa
9 isésa moórá-mora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwán-ánaaemba kwa'maésa kúmúwana minínínkówé su'mai Ísuwe máyowana
10 usásinena áísaa ena séna náávara máyaao. amáparawai íma aaivimbá mayankánááoo súwana
11 owé íma aaivimbá maisinkánááowe súwana kegwárá'á íma aaivimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-uwo Ísu siráiye.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

12 ókwara'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesínaaembo kwaráíyawai íma tunínívo sáma kamái maí'mai'a ónááowe súwasa
13 ámáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba séndamanivo íma árai'a kwésene suwaná
14 Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá súnda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe.
15 marapá-kwáási kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo kemá íma aaimá kwémaitinkaumne.

16 kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aaivimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aaivimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino.
17 kentí ámáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásíráí moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráiye.
18 miráumai kemá kesáváí simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áímbá simátimuyamba póna árair-aimban-iye súwasa
19 enavomá náávara máyáiyo áísaa esa suwaná kesí ááimbo ímo suwánaantavai kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba
20 anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasa tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.
21 minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a íyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánanaaowe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. íyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa
22 Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna íyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyááríkara puwíndayavena siíyo suwaná
23 Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásímán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásímán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne.
24 simátime'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentávé'o ímo áraire sé'o é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa
25 mináínkóná ááimba íma ísámai áísaa esa sésa nááwawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátímakaumne.
26 keinárawatave'a sáwívar-aimba kanaán-umai sé'a aaivimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa
27 Áánútun-aaima súmbanivo íma ísówana
28 mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'mae'a taaira'á mói sínkamonaaomba pó'a suwáné'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráiye mirá sénááowe.
29 si'mákaiwai aamoí ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáiye súwasa
30 sáwíva-kwaasi isésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-iye siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútínkáin-kwasai.

31 Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámaimo kawe'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe.
32 árair-aimba íséwana tátokaiyampinkemba mináráír-áínkó ayútinkaniye súwasa
33 Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná
34 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a sáwí'o kwéowaima misáwíkómá kembá kwétatoraiye. kesí mayáí úwoi mayáígwáe sésa meéyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe.
35 mirán-kwáási kawáánákóná naaúmpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwenáánimbaa'a maí'mai'a ónááowe.
36 kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe.
37 Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyáintave'a tuvuwónáe kwésewe.
38 kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa

39 Áávárámu kentáásivoman-iye suwaná Áávárámun-andarakewaimo ékai
Áávárámumo úntemba mirá uráasino.
40 Áánútu árair-aimba simásímakaimba simátimundanivo tuvuwónáe kwésewe.
Áávárámu íma mirá uráivo
41 kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma
eénkwááírákémbá kentáá masínkaraiye. kentáásivoma mimbóráwáí Áánútuman-iye
suwaná
42 Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu áráá'o ékai kentirumbá simésino. íma
kesí imáyáavinkemba kunkáumpo kwemá si'máráísa'a kunkáumne.
43 kemó súnda nóra séra íma kwéisaao. kesááigo umbaí kwétiyaiye.
44 kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááíma kwaránáe kwésewe. kwemá
ááinkakemba tuvúkáiwaiman-iye. árai'o sií-yántáá'á íma kwempímbá kwáyáísana
kampa'naampar-áínkómá avowaí'a kwéiye.
45 miráumai árair-aimba simátimundayavai árair-aimba iyémá íma kwésewe.
46 íma sáwí'a uráunda kwéisaawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire
kwésewe.
47 Áánútu áráá'a pósa kwenáái isésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a
uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiye.
48 Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áámba simánkesa sésa árai'a séta
Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá
siráane suwaná
49 Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáiye. kesivo áwí'a anómba
úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe.
50 íma kesúwí'a anómba ónáe. Áánútu kentávéna séna kawe'-máyái mayáánda pó'a
enáwí'a mósá anómba umánkanaumne kwésiye.
51 árai'o senda-áímbá kesáái ísámai kawe'á íyawai íma puwónááowe súwasa
52 Yútaa-anon-kwaasi sésa sénda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba
áta ísaraumne. Áávárámu puwúwasa Áánútun-aai simátímakowaima púwúmbanivo
emá se kesáái ísámai kawe'á íyawai íma puwónááowe siráane.
53 kentáásivo Áávárámu puwúwasa Áánútun-aai simátímakowaima pukáambanivo
miwí usáyaaitaniyono. emó sénda náávakendara'ono suwaná
54 Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'o mósá maránímba
kesivomán-iye. kwentávé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iye kwésewe.
55 kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmnemo
súndarakai kemó ontembá kampa'ná'á maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá
kwémaraumne.
56 kentivo Áávárámu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba iséna aamoí éna kembá
suwánéna kwenarunkó kawe'á uráiye súwasa
57 Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-ima
maisukáampo emá séma Ááváramumba awánaraumnewa seénó suwaná
58 árai'a simátime'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye
súwasa
59 mináíntávái tuvuwónáe sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'á anóm-bono'-
naumpakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kavíkówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

1 Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa

2 kwená kwayó-kwáási áísaa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakona anondáwa aúramba kavíkáiyo. kwendéígówá'i. anóvowineigowa'iyo suwaná
3 Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvowiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawe'-máyáí kwenane'á paárínasa awánanaaontavena aúramba kavíkáiye.
4 si'mákaiwaina mayáíyá máyáano. sámo kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáámbo aúráísanamo mayáímó máyáan-kanaamo ánásaintemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a Áánútuna mayáíyá mayánaumne.
5 marapá'ó maúnda kwaási sáma kamátinkaina'a úne séna
6 marará'á awirááíma kwi'maréna mindánei toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna
7 simámena séna nonkwaaúnkó áwí'a Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó súwana mirá uráiye. Síróamuwemo súmba kwenááivinkemba kwántámai séna ai'maráí-kwáúné súwana koyotuwéna aúramba awánamai kawe'á éna túwasa
8 kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inaai síma sima'a indará'iyo suwasá
9 évakarawai sésa owé kwemán-iye suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbóra-óíkwárárá'iyo suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa
10 áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á iíyo suwaná
11 moóráwai áwí'a Ísuma kwemá awirááíma kwi'maréna mindánei toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásimena séna Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó sisa'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'án-iye súwasa
12 áísaa esa sésa náávara kuráiyo suwaná íma awánáúmne siráiye.
13-14 simátimuwasa áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawe'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa mayáímá aambá áúmbakon-kanaama úwasa aúramba kawe'á umánkarowaimba áí'maesa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówasa
15 áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawe'á iíyo suwaná toimá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawe'á umásínkáiye súwasa
16 ámáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá uráintavena íma Áánútunopakemba kunkáiye suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énaraankasi íma kanaán-umai kawe'-máyáí-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taaínkaa'a ésa
17 sésa enaúramba kawe'á umánkaraivo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áísaa esa suwaná Áánútun-aai simátímíwaiman-iye súwasa
18 ánivo miYútáá-ánón-kwáási aúrambo kawe'ó umánkontavesa íma imáyáa umbá anóvowi tááyowasa
19 tuyasá tísaa esa sésa kenkáití táánina'iyo. ánivo aúgavitana maránkaraayana'iyo. nóra ena aúramba awánamai kawe'á kwéiyo suwasarái
20 kesááninkain-iye. maránkarauyamba aúgavitane.
21 ánivo ívé'a nóra isaná aúramba kawe'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áísaa íyana kweyáárika'a simátimino sirááiye.
22 ááéma Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-iye síyawai mono'-náúmpá'á íma iyónááowe sumbá póna minánóvówí Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai
23 sésarai anón-umaguraivo kwembá áísaa oro sirááiye.
24 simásúwóyasa ókwara'a aúramba kawe'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa kwéiye sewatá ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyo suwaná
25 sáwí-kwaasiya'i. kawe-kwáásíyá'iyo. kemá íma isáúmne. moórá-yantaatave'a isáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa
26 nóraumai aúramba kawe'á umánkaraiyo áísaa esa suwaná

27 á'a simátimundanivo íma ísáawe. ókwara'o simátimena'o é'a isánááoo. kwenaráái kwaránáemo sé'a kwená kwayó-kwáási-í'a ónááowe súwasa
28 aká'áámba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráampo kesáámá Mósesi arááíya kwégwaraumne.
29 Áánútu Mósesimba aaí simámakaivo minkwáási náávaken-kwaasiya'iyo suwaná
30 mindá'á mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáási ó'oran-kwaasin-iye. kemá súramba kawe'á umásínkaraisa'a súne.
31-33 kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénaraankasi íma mirá uráisino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááima íma kwéisaivo kwená mayáímó máyáawai tááima kwéisaiye. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááima kwéisaiye. maambárámó úmaronkakemba íma moórá-augavitan-kwaasi máyáísana kawe'á umánkaraiye sewa'á kwéisaumne súwasa
34 enanóma aampa'á maránkaraisa po úwoivaken-kwaasima éma enáái kentáá kawe-kwáásíyá kwésimasimendayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaao suwaná kunákárúwaraiye.
35 minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba iséna avakáá-umai awánéna áísaa ena séna kwíyómpakemba kwaási úrandakona arááíya kwégwaraano súwana
36 Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyo. simásímína'a kwenaráái kwáráano súwana
37 Ísu séna á'o aúrambo suwánáánda kemá úne súwana
38 emá Ísóigoma óne séna kívairena kwená imáyáa mósá makáiye.
39 kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taaínkaa'a ónááowe. túrambo kavíkáindawai túramba kawe'á umái awánáíyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíníye súwasa
40 ámáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai isésa áísaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavíkáiwai owéwá seénó suwaná
41 Ísu séna túrambo kavíkáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáisino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáiye Ísu siráiye.

10

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

1 Ísu séna árai'a simátime'a súmpo ísáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavímbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe.
2 sipisípira'a kárákwiraiwai ontavímbá usá kwéveraiye.
3 miráumai ontará kawáánáá'á onta tiyánkáísana usáverena kwená sipisípi túwí'a utaisasá kwenáái isésa kwenópa'a kowaná
4 sipisípi kusavínkémbá tí'maena aiva'á kwisasá kwenáái ísáantavesa ánaaemba kwégwaraawe.
5 ánivo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaaemba íma kwa'maésa kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe
6 Ísu mirá simátimuwasa mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

7 mináínkóná ááimba íma ísóntavena Ísu séna árai'a simátime'a sé'a sipisípigona ontamá kemá úne.
8 íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe.

9 kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraaro senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó naíyávésamo ésa kunákárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe.
10 umóyán-ámpá-kwáásímó tíyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'a ónááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái maí'mai'a ónááowe.
11 sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawe'ó umáímo kárákwiraindа'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíniye.
12 ánivo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavíkáawai áwáávite in-íyánkómbá awánésa sipisípi ivátiyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'a umáguraawe.
13 miwí sipisípira'o taviyí-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayáí-ímáyáá kwéowe.
14-15 sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípima túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne.
16 kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotíráanasa kesáái ísámai tésa mimbórái'a umái máyaiya'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne.
17-18 púwóndavinkemba usásinanaunda-imayaama kesivomá símísa'a kemá owé súndayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súndarakai íma kanaán-umai sínkamosino. kesí imáyáavinkemba puwónaunda pó'a kanaará'á puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinanaumne. kesivomá simásimena séna mirán-uwo séna mirámó ónaunda-asirayamba símakaiye Ísu siráiye.

19 Ísu mináímbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taaínkaar-uwasá
20 évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéiye. nóra séra kwenáái kwéisaao suwasá
21 évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áímbá sisinó. taraváá-kwámbó arumpimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi aúramba kawe'á umái awánéna máísino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

22 Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kanaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a minkánáá táúgwi-kanaa póna túwana
23 Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa
24 Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísaa esa sésa entávéta sáwívar-imayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáano suwaná
25 Ísu séna simátimuna'anivo íma ísaraawe. kesivo simásímakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye.
26 keinárawa'a íma kesí sipisípiyomba pó'a kesááiyave'a íma áraire kwésewe.
27 kesí sipisípi túyáúnasa kesáái ísámai kesínaaemba kwégwaraawa'a
28 imáyáama timúnasa aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe.
29 kesivomá símakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankomba usáyaaitaisasa kesivomá kawááimpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe.
30 kesé kesivoé mimbórái'a kwéuye Ísu siráiye.

31 súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwónáe sésa óntamba máyówana
32 Ísu simátimena séna kesivomá simásímakaim-bayai kawe'-máyáímá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáúndayavaiya sínkamonaaoo súwasa

33 íma kawe'-máyáíyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áámba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná
34-35 Ísu séna Áánútun-aai aúváívimba ímo kampar-áímbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísóigoman-owe siráiye agaimaréna siráiye. Áánútun-aai simátímakowaiyavena séna ísóigoman-owe siráiye.
36 kesivomá ításinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áámba kwésimankaumne.
37 kesivoná mayáímó ímo kwémayaundarakai kentávé'a kwíyómpakemba kunkáiye sé'a íma áraire sesinó.
38 kwíyómpakemba kunkáiye sé'a íma áraire sembánivo kesí mayáíyávé'a Áánútuna mayáímá kwémayaiye sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbórái'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa
39 moórágwara'a tátoranae sésa umbá táto'mai tovíráyuwowana kóuraiye.
40 Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááéma Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa
41 kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásíyávéna simásímakain-aimba árair-aimba siráiye suwasá
42 sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáiye siráawe.

11

Árásárási pukáin-kwasai.

1 moóráwai áwí'a Árásárási Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máríyaae Máátaae mimbórává'á mésaya
2 Máríyaa ó'on-tawai áséi-kwiyumba úm-basawemba Ísu aísamaira'a atímarena kwena'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai
3 minúnándárái moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosimáme se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéiye kosimámiyo suyaná kosimámuwana
4 Ísu iséna séna Árásárásimbo áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéiye Ísu séna
5 Máátaante Máríyaante Árásárásinte kwenarumbá tímakomba póna
6 áí'a kwéun-aimba iséna kae-táwai aáno maéna
7 minká'á kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa
8 sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei tuvuwónáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwésene suwaná
9-10 Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sáma kaisasá pósa tanaambá kwévaavo sámo kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ívé-kanaa kawe'á umái mayáímá mayánaumne Ísu séna
11 kentáási kwaásigo Árásárási aúmá kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba
12-13 Árásárási pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáási imáyáa ésa aún-kwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawe'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná
14 Ísu avora'á séna Árásárási pukwiyé.
15 áí'o ipa'á íma kwesé máyaunda kawe'á imbá póta kwenópataamo kondá suwáné'a kentáváí árai'a Áánútumpakemba kunkáiye simásinkanaaowe súwana

16 kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai áwí'a Tómáasi kwááyu áwí'a
ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba
póta kweséya puwónáeta kónaumne Tómáasi siráiye.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaaowaina ááimban-iye kwaasái.

17 súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárási puwúwasa utámárówana éíyaimba
kwaúnka'a Ísu koísaraiye.
18 Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa
19 Máátaante Máríyaante tiyóvígo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á kogwétesa
máyówana
20 Ísu kwétiyemo sumbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máríyaa naaúmpa'a
máyowana
21 Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma
púwísino.
22 ívé'o Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íníye-imayaa kwéune súwana
23 Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana
24 Mááta séna naaén-kanaama tínana pukáindavinkemba usásinaniye-imayaama
kwéune súwana
25 Ísu séna púwómpinkemba kwéusasinaawemo sewáíná ááimba kemá úne. aúnái'a
umái maí'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á
agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaaowe.
26 mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe.
mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana
27 Ísóigoo emá Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawai óne. Áánútu ááninko
óne. marapá'á kumíníyondawai emá óne Mááta siráiye.
28 Mááta simásuwena kwéna áúnkontavena aúpá'á áápimba simámena séna anóndako
kwétena kwéaayaiye súwana
29 Máríyaa iséna avekáán-umai usásinena kwétupa'a kúmba
30 Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba
31 Máríyaa usásinenamo kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáási awánésa imáyáa ésa
sésa utamánkáapa'o ivi'ó táíndayavena kwiyé sésa kwa'maésa kumbá
32 Ísu máyonka'a Máríyaa kwéna anóndakoman-iye séna aísamaivimba kívairena séna
Ísóigoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa
33 Máríyaae kwenánaaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá
éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana
34 tísaa ena séna náánkara utamánkaraao súwasa anóndakoo taawánaao suwaná
35 Ísu ivi'á tómba
36 Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáiye suwasá
37 évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúramba kawe'á umánkaraimbanivo nóra séna
íma asóvamankaisana pukáiyo siráawe.

Ísu Árásárásimba usásinankarain-kwasai.

38 suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba
murí-áívímbá mámakesa óika'a óntandei awáá umásúwówana Ísu koawánéna
39 séna óntamba akwátúwáaro súwana Mááta pukówai ámánaako séna Ísóigoo éíyain-
tawai kwáímba póna ánkúte íníye súwana
40 Ísu séna á'a simáme'a súnda kesááiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáímo mémo
e Áánútuna kawe'-máyáímá awánaniyone súwasa

41 óntamba akwátúwówana Ísu kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó kesáái
kwéisaandayave'a súwi súne.
42 kesáái kwéisaampo maanáímbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi
kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáiye sénááowe simásuwena
43 anónka'a séna Árásárásiyo iyuwó súwana
44 pukówaima iráimba ampaantanéí avakúmá ánáan-kwisuwesa aíyayaanka'a
asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa mirán-úmakon-tantaakwara'a iyúwana Ísu séna
iyátúwéwana máíno siráiye.

anón-kwaasi Ísuna ámááyu-aimba siráan-kwasai.
Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Árúku 22:1-2

45 Yútaa-kwaasiyomba Máríyaanopa'a kun-kwáási Ísumo úmba awánésa sésa árai'a
Áánútunopakemba kunkáiye suwasá
46 évakarawai ímaniye sésa ámáán-kawaa-kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba
simátímúwasa
47 mináímbá isésa ámáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé aaimó ísón-kwaasi
tááyesa sésa íma awánáúnda-mayai maémáyáimba póta nóraya ónaumno.
48 úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáímá maémáyainda pósa amáparawai
kwenááiyavesa áraire sénááowe. minká'á Árómáani-kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-
namba tayawísíyuwesa kentáámá amáparawaima sáwí'a umásínkáávainivo nóraya
ónaumno suwaná
49 moóráwai áwí'a Káyavaasi minkánáá aiva'-mónó-káwáánáá'á póna séna íma kawe'á
umái kwéisaawe.
50 Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye Káyavaasi siráiye.
51 mináímbó súmba íma kwená imáyáavinkemba siráivo minkánáá aiva'-mónó-
káwáánáá'á máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana paárumai séna Yútaa-
kwaasi amáparawaiyavena ísámai Ísu puwíníye.
52 íma Yútaa-kwaasiye su'mai Áánútu áráá'a ovó ó'on-o'om-baravaken-kwaasi
mimbórái'a umái méigwae séna Ísu puwíníye.
53 Káyavaasi mináímbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna ámááyu-aimba
suwaná
54 mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna tiyuwéna ugóná
ayááívá'á Éváráímu-naopa'a kúmba kwená kwayó-kwáásíyé koméraawe.
55 komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tínímba pósa tirumbó kawe'ó
íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koyorupésa
56 Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómbo
opa'á tíní. íya tíníyo siráawe.
57 mono-káwáá-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa
simásimiyata tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómbo opa'á tíní. íya
tíníyo siráawe.

12

Máríyaa Ísu aísamaira'a áséi-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.
Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

1 tíyótaasa í-tánón-kánáámá sáwíyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáyowana
Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina
naaópa'a kúwasa

2 Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárásiye toómbó naívá'á máyóyana Mááta
mintómbá maimái tíma'maena kúwana
3 Máríyaa áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu
aísamaira'a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana mimbásáwén-kwíyúnkó
anónka'a naaúmpa'a iyúwana
4-5 moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ivátuwena
anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óísambo makáan-kwaasi taaín-timiyo séna
mináímbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayáníwaima séna
6 íma óísan-iyaain-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna kwaásiti óntanka'a
kárákwironda'a umóyándá'á póna minóntámpínkémbá mayánae séna mináímbá
súwana
7 Ísu séna minínímbá aúwéwana úwoi máíno. púwónanamo pésinkanintavena mirá
kwéiye.
8 ímo óísambo máráán-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a
túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne Ísu siráiye.

Árásárásina ámááyu-aimba siráan-kwasai.

9 súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáiye sumbá sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa
Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa.
10-11 Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi
tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntaváí mono-káwáá-
kwáási Árásárásina ámááyu-ainkwara'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Árúku 19:28-40

12 tíndauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu
kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa
13 taayánáma ayáiresa aampakémbá kogwéairesa anónkar-anonka'a sésa Ísóigo
ai'máráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti
kawááná'án-iye kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná
14 moórá-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba
15 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Sáíyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó
ayáá'maena kwétiye
agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráiye.
16 mitáwai kwená kwayó-kwáási íma imáyáama umái tááka'a makómba pósa Ísu
pukómpinkemba kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúváívimba kwáyáinka'a
póna mirán-iye siráawe.
17 Ísuma Árásárási pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi
simátímúwasa
18 isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáírówasa
19 mono-káwáá-kwáási iséise esa sésa amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááíye
su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

20 Yérúsaremu-naopa'a monor-áímbá isánáe sésa Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-
kwaasiye kwésa
21 Vírípima Káríri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasigonopa'a tésa sésa Ísumba
awánanaeta túne suwaná

22 Vírípima Éndarumba kosimái áí'maesarai Ísumba kosimámúyana
23 Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna kesúwíko anómbo índayavena ívé'a kwévaariye.
24 árai'a simátime'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaíndamo éna íma arambá iyánívo ayumbá u'máráawana aáyánkarena áruma kwiréna sáwívar-aramba imái ávu káníye.
25 mirámó ontembá tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo maambárárákén-ímáyáámó tuwáíyawai aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe.
26 kentávésа enа mayáímá mayánáe síyawai kesínaaemba kwáráaro. mirámó íyawai kesé ménaaowe. kesí mayáímó mayáíyawaima kesivo kentúwí'a mósá maráníye Ísu siráiye.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

27 Ísu simásuwena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúmbáí-yántáá'ó kesópa'o tínímba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne.
28 kesivoó enáwíko anómba íníye súwana kwíyómpakemba aaí séna á'a kesúwí'a anómba uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa
29 máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aaí kwésimamiye suwaná
30 Ísu simátimena séna mináímbó isáámba íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-iye.
31 marapá-kwáásímó aaivimbó maitinkáín-kánáámá kwétiye. marapá-kwáásítí sáwí-kawaana'a kwatiyuwánín-kanaama kwétiye.
32 taaira'á móí sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíménasa kesópata ténááowe Ísu séna
33 mirámó siráimba taaira'á inkamíyana puwínintavena súwasa
34 kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima aasiyaasí maí'mai'a íníye siráivo emó sénda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á móí sínkamiya'a puwónaumne sémpo emá nááwa se ewá seénó suwaná
35 Ísu séna kwaási sáma kamátinkaina'a úndanivo sáwíyanka'a kesé ménaumne. kwaásimo túnín-ayampa'o kombá náávara'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe. túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma kamátinkaipa'a máéro.
36 sáma kaimbá pó'a kentávé'a sé'a kentáási ságayanda'a óne sembá pó'a ságayanko áráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu siráiye.

Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire siráan-kwasai.

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye.
37 túranka'a kawe'-máyáí íma awánaraan-awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma árai'a Áánútunopakemba kunkáiye siráawe.
38 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba árai'a súmba
Ísóigoo kawer-áímbá kosimátimunasaya mináíntávésa íma áraire kwésewe. enа asirayámbá agaráátinkaandamanivo íma kwéawanaawe
Áísáya agaimaréna siráiye.
39 Ísun-aaiyavesa íma áraire suntavéna naaóvá'á Áísáya agaimaréna séna
40 Áánútuma túramba kavítúwáísasa
pósa túramba íma kwéawanaawe.
Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa
pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda
pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa
maitiyuwé'a kawe'á umátinkanaumne
Áánútu siráiye Áísáya agaimaréna séna
41 Ísuna ságayamba awánomba póna mináímbá agaimaréna siráiye.
42 Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáiye sésa
ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á íyóvo sésa aambá áúmbaraavainiye sésa íma
avora'á sumbá
43 Áánútuma kesúwí'a mósá maráínkwáe-imayaama ímanovo kwaási évakarawai
kesúwíta mósá maráígwáe-imayaama ésa mirán-ímáyáámá umbá pósa Ísuntavesa
áraire íma avora'á siráawe.

Ísu simátimuwasa taaínkaa'a uráan-kwasai.

44 íma avora'á suwaná Ísu anónka'a séna kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái
máyáawai íma kentáváíyé su'mai kwésevo si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe.
45 kesí ááimbo suwánaawaimo ombá íma kené su'mai kwésuwanaavo
si'mákaiwainkwara'a kwéawanaawe.
46 marapá'ó kumúnda kwaási sáma kamátinkaina'a únda pósa kenká'á agevamái
máyáawai íma túnín-ayampa'a ménaaowe.
47 kesááima ísámai íma kawe'á kwéowai aaivimbó maitinkáima íma kemá úne.
marapá-kwáási íma aaivimbá maitínkáandayave'a kumúndanivo sáwí'o umáímo
máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne.
48 naaén-kanaara'a kesáái isésa tínaaemba umásinkaiyawai sésa kawer-áímbá
sínaaemba umámakaundaniye sénááowe.
49 íma kesí imáyáavinkemba súnda pó'a kesivo si'mákaiwaima simásímakain-aimba
súnda pó'a naaén-kanaama tínasa sésa kawer-áímbá sínaaemba umámakaunda ímo
oráámbá uráundaniye sénááowe.
50 kesivon-ááima aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-aimban-iye. súnda-aimba kesivo
simásímakain-aimba kwésimatimune Ísu siráiye.

13

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

1 tíyótaasa í-tánón-kánáá aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba Ísu imáyáama éna
séna marapá'á tuwé'a kesivonópa'a kuntauweré'a iyónaunda-kanaama kwétiye séna
marapá-kwáási kwenááima ísón-kwaasi ávááraumai imáyáama tiména miwíyáváíyé
séna puwíníye súwana
2 Sáátáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakériótimba Ísuna kuntaru'á uwó-
ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé toómbá kwénowana
3 avowámá amápar-asirayamba ámakowana póna Áánútunopakemba kunkáunda pó'a
kuntauweré'a iyónaumne-imayaama Ísu éna póna
4 toómbá némáyonkakemba usásinena paákákén-únánkwátói ayú'marena táúri
úsúmaena
5 táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-kwáási tísamaira'a nombá pétinkena
táúrinei uwátuwena
6 Ísuma Sáímoni Pítaanopa'a túwana séna Ísóigoo íma kesísamaira'a nombá pésinkaao
súwana
7 Ísu séna kemó úndama ívé'a íma kwéisaanda po aáno isáníyone súwana
8 Pítaa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo síma sima'a ónaumne súwana
Ísu séna enaísamaira'o ímo nombó pérankaanamo éma kesí kwaási-i'a íma íníyone
súwana

9 Pítaa séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáe súmpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwárá'á nombá pésinkaao súwana
10 Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá peránááovo tísamairare su'mai nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba
11 Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráiye.
12 Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa ena séna kemó úndawaina ááimba ára kwéisaao.
13 kentávé'a sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaandawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne.
14 kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórá-mora-umai nombá pétinkaaro.
15 kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro.
16 árai'a simátime'a sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwíti anón-kwaasigomba íma usáyaaitanaaowe. ti'mákaiwain-aai maimaésa kosimátímakaawaimo ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaitanaaowe.
17 miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo mirámó íyambo é'a tirumbá kawe'á ónááowe.
18 keinárawapinkemba íma amáparawaiyave'a súmpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí kuntaru-kwáásímán-iye agaimaréna siráimba árai'a siráiye.
19 íma paáruraisa'a simátimunda póna aánomo paárína'a kentávé'a sé'a árai'a séna Áánútunopakemba kunkáiye sénááowe.
20 árai'a simátime'a sé'a ti'máráanasa kwíyawai táái ísámai kawe'á íyanten-umai kesáái ísámai kawe'á ónááowe. kesááimo isáíyanten-umai si'mákaiwain-aai isánááowe Ísu siráiye.

moóráwai kesí kuntaru'á íníye Ísu siráin-kwasai.
Mátíyu 26:20-25, Mááka 14:17-21, Árúku 22:21-23

21 Ísu simásuwena kwenarumbá umbaí tówana séna árai'a simátime'a sé'a keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásírá'á agaráátinkaniye súwata
22 kwená kwayó-kwáásí moórá-mora-umai méta kwenaúvínaayaivimba éta nááwantavena siíyó séta
23 kwená kwayó-kwáásí Ísuma kembá arumbá símakowaima Ísuna egwaa'á máyaawanana
24 Sáímoni Pítaa kentávéna aúwánáán-awaame'a éna séna nááwantavai seénó se áísaa uwo súwa'a
25 avakáá-umai áísaa e'a sé'a Ísóigoo emó sénda nááwa'iyo séwánana
26 Ísu séna kemó toómbó nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-iye séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái mindá'á Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásimba amúwana
27 mintómbá mayówana Sáátáánigo kwenarumpimbá iyúwana Ísu simámena séna emó ónáe sindaí'a maaránka'a uwó Ísu súwasa
28 toómbó kwénaapa'o máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma ísámai kawer-umbá
29 sésa Yútási óntanka'a tavíkówaintavena Ísu séna ímo óísambo makáan-kwaasi évaka'a timiyó Ísu siyé sésa tanómbo káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-uwo Ísu siyé suwaná

30 Yútási Ísumo amún-tomba maimaéna avekáán-umai máápa'a kumúwana
túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

31 Yútási máápa'a kumúwana Ísu séna ívé'a kwaási úrandako súwí'a anómba umái
kwévaarisana kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómba umái kwévaariye.

32 kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómba intembá ívé'a Áánútu kesúwí'a anómba
íníye.

33 kesí iyámpóíyono. sáwíyanka'a kesé mé'a tiyúwáana'a sivakáá ónááowe. Yútaa-
kwaasiyave'o á'o simátime'o súndantemba kentávé'a sé'a íyóndara'a íma kanaán-umai
iyónááowe.

34 aúná-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndanten-umai moórá-mora-umai
kentirumbá tíméro.

35 moórá-mora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuna kwayó-
kwáásín-owe sénááowe Ísu siráiye.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Árúku 22:31-34

36 Ísu simásuwowana Sáímoni Pítaa áísaa ena séna Ísóigoo náávara iyíníyono súwana
íyóndara'a ívé'a íma sínaaemba kwaráníyompo aáno sínaaemba kwaráníyone súwana

37 Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ívé'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a
áwa'naa umai púwónana kawe'á íníye súwana

38 Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sénda kemá árai'a simáme'a sé'a
kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'á kentávái séma íma awánáúnda-
kwaasiye síníyone Ísu siráiye.

14

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

1 Ísu simásuwena simátimena séna kentirumbá íma sáwí'a é'a íma anón-imayaa oró.
Áánútuwe aráápamai mé'a kesé aráápamai máéro. kentí imáyáa Áánútumpa'a tuwé'a
Áánútuna imáyáa é'a ánivo kesí imáyáa oró.

2 kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma
simátimusino.

3 kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o
kuntí'mae'o íyónda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe.

4 kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana

5 Tómáasi simámena séna anóndakoo emó iyónda-naopa'a íma awánáúmne.
nááraumai minámbá awánanaumno súwana

6 Ísu séna Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá
maí'mai'a ónááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá
minámbá únda pó'a iyónááowe.

7 kesí ááimbo kwésuwanekai kesivombá awánaasino. ívé'a kwéawanaawe súwana

8 Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáá kanaa íno súwana

9 Ísu séna ayáátááka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanaane.
kesí ááimba suwánaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá
agaráásinkaao seénó.

10 kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáiye. mináíntávé'a
áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba súmpo kesivomá kesé ména kwená mayáímá isa'á
súne.

11 kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a
mináíntávé'a áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáímá awáné'a sé'a árai'a
kwíyómpakemba Áánútunopakemba kunkáiye seró.
12 árai'a simátime'a sé'a kentávé'a árai'a Áánútunopakemba kunkáiye síyawaima
kemó úndantem-bayai miwígwárá'á mayánááowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-
amamba ai'máráándayavena miwítí mayáígó kesí mayáígómbá usáyaaitaniye.
13 kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a mirá ónaumpo kentávé'a ísámai kesivo áwí'a mósá
maránááowe.
14 kesí imáyáamo é'o sísaa íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráiye.

Áánútun-amamba ai'máráanana kumíníye siráin-kwasai.

15 Ísu mináímbá simásuwena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái ísámai kawe'á
ónááowe.
16 kesivombá áísaa onaná karáá'á tutinkáníwaimba ai'maráínana kumbéna kesé
aasiyaasí maí'mai'a íniye. kwemá áraikona ááimban-iye.
17 marapá-kwáási kwembá íma awánésa kwenáái íma ísáamba pósa íma kanaán-
umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá maí'mai'a imbá pó'a kwembá
kwéawanaawe.
18 sáwíyanka'a tiyuwáúndanivo íma megusaamó ontembá ónááovo usauweránáumne.
19 sáwíyanka'a marapá-kwáási kembá íma suwánanaaombanivo keinárawa'a
ókwara'a suwánanaaowe. kesé ménaunda pó'a kemá aúnái'a umái ménaaowe.
20 minkánáámá tínímba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé
máyaumne mirá sénááowe.
21 kesááimo taagwiyavésamo kawe'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá
simíyawaima kesivoé kesé sirunkáí timéyauye. kesirumbó timúndawaiyavaiye simái
avora'á paárumai ménaumne súwana
22 Yútási Isakérióti aráámáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-
kwaasiyavaiye simái íma avora'á paárumai ménaumne seénó. kentááyáváíyé simái
avora'á paárumai ménaumne seénó súwana
23 Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái ísámai kawe'á íyana kesivomá arumbá miwí
timínakai kesé kesivoé miwísé kumbéyauye.
24 kesáái ísámai íma kawe'á kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnda-aimba íma kesí
imáyáavinken-aimban-ivo kesivo si'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-iye.

25 kesé máyaundara'a mináímbá kwésimatimune.
26 ánivo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maráínana kumbéna kesí
anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnda-aimba timína'a tááka'a maránááowe.
27 tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó maráí-yántáá'á kwétimune.
marapá-kwáási íma kwétimewa'anivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba
miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno.
28 tiyúwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnda á'a kwéisaawe. ken-
tirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a íyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá
usáyaaitaraintavaiye simái aamoí ónááowe.
29 íma paáruraisa'a simátimunda póna paárína'a kentávé'a sé'a árai'a siráiye
sénááowe.
30 Sáátáánigo maambárárá'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a íma ayáátááka'a aaimá
simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tátoraniye.
31 kesivomá simásímakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye
sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráiye.

15

árai'a ándáma kemá úne Ísu siráin-kwasai.

1-5 Ísu simátimena séna árai'a ándáma kemá úne. kesivomá minándárá'á tavíkáiwaiman-iye. ándáma kemá úne. ándágo amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáínda-amaimo éna ayáae'maraínana aráságáyó agaimái arambá iyáníye. ayáae'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéiye. kesé tarúmai maíya'a kemá kempá'á tarúmai máéno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyáníye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmaimo maíyambo éna íma arambá iyáníye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmaimo maíyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyuwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe.

6 amaimó ayáaisuwainda-amaimo aáyánkáíndamo éna aú'mái agaisuwáníye. kesémo ímo tarusíyawaima mirá íníye.

7 kesémo tarúmaimo maíyawai kesáaimo kentirumpimbó táto'maraiyawaima áísaa íyana póna mirá umátinkaniye.

8 sáwívar-arambo imáímo maíyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu aráaíma kwáráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íníye.

9 kesivomó arumbó símakainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntáváíyé simái máéro.

10 kesivoná ámáámba ísámai kwenaruntaváíyé simái máyaundantemba kesí ámáámbo isé'o é'a kesiruntaváíyé simái ménaaowe.

11 mináímbá simátímakaunda pó'a kesí aamoi-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoí umái máéro.

12 kesirumbó timúndantemba moórá-mora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí ámáámba kwétimune.

13 kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwíyamba íma moórá-aimba simái usáyaaitamai tirumbá timénááowe.

14 kesáaimo iséméyayawaimo é'a kesí kwaási-i'a ónááowe.

15 anón-kwaasigona kwayó-kwáási anóndakona mayáí íma awánaraambanivo kwenávárawaisai kwená mayáí awánaraawe. mirámó ontávé'a pó'a kesivomó amápar-aimbo simásímakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásíyé sendá kesívárawaisaiye sénaumne.

16 keinárawa'a íma kembá ításinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-árámbá koimái sáwívase umái máéro. kesí imáyáamo é'o kesivompá'ó áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye.

17 moórá-mora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-ámáámbá simátímakaumne Ísu siráiye.

marapá-kwáási tíyámba umátínkaraan-kwasai.

18 Ísu mináímbá simátimena séna marapá-kwáásímó keinárawatavesamo tíyámbo umátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aiva'á kentáási Ísóigomba áyámba umánkaraawe sénááowe.

19 kemá marapá-kwáásívínkémbá kembá ítátinke'a kendéín-owe súnda pósa marapá-kwáási tíyámba kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásímó onkákáí kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá timésino.

20 kwayó-kwáási miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitaraawemo súnda imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáási aká'áámba simásinkesa sáwí'a umásínkáanten-umai keinárawa'a aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaovo kesááima ísámai kawe'á íyawai kentááima isánááowe.

21 keinárawa'a kesí kwaási-i'a ombá pósa marapá-kwáási aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pósa sáwí'a umái mirá ónááowe.
22 kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásití sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáisino. kusimátimunasa miwíti sáwí-imayaama ivá'á túwááraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáiye.
23 tíyámbo masinkáíyawai kesivonkwárá'á tíyámba kwéumankaawe.
24 kemó ó'owimo usáyaaitamaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai marapá-kwáásití sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáisino. kesí mayáímá awánésa kenté kesivonté tíyámba kwéumasinkaawe.
25 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá tíyámba kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináímbá ívé'a kwévaariye.
26 kesivonópa'a iyé'a kentí karáá'á tutinkáníwaimba ai'máráanana kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá áraikona ááinda'a póna kentávéna amápa-tantaa'a kusimátiminiye.
27 kemó mayáímó ááimbo asááwándarakemba á'a suwánaraamba pó'a kentáváígwárá kesí mayáíyáváígwárá'á simátímapa'a kónááowe.

16

1 naaémba kesááiyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a mináímbá kwésimatimunda imáyáa oró.
2 naaémba marapá-kwáásímó keinárawatavesamo mono'-náúmpákémbá kwatuwánáemo sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáási tínkamiyawai Áánútuna mayáímá kwémayaawe kampa'á sénááowe.
3 kenté kesivonté íma suwánaamba pósa miráumai sáwí'a umátinkanaaowe.
4 ívé'a mináímbá kwésimatimunda póna mindá paárína'a tááka'a maré'a sé'a simásimakaimba kwévaariye sénááowe. mindáyave'a kwésimatimune Ísu siráiye.

Áánútun-amanko mayáímá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuwena séna keinárawate máyaunda pó'a mináímbá íma simátímake'a
5 si'mákaiwainopa'a íyóndatavaiye sé'a ívé'a simátímakaana'a náávara iyónó sé'a íma sísaa owa'á
6 iyónaumne súnda-aimbo ísááwana tirunkó umbaí taisa'á pó'a náávara iyónó sé'a íma sísaa owe.
7 árai'a simátime'a sé'a ímo iyúndarakai kentí karáá'á tutinkáníwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'máráanana keinárawate kumbéna kawe'á umátinkaniye.
8 kumbéna marapá'á máyáan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye. arupímo umáímo maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aaivimbó maitinkáníwaina ááimba agaráátinkaniye.
9 kesááiyavaimo ímo áraire síyawaiyavena simátimena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáiye síníye.
10 kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí karáá'á tutinkáníwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye.
11 maambárárá'á sáwí-kawaana'a á'a aaivimbá mayánkaraimba póna Áánútu aaivimbá maitinkáníyema simátiminimbaniye.
12 sáwívar-aimba simátimusina umbai-áímbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai isánááomba pó'a naaémba isánááowe.
13 Áánútun-amankoma kumbéna amápa-tantaatavena árair-aama va'mái simátiminiye. íma kwená imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátimena aánomo paárinin-tantaa'a simátiminiye.

14 súnda-aimba simátiminana kesúwí'a anómba íniye.
15 amápar-aintomba kesivondéímá mindá kendéímán-iye. miráumai sé'a simámakaunda-aimba Áánútun-amankoma simátiminiye Ísu siráiye.

tirumbá umbaí tamái naaémba kawe'á uráin-kwasai.

16 Ísu simásuwena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa
17 kwená kwayó-kwáásívínkémbá évakarawai sésa kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá nóintavaiya kwésiyo.
18 sáwíyankaremo simbá mináínkóná ááimba íya kwéisaumne. nóintavaiye séna kwésiyo suwaná
19 Ísu miwí tuwánarena áísaa ónáe kwéuwana simátimena séna sáwíyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo súnda-aintave'a keinárawa'a ávááraumai kemó súnda-aintave'a ísámae kwénaaowe.
20 árai'a simátime'a sé'a keinárawa'a ivi'á táíyasa marapá-kwáási aamoí ónááombanivo kentirumbá umbaí tamái mé'a naaémba kentirumbá etóyói ónááowe.
21 moórá-ininkomo iyámpóímo maránkarainda-kanaama tínanamo éna áí'o kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna ísámai umbaí táínana naaémba miníyámpói awánéna aamoí umánkaniye.
22 mirá ontembá kentirumbá ísámai umbaí té'a naaémba suwáné'a aamoí ónááowe. aamoimó ií-yántáá'á íma maitiyuwánááowe.
23 minkánáá tína'a íma sísaa ónááovo kesivombá áísaa íyamba kentávé'a ísámai áísaa íyantavena póna mirá umátinkaniye.
24 kesivombá íma áísaa uráavo ívé'a kentávé'a ísámai áísaa íyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómba aamoí ína'a máéro Ísu siráiye.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

25 Ísu simásuwena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaén-kanaama tína'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne.
26 minkánáámó tína'a kesí imáyáa ontáváí kesivombá áísaa íya'a kemá íma áísaa onaná
27 kwemá úwoi tiména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi timíniye. kentávé'a sé'a Áánútunopakemba kunkáiye sé'a tirumbá símakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye.
28 kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa
29 kwená kwayó-kwáási sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avoratá kwésimasimene.
30 kesáámá séta áísaa ónáisaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésune suwaná
31 Ísu séna kentávé'a Áánútunopakemba kunkáiye sembánivo
32 sáwíyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'á keyáá maúsina kesivomá kesé máyáiye.
33 mináímbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáási aká'áámba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaombanivo marapá-tántáákwárá kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá aamoí umái ménaaowe Ísu siráiye.

17

Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a námúnaa siráin-kwasai.

1 Ísu simásuwena kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó minkánáámá kwétiye. kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano.
2 amápa-kwaasi tavíkáundayavai asirayámbá símakaanda pó'a símakaanda-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano.
3 eyááma árair-Isoigoma óne. kembá si'mákaandana'a úne. empáré kempáré tésa kenkáísááima ísááwai aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe.
4 marapá'á enáwí'a anómba umái símakaanda-mayaima ánásaumne.
5 kesivoó maramá íma tarórураandara'a esé máyauyana kesúwí'a anómba kwáyáinka'a po ókwara'a mirán-ínkwáe'a kwésune.
6 marapá-kwáásívínkémbá ená kwaási-i'a umátinke símakaandawaima entáváí mirándá'á máyáiye simái paárumatinkaunasa enáái kwéisaawe.
7 símakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakain-tantaare kwésewe.
8 símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba isésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáiye kwésewe.
9 miwíyávé'a ísámai kwéaisaa-une. marapá-kwáási úwoi-kwaasiyave'a íma áísaa úmpo símakaanda-kwaasi ená kwaásiyave'a ísámai kwéaisaa-une.
10 ená kwaási kesí kwaásiman-owe. kesí kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómba kwéowe.
11 marapá'á íma máénda enópa'a íyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawe-késívóo miwírá'á emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá tarúmai ménaaowe.
12 miwísé mé'a tavíkáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái mésa íma sáwí-amba kwakáawe. ánivo moóráwai sáwí-amba kwaránímba póna mináímbá Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna siráin-aimba paáriniye.
13 enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoi-yántáákó anómba kwégwaintavai mináímbá kwésimatimune.
14 enáái simátímakaumne. kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáási úwoi-kwaasima tíyámba kwéumatinkaawe.
15 íma sé'a miwímá marapákémbá kuntiraaó súmpo Sáátáánigo sáwí'a umátínkáivo se taviyiyó kwésune.
16 kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe.
17 enááima árair-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaási-i'a umái ménaaowe.
18 kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá ti'máráanasa marapá-kwáásívímbá ménaaowe.
19 miwíyáváíyé sé'a enarááíye su'mai kwaráúnda pósa enarááíye su'mai kwaránááowe.
20 íma maankwáásíyé su'maiyave'a áísaa e'a súmpo miwí táái isésa kentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiye síyawaiyavaigwara'a kwéaisaa-une.
21 kesivoó áísaa e'a sé'a esé kesémo tarúmaimo maúyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmai ménaaowe. miwímá tarúmai máyáamba pósa marapá-kwáási tuwánésa sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáiye sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune.
22 esé kesémo mimbórái'o umáímo maúyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbórái'a umái ménaaowe.
23 emá kesé tarúmai máéna'a kemá miwísé tarúmai máyaunda pósa miwímá tarúmai ménaaowe. marapá-kwáási mindá tuwánésa sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana

kunkáiye sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwárá'á tímakaanda pósa marapá-kwáási tuwánésa sésa áraire sénááowe.
24 kesivoó maramá íma taróruronka'a enarumbá siméma asirayámbá símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáe sé'a súnda pósa kesí asirayámbá awánanaaowe.
25 kesivoó arupínako óne. marapá-kwáási embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáúnda símakaanda-kwaasi kentávésa sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwaiye kwésewe.
26 entáváí mirándá'á máyáiye simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entáváí mirándá'á máyáiye simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráiye.

18

Ísumba tátokaan-kwasai.
Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Árúku 22:47-53

1 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Kítáróni-nomba kóaatesa taai-kanáágúnévímbá komáyówana
2 Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé mintáí-kánáágúnévímpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáási mintáí-kánáágúnévá'á awánéna
3 mivá'á kúmba ámáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé i-kwáásígwárá mono'-nánkár-í-kwáásígwárá'á ti'márówana Yútási tí'maena taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaésa oómbá to'maésa mintáí-kánáágúnévá'á kumbá
4 Ísu kwenópa'o tínín-tantaakomba awánéna kwená kwaásivinkemba usásinena miwí túrampa'a koména tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa
5 Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántávé'o sembá kemá úne súwana Yútási Ísuna kuntaru-kwáásímá póna miwísé máyomba
6 kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwérópa'a tanaambá vowaná
7 Ísu moórágwara'a tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná
8 Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáási étinkaiyasa koró Ísu súmba
9 Áánútuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumai mináímbá súwana
10 Sáímoni Pítaa taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáási áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Márákáasi kwenáá'a agáúsuwowana
11 Ísu Pítaantavena séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáímá íma tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráiye.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

12 Ísu súwasa i-kwáásíyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásíyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááúmaesa
13 áí'maesa aiva'á moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánáámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna
14 ááéma simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíniye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

15 máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásírái moóráwai Sáímoni Pítaawe moóráwaiye Ísun-ánaaemba kwa'maésarai kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moóráwaimba awánasuwowana aaimá ísópa'a Ísumba ánkaropa'a umáyowana
16 Pítaa aan-taaréívímbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauw-eréna ontará'óárákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena usáverowana
17 minárásígó Pítaamba awánéna áísaa ena séna minkwáásígóná kwayó-kwáásíyá'ono súwana Pítaa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa
18 táúgwitavesa ésa mayáí-kwáásíyé i-kwáásíyé iramá agaimarésa tiyáámba kwégauvuwana Pítaa mináímbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráiye.

aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áísaa uráin-kwasai.
Mátíyu 26:59-66, Mááka 14:55-64, Árúku 22:66-71

19 Pítaa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátímakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásíyáváígwárá'á simásimiyo súwana
20 Ísu séna Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpare simáti simati eémáyaunda avora'á seémáyaunda íma aúpá'á simátimakaumpo
21 nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tísaa inasá simátimakaunda-aimba ísaraamba pósa sénááowe súwana
22 mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpímbá íma mirá siyó súwana
23 Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áímbá ááéma avora'á isinó. kawer-áímbó súndayavai nóinkakena sínkamono súwana
24 Ánási ai'marówasa ayáámpinken-anda íma ayútuwesa mindánankwara'a áí'maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónópa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiman-iye siráin-kwasai.
Mátíyu 26:71-75, Mááka 14:69-72, Árúku 22:58-62

25 aiva'-mónó-káwáánákónópa'a Ísumba máánkówana Pítaa irará'á ména ayáámba kwégauvuwasa irará'ó máyón-kwaasi áísaa esa sésa egwárárá minkwáásígóná kwayó-kwáási oónó suwaná mináímbá umémpa'a tuwéna séna ke ímaniye súwana
26 aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáási Pítaantavena séna emá minkwáásígóe taai-kigáúvá'á máyaaya'a tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a agáúsukowai akún-ándárákéwáímá súwana
27 Pítaa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana kokórigo áái siráiye.

Ísumba áí'maesa Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.
Mátíyu 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Árúku 23:1-5

28 kokórigo áái súwasa irataró'a Káyavaasina naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámááni-anondakona pááimpa'a máankesa sésa íma Yútaa-kwaasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta tíyótaasa í-tánómbá íya náúnavaiyaawe sésa íma íyúwana
29 Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páíráti kunákárúwena kuntísaa ena séna minkwáási nóinkakena aaivimbá mayankánáe séo súwasa
30 ímo sáwí'o uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná
31 Páíráti séna keyáárika'a áí'mae'a kentí ámáámbo makénten-umai simánkáaro súwasa miYútáá-ánón-kwáási sésa Árómáani-kamaani-kwaasi moóráwaimbo tuvú'máímo utaíyávái aambá áúntukaawe sumbá
32 ááéma Ísu simátimena séna taaira'á móí sínkamiya'a puwónáumne siráin-aimba paárúwasa áí'maesamo kumbá mináíntávésa uwaná

33 Páiráti naaúmpa'a kuntauweréna iyéna Ísumba ááyena séna emá Yútaa-kwaasiti kawáánárá oónó súwana
34 Ísu séna enáimáyáavinkena sísaa ó. kwaási simámakaawa sísaa oónó súwana
35 Páiráti séna kemá íma Yútaa-kwaasima úne. enákwaásiye mono-káwáá-kwáásíyé áí'maesa kesópa'a tiráavo norá ónasawa'iyo súwana
36 Ísu séna kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáiye. kemó kawáái'o úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáási áái'a tíyáásino. Yútaa-kwaasi kembá tátoraavo sésa áái'a tíyáásino sésa tátokaawe. kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáiye súwana
37 Páiráti áísaa ena séna kawáánárá oónó súwana Ísu séna á'a séne. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owáí kesááima kwéisaawe súwana
38 Páiráti séna nói-aina arupí-aimban-iyo siráiye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.
Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Árúku 23:13-25

Páiráti simásuwena kunákáruwena Yútaa-kwaasitavena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba avakáá únda íma isáúmpo
39 tíyótaasa í-tánón-kánáá tintembá moórá-kwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánáámó tinká'á Yútaa-kwaasiti kawáánárá ayúrankanaumno tísaa ena súwasa
40 anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúranke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tiyéna umóyánté in-kwáásímán-iye sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19

1 suwaná Páiráti i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'-nesa
2 anón-kwaasiti kánumo'an-iye sésa áwí-andama owepamái Ísu a'nómpímbá kuvérankesa naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye sésa umánkesa
3 kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánáá'á óne sésa tiyáándei tuvúto'na uráawe.
4 tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páiráti kunákáruwena amápa-kwaasiyavena séna maísáaro. íma sáwí'a uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro. íma sáwí'a uráiye súwana
5 Ísu kunákáruwena a'nómpímbá áwí-andagwara naaeyayán-únánkwátóigwara'a kunákárúwowana Páiráti simátimena séna minkwáásígómbá awánaaro súwasa
6 mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánkár-í-kwáásíyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páiráti séna kwemá íma sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a áí'mae'a taaira'á máyuvuworo súwasa
7 Yútaa-kwaasi sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo kentáási ámáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana puwíno símakaampimba póta tu-vuwónaumne suwaná
8 Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páiráti isówana ávááraumai áá'a kówana
9 naaúmpa'a kuntauweréna umaéna Ísumba áísaa ena séna náávakewaiya'ono súwana Ísu iséna íma aaí súwana
10 Páiráti séna kemó áísaa únda nóra se íma aaí kwéseno. kemó aaimó senasamó ésa ayúrankanaaowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama puwíníyone. minásíráyámbá tokáumne súwana

11 Ísu séna Áánútumo minásíráyámbó ímo ámakainkakai íma toráasino. Áánútu ámakaivo sí'maenamo enká'ó másínkaiwaina sáwí-mayaigoma ená sáwí-mayaigomba usáyaaitaraiye siráiye.

12 Ísu súwana Páíráti mináímbá iséna séna nóra'iyo ke minkwáási ayúrankanae'a kwéune súwasa Yútaa-kwaasi anónka'a sésa emó ayúrankemo éma íma Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá kawáánákómá úne siráintavai Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakomba usáyaaitanae siráintavai mindáyavaiye séma íma ayúrankaao suwaná

13-14 Páíráti mináímbá iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba kumbéna aaivimbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iye súwana tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíníye úwana ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a tíníye úwana Páíráti Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iye súwasa

15 ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páíráti tísaa ena séna kentí kawáánákómbá taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-káwáá-kwáási sésa Árómáani-kamaani-aiva-kawaanako kweyááma kentáási kawáánákómán-iye suwaná

16 Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaitontavena Páíráti séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Árúku 23:26-43

17 Páíráti timúwasa i-kwáási Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á ámúwana áúgwaata'maena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba mináyámpáré sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa

18 taaira'á aíyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásíráí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana

19 Páíráti kwená mayáí-kwáásíyávéna séna Ísu Násáretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawáánáá'án-iye sé'a agaimái taaira'á aráápamankaaro súwasa

20 kaumbo-kwáási tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwara Árómáani-kwaasi tááivinkenkwara Kíríki-kwaasi tááivinkenkwara'a agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'a anón-daopa'a egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúváímá awánésa táámpamai ísówasa

21 Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánáá'án-iye íma mirá simái agayáámpo kwemá séna Yútaa-kwaasiti kawáánáá'á úne mirá simái agayaaó suwaná

22 Páíráti séna á'a agaimakáumne siráiye.

23 i-kwáási Ísumba taaira'á aíyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwátói maimaésa éíyainka'a taaímbaresa moórá-mora-i-kwaasi éíyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampaanta paákár-únánkwátói íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa

24 taráráivo séta aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitena mayáníyo sumbá Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
kesí unáánkwátói taaímbai maimaésa moórá
kesí ampaantarátávésa aávéima tiyaráawe
sirónka'a pósa i-kwáási mirá uráawe.

25 i-kwáási mirá uwasá Ísuna kwaási taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimbo máúmba Ísumba anówa úwana kwenáúnko Kórópasi awainínkó áwí'a Máríyaa

úwana Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máríyaa úwasa miráumai-inimba taaigoná ááimpimba máyówana
26 Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena séna mindá enáánimban-iye séna
27 kentávéna séna mindá enanóman-iye súwa'a isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.
Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Árúku 23:44-49

28 minkákémbá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásaumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne séna Ísun-aai Áánútuna aúváívinkemba paárinintavena Ísu séna nontáváí kwésinkaiye súwana
29 ándá-aran-domba ikaa'-nómbá anavéúmpímbá kwáyowana paru-táyánáma mindómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówana
30 Ísu néna séna amápa'-mayaima ánásasuwaumne séna a'nómbá kívaimai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiye.

Ísuna akwámpímbá kwaantáándéí agaivaráin-kwasai.
31 Ísu kweyááríka'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíníye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'a puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máéro. tísamaima ankaisíyasa ááéma puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná
32 Páíráti owé súwasa i-kwáási Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaisésa
33 Ísunopa'a tumbá á'a pukóntavesa kwenaísamaima íma ankáísúmba
34 moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpímbá kwaantáándéí agaivówana naaegwárá nonkwárá'á kunkáiye.
35 mindámó awánáúndawaima simátímakaumne. awáné'a árair-aimba súnda pó'a isé'a sé'a áraire sénááowe.
36 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna kwenayáátámba íma ankaisíníye agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáási mirá uráawe.
37 moóráva'a agaimaréna séna kwaantáándéímó agaiváíndawaimba avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paáruraiye.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.
Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Árúku 23:50-56

38 Yósépima Árímátíyaa-naopakewaima Ísun-aai isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táároi inkaiséna kwenáwí'a áúyotukomba póna Ísuma puwúnka'a Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana Páíráti séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-auma komayówana
39 Níkótimasima ááéma Ísunopa'a no'wáámba tiráiwai áséi-kwiyumba úm-basawemba anóm-basawemba kae'á maimaéna Yósépimba kóái'maesarai
40 Ísun-auma komaimaésarai ampaantavímbá mináséí-kwíyúm-básáwénkwárá'á asááúmaesarai tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaantembá pósarai miráumai utarááiye.
41 Ísumbo tuvúkáan-ayampa'a taai-kigáúmá kwáyowana utaráam-buri-aima ímo kwaási utaróm-buri-aima kwáyowasarai

42 agándai-kanaama sáwíyanka'a tíníye sésarai mimbúrí-áímá egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpímbá máutaraaiye.

20

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.
Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Árúku 24:1-12

1 sontaará'á irataró'a íma sán-karowana Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininkoma utamánkaropa'a kwéna koawánómba murí-áígóná óikaken-ontamba maisukówana koawánéna
2 isaaiséna Sáímoni Pítaante kenté tasimásimena séna kentáási anóndakon-áúma murí-áívínkémbá maimaésa náávara makááo súwakai
3 Pítaae kesé utamánkóm-buri-aiva'a kónáe sékai
4 isaaisékai kówáyamba kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'á murí-áívímbá kówánda
5 kívaire'a ampaantawé su'mai kwáyomba awáné'a íma murí-áívímbá usáverááwánana
6 Sáímoni Pítaa téna murí-áívímbá usáverena awánómba ampaantawé su'mai kwáyowana
7 Ísu a'nónkákén-ámpáántá moórá-ayampa'a kwáyowana awánówa'a
8 murí-áívímbá aiva'á kówándawai usávere'a awáné'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiye séwándanivo
9 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna pukáindavinkemba usásinaniye siráimba íma ísámai kawe'á ówáyamba
10 kenkáísí naaópakai kuráuye.

Ísu paárúwana Máríyaa awánarain-kwasai.
Mááka 16:9-11

11 naaópa'a kówáyana Máríyaa murí-áígó óika'a ména ivi'á kwétena kívairena murí-áívímbá awánómba
12 kae-kwáási kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moóráwai a'nómpá'á maúwana moóráwai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máríyaa tuwánówasarai
13 sésarai menínínkóo nóintavai ivi'á kwétaano suyaná Máríyaa séna kesí Ísóigomba maimaésa náávara makááo sé'a íma kwáyáísa'a kwéawanaumne
14 simásuwena tagwántámai awánómba Ísuma úmbanivo íma aúyówana
15 Ísu séna menínínkóo nóin-ivira kwétewa nááwana kwéavakaa-ono súwana Máríyaa séna taai-kigáúrá'á tavíkáiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááva'o maké simásimiyo. komayánáivo súwana
16 Ísu séna Máríyaao súwana mégwantena kwenááivinkemba séna Araponai súmba maanáípínkémbá kwántámai séna kesí Ísóigoo súwana
17 Ísu séna kesivonópa'a íyóndayavai kwéumpo íma tátoraao. kesívárawaisai kosimátime se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a iyúne súwana
18 Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáási kosimátimena séna Ísóigomba awánáúmne séna Ísóigomo sún-aimba simátímakaiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.
Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49

19 misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáási Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna

20 ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwárá'á agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánésa pósa áváára n-aamoi umánkówana
21 Ísu moórágwara'a séna aánoumai máéro. kesivomó si'mákaintemba umái keinárawa'a ti'máráana'a kesí mayáímá komáyáaro séna
22 kwenááma aútimena séna Áánútun-amankomba tíménana kesé méniye.
23 sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá ánásaniye. ímo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaíkwai'a íníye Ísu siráiye.

Tómáasi Ísumba awánarain-kwasai.

24 Ísuma paárúwasa kwená kwayó-kwáási awánasuwonka'a Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaao kwemá ó'opa'a máyomba
25 túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáúmne suwaná Tómáasi séna ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwárá'ó awáné'o tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana
26 avakaeté-no'waamba maisuwésa Tómáasigwarar-umai ókwara'a kwená kwayó-kwáásíyé naaúmpa'a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna
27 Tómáasintavena séna siyáánarumpimba táto'mai awáné sukwámpímbá táto'mai awáné se kentáváí kamparé sénavainivo áraire siyó súwana
28 Tómáasi séna kesí Ísóigoo emá kesí Áánútu óne súwana
29 Ísu séna ááéma íma suwánarempo kamparé siráandaniye. ívé'a suwánáánda po áraire kwésene. ímo suwánewaimo ésa árairemo sésamo ésa aamoí ésa tirumbá kawe'á ónááowe Ísu siráiye.
30 Ísuma kwená kwayó-kwáási súranka'a ó'on-o'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááívímbá íma agaimaráúndanivo évaka'a agaimakáumne.
31 Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-iye séna maanáúváímá agaimakáunda pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai maí'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúváímá agaimakáumne.

21

avakaeté-kwaasima Ísumba awánaraan-kwasai.

1 naaémba Táípíriyasi-kwaaunkon-awampa'a Ísu miráumai paárúwasa kwená kwayó-kwáási awánaraawe.
2 kwená kwayó-kwáási torupésa miwí túwí'a Sáímoni Pítaawe Tómáasi kwááyu-awi'a ávárawaawe moóráwai Káríri-ayampakemba Kéna-naopaken-kwaasi áwí'a Nátáníyowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana
3 Sáímoni Pítaa simátimena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompí-sípívímbá usámaaisesa kumbá no'wáámba noyááramai kwima-kwimar-umbá íma noyáá'a torówana
4 irataró'a Ísu nonawámpá'á máyowasa íma aúyowana
5 Ísu séna iyámpóíyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná
6 Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúrapar-ayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súnten-umai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípívímbá íma kanaán-umai máráára'naraa éna ógwitowa'a
7 kemá Pítaantave'a sé'a epínda Ísóigoman-iye séwánana Pítaa mináímbá iséna mayáímó mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompí-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana

8 nonáámáái egwaa'á kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówándaya
9 nonáámááiva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákwara toónkwárá'á kwéagayowata awánaawananaya
10 Ísu séna tóráan-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana
11 Sáímoni Pítaa nompí-sípívímbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena nonáámááiva'a mámarowana anón-doyaa'a 153 noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáyombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáámááiva'a mámarowana
12 Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaa ónáe séta ówándaya íma áísaa eta Ísóigoma iyé-ímáyáámá ówánanaya
13 Ísu noyáákwara toónkwárá'á maimái símakaintaawe.
14 Ísu pukómpinkemba usásinomba kaeká'á paárúmba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pítaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

15 toómbá násuwowana Ísuma Sáímoni Pítaantavena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. miwímá usáyaaitewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna
16 ókwara'a Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó séna
17 kaumborá'á Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáímoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaa ena súntavena Pítaa arumbá umbaí tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípira'a taviyiyó.
18 árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaaempo anónu'mai kéma enayáámba árútuwenasa ímo embó arááímo táíndava'a máankanaaowe Ísu séna
19 mináímbó súmba Pítaamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá maráníye séna Pítaantavena séna kesirááíma kwaraaó siráiye.

Ísunte Yóninte mindáraiti kwaásai.

20 Ísu Pítaantavena simásuwowana Pítaa kogwanténa moóráwaimba awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-aóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáási íníyo siráiwaimba
21 Pítaa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísaa ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana
22 Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárárá máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-ivo kendéímán-iye. emá kesirááíma kwaraaó Ísu súwasa
23 kwená kwayó-kwáási íma kawe'á umái ísónkakemba sésa kwemá íma puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíníye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéín-iye Ísu siráiye.
24 íma puwíníyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináímbá kwésimatimatuwe'a aúváívimba kwéagaisuwaunda mináímbá árair-aimban-iye.
25 Ísumo mairáim-bayaima évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda pó'a amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí káátamaranaumpo náávara maránaumno sé'a súne.
kemá Yóni súnda-aimba ánásaiye.

aantá-kwaasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku kae-kwáái aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimakáiye. Áánútunopa'o iyí-ámbá Yútaa-kwaasiti monor-áímbá isaná Ísuma marapá'á kunkáinka'a kwenááiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai kwémaen-amban-iye. Áánútun-amanko Ísuna kwayó-kwáásíyé kwená aampa'ó kwégun-kwaasiye asirayámbá timúwasa Ísun-aai aiva'á Yútaa-kwaasi Yérúsaremuva'o máyówai simátímúwasa mináíntávái áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówai Yútaa-kwaasiti maravá'á ó'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. minkákémbá évakarawai ó'om-baravaka'a Yútaa-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Árúku mirán-áímbá agaimakáiye.

aantá-kwaasiti mayáímó mairáan-kwasai.

1 Tíóvíráasiyo ívé-kwandaaivimba moórá-kwasai sénaumpo isaaó. aiva-kwándááívímbá Áánútu Ísumba ai'marówana marapá'á kunkáin-ainkwara mayáímá kumbairáin-ainkwara aaimá siráin-ainkwara avumpimbá amápa'-mayaima mairáinkwara'a komaé tamae umái kwená mayái marapá'á ánásowana

2 Áánútu kunairówana kwíyómpa'a iráin-ainkwara'a aiva-kwándááívímbá agaimakáunda isa'á ívé-kwandaaivinkwara'a agaimaráúmpo isaaó. Ísu kesí aantá-kwaasiye séna ítámakaiye. Ísu íma kwíyómpa'a irónka'a Áánútun-amankona asirayánkwárá'á ména aantá-kwaasi kwená ámáámba simátímakaiye.

3 Ísu pukáimpinkemba usásinena kae-kwáái aíyayaan-kanaama 40 kanaama moórá-mora-tawai paárurena kwenáúma kawe'á umái agaráátinkowasa awánésa sésa árai'a Ísu pukáimpinkemba usásinena máyáiye suwaná paáruronka'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'maena iráiye.

4 moórá-tawai torupésa toómbá kwénowana Ísu paáréna séna maanká'á Yérúsaremu-naopa'a íma tuwé'a úwoi mé'a kesivo kesimambá timénaumnemo asiramái siráimba kwéamu'mare'a máyáanana úwoi timíno. mináímbá á'a simátime'a sé'a

5 Yóni nombá pétinkaraimbanivo sáwíyanka'a Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkanivo amu'maré'a máéro Ísu siráiye.

Áánútu Ísumba kunairówana iráin-kwasai.

6 Óríve-omapa'a Ísuwe aantá-kwaasiye torupésa Ísumba áísaa esa sésa Ísóigoo ívéra Árómáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwewa Ísareri-kwaasiya kawáá íníyono suwaná

7 Ísu séna moórá-kanaamo tínímba ívéra'i. aánowa'iyo. Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá íníye. kawe-kánáámó sáwí-kanaamo paárinimba Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá íníye. mirán-kánáámó tínímba sáwíyan-aimbanivo

8 kemó sendá anón-aimbanivo ísáaro. Áánútun-amankoma kentópa'a kúmínimba kwená asirayámbá tirumpimbá anómba umátinkaina'a kesááigwara kentáváígwárá'á simátime'a Yérúsaremu-naopare Yútiyaa-ayampare Sáméríyaa-ayampare amápar-ayampare kosimátíma'mae'a nááóro

9 Ísu simásuwowasa awánomba Áánútu Ísumba kunairówana ainánkó Ísumba káátaguwasa íma awánowana

10 Ísumo iyúmba kwíyómpa'a karátuwesa máyówasarai avekáán-umai kae-kwáási kwayán-únánkwátói úmaesarai egwaa'á mésarai

11 sésarai Káríri-ayampaken-kwaasiyono. íma kwíyómpa'a karátuwe'a máéro. awánaawanamo Áánútu kunairáísanamo kwíyómpa'o íyínten-umai ókwara'a miráumai kumíníye sirááiye.

Yútásina mayáírá'á usámairain-kwasai.

12 mindárai simásúwóyasa aantá-kwaasi Óríve-omapa Yérúsaremu-naor-egwaar-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a koyauwerésa

13 máyón-daumpa'a ávúmayaatanaan-daumpa'a umésa miwímá Ísuna aantá-kwaasi moórá-morawai túwí'a Pítaawe Yóniye Yémésiye Éndaruwe Vírípiye Tómáasiye Pátóromuwe Mátíyuwe Árávíási ááninko áwí'a Yémésiye moóráwai kwemá Árómáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai áwí'a Sáímoniye moóráwai ó'on-Yemesi ááninko áwí'a Yútásiye miráumai-kwaasi aantá-kwaasi

14 tayorupontembá námúnaa seémáémbani. minkwáásíyónté évakar-inintone Ísumba anówawe Ísun-ává'awaawiye tayorupamái mésa námúnaa seémáémbani.

15 námúnaa síma-sima kwéesa moórá-kanaama sáwíva-kwaasi 120 kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráan-kwaasi tayorupamái máyówana Pítaa usásinena simátimena séna

16-17 kesí kwaásiyono. naaóvá'á Áánútun-amankoma kentáá síkwá'náomba áwí'a Tévítimba simámena Yútási-aai súwana agaimakáimba póna mináímbá paáriniye. ááéma kentááyáváíyé Yútásintavaiye Ísu kesí mayáí máyáaro séna ításinkowata aantá-kwaasiti mayáí-íta umáíya mairáúndayaawe. naaémba Yútási tí'maena Ísunopa'a túwasa táto'mai áí'maesa ándávimba ánkaraawe. [

18 Yútási misáwí-máyáígóná meéyámbá óntamba mairéna maramá meéyán-umasuwena mimbárává'á ándáma uréna kweyááríka'a kwenanumarambá arátuwena ámú'a kuvánkaar-úwana ayánaruntomba marapátá kunturáíye.

19 Yérúsaremuvaken-kwaasi isésa miwí tááivinkemba mimbárágó áwí'a Akeotaava'an-iye sésa kwántámai-kwi'a naae-márává'án-iye siráawe.]

20 ánivo monor-ímó agaimakón-auvai-kwandaaivimba Tévíti agaimaréna séna
kwená naambá tu'nambá isasá
mimpímbá íma kwaási kwégwaewe
agaimaréna séna moóráva'a agaimaréna séna
kwená mayáírá'á moóráwai usámayaniye
agaimaréna sirónka'a póta

21-22 moóráwai Yútásina mayáírá'á usámayaniwaimba avakáá-umaiya airánaundayaawe. Ísu Káráísitima pukáimpinkemba usásinkain-aimba kweséya tásáumai simátíma'maeta kónaunda póta Yóni nombá kwévetinkowana Ísu mayáímá ááimba ásámai mayówata kuré-ire úmae kwénaaowananaya Áánútu Ísumba kunairówana kwíyómpa'a iyúwasa awánaraawaivinkemba moóráwaimba aíráananaya kwemá Yútásimo tukáim-bayai usámayaniye Pítaa simásuwowasa

23 isésa kae-kwáási túwí'a tésa moóráwai kaumbo-kwí'á tamámakaawai moórá-awi'a Yósépi moórá-awi'a Paasapasí moórá-awi'a Yásátasi uwaná moóráwai áwí'a Mátáyáasi miráumai-kwaasirai túwí'a tamásuwesa

24 námúnaa sésa Ísóigoo amápa-kwaasiti imáyáa awáné tirumbá tuwáné minkáé-kwáásívínkémbá nááwa Yútásina mayáí aantá-kwaasiti mayáírá'á usámayaniyo. agaráásínkénata awánaano.

25 Yútási kwená mayáí ivátuwena puwéna kwená mayáígóná meéyámbá sáwí-marupa'a kunkáiye sésa

26 námúnaa simásuwesa kae-kwáási túwí'a kae-kwándááívímbá agaimái anavéúmpímbá kuvé'makowana moóráwai moórá-kwandaai mósá mairéna awánómba

Mátáyáasiye sésa agaimakówana aantá-kwaasi sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasivimba komayáí mairáiye.

2

Áánútun-amankoma kunkáin-kwasai.

1 naaémba toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáámá túwasa Ísun-aaiyavesa áraire siráawai amápa'a mimbórá-náúmpá'á toru-pamái máyówana
2 avekáán-úwana kwíyómpakemba anón-undaraamba toráwasa kwéisowana máyón-daumpa'a kuména móanoni'a úwana
3 iraronkáán-tántáá'á paárurena taaínkaar-umai moórá-mora-kwaasi tinepimpá'á kóyáwé úwana
4 Áánútun-amankoma tirumpimbá anómba umátinkowasa máyówana Áánútun-amankoma asirayámbá timúwasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba siráawe.
5 toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá túntavesa Yútaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówai ó'on-o'om-baravakemba Yérúsaremu-naopa'a tayorupamái máyówana
6 úndáraamba torónka'a isésa mindámbó kwáyopa'a tayorupowasá miwí tááivinkemba kwésuwasa isésa táátavai ésa
7 áváárаumai imáyáa ésa sésa kwésewai amápa'a Kárírivakewai mináímbá kwésewain-owe sésa
8 moórá-morawai sésa kesááivinken-aine simásaraawe.
9 kesáámá évaka'a Páátiyaa-maravakewaiya évaka'a Mítiyaa-maravakewaiya évaka'a Iramu-márávákéwáíyá évaka'a Mésópótemiyaa-maravakewaiya évaka'a Yútiyaa-maravakewaiya évaka'a Kápátósiyaa-maravakewaiya évaka'a Pontasi-márávákéwáíyá évaka'a Ésiyaa-maravakewaiya
10 évaka'a Vírísiyaa-maravakewaiye évaka'a Pámpíriyaa-maravakewaiya évaka'a Ísípi-maravakewaiya évaka'a Árípiyaa-maravakewaiya Sáíríni-maragona egwaakéwáíyá évaka'a Árómáa-naopakewaiya miráumai-naopakemba tayorupamái méta
11 Árómáa-naopakewaiya évaka'a Yútaa-kwaasiya évaka'a á'on-ampa'a tuwéta Yútaa-monor-ampata kwégwareta ánivo évaka'a Kíríti-maravakewaiya évaka'a Árépiyaa-maravakewaiya tayorupamái máyaunasaya Áánútu kawe'-máyáí mairáin-aimba kwésesa moórá-morawai kesááivinkenta kwésewata kwéisaundayaawe sésa
12 táátavai ésa ávááran-imayaa ésa iséise ésa sésa mintántáákóná ááimba náára íníyo suwasá
13 évakarawai kwíráái sésa miwí uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á ésa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewe siráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.

14 simásúwówana aantá-kwaasi 11 kwaasi usásinompimba Pítaa usásimbai ména torupamái máyón-kwaasiyavena anónka'a simátimena séna kesí Yútaa-kwaasiyono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye ó'om-baravaken-Yutaa-kwaasiye maísáaro. Kárírivakewai ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewaina ááimba simátimumpo ísáaro.
15 uwoaó'-nómbó nésa uwoaó'ó owémó kwésemba minkwáási íma uwoaó'á kwéowe. kwaási no'wáámba uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á kwéovo ívé'a aaváyaavimba isasá minkwáási íma uwoaó'á kwéowe. mintántáákóná ááimba maará ínívo
16 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Yóweri agaimaréna siráin-aimba kwévaariye. maarán-áímbá agaimaréna séna

17 Áánútu séna naaén-kanaa maará ónaumne. kesimambó amáparawaimo timénaunda
kentáánimbaare kentiyáámúmbaare kesáái avora'á simátimenaaowe. kentí ívé-
kwaasiye anónutan-kwaasiye kaaimbá awánanaaowe.
18 árai'a minkánáárá'á kesimambá kesí kwayór-ínínákwá'á timénaunda kesáái avora'á
simátimenaaowe.
19 kwíyómpa'a marapá'á ó'on-o'om-bayai-awaame'a ónaunda naaegwárá iragwárá
anón-umunkwara'a paáriniye.
20 aaváúmá tunínana kwíyómba naaerírí'a váína'a mirámó ónaunda kesí ó'on-o'on-
kanaa ságayan-kanaama paárinimba
21 kentávésamo Ísóigowemo síyawaima sáwí'o umáímo maíyampinkemba kawer-ámpá'á
métinkanaumne Áánútu siráiye
Yóweri agaimaréna siráiye Pítaa mináímbá simásuwena
22 séna Ísareri-kwaasiyono. senda-áímbá ísáaro. Áánútuma Ísumba
Násáretivakewaimba asirayámbá amúwana simámakaim-bayai maéna kawe'-máyáí
ó'on-o'om-bayai-awaame'a uráimba keinárawapimba úmba awánaraawe.
23 naaóvá'á Áánútu imáyáamo éna mirá-mira ónaumnemo siráinka'a pósa évakarawai
Ísumba áí'mai keinárawa'a tímúwa'a tuvuwónáe sé'a sáwí-kwaasi tímúwasa áí'maesa
taaira'á tuvúwúwana puwúmbanivo
24 Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. pukéna marapá'á maígómá íma kanaán-
umai tátorowana Áánútu Ísumba ayúrankowana pukáimpinkemba usásinkaiye.
25 mindáyavena naaóvá'á kentáá síkwá'náo áwí'a Tévíti Ísun-aai agaimaréna séna
aasiyaasí Ísóigo kesé máyáísa'a awánaraumne. kwemá sirávaimai máyáimba pó'a íma
sáwí-imayaa kwéune.
26-27 mindáyave'a kesirumbá kawe'á umái mé'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne.
púwón-ayampa'a kesimambá íma másiyuwaniyone. kesirumbá ámakaundawaima ená
kwayó-kwáási únda po puképa'a íma másiyuwenana súma kaviráníye. mindáyave'a
máyaunda pó'a imáyáa é'a púwóndavinkemba usásisinkaniye.
28 púwíndavinkemba usásine maí'mai'a íníyone séma kesé máyaanda póna kesirumbá
kawe'á umái anómba ína'a ménaumne
Tévíti agaimaréna siráiye Pítaa mináímbá simásuwena séna
29 kesí kwaásiyono. kentáá síkwá'náo áwí'a Tévítin-aai avora'á simátimunda kwemó
agaimakáimba íma kwesáváí siráiye. kwemá puwúwasa utámakowana kwená mar-
avaraambá á'a awánaraamba póna agaimarómba íma kwesávái siráiye.
30 naaóvá'á Áánútu séna Tévítimo kawáánáʼó ménamo uráintemba moóráwai
minákúmpákéwái anondára'a kawáánáʼá méniye Áánútu siráimba Tévíti Áánútun-
aai simátímakaiwai póna kwemá séna Áánútu siráin-aimba árai'a paáriniye Tévíti
siráiye.
31 Tévíti Áánútumo naaémbo ínín-imayaa éna séna Áánútumo usásinkaiwaima Káráísiti
kwemá puwíndavinkemba usásinaniye súntavena séna
pukén-ayampa'a íma máuwainana
áúma kaviráníye
Tévíti súmba
32 mindá Ísuntavena siráiye. ánivo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowata áta
awánaraundayaawe.
33 Áánútu kunáí'maena anón-kwaasi póna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena
kwenamambá ámakaiye. avowámó árai'a kesimambá aménaumnemo siráimba
ámakaisana kwenamambá kembá símakaimba kwéise'a kwésuwane'a kwéowe Pítaa
mináímbá simásuwena séna
34 Tévíti íma kwíyómpa'a iráiwai séna

kesí Ísóigontavena séna Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a
35 ená namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Tévíti siráiye. kwemá íma kwíyómpa'a iráiwai póna kwesáváí íma siráiye.
36 ánivo keinárawa'a taaira'á tuvúkáawaintavena Áánútu séna kemá usásinankaundawai Káráísiti éna Ísóigoma iyémá Áánútu siráimba pósa Ísareri-kwaasi amáparawai kawe'á umái ísáaro Pítaa simásuwowasa
37 ísómba tirumbá umbaí tówasa Pítaawe aantá-kwaasiyavaiye sésa sáwí'a uráumpo nóra ónaunanayaawa siíyó suwaná
38 Pítaa séna keinárawa'a moórá-morawai amáparawai misáwí-ímáyáá tínaaemba umáme'a Áánútunopa'a té'a Ísu Káráísitintave'a ísámai nombá péráaro. mindáyavena kentí sáwí-imayaa maitiyuwéna Áánútun-amankomba úwoi timíníye.
39 Áánútu kesópa'a terómó sendawáímá kesimambá timénaumne Áánútu siráimba pósa keinárawatavaiye kentíráá'maatavaiye ó'on-o'om-baravakewaiyavaiye asirayán-áímbá siráiye Pítaa siráiye.
40 Pítaa simásuwena ó'on-o'on-ainkwara kawer-áínkwárá'á simásuwena égési umái simátimena séna ívé'o sáwí-kwaasi méwaimo é'a sáwí-meyamba mayánááowe. kemá ívé'a sáwí-ampa'a tuwé'a pó'a íma sáwí-meyamba mayánááowe Pítaa súwasa
41 sáwíva-kwaasi isésa kwenááiyavesa áraire sésa nombá kwéveresa mitáwai sáwíva-kwaasi 3,000 kwaasi Ísun-aaiyavesa árairemo suwasá Ísuna kwaási sáwíva-kwaasi-i'a ésa
42 torupamái maivá'á iyésa aantá-kwaasi Ísun-aai simátíma'mae kwáávantan-úmaesa kwéiyesa moórá-mora-umai-kwaasi kwétuwa'naa-esa Ísuntavesa ísámai aráá-tomba kwénesa námúnaa sinté iráawe.
43 námúnaa sinté iyésa mirámó umbá aantá-kwaasi kawe'-máyáí ó'on-o'om-bayaima kwémayowasa pósa amáparawai táátavai uwasá
44 Ísun-aaiyavesa áraire suwáí mimbórá-ímáyáá kwéesa torupanté kwéiyesa imáyáa ésa kentáási náaindaamba amáparawainein-iye sésa
45 miwítí maramá miwítí náaindaamba ó'on-kwaasi timésa óntamba mairésa taaínkaar-umai ímo makón-kwaasi tímatuwesa
46 aasiyaasi-táwai Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a Áánútuntavesa ísámai toru-panté kwéiyesa ó'on-o'owiti naaúmpa'a komésa Ísuntavesa ísámai aráá-tomba kwénesa tirumbá kawe'á umái mésa toómbá taaínkaar-umai kwétimesa nésa
47 Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai tuwánésa miwíyávésa kawe'á kwéowe suwaná aasiyaasi-táwai Ísóigo évakarawai sáwí'o umáímo máyómpinkemba kawer-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaiyavesa áraire suwáíyé torupamái méraawe.

3

Pítaa aísamaima kawe'á umánkarain-kwasai.

1-2 moórá-kwaasi anówa maránkarompinkemba aísamaima pukurón-kwaasi máyowasa aasiyaasi-táwai ái'maesa anóm-bono'-nankona ontará'á áwí'a kawer-óntárá'á móankarowana ména anóm-bono'-naumpa'o íyún-kwaasiyavena óntantavai inaainaaí sún-kwaasi máyonka'a anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye íyúyana aaváúmá toraétáápa'a kúwasa námúnaa kwésen-kanaara'a íyúyana
3 tuwánéna séna óntamba símékaiyo súwasarai
4 túramba kararésarai Pítaa séna kenkáí suwánaao suyaná
5 siméyááoiye-imayaa éna tuwánówana

6 Pítaa séna íma óntamba makáumpo Ísuna asirayándéí kawe'á umánkanaumne. Ísu Káráísitima Násáretivakewaina asirayámbá kwáyáintave'a sé'a usásine naauwó súne Pítaa séna
7 ayáánúrapa'a táto'mai usásinankowana aísaumba aísána kawe'á úwana
8 usásinkwena tokávara taúvaraa'a éna aamoí éna Áánútu áwí'a mósá kwémarena mindáraiye anóm-bono'-naumpa'a
9 kweyááríka'a marapá'á iyéna Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai awánésa
10 sésa miwá aasiyaasi-táwai anóm-bono'-nankona kawer-óntárá'á ména óntan-inaai síma-sima'a indá'án-iye sésa táátavai ésa kweyááríka'a marapá'á kwéiyuntavesa tiyáámba tuvimpín-ésa táátavai uráawe.

Pítaa simátímakain-kwasai.
11 kweyááríka'a kwéiyena aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á tátorowasa amáparawai táátavai ésa miwítópa'a tóyo ésa anóm-bono'-naumpa'a Sórómoni áúgwimai úmakopa'a tóyo uwaná
12 Pítaa tuwánéna séna Ísareri-kwaasiyono. mintántáátávái íma táá'a kaíno. íma túramba kenkái aráá'a sivuwóro. íma kenkáísí asirayánkó kawe'á umái arupí umái mékai kwéuvo
13 Áánútuna asirayánkó mirá kwéisana minkwáásí kweyááríka'a kwénaaiye. mirá uráintavai Áánútu Ísu áwí'a mósá maréna kentáá síkwá'ná Ááváramu Áísákaa Yákópo miwítí Ísóigoma kwená kwayó'nákó áwí'a Ísumba póna mósá makáiye. ánivo Ísumba áí'mae'a Árómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana Páíráti séna ayúrankanae súwa'a a'áo siráawe.
14 kawe-kwáásí arupí umái máyon-kwaasiyave'a a'áo sé'a moórá-kwaasi inkamúwana puwúwasa ándáva'a áúkon-kwaasiyave'a ayúrankaao siráawe.
15 mirá uráantave'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááin-kwaasi kemá tuvúwana pukáimpinkemba Áánútu usásinankowakai awánarauye.
16 awánarauyawai Ísuna asirayánkó aísamaima pukón-kwaasi kawe'á umánkaraiye. Ísuna asirayántávéna áraire siráimba isaná minkwáásí kawe'á umái kwénaaisa'a kwéawanaawe Pítaa siráiye.
17 Pítaa mináímbá simásuwena séna keinárawate kentí kawáánárawate íma awánamai Ísumba kawer-uré'a tuvukáawe.
18 naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena séna simátime'a sé'a kemó usásinankaundawaimba sáwí'a umánkanaaowe Áánútu siráinka'a póna keinárawa'o Ísumbo uráamba mináímbá paáruraiye.
19 mindáyave'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútunopa'a tíyana póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye.
20 moórá-mora-tawai Ísóigo kwená asirayámbá timína'a kwesé ménaaontave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. Áánútuma túwa'naa ínkwáe séna usásinankaiwaimba Ísumba ai'maráínana kumínintave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró.
21 Ísu kwíyómpa'a umáyáimba póna naaén-kanaamo éna amápa-tantaa'a aúnái'o índa-tawai ókwara'a marapá'á kumíniye. naaóvá'á Áánútu mináímbá simátimuwasa Áánútun-aai ísón-kwaasi kawe-kwáásí isésa simátímakaawe.
22 Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Mósesi séna Áánútu kentí Ísóigo kembá kesí mayáí mayaaó séna si'mákainten-umai Áánútun-aaimo simátiminiwaimba keándárakemba moóráwaimba ai'maráínana kwenáái simátiminasa isánááowe.

23 ímo isáíyawaimo éna Áánútu kwená kwaásivinkemba tí'maena moóráva'o tinkáindawai ánásanaaowe Mósesi siráiye.
24 Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá simátímakonka'a naaén-kwaasi simátímíntemba mai-simátíma'maesa iyémáyáamba kwévaariye.
25 naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'ná áwí'a Ááváramuntavena séna enándáraken-kwaasiyavena amápa'-marava-kwaasi kawe'á umátinkanaumne Áánútu asiramái siráiye. Ááváramun-andaraken-kwaasi owaná póna keinárawatavena Áánútu mináímbá asiramái siráiye.
26 miráumai Áánútu Ísuntavena kesí mayáí mayaaó séna ai'marówana keinárawapimba kunkáiye. amáparawai kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwaiyana aiva'á keinárawa'a kawe'á umátinkanintavena keinárawapimba kunkáiye Pítaa Ísareri-kwaasiyavena simátímakaiye.

4

Pítaante Yóninte aaivimbá maitínkaraan-kwasai.
1 anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye kwésimatimuyasa tóyo ésa mono'-máyáí-kwáásíyé mono'-nánká'ó kárákwirowaiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé tóyo ésa
2 miwí táái taisésa áwáá'a suwasaráí mindárai Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba simátímúyasa úwoi-kwaasi isésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaintavesa amápa-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe suwasá mináímbá isésa kamparé sésa áwáá'a kwésesa
3 mindárai tátoresa sésa eénáimba póta aaváyaavimba aaivimbá maitinkánaumne sésa kawáá-kwáási ándáva'a tínkómbanivo
4 úwoi-kwaasi sáwíva'a 5,000 kwaasi mindárai tááiyavesa árairema siráawe.
5 aaváyaavimba aaivimbá maitinkánaumne sésa kwáúmba aaváyaavimba Yérúsaremu-naopa'a Yútaa-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé miráumai-kwaasi miwí táái isánáe sésa torupésa
6 aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánásiye kwená akún-ándá-kwáásíyé Káyavaasiye Yóniye Arekesándaawe torupamái mésa
7 Pítaante Yóninte tááyowasarai miwítópa'a tuyasá tísaa esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra urááiyo. nááwana asirayáná keináraivimba kwáyáintavaiya kawe'á umánkaraaiyo. nááwa áwíra tékai kawe'á umánkaraaiyo suwaná
8 Áánútun-amankoma kwempímbá anómba umánkowana Pítaa séna Ísareri-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye ísáaro.
9 aísamaimo pukáin-kwaasi kawe'á umánkaraundayave'a kwésisaa-owe. nóra séra kawe'ó umánkaraundayave'a kwésisaa-owe.
10 avora'á simátíménda keinárawate amápar-Isareri-kwaasiye ísáaro. Ísu Káráísitima Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiwaimba kwenáwíka'a súyana kwená asirayánkó minkwáási kawe'á umánkáísana keinárawapimba kawe'á umái máyáísa'a kwéawanaawe.
11 Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba Ísun-aai agaimaréna séna
óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiye
mináímbá Ísuntavena agaimaréna siráiye.
12 kwewé su'mai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpátá mésinkanintaawe. Áánútu séna kwenáwíkare su'mai kwená asirayánkówé su'mai kwaási sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye Pítaa siráiye.

13 Pítaa mináímbá kwésimatimena Pítaae Yóniye íma táá'a kwégowasarai asiramái simátímúyasa minkáwáá-kwáásí tuwánésa táátavai ésa mindáraimo úwoi-kwaasirai ímo aúváívimbo awánaroyawaiyavesa pósa táátavai ésa sésa Ísuwe kwénaauyantavesarai mirá kwéoiye sésa
14 awánomba Pítaante Yóninteyopa'a aísamaima kawe'á umánkaron-kwaasi máyowasa awánésa mindáraimo simátimenaaon-aintavesa avakáá uwááesa ivátiyuwesa
15 sésa máápa'a kúmókaiyo suwasarái kúmúyasa minkáwáá-kwáásí iséise esa sésa
16 mindáraiye nóra ónaumno. ó'om-bayai kawe'-máyáímá mairááyamba pósa Yérúsaremuvaken-kwaasi amápa'a ísáamba póta íma kamparéyá sénaundayaanivo
17 ó'on-o'on-daopaken-kwaasi íma isánááontaveta mindáraiyaveta simátimeta séta Ísu áwíka'a íma simátímékaiyo sénaundayaaniye sésa
18 tááyowasarai íyúyasa sésa Ísun-aai íma simátímékaiyo. Ísu áwí'a íma taakaiyó suwasarái
19 Pítaae Yóniye sésarai kemó mirá simásinkaiyakaimo Áánútun-aaimo tuwékaimo Áánútu aúrampimba kawerá íníya ke mináímbá ókwara'a ísáaro.
20 keiráímá awárauyan-tantaa ísarauyan-tantaa'a íma tuwáyauvo úwoi simátimeyauye suyasá
21-22 kawáá-kwáásí ó'onkwara'a asiramái simátímatuwesa sésa ánivo úwoi kárúwaakaiyo sirá. aísamaima kawe'á umánkaron-kwaasi kae-kwáái aíyayaan-ira'a 40 ira'a íma kweyááríka'a kwénaauwasarai kawe'á umánkóyasa úwoi-kwaasi isésa Áánútu áwí'a mósá maróntavesa mindárai íma tínkamesa úwoi kárúwaakaiyo siráawe.

asiramái ménaumne sésa námúnaa siráan-kwasai.

23 kárúwaakaiyo suwasarái Pítaae Yóniye kentí kwaásitopa'a tésarai mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye simátímakaan-aimba másimátímúyasa
24 isésa Áánútumpa'a námúnaa sésa Ísóigoo kwíyómba maramá uwí-nómbá tarórumarena miwán-arumpimba tarórumaraanda-yantaakakwara'a kwégawaa-one.
25 naaóvá'á emá sunaná enamankómá ená kwayó-kwáásí kentáá síkwá'náomba Tévítimba kusimámuwana agaimaréna maará séna
nóintavai ó'om-baravakewai áwáá'a sésa nóintavai ámááyu-aimba suwááesa áúkaawe.
26 ó'om-baravaken-kawaa-kwaasi tokwaa úmae tayorupésa Ísóigonte kwemó usásinkaiwainte áái'a tiyamátinkanae siráawe
mináímbá Tévíti agaimaréna siráiye.
27 mináímbá paárúwasa Yérúsaremu-naopa'a Érótiye Póntiyasi Páírátiye ó'onkaa-kwaasiye Ísareri-kwaasiye torupésa Ísuna ámááyu-aimba sésa emó usásinankaandawaimba ená kawe-kwáyó-kwáásí Ísuntavesa ámááyu-aimba siráawe.
28 naaóvá'ó emó mirá ónááowemo siráanda pósa torupésa mirá uráawe. emó ímo mirá ónááowemo siráandarakai íma Ísumba tuvúkáasino.
29 Ísóigoo mono-káwáá-kwáásí tááimo simáímo kárára amba ísaraanda po súwa'naa íníyonda póta íma inkaiséta enáái úwoi asiramái simátimenaundayaawe.
30 ená asirayámbá símínata tí'o índa-kwaasiya asóvamatinkavata konó. ená kawe-kwáyó-kwáásígó áwí'a Ísuwe súnanaya kwená asirayánkó ó'on-o'om-bayaima kawe'-máyáímá paáriniye
31 námúnaa simásúwówana torupamái máyón-daumpa'a toraa'náára'a úwana Áánútun-amankoma miwívímbá anómba umátinkowasa Áánútun-aai asiramái simátíma'mae kuráawe.

náaindaamba moórá-mora umátímakaan-kwasai.

32 Ísuna aampa'á kwéguwai mimbórá-ímáyáá kwéesa mésa kentí náaindaantavesa íma kendéí kendeiye kwésesa úwoi moórá-mora-umai tíma'maesa kuwasá
33 aantá-kwaasi ávááraumai asirayánkwárá'á mésa Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba asiramái simátíma'maesa kwégwesa Áánútu aantá-kwaasi túwa'naa úntavesa kawe'-máyáí maimaé kwéguwasa
34-35 Ísuna aampa'á kwéguwai maramá naambá makówai ó'on-kwaasi kwétimesa óntamba mairésa aantá-kwaasi tímúwasa taaínkaar-umai íma makón-kwaasi tímakaamba pósa Ísuna aampa'á kwéguwai amápa-tantaa'a íma aáváán-túwówana
36-37 moóráwai áwí'a Yósépi póna kwegwárá'á mirá éna moórá-marama ó'on-kwaasigomba aména óntamba mairéna aantá-kwaasi tiména kwemá Áríváí-andarakewai Sáíparasi-ayampakemba tamáyowasa aantá-kwaasi moórá áwí'a simámesa Kíríki tááivinkemba Páánápáasiye sésa kwántámai-kwi'a tirávayaina'a iyémó suwáímá minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáesinte Sáváeraantei kwaasái.

1 Páánápáasi minóntámbá tímúwasarai moóráwai áwí'a Ánánáesi awainínkó áwí'a Sáváerae mésarai moórá-marama ó'on-kwaasi kwétimesarai óntamba mairésarai
2 taainávauyo-aimba awainínkómbá simámuwana mirá íníyone súwana minóntámbá taaínkaar-urena évaka'a kwesáváí maéna évaka'a maimaéna aantá-kwaasi mói tiména kampa'á séna amápa'a timúne súwana
3 Pítaa séna Ánánáesiyo Sáátáánigo áísaa umai isánáe sintáváí owé se mararákén-óntámbá amápa'a timúne siráanda Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane.
4 mimbárámá ená maramá isa tuwé óntamba mairé ená óntamba isa évaka'a timé íma sáwí'a éma mararákén-óntámbá évaka'a timúne íma sénda amápa'a timúne séndama sáwí'a ómpo íma kwaásiye su'mai kampa'á simátíyukaampo Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane Pítaa súwana
5 Ánánáesi iséna pu'maéna tuvamúwasa mináímbá ísaraan-kwaasi ávááraumai táátavai uwasá
6 ívé-kwaasi tésa puwúmba taasááúmaesa maimaésa máutaraawe.
7 máutaawana awainínkó sáwíyanka'a ména awaikómó puwún-aimba íma ísarena Pítaa-iyaitopa'a túwana
8 Pítaa séna keináraiti mararákén-óntámbá amápara símakaiyo súwana minínínkó séna owé amápa'an-iye kampa'á súwana
9 Pítaa séna enawaikóe esé mimbórá-ímáyáá ékai Ísóigon-amankomba kampa'á simáu'mai awánayae sirááiye. enawai'ó mágwéutaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa máutanaaowe Pítaa súwana
10 pu'maéna Pítaa aísamaivimba tuvamúwasa ívé-kwaasi tésa puwúmba taawánésa maimaésa awaikómbó utamánkópa'a máutowasa
11 Ísóigona kwaásiye ó'on-kwaasiye isésa táátavai uráawe.

ó'on-o'om-bayai kawe'-máyáígóná kwaasái.

12 aantá-kwaasi kwaási túranka'a ó'on-o'om-bayai kawe'-máyáímá maimaésa íyúwasa Ísuna aampa'á kwéguwai anóm-bono'-namba Sórómoni áúgwimai úmakopa'a aasiyaaí torupamái kwémauwasa
13-14 ó'on-o'on-akwa'a sáwíva'a Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa miwísé torupamái maémáémbanivo ó'on-kwaasi tuwánésa sésa kawe-kwáásín-owe sésa táátavai ésa íma miwísé torupamái máyówasa

15 aantá-kwaasimo uráamba isésa tí'o ún-kwaasi tuvaipímbá taagwiya'maésa naambáru'a mátinkesa sésa Pítaa kwénaaena amankó'naanko taaugwétáínasa asóvaigwae suwasá
16 ó'on-o'on-daopakemba tí'o ún-kwaasigwara tirumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Áánútu Pítaamba áwa'naa úwasa amápa'a asóvasaraawe.

kawáá-kwáási aantá-kwaasi sáwí'a umátínkaraan-kwasai.
17 mirá kwéuwana aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaási Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásíyé sésa amáparawai íma kentáásiraaima kwáráavo aantá-kwaasi tirááíma kwáráawe sésa tíyántavai ésa
18 táto'mai ándáva'a tiyúwówana
19 mindó'wáámbá kwáúnka'a Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakendako ontamá tisuwéna tí'maena máápa'a móruntinkena séna
20 anóm-bono'-naumpa'a umé'a aúná-amba kwaási kawe'á umái maí'mai'a ónááon-ankona ááimba usimátíméro súwasa
21 isésa irataró'a anóm-bono'-naumpa'a umésa mináímbá simátímakaawe.
anóm-bono'-naumpa'a moóráva'a kwésimatimuwasa moóráva'a aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaásiye tésa ándá-kwaasi táái isánáe sésa Ísareri-anon-kwaasi tááyowasa tésa mono'-nánkár-í-kwáásíyávésa sésa aantá-kwaasi ándáva'a máyáavo kotí'mae'a teró suwasá
22 kumbá íma máyówasa koyauwerésa tésa sésa
23 ándá-namba ontamá umásuwesa i-kwáási ontará'á máyáawata onta tisuwéta awánáúndaya íma máyáawata úne suwasá
24 mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká'ó kárákwirowaiye isésa táátavai ésa sésa mindá nóraya ónaundaya'iyo simásuwesa sáwívar-imayaa kwéuwana
25 moóráwai téna séna ándáva'a mátíyukaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mésa kwésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa
26 mono'-nánká'ó kárákwirowaiye kwembó áwa'naa un-kwáásíyé kotí'maesa kwempa'á tésa sésa úwoi-kwaasi miwí táái isésa sínkamovo sésa kwempa'á
27 tí'maesa aaimó isáí-kwáásítópa'a mátínkówana aiva'-mónó-káwáánákó
28 séna á'a simátimeta séta minkwáásígón-áái kwenáwíka'a íma simátíma'mae'a koróyá siráundaya isa'á á'a simátímewasa Yérúsaremuvaken-kwaasi amápa'a ísáyaraawa'a ke kampa-kúvímbá sinkéta minkwáási tuvúkáawe kwésewe aiva'-mónó-káwáánákó súwasa
29 Pítaa-iyai ó'on-aanta-kwaasiyonkwara'a sésa Áánútun-aai aivar-áínkómá póna kwaási tááigomba usáyaaitaraimba póta kentááiya íya iséta Áánútun-aaiya iséta miráyá ónaumne.
30 keinárawa'a Ísumba taaira'á inkámúwana puwúwana kentáá síkwá'náona Ísóigo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena
31 séna anón-kwaasi póna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye séna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena Ísareri-kwaasi kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye séna Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankaraiye.
32 mináímbá iséta kawe'á umáíya kwésimatimunanaya Áánútun-amanko mináímbá kawe'á umái kwésimatimiye. Áánútuma kwenáái ísámai kawe'á kwéowai kwena-mambá kwétimisana Áánútun-amanko mináímbá kwésimatimiye aantá-kwaasi siráawe.
33 simásúwówasa aaimó isáí-kwáási isésa tirumbá sáwíte úwasa tínkamonae-imayaa uwaná

34 miwítí avumpinkémbá moóráwai usásinena ámáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Kámérieri kwemá usásinena miwí táái káráyuwena kwemá Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba aasiyaasí simáti simati kwéuwasa kwenáwí'a mósá makáawai kwemá usásinena aantá-kwaasiyavena séna sáwíyanka'a máápa'a kumónááowe súwasa máápa'a kúmúwana

35 séna Ísareri-kwaasiyono. minkwáásíyáváí mirá ónáemo síyamba kakaariyá íma mirá é'a ísáíyuwe'a mirán-oro.

36 ááéma moóráwai áwí'a Tiutaási usásinena séna anón-kwaasi únda pó'a kesirááíye sé'a kwaránááowe súwasa sáwíva-kwaasi 400 kwaasi kwarówana moóráwai Tiu-taásímbá tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé ésa kwená mayáí ivátukaawe.

37 minkákémbá túwí'o aawásó-tawai moóráwai Kárírivakewai áwí'a Yútási usásinena tááyowasa sáwíva-kwaasi kwenarááíma kwa'maésa kwéguwana moóráwai tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé umáguraawe.

38 mindáyavai imáyáa é'a minkwáásíyómbá íma ándáva'a mátiyuwe'a tíyúwéwasa máéro. miwítí mayáígóná ááimbo marará-kwáásítí imáyáavinkembo énamo éna ánásaniye.

39 miwítí mayáígóná ááimbo Áánútuna imáyáavinkembo ína'o é'a íma kanaán-umai karánááovo úwoi kwaíkwai'a íníye. Áánútumpakembo ína'o é'a minkwáási sáwí'o umátinke'o é'a Áánútunkwara'a sáwí'a umánkanaaowe Kámérieri súwasa aaimó isái-kwáási isésa kwenááiyavesa owé sésa

40 aantá-kwaasi tááyowasa íyúwasa túwíruku'a nésa asiramái sésa Ísun-aai kwená asirayámbá íma simátíméro sésa ti'mákaawe.

41 ti'márówasa kwéesa tigaeyáváí uráasina Áánútu imáyáa timúwana tirunkó kawe'á úwasa sésa Áánútu asirayámbá símakaisata Ísuntaveta asiramáíya máyaundaya pósa sí'o iní'a umásínkáantaanivo sirunkó kawetá isatá máyaumne aantá-kwaasi simásuwesa

42 aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwaásiti naúmpimpa'a Ísuna áséi-kwasai simátíma'maesa kwénaaesa Áánútumo usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundayawai kwemá Ísuman-iye sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

avakaeté-kwaasi túwa'naa uráan-kwasai.

1 simátíma'maesa kuwasá Ísun-aai isésa sáwíva-kwaasi kwená aampa'á kwégwesa máyónka'a Yútaa-kwaasi ó'om-baravaken-kwaasi Kíríki tááivinken-aimba sun-kwáási Yérúsaremuva'a máyón-Yutaa-kwaasiyavesa í'ái tinkésa óntamba taaínkesa Kíríki-ketorinimba íma tímúnkakemba í'áj tínkówasa

2 mindáyavesa aantá-kwaasi Ísuna aampa'á kwéguwai amáparawai tááyowasa tuwasá sésa Áánútun-aai simátimunda-mayai tuwéta óntamba taaínkaar-umai timúnda-mayaimo máyáandaya uwóví'a ónaundayaawe sésa

3 keinárawapinkemba avakaeté-kwaasi túwí'o tewatá óntambo taainái-máyái timénaumne. mindárawa'a kawer-ímáyáágwárá-kwáási Áánútun-amanko miwívímbá anómba umátínkáin-kwaasi túwí'a tewatá óntambo taainái-máyáíyá timéta

4 kesáá Áánútunopata námúnaa kwéseta Áánútun-aai simátíma'maeta kónaundayaawe aantá-kwaasi suwasá

5 isésa tirumbá kawe'á kwéuwasa avakaeté-kwaasi túwí'a tombá moóráwai áwí'a Sítíveni kwemá Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Ísuntavai imáyáa umái asiraiwáí úwana moóráwai áwí'a Vírípi úwana moóráwai áwí'a Pórókórasi úwana moóráwai áwí'a Náíkéna úwana moóráwai áwí'a Táímóno úwana moóráwai áwí'a

Páménasi úwana moóráwai áwí'a Níkóráasi kwemá Ántíoku-naopaken-kwaasi póna
ó'on-ampakemba Yútaa-monor-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuna aampa'á kwétuwai
úwasa
6 miráumai-kwaasi tí'mai aantá-kwaasitopa'a móitinkowasa Ísóigona mayáí
mayóntavesa tine'á tátokesa Áánútumpa'a námúnaa siráawe.
7 Áánútun-aai simátíma'maesa kwéguwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwíva'a
Ísuna aampa'á kwéguwasa Áánútuna mono'-náúmpá'á mayáí máyón-kwaasi sáwíva'a
Ísun-aai isésa kwená aampa'á kwéguwasa miráumai kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a
uráawe.

Sítívenimba tátokaan-kwasai.

8 Ísóigo Sítívenimba áwa'naa úwana asirayánkwárá'á ména amápa-kwaasi túranka'a
ó'on-o'om-bayai kawe'-máyáímá maéna máyowasa
9 moórá-tawai évakarawai Sítíveninopa'a tésa kampar-áíné-ímáyáá ésa kwesimá
kwesiman-esa miwímá Yútaa-kwaasima pósa évakarawai Sáíríni-maravakewai
évaka'a Arekesándiyaa-maravakewai évaka'a Sírísiyaa-maravakewai évaka'a
Ésiyaa-maravakewai miráumai-mapaken-kwaasi mimbórá-mónó'-náúmpá'á mésa
Sítíveninopa'a tésa kampar-áíné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-umbanivo
10 Áánútun-amanko Sítívenimba kawer-ímáyáá amúwana póna Sítívenin-aaigo miwí
tááigomba usáyaaitowasa
11 ivátuwesa kwésa aúpá'á óntamba torupamái évaka-kwaasi timésa sésa Sítíveni
Mósesimba simái sáwí'a umánkena Áánútumba simái sáwí'a umánkaraisata ísaraumne.
kosimátíméro suwasá
12 minkámpár-áímbá tasimátímúwasa úwoi-kwaasiye anón-kwaasiye ámáámba sun-
kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítíveninopa'a tésa tayáto'mai ái'maesa monor-
ánón-kwáásítópa'a máankesa
13 kampar-áímbó sun-kwáási kotí'maesa mátínkówasa kampa'á sésa minkwáásígó
anóm-bono'-namba simái sáwí'a úmae iyéna Mósesina ámáámba simái sáwí'a úmae
iyéna
14 séna naaóvá'á Mósesimo ámáámbo simátímakain-amaamba Ísu Násáretivakewaima
ivátuwena ó'on-amaamba kwésena Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-namba tawísíyuwaniye
Sítíveni siráiye. mirán-kámpár-áímbá kwésuwasa
15 amápa-kwaasi Sítívenimba awánomba kwíyómpakemba Áánútuna kwayó-kwáási
tóikaamba aúkówasa awánaraawe.

7

Sítíveni monor-ánón-kwáási simátímakain-kwasai.

1 mirá simásúwówana aiva'-mónó-káwáánákó Sítívenimba áísaa ena séna kwésen-
aimba árair-aina'i. kampar-áíná'iyo súwana
2 Sítíveni séna kesivoísái kesuwaaísáíyó simátíménda ísáaro. naaóvá'á ken-
táá síkwá'náo Ááváramu íma Áránaava'a komáyonka'a Mésópótemiyaa-marava'a
máyonka'a Áánútu asirayánkwáráwái kuména
3 Ááváramuntavena séna ená maragwárá enamááraawigwara'a tiyuwé kwina'á
moórá-marama agaráárankáandava'a koméniyone súwana
4 iséna mimbárámá Káútéa-kwaasiti maravá'á tuwéna teémena Áránaava'a
tamáyowana avowá puwúwana Áánútu ai'marówana teémena maavá'á máyaundava'a
túwana
5 minkánáá Áánútu íma maramá amúmba asiramái séna aáno maambárámá enkwárá
enaísaavutantambo íyawaigwara'a timénaumne. Áánútumo súmba Ááváramu iyámpói
íma maránkaronka'a mináímbá simámena

6 moórá-ainkwara'a séna enaísaavutantambo íyawai ó'on-kwaasiti maravá'á koméwasa umbai-máyáí timésa sáwí'a umátínkéwana sáwívar-ima 400 ima ánásaina'a
7 sáwí'o umátinkanaaowaima sáwí-meyamba timénaunda pósa enaísaavutantambo íyawai mimbárámá tuwésa maavá'á tésa kesí imáyáa mósá maránááowe séna
8 mináímbá naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna aáno maambárámá enkwárá enaísaavutantambo íyawaigwara'a timénaumne siráimba mináímbá simái tarúmarena póna túra'a kárámai araa'éna uwó Áánútu siráiye.

súwana Ááváramu ména Áísákaamba ankéna avakaumboé-no'waamba kwaéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowana Áísákaa anón-éna Yákópomba ankéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowana Yákópo anón-éna sísamaivakemba kae'á kumbaimái-iyampoi tinkéna túra'a kárámai araa'éna umátínkáva'a kuráiye.
9 mirá umátínkáva'a kúwasa minávárawáínónda tíváko áwí'a Yósépintavesa naaénkewai íma kentáárá'á kárákwiyiniye sésa tirumbá sáwí'a umánkesa ái'maesa ó'on-kwaasiva'a mátimesa óntamba máyówasa miwí Yósépimba ái'maesa kweémesa Ísípi-marava'a máánkówana Áánútu kwesé máyowasa
10 umbai-máyáí amésa sáwí'a umánkómbanivo Áánútu kwesé ména áwa'naa ena kawer-ímáyáá aména kwená umbai-yántáá'á ánásamankowana mimbárámá Ísípi-marara-kawaanako Yósépina kawer-ímáyáá iséna séna Ísípi-marava'a amápa-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiye kesí náaindaanka'a mirán-uwo súwana kwemó súntemba kwéuwana
11 naaémba ayawaimá téna Ísípi-maravare Kénááni-maravare amápar-ayampa'a ayawaimá tówasa tááiyavai ésa kentáá síkwá'náyomba toómbá íma kentáávímbá kwéraiye.
12 Ísípi-marava'a toómbá kwáyáiye-aimba isáúmpo komeéyán-oro Yákópo séna áánimbaa'a ti'marówasa komeéyá úmaesa
13 tivowánópa'a tamáyówana mintómbá ánásowana ó'a kuwaná Yósépi miwíti egwaa'á tamaéna séna kemá Yósépi kentívá'a úne súwasa kesí imáyáao pukáane súndayaawe suwaná Ísípi-marara-kawaanako Yósépina ááimba iséna awaaísáí tuwánówana
14-15 Yósépi awaaísáí simátimena kesivombá kosimámiyana ená akúmbá tí'mae Ísípiva'a tiyó Yósépi siyé. kosimáméro Yósépi súwana avowámá iséna kwená akúmbá 75 kwaasi tí'maena Ísípiva'a kawe'á umái komésa púwúwasa
16 naaémba miwí tísaavutomba tiyáántámba maimaé teémesa Sékémuva'a máutomba naaóvá'á Ááváramu Émon-andaraken-kwaasima óntamba tímatukom-barava'a máutaraawe.
17 ánivo kentáá síkwá'náyomba Ísípi-marava'a komésa sáwíva-kwaasi agairáawe. Áánútu Ááváramuntavena asirayán-áímbá séna Kénááni-marama enaísaavutantambo íyawai timénaumne siróntemba timínín-kanaa ákíse únka'a
18 moóráwai Ísípi-marara-kawaanako Yósépimo naaóvá'ó pukóntavena kwená mayáí-áímbá íma ísarowai póna
19 kentáá síkwá'náya umbai-máyáí tiména maimái sáwí'a kwéumatinkowasa iyámpói máápa'a tiyuwówasa pukáawe.
20 iyámpóíyomba púwúwana minkánáávímbá Mósesi kawer-óígwárár-íyámpói ánkarena anówama naaúmpa'a aúpá'á ánkarowana kaumbo-kwíyómbá putuwéna
21 máápa'a ái'maena móru ánkarowana Ísípi-kawaanako ayáámúnkoma awánómba aráái tówana kesáánine séna kárákwirowana anón-úwasa
22 Ísípi-kwaasi miwíti ááimba kwésimama'mae íyúwana Mósesi kwéisena anón-éna kwemó mayóm-bayaigoe kwenááigoe kawe'á uráiye.

23 Mósesi mirán-kwáási ména kae-kwáái aíyayaan-ima 40 íma maisuwéna kesí kwaási
Ísareri-kwaasi kotuwánanae séna kúmba
24 Ísípi-kwaasigo Ísareri-kwaasigomba sáwí'a umánkowana Mósesi tuwánéna Ísareri-
kwaasi áwa'naa ena Ísípi-kwaasigomba tuvúwúwana puwúwana
25 Mósesi imáyáa éna séna Áánútu mimbáyáírátávéna usásisinkaraimba pó'a
Ísípivakemba Ísareri-kwaasi tí'mae'a koónaunda mimbáyáíyávésa owé sénááowe
siráimbanivo Ísareri-kwaasi íma mirán-ímáyáá uwaná
26 Mósesi kogwaéna usásinena kúmba Ísareri-kwaasi kaekó áái'a tíyóyana tuwánéna
tiyoráínda-imayaa éna séna kae'náraiyo mimbórá-naoraama óívo áái'a tiyaáyavo
súwana
27 aiva'ó ááimba'maimo tiyón-kwaasigo Mósesimba améntáyuwena séna nááwa embá
usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno.
28 tíndaumo Ísípi-kwaasimo tuvuwónanamo puwéiraintena kembá mirá íníyono
súwana
29 Mósesi iséna inkaiséna kweéme kweémena Mítíyani-marava'a ó'on-kwaaiti
maapa'a koména kaer-íyámpói matínkaraiye.
30 Mósesi kaer-íyámpói matinkéna ména kae-kwáái aíyayaan-ima 40 íma maisuwéna
moórá-tawai kavóná-marava'a kwégwena Sáínai-omapa'a egwaa'á kwáyonka'a
kwéguwana sáwíyan-taivinkemba irá kwégena íma mintáí kówana Áánútuna
kwayó'ná'á kwíyómpakewaima mimpímbá máyowana mintáí íma kówana
31-32 Mósesi awánéna anón-imayaa éna egwaa'á koména awánówana Áánútu séna
enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne súwana Mósesi
mináímbá iséna ayántámbá tówana úwoiva'a karakówana
33 Ísóigo séna máyaunda póna á'oram-barama kwáyáipa'an-ivo kawe'-márává'á
méraapa'an-ivo maambárámá sáwí'a ónavainivo aísamai ánáamba ayútuwaao.
34 Ísípiva'a kesí kwaási sáwí'o kwéumatinkaawasamo ivi'ó kwétaamba tuwánáúnda
pó'a túwa'naa ónaumpo usásinena'a ai'máráana kweéme kweéme Ísípiva'a kuré
kesí kwaási Ísareri-kwaasi kótí'mae Kénááni-marava'a kwaaó Áánútu Mósesintavena
siráiye.
35 kwembá Mósesimba Ísareri-kwaasi tínaaemba umánkesa sésa nááwa embá
usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno siráawe. siráan-
kwaasiyavena Áánútu mináímbá siráiye. kwembá Mósesintavena Áánútuna kwayó'ná'á
kwíyómpakewaima sáwíyan-taivinkemba aaí simámakaiye. kwembá Mósesimba Áánútu
kawáá-máyáí aména ai'marówana Ísípivakemba Ísareri-kwaasi kótí'maena Kénááni-
marava'a kuráiye.
36 kwemá Mósesima Ísípiva'a ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa sésa úwoi
tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkó áwí'a naae-nóné supa'á kwéna ímo
awárom-bayai kawe'-máyáí komaéna tí'maena kúmba kavóná-marava'a kae-kwáái
aíyayaan-ira'a 40 ira'a komáyówana ímo awárom-bayai kawe'-máyáí maimaéna iráiye.
37 kwemá Mósesima simátimena séna Áánútumo kembó usásisinkarainten-
umai naaémba moóráwaimba kentísaavutantambo íyawaivinkemba usásinankaniye.
Áánútun-aai simátiminiwaimba usásinankaniye.
38 kwemá Mósesima kavóná-marava'o Áánútuna kwaási Ísareri-kwaasimo méraapa'a
miwísé ména kentáá síkwá'náyonte ména Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kwesé
ména Sáínai-omapa'a umáyowana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai Áánútuna
ámáámba simámuwana ímo ánásai-aimba simámuwasa simátíma'maesa kuráanta
kwéisaumne.

39 Mósesin-aai simátímúmba kentáá síkwá'ná íma isésa tínaaemba umámesa Ísípiva'a
tayauweránáe-imayaa uwaná
40 naaémba Áánútu Mósesimba ááyowana omápa'a umáyowasa Mósesi awaaó
áwí'a Érónintavesa sésa Mósesi Ísípivakembo síkaiwaiya náávara kóuraiyo. íma
awánáúndavata kóuraivo moórá-isoigomba tarórúmarewata kwenarááíya kwáráano
sésa
41 óntandankakemba purumakan-áráákaamba úmaresa minkámpár-ísóígóná
aamoimá umánkesa póíma tuvú'mái kwénesa úmakon-tantaatavesa aamoí ésa toóní'a
umái kwénowana
42 mindáyavena Áánútu ánaaemba umátiyuwowasa kwíyóntavesa aaváúyávésa
otávésa kesí ísóigoman-iye siráawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai
simátímakowai agaimaréna séna
Ísareri-kwaasiyono. kavóná-marava'a kae-kwáái aíyayaan-ira'a 40 ira'a mé'a póíma
tuvú'mái neémáémba íma kentávé'a ísámai neémáémbanivo
43 kentí kampar-ísóígóntávé'a ísámai kwená ampanta-námbá maimaé'a kwénaaowe.
minkámpár-ísóígó áwí'a Mórókowe siráawe. okáán-tántáá'á tarórumake'a áwí'a
Erevááníyé kwése'a toré kwénaaowe. minkámpá-káér-ísóíráí úmare'a kesí ísóigowe
kampa'á sé'a áwí'a maé kwéiyowe. mirá uráantave'a kentí maravákémbá ti'máráana'a
kweéme'a moórá-marava'a áwí'a Pépíróni-marava'a koménaaowe
Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna siráiye.
44 naaóvá'á kavóná-marava'a Áánútu Mósesimba agaráárankena Áánútuna naambó
ampantará'ó ónááomba maará ónááowe séna agaráárankowasa Áánútumo súntemba
mirán-dámbá umái maimaésa kavóná-marava'a kwénaaowe.
45 naaémba miwí táánimbaa'a kentáá síkwá'náyomba mindámbá maimáyówana
Yósúwa tí'maena Kénááni-marava'a kúmba Áánútu túwa'naa ena mimbárává'ó máyón-
kwaasi kwatuwówasa kóuwasa koyavíresa mindámbá minká'á mámaresa máyówana
naaémba Tévíti Ísareri-kwaasiti kawááná'á máyompimba mindámbá úwoi kwáyowana
46 Tévíti kawe'á umái máyowana Áánútu aamoí umánkowana Tévíti Áánútumba áísaa
ena séna ená naambá ónaum. íya ónaumno. emá Yákópona Ísóigoma po owé sina'ó é'a
ená naambá ónaumne súwana
47 Áánútu séna emá íma íníyompo enááninko Sórómoni kesí naambá íníye siráimbanivo
48 Áánútu kwíyómpa'o máyáimba kwaási úmakaan-daumpa'a íma máyáiye.
mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna
49 Ísóigo séna kwíyómpa'a kárákwiye'a marará'á kárákwiyunda pó'a úmaraniyonda-
naumpa'a íma úwoi marapá'á kumbénaumne.
50 kesáváí mintántáá'á amápa'a tarórumakaumne Ísóigo siráiye
agaimaréna siráiye Sítíveni siráiye.
Sítíveni mináímbá simátímatuwena aaimó isáí-kwáásíyáváí simátimena séna
51 keinárawa'a tirunté máráamba mé'a pó'a Áánútuna aampa'ó ímo kwáráan-
kwaasiraani'a umái mé'a Áánútun-aai kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe.
kentíkwá'náyomba Áánútun-amankomba tínaaemba umámemaentemba kemá mirá
kwéowe.
52 kentíkwá'náyomba Áánútun-aai simátíma'maesa kwéguwai amáparawai sáwí'a
umátinkesa Áánútuna kawe-kwáyóná'á kumíníye-aimba simátímakowai tínkamuwasa
pukáawe. naaémba kwemá kumúwa'a kuntaru'á umái tuvúwúwana pukáiye.
53 ánivo kwíyómpakewaima Áánútuna ámáámba simátímakowa'a keinárawa'a
ísaraambanivo íma ísámai kawe'á uráawe Sítíveni siráiye.

Sítívenimba óntandei tuvúkáan-kwasai.

54 Sítíveni mináímbá simátimumba aaimó isáí-kwáásí ávááraumai tirunkó sáwí'a úwasa i'naiyámbá mésa tíyántavesa uwaná
55 Sítívenimba Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkarowana kwíyómpa'a awánómba Áánútuna ságayamba kwáyowana Ísu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowana Sítíveni awánéna
56 séna awánaaro. kwíyómba taaínkaar-isaná Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á Ísuma kwaási úrandako máyáimba awánaraumne súwasa
57 miwí anónka'a kwáá'a tésa kwenáái íma isánae sésa tááka'a tiyáándei awááésa Sítívenimba taráápараapa ésa
58 tátokesa taagwiya'maésa marur-awámpá'á máyuwesa óntamba mairésa tuvúkáawe. Sítívenintavesa kampar-áímbá siráawai paákár-únánkwátói ayútuwowana ívé-kwaasi áwí'a Sóro minúnánkwátói kárákwirowasa
59 Sítívenimba óntandei tuvúto'naa uwaná Ísóigonka'a námúnaavinkemba séna Ísu Ísóigoo kesimambá kumbaimaéna'a púwóno séna
60 arauntaúmbá airéna anónka'a séna Ísóigoo sáwí'a kwéumasinkaambanivo miwí íma sáwí'a umátinke miwítí sáwí-imayaa maitiyuwaaó Sítíveni simásuwena pukáiye.

8

Sóro Ísuna kwaási sáwí'a umátínkarain-kwasai.

1-3 Sítívenimbo tuvúmba Sóro arunkó aamoí úmbanivo évakarawai Áánútun-aaiyavesamo asiramáímo máúwai Sítíveni áúma maimaé máutesa anón-ivi'a tombánivo Sóro Ísuna aampa'ó kwéguwai tínkambai ánásanae séna kúmba naaúmpimpakemba aarakwá'á koyavisimái ándáva'a tíyupa'a kúwasa Yérúsaremuva'a Ísuna aampa'ó kwéguwaima aivarí'a umái sáwí'a umátinkowasa kóyáwé uwasá aantá-kwaasiye su'mai Yérúsaremuva'a máyówasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáásí Yútiyaa-ayampa'a Sáméríyaa-ayampa'a kóyáwé uráawe.

Sáméríyaava'a áséi-kwasai kosimátímakaan-kwasai.

4 Ísuna aampa'ó kwéguwai kóyáwé ésa Ísuna áséi-kwasai kosimátíma'maesa kurá.
5 Vírípi Sáméríyaa-naopa'a kúmba kosimátimena séna Áánútumo usásinankaiwai amu'maráúndawaiyaamo á'o kunkáimba kwemá Ísuman-iye
6 Vírípi simátimumba kawe'á umái ísówana ímo awánarom-bayai mayówasa awánowana
7 taraváá-kwámbá tirumpimbá máyówaiyavena aaí súwasa taraváá-kwámbá kwáá'a tumásuwesa kóuwasa kwaási kawe'á umái máyówana aíyayaamba pukón-kwaasi asóvamatinkowasa kawe'á umái mésa
8 Sáméríyaavaken-kwaasi ávááraumai tirunkó kawe'á umái méraawe.
9 Sáméríyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni ména anón-kwaasi úne séna pukaa'á agaimaéna kwéiyuwasa táátavai kwéesa
10 anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kwená mayáí awánésa kwenaráái kwégwaresa sésa Áánútuna asirayánkóe kwená asirayánkóe moórái'a uráiye kampa'á suwaná
11 ayáátááka'a pukaa'á agaimaéna kwégum-bayai mayówasa kwenaráái kwégwaresa táátavai uráambanivo
12 naaémba Vírípi Áánútuna áséi-kwasai kosimátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama kosimátimena Ísu Káráísitin-aai kosimátimuwasa isésa sésa árair-aimban-iye suwaná Vírípi minákwá'á nombá pétinkowana
13 Sáímoni kwegwárá'á áraire súntavai Vírípi nombá pérankowana Vírípiye kwénaauwana ímo awánóm-bayai mayówana awánéna áátavai uráiye.

14 mirámó Sámériyaava'o kwéumba Yérúsaremuva'a aantá-kwaasi mésa Sámériyaavaken-kwaasi Áánútuna áséi-kwasai isésa mináímbá méyatokaan-aimba isésa Pítaante Yóninte ti'márówasarai kweémesarai
15 Sámériyaava'a komésarai Ísuna aampa'ó kwéguwaiyavai ísámai námúnaavinkemba sésarai Áánútun-amankomba mayánááowe sirááiye.
16 Vírípi nombá pétinkaronka'a Ísóigo Ísuntavena ísámai nombá pétinkowana Áánútun-amamba íma marómba pósarai Pítaae Yóniye námúnaavinkemba sésarai
17 tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumúwasa mairáawe.
18 aantá-kwaasirai tiyáámba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaúwasa máyómba Sáímoni awánéna asirayámbá meéyámbaranae séna Pítaante Yóninteyavena séna óntamba maékai
19 minásíráyámbá simékaiyo. ó'on-kwaasi siyáámba tátoraanana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaínkwáe súwana
20 Pítaa séna Áánútu úwoi kwétimin-tantaatavai óntandei meéyán-ónáe sénda po ená óntankwara'a esé iravímbá ánásayaaoiye.
21 Áánútu aúranka'a ená imáyáa íma arupí imbá po maambáyái kenkáísí mayái íma súwa'naa íníyone.
22 ená sáwí-imayaagomba ánaaemba umásuwe Ísóigomba áísaa inaná ená sáwí-imayaagona anondá mayauwáníye.
23 Áánútu íma asirayámbá ámakaintavai enarumbá sáwí'a umásinkaanana ená sáwí-imayaao anómba éna embá tátokaiye Pítaa súwana
24 Sáímonima Pítaante Yóninteyavena séna súwa'naa ékai Ísóigomba námúnaavinkemba áísaa íyana emó sénda misáwí-yántáá'á íma kempá'á tíno Sáímoni siráiye.
25 súwasarai Pítaae Yóniye Ísóigon-aai simátimesarai Ísuwe naaémáúyan-aimba simátimesarai Yérúsaremuva'a kónáe sésarai aampa'á kweémesarai Sáméríyaa-ayampa'a naaó'-nao'a Áánútuna áséi-kwasai kosimátíma'maesarai kurááiye.

Vírípinte Ítíópiyaavaken-kwaasintei kwaasái.

26-28 mindárai Yérúsaremuva'a kuyaná Vírípi Sáméríyaava'a máyomba moóráwai anón-kwaasi Ítíópiyaa-maravakewai éna Ítíópiyaa-kwaasiti kawáá-ínínkó áwí'a Káándásina óntanka'a kárákwirowai Áánútuna imáyáa éna Yérúsaremuva'a kweémena Áánútu áwí'a mósá maréna koyauweréna kwená káárivimba anóm-poigo tavisímaena kún-kaarivimba kúmba Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai Vírípintavena séna usásine Yérúsaremuvakemba Kásaava'a kwégon-ampa'a kwaaó súwana iséna usásinena minámpá'á kweémena kavóná-marava'a kúmba Ítíópiyaa-maravaken-anon-kwaasi kwená káárivimba kweémena aúvái-kwandaaivimba awánéna naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimakón-aimba awánómba
29 Áánútun-amanko Vírípintavena séna kwená káárigona egwaa'á kwaaó súwana
30 isaaísena kúmba Áísáya agaimakón-aimba táámpamai kwésuwana Vírípi iséna áísaa ena séna mináínkóná ááimba kwéisaano súwana
31 á'a moóráwai simásiminimba pó'a isánaumpo kesí káárivimba usáataao súwana Vírípi minkáárívímbá usáatena umaúwana
32 mináúvái-kwándááívínkén-áímbá táámpamai séna
sipisípi áyáumo karánáesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aaí siráiye. sipisípi tuvuwónáesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aaí siráiye.

33 kwenáwí'a móruna tuwésa sáwí'a umái aaivimbá mayánkaraawe. kwená kwaási sáwí-mayai mairésa tuvuwówana marapá'á máyáin-kanaama ánásaraiye. mindáyavesa miwítí sáwí-mayai íma kanaán-umai avora'á simátimenaaowe
agaimaréna siráiye.
34 Ítíópiyaavaken-kwaasi mináímbá táámpamai simásuwena Vírípintavena áísaa ena séna Áánútun-aaimo simátímakowai nááwantavena mináímbá siráiyo. kwesávéna sirái. ó'owantavena siráiyo súwana
35 Vírípi Áánútun-aaimo aúváívinkembo táámpamaimo simámakainten-umai Ísuna áséi-kwasai kwésimamena
36 aampa'á kuyambá nombá kwáyopa'a kwésarai uyaná Ítíópiyaavaken-kwaasigo séna nombá kwáyáínka'a pésinkainkwae sé'a únana nóinko aampimbá ítáraiyo súwana [
37 Vírípi séna Ísumpa'o arumbó amé kwenááiyavai áraire simáímo maína'o é'a nombá pérankanaumne súwana Ísu Káráísintave'a árai'a Áánútu áánimban-iye kwésune séna]
38 káárimo maisoréna kúwaintavena séna káári tátoraao súwana iséna tátorowasarai Vírípiye Ítíópiyaavaken-kwaasiye nompímbá kumbésarai Vírípi nombá pérankowasarai
39 úwoiva'a íyúyana Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena kóúwana Ítíópiyaavaken-kwaasi awánómba íma máyombanivo aamoí untáva'a kwená naaópa'a kúmba
40 Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena Ásátóti-naopa'a máánkarowana Vírípi mináyámpá'-náópa'a Áánútuna áséi-kwasai simátíma'maena Sísáriyaa-naopa'a kuráiye.

9

Sóro Ísun-aaiyavai áraire siráin-kwasai.

1 minkánáámá Sóro Ísóigona aampa'á kwéguwaiyavena arumbá sáwí'a éna tínkamonae síma-sima'a kwéena aiva'-mónó-káwáánákónópa'a
2 koáísaa ena séna aúvái agaimái símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yútaa-mono'-naumpimpa'o máyáan-kwaasiti anón-kwaasi mátíméno súwana owé séna mináímbá agaimaréna séna Sóro Ísuna aampa'á kwégwiyawai tivakáá-umai tuwánéna táto'mai tí'maena teémena Yérúsaremuva'a ándáva'a mátiyuwaniye séna agaimaréna súwana
3 Sóro mináúvái maimaéna kweémena Támásikasi-naopa'a egwaa'á kúmba kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana
4 tuvamúwana aaigówé su'mai séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwana
5 emá nááwa seénó súwana kemá Ísuma súmpo kembá sáwí'a umásinkaampo
6 usásine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwaimo síndantemba mirán-uwo súwasa
7 Sóroemo kun-kwáási íma aaí sumbá mésa íma kwaási ane'á kwéawanesa aaimó súne su'mai ísówana
8 Sóro usásinomba aúramba íma kawe'á umái awánówasa kwaási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana
9 kaumbo-nó'wáámbá ména íma aúramba awánéna toómbá nombá íma naráiye.
10 Sóro kaumbo-nó'wáámbá kwaúwana moóráwai Támásikasiva'a ména Ísuna aampa'á kúwai áwí'a Ánánáesima aúramba karákéna kaainkáání'a umái awánómba Ísóigo simámena séna Ánánáesiyo súwana wó séna Ísóigoo kemá úne súwana
11 usásine aampa'á kwaaó. minánkó áwí'a apumó uráin-ampa'a kuré Yútásina naaúmpa'a kwée moóráwai Táásási-naopakewai áwí'a Sóromba koawánaao. kwe námúnaa kwésiye.

12 kaainkáání'a awánarainka'a moóráwai áwí'a Ánánáesi téna ane'á tátoraisana aúramba kawe'á umái awánaraiye Ísóigo súwana
13 Ánánáesi séna Ísóigoo sáwíva-kwaasi kwenáái simásímakaawe. Yérúsaremuva'a ená kwaási sáwí'a umátínkarain-aimba simásímakaawe.
14 aiva'-mónó-káwáánákó aúvái agaimái ámísana ená imáyáa mósá máráan-kwaasi ándáva'o tiyuwáíndayavena Támásikasiva'a tiráiye súwana
15 Ísóigo séna kesí mayáí áménana kesáái kosimátin-tasimatimba ó'on-daopaken-kwaasiye kawáá-kwáásíyé kesí kwaási Ísareri-kwaasiye kosimátin-tasimatimba ínímba po usásine kwenópa'a kwinaná
16 kesí mayáí Sóro kwémayainasa kwaási sáwí'a umánkanaaowe. mindáyave'a ke agaráárankanaumne Ísóigo siráiye.
17 súwana Ánánáesi iséna kwéna sún-daumpa'a uména Sóro ane'á ayáámba tátorena séna Sóroo kesí kwaásima óne. aampa'á kwéte Ísóigo Ísumba awánaraandawaima si'máráísa'a túne. aúramba kawe'á umái awánenana Áánútun-amanko arupimbá anómba umánkaindayavena si'máráísa'a túne súwana
18 Sóro aúrampinkemba amanonoí tákúwana aúramba kawe'á umái awánéna usásinowana Ánánáesi mono'-nómbá pérankowana
19 toómbá násuwena áúgoma kawe'á úwana méraiye.

Sóro Támásikasiva'a simátímakain-kwasai.

Sóro Támásikasiva'a évaka'-no'waamba kwaéna Ísuna aampa'á kwéguwaise ména
20 avekáán-úwana mono'-náúmpá'á uména Ísun-aai simátimena séna árai'a Ísuma Áánútu áánimban-iye súwasa
21 kwenáái ísón-kwaasi táátavai ésa moórá-morawai tísaaisaa esa sésa Yérúsaremuva'a Ísuna imáyáa mósá máráan-kwaasi tínkamin-kwaasiman-iye. Ísuna imáyáa mósá máráan-kwaasi tí'mae ándáva'a mono-káwáá-kwáásírá'ó mátinkanae séna maanká'ó tiráin-kwaasiman-iye. Ísumpa'a téna máyáiye sésa táátavai uráawe.
22 suwaná Sóro asiramái simátíma'mae iyéna séna árai'a Áánútumo usásinankaiwaimba amu'maráúndawaiya Ísuman-iye séna kwenááigo iyúwasa Támásikasivaken-Yutaa-kwaasi isésa kwembá íma anondá simámakaawe.
23 íma anondá simámúmba sáwíva'-no'waamba kwaésa torupamái mésa Sórona ámááyu-aimba sésa
24 tuvuwíyanesa no'wáámba kwáyá'wái Támásikasi-naokona óntan-kurigona aaumémpa'a mésa ontará'á takárákwi-karakwi kwéuwana moóráwai ámááyu-aimba sumbá kosimámuwasa
25 moórá-no'waamba Sóron-aai isésa Ísuna aampa'á kwéguwai Sóromba powaivímbá áítumai óntan-kurigona avaapimbá túsúyuwesa ándára tátoresa túwówana kumeémena marapá'á móruna tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremuva'a komérain-kwasai.

26 Sóro Yérúsaremu-naopa'a kweémena kwéna séna Ísuna aampa'á kwégowaise koménae'a kúne súwasa miwí sésa Ísun-aai íma ísaraiwai kampar-áímbá kwésiye sésa kwenáároi inkáísúwana
27 moóráwai áwí'a Páánápáasi Sóron-aai iséna kawe'á úwana áí'maena aantá-kwaasitopa'a kwéna Sóron-aai kosimátimena Sóro Támásikasi-ampa'o kwégwenamo Ísóigombo awánówana aaí simámakain-aimba simátimena Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-aaimo asiramáímo simátíma'maena kuráin-aimba simátimuwasa
28 isésa áraire suwaná Sóro miwísé ména Ísuna asirayámbá kwáyowana Yérúsaremu-naopa'a Ísun-aai asiramái kosimátin-tasimatin-ena

29 ó'on-Yutaa-kwaasi Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésen-kwaasi simátimuwasa aaí kwésima-kwesiman-esa tuvuwónáe sésa
30 ámááyu-aimba sumbá Ísuna aampa'á kuwáí isésa Sóromba áí'maesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a kwaaó sésa ai'márówana mindáópa'a kóuraiye.
31 kóúwasa Ísuna aampa'ó kun-kwáásímó tínkamumba étínkówasa aánoumai kwempa'á maésa Yútiyaa-ayampa'a Káríri-ayampa'a Sáméríyaa-ayampa'a Ísuna aampa'á kwéguwai aánoumai kwempa'á máyówana Áánútun-amankoma túwa'naa úwasa asiramái mésa Ísun-aai simátímúwasa isésa áraire sésa mirá kwéesa sáwíva-kwaasi-i'a ésa Ísóigo áwí'a mósá marésa kwenaísamaivimba méraawe.

Pítaa Árítaa-naopa'a kuráin-kwasai.

32 Pítaa aampa'á kwénaaena naaó'-nao-kwaasiti naaópa'a kwéna Áánútuna kwaási tuwánáíndayavena Árítaa-naopa'a kúmba
33 moóráwai áwí'a Íniyasi ména aambó naaí íma naaéna avakaumboé-ima maisuwéna naaúmpare su'mai ména kwégwauwana
34 Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asóvamankaivo usásinke ená kwandaaí arusaaó súwana usásinkwena kúwasa
35 Árítaa-naopaken-kwaasiye Séróno-naopaken-kwaasiye amápa'a awánésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

Pítaa Yópaa-naopa'a kuráin-kwasai.

36 Yópaa-naopa'a moórá-ininko ména áwí'a Tápítaama póna Kíríki-kwaasi tááivinkemba mináwí'a Tókáasiye kwésuwana kwemá Ísuna aampa'á kún-inimba aasiyaaí kawe'-máyáí kwémaena óísamba íma makón-kwaasi kwétuwa'naa úwana
37 áí'a úwana puwúwasa kwenáúma sese umásuwesa maimaésa ávúmayaatanaan-daumpa'a móankaraawe.
38 Yópaa-naopakemba Írítiyaa-naopa'a egwaa'á pósa Yópaavaken-kwaasi Ísuna kwaási Pítaa Írítiyaava'a tamáyon-aimba isésa kae-kwáási ti'márówasarai Pítaamba kosimámesarai sésarai isaaisé kesópata tiyó sésa si'máráawakai túye suyaná
39 Pítaa usásinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínímbá puwúwasa matuwé máyón-daumpa'a ávúmayaatanaan-daumpa'a íyúwasa Pítaanopa'a ketorínímbá tay-orupamái maésa íví'a tésa Tókáasi íma pukáinka'a aru-símakain-unankwatoiye sésa agaráárankówana
40 awánéna séna máápa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa kívairena Ísóigompa'a námúnaa simásuwena mégwantena minínímbá awánéna séna Tápítaao usásinaao súwana aúramba kwégararena Pítaamba awánéna usátorauva'a maúwana
41 Pítaa kousásinankena Ísuna aampa'á kun-kwáásíyé ketoríníné tááyowasa áúvamankomba uawánésa
42 Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówana
43 Pítaa Yópaa-naopa'a sáwíva'-no'waamba kwaéna moóráwai áwí'a Sáímoni kwená naaúmpa'a máyowana minkwáásígó kwaan-áúwarasinei kwená mayáí mayón-kwaasigona naaúmpa'a méraiye.

10

Pítaa Kóníríyasina naaúmpa'a iráin-kwasai.

1 Sísáriyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Kóníríyasi ména Árómáavakemba sáwívar-i-kwaasira'a 100 i-kwaasira'a kárákwirowai máyowasa miní-kwáási túwí'a Ítári-i-kwaasiye kwésesa uwaná
2 Kóníríyasi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kwená akúnté Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maréna Yútaa-kwaasimo ímo óísambo makón-kwaasi kwétuwa'naa-ena Áánútumpa'a námúnaa símae iyúmba
3 moórá-tawai enónka'a námúnaa kwésuwana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aúranka'a paárúwana kawe'á umái awánówana séna Kóníríyasiyo súwana
4 áá'a kówana aúramba kararéna séna Ísóigoo nóran-aina simásiminiyewa seénó súwana emó námúnaamo séndawai kwaásimo túwa'naa óndawai Áánútu aúranka'a kawe'á óndayavai Áánútu ená imáyáa imbá pó
5 ená kwaási ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koaíráaro.
6 kwemá araámáó Sáímonina naaúmpa'a ména minkwáásígó kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpa'a uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koaíráaro
7 simásuwena áúyokuwana Kóníríyasi kwená mayáí máyón-kwaasivinkemba kae-kwáyó-kwáásíráínte moórá-i-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá marówainte miráumai-kwaasirau tááyowasa
8 tuwaná kwíyómpakewaimo simámakon-aimba simátimena séna miráumai Yópaa-naopakemba koaíráaro séna ti'mákaiye.
9 ti'marówasa aampa'á kógwaesa kweémesa Yópaa-naopa'a egwaa'á kumbá kwáyá'wái Pítaama naan-ávúmayaapa'a uména Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana
10 áái ankówana toómbá nánáe súwasa toómbá agáyómba kaainkáání'a umái awánómba
11 kwíyómba taaínkaar-úwana mimpínkémbá anón-ampanta éíyain-araaira'a tátoresa túwówana kuména marapá'á kumúwana awánómba
12 minámpántávímbá kwaí-kwaamba póíma iraankavayaambá aváá'-númámá ó'on-o'on-kwai-kwaamba máyowana
13 aaigówé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaaó súwana
14 Pítaa séna Ísóigoo ímanivo kentáási ámáámba Yútaa-kwaasiya mirán-tántáá'á aambá áúmbakaawata pó'a íma kwénaumne súwana
15 minááígówé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawe-tántááré siráin-tantaatavai íma aambá áúmbakaawe siyó súwana
16 kaumborá'á kaainkáámbá awánówana kwíyómpa'a minámpántámá iráiye.
17 iyúwana Pítaa minkááínkáán-áínkóná ááimba nóra aainá'iyo súmba Kóníríyasimo ti'marón-kwaasi Sáímonina naambá taawánésa ontará'á tamésa
18 tááyamai taáísaa esa sésa Sáímoni Pítaa maandáúmpárá kwááyu máyáiyo suwaná
19 Pítaa minkááínkáán-áínkóná ááimba avakáá-úwana Áánútun-amankoma séna kaumbo-kwáási embá avakáá-úmaesa kwétevo
20 usásinke kumuwó. kemá ti'maráúnasa tentávái íma kaer-ímáyáá e miwísé úwoi kwaaó súwana
21 Pítaa kuména minkwáásíyávéna séna kwésivakaa-on-kwaasi úmpo nóintavera kwésivakaao súwasa
22 kentáási kawáánákó áwí'a Kóníríyasi si'máráísata enópata túne. kwemá kawe-kwáási Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá máráísasa pósa Yútaa-kwaasi amápa'a kwentávésa kawe-kwáásíyé kwésewe. moóráwai Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kusimámena séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koaíréwana enópa'a téna aaí tasína isaaó sisatá túne suwaná

23 Pítaa tí'maena naaúmpa'a tinkówasa kwáúmba aaváyaavimba Pítaa usásinena miwísé kuráiye.

miwísé kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuna aampa'á kun-kwáási évaka'a aúyoresa
24 aampa'á kógwaesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a kumbá Kóníríyasi kwenamáára kwená kwaásiye tááyowasa tayorupamái mésa Pítaamba amu'makówana
25 Pítaa Kóníríyasina naambó kwáyonka'a ontará'á kúwana Kóníríyasi aamoí éna anóndakoman-iye séna aísamaivimba kumbaúwana
26 Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo usásinaao séna usásinakena
27 aaí simáma'maena Kóníríyasiye naaúmpa'a iyúmba sáwíva-kwaasi torupamái máyómba utuwánéna
28 séna kentáási ámáámba ísaraawe. Yútaa-kwaasiya ó'onkaa-kwaasiye íma moórárata tágárotamaiya kwémaumne. miwítí naaúmpata íya kwénaaundarata Áánútu agaráásinkena amápa-kwaasi íma sáwí-kwaasin-owe siráisa'a awáraunda póta íma sáwí-kwaasiye sénaunda pó'a úwoi kawe'á umái ménaumne.
29 mindáyavai sááyaamba íma a'áo súnda túmpo nóintavaiya sááyaraao Pítaa súwana
30 Kóníríyasi séna éiyain-do'waamba kwaé'a ívékaamba eénáínka'a kesí naaúmpa'a námúnaa súnana avekáámbá moóráwai ságayan-unankwatoi umásorena súranka'a kumbaéna
31 séna Kóníríyasiyo emó námúnaamo sémo kwaási túwa'naa ema Áánútu aúranka'a kawe'á óndayavena Áánútu ená imáyáa imbá pó
32 ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koaíráaro. araámáó Sáímonina naaúmpa'a máyáiye. kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpakemba uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koaíráaro súwa'a
33 avekáán-umai ti'maráúnasa embá koaíráawa kawe'á umái téne. kesáá Áánútu aúranka'a torupamái méta Ísóigo simámakain-aimba simásiminkwae séta amu'makáunaya kwétene Kóníríyasi siráiye.

Pítaa simátímakain-kwasai.

34 Kóníríyasi simásuwowana Pítaa séna ívé'a kwéisaumne. árai'a Áánútu íma Yútaa-kwaasiye su'mai kwégarakwiyivo
35 amápa'-mapaken-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umái kawe'á umái máyáawai Áánútu miwí aamoí kwéumatinkaiye.
36 Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana Ísareri-kwaasiyavai áséi-kwasai simátímakaimba á'a ísaraawe. Ísu Káráísiti amápa-kwaasiti Ísóigoman-iye. mináséí-kwásáíyávésa árairemo síyawai tirumbá kawe'á umái kwempa'á ménaaomba
37 ke ísaraawe. Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a nombá peránááowe siráimba Ísun-aai aiva'á Káríri-ayampakemba kwétena Yútiyaa-marava'a kóyáwé uráiye.
38 Ísu Násáretivakewain-aai ísaraawe. Áánútu kwenamambá Ísumba ámakowana kwempímbá anómba umánkowana Áánútu asirayámbá aména kwesé méraintavena naaó'-nao'a kawe'-máyáí kóyáwé éna Sáátáánigo tátorain-kwaasi kawe'á umátínkáva'a kuráiye.
39 Yútiyaa-marava'a Yérúsaremu-naopa'a mayáímá mairáimba awánaraundayaawe. kwembá taaira'á aíyayaampimba tuvúsúmarowana puwéna
40 kaumbo-táwai maisuwówana Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana paárúnta kesúrandeiya awáraumpo
41 íma amápa-kwaasi awánaraawe. Áánútu simátíméromo siráinta Ísunta awánéta pukáimpinkemba usásinonka'a toómbá nombá kweséya naráumne.

42 Ísu asiramái simásimena séna Áánútu imáyáa siména pukén-kwaasigwara túvaren-kwaasigwara'a aaivimbá maitinkániyone siyé simátíméro Ísu siráiye.
43 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai Ísun-aai simátimesa sésa kwenááiyavesa áraire sésa kwesé aráápamai maíyawai Ísuna asirayánká'á Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyuwániye naaóvá'á siráawe Pítaa siráiye.
44 Pítaa mináímbá kwésimatimuwana kwéison-kwaasivimba Áánútun-amankoma minámápáráwáívímbá kuména
45-46 Áánútun-amankoma kumbaúwasa ó'on-o'on-aimpinkemba Áánútu áwí'a mósá márówasa Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'á kun-kwáási Pítaae Yópaavakemba tuwáíyé táátavai ésa sésa Áánútu ó'onkaa-kwaasigwara'a kwenamambá úwoi kwétimiye sésa táátavai uwaná Pítaa séna
47 Áánútu kwenamantá símakaintenta miwígwárá'á kwétimimba póta nombá peránááomba íma aambá aunónaumpo úwoi nombá peránááovo
48 pétinkaaro súwasa Ísu Káráísitintavesa ísámai nombá pétinkowasa Pítaantavesa sésa kaumbo-káé'-no'waamba keséya kwaíníyone suwaná mirá uráiye.

11

Yérúsaremuva'a Pítaa simátímakain-kwasai.

1 ó'onkaa-kwaasi Ísun-aai isésa tátokaawemo sumbá aantá-kwaasiye Ísuna aampa'á kuwáí Yútiyaa-maravaken-kwaasiye mináímbá isésa máyówana
2 Pítaa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa évaka-kwaasi áwáá'a aéésa Yútaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna kwéontemba ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá orómó sirón-kwaasi Pítaamba áwáá'a aéésa
3 sésa emá ó'onkaa-kwaasiti naaúmpa'a ugwaé ímo túmo kárámai araa'éna úmakaan-kwaasiti naaúmpakemba toómbá umandaráane suwaná
4 Pítaa amápa-tantaa'a uráimba simátimena
5 séna Yópaa-naopa'a mé'a Áánútumpa'a námúnaa séwándara'a kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpakemba anón-ampanta éíyain-araaira'a tátoresa túwówana kuména kesí egwaa'á kumúwa'a
6 mimpímbá árimba awánaawanda póíma kwaí-kwaamba iraankavayaambá áváá'-numama máyowa'a awánaawanana
7 aaigówé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaaó súwa'a isé'a
8 sé'a Ísóigoo ímanivo kentáási ámáámba mirán-tántáá'á aambá áúmbakaawata pó'a íma kwénaumne séwánana
9 minááígówé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawe-tántááré siráin-tantaatavai íma aambá áúmbakaawe siyó súwa'a
10 kaumborá'á kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpa'a minámpántámá iráiye.
11 avekáámbá Sísáriyaavakemba kaumbo-kwáási kesópa'a ti'marówai tumbá
12 Áánútun-amanko simásimena séna íma kaer-ímáyáá e miwísé kwaaó súwa'a kówánasa Yópaavakemba maankwáási ava'moraé-kwaasi Ísun-aai ísáawai súyorowata Sísáriyaa-naopata Kóníríyasina naaúmpata kówánana
13 simásimena séna Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kesí naaúmpa'a kumbáyáísa'a awánáúnana séna ti'márénasa Yópaa-naopakemba moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koaíréwana
14 téna aaí tagwésimatimina'a egwárá ená akúnkwárá'á amápa'a kwéisewana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye kwíyómpakewai siráiye Kóníríyasi súwa'a

15 aaí kwésewanana Áánútun-amanko aiva'ó kentáávímbó kunkáintemba miwívímbá mirá úwa'a
16 awáné'a moórá-aimba sááka'a makáumne. ááéma Ísóigo séna Yóni nombá pétinkaraimbanivo Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye Ísóigo siráin-aimba sááka'a makáumne.
17 ánivo kesáá Ísóigo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire séwánanaya Áánútu kwena-mankómbó símakaintenta ó'onkaa-kwaasi miwí mirá kwéowa'a awánaraunda pó'a kemá Ísuna mayáí-kwáásímá pó'a nombá pérómba íma aambá aunówánasa úwoi nombá pékaawe Pítaa súwasa
18 mináímbá isésa áwáá'o áúmba ivátuwesa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu mirá kwéena íma Yútaa-kwaasiye su'maiya aaí kwésimasimintaanivo ó'onkaa-kwaasiyavaigwara'a aaí kwésimatimisasagwara'a miwítí sáwí-imayaa tínaaemba umámesa Áánútunopa'a tésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráawe.

Ántíokuvakewai Ísuna kwaásiti kwaasái.

19 ááéma Sítívenimba tuvúwúwana puwúwasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáási sáwí'a umátínkówasa kóyáwé uráamba évaka'a Vínísiyaa-marava'a kuwasá évaka'a Sáíparasi-marava'a kuwasá évaka'a Ántíoku-naopa'a kuwasá miwímá minkáúmbó-márává'á máyón-kwaasi Yútaa-kwaasiye su'mai Ísun-aai kosimátimesa
20 miwívínkémbá évaka'a Sáíparasi-maravakewai évakarawai Sáírini-maravakewai miwímá Ántíoku-naopa'a komáyónka'a Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiyegwara'a Ísóigo Ísuna áséi-kwasai kosimátimuwana
21 Ísóigona asirayámbá miwísé máyowasa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.
22 Ántíokuvaken-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráan-aimba suwasá Ísóigona kwaási Yérúsaremuva'a máyón-kwaasi mináímbá isésa Páánápáasimba ai'márówana Ántíoku-naopa'a kweémena
23 koména Áánútu kawe'á umátínkaromba tuwánéna aamoí éna asiramái simátimena séna kentirunkaké ísámai Ísóigontavai máéro séna
24 Páánápáasi kawe-kwáási úwana Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Ísóigonte aráápamai asiramái ména aaí simátíma'maena kwéiyuwasa sáwíva-kwaasi isésa Ísóigompa'a tésa méraawe.
25 máyówana Páánápáasi Sóromba avakáá úmaena Táásási-naopa'a kúmba
26 koawánéna koáí'maena Ántíokuva'a tésarai moórá-i tamaisuwésarai Ísóigona kwaásiye mésarai sáwíva-kwaasi tayorupontembá Ísun-aai simátíma'maesarai íyúyasa Ísuna aampa'á kwéguwaiyavai sésa Káráísitina kwaásiye suwaná aiva'á Ántíokuva'a mináímbá paáruraiye.
27 mináímbá paárúwana minkánáá évakarawai Áánútun-aai simátímakowai Yérúsaremuva'a tuwésa kweémesa Ántíokuva'a kuwaná
28 miwívínkémbá moóráwai áwí'a Ákápáasi kwemá usásinena Áánútun-amanko kwesé máyowana séna anón-ayawaima amápa'-mapa'a táníye súnka'a póna naaémba Árómáani-kamaaniti kawáánáá'á áwí'a Kórótíyasa máyonka'a mináyáwáímá paáruraiye. Ákápáasi mináímbá súwasa
29 isésa Ísuna aampa'á kwéguwai moórá-morawai sésa óntamba torupamái Ísun-aai ísáawai Yútiyaa-marava'a máyáan-kwaasi timénáe sésa
30 mirá ésa minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai kweémesarai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi mátímakaaiye.

12

ókwara'a sáwí'a umátínkaraan-kwasai.

1 minkánáá Érótimba anówainkoma araámáó Érótima Yútaa-kwaasiti kawáánáʼá kwemá Ísuna aampaʼá kwéguwai évakarawai sáwíʼa umátinkena
2 moóráwaimba aiʼmarówana Yóni awaaó áwíʼa Yémésimba koyáto'mai anumarambá arátuwowana puwúwasa
3 Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesamo ímo áraire suwáí aamoí kwéuwana Éróti awánéna aamoí umásinkaigwae séna moóráwaimba aiʼmarówana Pítaamba koyátokai. Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaavimba moórá-tawai Pítaamba koyáto'maena
4 ándáva'a máánkowasa siyáánkain-umai ava'moraé-i-kwaasi kwenkáʼá kárákwirowasa éíyain-eiyain-kwaasi anondánonda umái kárákwiyuwasa Éróti séna naaóváʼá Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáámá ánásainaʼa Pítaamba áíʼmaeʼa Yútaa-kwaasi túrankaʼa aaivimbá mayankéʼa inkamónaumnemo kwésumba
5 Pítaa ándávaʼa máyombanivo Ísóigona kwaási Ísóigompaʼa námúnaa simái Pítaamba áwaʼnaa uráawe.

Pítaamba ándávakemba ayúránkarain-kwasai.

6 námúnaa kwésesa Pítaantavai ísámai áísaa uwaná aaváyaaraamba Éróti Yútaa-kwaasi túrankaʼa Pítaamba aaivimbá mayankánaumne kwésuwana ívéʼ-noʼwaankaamba Pítaamba aíyayaankaʼa asááúmakesa kaer-í-kwáási évarevaʼa máyóyana Pítaa aún-kwaigúwasarai kaer-í-kwáási ontaráʼá kárákwiroyana
7 avekáámbá Ísóigona kwayóʼnáʼá kwíyómpakewai kumúwana ándá-naumpaʼa sán-kówana Pítaamba ayoíráʼá kwétuvuwena aúsuwana usásinowana séna avekáán-usásinaao kwésuwana Pítaa ayáámpinken-anda kweyáárikaʼa ayúʼmaena marapáʼá kumúwana
8 kwíyómpakewai séna enámúranda uré enaísamai ánáamba maimái uwó súwana mirá úmayowana ená paákákén-únánkwátói kuvéʼmáenakai kesé kúmóyo súwana
9 Pítaa ándá-naumpakemba kwenánaaemba kuména íma kwaásin-iye-imayaa éna kaaimbá kwéawanaumne-imayaa kwéena
10 i-kwáásímó máyon-ontaraʼa kunáyaaitesarai minkákémbá moórá-ontaraʼa i-kwáásímó máyon-ontaraʼa kunáyaaitesarai minkákémbá ándávakembo naaópaʼo kónáesamo uwasamó titinkémáen-ontaraʼa asirayán-óntáráʼá kúmúyana kweyáárikaʼa tigúwasarai kunákárúwagwesarai aampaʼá kuyaná avekáán-úwana kwíyómpakewai Pítaamba auwéna aúyokuwana
11 Pítaa imáyáa éna séna íma kaaimbá awánáúmpo áraiʼa Ísóigo kwená kwayóʼnáʼá aiʼmáráísana kuména Éróti sínkamonae kwéisana ayáámpinkemba kuntavíyuwaisaʼa túne. Yútaa-kwaasigwaraʼa sínkamonaesamo ombá kuntavíyuwaisaʼa túne Pítaa siráiye.
12 Pítaa simásuwena Máríyaana naambó kwáyopaʼa kwéna Yóni Máákaamba anówana naambó kwáyopaʼa kúwasa sáwíva-kwaasi mindáúmpáʼá torupamái mésa Pítaantavai ísámai Ísóigompaʼa námúnaa kwésuwana
13 mindánkónáʼá ontaráʼá kotuwátuwar-úwana moórá-arasi mindáúmpáʼá kígau ún-arasigo áwíʼa Árótaʼa ontaráʼá kuména
14 séna nááwaʼono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaa amósámba iséna ku-naamoí úmaena ímo ontamó tiyankómba isaaiséna sáwíva-kwaasitopaʼa usimátimena séna Pítaa ontaráʼá máyáiye súwasa
15 miwí sésaʼ emá uwoʼaóʼá éma kampaʼá séne suwaná minárásígó ókwaraʼa séna árai'a Pítaa ontaráʼá máyáiye súwasa miwí sésaʼ Pítaan-amankon-iye

16 kwésuwana Pítaa ontará'á árimba tuván-tuvan-úwasa isésa onta kuntisuwésa awánomba kwemá Pítaa úwasa táátavai uwaná
17 aaisékéwa'a simátiméno séna Ísóigo ándávakemba kembá sí'maena aampa'á mésiyuwaivo Yémésinte Ísun-aaimo ísáan-kwaasiye kosimátiméro Pítaa simátimena tiyuwéna ó'on-daopa'a kuráiye.
18 kúwasa irataró'a i-kwáási Pítaamba kárákwirowai awánomba íma máyowasa kantúmbá ésa Pítaa náávara kóuraiyo suwaná
19 Éróti iséna Pítaamba avakáá oró súwasa avakáá uwááesa tuwówana Éróti miní-kwáási aaivimbá maitinkéna séna tínkamoro séna évakarawai ti'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éróti mirá umásuwena Yútiyaa-marava'a tuwéna kumeémena Sísáriyaa-naopa'a kumbéraiye.

Éróti pukáin-kwasai.

20 Éróti Sáítóni-naopaken-kwaasiye Táyaa-naopaken-kwaasiye ávááraumai áwáá'a tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tayorupamái mésa sésa Érótimo kárákwirai-maravakemba kentáási toómbá kwémayaundayaawe sésa mináímbá simái kawer-ónáe sésa Érótinopa'a tumbá kwená naaka'ó kárákwirowai áwí'a Párásatasimba másimamuwana isówasa minááísámbá másimai tukáawe.
21 minkákémbá Éróti anón-kanaa úwana kwenká'ó kárákwirowaina unáánkwátói úmaena kárákwirowai maé'maer-únka'a uména ayáátáár-aimba kwésuwasa
22 Érótimba simái arumbá iyaésa sésa íma kwaásigo kwésivo Ísóigo kwésiye anónka'a suwaná
23 Éróti mináíntávéna íma Ísóigo úmpo úwoi-kwaasi úne séna aúpá'á tuwówana Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai tuvuwúwana uvowánkó arumbá unkarówana pukáiye.
24 puwúwasa Ísóigona kwaási Áánútun-aai kosimátin-tasimatin-uwasá isésa áraire sésa Ísóigompa'a tésa méraawe.
25 Ántíokuvaken-kwaasi Yérúsaremuvaken-kwaasiyavesa óntamba timénaumne sirómba pósarai Páánápáasiye Sórowe kwéti'matuwesarai mimbáyáí ánásowasarai ívé-kwaasigo áwí'a Yóni Máákaamba áí'maesarai Yérúsaremuva'a tuwésarai kweémesarai Ántíokuva'a kurááiye.

13

Áánútu Páánápáasinte Sóronte mayáí tímakain-kwasai.

1 Ántíoku-naopa'a Ísóigona kwaásivinkemba Áánútun-aai kwésimatimen-kwaasiye kawer-ímáyáá kwéagaraantinkaan-kwaasiye mésa moóráwai áwí'a Páánápáasi úwana moóráwai avután-kwaasigo áwí'a Símiyoni úwana moóráwai Sáíríni-maravaken-kwaasigo áwí'a Árúsiyasi úwana moóráwai áwí'a Mánéyeni kwemá Éróti kawáánákóná naaúmpa'a maémaumba úwana moóráwai Sóro úwana umái mésa
2 moórá-kanaa Ísóigona kwaási Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésunka'a Áánútun-amanko simátimena séna Páánápáasinte Sóronte kesí mayáírá'á usásintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa
3 toómbá íma nombá námúnaawe su'mai kwésesa Áánútuna mayáí mayáígwáe sésa tine'á tiyáándei tátoresa ti'márówasarai kurááiye.

Sáíparasi-marava'a kosimátímakaayan-kwasai.

4 Áánútun-amanko Páánápáasinte Sóronte ti'marówasarai Yóni Máákaamba áí'maesarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a kumésarai uwí-nónkóná

avumpim-bárává'á áwí'a Sáíparasi-marava'a kónáe sésarai nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai
5 Sáíparasi-marava'a Sárámisi-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá kunásávesarai Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpímpá'á Áánútun-aai simátíma'maesarai kwéguyana Yóni Mááka túwa'naa úmaena kúwasarai
6 kawer-áímbá simátíma'maesaya marapá'á kweémesaya Páávoso-naopa'a kuwaná moóráwai mindáópa'a Yútaa-kwaasigo ména kwenáwí'a Paayísu Kíríki táávinken-kwi'a Érímasa kwemá pukaa'á agayón-kwaasi póna kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne súwana
7 moóráwai kámááni-kwaanako áwí'a Sésiasa Porasa ména kawer-ímáyáágwárá-kwáási póna Áánútun-aai isánáe séna Páánápáasinte Sóronte tááyowana Érímasa pukaa'á agayón-kwaasigo kámááni-kawaanakoe aasiyaasí maí'mai'a úwai máyowana kámááni-kawaanako Páánápáasinte Sóronte tááyowasarai tuyaná Érímasaagwara'a téna
8 mindárai táái tasimái karéna kámááni-kawaanako Ísun-aaiyavai áraire sivo séna mindárai táái tasimái karówana
9 Sóro moórá-awi'a Póro Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowana Póro pukaa'á agayón-kwaasigomba aráá'a avuwéna
10 séna Sáátáánigo áráá'a po kawer-ánkóná uwa-kwáási éma amápa-sawisawaa-imayaao empímbá anómba umánkaraimba po Ísóigona kawer-ámbá sáwí'a úmae iyóndayavena
11 ívé'a Ísóigo ená meéyámbá amína aúramba kavíkwína évaka-tawai sámo káínda íma awánaniyone Póro súwana avekáámbá Érímasaamba aúrampa'a ítáguwana siyáánka'o táto'maesamo naaíyane séna kwaási tivakáá úmae kwénaauwana
12 kámááni-kawaanako Ísóigon-aai iséna áátavai éna Ísóigomo úmba awánéna séna Ísóigon-aai árair-aimban-iye séna kwempá'á téna méraiye.

Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kurááyan-kwasai.

13 Póro kwesé kwénaauwaise Páávoso-naopa'a tuwésaya nompí-sípí táto'mai usáatesaya kwémesaya Pámpíriyaa-marava'a Pékaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá kunásávesaya kúmúwana Yóni Mááka tiyuwéna Yérúsaremuva'a kóúwasarai
14 mindárai marapá'á kweémesarai Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kwésarai Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaara'a Yútaa-mono'-naumpa'a mara'á umáyóyasa
15 aúvái-kwandaavinkemba Áánútuna ámáámba Mósesi agaimakómba simátimesa Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba simátímúwasa Yútaa-mono-kawaanarawa'a moóráwaimba ai'márówana mindáraitopa'a téna séna kentáási kwaásiraiyo kwaasái kwáyainakaimo ékai kentáási imáyáa simái kawe'á umásinkaakaiyo súwana
16 Póro usásinena séna maísáaro. kesí Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máráawaiye ísáaro.
17 naaóvá'á Ísareri-kwaasiti Ísóigo kentáá síkwá'náyavena séna kesí kwaásiman-owe súwasa ó'on-kwaasiti maravá'á Ísípi-marava'a mésa sáwíva-kwaasi agáyówana Áánútu kwená anón-asirayamba kwáyontavai Ísípivakemba tí'maena
18 kavóná-marava'a mátinkowasa sáwívar-ima 40 ira'a kwénaaesa aasiyaasí Áánútuntavesa sáwí-imayaa kwéumbanivo Áánútu miwírá'á kárákwirena íma tiyuwówasa

19 Kénááni-marava'a avakaeté-maravaken-kwaasi moórá-mora-umai máyówana
Áánútu tínkambaena kwéiyuwasa évaka'a putásowana miwítí maramá maimaéna
kwená kwaási Ísareri-kwaasi mátimuwasa
20 mimbárává'á mésa sáwívar-ima 450 ima maisukáawe.
450 ima maisúwówana Áánútu moórá-mora-kwaasi kawáá-máyáírá'á usásintinkava'a
kúwana Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá usávaaruwasa mirán-
káwáá-kwáási ánásasowasa
21 Ísareri-kwaasi Áánútu íma kentáárá'á kárákwiyinkwae sésa kentáávínkémbá
moóráwaimo éna kentáárá'á kárákwiyiniye suwaná Áánútu séna Pénisamini-
andarakewai Kísaa ááninko áwí'a Sóro kwemá kárákwiyi-mayai mayáníye súwana
mimbáyáí mairéna 40 ima maisuwówana
22 Áánútu mimbáyáí Sórompakemba Yési ááninko áwí'a Tévítimba amúwana
mayówana séna Tévíti kemó súndanteni'a kwéimba pó'a aamoí kwéumankaumne
Áánútu siráiye.
23 naaóvá'á Áánútu séna Tévítin-andarakembo aánomo usásinankaandawai kwemó
éna Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye
siráimba Ísuntavena árair-aimba siráiye.
24 Ísu íma amápa-kwaasi túranka'a paárurowana Yóni nombó pétinkowai amápar-
Isareri-kwaasiyavena simátimena séna kentí sawi-ímáyáá tínaaembo umáme'o
Áánútumpa'o tíya'o é'a nombá pétinkanaumne súwasa mirá uwaná nombá pétinkena
25 kwená mayáí sáwíyanka'a ánásaniye kwéuwana simátimena séna kentí imáyáaomo
kentáváímó nááwa'iyo sénááomba kwéamu'maraawai kemá íma kwemá úmpo
kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó
síndavimba kemá aaimó sendamá uwóví'a ónaumne Yóni siráiye Póro siráiye.
26 Póro simásuwena séna kesí kwaási Ááváramun-andaraken-kwaasiye ó'onkaa-
kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máráawaiye ísáaro. sáwí'o umáímo máyáampinkemba
kawer-ámpá'á métinkaimba kentááyávéna Áánútu siráiye.
27 Yérúsaremuvaken-kwaasiye miwítí kawáánárawate sáwí'o umáímo
máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniyemo siráin-aimba Ísuntavai sirómba
íma imáyáa uráawe. aasiyaasi-táwai monor-áímbá kwéison-kanaama Áánútun-aai
simátímakowai agaimakón-aimba aúvái-kwandaavinkemba táámpamai kwésuwasa
isésa Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráavo tuvúwana pukáivo mináúvái-
kwándáávínkén-áímbá paáruraiye.
28 tuvuwí-ámbá avakáá umbá íma sáwí'a uráimbanivo Páírátintavesa úwoi sésa
tuvuwíníyone siráawe.
29 Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba Ísun-aai agaimakómba amápa'a mirá uwasá
taairakémbá maimái murí-áívímbá máutamankowana
30 Áánútu pukáimpinkemba usásinankowana
31 ayáátááka'a moórá-mora-tawai kwená kwaási túranka'a paáruraiye. ímo
tuvúkónka'a Kárírivakemba Yérúsaremuva'a kwesé kuráawai pukómpinkemba
usásinenamo moórá-mora-tawaimo paárumai máyomba minkwáási awánésa sésa
awáraundayavai ísaraundayavai Ísareri-kwaasi kosimátíma'maeta kónáe sésa
kuráamba mimbáyáí paaí kwémayaawe.
32-33 Páánápáasiye kesé mináséí-kwásáí simátíméyanekai túye. Áánútu kentáá
síkwá'náyavena mirá ónaumne sirómba kesáá máyaunda-kanaavinta mirá éna Ísumba
pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináímbá monor-ímá agaimakón-auvaivimba
kaepímbá agaimaréna séna
emá kesáánimba óna'a

kesí mayáírá'á ánkaraumne
agaimaréna siráiye.
34 Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraimba póna íma ókwara'a puwínana áúma
kaviránínta vena Áánútu séna
Tévítintave'a sé'a árai'a kawe'á umánkanaumne siráundantemba embá kawe'á
umánkanaumne
Áánútu siráiye.
35 moóráva'a monor-ímá agaimakón-auvaivimba agaimaréna séna
Áánútu kwená kawe-kwáyó'ná'á íma
auwáínana áúma kaviráníye
agaimaréna siráiye.
36 mináímbá íma Tévítintavena siráivo Téviti Áánútuna mayáí kwémaena puwúwasa
maimaésa aíkwá'námo utámakompimba máutamarowana áúma kaviraráivo
37 Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankarowaimba kwenáúma íma kaviraráiye
Póro siráiye.
38 Póro simásuwena séna kesí kwaásiyono. ísámai kawe'á oró. Ísuma pukáimpinkemba
usásinankaraiwaintavena kwaásiti sáwí-imayaa sáwí-mayai maitiyuwáníye Áánútu
siráiye. mináímbá simátimunda ísámai kawe'á oró.
39 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo kwáráawaimo ombá minámáánkó kentí
sáwí-imayaa íma maitiyuwáínana arupí umái máyáawain-owe Áánútu íma sínívo
Ísumo éna kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyáawaiti sáwí-imayaa
maitiyuwáínana miwíyávéna arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye.
40 miráumai Áánútun-aai simátímakowai tááigo kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawe'á
oró.
41 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimarésa sésa
árair-aintavai simái sáwí'a on-kwáási ísáaro. keinárawa'o máyáan-kanaara'a mayáí
máyáanda mimbáyáímó awáné'o é'o ímo kesópa'o té'o é'a úwoi puwónááowe.
mimbáyáíyávésamo simátimiya'a mináíntávésa íma áraire sénááowe
sésa agaimarésa siráawe. mináímbá kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawe'á oró Póro
siráiye.
42 mináímbá simásuwena Pórowe Páánápáasiye máápa'a kumónáe kwéuyasa kwaási
sésa ókwara'a monor-áímbó ísáan-kanaa tínakai mináímbá másíyata isánaumne
43 simásuwesa máápa'a kumésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi
Yútaa-monor-ampa'a kwéguwaiye Póronte Páánápáasinte kwa'maésa kuwasaráí
sésarai Áánútu úwoi kawe'á umátinkanivo úwoi asiramái kwená aampa'á koró sirááiye.
44 suyaná Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi
amápa'a Ísóigon-aai isánáe sésa Yútaa-mono'-naumpa'a umáyówasa
45 Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa mináímbá kwáráavo sésa Póronte
Páánápáasinte aká'áámba simátinkesa kampar-áímbá kwéseye sésa simái kárówasarai
46 miwí táároi íma inkaisésarai asiramái sésarai aiva'á árai'a Áánútun-aai
simátimuyamba mináímbá tínaaemba umáme'a íma sínkáiye sembá pó'a aúnái'o
umáímo maí'mai'o ónaunda uwóví'a ónaumne-imayaa ombá pókai tayauwerékai
ó'onkaa-kwaasiva'a Áánútun-aai kosimátimeyauye.
47 ááéma Ísóigo simásimenaya séna
emá ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinke kesáái kwésimatiminasa kesí aambá awánáíya'a
amápa'-maravaken-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á
métinkanaumne
Áánútu mináímbá simásímakaimba pókai ó'onkaa-kwaasi kwenáái kosimátimeyauye
Póro siráiye.

48 Póro súwasa ó'onkaa-kwaasi isésa Ísóigon-aaiyavesa aamoí ésa tirumbá kawe'á umái máyówana Áánútu séna kesí kwaási é'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwasa miwí Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa méraawe.

49 Ísóigompa'a aráápamai mésa mimbárává'á Ísóigon-aai kosimátin-tasimatin-uwasá sáwíva-kwaasi isésa

50 Yútaa-kwaasi Póronte Páánápáasinte tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópaken-anon-kwaasiye aarai túwí'a kwáyon-inimba Yútaa-monor-aimba asiramái máyón-ininte mindárai táái simátimesa miwítí imáyáa tavisuwasá isésa Póronte Páánápáasinte sáwí'a umátinkesa aaisambá tiyésa miwítí maravákémbá ti'mátuwowasarai

51 Áánútu minkwáási íma aamoí umátinkaniye-umasitai'a ésarai tísamaivakem-barama uwáésarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóniyamu-naopa'a kuyasá

52 Ántíoku-naopa'a Ísuna aampa'á kun-kwáási máyówana Áánútun-amanko miwívímbá anómba umátinkowasa tirumbá kawe'á umái méraawe.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kurááyan-kwasai.

1 Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kwésarai ááémo urááyantemba Yútaa-mono'-naumpa'a umésarai áséi-kwasai asiramái simátímúyasa isésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa máyómbanivo

2 évaka-Yutaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa tínaaemba umámesa íma áraire sirówai Póronte Páánápáasinte sáwí-aimba simátínkówasa ó'onkaa-kwaasi isésa mindáraiye Ísun-aai ísówaiye tirumbá sáwí'a umátínkómbanivo

3 mindárai ayáátááka'a mindáópa'a mésarai miwí táároi íma inkaisésarai Ísóigon-aai asiramái simátímúyana Ísóigo kwaási úwoi kawe'á kwéumatinkaimba awánaigwae séna mindárai kwená asirayámbá timúwasarai ímo awánarom-bayai kawe'-máyái máyóyasa

4 mindáópakewai kaepí taaínkaar-urésa évakarawai sésa Yútaa-kwaasi tááiyavesa áraire suwasá évakarawai sésa aantá-kwaasi tááiyavesa áraire siráawe.

5 suwasá ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye miwítí anón-kwaasiye torupamái mésa tímááyu-aimba sésa óntandei Póronte Páánápáasinte tínkamonae suwasarái

6 mináímbá isésarai kawe'ó íyapa'a méyae sésarai Áríkoniyaa-marava'a kwésarai Árísitaa-naopare Tépi-naopare ó'on-o'on-daopare

7 áséi-kwasai simátíma'maesarai kurááiye.

Árísitaava'a Tépiva'a kurááyan-kwasai.

8 moóráwai Árísitaa-naopa'a anówa arupinkémbá aísamai sáwí'a umáguromba maránkarowana íma aaíntómba ááémo maúnka'a ména

9 Póro kwésimatimun-aimba iséna árair-aimba kwésimba póna kawe'á umásinkaniye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a avuwéna

10 anónka'a séna enaísamaine usásinaao súwana usásinkwena aamoí éna kweyáárika'a marapá'á kúmba

11 sáwíva-kwaasi Póromo úmba awánésa miwí tááivinkemba Áríkoniyaa-aimpinkemba sésa kentáási ísóigorai kwaásiraan-umai marapá'á kentáávímbá kumbáyaaiye sésa

12 miwítí ísóigo áwí'a mindárai tamátimesa sésa Páánápáasintavesa Súsiye sésa Pórontavesa aaiyé simátímíwaiye sésa Émísiye sirá.

13 marukón-awampa'a minkámpár-ísóígó áwí'a Súsi kwená mono'-námbá kwáyowana minkámpár-ísóígóntávái ísámai pói'o umándon-kwaasigo purumakambá kwémaena moigwáán-aramba kwétararena umái maimaéna mindáókona kuri-óntárá'á

mói marówasa sáwíva-kwaasi miwítí ísóigontavaimo pói'o umándaante miráumai Ísuna aantá-kwaasiraira'a pói'a umándanae
14 sun-áímbá isésarai sáwí'an-iye sésarai kentí unáánkwátói tarátuwesarai isaaisésarai sáwíva-kwaasivimba komaésarai anónka'a sésarai
15 kenkáí nóra ónáera kwéoo. keirái kemó onten-kwáási úye. áséi-kwasai tasimátimuyamba pó'a mirán-kámpárí'o tuwé'a árair-Isoigompa'a teró. árair-Isoigo kwíyómba éna maramá éna uwí-nómbá éna mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena asirayánkwáráwái máyáiye.
16 ááéma Áánútu úwoi tíyukowa'a kentí imáyáavinkemba amápa'-mapaken-kwaasi kwénaaesa
17 miráumai kwéombanivo Áánútu máyáiye sígwáe séna aaí sisaná aa'á téna toónkó kawe'á isa'á kwéne'a tirumpimbá aamoí kwéowe. miráumai awáné'a mirámá iní-Ísóígó máyáiye sígwáe séna Áánútu kawerí'a kwéiye
18 mindárai mináímbá suyasá amápa-kwaasi asirésa mindáraira'a pói'a umándanaumne kwésuwasarai íma mirá oró simái tuvímbaesarai íyúyasa ivátukaawe.

19 ivátuwowasa évaka'-Yútaa-kwaasi Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopakemba évaka'a Áíkóniyamu-naopakemba tésa amápa-kwaasiti imáyáa tavisuwasá isésa Póromba óntandei tuvuwésa á'a púwiye-imayaa ésa tavisímaesa mindáókona awámpá'á mátúwówasa
20 Ísuna aampa'á kuwáí taúkúmakesa taawánowana usásinena mindáópa'a kwéna kogaúmba usá aaváyaavimba usásinesarai Pórowe Páápápáasiye mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááiye.

Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a kurááyan-kwasai.

21 Pórowe Páánápáasiye Tépi-naopa'a áséi-kwasai kosimátímúyasa isésa áraire sésa Ísuna aampa'á kwéguwasarai mindárai Árísitaa-naopa'a ókwara'a komésarai minkákémbá Áíkóniyamu-naopa'a komésarai minkákémbá Písítiyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a komésarai
22 miráumai kwénaaesarai Ísóigon-aaiyavesa áraire sirówai miwítí imáyáa asir-amátinkesarai sésarai Ísuna aampa'á asiramái koró sésarai Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a kónáe sé'o é'a minámpá'á umbaiyé tain-ámpá'á kónááowe sésarai
23 miráumai mindáópata kwénaaesarai maará ésarai Ísóigona kwaásivinkemba miwítí anón-kwaasi usásintinkava'a kuyasá Áánútuna imáyáa ésa toómbá íma nésa námúnaawe su'mai kwésesa mindárai Ísóigompa'a aráápamai máyówaiyavai Ísóigo kárákwitinkamae iyíníye simátímakaaiye.

24 simátimesarai Písítiyaa-marava'a kóyaaitesarai Pámpíriyaa-marava'a kwésarai
25 Pékaa-naopa'a komésarai áséi-kwasai kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai
26 nompí-sípí táto'mai usáatesarai teémesarai Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a ókwara'a tirááiye. ááéma mindáópa'a Ísóigona kwaási mindáraiyavesa Áánútu túwa'naa úmaena iyínívo kwená mayáí komáyáakaiyo sirówasarai mimbáyáí ko-maisuwésarai tirááiye.

27 Ántíokuva'a tuyasá Ísóigona kwaási tayorupamái máyówasarai Áánútumo simátimuni'o urááyan-aimba sésarai Ísuna aampa'á ó'onkaa-kwaasi agaráátinkauyasa mináíntávái áraire sésa minámpá'á kwégowe-aimba tasimátimesarai
28 mindáópa'a Ísun-aai ísówai ayáátááka'a méraaiye.

15

Yérúsaremuva'a torupamái mésa siráan-kwasai.

1 Ántíoku-naopa'a máyóyasa évakarawai Yútiyaa-maravakemba Ántíoku-naopa'a koméssa Ísun-aai ísówaiyavesa sésa Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo ímo isé'o túra'o kárámaimo araa'énamo íyanamo éna Ísóigo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á íma métinkaniye suwasarái

2 Pórowe Páánápáasiye mináíntávái áwáá'a tiyésarai kwesimá kwesiman-esa Ántíokuvakewai Ísun-aai ísówai sésa Yérúsaremuva'a aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye mináíntávái kotísaa oró sésa Póronte Páánápásinte évaka-kwaasiye ti'márówasa kuráawe.

3 Ísóigona kwaási ti'márówasa kweémesa Vínísiyaa-marava'a Sámériyaa-marava'a naaó'-nao'a komáyówasa Ísun-aai ísówai torupamái máyówai simátimesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aai isésa áraire sésa kwempá'á tésa máyáawe suwasá isésa tirumbá kawe'á úwasa

4 naaó'-nao'a simátímatuwesa kweémesa Yérúsaremu-naopa'a komáyówasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwíti anón-kwaasiye tiyáámba kwétimesa aamoí uwasá Áánútumo mayáímó tímakaim-bayaimo mairáan-aimba másimatimuwasa

5 isésa évakarawai Ísun-aaiyavai áraire sumbánivo ámáán-kawaa-kwaasiti aampa'á kwéguwai usásinesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavai áraire kwésewai Mósesi simátímakon-amaamba isésa túra'a kárámai araa'éna orómá kosimátíméro suwasá

6 aantá-kwaasiye anón-kwaasiye sésa mináímbá torupamái méta imáyáa umáíya senó siráawe.

7 suwasá torupamái mésa ayáátááka'a mináímbá suwaná Pítaa usásinena séna kesí kwaásiyono. ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai isésa Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna ááéma Áánútu keinárawapinkemba usásisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa áraire siráawe. kemá mináímbá á'a ísaraawe.

8 Áánútu amápa-kwaasiti imáyáa tuwánéna ó'onkaa-kwaasiyavena séna kesí kwaásiman-owe séna kwenamambó símakonten-umai miwímó tímakomba awánaraumne.

9 Áánútu Yútaa-kwaasiya ór-amba íma agaráásinkenaya ó'onkaa-kwaasi íma ór-amba agaráátinkena kwéivo Áánútu amápa-kwaasiya mimbórá-ámbá kwéagaraasinkaiye. miwí Ísun-aaiyavai áraire sunkákémbá miwíti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ímáyáá umátínkaraiye.

10 Mósesin-aaigo kentáá síkwá'náya umbaí tiyówasa íma kanaán-umai kwakáawe. kentáágwárá'á miráumai umbaí taisatá íya kanaán-umai kwakáumne. mindáyavai ó'onkaa-kwaasi Ísuna aampa'á kowáíyáváímó Mósesin-aai kwáráaro síyasamo ésa umbai-ámbá kwaránááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu áwáá'a sína'a pó'a íma mirá ónááowe.

11 Ísóigo Ísu úwoi súwa'naa enaya sáwí'o umáímo máyaundavinkenta kawer-ámpá'á mégwésinkaintaawe. mináíntáváíyá áraireya sénáisae mirámó kwéintenta ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéiye Pítaa siráiye.

12 Pítaa súwasa isésa amáparawai árai'a siyé sésa íma aaí suwasarái Pórowe Páánápáasiye Áánútu tímakaim-bayai ó'onkaa-kwaasivimba mimbáyái mairááyan-aimba simátimesarai Áánútuna mayái ímo awánaraam-bayai kawe'-máyái mairááyan-aimba

13 simátímatuwoyana Yémési séna kesí kwaásiyono. kesáái ísáaro.

14 ááéma Áánútu ó'onkaa-kwaasiyavena imáyáa éna minkwáásívínkémbá évakarawai usásintinkena séna kesí kwaásiman-owe siráin-aimba Pítaa ívé'a simásímakaiye.

15 Áánútun-aai simátímakowai mináímbá aúváí-kwandaaivimba agaimarésa sésa
16 Ísóigo séna naaémba kumé'a Tévítina naambá tawísíyukaan-damba kunumásuwanaumne. sáwí-yantaakwara'a kawe'á kunumásuwanaunda pósa
17 ó'onkaa-kwaasi kesópa'a ténááowe. kesí kwaásiman-owe sendawáí kesópa'a ténááowe séna
18 Ísóigo mináímbá naaóvá'á sirómba póna ívékwara'a mirá kwésiye Yémési siráiye.
19 Yémési simásuwena séna Ísóigo siráin-aintave'a imáyáa é'a sé'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumpa'a kwéten-kwaasi umbai-máyáí íma timénaumpo
20 aúváíma agaimái timéta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. póíma tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyaina'a mimpói íma naaró. naaegwárá'á íma naaró. mináímbá aúváí-kwandaaivimba agaimaráúmpo awánaaro.
21 ááémo maémáén-kwaasiye ívé'o máyáan-kwaasiye ayáátááka'a aasiyaasí monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mináímbá Mósesin-aai simátíma'maesa kuráawe. mindáyaveta aúváí-kwandaaivimba agaimaráúmpo awánaaro Yémési siráiye.

aúvái agaimái ó'onkaa-kwaasi tímakaan-kwasai.

22 súwasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiye miwítí anón-kwaasiye sésa kanaám-pota kentáávímbá évakarawaiye ti'máráanasaya Pórowe Páánápáasiye Ántíokuva'a kwíyapa'a miwísé kónááowe sésa miwítí avumpinkémbá kae-kwáási túwí'a mósá makáan-kwaasirai túwí'a tombá moóráwai áwí'a Sáírási úwana moóráwai kaer-áwí'á Yútásiye Paasapasíyé umái
23 aúvái timésa ti'márówasa kurá. mináúváívímbá agaimarésa maará sésa kesáá kentí kwaásiya úne. aantá-kwaasiye anón-kwaasiye moórá-aimba sénaumpo kentáási kwaási ísáaro. ó'onkaa-kwaasi Ántíoku-naopa'a Síriyaa-marava'a Sírísiyaa-marava'a máyáan-kwaasi ísáaro.
24 kentáávínkémbá évakarawai kentópa'a kwésa ímo simátímakaunda-aimba miwítí imáyáavinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirumbá sáwí'a úwa'a umbaí taráanta iséta
25-26 torupamái méta imáyáa éta mimbórá-áímbá simái kae-kwáási usásintineta ti'maráúnasaya Páánápáasiye Póroe migóiye. mindárai kesí kwaásiya siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai Ísóigo Ísu Káráísitina mayáí kwémayauye-imayaa ésarai asiramái kwémayaaiye.
27 Yútásinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóíyamba pósarai aúváívinken-ainkwara simátimeyaaoi-ainkwara'a mimbórá-áímbá pósarai kosimátimeyaaoiye.
28 Áánútun-amankowe kesááwé mimbórá-áímbá simáíya íma umbai-áímbá simátimumpo maanáúváívínkén-áímbá simátimundaya ísáaro.
29 kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póímo tuvú'newana kwená naaemó ímo kumíndamo úwoimo kwáyaina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. kesáámó súnda-aimbo é'o é'a kawe'á ónááowe. mináímbá ánásaiye. aúváíma agaimái timésa siráawe.
30 suwasá mináúváímá timésa ti'márówasa maimaésa kweémesa Ántíoku-naopa'a kuwasá Ísóigona kwaási torupamái máyówasa mátímúwasa
31 mináúváí-kwándááívínkémbá táápamai simátímúwasa kawer-áímbá isésa tirumbá kawe'á úwasarai
32 Yútásiye Sáírásiye Áánútun-aai simátímakoyan-kwaasi ayáátááka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupí umátímúyasa isésa asiramái máyówasarai
33 miwísé évaka'-no'waamba máyóyasa Ísun-aai ísówai sésa á'a kanaán-ivo ti'mákaan-kwaasitopa'a kawer-áímbá kosimátímékaiyo suwaná
34 Sáírási ó'on-imayaa éna mindáópa'a máyowasarai

35 Pórowe Páánápáasiye ayáátááka'a Ántíokuva'a mésarai mindáraiye évakarawaiye
mésa Ísóigon-aai simátíma'maesa kuráawe.

Pórowe Páánápáasiye tarákaa'a urááyan-kwasai.

36 naaémba Póro Páánápáasintavena séna naaó'-nao'a Ísóigon-aaimo
simátímakauyamba Ísun-aaimo ísaraawai kawerá umáíya máyáawa tuwánámaekai
kóyauye Póro súwana
37 Páánápáasi séna Yóni Máákaamba áí'mekai kóyáe súwana
38 Póro séna kweséya téwáyana Pámpíriyaa-marava'a kenkáí másiyuwena kwená
naaópa'a tayauweréna kuráimba pókai íma áí'mekai kóyauye Póro súwasarai
39 mináíntáváí kayorésarai aaisambá simásuwesarai mindárai tarákaar-uyaná
Páánápáasi Yóni Máákaamba áí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai
Sáíparasi-marava'a kuyaná
40 Póro séna ke Sáírásimba airánaumne súwasa Ísun-aai ísówai námúnaa simásuwesa
sésa Ísóigo úwoi kawe'á umátinkanivo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba
41 Síriyaa-marava'a Sírísiyaa-marava'a naaó'-nao'a kwénaaesarai Ísóigona kwaási
túwa'naa úmaesarai kuyasá kawe'á umái méraawe.

16

Tímóti mindáraiye kuráin-kwasai.

1 Pórowe Sáírásiye mirá uyambá Tépi-naopa'a Árísitaa-naopa'a kuyaná moóráwai
áwí'a Tímóti mindáópa'a ména Ísuna aampa'á kwéguwai úwana anówama Ísuna
aampa'á kwégun-inimba Yútaa-inimba úwana avowámá Kíríki-kwaasi úwana umái
máyówasa
2 Árísitaa-naopakewai Áíkóniyaa-naopakewai Ísun-aai ísówai Tímóti áwí'a mósá
makáawe.
3 avowámá Kíríki-kwaasi póna áúra'a íma kárámai araa'éna urómba pósa Yútaa-
kwaasi mináyámpá'ó máyáan-kwaasi mirán-áímbá ísówana Póro séna Ísóigona
mayáírá'á Tímótimba airánáe séna Yútaa-kwaasi aamoí ígwáe séna Tímótimba áúma
kárámarena
4 áí'maena naaúwasa naaó'-nao'a kwénaaesa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti
anón-kwaasiye Yérúsaremuva'a siráan-aimba Ísóigona kwaásiyavai simátíma'maesa
kweésa sésa mináímbá ísáaro suwasá
5 Ísóigona kwaási Ísumpa'a asiramái mésa ó'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá isésa
aasiyaasi-táwai évakarawai Ísun-aaiyavesa áraire sinté kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a
uráawe.

Póro kaainkáámbá awánarain-kwasai.

6 Pórowe Sáírásiye Tímótiye Vírísiyaa-marava'a Kárésiyaa-marava'a kwénaaesa
Ésiyaa-marava'a áséi-kwasai kosimátimenae sumbá Áánútun-amanko íma kónááowe
súwasa
7 isésa kweémesa Mísiyaa-maragona oóvímbá kwésa Pítíniyaa-marava'a kónáe sésa
uwaná Ísun-amanko íma kónááowe súwasa
8 isésa Mísiyaa-marava'a kómaatesa kweémesa Táróasi-naopa'a kumbésa
9 no'wáámba Póro kaainkáámbá awánówana Másétóniyaa-maravaken-kwaasigo
koku'á taména séna Másétóniyaava'a tasúwa'naa uwo asiramái súwana
10 Póro kaainkáámbá awánéna simásimuwata usásineta séta Másétóniyaa-kwaasiya
áséi-kwasaiya kosimátimunanaya Áánútuya kwésaayaisata Másétóniyaava'a kónáeya
siráundayaawe.

Árítiyaama Ísumpa'a tiráin-kwasai.

11 séta Táróasi-naopa'a nompí-sípí táto'mai usáateta kówánanaya mindómpí-sípígó apu úmaena kúwata Sámóteresi-marava'a kogwaéwándaya usá aaváyaavimba kweémeta Níápórisi-naopa'a marapá'á kunásáveta
12 minkákémbá Vírípai-naopa'a marapá'á kuráundayaawe. mindá Másétóniyaa-marava'a anón-daopa'a Árómáani-kamaani-kwaasi kárákwiraan-daopa'a évaka'-no'waamba kógwaeta
13 Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa túwata imáyáa éta Yútaa-kwaasi non-awámpá'á torupamái mésa námúnaa kwésewe séta naaópa'a tuwéta nonawámpá'á kumówándaya aaraiyómbá torupamái máyówata kumbéta simátimewanasaya
14 isésa uwaná moórá-ininko Táyátaira-naopaken-ininko áwí'a Árítiyaama kwená mayáí óoraan-tantaa'a ampantará'á tásuwena kwétimena óntamba kwémaena kwemá Áánútuna imáyáa éna kwenáwí'a mósá makón-inimba Ísóigo imáyáa amúwana Póron-aai kawe'á umái isówana
15 mininínkógwárá kwená akúnkwárá'á nombá pétinkowana mininínkó séna kentávái sé'a Ísóigon-aaiyavena áraire séna Ísumpa'a asiramái máyáin-ininkoman-iye sé'a kesí naaúmpa'a taménaaowe asiramái súwata kwená naaúmpata koméraumne.

Pórowe Sáírásiye ándáva'a máyóyan-kwasai.

16 moórá-arasi mayáí kwémayon-arasigomba évakarawai óntamba tuwésa meéyán-uráan-arasigomba taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyowana évaka-kwaasitopa'o naaémbo kwínín-aimba simátimuwasa óntambo ámúmba kwembó meéyámbakaan-kwaasi timúwasa maémáémbani. moórá-tawai námúnaa kwésupa'a kumówánanaya minárásígó suwánéna
17 Póronte kenté sínaaemba kwa'maéna kwégwena anónka'a séna Áánútu kwíyómpa'a máyáiwaina mayáí kwémayaan-kwaasiman-owe. Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á mégwétinkain-aimba kwésimatimewaiman-owe minárásígó séna
18 sáwívaka'a kwa'maéna kwégwena mirá súwana Póro arumbá umbaí tówana mégwantena kwenarumpimbó máyon-taravaa-kwankontavena séna Ísu Káráísitina asirayámbá kwáyáintavai égési umái sé'a minárásí auwé kóaao súwana avekáámbá auwéna kóúwasa
19 minárásígómbó meéyán-uráawai awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa íma kawer-óntámbá mayánaumne sésa Póronte Sáírásinte tiyáánka'a táto'mai tavisímaesa naambárupa'a kawáá-kwáásítópa'a mátinkesa
20 Árómáani-kamaani-kwaasitop'a mátinkesa sésa maandárai Yútaa-kwaasirai kentáási naaópa'a sáwí-mayai kwémayaaiye.
21 kentáási ámáámba kwégaresarai ó'on-ampar-amaamba kwéseye. maandáraimo séyan-amaamba íya kwaránaumpo Árómáani-kwaasiti ámáámba kwaránaumne suwasá
22 sáwíva-kwaasi taúkúmaresa anónka'a símae iyésa sésa áraire suwasá kawáá-kwáási mindáraiti unáánkwátói tarátiyuwesa sésa kunánaandei tínkamoro suwasá
23 ávááraumai tínkambaresa tavisímaesa ándáva'a avúsúyuwesa ándáva'o kárákwiron-kwaasiyavai sésa ontará'á kárákwimai mindárai kawe'á uwo suwaná
24 avumpin-dáúmpá'á móavusuyuwena tísamairai taaí umairéna aráápamarena ándánei kárárumarowasarai méraaiye.

25 mésarai no'wáán-avuntamba Pórowe Sáírásiye námúnaa kwésesarai Áánútuna imá kwésuyasa ándáva'o máyón-kwaasi ísówana

26 avekáámbá anóm-barima tówana naamayáámbá karekó'a umágúwana amápar-ontama tigúwana ándáva'o máyón-kwaasi tíyayaampimpaken-andama kweyááríka'a ayúkúwasa
27 ándá-naumpa'o kárákwirowai aúmá kwáyomba póna usásinena awánómba ontan-tigurówana usáawanena séna ándá-kwaasi kóuraawe-imayaa éna anón-kwaasigon-aaroi inkaiséna kwená taánasatama mósá taúkéna kwenáúvimba agaiváíndayavena úwana
28 Póro awánéna anónka'a séna íma mirán-uwo. kesáámá amápata úwoiya máyaumne súwana
29 ándá-naumpa'o kárákwirowai kwená kwaásiyavai séna oómbá kúra-simero súwasa kúrar-amuwana avekáán-umai ándá-naumpa'a iyúmba ayántámbá kwétowana anóndaraima óye séna Póronte Sáírásinte tísamaivimba kumbaéna
30 usásinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onaná sáwí'o umáímo máyaundavinkemba Áánútu kawer-ámpá'á mésinkaniyo súwasarai
31 mindárai sésarai Ísóigo Ísu Áánútumpakemba kunkáiwain-aaiyavai áraire sinaná ewé ená akúné sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye simámesarai
32 minkwáásíyómbá Ísóigon-aai simátímúyasa isésa
33 mindó'wáán-avuntamba ándá-naumpa'o kárákwirowai tí'maena tirósáánumpar-avima kwésese umátiyuwena mitáwai kwesé kwená kwaásiye mono'-nómbá pékaawe.
34 nombá pé'maena Póronte Sáírásinte tí'maena kwená naaúmpa'a mátínkarena toómbá timúwasarai kwénoyasa kwewé kwená akúné Ísun-aaiyavai áraire siráamba pósa tirumbá kawe'á umái méraawe.
35 máyówasa usá aaváyaavimba Árómáani-kawaa-kwaasi i-kwáási ti'márówasa ándá-naumpa'a kwésa sésa mindárai ayútínkénasarai kókaiyo suwaná
36 ándá-naumpa'o kárákwirowai Pórontavai séna Árómáani-kawaa-kwaasi i-kwáási ti'márááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte ayútinkaao sembá pókai ayútínkáanakai tirumbá kawe'á ínakai kokaiyó súwana
37 Póro i-kwáásíyávái séna íma kawer-áímbá sésa kempímbá íma kwáyáin-aimba simái kunánaantamba sínkamesa ándáva'a avúsúyukaawe. Árómáani-kwaasiti aúváíma tokáuyan-kwaasi úyambanivo sínkamomba uwóví'a ésa minámáámbá káráyukaawe. ívé'a aúpá'á ayúsinkai-imayaa owakáí íma mirá óyauye-imayaa ékai Árómáani-kawaa-kwaasi kesópa'a tésa ontá tayisúwéwakai kóyauye Póro súwasa
38 i-kwáási isésa koyauwerésa Póron-aai tasimátimesa Árómáani-kwaasiti aúvái tokááin-kwaasiye simátímúwasa isésa táátavai ésa
39 ándá-naumpa'a komésa sésa keinárai Árómáani-kwaasiti aúváíma tokááyan-kwaasi óyata íma ísareta úwoiya tínkankaunda mindá uwóvíta éta tínkankaumne sésa tí'maesa máápa'a kumésa aánoumai sésa kentáási naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasaráí
40 Pórowe Sáírásiye ándáva'a tuwésarai Árítiyaana naaúmpa'a kuyasá Ísun-aai ísówai torupamái máyówasarai miwítí imáyáa kawe'á umátinkesarai tiyuwésarai kurááiye.

17

Tésárónaikaa-naopa'a koméraayan-kwasai.

1 Pórowe Sáírásiye kwésarai Ámpíporisi-naopa'a Ápóróniyaa-naopa'a kóyaatesarai Tésárónaikaa-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yútaa-kwaasiti mono'-námbá kwáyowana
2 Póro úntemba Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwésunka'a mono'-náúmpá'á uména Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinken-aimba simátimumba monor-áímbó ísáan-kanaara'a kaumborá'á simátimena

3 séna aúváí-kwandaaivinkemba séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwéna usásinaniye siráimba mináínkóná ááimba avora'á simátimune. mináímbá Ísuntavesa siráawe Póro súwasa
4 isésa Yútaa-kwaasi évaka'a mináíntávésa áraire sésa Póronte Sáírásinte tínaaemba kwarésa Kíríki-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye sáwívar-inimba túwí'a kwáyon-ininte miráumai-sawiva-kwaasi kwakáawe.
5 kwárówasa Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa sésa mináímbá kwáráavo sésa sáwí-kwaasi kavóná-kwaasi tirówasa torupamái mésa áái'a tiyánáe sésa imáyáa tímúwasa Yésónona naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte tayáto'maeta amápa-kwaasi túranka'a aaivintá maitinkánáisaiye sésa tivakáá umbá
6 íma máyóyasa Yésónowe Ísun-aai ísówai évakare tavisímaesa mindáópaken-kawaa-kwaasitopa'a mátinkesa anónka'a sésa Pórowe Sáírásiye sáwí-aimba kwémaresarai amápa'-marava'a kwétesarai ívé'a maankákwárá'á kentáási naaópa'a tamáyaayana
7 Yésóno kwená naaúmpa'a matínkaraiye. Árómáani-aiva-kawaanakona ámáámba karésa sésa kentáárá'ó kárákwiraiwai Ísuman-iye kwésewe suwasá
8 amápa-kwaasiye kámááni-kawaa-kwaasiye isésa tirumbá sáwí'a úwasa áái'a tiyái-ímáyáá uwasá
9 kawáá-kwáási Yésónompi kwimái évaka-kwaasiyavai sésa óntamba simíyata ayútínkáana'a ti'mátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa ayútínkówasarai kurááiye.

Pérea-naopa'a kuráan-kwasai.

10 ayútínkówasarai kuyasá no'wááni'a únka'a Ísun-aai ísówai Póronte Sáírásinte tínkamovo sésa ti'márówasarai Pérea-naopa'a kweémesarai kuyambá Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á umésarai Ísun-aai simátímúyasa
11 minkwáásíyómbá íma Tésárónaikaa-kwaasiraamba ésa kawer-ímáyáá kwéesa Póron-aai kawe'á umái isésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba awánésa sésa Póro áraira kwési. kampará kwésiyo sésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba táámpamai awánomba
12 Yútaa-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-inimba túwí'o kwáyon-inimba sáwíva'a Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá
13 Póro Pérea-naopa'a Áánútun-aai kwésimatimiyemo sun-áímbá Yútaa-kwaasi Tésárónaikaavaken-kwaasi isésa Pérea-naopa'a tésa miwítí imáyáa tayavisimái suwasá isésa Póromba áwáá'a aéésa áái'a tiyamánkai-imayaa uwasá
14 avekáámbá Ísun-aai ísówai Pórontavai inkámóvo sésa uwí-nómpá'á kumuwó suwaná kumúwasarainivo Sáírásiye Tímótiye mindáópa'a úwoi máyóyasa
15 Póromba áí'maesa kumeémesa Áténesi-naopa'a móruna auwésa kuntauwerésa miwítí naaópa'a iyésa Sáírásinte Tímótinte usimátimesa sésa avekáán-umai kesópa'a kúmókaiyo Póro siyé usimátímakaawe.

Póro Áténesi-naopa'a mérain-kwasai.

16 Póro Áténesi-naopa'a kuména Sáírásinte Tímótinte kwétimu'marena awánómba mindáópaken-kwaasi sáwíva'a kampar-ísói úmakesa miwán-áwí'a mósá kwémarowana Póro tuwánéna arumbá umbaí tówana
17 Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye usimátimena Áánútuna áséi-kwasai usimátimena aasiyaasi-táwai mindáókona marupá'á máyón-kwaasi Áánútun-aai simátíma'maena iyúwasa
18 Épíkúriyaan-aai ísámai kuwáíyé Sítóikin-aai ísámai kuwáíyé Póronopa'a tésa kwesimán-kwesiman-esa évakarawai sésa aaiyé símaena nááín-kwaasi nóine kwésiyo

suwasá évakarawai sésa ó'om-bapaken-isoigontavena kwésiye sumbá Póro Ísun-aai séna pukáimpinkemba usásinkaiye simátímakaintavesa mináímbá suwasá
19 Póromba áí'maesa kawáá-kwáásímó torupamái mésamo évakar-aimbo simáímo kawer-un-áyámpá'á áwí'a Áríópagasi-ayampa'a Póromba áí'maesa máankesa sésa aúná-aimbo kwésimatimenda-aimba simásímínata ísáano.
20 kesáá mináíntá isáúnda mináínkó á'oran-ivo ókwara'a mináínkóná ááimba simásímínata ísáano sésa
21 Áténisi-naopaken-kwaasiye ó'om-bapaken-kwaasi mindáópa'a tamáyón-kwaasiye aasiyaasi-táwai torupamái mésa aúná-aine su'mai kwésewe. mindáyavesa mináínkóná ááimba simásímínata ísáano siráawe.
22 suwaná Póro usásinena Áríópagasiva'a torupamái máyón-kwaasiyavena séna Áténisi-naopaken-kwaasi ísáaro. monotávé'o asiramáímo máyáawai á'a tuwánaraumne.
23 kentí naaópa'a kwénaae'a tuwánáúna'a évaka-tantaa'a úmake'a miwán-áwí'a mósá kwémaraamba tuwánaraumne. óntan-taareira'a aúváíma agaimaréna séna íma awánáúnda-isoigontavai maanóntán-tááréímá úmakaumne agaimaréna siráimba úwa'a awánaraumne. minísóígómbá íma awánaan-isoigon-aai simátimune.
24 kwemá kwíyómba maramá mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena amápa-tantaaka'a kárákwirena íma kwaási úmakaan-daumpa'a méraiye.
25 kweyááma kwaásimo máyáawaina ááinkoma póna tááma kwétimena amápa-kwaasira'a kárákwiyena kwempímbá ímo ááimo ánkaraiwaima póna íma kwaási kwembá áwa'naa owáímán-iye.
26 Áánútu aiva'á moórá-kwaasi úmakowasa kwempínkémbá ó'on-o'on-kwaasi sáwíva'a paáruresa amápa'-marava'a kóyáwé uráawe. Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa'-marama taaín-timena amápa-kwaasiti kanaamá makáiye.
27 kembá sivakáá-umai suwánaigwae séna Áánútu mirá uráiye. kwemá íma némpa'a máyáivo egwaa'á máyáimba póta awánanaundayaawe.
28 moóráwai séna kwemá máyáísata póta kesáámá máyaumne siráiye. keinárawapinkemba moóráwai agaimaréna séna árai'a kwená iyámpóíya úne agaimaréna siráiye.
29 Áánútuna iyámpóíya póta kwaásimo kentí imáyáavinkembo óntambo úmaken-tantaatavetaamo éta kesivowéyá íma sénaumne.
30 ááémo miwímó mésamo sáwí'o umbá Áánútu miwíyávéna íma sáwívar-aimba siráivo ívé'a amápa'-mapaken-kwaasiyavena séna sáwí-amba tuwé'a kesópa'a teró Áánútu kwésiye.
31 kwená imáyáavinkemba amápa-kwaasi aaivimbá maitinkánín-kanaama tíníye. aaivimbó maisinkánín-kwaasiya á'a usásinankaraiye. pukáimpinkemba usásinankaraimba pósa árai'a kwemá aaivimbá maisinkánintaaniye sénááowe Póro siráiye.
32 pukáimpinkemba usásinankaraiyemo súmba isésa évakarawai aká'áámba suwasá évakarawai sésa moórá-tawaimo índa simásímínata ísáano suwaná
33 Póro tiyuwéna kóúwasa
34 évakarawai kwenánaaemba kwa'maésa kwésa kwenáái isésa Ísun-aaiyavesa áraire sumbá miwívínkémbá moóráwai áwí'a Táyónisi kwemá Áríópagasi kánísórona'a úwana moórá-ininko áwí'a Tamarísiye minkáé'nárai umái évakarawaivi kwimái Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

18

Póro Kórínti-naopa'a komérain-kwasai.

1 Póro Áténisi-naopa'a simátímatuwena tiyuwéna Kórínti-naopa'a komáyowana
2 moóráwai Yútaa-kwaasigo áwí'a Ákwíra máyowana kwembá anówa Pontasi-márává'á ména maránkarowana ména anón-éna Ítári-marava'a Árómáa-naopa'a koména awainínkó áwí'a Párísirae máyóyana mimbárává'á kárákwiron-kawaa-kwaasigo áwí'a Kórótíyasa Yútaa-kwaasi áwáá'a tí'mai Árómáa-naopakemba ti'mátuwowasa kuwasarái Ákwírae Párísirae Kórínti-naopa'a komáyóyana Póro mindáraitopa'a kwéna
3 kwená moórá-mayai-kwaasitopa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá kwéesaya óntamba kwémaesaya
4 Yútaa-kwaasimo monor-áímbó kwéison-kanaamo túntemba Póro Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye Kíríki-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tígwáe séna Ísun-aai simátíma'maena iráiye.

5 kwésimatimunka'a Sáiráiye Tímótiye Másétóniyaa-marava'a tuwésarai Kórínti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaai-táwai kawer-áímbá simátíma'maena kwéiyena Yútaa-kwaasiyavena séna Áánútumo usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya amu'maráúndawaiya kwemá Ísuman-iye súwasa
6 kwenáái araaisésa sáwí-aimba simánkówana kwená unáánkwátóirakemba kankambá apivíyéna séna Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkembo kawer-ámpá'ó ímo métinkanimba kentí ááinko ína'a sáwí'a ónááowe. kemá íma sáwí'a umátinkaumpo keyáárika'a sáwí'a ontávé'a tiyuwé'a ó'onkaa-kwaasiva'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simásuwena
7 tiyuwéna moórá-kwaasigona naaúmpa'a komáyowana mindáúmpákén-kwáásígó áwí'a Tísíyasi Yásási kwemá ó'onkaa-kwaasigo éna Áánútuna imáyáa mósá marówai úwana kwená naambá Yútaa-kwaasiti mono'-nánkóná egwaa'á kwáyowana Póro mindáúmpá'á koména kawer-áímbá kosimátíma'maena iyúwana
8 moóráwai áwí'a Kárísipasi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígó Ísóigon-aaiyavena áraire súwasa kwená akúnkwárá'á áraire kwésuwasa Kórínti-naopaken-kwaasi sáwívarawai Póron-aai isésa Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa mono'-nómbá pékaawe.

9-10 nombá pérówana moórá-no'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Ísóigo séna íma áá'a kaíno. kemá esé ménaunda po íma ivátuwe kesáái úwoi simátíma'mae kwaaó. mindáópakemba sáwívarawai kesáái isésa kesí kwaási-i'a ónááomba pósa íma sáwí'a umánkanaaowe Ísóigo súwana
11 Póro mindáópa'a moórá-i umái ava'moraé-kwiyomba ména Áánútun-aai simátíma'maena iráiye.

12 simátimuwana Árómáani-kamaani-kwaasi áwí'a Káriyomba ai'márówana Kíríki-kwaasiti maravá'á kogárákwironka'a Yútaa-kwaasi Póromba tátoresa áí'maesa Káriyonopa'a máankesa
13 sésa maankwáásígó évakar-aimba kwésimatimena Áánútumpa'o iyónááon-amba moórá-ankwara'a kwéagaraatinkaiye. mináínkó kentáási ámáámba kwéaraaisiye suwaná
14 Póro sénáe súwana Káriyo Yútaa-kwaasiyavena séna minkwáásígó kámááni-kwaasi táaimo sáwí'o énamo sáwí-mayaimo mairáinkakai kentáái ívé'a kawe'á umái isáúsina.
15 ánivo kentí ááine kentúwíre kentí ámááne su'maiyave'a tasísaa ontávé'a ivátuwe'a keyáárika'a mináímbá másimai kawe'á oró. ke íma mirán-áímbá isánaumne séna
16 aaimó sií-náúmpákémbá ti'mátuwowasa

17 moóráwai áwí'a Sósénisi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígómbá tátokesa aaimó ísón-dankona egwaa'á inkámúwana Káriyo mindáyavaimo ímo imáyáamo úmba ivátukaiye.

Póro Ántíokuva'a ókwara'a kuráin-kwasai.

18 Póro Kórínti-naopa'a ayáátááka'a Ísun-aai ísówaiye ména tiyuwéna séna Párísiraante Ákwíraante tí'maena Síriyaa-marava'a kónáe séna Sénkíriyaa-naopa'a kumbéna Áánútuntavena árair-aimba séna a'nóntáu amápa'a káráyuwena mindárai tí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesaya kweémesaya

19 Évésasi-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á kunásávesaya Póro Párísiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména aaí kwesimá kweiman-uwasa

20 miwí sésa ayáátááka'a keséya méniyone suwaná ímaniye simásuwena

21 kwéna séna Áánútumo owé sénamo si'maráína'o é'a koyauweránaumne séna nompí-sípí táto'mai usáatena Évésasi-naopa'a tuwéna kweémena

22 Sísáriyaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á kunásávena kunkéna Yérúsaremuva'a marapá'á iyéna Ísóigona kwaásiyavena kawer-áímbá simátímatuwena Síriyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a koména

23 évaka'-no'waamba kwaitinkéna tiyuwéna Kárésiyaa-ayampa'a Vírísiyaa-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena Ísun-aai ísówaiyavena simátíma'maena iyúwasa asiramái méraawe.

moóráwai áwí'a Ápórosina kwaasái.

24 moóráwai Yútaa-kwaasi áwí'a Ápórosi éna kwemá Arekesándiyaavaken-kwaasi Évésasi-naopa'a tamérai. kwemá Áánútun-aai kawe'á umái kwéisena aúváí-kwandaaivinken-aimba kawe'á umái simátíma'maena iyúwana

25 moóráwai Ísóigona aampa'á kwégun-aimba simámakowana aamoí éna asiramái simátimena Ísun-aai arupí umái simátíma'maena iyéna Yóni nombó pétinkon-aine su'mai iséna Ísuna kwaási nombó kwévetinkon-aimba íma isómba

26 Évésasi-naopa'a taména Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á asiramái simátímúwasarai Párísirae Ákwírae isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai Áánútuna aampa'á kwégun-aimba amápar-aimba kawe'á umái simámakaaiye.

27 simámuyana Ápórosi iséna séna Ákáyaa-marava'a kónáe súwasa Évésasi-naopaken-kwaasi Ísun-aai ísówai áwa'naa ónaumne sésa aúváíma agaimái áménaya Ísun-aai ísááwai Ákáyaa-marava'a máyáawai mátímínasa kawe'á umánkáaro suwaná mináúváí maimaéna kweémena kúmba Áánútu úwoi áwa'naa úwana Ísuna aampa'á kuwáí túwa'naa ena

28 avora'á Yútaa-kwaasiye aaí kwesimá kwesiman-ena Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinken-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaimba kwéamu'maraundawaiya kwemá Ísuman-iye súmba kwenááigo miwí tááigomba usáyaaitowana miráumai Ísuna aampa'ó kuwáí túwa'naa uráiye.

19

Póro Évésasi-naopa'a kuráin-kwasai.

1 Ápórosi Kórínti-naopa'a máyowana Póro avumpim-bárává'á kweémena Évésasi-naopa'a kúmba Ísuna aampa'ó kun-kwáási máyówana

2 Póro tuwánéna tísaa ena séna Ísun-aaiyave'a áraire siráan-kanaa ára Áánútun-amankoma kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa miwí sésa ímaniye. Áánútun-amankon-aaiya íya ísaraumne suwaná
3 Póro séna nóran-aaina kwésesa nombá pétinkaraao súwasa miwí sésa Yóni simátímakain-aimba kwésimasimesaya nombá pésinkaraawe suwaná
4 Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútumpa'a teró súwasa mirá uwaná nombá pétinkena séna moóráwai kesínaaemba tíníwain-aaiyavai áraire sé'a kwesé aráápamai máéro Yóni siráiye. miwántávéna Ísuwe siráiye Póro súwasa
5 miwí isésa Ísóigo Ísuntavesa ísámai nombá pérówana
6 Póro tine'á ayáámba tátorowana Áánútun-amanko miwívímbá anómba umátinkowasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésesa Áánútun-aai simátimesa
7 sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mirá uráawe.
8 mirá uwaná Póro miwísé ména kaumbo-kwíyónká'á Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á kwéiyena Áánútu kwená kwaási kwégawaa-in-aimba asiramái simátíma'maena iyúwasa
9 évakarawai tirunté marésa mináíntávésa íma áraire sésa amáparawai túranka'a Ísóigona aantavésa simái sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuna aampa'ó kun-kwáási tí'maena moóráwai áwí'a Tíránasi ira-námbá úmakon-daumpa'a mói tínkarena aasiyaasi-táwai Ísóigon-aai simátíma'maena kwéiyena
10 kaer-í maisuwówasa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ésiyaa-marava'a máyón-kwaasi amápa'a Ísóigon-aai ísaraawe.

Síva áánimbaati kwaasái.

11 Ísóigon-aai ísówana Áánútu Póromba asirayámbá amúwana ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa
12 évaka-kwaasiyomba ampantanéí Póro ane'á to'maésa kentí kwaásimo tí'o úwai tine'á máyo'marowasa asóvawasa kentí kwaási tirumpimbá taraváá-kwámbá máyowasa mirá máumatinkowana taraváá-kwámbá kóuwasa
13 évaka'-Yutaa-kwaasi kwénaaesa kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'maesa kwégwesa taraváá-kwántávésa sésa asiramái séta Ísu áwíka'a Póro kwésin-awika'a kóroya kwésune suwaná
14 moóráwai áwí'a Síva Yútaa-mono-kawaa-kwaasigo áánimbaa'a avakaeté mésa pósa mirám-báyáí máyówana
15 taraváá-kwánkó simátimena séna kemá Ísumba awáné'a Póromba awáné'a kwéumpo kemá nááwiya'o simásuwowana
16 taraváá-kwánkó arumpimbá máyon-kwaasigo tínkamuwana naaé kwégumuwana unáánkwátói tarátiyuwena minávákáété-kwáási usáyaatena tuwéntáíyuwowasa unáánkwátói-iyaaimba máápa'a kúmúwasa
17 Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amápa'a Évésasi-naopaken-kwaasi mináímbá isésa táátavai ésa Ísóigo Ísu áwí'a mósá makáawe.
18 sáwívarawai máyónka'a Ísun-aaiyavesa áraire suwáí tésa kwaási túranka'a paárésa sésa sáwí'a uráumne sésa
19 miwívínkémbá pukaa'ó agayáán-kwaasi miwítí aúvái-kwandaai tamairésa pukaa'ó agáyón-aimba kwáyontavesa tamaimái iravímbá agaisuwésa mináúvái-kwándááímó meéyán-uraamba sáwíva-kwaasi aíyayaamba naikamáiyavai minóntánkó áwí'a 50,000 kina tuwésa
20 mirá anón-tantaa'a umbá pósa Ísóigon-aai asiramái simátíma'maesa kuwasá sáwívarawai mináíntávésa áraire siráawe.

Évésasiva'a anónkar-anonka'a siráan-kwasai.

21 mirá uwaná Póro séna Másétóniyaa-marava'a Ákáyaa-marava'a kwénaae'a
Ísóigon-aai simátíma'mae'a naaónáe séna minkákémbá Yérúsaremuva'a kuré'a
Árómáa-naopa'a kónaumne séna
22 Tímótinte Érásátasinte áwa'naa í-kwáásírái ti'marówasarai Másétóniyaa-marava'a
kuyaná Ésiyaa-marava'a kweyáá méraiye.
23 máyowasa minkánáá Évésasi-naopaken-kwaasi Ísóigona aampa'ó kuwáíyávésa
tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópakemba anónkar-anonka'a suwaná
24 moóráwai áwí'a Témítiyasi minkwáásígó óntandei úmakena miwítí kampar-
ísóígóná kíto'-mono'-nane séna minkámpár-ísói-íninkó áwí'a Átémísiye sésa kwená
mayáí-kwáásíyómbá úmakowasa sáwíva-kwaasi óntamba mágwétimesa minkámpár-
ísóígóná naambá kwémeyan-uwana
25 Témítiyasi mimbórá-máyáí kwémayon-kwaasi tááyowasa tayorupowaná
simátimena séna kentáási anón-ontamba mimbáyáírákéntá kwémayaumne.
26 ánivo Póro séna kwaásimo úmáráamba kampar-ísóígómbá kwéumaraawemo sin-
áímbá Ésiyaa-marava'a Évésasi-naopaken-kwaasiye ó'on-o'on-daopaken-kwaasiye isésa
áraire kwésewe. kemá Póron-aai á'a ísaraawe.
27 Póron-aaigo kentáási mayáímó sáwí'o índayavena kwéiye. íma miráwé su'mai ínívo
Ésiyaa-maravaken-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye kentáási ísói-ininko áwí'a
Átémísi mósá kwémaraamba Póron-aaigo Átémísina mono'-námbá úwoisankaamba
simái umásukaimba póna kwenáwí'a kumíníye siráiye.
28 súwasa mináímbá isésa tirumbá sáwí'a úwasa aaisambá sésa anónkar-anonka'a
sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáási Átémísi áwí'a anómba kwéiye sésa
29 ayamái suwasá mindáópa'a tésa anónkar-anonka'a kwésesa Pórowe kwénaauyan-
kwaasi Másétóniyaavaken-kwaasirai moóráwai áwí'a Káyási uwaná moóráwai áwí'a
Árísítakasi mindárai tavisímaesa torupamái máyópa'a mátínkówana
30 Póro amápa-kwaasi torupepá'á iyónáe súwasa Ísuna aampa'ó kuwái íma kwaaó
sésa tátorowasa
31 mimbárávákén-ánón-kwáási évakarawai Pórona kwaási pósa aaí tuwésa sáwíva-
kwaasi torupepá'á íma iyuwó Pórontavesa siráawe.
32 suwasá torupon-kwáásíyómbá sáwívar-imayaa uwaná miwítí imáyáa sáwí'a úwasa
évakarawai ó'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá évakarawai sésa nóin-
aintavaiye sétaawa tayoruparáumno-imayaa uwasá
33 Yútaa-kwaasi miwítí avumpinkémbá moóráwai áwí'a Arekesándaamba túranka'a
máánkarowasa évakarawai anónka'a sésa emá aaí siyó suwaná miwí táái karánáe séna
ayáámba mósá tuwówasa
34 awánomba Yútaa-kwaasi úntavesa mimbórá-áímbá ayáátááka'a tavisimái
anónka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáási Átémísi áwí'a anómba kwéiye
siráawe.
35 anónka'a kwésuwana mindáópaken-anon-kwaasigo aúváímo agayóndako tiyorái-
ímáyáá éna séna Évésasi-kwaasiyono. amáparawaiya awánáúnda Átémísina mono'-
námbá kwégawaa-eta ó'oran-ontamba kwíyómpakemba marapá'á kunkáin-ontamba
kwégawaa-une.
36 mináímbá íma kanaán-umai karánááovo amápa'a aaiseré'a mé'a íma sáwí'a oró.
37 mindárai mono'-náúmpákémbá íma umóyámbá ésarai kentáási ísói-inintavai íma
simái sáwí'a uráaya'anivo úwoi tí'mae'a maanká'á tiráawe.
38 Témítiyasiye kwená mayáí-kwáásíyé aaí simátinkanae sésamo ésa aaimó
simátinkai-kanaa úwoi kwáyáiye. anón-kwaasi máyáamba pósa aaí simái kawe'á
umátinkanaaowe.

39 ánivo keinárawa'o ó'on-aimbo kwáyáina'o é'a amápa-kwaasimo torupamáímo
máyáampimba simái kawe'á umásuwanaaowe.
40 kesáámó aaivintáámó ménaundaya ívé'o áái'o tiyéta Árómáani-kamaani-kwaasi
tésamo tasísaa esayaamo nóinkaken-aira tiyááomo síyata kesáámó sénaunda-ainta íma
kwáyáiye.
41 aúváímo agayón-kwaasigo simásuwena torupamáímo máyón-kwaasi
ti'mátuwowasa kóuraawe.

20

Póro Másétóniyaa-maravare Kíríki-maravare kwénaaun-kwasai.

1 miwí táái ánásowana Póro Ísuna aampa'á kun-kwáási tááyowasa tuwaná miwíti
imáyáa simái kawe'á umátinkena séna Ísun-aaiye su'mai maimái tirumpimbá kawe'á
oró séna ánivo méwaro séna tiyuwéna Másétóniyaa-marava'a kweémena
2 mivá'á naaó'-nao'a kwénaaena Ísuna aampa'á kun-kwáásíyávéna ávááraumai
simátíma'maena kwénaauwasa tirumbá kawe'á úwana tiyuwéna Kíríki-marava'a
kweémena
3 koména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna nompí-sípívímbá Síriyaa-marava'a kónáe
séna úwasa Yútaa-kwaasi kwená ámááyu-aimba sumbá iséna ivátuwena Másétóniyaa-
marava'a marapá'á kónaumne súwasa
4 maaráumai-kwaasi moóráwai Pérea-naopakewai Pírasi ááninko áwí'a Sópata úwana
Tésárónaikaa-naopakendarai túwí'a Árísítakasiye Sékandaawe uyaná Tépi-naopakewai
áwí'a Káyási úwasarai Ésiyaa-maravakendarai túwí'a Tikikásaawe Tóvimasiye uyaná
Tímóti úwasa umái Pórowe kwésa
5 aiva'á Táróasi-naopa'a koméса kentáásimu'a makówata
6 Yútaa-kwaasimo ímo intóráin-tantaakwara-pereti úwoi-peretimo kwéagayon-
kanaama ánásonka'a Vírípai-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta
éva'aasei-no'waamba mindómpí-sípívímbá kógwaeta Táróasi-naopa'a marapá'á
kunásáveta aiva'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiyeya kométa moóra-
sontaaya méraumne.

Yútíkásaamba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

7 sontaará'á Ísuntaveta ísámai toómbá néta aráá-tomba naandayávéta torupamái
máyaawananaya Póro aaváyaa kónáe séna simátíma'maena no'wáán-avuntamba
iyúmba
8 ávúmayaatanaan-daumpa'a méta sáwívar-omba kúra'maketa máyaawananaya
9 moóráwai ívé-kwaasigo áwí'a Yútíkása naan-aváápímbá umáyowana Póro Ísun-
aai simátíma'maena kwéiyuwana Yútíkásaamba áúgávaa'a úwana kwaeguréna
meminkákémbá toká'maena marapá'á kuntuvamúwasa marapá'á kunkésa
kunawánomba pukúwasa uwaná
10 Póro kuména kunkívairena taparéna awánéna séna íma imáyáa oró. pukéna
kusúvarena umái máyáiye simátimena
11 mindáúmpá'á iyéna Ísuntavena ísámai toómbá topámbai timúwasa nowaná Póro
simátíma'maena kwéiyuwana mói irataró'a tiyuwéna kúwasa
12 puwúwanamo usásinankon-kwaasigomba ái'maesa kwená naaúmpa'a máankesa
tirumbá kawe'á úwasa méraawe.

Póro Máíritasi-naopa'a kuráin-kwasai.

13 máyówana Póro simásimenaya séna keinárawa'a nompí-sípívímbá Ásoso-naopa'a
kwégwiya'a kemá marapá'á kweéme'a Ásoso-naopakemba nompí-sípí táto'mai

usáate'a kónaumne súwata aiva'á kunkéta nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta Ásoso-naopa'a kówánanaya
14 Póro marapá'á kweémena Ásoso-naopa'a kuréna nompí-sípí táto'mai usáatowata kweémeta Mítíríni-naopa'a kógwaeta
15 irataró'a kweémeta Káyoso-marava'a kóyaaitaawananaya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Sémóso-marava'a kóyaaitaawananaya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Máíritasi-naopa'a kówánanaya
16 toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá sáwíyanka'a tíníye kwéuwana Póro séna avekáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá komandánáe séna nompí-sípívímbá Évésasi-naopa'a kóyaaitanaundapo Ésiyaa-marava'a íma ayáátááka'a ménaumne súwata Máíritasi-naopata kuráumne.

Póro Évésasivaken-kwaasiyavai méwaro siráin-kwasai.

17 Máíritasi-naopata kówánanaya Póro moóráwaimba ai'marówana Évésasi-naopa'a kweémena Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiyavena kosimátimena séna Póro kwétaayaivo teró siráiye súwasa
18 tuwaná simátimena séna kesáái ísáaro. kesí aiva-táwai Ésiyaa-marava'a kesé komé'a kemó ówánda suwánaraawe.
19 Yútaa-kwaasi sínkamiyanesa kwésuwana sirunkó umbaí kwétowa'a íma imáyáa é'a Ísóigona kwayó'ná'á úne sé'a kwenaísamaivimba mé'a kwená mayáí mairáumne.
20 íma aúpá'á tuwé'a amápar-aimba úwoi simátime'a kembó túwa'naa ií-áímbá torupamái máyáampine kentí naaúmpare simátíma'mae'a iráunda á'a ísaraawe.
21 Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye áváráumai simátime'a sé'a sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a Ísóigo Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwesé aráápamai máéro simátíma'mae'a iráumne.
22 ánivo Áánútun-amanko Yérúsaremuva'a kwaaó simásímakaimba pó'a mirá ónaumne. kesine'ó paárinintavai íma isáúnda úwoi kwégune.
23 amápa'-naopa'o kúnda Áánútun-amanko asiramái simásimena séna umbaiyántáá'á umánkesa ándáva'a máánkanaaowe simásímímba mindáwe su'mai ísaraumne.
24 sínkamiya'o puwónaundara'a íma kárákwiyonaunda pó'a Ísóigo Ísu símakaim-bayai maimái ánásanaumne. Áánútu úwoi kwésuwa'naa-i-aimba áséi-kwasai simátíma'mae'o kwéiyunda-mayai maimái ánásanaumne.
25 mimbáyáí mairáunda keinárawapimba kwénaae'a Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátímakaunda pó'a naaémbo é'a kembó ímo suwánáíyamba ken-ísaraumne.
26-27 íma inkaiséwánda Áánútun-aai amápar-aimba simátímakaunda pósa keinárawapinkembo évakarawaimo kesááimo ímo isésamo Áánútumpa'o ímo tésamo ombá íma kesí ááinkoman-ivo kentí ááinko ína'a mirá ónááontave'a mináímbá ívé'a asiramái kwésimatimune.
28 Áánútu ááninkomba ai'marówana kuména kumpuwéna kwená naaenéí meéyán-umásukaimba Ísóigona kwaásin-ovo kárákwiyoro. Áánútun-amanko kembá usásintinkaraivo kentúrakwara Ísóigona kwaásirakwara'a kawe'á umái kárákwiyoro. sipisípira'o kárákwiyonten-umai kárákwiyoro.
29 áwáávitemo índa-iyamba téna sipisípi tavamáímo kwáráíntemba kemá kónasa kwaási tésa tasáwí'a ónááowe.
30 moórá-kanaa tínasa keinárawapinkemba évakarawai usásinesa Ísuna aampa'á kon-kwáásítí imáyáa tavisénáe sésa kampar-áímbá síyasa évakarawai áraire sésa kwaránááowe.

31 mindáyave'a kárákwimai kawe'á oró. kaumbo-í kwéte'a moórá-morawaimba sirumbá kwéumatinke'a aaváyaavimba enónka'a no'wáámba aasiyaasí simátínkámae'a iráumne. mináíntávé'a imáyáa umái kawe'á oró.

32 kawe'á íyana Áánútu kárákwitinkamae iyína'a máéro. kwenááigo asir-amátinkaniye. kwená kwaásimo kawe'ó kwéumatinkaintemba kenkwárá'á kawe'á umátinkaniye.

33 óntantavai unáánkwátóiyavai á'owiti náaindaantavai íma súran-anda kwéune.

34 mayáímá kwémae'a minóntándéí ímo makáunda-yantaa'a mégwémae'a kembó súwa'naa on-kwáásítí toómbá unáánkwátói kwémaitime'a kwéune. mirámó ówánda á'a suwánaraawe.

35 asirayám-báyáímó mayááwánda suwánaraamba pó'a mirá kwée'a pasusimáímo máyáan-kwaasi túwa'naa ónááowe. Ísóigo Ísu siráin-aimba imáyáa oró. kwemá séna kwémayaawai tirunkó kawe'á kwéimbanivo kwétimatuwaawai tirunkó kaweté kwéiye Ísu siráin-aimba Póro siráiye.

36 Póro simásuwena kívairena minánón-kwáásíyé Ísóigompa'a námúnaa simásuwowasa

37 amáparawai ávááran-ivi'a kwétesa Póromba tayaparésa paruvará umánkesa uwaná

38 Póro séna naaémbo é'a íma suwánanaaowe siráin-aintavai tirumbá umbaí kwétowasa nompí-sípívímbá móruna áúkaawe.

21

Póro Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

1 móruna aúwówata minkwáásíyávéta méwaro séta tiyuwéta nompí-sípívímbá usáateta arupí umái kweémeta Kóso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta kógwaeta usá aaváyaavinkaamba Áróso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á ásáveta

2 awánaawandaya Vínísiyaa-marava'a kwíní-nompi-sipi kwáyowata mimpímbá usáateta kweémeta

3 Sáíparasi-marama siyáánepa'a kwáyowata kóyaaiteta kweémeta Síriyaa-marava'a kówándaya Táyaa-naopa'a náaindaamba mógwéyuwowata marapá'á ásávaawanasaya

4 Ísuna aampa'á kuwáí máyówata tuwánéta moórá-sontaa miwísé máyaawanasaya sésa Áánútun-amanko simátímakain-aimba Pórontavesa simámesa sésa inkámóvo Yérúsaremuva'a íma kwaaó simáma'maesa íyúwata

5 miwísé máyaawanda-kanaa ánásowata mindáópa'a tuwéta kówánasaya minkwáásíyómbá miwítí aarai-iyámpóíse sí'maesaya naambáru'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kívaireta Áánútumpa'a námúnaa simásuweta ówánasaya

6 kentááyávésa ánivo koró suwatá miwíyávéta ánivo méwataao simásuweta nompí-sípívímbá usáataawanasaya miwí kuntauwerésa miwítí naaópa'a iráawe.

7 miwítí naaópa'a íyúwata nompí-sípívímbá Táyaa-naopata tuwéta Tórémesi-naopata marapá'á ásáveta Ísun-aai ísówai tuwánéta siyáánta kwétimeta moóra-no'waamba miwísé kwaéta

8 usásineta marapá'á kweémeta Sísáriyaa-naopa'a kówándaya ááéma aantá-kwaasi avakaeté-kwaasira'a Ísuna mayáí tímakowaivinkemba moóráwai áwí'a Vírípina naaúmpata umáyaawananaya kwemá Ísun-aai kwésimatimuwai máyowasa

9 ayáámúmbaa'a éíyaimba mésa íma kwaaí mairésa úwoi mésa Áánútun-aai kwésimatimesa tivowáe máyówata

10 évaka'-no'waamba mindáúmpátá kwégwaewananaya moóráwai Áánútun-aai kwésimatimuwai áwí'a Ákápáasi Yútiyaa-maravakemba

11 kuména Póro ámúr-anda kumbairéna kwenaísamai ayáánka'a asááumai umásítai'a umái agaráárankena séna Áánútun-amanko séna maanámúr-ándáó avowámó Yérúsaremuva'o iyínasamo ésa Yútaa-kwaasi táto'mai miráumai asááúmaresa áí'maesa ó'onkaa-kwaasi mátimenaaowe Áánútun-amanko siráiye Ákápáasi kusúwata
12 iséta keséya máyón-kwaasiye Pórontaveta séta Yérúsaremuva'a íma iyuwó asiramái séwánanaya
13 Póro séna nóintavai ivi'á kwétera kaer-ímáyáá kwéumasinkaawana kesirunkó umbaí kwétaiyo. Yérúsaremuva'o íyónasamo kembó tátoranaaomba íma sáá'a kwégaiye. Ísóigo Ísun-aai simátimudayavaimo sínkamonaesamo sésa úwoi sínkamonaaowe Póro súwata
14 kwenááiya íma kanaán-umaiya araaisénaumne séta ivátuweta séta Ísóigona imáyáara'a mirá ónááowe siráundayaawe.
15 mirá simásuweta évaka'-no'waamba miwísé kwaéta kentáási náaindaamba to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremuva'a iyówánasaya
16 Sísáriyaavaken-kwaasi Ísuna aampa'á kuwái évaka'a keséya Yérúsaremuva'a iyésa moóráwai áwí'a Nésonona naaúmpata móisinkowana minkwáásígó Sáíparasi-maravaken-kwaasi ayáátááka'a Ísuna aampa'á kwéguwai séna kesí naaúmpa'a ménaaowe súwasa kwená naaúmpata móisinkaraawe.

Póroe Yémésiye aaí simátímakaayan-kwasai.

17 móisinkesaya kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremuva'a umáyaawanasaya Ísun-aai ísówai aamoí kwéumpinkemba sirówata
18 ugwaéwándaya usá aaváyaavimba Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi Yémési torupamátinkowasa máyópata Póro sí'maenaya kúwata komáyaawananaya
19 Póro ayáámba tíma'mai paruvará éna séna Áánútu ámakaim-bayaimo ó'onkaa-kwaasivimbo mairáin-aimba amápar-aimba simátimuwasa
20 isésa Áánútu áwí'a mósá marésa Pórontavesa sésa kentáási kwaásiyo. sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésesa Mósesina ámáámba íma tuwésa asiramái isésa méraamba á'a ísaraane.
21 évakarawai miwíyávái sésa Póro ó'onkaa-kwaasiti naaó'-nao'a kwénaaena Yútaa-kwaasi mindáópaka'a máyáan-kwaasiyavai simátimena séna Mósesina ámáámba ivátuwe'a kentí iyámpói túra'a íma kárámai araa'éna umátinke'a Yútaa-kwaasiti aambá íma kwáráaro Póro kwésiye sewasá isésa
22 emó tiráanda-aimba isésa áwáá'a kwésevo
23 simáméndantenta uwó. maanká'á éíyain-kwaasi mésa Áánútumpa'a árair-aimba símakaamba po
24 egwárá'á mirán-uwo. Yútaa-kwaasiti ámáámba ísámai kawe'ó ií-yántáá'á e minéíyáín-kwáásítí pói'o meéyán-umátiyuwe mono-káwáá-kwáási timé miwísé a'nóntáu káráyuwenasa awánésa Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire sewái sésa emá Mósesina ámáámba isé máyaanasa entávái kampar-áímbá simánkaraawe seró.
25 ánivo ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráawaiyaveta ááéma moórá-aimba séta agaimaréta séta kampar-ísóígóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póímo tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. ááéma mináímbá agaimaréta tukáundayaawe suwaná Póro iséna
26 usá aaváyaavimba minkwáási tí'maena Yútaa-kwaasiti ámáámba ísámai kawe'ó ií-yántáá'á usá umásuwena Póro anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono-káwáá-kwáásíyávéna séna avakaeté-no'waamba maisuwéta Yútaa-kwaasiti ámáámba ísámai

kawe'ó ií-yántáá'á umái ánásasuweta moórá-morawai pói'a úmaeta Áánútunka'a máamenaundayaaniye simátímakaiye.

anóm-bono'-naumpa'a Póromba tátokaan-kwasai.

27 simátimena máyowana minávákáété-nó'wáámbá ánásowana Póro anóm-bono'-naumpa'a umáyomba évaka'a Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravakewai uawánésa Pórontavesa sáwí-aimba simánkesa inkamí-ímáyáá kwéesa tátokesa anónka'a sésa

28 Ísareri-kwaasi súwa'naa oro. maankwáásígó naaó'-nao'a kwénaaena Ísareri-kwaasiyavena sáwí-aimba simátinkena Mósesina ámáámba simái sáwí'a kwéumankena maanánóm-bónó'-námbá simái sáwí'a kwéiye. ívé'a ó'onkaa-kwaasi tí'maena maanánóm-bónó'-náúmpá'á Yútaa-kwaasiye su'maimo iyí-náúmpá'á mógwétinkaisana póna maankáwé'-námbá sáwí'a kwéiye sumbá

29 Évésasi-naopaken-kwaasigo áwí'a Tóvimasi Póroe Yérúsaremuva'a kwénaauwasa awánonka'a pósa imáyáa ésa Póro áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraiye-imayaa kampa'á ésa mindáyavesa mináímbá siráawe.

30 mináímbá anónka'a simásuwowasa mindáópaken-kwaasi mimbórávímbá tak-wiyésa Póromba tayáto'mai mono'-náúmpákémbá tavisímaesa máá'aruva'a móruna auwésa mono'-nánkóná onta mósá kwéumaresa

31 sáwíva-kwaasi Póromba inkamír-inkami'a kwéuwana moóráwai Árómáani-i-kwaasiti anóndakontavena usimámena séna Yérúsaremuva'a amápa-kwaasi áái'a kwétiyaawe súwana

32 avekáán-umai i-kwáásíyé miwíti kawáá-kwáásíyé tí'maena isaaiséna kuména kwaási torupamái máyómpimba tavákáraa'a úmaena kumúwasa i-kwáásíyé miwíti anóndakone tuwánésa inkamé máyómba úwoi máyówana

33 anóndako Póromba tayátorena i-kwáásíyávéna séna kaer-ándánéí taasááóro simásuwena tísaa ena séna maankwáási nááwa'iyo. kwe nóra uráiyo súwasa

34 évakarawai ó'on-o'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá uwaná anóndako mináínkóná ááimba íma iséna i-kwáásíyávéna séna mindá'á áí'mae'a i-kwáásíti naaúmpa'a íyóro súwasa

35 áí'maesa ontaví-káráúrávámbá íyúmba inkamónáesa kwéuntavai i-kwáási tiyáánka'a toká'maesa kwéiyuwasa

36 tínaaemba kwa'maé kwéiyesa tuvuwíyana puwíno símaesa anónka'a iráawe.

Póro simátímakain-kwasai.

37 i-kwáási Póromba áí'maesa miwíti naaúmpa'a iyónáe suwaná Póro miwíti anóndakomba simámena séna moórá-aimba simámenae súwana anóndako séna Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésempo

38 emá íma Ísípi-maravaken-kwaasi óne. minkwáásígó Árómáani-kamaani-kwaasiyavena aaisambá tiyéna sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi simái tí'maena áái'o tiyáí-yántáá'á maimaésa kavóná-marava'a kuráamba íma kwemá óne súwana

39 Póro séna Yútaa-kwaasi úne. kesinó kembá Sírísiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkarena anón-daopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aimba simátimenae súwana

40 anóndako séna ánivo mirán-uwo súwana Póro ontará-káráúrá'á ména aais-eránááontavena ayáámba mósá tuwéna séna kemó senda-áímbá ísáaro súwasa aaisérówana Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípírun-aimpinkemba simátímakaiye.

22

1 Póro simátimena séna kesívárawaisai kesivoísáíyo aaí simátínkáamba anondá mináímbá sénaumpo ísáaro séna

2 Ípírun-aimpinkemba súwasa miwí tááivinken-aimba pósa isésa aaisékésa kwenáái kawe'á umái ísówana Póro séna
3 kemá Yútaa-kwaasi úne. kesinó Sírísiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masinkówa'a anón-é'a Yérúsaremuva'a Kámérierinopa'a tamáyaawanana kentáá síkwá'nái ámáámba asiramái simásíma'maena iráiye. maanká'ó máyáan-kwaasimo Áánútuntavaimo asiramái máyáantemba Áánútun-aai asiramái mé'a méyatokaumne.
4 Ísuna aampa'á kun-kwáási sáwí'a kwéumatinke'a tavisímae'a ándáva'a aarai-kwaaí mátínkaraumne.
5 ááéma aiva'mónó-káwáánákówé monor-ánón-kwáásíyé aúvái simésa Támásikasi-naopa'a Yútaa-kwaasi maimaé mátimiyo suwa'á Ísuna aampa'á kun-kwáási kotí'mae'a Yérúsaremuva'a ándáva'a mátinkanae sé'a Támásikasi-naopa'a kuráumne. ááémo mináúváímó símakaan-kwaasi kotísaa e'o é'a kentávái árai'a kwésiye seró.
6 ánivo aampa'á kweéme'a Támásikasi-naopa'a egwaa'á kówánana kwáyá'wái kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména súgáyáagaya úwa'a
7 marapá'á tuvamówánana aaiyé su'mai kwéisaawanana sááyena séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwa'a
8 emá nááwa kwéseno séwánana kemá Násáretivakewaima Ísuma únama sáwí'a kwéumasinkaane súwasa
9 kesémo máyón-kwaasi ságayamba awánésa kwésimasimun-aimba íma kawe'á umái ísówa'a
10 áísaa e'a sé'a Ísóigoo ke nóra ónaumno séwánana Ísóigo séna usásine Támásikasi-naopa'a kwinaná moóráwai Áánútumo embó ámakaim-bayai-aimba simámino súwana
11 ságayanko súgáyáagaya úwa'a íma kwéawanaawanasa kesé kwénaaun-kwaasi siyáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a kuráawe.
12 kuwaná moóráwai áwí'a Ánánáesi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kentáási ámáámba kwéisowasa Yútaa-kwaasi Támásikasi-naopakewai kwenáwí'a mósá makówai
13 kesópa'a téna kesí egwaa'á taména séna Sóroo kesí kwaásiyo. ó'omba kawe'á umái aúramba awánaniyone súwa'a avekáámbá súramba awánamai kawe'á ówánana
14 séna kentáá síkwá'nási Ísóigo embá usásinankaintavai kwená imáyáa kwaráníyone. kwená kawe-kwáyóná'á awáné kwenáái isé ónda po kwenáái kwaráníyone.
15 awánáánda-yantaa isáánda-yantaa'a amápa-kwaasi simátíma'mae naaíníyone.
16 íma úwoi maé usásine Ísóigo Ísumba ááyenana ená sáwí-imayaa mayauwáína Ísuntavai ísámai mono'-nómbá peraaó Ánánáesi simásuwowa'a mirá uráumne.
17 mirá é'a koyauweré'a Yérúsaremuva'a tamé'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kaainkáámbá awánaawanana
18 Ísóigo simásimena séna Yérúsaremuva'o máyáan-kwaasi kesáái simátímínasa íma kawe'á umái isánááovo avekáámbá usásine maanká'á tuwaaó Ísóigo súwa'a
19 Ísóigoo mono'-náúmpímpá'á kwénaae'a enááiyavai áraire sen-kwáási táto'mai tínkambai tavisímae'a ándáva'a mátíyukaunda á'a suwánaraawe.
20 Sítíveni enáái simátímakaiwaimba tuvúkáanka'a kemá mé'a sirunkó kawe'á kwéuwa'a tuvúkáan-kwaasiti paákár-únánkwátóira'a kárákwiraawanasa tuvúwúwana pukáiye séwánana
21 Ísóigo séna ai'máráana usásine nánka'a ó'onkaa-kwaasi kesáái simátíma'mae naauwó Ísóigo siráiye Póro siráiye.
22 Póro súwasa naaémbo sún-aintavesa áwáá'a sésa anónkar-anonka'a kwésesa áíke'a tuvuwíyana puwíno. mirán-kwáási íma maambárává'á méniye
23 anónkar-anonka'a kwésesa miwíti unáánkwátói ayúkésa awáávána kwéesa ovaí káúresa óipa'a kwéiyaata uwaná

24 Árómáani-anondako i-kwáásíyávéna séna áí'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa mirá uwaná séna Pórombo áwíruku'a náíyana Yútaa-kwaasi tááigona ááimba sínata ísáano súwasa
25 Póromba ándánei asááúmankesa áwíruku'a nánáe sésa uwaná i-kwáásítí kawáánáá'á máyowana Póro kwentávéna séna kemá Árómáani-kwaasiti aúváí-kwandaai tokáundawaimba ímo sísaa ombá aaivimbó maisinkésamo súwíruku'a nánááon-imayaa kwéomba pósa ámáámba karésa uwóví'a ónááomba pósa íma úwoi súwíruku'a nánááowe Póro súwana
26 iséna kwená anóndakomba kosimámena séna minkwáási Árómáani-kwaasiti aúváí-kwandaai tokáiwaimban-ivo nóra ónaumno súwana
27 anóndako iséna Póronopa'a téna séna Árómáani-kwaasiti aúváí-kwandaai tokáano súwana owé súwana
28 anóndako séna kemá anón-ontamba kwétuwe'a mináúváí-kwándáái maimái tokáumne súwana Póro séna kesivo tokáimba pó'a kegwárá'á úwoi tokáumne súwasa
29 áwíruku'a nánáe sun-kwáási mináímbá isésa nénka'a kuwaná anóndakogwara'a áátavai éna séna Árómáani-kwaasiti aúváí-kwandaai tokáiwaimba asááúmankaunda uwóví'a úne séna áátavai uráiye.

Póromba monor-ánón-kwáásítópa'a máánkarain-kwasai.

30 áátavai éna usá aaváyaavimba anóndako séna Yútaa-kwaasi Pórombo simánkáan-ainkona ááimba síya'a isánáe séna mono-káwáá-kwáásíyé monor-ánón-kwáásíyávéna séna torupamái méwaro séna i-kwáásíyávéna Póro ayáámpinken-anda ayútuwaaro súwasa ayútuwowana áí'maena torupamái máyónka'a máánkaraiye.

23

1 máánkarowana Póro monor-ánón-kwáási tuwánamai kawer-éna séna kesí kwaásiyono. kemá ááégwara ívékwara'a Áánútu aúranka'a kawe'á umái mé'a moóráyantaa'a sirunkó íma umbaí kwétaiye súwana
2 aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesi kwemá Póróna egwaa'ó máyówaiyavena séna ói'a turáráaro súwasa mirá uwaná
3 Póro kwentávéna séna empímbá sáwí-imayaa kwáyáimba póna Áánútu embá inkamíníye. emá mé imáyáa e ámáámba kwa'mái aaivimbá kwéankaumne séndanivo minámáámbá karé se ói'a turáráaro sénasa sói'a turáráamba ámáámba karáane Póro súwasa
4 kwená egwaa'á máyówai sésa Áánútuna aiva'-mónó-káwáánákómbá simái sáwí'a kwéumankaane suwaná
5 Póro séna aiva'-mónó-káwáánáá'á iyémó sewa'ó isékai íma mináímbá súsino. Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna kentí kwaásira'o kárákwirewai íma simái sáwí'a umánkáaro agaimaréna siráimba pó'a uwóví'a úne Póro siráiye.
6 Póro simásuwena monor-ánón-kwáási tuwánéna imáyáa éna évakarawai Sátúsi-monor-aimba sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimba sun-kwáási owasá évakarawai ámáán-kawaa-kwaasi owé-ímáyáá éna anónka'a séna kesí kwaásiyono. kesivomá ámáán-kawaa-kwaasigo éna kembá masínkaraimba kemá ámáán-kawaa-kwaasi úne. Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aaivimbá kwémaisinkaawe Póro simásuwowasa
7 isésa ámáán-kawaa-kwaasi Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási keíyái keiyai aaisambá simái taaínkaar-uráawe.
8 Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkanin-aintavesa kampar-áímbán-iye kwésesa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a íma máyáawe kwésesa kwaási timambá íma máyáiye suwasá ámáán-kawaa-kwaasi sésa Áánútu pukén-kwaasi usásintinkaniye. Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a máyáawe. kwaási timambá máyáiye kwésuwasa mináíntávái taaínkaar-esa

9 aaisambá sésa ámáán-kawaa-kwaasivinkemba ámáámba sun-kwáási usásinesa asiramái sésa kesáámó awánáúndaya Póro íma sáwí'a kwéivo Áánútuna kwayó'nákó kwembá simámakai. moóráwai kwíyómpakewai kwembá simámakaiyo. íya isáúmne suwasá
10 aaisambá anónkar-anonka'a siráawe.
aaisambá anónkar-anonka'a suwaná i-kwáásití anóndako séna Póromba aaisanaéémesa tavisíyapa'a aíyayaamba tawíyévainivo i-kwáásíyávéna séna kwaásiti avumpimbá komé'a koáí'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.
11 móankarowana mindó'wáámbá Ísóigo Póróna egwaa'á kumbéna séna asiramái mé kentávái Yérúsaremuva'a simátímakaantemba Árómáa-naopa'a kosimátiminiyone Ísóigo siráiye.

Póromba ámááyu-aimba siráan-kwasai.

12 súwasa usá aaváyaavimba Yútaa-kwaasi évaka'a torupamái mésa Póromba ámááyu-aimba sésa tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaundayaanivo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawemo asiramái
13 sun-kwáási kae-kwáái aíyayaan-kwaasi mésa sésa
14 mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiyavesa kosimátimesa sésa torupamái méta asiramái séta Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe.
15 miráumai keinárawate monor-ánón-kwáásíyé Árómáani-anondakontavai kampa'á kosimáme'a sé'a Póromba áí'mae kesópata tinatá áísaa umai mináínkóná ááinta isánáe sewé kosimáme'a seró. mináímbá isésamo aampa'ó áí'maesamo tíyata tuvuwónaundayaawe siráawe.
16 suwaná Póromba ámánaako ááninko ámááyu-aimbo sumbá iséna isaaiséna i-kwáásití naaúmpa'a iyéna Póromba mináímbá usimámuwana
17 iséna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna mindá'á áí'mae anóndakonopa'a kwinaná moórá-aimba kosimámino súwana
18 áí'maena anóndakonopa'a kwéna séna ándáva'o umáyáin-kwaasigo áwí'a Póro sááyena séna minívé-kwáási áí'mae anóndakonopa'a kwinaná moórá-aimba simámino sisa'á enópa'a áí'mae'a túne súwana
19 anóndako mindá'á ayáán-to'maena ímo kwaásimo máyón-ayampa'a ánkarena áísaa ena séna nóin-aina'iya sina'á ísáano súwana
20 mindá'á simámena séna Yútaa-anon-kwaasiye monor-ánón-kwáásíyé moórá-aimba sésa usá aaváyaavimba enópa'a iyésa kampa'á usésa Póromba áí'mae kesópata kumínata áísaa umai mináínkóná ááinta isánáe kampa'á usénááowe.
21 miwí táái íma isaaó. kae-kwáái aíyayaan-kwaasi asiramái sésa Póromba tuvútuweta toónkwárá nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwárá nonkwárátá íya nánaundayaawe sésa aúpá'á aampa'á kárákwiresa miwí tááiyavai owé síníyono sésa kárákwiraawe. mindáyavai miwí táái íma isaaó. minívé-kwáásígó anóndakomba mirá simámuwana
22 iséna séna simásimenda-aimba íma ó'on-kwaasi simátime anóndakomba simámakaumne. íma siyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa anóndakonopa'a kunkáan-kwasai.

23-24 minívé-kwáási ai'maréna i-kwáásítí kawáánákáí tááyowasarai tuyaná séna ívé'-no'waamba Póromba áí'maekai Sísáriyaa-naopa'o kámááni-anondakonopa'a móruna aúwáakaiyo. sáwívar-i-kwaasi 200 i-kwaasi to'mayaa íyasa évaka-kwaasi ósinarósáanumpimbo nááón-kwaasi 70 kwaasi to'mayaa íyasa sáwíva'a 200 kwaasi kwaantáámbó tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maena kwínín-osimba to'mayaa

umánke'a ívé'-no'waamba Póromba kawe'á umái kárákwimai ái'mae'a kámáání-anondako áwí'a Víríkísinopa'a móruna aúwáaro séna
25 aúvái agayéna maará simámena séna
26 kentáási anón-kwaasi Víríkísi isaaó. kemá Kórótíyasa Árísiya sáwíyan-aimba simámenaumpo isaaó. kawerá umái máyaano.
27 Yútaa-kwaasi minkwáási áwí'a Póromba tátokesa tuvuwíyanesa kwéowa'a Árómáani-kwaasiti aúvái tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yútaa-kwaasi tiyáámpinkemba tavisimái kesí i-kwáási tiyáámpimba tinkáúnasa ái'maesa migowé.
28 minkwáásígómbó simánkén-aimba isánáe sé'a ái'mae'a miwíti anón-kwaasitopa'a kunkáumne.
29 íma sáwí'a uráintavai isasá miwíti ámáán-aine su'mai simánkaraawe. kemó ándáva'o auwé'o tuvúwónanamo puwíníni'a íma uráiye.
30 Yútaa-kwaasi évaka'a ámááyu-aimba sewa'á isé'a enópa'a ai'máráanasa ái'maesa kumónááowe. kwembó simánkaraan-kwaasiyave'a simátime'a sé'a kwembó aaivimbó mayánkáan-aimba enaúranka'a simái kawer-oró. mináúvái-kwándááívímbá agaimaréna siráiye.
31 agaimaréna súwasa i-kwáási simátimuntemba mirá ésa mindó'wáámbá Póromba ái'maesa kweémesa Ántípátisi-naopa'a kunkwaésa
32 usá aaváyaavimba i-kwáási marapá'á kwénaaun-kwaasi kuntauwerésa miwíti naaópa'a íyúwasa ósin-arósáánumpimba kwénaaun-kwaasi Póromba ái'maesa
33 kweémesa Sísáriyaa-naopa'a ósin-arósáánumpinkemba marapá'á kumbaésa mináúvái anóndakomba móru amésa Póromba aúranka'a móru ánkarowana
34 mináúvái táámpamai iséna Pórontavai séna emá náám-baravaken-kwaasiya'ono súwana Póro séna kemá Sírísiyaa-maravaken-kwaasi úne súwana iséna
35 ánivo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna kwená kwaásiyavena séna Érótimo uráin-daumpa'a máánkare'a kawe'á umái kárákwiyoro súwasa mirá uráawe.

24

Yútaa-kwaasi Póromba simánkaraan-kwasai.

1 kárákwiyuwasa éva'aasei-no'waamba kwaésa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesiye anón-kwaasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísáriyaa-naopa'a Víríkísinopa'a kúmúmba moóráwai ámáámba kawe'á umái isón-kwaasi áwí'a Tétárasi kwesé Víríkísinopa'a kumbésa
2 Póromba ááyowana túwana Tétárasi aaí simánkena anóndakomba simái arumbá airaréna séna kentáási anóndakoo kawer-ímáyáágwárá-kwáási po kawe'á umái kárákwiraanata ayáátááka'a paru umáíya máyaumne. ená imáyáavinkemba kawe'á umái súwa'naa ónata maémáyaundayaawe.
3 kesáá naaó'-nao'a máyaunda-kwaasiya aasiyaasi-táwai entávái aamoí kwéundayaawe.
4 íma ayáátáár-aimba sénaumpo embá ávón-kaíyáváinivo ákí-aimba sénaumpo usúká'mai isaaó.
5 maankwáásígó aosaambá kwimái amápa'-marava'a kwénaaena Yútaa-kwaasi simái tirumbá airáráísasa Násáretivakewaina aampa'á kwégwaresa kwéowana mirámó on-kwáásití aiva'ná'á ména mirá kwéiye.
6 mirá kwéena ó'onkaa-kwaasi ái'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraisana ména sáwí'a uráintavaiya maankwáásíyá tátoketa [kentáási monor-ánón-kwáásítópa'a aaí simánkanae kwéunanya
7 i-kwáásití anóndako áwí'a Árísiya kuména kusínkambaiya siyáámpinkemba Póromba kunáí'maena uména

8 simásimenaya séna enópa'a móru sénááowe sisatá kwégumundayaawe.] maankwáásígómbó áísaa inanamó éna aaivimbó mayánkaraunda-aimba kwe sína amápar-aimba isaaó Tétárasi súwasa
9 Yútaa-kwaasi kwembá áwa'naa esa mináímbó simbá árair-aimba siyé siráawe.

Póro Víríkísimbo mósimamakain-kwasai.
10 suwaná kámááni-anondakoma aúwanaan-awaame'a éna Póróntavena e siyó súwana Póro séna emó kárákwiyonda ayáátááka'a imá maisu'maé iráanda pó'a enaúranka'a anondá ke aaí sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiye.
11 Áánútuna imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máráandayave'a Yérúsaremuva'a umé'a siyáánkai umái kae'-nó'wáámbá ánásaraivo évakarawai tísaa inasá árai'a siyé sénááowe.
12 anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpimpare máá'aruvare íma aaisankáámbá sé'a íma kwaási simái áái'o tiyái-áímbá siráunda Yútaa-kwaasi suwánaraawe.
13 kembó simásínkáamba kampa'á sevó mináínkóná ááimba íma kwáyáiye.
14 avorá'á ke simámenaumne. Ísuna aampa'á kwégwe'a kentáá síkwá'nái Ísóigona imáyáa é'a áwí'a mósá kwémaraunasa Ísuna aantaváí maankwáásíyómbá sésa kampar-ámbán-iye kwésewe. Mósesina ámáámba isé'a Áánútun-aai simátímakowai agaimakón-aimba isé'a áraire kwésune.
15 miwí sésa Áánútu amáparawai sáwí-kwaasiye kawe-kwáásíyé pukémpinkemba usásintinkaniyemo kwésesa amu'máráantemba kemá mirá kwéune.
16 mindáyavai kesí imáyáavimba sáwí'an-ivo sé'a Áánútu aúrankare kwaási túrankare kawe'á umái máyaumne.
17 ánivo ó'on-o'om-barava'a kwénaae'a évakar-ima maisuwé'a Yérúsaremuva'a kesí kwaási íma toómbá makáan-kwaasi óntamba kwétime'o Áánútuntavai ísámai pói'o ondayávé'a iráumne.
18 mimbáyáí kwémae'o Yútaa-kwaasiti ámáámba ísámai kawe'ó ií-yántáá'á umásuwe'a Áánútuntavai ísámai pói'o ondayávé'a anóm-bono'-naumpa'a umáyaawanasa kesópa'a sáwíva-kwaasi íma tamésa túwaai kwésesa máyówasa Yútaa-kwaasi suwánowasa
19 évakarawai Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravaken-kwaasi mésa suwánaraawe. sáwí'o uráanasamo suwáresa enaúranka'a simásínkáaro.
20 monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánaresaraankasi moórá-aine su'mai siráasino. moórá-aine su'maimo senkákáí isáásino.
21 monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'a anónka'a sé'a Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aaivimbá kwémaisinkaawe séwánasa kemó siráunda-aintavai kwésimasinkaawe Póro siráiye.
22 súwana Víríkísi Ísuna aampa'á kwégun-aimba á'a ísarena séna i-kwáásítí anóndako áwí'a Árísiya kwemá kumína'a maanáímbá ísámai kawer-ónaumpo koró simásuwena
23 Póromba kárákwirowaintavena séna ándáva'a kawe'á umái kárákwiye íma aíyayaanka'a asááúmárénasa ímo kwemó makáinda-yantaa'a kwená kwaási áwa'naa ónáe síyamo e úwoi owé sinasá áwa'naa oro Víríkísi siráiye.

Póro Víríkísinte Túrúsíraante simátímakain-kwasai.
24 Víríkísi simásuwena ména évaka-tawai maisuwéna awainínkómbá Yútaa-inimba áwí'a Túrúsíraamba áí'maena taména Póromba ááyowana téna séna Ísu Káráísitin-aaiyavai árairemo sésa aráápamai máyáan-ainkona ááimba simátimuwasarai ísóyana
25 Póro kawer-áínkóná ááimba kwésena ke túra'a kárákwiyi-aimba kwésena Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-aimba súwana Víríkísi áá'a kówana séna ánivo kwaaó. naaémbo ímo mayáímó kwáíndara'a ááyanaumne séna

26 imáyáa éna Póro ándáva'a meéyán-onaná ayúsinkainkwae séna óntamba simína'a
ayúrankanaumne-imayaa éna mindáyavena aasiyaasi-táwai Póromba ááyowana
túwasarai kwaasái símae irááiye.
27 kwaasái símae íyúyana kaer-ímá maisuwéna moóráwai áwí'a Pósíyasi Vésétasi
kwemá Víríkísina anondá kámááni-mayai usámayanimba ákíse úwana Víríkísi Yútaa-
kwaasi tirumbá kawe'á ínkwáe séna Póromba íma ayúránkaraivo úwoi ándáva'a
ánkaraiye.

25

Póro aiva-káwáánákónópa'a kónaumne siráin-kwasai.

1 Póro ándáva'a máyowana Vésétasi mináyámpá'á Sísáriyaa-naopa'a taména kaumbo-
nó'wáámbá tagwaimái tuwéna Yérúsaremuva'a umáyowasa
2 Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé kwenópa'a tésa sésa Pórombo
simánkaraundantenta óta simánkanae sésa
3 súwa'naa e Póromba kunai'márénana Yérúsaremuva'a iyíno. mináímbá sumbá
évakarawai aampa'á kárákwiresa inkamíyanesa-imayaa ésa mináímbá suwaná
4 Vésétasi séna Póro Sísáriyaa-naopa'a ándáva'a máyáiye. kemá sáwíyanka'a
kumónaumpo
5 keinárawapinkemba anón-kwaasi kesé kwégumesa Póro sáwí'o uráinda-aimba síya'a
ísáano simásuwena Vésétasi
6 avakaumboé-no'waana'i. siyáánkai-no'waana'iyo. kwaéna Sísáriyaa-naopa'a
kumbéna usá aaváyaavimba aaimó ísón-daumpa'a uména Póromba koáí'mae teró
súwasa koáí'maesa tuwasá
7 Yútaa-kwaasi Yérúsaremuvakemba kúmúwai Póromba kunúkúmare mésa áúiyaain-
aimba simánkówana
8 Póro miwí táái anondá simátimena séna kemá íma Yútaa-kwaasiti ámáámba
káráre'a anóm-bono'-namba íma sáwí'a é'a Árómáani-kamaani-kwaasiti ámáámba íma
káráraumne Póro súwana
9 Vésétasi Yútaa-kwaasi tirumbá kawe'á ínkwáe séna Póromba áísaa ena séna
Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno súwana
10 Póro séna ímaniye. Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási ómpo kesáái
ísámai kawe'án-uwo. Yútaa-kwaasiti ámáámba ímo kárárаunda á'a suwánaraane.
11 ámáámbo káráre'o sáwí'o uráundarakai tuvuwónáemo sembá íma a'áo súsino.
úwoi sínkamosino. simásínkáan-aimba íma árair-aimba pó'a íma iyónaumpo Árómáani-
kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawe'á íníye Póro súwana
12 Vésétasi iséna kwená kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyé aaí simásuwena Pórontavena
séna Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónáe sénda pó'a ai'máráana
kwíníyone Vésétasi siráiye.

Póro Ágárípante Pénáisinte simátímakain-kwasai.

13 Vésétasi simásuwena máyowana naaémba moóráwai Yútaa-anon-kwaasi áwí'a
Ágárípa úwana ámánaanko áwí'a Pénáisi úwana mindárai Sísáriyaa-naopa'a kumésarai
Vésétasi kámááni-kawaa-mayai mairóntavesarai kwenópa'a kumésarai ayáámba
kwéamesarai
14 évaka'-no'waamba kwáúyana Vésétasi Ágárípaamba Póron-aai simámena séna
Vírísíki moóráwaimba íma ayúnránkáimba úwoi ándáva'a ánkáísana máyáiye.
15 Yérúsaremuva'a umáyaawandara'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-
kwáásíyé kesópa'a tésa kwembó simánkaraan-aimba sésa tuvuwó suwa'á
16 simátime'a sé'a moórá aosaambá kwáyáinasa mináósáámbá ísáíyuwesa
tínkamonaaovo Árómáani-kwaasi íma úwoi tínkamonaaowe. moóráwaimba aaivimbó
mayánkéwana túranka'a ména miwí anondá aaí simátiminasa Árómáani-kwaasi

mirámó sínda-aimba kawe'á umái isánááowe. Árómáani-kwaasiti ááimba mirán-áímbán-iye. simátimewanasa
17 kúmúwa'a íma úwoi mé'a usá aaváyaavimba aaimó sií-náúmpá'á umé'a Póromba ááyaawanasa áí'mae íyúwasa
18 kwembó simánkaraan-kwaasi usásinowa'a sáwí'o uráinda-aimba sénááowe-imayaa ówánasa
19 kentááiye su'mai sésa moóráwai áwí'a Ísu pukáiwaintavai sésa Póro séna kwemá usásinena úwoi máyáiye siráin-aintavai aaisambá siráawe.
20 kemá sé'a nóraumai mináínkóná ááimba isánaumno sé'a Póromba áísaa e'a sé'a Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno séwánana
21 Póro séna ímaniye. ándáva'a máyaunasa kárákwiraamba pó'a Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawe'á íníye súwa'a kárákwiraan-kwaasiyavai sé'a kárákwimai kawe'á uréwana aambá paárína'a ai'máráanana kwíníye siráumne
22 Vésétasi súwana Ágárípa séna mindákón-áái isánáe súwana séna ánivo aaváyaa isáníyone Vésétasi siráiye.

23 súwasarai Ágárípaawe Pénáisiye kwairóyamba usá aaváyaavimba usásinesarai kawer-únánkwátói úmaesarai i-kwáásítí anón-kwaasiye mindáópaken-anon-kwaasiye aánoumai íyúyasa amáparawai kwétuwanowasarai aaimó sií-náúmpá'á íyúyana Vésétasi Póromba ááyowasa áí'mae íyúwana
24 Vésétasi séna anóndako Ágárípaemo máyáan-kwaasiye ísáaro. Yérúsaremu-naopakewaiye maankákéwáíyé Yútaa-kwaasimo aaimó maankwáásímó simánkaraamba awánaaro. tuvuwíyana puwínomo anónka'o símae iráamba
25 avakáá úmae'a iyúnda íma sáwí'a uráimba póna íma puwíníye. Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne siráintave'a ai'máráanana kwínímba
26 kemó aúváímo agaimáímo aménaunda íma kwáyáiye. mindáyavai mamáyáan-kwaasivimba Ágárípa aúranka'a máankaunda po kwemó sínda-aimba isé simásímína'a aúvái agayánaumne.
27 ándáva'o máyáin-kwaasimo úwoimo ai'maré'o simánkaraan-aimbo ímo aúváívimbo agaimáímo aménaunda uwóví'a ónaumne Vésétasi siráiye.

26

Póro anondá simátímakain-kwasai.

1 súwana Ágárípa Pórontavai séna ánivo simánkaraan-aimba anondá simátimiyo súwana Póro ayáámba mósá tuwéna simánkaron-ainkomba anondá síndayavena séna
2 kentáási anóndako Ágárípaao Yútaa-kwaasi simásínkaraan-aimba enaúranka'a anondá sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiye.
3 Yútaa-kwaasiti ááinkwara ámáánkwara'a kawe'á umái kwéisaandayavai sirunkó kawe'á kwéintavai íma sívón-kaiyé sé kesáái kawe'á umái isáníyone.
4 kemá iyámpóírakemba kesí Yútaa-kwaasivimba mé'a Yérúsaremuva'a komé'a kemó ówándawaina ááimba Yútaa-kwaasi amápa'a suwánaraawe.
5 ámáán-kawaa-kwaasiti aampa'á arupí umái kuráumne. ámáán-kawaa-kwaasi Áánútuna imáyáaya éta asirayán-ámpátá kwégwareta minámpá'á arupí umái kuráumne. Yútaa-kwaasi ayáátááka'a suwánaraamba pósa sésáinasamo ésa kentávái árai'a siyé sénááowe.
6 naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavai árair-aimba simátímakomba paárínintavai amu'makáumnemo siráunda-aintavai aaivimbá maisínkaraawe.

7 kentáá síkwá'ná sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Yútaa-kwaasi
no'wáámba aaváyaavimba eénáínka'a Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa minárá́ír-
áímbá amu'máráantemba mirá kwéundayavai aaivimbá maisínkaraawe.
8 Yútaa-kwaasiyono. Áánútu kwaási pukémpinkemba kanaán-umai usásintinkaniye-
aintavai nóra isará íma áraire kwéseo.
9 ááéma kemá imáyáa é'a Ísu Násáretivakewaina aampa'á kwégowai sáwí'a
umátinkanaumne-imayaa uráumne.
10 Yérúsaremuva'a mirá ówánana mono-káwáá-kwáási si'márówa'a Áánútuna kwaási
sáwívarawai tí'mai ándáva'a tínkaraawanasa tínkamiyasa púwóro sumbá kegwárá'á
mirán-oro siráumne.
11 aasiyaasi-táwai mono'-náúmpímpá'á kwénaae'a Ísun-aai simái sáwí'a ígwáe sé'a
tínkambae'a iráumne. sirunkó ikaa'á vówa'a némpa'-naopimpakwara'a kwénaae'a
tínkambae'a kuráumne.
12 anóndako Ágárípaao mindáyavai mono-káwáá-kwáási aúvái agaimái simúwa'a
Támásikasi-naopa'a maimaé'a kówánda
13 kwáyá'wái ságayamba aaváúgómbó usáyaatarai-sagayamba tuwówana
kwíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé kun-kwáási tinepakéné sán-kówata
14 marapátá tuvamówánanaya aaiyé su'mai súwa'a isááwánana simásimena Yútaa-
kwaasi tááivinkemba séna Sóroo nóintavai kembá sáwí'a kwéono. póímo ándámo
kwímakaawanamo ayáámbo kawésíntemba emá mirá kwéone súwana
15 Ísóigoo nááwa'ono séwánana Ísóigo séna kembá Ísumba sáwí'a kwéumasinkaana'a
úne.
16 usásinaao. kesí mayáí mayáínkwáe sé'a usásinanke'a enaúranka'a paárúnda ívé'o
suwánáándarakemba agarááránkáanda-aimba simátíma'mae iyíníyone.
17 ai'máráana Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye simátímínasa évaka'a áwáá'o aíya'a
miwí tiyáámpinkemba airánaumne.
18 simátímínasa túnín-ampa'a ivátuwesa sámo kain-ámpá'á teró. Sáátáánigona
asirayámbá tuwésa Áánútuna asirayámbá tamáyáaro. simátímínasa kesááiyavesa
áraire sésa aráápamai maíya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Áánútundei-i'a
umátinkaunda-kwaasivimba mótinkanaumne Ísu simásímakaiye.
19 anóndako Ágárípaao kwíyómpakemba simásímakain-aimba íma tuwé'a úwoi mirá
kwéune.
20 aiva'á Támásikasi-naopa'a simátime'a naaémba Yérúsaremuva'a simátime'a
minkákémbá Yútaa-kwaasiti maravá'á simátime'a ó'onkaa-kwaasiti maravá'á
simátime'a sé'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a kawe'-máyáí mayáíyasa
tuwánésa sésa Áánútumpa'a tiráawain-owe sígwáe sé'a simátíma'mae'a kuráumne.
21 mindáyavai anóm-bono'-naumpa'a máyaawandara'a Yútaa-kwaasi kembá tátokesa
tuvuwónáe siráambanivo
22 Áánútu súwa'naa úmaena ívékwara'a kwéiyisa'a maanká'á mé'a anón-kwaasiye
úwoi-kwaasiye kesáái kwésimatime'a Áánútun-aai simátímakowai agaimakáan-aimba
Mósesi agaimakáin-aimba kwésimatimunda-aimba mimbórá-áímbá kwésimatimune.
23 maará sésa Áánútumo usásinankaiwaiyavesa agaimarésa sésa áí'a índai'a íyana
aiva'ná'á pukáimpinkemba usásinankaniye-aimba agaimakáamba pósa Yútaa-kwaasiye
ó'onkaa-kwaasiye pukáimpinkemba usásinkain-aimba isésa sámo kain-ámpá'á kwígwáe
sésa agaimarésamo siráan-aimba kemá kwésimatimune Póro siráiye.
24 Pórombo simánkaraan-aimba anondá kwésimatimuwana Vésétasi anónka'a séna
Póroo uwoaó'á kwéone. aúváíma awánamae kwéiye po uwoaó'á kwéone Vésétasi
súwana
25 Póro séna anóndakoo íma uwoaó'á kwéumpo súnda-aimba árair-aimba arupí-
aimban-iye.

26 súnda-yantaa'a íma aúpá'á uráavo amápa-kwaasi táápimba siráamba egwárá'á mináímbá ísaraampo kemá íma inkaisé'a úwoi kwésimamune.
27 Áánútun-aai simátímakowai tááiyavai áraire kwéseno. árairemo kwésemba á'a ísaraumne Póro súwana
28 Ágárípa séna ákí-aimba simásimenda-imayaa e Ísun-aaiyavai áraire sénaumne-imayaa oónó súwana
29 Póro séna íma ákí-aintavai íma ayáátáár-aintavai kwésune. kembó asáauraan-andaoma íma keinárawapimba kwaínkwáe kwésundanivo Ísun-aaiyavai áraire siráundantemba kesáái kwéisaan-kwaasiye esé mirá sénáaontavai Áánútumpa'a námúnaa kwésune Póro siráiye.

30 súwasa Ágárípaawe Vésétasiye Pénáisiye amápa-kwaasiye usásinesa
31 máá'aruva'a kumbésa keáímbá sésa íma sáwí'a uráintavai ándáva'a ankésa tu-vuwíyana puwíno siráawe suwaná
32 Ágárípa Vésétasintavena séna Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne ímo siráinkakai ayúrankaanana kówisina mináímbá siráimba po ai'márénana Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwíno Ágárípa siráiye.

27

Póro Árómáa-naopa'a kuráin-kwasai.

1 súwana Vésétasi to'mayaa éna séna Ítári-marava'a Árómáa-naopa'a nompí-sípívímbá kwígwáe séna Póronkwara évakar-anda-kwaasigwara'a moóra-kwaasigontavai kárákwimae kwínkwáe séna méankowana minkwáásígó áwí'a Yúríyasi kwemá Árómáani-aiva-kwaasigona i-kwáásítí kawáánákómbá méankowana
2 moóra-nompi-sipi Átámítivakemba kwáyowana Ésiyaa-maragona awámpáká'-náópa'a kónáe súwata mindómpí-sípívímbá usáateta Másétóniyaa-maravake Tésárónaikaa-naopaken-kwaasi áwí'a Árísítakasi kwesé usáateta kweémeta
3 usá aaváyaavimba Sáítóni-naopa'a marapá'á kunásávaawananaya Yúríyasi Póromba arumbá umánkena séna úwoi ená kwaási kotuwánenasa ímo tokénda-yantaa'a áméro súwana mirá úwata koyauweréta
4 mindómpí-sípívímbá usáateta kwégowananaya úndá toréna nompí-sípí táto'marowana íma kúwata nonavuvumpa'á kwáyom-barago áwí'a Sáíparasi-marama kwáyopa'a mináyámpá'á úndá íma torówata mivátá kweémeta
5 Sírísiyaa-marava'a Pámpíriyaa-marava'a kóyaaiteta Árísiyaa-marava'a Máíraa-naopa'a marapá'á kunásávaawananaya
6 moóra-nompi-sipigo Arekesándiyaavake-sipigo Ítári-marava'a kónáe sú-sipigo kwáyowana i-kwáásítí kawáánákó awánéna mindómpí-sípívímbá mósinkaraiye.
7 mósinkowata kówándaya sáwíyan-unda toréna mindómpí-sípígó íma aíntówata évaka'-no'waamba kwaéta mirá úmaeta Náítasi-naor-egwaata kówándaya anón-unda toréna nompí-sípí ai'á tosétuwowata sínaaempakenta koyauweréta nonavuvumpa'-márágó áwí'a Kíríti-marava'a úndá íma torópa'a kweémeta ayááívá'-márámá áwí'a Sáómóni-marava'a kóyaaiteta
8 uwí-nónawampakavamba suwesaraayávái úmaeta kweémeta Árásea-naokona eg-waa'á kawe-kwáúné supa'á
9 ayáátááka'a komáyaawananaya aiva'-mónó-káwáánákó Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a avumpin-dáúmpá'á kwéiyun-kanaa ánásowana minkánáá úndá toráí-kánáá uwí-nónkó tuvántááva kwéuwasa inkaisésa íma nompí-sípívímbá kwénaaun-kanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena séna

10 ívétaamo nompí-sípívímbó kónaundayaamo sáwí-yantaa'a kesinetá paáriniye. íma
náaindaane su'mainivo nompí-sípíyé kwaásiye aúyoranaaowe. mináímbá kemá á'a
ísaraunda póta aáno ménaumne Póro súwana
11 i-kwáásití kawáánákó Póron-aai íma iséna nompí-sípímó avúsúmai kúwain-aaiye
misípígó avowán-ááiye su'mai iséna Póron-aaiyavai íma áraire-imayaa úmba
12 misípígó kwáyompa'a úndámo torái-kánáá íma kawe'á ún-ayampa'a mésa
sáwíva-kwaasi sésa tuwéta Víníki-naopata komáyáananaya úndá torái-kánáá
ánásainata kónaumne sumbá Víníki-naopa'a Kíríti-marava'a kwáyon-daopa'a kawe'-
nónkwaumpa'a ímo úndámo torón-kwaumba kwáyowasa mináímbá siráawe.

anón-unda toráwana uwí-nónkó aíntásarain-kwasai.

13 suwaná tiyáánepakemba sáwíyan-unda toráwasa awánésa sésa Víníki-naopata
kónaumne sésa nompímbó túwówanamo táto'matuwe máyon-anda mósá tavisimái
kwémaresa uwatá Kíríti-maragona uwí-nónawampakavanta kówándaya
14 Kíríti-maravakemba anón-unda toréna
15 mindómpí-sípí tátorowana íma aíyámba'mai kúwana avúsúmae nááún-tamayo'a
tuwówana úndáo kweyáárika'a améntamaena kúwana
16 nonavuvumpa'á sáwíyam-barago áwí'a Kóta-mara kwáyowana úndá íma
kwétoropata kówándaya tínaaempa'o kárárumakesamo tavisímaesamo íyú-sipi
tavisimái
17 anó-sipivimba marésa anó-sipi tawísívo sésa ándánei asááumai kawer-úmárówana
Árípiyaa-mara-ayampa'a uwí-nómpímbá nonáámáái-oma'a kwáyowasa minómáká'á
ai'á máikwiyivo sésa úndáo avúsúmai kwégon-ampanta ayú'mai móruna márówana
kwempa'á kúwana
18 usá aaváyaavimba minúndá paaí kwétorowasa óísamba taaímbai uwí-nómpá'á
kwétuwesa
19 usá aaváyaavimba misípívímbó mayáímó máyón-kwaasi mayáí-yántáá'á nompá'á
kwétuwowana
20 minánón-úndá paaí kwétorowata ayáátááka'a aaváúmá o'á íma awánéta sípígomo
kwínín-amba íma awánéta imáyáa éta kentáási maráyá íma awánaandaya maavátáyá
ánásanaumne-imayaa uráundayaawe.
21 imáyáa ówándaya ayáátááka'a toómbá íma kwénowana Póro túranka'a taména
séna Kíríti-marava'a kwéteta seéwánda íma kesáái ísaraawe. isékai sáwí'o ií-yántáá'ó
náaindaambo tuwáí íya awánáúsino.
22 ánivo tirumbá asiramái máéro. nompí-sípíyé su'mai sáwí'a ínívo kwaási íma
puwónaundayaawe.
23 Áánútuna imáyáa mósá kwémaraunda ívé'-no'waamba kwemá kwená kwayó'ná'á
ai'máráísana kwíyómpakemba kesópa'a kumbéna
24 séna Póroo asiramái maiyó. emá Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a
kwinaná enáái isáníye. Áánútu embá kawe'á umánkáimba póna esémo kwégon-kwaasi
kárákwiyinasa íma puwónááowe siráiye.
25 mindáyavai asiramái máéro. simásímíntemba Áánútu mirá ínímba á'a isáúmne.
26 úndáo nompí-sípí améntayuwainata nonavuvumpa'á maragóná awámpátá
kónaumne Póro siráiye.
27 súwana uwí-nómpímbá áwí'a Étériyaa-nompimba sísamaivakemba éíyaimba kum-
baimái-no'waamba úndá toréna améntámaena kúwasa no'wáán-avuntamba sípivim-
bayai-kwaasi sésa maragóná egwaatá kwégumne sésa
28 ándá-ayaira'a umbaimó tón-tantaa'a aríkwímakesa nompímbá tu'mái tavisimái
awánomba mindónkwááúmbá ayáátááka'a 120-ra'a kwáyowasa kwégwesa ó'a
móyu'mai awánomba ákíra'a 90-ra'a úwasa

29 maragóná awámpá'á óntamba kwáyaindara'a tuvamúnavo sésa táátavai ésa éíyain-anda ayútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména tátorowasa avekáá iraráínata nóin-tantaara kwáyáiya awánanae sésa
30 nompí-sípívím-báyáí-kwáási imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa kampa'á sésa aipakén-ándá ayútuwanae sésa sáwíya-sipi nompá'á móruna túwówana
31 Póro i-kwáásíyé miwítí kawáánákóntáváíyé séna sípivim-bayai-kwaasimo ímo anó-sípívímbó máésamo ésamo amápa'a ánásanaaowe Póro súwasa
32 i-kwáási sáwíya-sipigona ándá káráyuwowana kóuraiye.
33 kóúwana sáwíyanka'a irataró'a Póro séna sísamaivakemba éíyaimba kumbaimái-no'waamba káno'a mé'a íma toómbá náráavo ívé'a toómbá naaró.
34 kemá asiramái simátime'a sé'a toómbá né'a túma kawe'á ína'a mé'a íma ánásanaaowe
35 Póro simásuwena amápa-kwaasi túranka'a toómbá mairéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topámbai nówasa
36 awánowana tirumbá kawe'á úwata toómbá naáwándaya
37 mindómpí-sípívímbá sáwíva-kwaasi 276 kwaasi máyaawanda-kwaasi toómbá naáwánanaya
38 símú'a vówanaya misípí umbaí tówasa mimpímbó kwáyon-tomba áwí'a úwíti-tomba nompímbá maisu'márówana etóyói úwata maémaumne.

nonkó tuvántáávanena misípí tawísíyukain-kwasai.

39 máyaawananaya irataró'a úwasa awánomba íma awánom-barama kwáyowasa awánomba mivá'á nonkó irówana kawe'-nónaamaai kwáyowasa awánésa sésa meivátá íyónanaya kawe'-nónaamaaiva'a póna sípigo úwoi iyíníye sésa
40 sípigombo tátorain-anda káráyuwowana nompá'á kumúwasa avúsúmaesa nááún-tamayoka'a kárárumaron-anda ayútuwesa aipa'á ampantá aríkwímaresa úndáomo kweyáárika'a avúsínata nonáámááiva'a kónáe sésa
41 kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a kwáyowana mimpímbá misípígó ai'á mááritowana nonkó áyámiva'a tuvántáávanemena tawísíyukaiye.
42 tawísíyuwowasa i-kwáási sésa ándá-kwaasi nombá tuvámbai kóvainivo tínkamonae suwaná
43 i-kwáásití kawáánákó Póromba áwa'naa ena séna íma tínkamoro simásuwena séna nombó tuvámbaimo kawe'ó uréwai nompímbá ásávare'a tuvámbae'a aápa'a koró.
44 évakarawai ímo nompímbó tuvámbai awánarewai nompí-sípígóná taai-ayáí mairé'a minká'á tátoke'a avúsúmae'a aápa'a koró súwata mirá éta amápa-kwaasiya kawe'á umáíya aápata kóyo uráundayaawe.

28

Mórata-maravata kóyoraunda-kwasaiya.

1 aápata kawe'á umáíya komáyaawanasaya mindónávúmpá'-márágó áwí'a Mórata-marawe suwatá ísaraumne.
2 aa'á téna táúgwi'a kwéuwasa mimbáráváken-kwáási kawe'á umásinkesaya iramá agaisínkówata siyáánta kwégauvowananaya
3 Póro iráárí'a komaimaéna mimpímbá máagaimarowana koko'á úwana kwaaivainkó téna Póro ayáánka'a tauntorówasa
4 kwaási awánésa keáímbá sésa moórá-kwaasi tuvúwísana púwísana nompí-sípívímbá timbá nonkómá íma tuvúkáimba póna ívé'a kwená anondáma maéna iraankavayaankó váínana puwíníye keáímbá kwésuwana
5 Póro ayáámba tuvimpín-úwana miníráánkáváyáámbá tará'maena iravímbá tu-vamúwana íma Póromba áí'a úwasa

6 minkwáási Pórontavai imáyáa ésa intoráínana puwíníyo. marapá'á tu-
vaména puwíníyo-imayaa ésa ayáátááka'a aúrampimba avú'maresa mésa amu'matuwé
máyówana íma ave'á puwúwasa imáyáa móruna ésa sésa minkwáási ísóigoman-iye
siráawe.
7 suwaná mimbárávákén-ánón-kwáásígó áwí'a Pápáriyasi kwená maramá egwaa'á
kwáyowai kawe'á umásinkenaya másinkowata kwená naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá
kogwaéwánanaya
8 Pápáriyasi avowámbá kokotámba ankéna ayánómbá naaegwárá'á kwéuwana
máyowana Póro kwenópa'a kwéna awánéna Áánútumpa'a námúnaa kwésena ayáándei
ane'á tátorowana minái'á ánásowasa
9 awánésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa Póronopa'a tuwaná miráumai asóvamatinkava
kúwasa
10 aamoi-yántáá'á símúwata máyaawanasaya nompí-sípívímbá kónáe séwánda-
tawaiya ímo makáawanda-yantaa'a símúwata kuráumne.

Árómáa-naopa'a kuráunda-kwasaiya.

11 moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavakemba áwí'a keáváráwáí-ísói-sípígó éna
úndámo torái-kánáá mimbárágóná nonkwaaúmpímbá kwáyowata kaumbo-kwíyómbá
maisuwéta mindómpí-sípívímbá usáateta kweémeta
12 Sísari-marava'a Sáírákusu-naopa'a kwéta marapátá ásáveta kaumbo-nó'wáámbá
kwaéta
13 nompí-sípívímbá usáateta kwéta Árísiyamu-naopa'a kógwaeta usá aaváyaavimba
sínaaempakenta úndá toréna siméntámenaya kwéguwata kae'-nó'wáámbá kógwaeta
Ítári-marava'a Pútíyori-naopa'a marapá'á ásávaawanasaya
14 Ísun-aai ísówai máyówata kotuwánaawanasaya simásimesaya sésa moórá-sontaa
keséya ménaaowe suwatá miráumaiya moórá-sontaa miwísé maéta Árómáa-naopata
marapátá kówándaya
15 Árómáa-naopakemba Ísun-aai ísówai kówánda-ainta isésa aampaké kotiránáe sésa
Ápíyasi-naopa'a máákéti-maruka'a amápa-kwaasi kwááyumo kwaí-námbá kaumbo
kwáyopa'a tuwaná Póro tuwánéna Áánútumpa'a aamoí úwana arunkó kawe'á uráiye.

Póro Árómáa-naopa'a mérain-kwasai.

16 Póro arunkó kawe'á kwéuwata Árómáa-naopa'a kówánanaya mindáópaken-
kamaani-kwaasi Pórontavai séna íma ándá-naumpa'a maé úwoi-naumpa'a ménana i-
kwáásígó enká'á kárákwiyiniye súwana
17 kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yútaa-kwaasiti
anóndarawa'a tááyowasa kwená naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí kwaásiyono.
Yútaa-kwaasi simái íma sáwí'a uráumpo kentáá síkwá'nái ámáámba íma kárárаundanivo
Yérúsaremu-naopa'a kembá táto'mai Árómáani-kamaani-i-kwaasira'a tíméwasa
ándáva'a sínkaraawe.
18 sínkaresa sínkamiyanesa kesáái avakáá-omba íma isasá ayúrankanae sewasá
19 Yútaa-kwaasi mináímbá kárówa'a kesí ááimba íma sáwí'a uróntavai sé'a
Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái isáníye. kesí Yútaa-
kwaasi aaí simátinkanae íma súnda kesáái isáínkwáe sé'a Árómáani-kamaani-aiva-
kawaanakonopa'a tiráumne.
20 Yútaa-kwaasiya Áánútumo usásinkaiwaimbo amu'makáundawain-aai séwánasa
tátokesa siyáánka'a asááuraamba pó'a tááyamai tuwáné'a simátimenae Póro súwasa
21 isésa miwí sésa Yútiyaavakemba Yútaa-kwaasi íma entáváí aúvái agaimái
túwáawana tiráiye. íma évakarawai aaí másimasimesaya entáváí sáwí-aimba íma
kwésimankaawe siráawe.

22 amápa'-mapa'a Ísuna aampa'á kwégontavai sáwí'a kwéumatinkaamba kwéisaumpo
mináímbá simásímínata ísáano siráawe.
23 simásuwesa moórá-tawai Póro simátiminin-kanaa marésa komésa minkánáá
túwasa sáwíva-kwaasi Póro máyopa'a tuwaná aaváyaavinkemba ááimba ásárena
Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'maena no'wáámba móanasaraiye.
naaóvá'á Mósesi agaimakáin-aimpinkene Áánútun-aai simátímakowai agaimakáan-
aimpinkene Ísun-aai simátíma'maena iyéna Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna
simátimuwasa
24 isésa évakarawai sésa árair-aine suwasá évakarawai sésa kampar-áíné suwasá
25 miráumai aaisankáá simái taaínkaar-uwaná Póro séna naaóvá'á Áánútun-
amanko moóráwaimba Áánútun-aai simátímakowaimba áwí'a Áísáyaamba simámuwana
kentíkwá'náyomba simátímakomba mináímbá árair-aimban-iye.
26 Áísáya agaimaréna séna
Áánútu séna minkwáásíyávái kosimátime se kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á
kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe.
27 miwítí imáyáao umbaí kwétaisana tááko aaimó isáíyávéna ávón-kaisaná túranko
awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo
kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaaomo tuwésamo kesópa'o tenkákáí sáwí-imayaa
maitiyuwé'a kawe'á umátinkausino Áánútu siráiye
Áísáya agaimaréna siráiye. Póro simásuwena
28 séna kemá mirá kwéowa'a pó'a simátime'a sé'a Áánútu sáwí'o
umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á kwémetinkain-aimba ó'onkaa-kwaasi
kosimátímakaundaya Áánútun-aai kwéisaawe
29 Póro mináímbá simásuwowasa [Yútaa-kwaasi kwesimá kwesiman-esa aaisa-símaesa
kóuraawe.]
30 kóuwana Póro mindáópa'a ména kaer-ímá maisuwéna kwená óntamba naanka'á
kwétuwena máyomba sáwíva-kwaasi kwenópa'a tuwaná aamoí éna
31 Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba Ísóigo Ísu Káráísitin-aai simátíma'maena
iráiye. kámááni-kwaasi mináíntáváí íma aambá aúnúwana asiramái simátíma'maena
iráiye.
kemá Árúku súnda-aimba ánásaiye.

Árómáa

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaamba avakaeté-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Kórínti-naopa'a ména maanáímbá agaimái Árómáa-naopa'a máyón-kwaasi agaimái moórá-ininko áwí'a Vípimba amúwana mátímakaiye. Árómáa-naopa'a kámááni-kwaasiti aiva'-náópa'a Ítári-marava'a kwáyon-daopa'an-iye. Póro Árómáa-naopa'a kwíníyena póna Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasivimba mayáí mayáníyena póna miwí túwa'naa umai to'mayaa umátinkanae séna maarán-áímbá agaimái Vípimba amúwana mátímakaiye. Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amáparawai sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokowana Ísun-aaiyavai áraire sewáíyé su'maiyavai arupí umái máyáawe Áánútu siráiye. Áánútun-amankoma sáwí'o úmae kwégon-asirayanko tátokaimpinkemba iyátínkáísasa Ísuwe tarúmai aúnái'a umái kwémaewe. Áánútuna ámáánkona mayáí-áínkwárá'á agaimái amúwana mátímakaiye.

1 kemá Póro Ísu Káráísitina mayáí-kwáásígó é'a maanáímbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kembá aantá-kwaasi ítámarena séna kesáái áséi-kwasai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye.

2 naaóvá'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena mináséí-kwásáí simái asirámakain-aimba súwasa aúvái-kwandaaivimba agaimakáawe.

3 mináséí-kwásáí Áánútu ááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitintavesa simái agaimakáawe. kwemá kwaásimo kunaúkáimba anóndako áwí'a Tévíti aísaavutantamba uráiwaiman-iye.

4 kwenamankó Áánútunopakemba póna Áánútu kwembá pukáimpinkemba usásinankaraintaveta minánón-ásíráyámbá awánéta séta Áánútu ááninkoman-iye kwésune.

5 ó'on-o'om-baravaken-kwaasi kwenááiyavesa áraire sésa taagwiyavónááontavena Áánútu Káráísitimba imáyáa amúwana kentávéna séna kesáái kosimátíma'mae naauwó séna kawe'-máyáí símakaiye.

6 Ísu Káráísitina kwaási-i'a ónááontavena Áánútu tááyena keinárawa'a Árómáa-naopa'a máyáawaigwara'a tááyaraiye.

7 mináíntávé'a imáyáa kwée'a maanáúvái agaimaráúmpo ísáaro. keinárawa'a Árómáa-naopa'a máyáawai Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a ónááontavena tááyaraiwai ísáaro. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Árómáa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

8 keinárawa'a Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-ainko amápar-ayampa-kwaasiva'a kóyáwé isasá ísááwa'a Ísu Káráísitina mayáíyávé'a imáyáa é'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

9 Áánútuna mayáí karuwaa'á umái kwémae'a ááninkon-aai áséi-kwasai kwésimatime'a keinárawatave'a námúnaa símae kwéiyunda Áánútu kwéisaiye.

10 kentópa'o ímo kúndayave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa úmae iyé'a arááímo táínamo e aambá kwisínkéna'a Árómáa-naopa-kwaasiye komáéno kwésune.

11 Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isa'a kotúwa'naa ona'á kwenááiyave'a asiramái imáyáa ónááontave'a kentópa'a kónáe sé'a kwéune.

12 mirámó ína'o é'a keinárawa'a túwa'naa ona'á kembá súwa'naa ónááowe. Ísu Káráísitintave'a imáyáa kwée'a túwa'naa ona'á kembá mirá ónááowe.
13 kesí kwaásiyono. kentópa'o ímo kúndayave'a sáwí-imayaa ováínivo maanáímbá ísáaro. sáwíva-kanaa kónáe sé'a únda moórá-yantaako tátoraisa'a máyaumne. ó'onkaa-kwaasivimbo Áánútuna aambó agaráátinkaawanasamo kwakáantemba keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi owa'á mirá ónáe sé'a kwéune.
14 Áánútu súwa'naa uráintave'a sáwíva-kwaasi anón-daopare sáwíyan-daopare amápar-aimbo ísaraawaiye ímo ísaraawaiye túwa'naa onó.
15 mirámó únda Árómáa-naopa'o máyáan-kwaasi áséi-kwasai kosimátimenae sé'a kwéune.

áséi-kwasaigona asirayán-kwásáí.

16 áséi-kwasaiyave'o ímo sigaeyávé'o kwéunda maarán-áímbán-iye. áséi-kwasaiyavesa árairemo kwésewai Áánútu kwená asirayándéí miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaiye. aiva'á Yútaa-kwaasi ísaraawasa naaémba ó'onkaa-kwaasi kwéisaawe.
17 Ísu Káráísitin-aaiyavetaamo áraire kwésundayavenaya mindáyavenawe su'mai Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésisata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaumne. áséi-aimpinkemba mirán-áíntá ísaraumne. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena
Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésimba
pósa aúnái'a umái kwémaewe
agaimaréna siráiye.

Áánútumba tínaaemba umámakaan-kwasai.

18 Áánútu maanáímbá agaráásínkaraiye. marapá-kwáási sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa mirámó kwéomba Áánútuna árair-ainkona aambá áúmbakaamba póna Áánútu áwáá'a séna kwíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye.
19 Áánútu kwená ááimba íma aúpá'á maréna avora'á agaráátínkaraimba marapá-kwáási awánésa íma imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíníye.
20 Áánútu maramó tarórurainkakene minavumpinkéné Áánútuna ááimba awánésa kwená asirayámbó kwaíkwai'o kwéin-asirayamba kawe'á umái awánésa Áánútun-ane'a túrandei íma kwéawanaambanivo kwená ááimba á'a kwéisaawe. Áánútu tarórurain-tantaa'a awánésa pósa kwemó máyáin-aimba kanaán-umai kwéisaawe. mindáyavesa sáwí'o kwéomba miwítí ááinko isasá sáwí'a kwéowe.
21 Áánútu máyáin-aimba ísaraambanivo ivátuwesa kwenáwí'o mósá marésamo árai'a máyáiye seráámbá íma mósá marésa súwi íma sésa ivátuwesa kaé'náer-imayaa kwéesa túnkain-ayampar-imayaa kwéesa
22 kampa'á sésa kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne sembánivo sáwí-imayaagwara-kwaasi ésa
23 Áánútu maí'mai'a kwéiwaina imáyáa íma mósá marésa kwaási áúwawaakaamba numamá kwaí-kwaamba iraankavayaambá tarórumakesa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraawe.
24 kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráisasa miwívímbá miwí túma sáwí'a kwéowe.
25 Áánútun-aai árair-aimba araaisésa kampar-áímbá kwégwaresa Áánútu amápa-tantaa'a tarórураiwaina imáyáa íma mósá marésa kwená mayáí íma kwémaesa kwemó

uráin-tantaakona imáyáa mósá marésa mintántáákóná mayáí kwémayaawe. Áánútu áwíre su'mai mósá márááraamba árai'a mindá íma mósá kwémaraawe.
26 kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráisasa aaraí tuwai'máá'a tiyuwésa keíyái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa
27 kwaaí miráumai tuwainímbáá'a tiyuwésa keíyái kesuwainí kesuwai símae kwénaaesa mirá-sáwí'á úmae kwénaaontavena Áánútu miwí túra'a sáwí-meyamba arupí umái kwétimiye.
28 Áánútu kwenáái árair-aimba arááíséntavenawe séna ánaaemba umátímísana miwítí sáwí-imayaago táái tinkéna isasá kentí imáyáavinkeni'o kwéomba uwóví'a kwéowe.
29 ó'on-o'o-sawi-imayaago miwívímbá anómba isasá sáwí'o kwéomba íma agandésa túran-anda ésa sáwí'a umátinkesa kawe'-máyáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tínkamowasa púwówasa aaisambá sésa kampa'á simátiyuwesa simái sáwí'a kwéumatinkesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa
30 túwí'a kumínkwáe sésa kampar-áímbá kwésesa Áánútumba tíyámba kwéumankesa sáwí-aimba kwésimatinkesa kampa'á sé'a anón-kwaasiya úne sésa túma maé iyésa aúná-sawi-mayai mayánáe sésa mirá ésa tinóvowi táái araaisésa
31 tirumpimbá kawer-áímbá íma kwáyáísasa simáímo asirámakaini'a íma ésa miwítí kwaásiti imáyáa íma ésa tirumbá íma umátinkesa mirámó kwéomba
32 Áánútu ámáámba símarena séna mirá-sáwí'ó kwéowai puwónááowe siráimba isésa íma ivátúwáamba mirá úmae iyésa íma agandésa mirámó kwéowaiyavesa aamoí kwéowe.

2

Áánútu aaivimbá kwémaitinkain-kwasai.
1 évakarawai tuwánésa sésa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésewai simátíménda ísáaro. mirámó kwésemba keinárawakwara'a mirá-sáwí'á kwéomba póna aaivimbá maitinkáína'a sáwí-meyamba mayánááowe.
2 mirá-sáwí'ó kwéowai Áánútu aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímímba kwemó arupí umáímo mirámó kwéin-ainta ísaraumne.
3 évakarawai tuwáné'a sé'a sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésemba mirá-sáwí'á kwéomba pó'a Áánútu aaivimbá íma maisinkéna sáwí-meyamba simíníye íma seró.
4 sáwí'a kwéowana Áánútu arumbá umátinkena íma ááéma sáwí-meyamba tiména timu'maréna máyáiye. mindáyave'a úwoisan-tantaa'an-iye íma seró. sáwí'o kwéomba tuwé'a Áánútumpa'a ténááontavena arumbá umátinkena timu'maréna máyáiye.
5 ánivo kemá tirunté maré'a sáwí'o kwéomba íma tuwé'a Áánútumpa'a íma kwétewe. mirá-sáwí'á úmae kwéiyontavena Áánútumo áwáá'o sénamo arupí-sawi-meyambo timínín-kanaa tínana Áánútu ávááraumai sáwí-meyamba timínana anómba íníye.
6 minkánáá tínana amáparawai miwítí mayáíyávéna kawe'-méyáné sáwí-meyane anondá timíníye.
7 kawe'á úmae kwéiyesa sésa Áánútu kentáá súwí'a mósá maréna ságamasinkenaya maí'mai'o ónaunda-ita umásinkaniye kwésewai Áánútu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a umátinkaniye.
8 kesáyáváíyé su'mai imáyáa ésa kawer-áímbá tínaaemba umámesa sáwí-aimba kwégwaraawai Áánútu ávááraumai áwáá'a tiyéna sáwí-meyamba timíníye.
9 sáwí'o kwéowai Áánútu tí'a índai'a umátinkena umbai-yántáá'á tiména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna

10 kawe'ó kwéowai Áánútu ságamatinkena túwí'a mósá maréna paru umátinkena
Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna
11 íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíníye.

12 ó'onkaa-kwaasi Áánútu naaóvá'ó Mósesimbo simámakain-amaamba íma isésa
sáwí'a kwéontavena máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe.
Yútaa-kwaasi Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa arááíséntavena Áánútu
minámáánkóná ááinkwara'a aaivimbá maitinkáníye.

13 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa ímo kwaráíyanamo éna Áánútu
arupí umái máyáawe íma síníye.

14 Áánútu ó'onkaa-kwaasi kwená ámáámba íma simátímakowasa miwítí
imáyáavinkembo minámáámbó kwarésamo ombá minámáámbá ísaraan-kwaasiraamba
kwéowe.

15 mirámó kwéomba Áánútuna ámáámba miwítí imáyáavimba kwáyáísasaraamba
máyáawana tirumpimbá aaí kwéna kawe'ó ontávéna mináínkó séna kawe'á kwéowe
séna sáwí'o ontávéna sáwí'a kwéowe kwésiye.

16 moórá-kanaamo tínanamo éna Áánútu Ísu Káráísitintavena sínana kwemá
kwaásiti imáyáa aúpár-ímáyáá taaímbarena aaivimbá maitinkáníye. áséi-kwasaimo
kwésimatimunda mináínkwárá'á kwésimatimune.

Yútaa-kwaasi Áánútuna ámáámba tokáundaya póna kwésuwa'naa-iye siráan-kwasai.

17 Yútaa-kwaasiya úne kwésewai ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba
ísaraundaya póta kawe'á umáíya máyaundaya Áánútuna kwaásiya úne sé'a kentúma
mósá kwémaraawe.

18 minámáámbá ísaraantave'a Áánútumbo arááímo tainí'o kwéon-aimba isé'a kawe'ó
kwéon-tantaare sáwí'o kwéon-tantaare kanaán-umai taaímbare'a

19 asiramái sé'a kawer-ámbó ímo awánaraan-kwaasi kanaán-umai agaráátinketa
túnkain-ayampa'o máyáan-kwaasi kanaán-umai sáma kwégamatinketa

20 táá'a íma ísáan-kwaasi kwéagaraatinketa iyámpóíraani'a on-kwáási
kwéagaraatinkaundayaawe kwésewe. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba
ísaraantave'a imáyáa é'a sé'a amápar-aimba iséta árair-ainta kwésune-imayaa kwée'a
pó'a mirán-áímbá kwésewe.

21 évakarawaimo kwéagaraatinkaamba keinárawakwara'a mináímbá kwáráaro.
umóyámbá íma orómó kwésemba keinárawakwara'a íma mirán-oro.

22 aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma orómó kwésemba keinárawakwara'a íma
mirán-oro. kampar-ísóígó sáwí-yantaa'a iyémó kwésemba keinárawakwara'a sáwí'a
kwée'a minkámpár-ísóígóná naaúmpa'a sáwí'a kwéomba mindá ivá'á túwáaro.

23 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá
kwémaraambanivo minámáámbá araaisé'a sáwí'a ombá kwaási tuwánésa sésa Áánútu
áwí'a sáwí'a kwéumankaawe kwésewe.

24 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Yútaa-kwaasi sáwí'a kwéontavesa ó'onkaa-kwaasi
tuwánésa Áánútumba simái sáwí'a kwéumankaawe
agaimaréna siráiye.

25 Yútaa-kwaasi ontávé'a túra'a kárámai araa'éna kwée'a sé'a Áánútuna kwaásiya úne
kwésewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráamba Yútaa-kwaasi ombá
mindá kawe'á kwéumatinkaivo minámáámbá íma kwáráamba Yútaa-kwaasi é'a túra'a
kárámai araa'éna uráamba mindá íma kawe'á umátinkaisa'a úwoi-kwaasiraamban-owe.

26 ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai Áánútu Mósesimbo
simámakain-amaamba kwárááwanamo imbá Áánútu séna Yútaa-kwaasiraamba é'a
túra'a kárámai araa'éna kwéowairaamba é'a kesí kwaásiraamban-owe kwésiye.

27 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yútaa-kwaasi isé'a túra'a kárámai araa'éna uráambanivo minámáámbá arááíraamba pósa ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai minámáámbá kwégwaraawaimo ésa aaivimbá maitinkáááowe.
28-29 túra'a kárámai araa'éna kwéowai mindáyavenawe su'mai íma Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-ovo Áánútun-amanko miwítí sáwí-imayaa maitíyukaiwai Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-owe. agaimakáin-amaanko íma mirá kwéumatinkaivo Áánútun-amanko mirá kwéumatinkaiye. mirámó kwéon-kwaasiyavesa ó'on-kwaasi íma aamoí kwéumatinkaavo Áánútuwe su'mai aamoí kwéumatinkaiye.

3

1 ímo ó'onkaavimban-ivo Yútaa-kwaasivimba nóran-kawe-tantaara paáruraiyo. túmo kárámaimo araa'énamo uráamba mindá nóran-kawe-tantaara paáruraiyo sembó
2 sísaa íya'o é'a anondá sé'a kawe-tántáá'á paáréna aiva'á Yútaa-kwaasi Áánútun-aaimo tátoranaaontavena simátímakaiye sénaumne.
3 simátímakaimbanivo évakarawai Áánútuntavesa íma imáyáa ésa kwenáái íma kwétaagwiyavowe. mirá kwéovo Áánútu íma mirá éna kwemó siráintemba kwéena simái asirámakaini'a kwéiye.
4 kwaási kampar-áímbá kwésevo Áánútu árair-aine su'mai kwésiye. Áánútuntavena simái aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
enááigo árair-aine su'mai isasá kwaási
ísaraawe. íma kanaán-umai aaivimbá mayankánááovo enááigo amápa-kwaasi
táái kwéusayaaitaiye
agaimaréna siráiye.
5 kesáámó sáwítaamo úndavinkemba Áánútuna kawe'-máyáí avora'á kwégwaintaveta sáwíta kwéunanaya Áánútu sáwí-meyamba símímba sáwí'a kwéiyeya íma seno. mirán-áímbá kwaásiti imáyáavinkemban-ivo íma miráyá seno.
6 Áánútumo ímo arupí umáímo ménaraankasi naaémba amáparawaimo máyáawaina ááintavena íma tísaa isinó.
7 moórá-aimba ísáaro. kesáámó kampar-áímbó súndavinkemba Áánútuna árair-aimba avora'á paárisana kwenáwí'a mósá anómba kwéiyintaveta kesáámó sáwí'o kwéundayavenaya Áánútu aaivimbá maisínkáimba sáwí'a kwéiyeya íma seno.
8 mirán-kámpár-áímbó kwésemba mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o kwéundaya mimpínkémbá kawe-tántáá'á paárínana Áánútu áwí'a iyíníye íma mirán-áímbá seró. évakarawai kesúwí'a sáwí'a umásinkanaaontavesa kentávésa kampa'á sésa mirán-áímbá kwésiye kwésevo Áánútu miwí aaivimbá maitinkéna arupí umái sáwí-meyamba timíníye.

amáparawai íma arupí umái máyáan-kwasai.

9 kemá Póro mináímbá imáyáa é'a sé'a Áánútu aúranka'a íma maarán-iye. Yútaa-kwaasiya kawe-kwáásíyá únasaya ó'onkaa-kwaasi sáwí-kwaasi owémá íma mirán-ivo ké'naan-aimba sé'a sáwí-imayaago amáparawai tátokaiye kwésune.
10 mindáyavena Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Áánútu aúranka'a amáparawai íma arupí umái máyáawe.
11 ánivo amáparawai arupí ií-yántáá'á íma kawe'á umái kwéawanesa Áánútuwe maénáe íma kwésewe.
12 amáparawai Áánútumba tínaaemba umámesa sáwí-amba kwarésa kaé'náe'a ésa íma kawe'á kwéowe.

13 kwaásimo pu'máímo kaviraantembá miwí tááigo mirá kwéisasa kampa'á
kwésimatiyuwaawana miwí tááigo kwaaivainkómó kwaásimo vaintembá kwéisasa
14 anómba simái sáwí'a umátinkesa
15 ááéma tínkamowasa púwówai mésa
16 kwénaaopa'a tí'a úni'a umái umbai-yántáá'á timésa
17 íma paru umátinkesa
18 Áánútu áároi íma inkaisésa ivátuwesa máyáawe
agaimaréna siráiye.

19 Áánútu amápa'-maravaken-kwaasiyavena ámáámba séna mináímbá kwáráaro siráimbanivo araaiséta amáparawaiya Áánútu aúranka'a sáwí'a éta súnda arupí umáíya máyaumneya íma árai'a kwésune.

20 Áánútumo siráin-amaamba kwáyáísata amáparawaiya íma árai'a séta amápar-amaamba kwégwaraundaya póna Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawe síníye sénaundaya kampar-áímbá sénaundayaawe. ámáámba kwéiseta sáwí'a uráumneya kwésundayaawe.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu arupí umátínkáin-kwasai.

21 Áánútu aúná-amba agaráásinkenaya Áánútu aúranka'o kwaásimo arupí kwéumatinkain-amba agaráásinkenaya kwemó siráin-amaamba íma imáyáa éna minámbá agaráásínkaraiye. mináíntávésa naaóvá'á Mósesiye Áánútun-aai simátímakowaiye minámbá paáriniye-aimba simátimesa agaimakáawe.

22 kwaási Ísu Káráísitavesa sésa árai'a kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásínkaraiye kwésewana miwíyávéna Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai Áánútu arupí kwéumatinkaimba mimbórá-ámbá kwáyáiye.

23 amáparawai sáwí'a ésa Áánútumbo arááímo kwétaini'o umáímo ménaesamo ombá ívé'a íma miráumai máyáawana póna

24 Áánútu úwoi túwa'naa ena arumbá umátínkáísana Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkembo iyátinkena Áánútu aúranka'a arupí umátinkanintavena pukáiye.

25 Áánútu séna sáwí'o kwéom-beyamba maitiyuwánintavena Ísu Káráísiti puwínana kwená naaemá kumíníye siráimba mináíntávéta séta árai'a mirá kwéiye kwésundayavenaya kentáási sáwí-meyamba kwémaisiyuwaiye. ááémo sáwí'o uráamba Áánútu íma ááéma sáwí-meyamba tiména kwemá arupí kwéimba awánanaaontavena séna naaémba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwáníye siráiye.

26 ívé'a Áánútu arupí kwéimba awánanaaontavena kwaásimo sáwí'o kwéontavena imáyáa éna maará kwéiye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba kwémaitiyuwain-aintavesa áraire kwésewai Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaiye.

27 miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáiye. kentáási kawe'-máyáíyávéna ímanivo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavena mindáwe su'maiyavena Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe. miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávímbá íma kwáyáiye.

28 simátimunda árair-aimban-iye. Áánútuna ámáánta kwégwaraundayavenaya ímanivo kwenááiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintaawe.

29 íma Yútaa-kwaasiye su'mainovo ó'onkaa-kwaasigwara'a túwa'naa ínintavena Áánútu máyáiye.

30 mimbóráwáí Áánútu ména Yútaa-kwaasiya kwenaúranka'a arupí umásinkenaya
ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéumatinkaiye.
31 kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundayavenaya Áánútu arupí
kwéumasinkaisata miráumai Áánútuna ámáámba íma tuwéta minámáánkóná ááimba
awánéta kwégwaraumne.

4

Ááváramu Áánútun-aaiyavai áraire siróntavai arupí umái máyáane Áánútu siráin-kwaṣai.

1 Ááváramu Yútaa-kwaasiya síkwá'náma kwenááimo simátíménda ísáaro.
2-3 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena
Áánútu séna arupí umái máyaane siráiye
agaimaréna siráiye. Ááváramuna kawe'-máyáíyávénamo Áánútumo sénamo arupí
umái máyaane siráinkakai Ááváramumo kwená mayáíyávénamo áúma maéna iyúmba
kwáísino. Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái
máyáane siráimba mindáyavena Áánútu aúranka'a Ááváramu áúma maéna iyúmba íma
kwáyombaniye.
4 moórá-aimba ísáaro. moóráwaina mayáí kwémayaawana meéyámbó kwétimimba
íma úwoi kwétimivo miwítí mayáí awánéna meéyámbá kwétimiye.
5 maarán-áímbá árair-aimban-iye. kawe'-máyáí kwémayaundayavena arupí umái
máyáawe-aimba Áánútu íma kwésivo Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavenaya
Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. sáwí'o uráundayaamo arupí
kwéumasinkainta Áánútuman-iye.
6 Áánútu kawe'-máyáímó mairáantavena íma imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa
áraire siráantavena imáyáa éna arupí umátínkáiwai miwí tirunkó kawe'á kwéiye.
mináíntávéna naaóvá'á Tévíti aúváívimba agaimaréna séna
7 Áánútu sáwí'o uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana tirunkó
kawe'á kwéiye.
8 sáwí'o uráawai Áánútu íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiye
agaimaréna siráiye.
9 mináímbá túra'o kárámaimo araa'énamo uráawai Yútaa-kwaasiyavenawe su'mai
íma séna ímo túra'o kárámaimo araa'énamo uráawaiyavenagwara'a Tévíti séna miwítí
sáwí-imayaagwara'a maitiyúwáísana tirunkó kawe'á kwéiye-aimba siráiye. ó'omba
mináímbá sé'a Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaane
siráiye
agaimaréna siráiye.
10 Ááváramu áúra'a íma kárámai araa'éna urónka'a Áánútu kwentávéna séna arupí umái
máyaane séna
11 Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena arupí umái máyaandawai ómpo enáúra'a
kárámai araa'éna uwó súwana mirá uráiye. miráumai túra'o ímo kárámaimo araa'énamo
uráawaigwara'a Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái
máyáawe kwésiye. miwí Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire
kwésesa pósa Ááváramuntavesa kentáá síkwá'náraamban-iye kwésewe.
12 súra'o kárámaimo araa'énamo kwéundawaiya kwemá kentáá síkwá'náma iyéyá
kwésune. súra'o kárámaimo araa'énamo kwéundayavetaawe su'mai ímanivo

Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe Ááváramuntaveta kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. Ááváramu áúra'o ímo kárámaimo araa'énamo urónka'a Áánútun-aaiyavena áraire séna máyomba póna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai tíkwá'náman-iye.

Áánútun-aaiyavai áraire sewáí Áánútu simái asirámakaimba timínín-kwasai.

13 naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba séna ewé enaísaavutantamba ónááowaiye amápa'-marama kentí maramá kwáyáiye siráiye. Ááváramu Áánútuna ámáámba kwakóntavena ímanivo kwenááiyavena áraire súwana Áánútu séna arupí umái máyaane súntavena Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba siráiye.

14 Áánútu simái asirámakon-aimba Mósesimbo simámakain-amaambo kwégwaraawaiyavena íma siráivo Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewaiyavena siráiye. mirámó ímo uráinkakai Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai úwoiyavesa sesinó. Áánútu simái asirámakaimba úwoiyavena sisinó.

15 ámáán-aimba kwáyáísasa arááíráantavena moórá-amba Áánútumo áwáá'o sénamo sáwí-meyambo timínín-amba paáruraiye. ámáán-aimbo ímo kwáyáinkakai íma arááísísina. ámáán-aimba kwáyáiye.

16 Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simái asirámakon-aimba siráiye. miráumai Ááváramu aísaavutantambo ónááowai Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowai Áánútu úwoi túwa'naa ena simái asirámakaimba timíniye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo ísaraawaiye su'mai ímanivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siróntemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai kwemá úwoi kwétuwa'naa-iye. Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundawaiya Ááváramu kentáá síkwá'náraamban-iye.

17 Áánútu aúranka'a Ááváramu máyowana maarán-áímbá simái agaimaréna séna
ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'áma
óne Áánútu siráiye
agaimaréna siráiye. Áánútu púwómpinkembo kwéusasintinkaiwai éna kwemó aaimó sisanamó ímo kwáyáin-tantaakomo kwévaariwain-aaiyavena Ááváramu áraire siráiye.

18 kwaási ímo paáronaaon-tantaatavena Áánútu Ááváramuntavena súwana Ááváramu árai'a mirá íníyena siyé siráimba póna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'náman-iye. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
enaísaavutantambo ónááowai
sáwíva-kwaasi paáronaaowe
agaimaréna siráimba pósa paáruraawe.

19 ááéma Ááváramu anónu'mai karéna ména sáwívar-ima 100 ima maisuwéna máyowana awainínkó Séraa ageínímbá máyowana póna íma imáyáa éna Áánútuntavena asiramái imáyáa kwéena

20 Áánútu simáímo asirámakon-aintavena áraire séna íma kaer-ímáyáá éna asiramái ména Áánútu áwí'a mósá maréna

21 séna Áánútumo simáímo asirámakainten-umai kanaán-umai iyámpói simíniye séna

22 miráumai Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena séna arupí umái máyaane siráiye.

23 arupí umái máyaane siráimba íma Ááváramuntavenawe su'mai siráivo

24 kentááyávénagwara'a mirán-áímbá siráiye. Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiwain-aaiyaveta áraire súndayavenaya séna arupí umái máyáawe kwésiye.

25 kesáámó sáwí'o uráundayavenaya kentáási sáwí-meyambo maisiyuwánintavenaya Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kumpuwúwana Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkanintavenaya pukáimpinkemba usásinankaraiye.

5

Áánútu arupíya umásínkáin-kwasai.

1 Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásínkarenaya Ísóigo Ísu Káráísitina mayáímá imáyáa éna paru kwéumasinkaisata mimbórái'a umái kwémaumne.

2 Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ipata mósinkaraisata méta Áánútuwe ságayan-ayampata ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya sirunkóyá aamoí kwéiye.

3 umbai-yántáá'ó kesópata kwáyáimba sirunkóyá aamoí isatá minúmbái-yántáá'á kwáyáintaveta asiramái méta íma sívón-káínta

4 mindáyavena Áánútu séna kawe'á umái máyáawe sisatá mindáyaveta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaunana sirunkóyá aamoí kwéiye.

5 kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaundaya kentááyávéna íma awinkánímba póna íma sigaeyá íníye. Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbéna Áánútumo kentááyávénamo anón-imayaamo imbá kwéagaraasinkaimba póta kwesémo ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya póna íma sigaeyá kwéiye.

6 kesáá íma asiramái máyaawananaya Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kesáámó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkembo kusúwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáiye.

7 arupí-kwaasigombo áwa'naa ónaundayave'a puwónáe senkákáí umbaí taisinó. kawe-kwáásígómbó áwa'naa ónaundayave'a kwená anondá puwónáe sésa púwósino. íya púwósino. íma isáúmne.

8 ánivo kesáámó sáwítaamo umáíyaamo máyaundaya súwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáiye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba Áánútu arumbó símímba mindá kwéagaraasinkaintaawe.

9 Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna pukáintavena Áánútu aúranka'a arupí umásínkarainta pónaya Káráísiti árai'a kentáási sáwí-meyamba maisíyukaintavenaya Áánútu íma áwáá'a siyíníye.

10 kesáá Áánútumbo síyámba umánkaraundaya kwenááninko kentááyávéna imáyáa éna pukáimba póta Áánútuwe mimbórá-ímáyáávátá máyaundaya miráumai Ísu Káráísiti úwoi ména póna árai'a kawer-ámpá'ó kwégundayavenaya kwégarakwiyiye.

11 íma mináíné su'mainivo maarán-áínkwárá'án-iye. Ísóigo Ísu Káráísiti Áánútunte mimbórái'a umásínkáísanaya póna Áánútuntavena kesirunkóyá aamoí kwéiye.

Áándamunte Ísuntei kwaasái.

12 maarán-áímbá ísáaro. aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááíraimba póna sáwí'o kwéon-amba paáruraiye. sáwí'a uráimba póna púwón-amba paáruraiye. amáparawai sáwí'a kwéomba pósa púwón-ampa'a kwégowe.

13 Áánútumo Mósesimbo ámáámbo ímo simámakonka'a kwaási sáwí'a uráamba isaná Áánútu misáwí'ó uráan-aimba íma agaimakáiye.

14 aiva'á Áándamu máyowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesi usá máúnka-kwaasiyomba pukáawe. Áándamu Áánútun-aai arááírowasa kwempínkén-kwáási évakarawai íma mirá umbá sáwí'a umbá pósa pukáawe.

Áándamu naaémbo paáriniwaimo ínínteni'a éna Káráísitimo évaka-tantaa'o ínínteni'a íma uráivo
15 sáví'a uráimbanivo Áánútu úwoi kwésuwa'naa-intaawe. Áándamu Áánútun-aai aráááíraimba pósa amáparawai pu'maé kwéiyomba árair-aimban-ivo Áánútu amáparawai úwoi túwa'naa ínínta vena moóráwaimba Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kawe'á umátínkáva'a kwéiyimba minánkó usáyaaitaraiye.
16 Áándamu aiva-kwáásígó sáví'a uráinkakemba amáparawaiya sáví'a úmae kwéiyunanaya Áánútu íma mirá éna kawe'á kwéumasinkaintaawe. aiva-táwai aiva-kwáásígó Áánútun-aai aráááírowana Áánútu séna sáví'a ónda po puwíníyone séna naaémba sáwíva-kwaasi sáví'a uwaná séna úwoi túwa'naa e'a kesúranka'a arupí umátinkanaumne siráiye.
17 Áándamu aiva-kwáásígó sáví'a uráinkakemba amáparawai puwí-ámpá'á kwégwaraawana minánkó tátokaivo moóráwai Ísu Káráísiti maarán-ánón-káwé'-máyáí mairáiye. Áánútuntavesa súwa'naa uwo sewáí úwoi kawe'á umái kwétuwa'naa-ena kwenaúranka'a arupí umái kwéumatinkaisana Káráísiti túwa'naa isasá asiramái mésa sáví-mayaigomba kwéusayaaitaawe.
18 ánivo mináínkóná ááimba maarán-áímbán-iye. aiva-kwáásígó sáví'a urónkakemba Áánútu amáparawaiyavena séna sáví'a kwéesa puwónááowe siráimba póna moóráwai Ísu Káráísiti kawe'á urónkakemba sáví'o uráampinkemba iyátinkena aúnái'o umáímo maí'mai'o ónááoni'a kwéumatinkaiye.
19 aiva-kwáásígó Áánútun-aai aráááíronkakemba amáparawai sáví'a uráambanivo moóráwai Ísu Káráísiti Áánútu siráini'a urónkakemba Áánútu kwenaúranka'a sáwívarawai arupí kwéumatinkaiye.
20 sáví'a umbá Áánútu kwená ámáámba Mósesimba simámakomba mindáyavena miwítí sáví-mayaigo anómba uráiye. mirá umbánivo Áánútu arumbá umátínkámae iyúwana anómba uráiye.
21 ááéma sáví'o urón-imayaago tátokowasa pósa puwí-ámbá kwakáawe. mirá uráambanivo ívé'a Áánútumo arumbó kwéumasinkaiwaiya tátoraisata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaundaya kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti aúnáitaamo umáíya maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

6

Ísuwe tarúmaiya máyaunda-kwasai.

1 simátíménda ísáaro. maarán-áímbá íma seró. Áánútu úwoi súwa'naa úmae iyínana anómba ínínta veta sáví'a úmae kwéiyeta ménae íma seró.
2 púwón-kwaasimo miwítí sáví-mayaigomo ímo ókwara'o tátotuwenamo kwáíntemba kentáávímbá sáví-mayaigo íma tátotuwena kwáyáísata póta íma sáwíta úmaeta kwéiyeta ménaumne.
3 maarán-áímbá ísaraawe. nombó pésinkaanta Ísu Káráísiti kweséya tarúsinkaisata kweséya pukáara'naraamba umáíya máyaunanaya kentáási sáví-imayaago íma táto'mae kwéiyisata máyaumne.
4 nombó pésinkaanta kesáá Ísu Káráísitiye puwúnasaya utaráara'naraanta kwéunanaya kentáási sáví-imayaago íma táto'mae kwéiyiye. Áánútu kentáásivowa ó'oran-asirayandei pukáimpinkemba usásinankaraintemba kentáá usásisinkaraara'naraamba uráisata aúnái'a umáíya máyaumne.
5 Ísu Káráísitima pukáimba kwemó kwaásiti sáví-mayaigomba usáyaaitaraintemba kweséya tarúmai máyaundayavenaya sáví-mayaigo kentáá íma tátokaiye. miráumai Ísu

Káráísitimo pukáimpinkembo usásinankaraintemba kweséya tarúmai máyaundayaveta aúnái'a umáíya máyaumne.

6-7 maarán-áímbá ísaraawe. púwówanamo imbá sáwí-imayaago íma tátotuwena kwáyáísana kentáási sáwí-imayaagona asirayámbá ánásainana kesáámó sáwí'o úmae kwéiyundawaiya íma táto'mae iyínintavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáisana kentáási sáwí-imayaago kentáá íma tátokaiye.

8 Ísu Káráísitiye pukáara'naraanta umáíya máyaundaya póta mináímbá árair-aimba isatá kweséya máyaumne.

9 maarán-áíntá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaisana puwí-ásíráyánkó íma tátoraisana ókwara'a íma kwévuwiye.

10 sáwí'o kwéombo ánásanintavena mimbórá-táwai pukáimba póna mindáyavena íma ókwara'a puwéna usásinena ména Áánútuntavena imáyáa kwéena máyáiye.

11 miráumai imáyáa é'a sé'a pukáara'naraanta umáíya máyaunanaya sáwí'o kwéundawaiya íma tátotuwena kwáyáísata méta Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya Áánútu aamoí ínkwáe-i'a umáíya máyaumne.

12 kentí sáwí-imayaayave'a tirááíyave'a ováínivo sáwí'o kwéowai keinárawa'a íma tátoraino.

13 kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye íma owé simái sáwí'a kwée'a pukáara'naraan-umai máyáawanamo usásintinkaisa'o máyáawai Áánútumpa'a kentúwawaa'a amé'a kwentávé'a owé simái kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye kwená kawe'-máyáíyé su'mai máyáaro.

14 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kárákwiyisana Áánútu úwoi túwa'naa iwáí kárákwiyisana póna kentí sáwí-imayaago kentúra'a íma tátoraino.

Áánútu kwená mayái-kwáási-í'a umátínkáin-kwasai.

15 mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáárá'á íma kárákwiyisana Áánútu úwoi súwa'naa iwáí kárákwiyisata mindáyaveta íma úwoi sáwí'a úmaeta íyóno.

16 kwená mayái mayánaumnemo sembá kwemá kárákwiyisasa kwená mayái-kwáási máyáawe-aimba ísaraawe. miráumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó tátokaina'a misáwí-máyái maimaé kwéiye'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-aaimo isáíyanamo éna kwemá kárákwiraina'a kwená mayái maimaé kwéiyiyana kwenaúranka'a arupí umátinkaniye.

17 ááémo sáwí'o uráam-bayaigo tátokowasa naaémba árair-aimba simátíma'mae íyówa'a isé'a kentirumpimbá asiramái tátokaawa'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

18 sáwí'o kwéum-bayaigo tátokompinkemba Áánútu iyátinkowa'a arupí-mayai kwémayaawana minárúpí-máyáigó tátokaiye.

19 íma asiramái máyáantave'a kesáái isánááon-aimba simátimune. ááéma sáwí'a ónáe sé'a ó'on-o'on-tantaakwara'a sáwí'a uwaná tátokombanivo ívé'a kawe'á ónáe sé'a kawe'-máyáíyé su'mai kwémae'a Áánútundei-i'a oró.

20 ááémo sáwí'o um-báyáigó tátokonka'a kawe'ó ií-ímáyáá íma kwée'a

21 sáwí'o uráamba ívé'a tigaemá kwéiye. sáwí'o untavéna íma kawe-tántáá'á kentópa'a tiráiye. mirá-sáwí'ó úmae íyómpinkemba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a kwéowe.

22 Áánútu sáwí'o kwéumpinkemba iyátinkena kwená mayái-kwáási-í'a umátínkaraimba pó'a Áánúntundei-i'a umái mé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe.

23 sáwí'o kwéom-bayaigona anondá puwónááombanivo Áánútu kentáási Ísóigo Ísu Káráísitina mayáí imáyáa éna aúnáitaamo umáíya maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

7

Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraunda-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. amáparawai ámáán-aimba ísaraamba pó'a simátíménda ísáaro. úwoimo máyáanka'a ámáán-ainko kárákwiraimba póna puwíyamba mináínkó íma kárákwiyiniye.

2 ámáánkomo siráintemba aarakwá'ó ombá awaikómó aúvamaimo máyáinka'a awainínkó kwesé tarúmai máyáísana awaikómó púwísanamo imbá tarúmaimo máyaayamba kwéanasaiye.

3 awaikómó máyáinka'a aaraigómó ó'on-kwaasigoe námae kwénaaisanamo imbá sáwí-inimban-iye kwésevo awaikómó puwínanamo éna ámáánko siráintemba ó'on-kwaasimo mayánímbo éna kanaán-iye.

4 kesí kwaásiyono. miráumai keinárawatavenawe séna Ísu Káráísiti pukáimba Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantave'a pukáara'naraambo umáímo máyáamba minámáánkó íma tátokaivo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawe. Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraiwai Ísundei-i'a umái mé'a pó'a Áánútuna mayáí kwémayaawe.

5 ááéma sáwí-imayaayaveta sirááíyavetaamo uráundarata íma mirán-oro siráin-amaamba iséta imáyáa éta ivátuweta sáwí-imayaayaveta sirááíyaveta éta sáwí'a éta puwónaunda-amba kwaréta

6 miráyá uráunda ívé'a Áánútu sáwí-imayaago tátokaimpinkenta iyásínkáísanaya Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaanko íma tátokaisata ááéraan-amba Mósesimo agaimakáin-amaankona aambá íma kwaréta aúná-amba Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraumne.

Áánútuna ámáámbo ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino siráin-kwasai.

7 mináímbó imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaantave'a sáwí-amaamban-iye íma seró. minámáán-áímbó ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino. túran-anda íma oró. minámáánkómó ímo mirá siráinkakai súran-andamo úndayave'a sáwí'a kwéune íma súsino.

8 minámáánkó séna túran-anda íma oró siráimba kempímbá sáwí-imayaa kwáyáimba pó'a minámáámbá araaisénáe sé'a súran-anda ávááraumai uráumne. minámáánkómó ímo kwáyáinkakai sáwí'o kwéunda íma imáyáa é'a sáwí'a kwéune súsino.

9 ámáánko íma mirá oró siráimba íma isé'a kawe'á umái máyaumne-imayaa é'a mé'a naaémba minámáámbá ísaraunda araaisénáe sé'a arááíraunda

10 mindá puwónaundawai úne. minámáámbó kwakáundarakai kawe'á umái máyausino. minámáámbá arááíraundawai pó'a puwónaundawai úne-aimba ísaraumne.

11 minámáánkó séna íma mirá oró siráimba kempímbá sáwí-imayaago kwéna póna kampa'á simásiyuwaisa'a mináímbá araaisénáe sé'a arááíraunda pó'a puwónaundawai úne.

12 miráumai Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaan-aimba íma mirá oró-áímbá Áánútun-aai arupí-aimba kawer-áímbán-iye.

13 minkáwér-áínkó íma puwónaundai'a umásínkaraivo kesí sáwí-imayaago puwónaundai'a umásínkaraiye. sáwí-imayaayave'a siráái kwétaimba pó'a minámáámbó araaisénáe sé'o arááíraunda puwónaundawai é'a kesí sáwí-mayaigona

ááimba ávááraumai sáwí'a úwa'a awánaraumne. minámáánkó séna íma sáwí'a oró siráimba pó'a kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago anómba sáwí'a úwa'a awánaraumne.

sáwí'o kwéundawaiya tátokain-kwasai.

14 ámáámba Áánútumpakemba kunkáivo kemá marapákén-kwáási únana sáwí'o kwéundawai tátokaisa'a minímáyáágóná mayái kwémayaumne.
15 kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a mirá ónáe súndanivo íma mirá kwéune. sáwí'o úndayavena íma kwésinkaisa'a íma mirá ónáe súndanivo mirá kwéune. mirámó kwéunda íma kawer-ímáyáá kwéune.
16 íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'ó kwéundayave'a sé'a Áánútu siráin-amaamba kawer-ámáámbán-iye kwésune.
17 sáwí'o kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune.
18 marapá-kwáási únda kanaán-umaimo kawe'ó únda kempímbá íma kwáyáísa'a awánaraumne. kawe'ó úndayavena kwésinkaisa'a íma kanaán-umai kawe'á kwéune.
19 kawe'á ónáe sé'a úndanivo íma mirá é'a íma sáwí'a ónáe sé'a úndanivo úwoi sáwí'a kwéune.
20 íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'á kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempímbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune.
21 maarán-áínkóná ááimba kwáyáiye. kawe'á ónáe sé'a úndanivo sáwí-imayaago tavisímae kwéiyisa'a
22 kesirumpimbá Áánútuna ámáántave'a aamoí kwéundanivo
23 moórá-ainkona ááimba kempímbá kwáyáísana sáwí'o ónáe súndawai kembá tavi-sisaná Áánútuna ámáámba kawer-ámáámbá pó'a kwaránáe súndawai tavisisaná sáwí'o ónáe súndawai tavisimái tátokaiye.
24 eésé'á kwéunana sirunkó sáwí'a kwéisa'a máyaundayave'a sé'a sáwí'a kwée'a puwónaundai'a kwéundavinkemba nááwa siráníyono kwésunana
25 Ísóigo Ísu Káráísiti síráísa'a Áánútuntave'a súwi kwésune.

miráumai kesirumpinkén-ímáyáá kwée'a sé'a Áánútuna ámáámba kwaránáe súndanivo kesúgoma sáwí-imayaavinkemba sáwí'a kwéiye.

8

Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéon-kwasai.

1 miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwíti sáwí-meyamba maitíyukaintavena Áánútu íma aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba íma timíníye.
2 ááéma sáwíta uráundawai tátokowata puwónaundawaiya ówánanaya Ísu Káráísiti iyásínkaraisata kweséya aúnái'a umáíya máyaunanaya Áánútun-amanko kárákwiyisana Áánútu aaivimbá íma maisinkénaya íma sáwí-meyamba simíníye.
3 Áánútu kwená ámáámba siráimbanivo sáwí'a ónáe séta minámáámbá íma kanaán-umaiya kwakáunda póna minámáánkó sáwíta umáíya máyaundavinkemba íma síkaisata máyaunanaya naaémba Áánútu ááninkontavena séna sáwí'a kwéomba po miwíyáváí se kumpuwíníyone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o kwéundawaiyaamo úndanten-augwarawai maimaéna kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwáíndayavenaya kumpukáiye.
4 Áánútu mirá uráimba póta sáwí-imayaayavetaamo sirááíyavetaamo kwéunda ímo mirá kwéetaamo Áánútun-amankomo siráini'o kwéetaamo éta Áánútuna ámáánko siráintemba miráyá umáíya arupíya ónaumne.

5 sáwí-imayaayavesamo tirááíyavesamo kwéowai miwítí sáwí-imayaago tátokaivo
Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéowai kwená kawer-ímáyáágó
kwégarakwiyiye.
6 miwítí sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai
máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-amankombo
arááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai paru umái aúnái'a umái maí'mai'a
ónááowe.
7 sáwí-imayaayavesa tirááíyavesa kwéon-imayaawe su'mai kwéowai Áánútuna
ámáámba íma kanaán-umai taagwiyavésa Áánútuna namuro-kwáásíráámbá kwéowe.
8 sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini'o kwéowai Áánútu íma aamoí
kwéumatinkaiye.
9 Áánútun-amankomo kentirumpimbó máyáimbo é'a sáwí-imayaayave'o tirááímo
kwétaini'a íma kwée'a Áánútun-amanko siráini'a kwée'a máyáawe. Ísu Káráísitin-
amanko tirumpimbó ímo máyáiwai íma kwená kwaási-i'a kwéowe.
10 Ísu Káráísitin-amanko kentirumpimbó máyáimbo éna Áánútu kwenaúranka'a
arupí umátínkaraimba pó'a kentimankó maí'mai'a íníwai é'a sáwí'o uráantave'a
kentúgoma puwíníwaiman-owe.
11 Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana kwenamankómó
kentirumpimbó máyáimbo éna keinárawakwara'o éna puwónááompinkemba
usásintinkaniye. kwenamankó kentirumpimbá máyáintavena Áánútu mirá íníye.
12 kesí kwaásiyono. mináímbá imáyáa íyata íma kentáásí imáyáavinkeni'a éta
Áánútun-amankombo arááímo kwétainita umáíya máéno.
13 sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o kwéombo éna Áánútu séna máyáawaina ááimba
Áánútuna némpa'a máéro siráivo Áánútun-amankomo túwa'naa ína'o sáwí-imayaamo
tuwé'o é'a aúnái'a umái ménaaowe.
14 Áánútun-amankomo kwésintembo kwégwaraawai Áánútu áánimbaa'an-owe.
15 Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá máyáiwai íma inkaisí-
í'a umátínkáísana inkaisí-yántáákó íma tátokaisa'a máyáavo Áánútu áánimbaari'a
umátínkáísa'a Áánútumba kwéaaye'a sé'a kesivoó kwése'a kwémaewe.
16 kesáá séta Áánútu áánimbaata úneyaamo kwésunda Áánútun-amanko ken-
táásirumpimba ména séna mindá árair-aimban-iye kwésiye.
17 Áánútuna iyámpói úndaya póta Áánútumo kentááyávénawe sénamo to'mayaa
úmakaimba maimaéta Ísu Káráísitimo mayánínten-umaiya mayánaundayaawe. umbai-
yántáá'ó kwempímbó kwáyontemba kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyáimba póta
naaémba kweséya ságayan-ayampa'a ménaundayaawe.

Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkanin-kwasai.

18 maarán-áímbá imáyáa é'a sé'a árai'a Áánútu kwená ó'ora-sagayamba
agaráásinkainata mindáyaveta imáyáa kwéeta kentáávímbá kwáyáin-umbai-
yantaataveta íma anón-imayaa kwéundayaawe.
19 Áánútu áánimbaare ayáámúmbaareya únasaya Áánútumo tarórurain-tantaako
kwaí-kwaankowe taaigówé amápa-karaan-tantaakowe kentáámó suwánanaaontavesa
mósá titaagwirésa amu'marésa máyáawe.
20 naaóvá'á Áánútu tarórurain-tantaatavena séna kampindágwiniye séna kwená
imáyáavinkemba séna íma miwítí imáyáavinkemba siráimba maarán-ímáyáá éna séna
21 naaémba kampindáí-yántáá'á aambá áúntinkaanana tarórurauna-yantaa'a ó'a
íma kampindámae iyíníye. kesí iyámpóímo iyátínkáanasamo kawe'ó umáímo

ménaaontemba mintántáákó miráumai kawe'á umái kwéniye Áánútu minímáyáá uráiye.
22 maarán-áíntá ísaraumne. aaraimó iyámpóímo tinkésamo eésé'ó ontembá Áánútumo amápa-tantaa'o tarórurain-tantaako eésé'á kwéena Áánútumo paárinintavena amu'maréna máyáiye.
23 íma Áánútumo tarórurain-tantaakowe su'mainivo kesáágwárá'á miráyá kwéeta Áánútumo to'mayaa úmakain-tantaa'o simínintaveta imáyáa ónaundayavenaya Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kesirumpintá kumbáyáísata eésétá kwéeta amu'maréta máyaunanaya Áánútu kwenayáámúmbaare kwenáánimbaare síkenaya aúná-kuwawaa'a umásinkanintaveta amu'maréta máyaumne.
24 Áánútu kawer-ámpá'á mésinkonka'a séta árai'a Áánútuna iyámpóíya éta kweséya ménaumne séta amu'maréta máyaumne. awánasuwaunda-yantaataveta íya amu'maréta ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta ménaumpo
25 ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta méta séta árai'a paáriniye séta íma sívón-káínata asiramái amu'maréta ménaumne.
26 íma asiramái-kwaasi méta kawer-ámpátá kwégunanaya umbai-yántáákó kwétatoraisana póna Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isata nóraumaiya Áánútumba áísaa onanayá súwa'naa íníyo séta sirumpintá kanagíré su'mai téta íma kanaán-umai aaí kwésunanaya Áánútun-amanko kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aaí kwésisana
27 Áánútun-amanko Áánútumbo arááímo kwétain-aimba séna kwená kwaási-imayaa éna mirán-áímbá kwésimba póna Áánútu kentáási imáyáa awánaiwai póna kwena-mankómó sin-áímbá kwéisaiye.
28 maarán-áímbá ísaraumne. kwená kwaási-i'a ónaundayavenaya ítámakaisata kwená imáyáa kwéeta máyaunanaya sáwí-yantaare kawe-tántááré kesópataamo timbá Áánútu mintántáá'á kawe'á kwéumasinkaintaawe.
29 naaóvá'á Áánútu kwendéí-í'a umái ítámakowaiyavena séna kesááninkaamba ónááowe siráimba póna kwenááninko Ísu kentáásuwaao-i'a isatá kwenáúnavarita úne.
30 naaóvá'á ítámakowaiyavenaya sááyena kwenaúranka'a arupí umásinkenaya kwenááninkaani'a kwéumasinkaintaawe.

Áánútu arumbá kwésimenaya Ísumba ai'marówana kumpukáin-kwasai.

31 Áánútu miráumai súwa'naa uráimba pó'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. sáwí'a umátinkanae sésayaamo mirámó ónááomba íma kanaán-umai kentáá usáyaaitanaaowe.
32 Áánútu kwenááninkomba íma tátorena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáínkwáe sénaya ai'marówana kumpukáiye. mirá uráimba póna súwa'naa ínín-tantaa'a úwoi simínintaawe.
33 Áánútu kentáá ítámakaiwaiya kwenaúranka'a arupíya umásínkarainta pósa évakarawai íma kanaán-umai aaivimbá maisinkánááontaawe.
34 évakarawai kentááyávésa puwígwáe sésa íma aaivimbá maisinkánááowe. Ísu Káráísiti kentááyávénaya séna puwéna usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á ména kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a kwéaisaa-iye.
35 mirá kwéintavesa évakarawai íma kanaán-umai Káráísitiyeyaamo máyaundavakenta sírááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye. umbai-yántáá'ó kesópataamo tíndawe aosaambó kwisinkánááontaawe sáwí'o umásinkanaaontaawe sááimo sinkánintaawe unáánkwátói-iyaainta ménaundayaawe évakarawaimo sínkamonaaontaawe puwónaundayaawe

mirán-tántáá'ó kesópataamo tínímba Káráísitiyeyaamo máyaundavakenta íma kanaán-umai sírááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

36 naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna
ená kwaásiya úndarakemba évakarawai kentááyávésa sésa tínkamonasa puwígwáe-
imayaa úmae kwéiyowe. sipisípimo tuvúwówanamo púwíntemba kentááyávésa
tínkamonasa puwígwáe kwésimae íyówe
agaimaréna siráiye.

37 mirá-sáwí'ó umásínkáanta íma imáyáa únanaya Ísu Káráísiti arumbá kwésimimba póna asiramásínkáísata miwí kwéusayaaitaundayaawe.

38-39 maarán-áímbá árair-aimba isa'á ísaraumne. Áánútu arumbá kwésimenaya Ísóigo Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpukáimba pósa Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. puwónaundayaawe úwoi máyaundayaawe Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. kwíyómpaken-kwayo'naraware taraváá-kwáné ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaare kwíyómpakewaiye kwaántá-kwaasiti máápakewaiye Áánútumo tarórurain-tantaare mirán-tántáátónkó íma kanaán-umai Áánútunopa'o máyaundavakenta sírááwanaya Áánútu kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

9

Póro Ísareri-kwaasi arumbá umátínkarain-kwasai.

1 kemá Póro Ísu Káráísitina kwaásima é'a árair-aine su'mai kwésunana Áánútun-amanko kesirumpimbá ména kárákwiyisa'a maarán-áímbá árair-aimba kwésimatimune.

2 kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkembo kemá tiráunda isa'á imáyáa únana sirumbá kwéisana sirunkó umbaí támae kwéiyiye.

3 miwí Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire sembá pósa árairemo sésamo kesí anondámo usámaiyanamo Áánútumo siyuwáínanamo Ísu Káráísitimo ánaaembo umásiyuwanimba mindá kanaániye kwésune.

4 miwí kesí kwaási Ísareri-andarakewai Áánútu kwenáánimbaari'a umái ítámakena kwená ságayamba agaráátinkena aaimá simái tarútinkena kwená ámáámba simátimena simái asirámakain-aimba simátimena Áánútuna imáyáamo mósá kwémaraan-amba agaráátinkowasa

5 ááéraan-anon-kwaasi miwí tíkwá'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói aú'mái miwítí ándáva'a kumbéna amáparawaira'a kárákwiyisata kwenáwíta mósá ma'maéta kwéiyunda mindá árair-aimban-iye.

6 Áánútu Ísareri-andaraken-kwaasivinkemba íma amápa'a ítámakaivo évakarawai ítámakaimba Áánútu asirámakain-aimba arááíraiye íma seénáisaiye.

7 Ááváramu aísaavutantamba uráawai íma amáparawain-ovo évaka'a Áánútuna iyámpói owaná naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna enááninko áwí'a Áísákaa kwenaísaavutantamba ónááowaiye su'maiyavena séna enaísaavutantamba kwéowe sénááowe Áánútu siráiye.

8 mináínkóná ááimba maarán-áímbán-iye. Ááváramu aísaavutantamba uráawaivinkemba íma amáparawain-ovo Áánútu kesí kwaásima owémó asiramáímo siráiwaiye su'mai Áánútuna kwaásiman-owe.

9 naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba séna súnda-kanaama tína'a máyáanana Séraa inaamaí-íyámpói ankániye sirómba

10 mináímbá kentáá síkwá'náma Áísákaantavena siráiye. kwemá anón-éna aaraí mayówana awainínkó áwí'a Árépéka agováraer-iyampoi
11 íma tínkaroyasarai miníyámpóiráí íma mayáí mairóyanka'a
12 Áánútu mininínkóntávéna séna ená iyámpóíraimo ésarai aivakéwáí naaén-iyampoigona mayáí mayáníye siráiye. Áánútu kwená imáyáavinkemba kwená kwaási-i'a umái ítámarena tááyaraivo miwítí mayáí íma awánarena tááyaraiye. miráumai naaóvá'á séna ená iyámpóíraimo ésarai aivakéwai naaén-iyampoigona mayáí mayáníye siráiye.
13 Áánútun-aai aúváívimba miníyámpóiráíyávéna agaimaréna séna
Yákópomba ítámare'a Ísomba
sínaaemba umámune Áánútu siráiye
agaimaréna siráiye.
14 évakarawai mindáyavesa imáyáa ésa kampa'á sésa Áánútu íma arupí kwéiyemo kwésemba mindá kampar-áímbán-iye.
15 naaóvá'á Áánútu Mósesintavena séna
sirumbá umátinkanae súndawaiyave'a sirumbá kwéumatinkaumne. kawe'á umátinkanae súndawaiyave'a mirá kwéune
siráiye.
16 miráumai kwaási tiráái kwétaintavenawe kwaási kawe'-máyáí kwémayaantavenawe ímanivo Áánútu kwená imáyáavinkemba séna sirumbá umátinkanae siráintavena kwená kwaási-i'a umái kwéitamaraiye.
17 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
Mósesi máyonka'a Ísípi-marava'a kárákwirowai kwentávéna Áánútu séna amápa'-maravaken-kwaasi kesí asirayándéímó enane'ó úndama awánésa kesúwí'a isáígwáe sé'a embá kárákwiyi-mayaira'a usásinankaraumne Áánútu siráiye
agaimaréna siráiye.
18 miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba kwembó arááímo tainí'o énamo sirumbá umátinkanaemo simbá arumbá umátinkena kwembó arááímo tainí'o énamo tiruntémó máráani'o imbá tiruntémá máráani'a kwéumatinkaiye.

Áánútu áwáá'a tiyéna arumbá umátinkenamo in-kwásáí.

19 mindáyave'a imáyáa é'a maarán-áímbá íma seró. sáwíta kwéundaya nóra séna Áánútu aaivintá kwémaisinkaiyo. Áánútu imáyáa éna séna sáwí'a ónááowe siráimba mindáya sáwí'a kwéundayaawe. miráumai aaivimbó kwémaisinkainta mindá sáwí'a kwéiye mináímbá íma seró.
20 keinárawa'a úwoi-kwaasi máyáavo Áánútumo siráinda-aimba anondá íma seró. maarán-áímbá imáyáa oró. sawei-ánáveumba ombá karí'-márámá mairésa sawei-ánáveumba úmaraawana misáwéí-ánáveunko íma maarán-áímbá séna nóra éra kembá mirá kwéumasinkaao íma kwésiye.
21 sawei-ánáveumbo ombá mimbórá-kárí'-márámá mairésa kaer-ánáveumba úmaresa moórávimba úwoi-mayai maésa moórávimba kawe'-máyáí kwémayaamba mindá miwínéímán-iye.
22 Áánútu miráráámbá kwéiye. Áánútuna asirayáné áwáá'o kwésine awánanaaontavena sáwí'o uráan-kwaasimo tínkaminimba miwítí meéyámbá póna ááéma íma tínkamimba timu'maréna ména naaémba tínkaminiye.
23 kentáá ítámarenaya arumbá umásínkáinta póta kweséya ságayan-ayampata méta kwená ó'oran-kawe'-mayai awánanaundayavenaya Áánútu sáwí'o uráan-kwaasi íma ááéma tínkamimba timu'maréna máyáiye.
24 íma Yútaa-kwaasivinkene su'maiya sááyaraivo ó'onkaa-kwaasigwara'a tááyaraiye.

25 miráumai naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Ósíya agaimaréna séna
Áánútu séna íma kesí kwaási-i'a uráan-kwaasiyave'a kesí kwaásiman-owe sé'a ímo
sirumbó tímakaundayave'a sirumbá kwétimune sénaumne.
26 íma kesí kwaásiman-owe siráundava'a máyáawaiyave'a naaémba kesáánimbaa'an-
owe sénaumne Áánútu asirayánkwáráwáí síníye
Ósíya agaimaréna siráiye.
27 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna
Ísarerin-andaraken-kwaasi sáwíva'a ésa nonáámááíraamba umái sáwíva-kwaasi
ménaaovo Áánútu íma amápa'a tiránívo évaka'a sáwí'o umái máyáampinkemba
tiráníye.
28 Ísóigo amáparawai avekáán-umai aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímatuwaniye
agaimaréna siráiye.
29 moóráva'a Áísáya agaimaréna séna
Ísóigo amápar-asirayambo tokáiwaimo sénamo évakarawai íma tínkamonda tiyúwáanasa
mésa iyámpói tinkánááowe siráinkakai Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-
naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesáágwárá'á miráyá úsino
agaimaréna siráiye.

Ísareri-kwaasi Ísun-aaiyavai íma áraire siráan-kwasai.

30 mináínkóná ááimba maarán-áímbán-iye. ó'onkaa-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí
umáímo máyáan-ambo ímo avakáá uráawai Ísu Káráísitin-aai isésa sésa áraire siráamba
póna Áánútu kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye.
31 miwí mirá uráavo Yútaa-kwaasi Áánútu ítámakaiwai sésa Áánútu Mósesimbo
simámakain-amaamba kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo
Áánútu Mósesimbo simámakain-amaankona ááimba íma isésa kwenaúranka'a íma arupí
umái máyáawe.
32-33 Áánútuna ámáámba kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye
siráavo kwenááiyavesa íma áraire siráantavena íma arupí umátínkaraiye Áánútun-aai
aúvái-kwandaaivimba Ísuntavena simái agaimaréna séna
Áánútu séna ísáaro. Sáíyono-naopa'a moórá-ontamba maráúnda pósa minóntánká'á
tísamaima turarésa tanaambá vánááowe. óntantavenamo siráintembo
íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiye
mináímbá agaimaréna siráiye. óntanemo siráimba Ísuntavena siráiye. óntanka'o
tanaambó vaantembá Ísu Káráísitin-aai araaisésa miráumai tanaankáámbá
varáʼnaumai máyáawe.

10

1 maanáímbó simátíménda ísáaro. kesí kwaási Yútaa-kwaasi sáwí'o umáímo
máyáapinkemba Áánútu iyátinkanintavena ávááraumai sirááíma kwétaisa'a
Áánútumpa'a áísaa úmae'a kwéiyune.
2 Yútaa-kwaasi Áánútuna mayáí mayánáe sésa karuwaa'á kwéombanivo Áánútun-
aaigona ááimba íma ísaraamba tuwánaraumne.
3 Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba íma awánésa kampar-
ántávésa árair-amban-iye sésa pósa Áánútuna árair-amba íma kwégwaraawe.
4 ámáámba kwaráúndayavena Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkaniye sésa
Yútaa-kwaasi kwáráan-amba Ísu Káráísiti séna minámbá ánásaivo kesááiyavesa

áraire sewáíyávéna Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaimbanivo Yútaa-kwaasi minámbá íma kwégwaraawe.
5 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya Áánútu arupíya umásinkaniye kwésen-aintavena naaóvá'á Mósesi agaimaréna séna
minámáámbó amápa'o kwaráíyawai
kawe'á umái ménaaowe
siráiye.
6 Áánútun-aaiyavesa árairemo kwésewaimo arupí umátínkáin-aintavena agaimaréna séna
maarán-áímbá íma seró. nááwa kwíyómpa'a irénawa Káráísitimba áí'maena kumíníyo.
7 nááwa pukáan-kwaasi máyáapa'a kuréwa Káráísitimba áí'maena tíníyo. mirán-áímbá íma seró.
8 Áánútun-aai kentirumpimbá egwaa'á kwáyáísa'a kwésewe
agaimaréna siráiye. Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire seró-áímbá kwésimatimundayaawe.
9 mináímbá maarán-áímbán-iye. Ísu kentáási Ísóigoman-iye avora'ó simátime'o kentirunkákémbó sé'o Ísu pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiyemo síyanamo éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu iyátinkaniye.
10 Áánútun-aaiyaveta kesirumpintá áraire kwésundaya kwenaúranka'a arupíya kwéumasinkaintaawe. avora'ó mináímbó kwésimatimundaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaiye.
11 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiye.
12 mináímbá amápa-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútu aúranka'a mimbórái'a kwéontavena siráiye. Áánútu amáparawaira'a kárákwiraiwai éna súwa'naa ínkwáe sésamo simámén-kwaasi anón-kawe'a kwéumatinkaiye.
13 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ísóigontavesa sésa sáwí'o umáímo máyaundavinkemba siráníyone kwésewai amáparawai mirá íníye
agaimaréna siráiye.
14 Áánútu íma máyáiye-aimbo sewáímó ombá súwa'naa uwo íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo ísáawaimo ombá mináíntávésa áraire íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo kosimátíméwasamo ombá mináímbá íma kanaán-umai kwéisaawe.
15 ímo ti'márááwasamo ombá íma kanaán-umai kogwésimatimewe. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
áséi-kwasaimo kosimátíméwai
aamoí kwéumatinkaawe
agaimaréna siráiye.
16 mináséí-kwásáí kwéisesamanivo évakarawai arááíraawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna
Ísóigo kawer-áímbá kosimátimunasaya
mináíntávésa íma áraire kwésewe
agaimaréna siráiye.
17 Ísu Káráísitin-aaimo simátíméwasamo isésamo ombá kanaán-umai áraire kwésewe.
18 Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aai árai'a á'a ísaraawe kwésune. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
amápa'-marava'a kwénaaesa simátímúwana
mináínkó kóyáwé uráiye
agaimaréna siráiye.

19 Yútaa-kwaasi Ísareri-kwaasi mináínkóná ááimba á'a ísaraamba mindá árair-aimban-iye. naaóvá'á Mósesi Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna
Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiyave'a sé'a úwoi-kwaasiman-owe siráamba miwíyávé'a kesí kwaásiman-owe sénaundayave'a áwáá'a kwétiye'a tirunkó sáwí'a umátinkaniye
Áánútu siráiye Mósesi agaimaréna sirówana
20 naaémba Áísáya íma áá'a kwégowana agaimaréna séna Áánútu séna
nóra simáíya Áánútumpa'a ténaumno-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne. Áánútumba agaráásínkáaro-aimba íma kwésewaitopa'a paáruraumne séna
21 Ísareri-kwaasiyavena séna túwa'naa ónaumne sé'a kesópa'a teró símae kwéiyunasa kesáái araaisésa kembá tínaaemba kwéumasuwaawe
Áánútu siráiye Áísáya agaimaréna siráiye.

11

Áánútu Ísareri-kwaasi arumbá kwéumatinkain-kwasai.

1 simátíménda ísáaro. árai'a Áánútu kwená kwaási Yútaa-kwaasi íma ánaaemba umátímakaiye. kemá miwívínkéwáí é'a Ísareri-kwaasi pó'a Ááváramu aísaavutantambo úndawai é'a Pénisamini minándárákéwáímá úne.
2 naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi ítámarena ánaaemba íma umátímakaiye. Íráiyaan-aai agaimakáimba ísaraawe. naaóvá'á Íráiyaa Ísareri-kwaasiyavena í'ái séna Áánútuntavena séna
3 Ísóigoo enáái simátímakaawaivinkemba sáwívarawai tínkamuwasa púwúwasa óntan-taareima tawísíyuwesa entávésamo imáyáamo ésamo póímo tuvú'máímo agaimakáan-taareima tawísíyukaawe. enááimo simátímakaawaivinkemba keyáá máyaunda pósa kenkwárá'á sínkamonaaowe
Íráiyaa súwana
4 Áánútu simámena séna
ímanivo kesí kwaási ménaaontavena sáwívarawai 7,000 kwaasi tátokaunasa kampar-ísóígó áwí'o Páárimba kwenáwí'a íma mósá makáawe
Áánútu simámakaiye.
5 mirámó uráintemba ívékwara'a Áánútu arumbá umátínkáíwaiyavena Yútaa-kwaasivinkemba évakarawai ítámakaisasa máyáawe.
6 miwítí mayáíyávéna íma ítámakaivo arumbá umátinkenayavena ítámakaiye. miwímó kawe'-máyáímó mairáawaina anondá íma ítámakaivo kwemá arumbá umátinkenayavena ítámakaiye.
7 miráumai Ísareri-kwaasi Yútaa-kwaasi Áánútumo kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba avakáá uwááesa owasá amáparawai íma awánaraavo Áánútumo ítámakaiwai évakarawai awánaraawe. Áánútu tááyaraimba táá'a káúnkurain-kwaasiraamba ésa íma ísáawasa évakarawai ísaraawe.
8 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Áánútu séna tívón-kamátinkaumne súwana tívó kwégowasa íma kanaán-umai aaí ísaraamba mirámó uraántemba ívékwara'a mirá kwéowe
agaimaréna siráisana
9 Tévíti agaimaréna séna
toóntávésawe su'mai anón-imayaa ésa sésa kawe'á umáíya máyaumne síyambanivo minímáyáágó kampa'á simátiyuwainasa sáwí'a umái mésa sáwí-meyamba mayánááowe.

10 miwí túramba kavíkurainasaraamba íma awánanaaowe. miwíti umbai-yántáá'á kwaíkwai'a éna íma ánásaniye
Téviti siráiye.
11 mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yútaa-kwaasi kampar-ámbá kwégwaraambanivo naaémba íma mirá ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraanka'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'ó métínkáin-aimba isésa áraire kwésemba Yútaa-kwaasi isésa tirunkó sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe.
12 Yútaa-kwaasi sáwí'a ésa sáwí-amba kwégwaraamba mindáyavesa ó'onkaa-kwaasi kawer-ámbá kwégwaresa kawe'á umái máyáawe. miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kawer-ámbá kwaránááomba sáwívarawai tuwánésa áváráumai kawe'á umái ménaaowe.

ó'onkaa-kwaasi kawer-ámpá'á mégwétinkain-kwasai.

13 íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu kentávéna séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaimba mimbáyáí anóm-bayaiman-iye kwésune.
14 ó'onkaa-kwaasi kwésimatimunda imáyáa é'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi isésa tirumbá sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe-imayaa kwéune. Yútaa-kwaasi mirá íyana Áánútu kawer-ámpá'á métinkanintave'a ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae kwéiyune.
15 Áánútu Yútaa-kwaasi ánaaemba umátímakainka'a ó'onkaa-kwaasi sáwívarawai kwená kwaási-i'a umátínkaraisasa miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Áánútumpa'a tíyana Ísu Káráísitina kwaási-i'a umátinkanimba pukésa usásinaara'naraamba ónááowe.
16 Yútaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. évakarawaimo toómbó ayááímó topámbaimo Áánútumbo ámémba mintómbá mútú'a Áánútundeiman-iye. évakarawaimo sésamo mintáí-ánú'á Áánútundeiman-iye sembá mintáímá amápa'a kwendéímán-iye.
17 moórá-taigo áwí'a órívema kígauva'a kwáyáin-taima mintáiráámbá umái Yútaa-kwaasi máyáawe. Áánútu minórívé-táígó ayáánamai arátuwena úmípakemba áváár-orive-taigo ayáánamai ará'mai máyavusumaraisana ávóiraken-anomba tamandéna anón-uraiye. áváár-orive-taigo ayáánamairaamba kemá ó'onkaa-kwaasiman-owe.
18 mindáyave'a kentúwí'a íma maimaé iyé'a arátukain-ayaanamaiyave'a úwoisamba owatá kesáá anómba úne íma seró. mintáígó asirayámbá kwétimivo keinárawa'a mintáígómbá íma asirayámbá kwéamevo kentúwí'a íma maimaé íyóro.
19 kentúwí'a íma mósá maré'a sé'a Áánútu kentáá máyavusumarinintavena ayáánamai arátukaiye íma seró.
20 maarán-áímbá árair-aimban-iye. Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire siráantavena arátukaisa'a keinárawa'a áraire siráantavena miwí tinondá máyáawe. mindáyave'a íma kentúwí'a mósá máréwana táá'a káína'a kárákwiyoro.
21 Yútaa-kwaasi ayáánamai-uramban-ovo Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire sentávéna arátúwáísasa máyáamba pó'a keinárawa'o mirámó íyanamo éna Áánútu mirá íníye.
22 Áánútu évakarawai arumbá umátinkena évakarawai sáwí-meyamba timínímba imáyáa oró. sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tiména kembá kawe'á kwéumatinkaiye. kawe'ó umátínkáípa'o ímo maí'mai'o íyanamo éna ayáánamaimo arátukaintemba keinárawa'a mirá íníye.

23 Yútaa-kwaasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyanamo éna
Áánútu asirayámbá tokáiwai tiréna ááémo maémáémpa'a mótinkaniye.
24 ó'onkaa-kwaasi áváár-orive-taigo ayáánamairaamba owaná Áánútu arátuwena
kawer-órívé-táívímbá máyavusumakaimba mindá umbaí tairáiye. Yútaa-kwaasi kawer-
órívé-táiráámbá owaná Áánútu minkáwé-táigó ayáánamai arátukaimbanivo ókwara'a
maimaí Yútaa-kwaasi máyavusumaranimba mindá íma umbaí téna kanaán-umai íníye.

Áánútu amáparawai arumbá kwéumatinkain-kwasai.

25 kesí kwaásiyono. kesáá anón-kwaasiya úne sevó sé'a avora'ó simátíménda ísáaro.
Ísareri-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire sembánivo íma mirá úmae iyésa
naaémbo ó'onkaa-kwaasimo Áánútumo ítámakaiwaimo Áánútunopa'o tíyanka'a Ísareri-
kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááowe.
26 miráumai Áánútu Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á
métinkaniye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáiwai Sáíyono-naopa'a paáréna
Yákópo aísaavutantamba uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáníye.
27 sáwí-imayaa maitíyúwáandara'a simáímo tarúmakaunda-aimba paáriniye Áánútu
siráiye
agaimaréna Ísareri-kwaasi Yákópo aísaavutantamba uráawaiyavenawe miwítí anón-
daopa'a áwí'a Sáíyono-naopatavenawe agaimaréna siráiye.
28 Yútaa-kwaasivinkemba sáwívarawai Ísu Káráísitin-aai arááíraamba pósa Áánútuna
namuro-kwáásíráámbá ompínkémbá ó'onkaa-kwaasi kwenáái isé'a áraire siráawe.
Yútaa-kwaasi tíkwá'náma Áánútu simái tarúmakaintavena miwí tísaavutantamba
uráawai kwená kwaási-i'a umái ítámakaiye.
29 Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítámakena kawe'á umátínkaraimba íma ivátiyuwena
ó'on-imayaa íníye.
30 ááéma kemá ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraawasa naaémba Yútaa-kwaasi
mirá uráamba póna ívé'a Áánútu keinárawa'a arumbá kwéumatinkaiye.
31 Yútaa-kwaasi Áánútun-aai arááíraawana keinárawa'o arumbó
kwéumatinkaintemba naaémba miwí arumbá umátinkaniye.
32 amáparawai Áánútun-aai arááísúwana Áánútu séna sáwí'o kwéomba mindágo
tátokaiye séna arumbá umátinkanintavena mináímbá siráiye.

Áánútu áwí'a anómba úmae kwéiyin-kwasai.

33 Áánútu ávááraumai arumbá umátinkena kawer-ímáyáá éna amápa-tantaatavena
imáyáa isaná mirám-baaran-aimbo Áánútunopa'o kwáyáimba íma kanaán-
umaiya kwéisaunanaya mirám-baaram-bayaimo kwémayaimba íma kanaán-umaiya
kwéawanaundayaawe.
34 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma kanaán-umai kwéisaawe. Ísóigomo máyáim-bayai íma
kanaán-umai táásá umai kwémayaawe.
35 moórá-yantaa'a simíya'a kemá anondá tíménoma íma siwáímá póna kwemá ísarena
kwétimiwaiman-iye
agaimaréna siráiye.
36 Áánútu amápa-tantaa'a úmáráísana kwená asirayámbá kwáyáintavena amápa-
tantaa'a kwáyáimba pósa kwenáwí'a mósá maránááontavena amápa-tantaa'a
kwáyáiye. mindáyaveta Áánútumo mayáímó kwémayaimba íma kanaán-umaiya

amápa'a kwéawanasaundayaanivo kítoka'a kwéawanaundayaaniye. kwenáwí'o anómbo úmae kwéiyimba árair-aimban-iye.

12

Áánútuna mayái kwémayaan-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. Áánútu ávááraumai arumbá umátínkáintave'a maarán-áímbá asiramái simátimune. keinárawa'a kentúma Áánútumpa'a kwéame'a kwentávé'a imáyáa kwée'a kwená mayáíyé su'mai kwémayaiyana aamoí umátinkaniye. mirámó é'o é'a kwená imáyáa árai'a mósá maránááowe.

2 marapá-kwáásímó sáwí'o kwéontemba íma mirá é'a Áánútu kwésin-aintave'a owé síyana kentí imáyáa aúnái'a umátinkaina'a aúná-kwaasiraamba umái ménaaowe. mirámó é'o é'a Áánútumbo arááímo kwétain-aimba isé'a Áánútumo aamoimó kwéin-aimba isé'a kawe'-máyái-áímbá isé'a kwená kasenku-ímáyáámó kwéimba isánááowe.

3 Áánútu úwoi súwa'naa uráintave'a maarán-áímbá simátimune. kentúma íma maé iyé'a anón-kwaasiya úne íma seró. Áánútu túwa'naa isa'á íma kwaásiti asirayánká'án-ivo Áánútuna asirayánká'á kwená mayái kwémayaamba mindáyave'a imáyáa é'a kentúma íma maé íyóro.

4 kentúwawaa'a imáyáa oró. tíyayaanko kwená mayái kwémayaisana moórá-morayantaako mirá kwéisata

5 miráumai kesáá sáwíva-kwaasi méta Ísu Káráísitiyeya tarúmai mimbórá-kúwawaa'a ma'mái máyaunanaya

6 Áánútu úwoi súwa'naa isatá moórá-morawaiya kentáási mayái mayánaundayavena Áánútu asirayámbá siménaya Áánútu asirayámbó timénamo kesáái simátíma'mae nááóromo siráinda árair-aimban-iye sé'a mirán-oro.

7 asirayámbó timénamo túwa'naa orómó siráindawai mirán-oro. asirayámbó timénamo kesí aambó agaráátínkáaro siráindawai mirán-oro.

8 asirayámbó timénamo asiramátínkáaro siráindawai mirán-oro. kentí náaindaambo taaímbaimo kwétimewai kawe'á kwéovo mirán-oro. kárákwiraawai kawe'á kwéovo mirán-oro. kawe'ó kwéumatinkaawai aamoí kwéiyapakemba mirán-oro.

9 moórá-morawaivimbo tirumbó kwétimemba íma kampa'á síyamba árai'a tirumbá tíméro. sáwí-mayai tínaaemba umáme'a kawe'-máyái tátoraaro.

10 Ísu Káráístina kwaási ontávé'a mimbórá-ákúnkáání'a é'a pó'a moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a moórá-morawai túwí'a mósá máráamba karuwaa'á é'a máéro.

11 Ísóigompa'a imáyáa kwée'a íma tívón-káína'a tiyáántán-kwimai Ísóigona mayái karuwaa'á oró.

12 Ísu Káráísitimo kumínintave'o amu'maré'o máyáamba tirunkó aamoí ínana umbai-yántáá'ó kentópa'o kwáyáimba íma imáyáa é'a asiramái mé'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándáaro.

13 Áánútuna kwaási ímo toómbó makéwai túwa'naa e'a namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá tíméro.

14 sáwí'o umátínkáawaiyava'a Áánútuntave'a sáwí'a umátinkaao íma sé'a kawe'á umátinkaao seró.

15 aamoimó kwéowaise kegwárá'á aamoí oró. ivi'ó kwétaawaise kegwárá'á ivi'á taaró.

16 mimbórá-ímáyáá umái mé'a anón-kwaasiya úne íma sé'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a máyáaro. kesáváí-ímáyáámó ombá keyáá kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne íma seró.

17 sáwí'o umátínkarewa'o é'a anondá íma mirá umátínkáaro. kwaási túranka'a kaweré su'mai umái máéro.
18 amáparawaivimba paru umái ménae sé'a tiyáántán-kwimai miráumai máéro.
19 sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma mirá é'a méwana Áánútu anondá sáwí-meyamba timíníye. mindáyavena Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ísóigo séna sáwí'o íyawaina anondá-meyamba timénaunda mindá kendéímán-iye. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne siráiye
agaimaréna siráiye.
20 mináímbá imáyáa é'a maarán-oro. Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
namuro-kwáásímó tááimo kwétinkaimbo é'a toómbá tíméro. namuro-kwáásímó nontávénamo kwétinkaimbo é'a tíméro. mirámó íyasamo ésa sáwí'o umátínkáantavesa tigaemá íníye
agaimaréna siráiye.
21 sáwí'o kwéowaina ááimba íma usáyaaitanivo kentí kawe'-máyáígó sáwí-mayaigomba usáyaaitaino.

13

kárákwiraan-kwasai tísamaivimba áíkwiyon-kwasai.

1 amáparawai marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánútumo asirayámbó ímo tímakainkakai íma kárákwiyi-mayai mairáasino. Áánútu miráumaimo kárákwiraawai usásintinkaraiye.
2 marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi Áánútu usásintinkaimba pó'a miwí táái isé'a íma arááíséro. araaisíyambo é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba mayánááowe.
3 kawe'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasiyavena íma táá'a kaisasá sáwí'o kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasi táároi kwéinkaisewe. kárákwiraan-anon-kwaasi táároi íma inkaisénáemo sé'o é'a kaweré su'mai íyasa aamoí umátinkanaaowe.
4 kárákwiraan-anon-kwaasi túwa'naa íya'a kawe'á umái ménaaontavena Áánútu miwímá usásintinkaraiye. sáwí'o é'o é'a miwí táái inkaíséro. asirayámbá tokáamba pósa sáwí'o íyawai sáwí-meyamba timénááovo inkaíséro. Áánútu usásintinkaraimba pósa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timénááowe.
5 mindáyave'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro. Áánútu áwáá'a síníyeyavaiye su'mai ímanivo arupí-aintave'a kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiyoro.
6 miwí mirám-báyáímó kwémayaamba mirám-báyái mayánááontavena Áánútu usásintinkaraimba pó'a táákísi
7 ó'on-o'on-takisi orómó síya'a arupí umái mirá é'a anón-kwaasi túwí'a mósá márááro.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

8 óntambo tímakaiya'a amatááma íma maé'a ááéma tíméro. moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó ombá Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.
9 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko séna aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaare íma oró. tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. túran-anda íma oró. mirám-baaran-amaankona ááimba maarán-iye.
kesáváí-ímáyáámó ontembá
kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró.

10 miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowai íma sáwí'a umátinkanaaowe. miwítí kwaásivimba tirumbá kwétimewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.
11 Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa sáwíyanka'a tína'a Ísumo kumínín-kanaamo ímo imáyáamo ontembá íma é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire siráundarata Áánútumo siránín-kanaa sáwíyanka'a tínímba póta máyaundaya ívé'a minkánáá sáwíyanka'a tíníye.
12 marapá'ó túnkain-ayampa'o máyáamba kwéanasaimba pó'a sáwíyanka'a kwíyómpa'a ságayan-ayampa'a ménaaovo mindáyave'a sáwí-mayai tínaaemba umáme'a tiyáántán-kwimai kawe'-máyáí maé'a máéro.
13 ságayan-ayampataamo máyaunda-kwaasiyaamo kwéundantenta mirá kwée'a kawe'á umái máéro. íma torupamái mé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á oró. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma kwée'a aaisané íma kwése'a kawe'-máyáímó kwémayaantave'a kentirunkó íma simái sáwí'a umátínkáaro.
14 sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o kwéomba íma owé sé'a tínaaemba umáme'a Ísóigo Ísu Káráísitintave'a sé'a kentáárá'á kárákwiyuwo seró.

14

kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'a oró-kwásái.

1 maísáaro. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo asiramáímo kwégwaraawaiyave'a íma tiyuwé'a keséya máéro sé'a miwítí ó'on-o'on-imayaayave'a íma aaisambá simái taaínaaro.
2 Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésewaivinkemba évakarawai sésa amápa-tomba kwénaundaya kanaá kwéiye sewasá évakarawai Áánútuna aampa'ó ímo asiramáímo kwégwaraawai sésa kígauvaken-tone su'mai néta pói-ama'a íya nánaumne sewasá
3 amápa-tombo kwénaawai pói-ama'o ímo kwénaawaiyavesa íma simái sáwí'a umátínkáaro. kwenááiyavesa áraire kwésesa pói-ama'a kwénaawaiyavena Áánútu séna kesí kwaásiman-owe siráimba pósa kígauvaken-tone su'mai kwénaawai pói-ama'o kwénaawaiyavesa sáwí'a kwéowe íma seró.
4 moóráwaina mayáí-kwáásígóntávé'a sáwí'a óne íma seró. íma keinárawa'nein-ivo kwená anón-kwaasigondei póna kweyááríka'a séna kawe'-máyáí maé sáwí-mayai maé kwéone kwená anón-kwaasigo kwésiye. Ísóigo kanaán-umai áwa'naa ínímba póna kawe'-máyáí kwémaena asiramái méniye.
5 évakarawai moóra-mora-tawaiyavesa sésa anóm-bono'o sií-táwain-ivo amápa-tawai úwoi-kanaaman-iye sewasá évakarawai sésa amápa-tawai mimbóra-táwairaani'an-iye kwésewe. amáparawai imáyáa ésa moóra-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro. évakarawai moóra-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináímbá mirán-oro.
6 évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa moóra-tawaiyavesa anón-tawaiman-iye sewasá évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa toómbá Áánútunopa'a súwi simái kwénaawe. évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa évaka-tontavesa íma nánaumne sésa kwénaan-tontavesa Áánútumpa'a súwi kwésewe.
7 métaamo puwónaundayaawe íma kendéíyáánivo Áánútundein-iye.
8 máyaundaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta máyaunda póta púwóndaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta puwónaumne. máyaundayaawe puwónaundayaawe Ísóigondei-ita kwéune.
9 Ísu Káráísiti pukáan-kwaasirare úwoimo súvamaimo máyaunda-kwaasirataawe kárákwiyinintavena pukéna usásinkaiye.

10 mindáyave'a imáyáa é'a Ísu Káráisitina kwaási ontávé'a moórá-morawaiti mayáí awáné'a sáwí-mayaiman-iye íma sé'a íma simái sáwí'a umátínkáaro. Áánútu amáparawai máyáawaina ááimba tísaa ínínka'a Áánútu aúranka'a amáparawaiya máyaundayavenaya póna sísaa ínintave'a mindáyave'a kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'o oró.
11 mináíntávéna Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ísóigo séna máyaundayave'a sé'a kesúranka'a amáparawai kívairesa kesí imáyáa mósá marésa avora'á sésa árai'a emá Áánútuma óne sénááowe Áánútu siráiye agaimaréna siráiye.
12 miráumai minkánáámó tínímba Áánútu aúranka'a amáparawaiya kesáámó máyaundawaina ááinta simámenaundayaawe.

kentáási mayáígóná aambá kawer-áné su'mai awánésa íma sáwí-amba kwaráígwáe siráin-kwasai.
13 mindáyaveta imáyáa kwéeta moórá-morawaiti mayáí awánéta sáwí-mayaiman-iye íma séta maarán-ímáyáá éta kesí kwaási kesí mayáí awánésa sáwí'a ónáe seváínivo kaweré su'mai ónáe séta mirá ónaundayaawe.
14 Ísóigo Ísuwe tarúmai máyaunda pó'a maarán-áímbá árair-aimba iyé-áímbá ísaraumne. amápa-tomba kwáyáimba íma sáwí'a isasá náíyanamo éna íma sáwí'a umátinkanivo kampa'ó sésamo naananá sáwí'a umásinkaniye sésamo náíyanamo éna sáwí'a umátinkaniye.
15 évakarawaimo mintómbá íma nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa mináímbó sewáí tuwánésa mintómbó náíyantavesa sáwí-amba kwaránááowe. mirámó kwéomba sáwí'a é'a tirumbá íma kwétimewe. mirán-tómbó kwénaamba miwíyáváíyé séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro.
16 kawe-tántáá'án-iye sé'o kwéomba évakarawai tuwánésa simái sáwí'a umásínkáavo sé'a kárákwiyoro.
17 Áánútu kentáárá'á kárákwiraimba mirám-baaran-tone noné naawasá íma naawasamó kwéomba ímanivo Áánútu kentáárá'á kárákwiraimba maará kwéiye. kwenaúranka'a arupí umái paru umái máyaunanaya Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isana sirunkóyá aamoí kwéiye.
18 mirámó kwéomba Ísu Káráísitina mayáí kwémayaawana Áánútu aamoí kwéumatinkaisasa tuwánésa sésa kawe'á kwéowe kwésewe.
19 mindáyaveta imáyáa éta paru umái méta moórá-morawai asirayámbá timénáe séta siyáántán-kwimaiya mayáíyá máyáano.
20 évakarawaimo kampa'ó sésamo mintómbá naananayá sáwí'a umásinkaniye sewa'ó ombá mintómbá nánáe sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba kwáráavainivo kárákwiyoro. Áánútumo kentirumpimbó kwémayaim-bayaigomba sáwí'a iváínivo kárákwiyoro. amápa-tombo naambá mindá kanaán-ivo évaka-tombo kwénaambo tuwánésa sáwí-amba kwáráamba sáwí'a umátinkaamba mindá sáwí'an-iye.
21 póí-amare ándá-aran-done ó'on-o'on-tone kwénaundamo suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a miwíyávé'a imáyáa é'a mintómbó kwénaamba ivátiyuwe'a mirámó ombá kawe'á kwéowe.
22 mintántáátávé'o imáyáamo kwéomba Áánútune su'mai simáméro. ken-tirumpinkén-ímáyáánéímó kwéomba íma sáwí'a kwéune kwésevo kentirunkó kawe'á iní'a kwéowe.
23 évaka-tontave'a kaer-ímáyáá toké'a nánaum. íya nánaumno kwésewai ken-tirumpinkén-ímáyáágó íma naaó kwésina'o né'o é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a ónááowe. kentirumpinkén-ímáyáágó kawe'án-iye ímo kwésisasamo mirámó ombá sáwí'a kwéowe.

15

Ísumo ímo kwesáváí-ímáyáámó uráintemba mirá oró-kwásái.

1 kesáá Áánútuna aampa'á asiramáíya kwégwaraundawaiya Áánútuna aampa'ó ímo
asiramáímo kwégwaraawai túwa'naa ono. siráámo tainí'o kwéundayaawe su'mai íma
imáyáa éta
2 kentáási egwaa'ó máyáawai Áánútuna aampa'á asirámae kónáaontaveta
miwíyáváígwárá'á imáyáa éta túwa'naa ono.
3 Ísu Káráísiti íma kwesáváí-ímáyáá éna kwaásiyavena imáyáa uráiye. mindáyavena
naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Káráísiti Áánútuntavena séna
simái sáwí'o umánkaraawai pósa kembá
sáwí'a umásínkaraawe siráiye
agaimaréna siráiye.
4 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimakáamba maarán-áíntávésa agaimakáawe.
súwa'naa ínanaya íma ááéma sívón-káínata Áánútun-aaiyaveta asiramái imáyáa
kwéeta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. mindáyavesa aúváíma
agaimakáawe.
5 íma tívón-káína'a asiramái máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-iye. Ísu Káráísitimo
máyáintemba miráumai mé'a keinárawapimba mimbórá-ímáyáá oró séna Áánútu
kwétuwa'naa-isa'a
6 pó'a mimbórá-ímáyáá kwée'a mimbórá-áímbá kwése'a Áánútu áwí'a Ísóigo Ísu
Káráísiti avowa áwí'a mósá máráamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Ísu Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye túwa'naa uráin-kwasai.

7 Ísu Káráísitimo keinárawatavenamo aamoí kwéintemba keinárawapimba moóra-
morawaiyave'a aamoí kwée'a mirámó kwéowana Áánútu áwí'a anómba kwéiye.
8 naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasiya síkwá'náyavenaya simái asirámarowana
Áánútumo siráintembo ínintavena minásíráyán-áímbó paárinintavena Ísu Káráísiti
kumbéna Yútaa-kwaasi túwa'naa úwasa
9 ó'onkaa-kwaasi sésa Áánútu arumbá umásínkáísata kwenáwí'a mósá maráúmne
sénáaontavena Ísu Káráísiti kunkáiye. mináíntávéna Áánútun-aai aúváívimba
agaimaréna séna
ó'onkaa-kwaasivimba máyaunda enáwí'a mósá maré'a monor-ímó kwésunda enáwí'a
mósá kwémaraumne
agaimaréna súwana
10 moóráva'a agaimaréna séna
ó'onkaa-kwaasiyono. Áánútumo ítámakaiwaiye tirunkógwárá'á aamoí íno
agaimaréna súwana
11 moóráva'a agaimaréna séna
ó'onkaa-kwaasiyono. Ísóigo áwí'a mósá máráaro. amáparawaise kwenáwí'a mósá
máráaro
agaimaréna súwana
12 Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna
Tévíti avowa áwí'a Yési kwenándárakemba moóráwai paárínana ó'onkaa-kwaasira'o
kárákwiyinintavena Áánútu usásinankainasa kwembá amu'marésa ménaaowe
agaimaréna Ísu Káráísitintavena siráiye.

13 kwesé ménaaomba amu'maré'a máéro séna Áánútu kwétuwa'naa-iye. kwesé aráápamai máyáantavena paru umátinkena tirumbá kawe'á umátínkáísana kwena-mankó asiramátínkáva'a kwéiyisa'a kwesémó ménaaomba amu'maré'a máyáamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Áánútuna mayáí kwémayaundayavai aamoí kwéune siráin-kwasai.

14 kesí kwaásiyono. imáyáamo kwéunda-aimbo simátíménda ísáaro. kawe-kwáásí-úramba pó'a kawer-ámbó kwégwaraan-aimba amápa'a isé'a kanaán-umai kwéagaraatinkaawe. keinárawatave'a mirán-ímáyáá kwéune.

15-16 maanáúváívímbá évakar-aimba asiramái simátimunda mináímbá imáyáa ónááontavena íma sáá'a kwégaisa'a súne. ó'onkaa-kwaasivimba Ísu Káráísitina mayáí mayánaundayavena Áánútu si'mákaimba póna íma sáá'a kwégaisa'a asiramái maanáúváívímbá simátimune. Áánútuntave'a sé'a maanó'ónkáá-kwáásí ená kwaási owaná enamankó ená kwaási-i'a umátínkaraiye senaná Áánútu aamoí íníntave'a kenáái áséi-kwasai kwésimatimune.

17 Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútuna mayáí kwémayaundayave'a aamoí kwéune.

18 Ísu Káráísiti asirayán-ímáyáá símísa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire sénááontave'a mayáí miwívímbá mairáunda mináímbá íma sáá'a káína'a pó'a simátíménda ísáaro. aaí kwésimatime'a mayáí kwémayaunda

19 Áánútun-amanko asirayámbá kwésimisa'a ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-naopakemba ó'on-o'on-daopa'a kwénaae'a Káráísitin-aai áséi-kwasai simátíma'mae'a iyé'a Írírikamu-marava'a kuráumne.

20 kemá sé'a naaó'-nao'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-daopa'a áséi-kwasai kosimátimenae. kosimátímakaan-kwaasivimba íma kosimátimenaumpo ó'on-daopimpa'a kosimátíma'mae'a naaónaumne sé'a mináséí-kwásáí ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátímakaumne.

21 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba mirán-áímbá agaimaréna séna

ímo simátíméwasamo ísaraawai naaémba Áánútuna aambá awánanaaowe. ímo ísaraawai naaémba

Áánútun-aai isánááowe

agaimaréna siráimba pó'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátímakaumne.

Árómáa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

22 ímo ísaraan-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimundara'a kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda simátimunda-mayaigo sáwívaka'a kembá tátokaiye.

23 kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda sáwívar-ima maisuwé'a íma kanaán-umai kwégundayave'a ívé'a maandáópímpá'á kesí mayáí ánásasuwe'a

24 kentópa'a kónáe-imayaa kwéune. Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaópa'a kotuwáné'a komáyáana'a súwa'naa íya'a Sépéni-marava'a kónaumne.

25 aiva'á Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna kwaási kotúwa'naa ónaumne.

26 Áánútuna kwaási Másétóniyaa-maravakewaiye Ákáyaa-maravakewaiye sésa ayawaí taisasá Áánútuna kwaási Yérúsaremu-naopakewai toómbá íma makáawai túwa'naa ónáe sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremuva'a kwé'a mátimenaumne.

27 miwítí imáyáavinkembo mirámó kwéomba mindá kawe'án-iye. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aai kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yútaa-kwaasi toómbá íma makáawai kwétimemba mindá kawe'á kwéovo mirán-oro.

28 torupámakaan-ontamba maimaé'a kweéme'a amáparawai mátímatuwe'a
Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sépéni-marava'a
koónaumne.
29 kentí naaópa'a komáyáanana Ísu Káráísiti ávááraumai kawe'á umátinkaniye-
imayaa kwéune.
30 kesí kwaásiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a Áánútun-amanko
arumbá kwéumasinkaintave'a imáyáa é'a asiramái simátime'a sé'a Áánútumpa'a
námúnaa kwésumpo keinárawakwara'a súwa'naa umai asiramái námúnaa seró
kwésune.
31 Yérúsaremu-naopa'a kónaunda Yútiyaa-ayampaken-Yutaa-kwaasi Ísu Káráísitin-
aaiyavesa íma áraire kwésewai sínkamovo sé'a súwa'naa umai námúnaa seró. mivá'á
Áánútuna kwaási máyáawai túwa'naa on-óntántávésa aamoí ónááontave'a námúnaa
seró.
32 mimbáyáí ánásasuwaanana Áánútumo owémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a
kweéme'a kotuwáné'a aúnái'a umái ménaumne.
33 Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya keinárawate máyáiye sé'a námúnaa kwésunda
árair-aimban-iye.

16

kawe'á umái máéro siráin-kwasai.

1 moórá-ininko áwí'a Vípi kesímánaakaanta éna Áánútuna kwaási Sénkíriyaa-
naopakewai kwétuwa'naa-isa'a kwenáái simátimune.
2 keinárawate kwesé Ísóigona kwaási ontávé'a kentópa'o kwínímba aamoí
umánke'a keséya maiyó sé'a évaka-tantaa'o kwempímbó ímo kwáyáinda áwa'naa
oro. sáwívarawai túwa'naa ena kenkwárá'á súwa'naa intávé'a pó'a áwa'naa oro.
3 moórá-ininko áwí'a Párísiraawe awaikó áwí'a Ákwíraawe kawe'á umái máékaiyo
kwésimatimune. mindáraiye kewé Ísu Káráísitina mayáíyá kwémayaumne.
4 ááéma sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai súwa'naa uráaya'a aamoí
kwéumatinkaumne. kewé su'mai ímanivo ó'onkaa-kwaasi ó'on-o'om-baravakewai
Áánútuna kwaásigwara'a aamoí kwéumatinkaawe.
5 mindáraiti naaúmpa'a Áánútuna imáyáa ésa torupamái kwémaewaiyave'a kawe'á
umái máéro kwésimatimune.
moóráwai áwí'a Épinitasi kwemá kesí kwaási-i'a kwéintave'a kawe'á umái maiyó
kwésimamune. kwemá Ésiyaa-maravakewai aiva'á Ísu Káráísitin-aaiyavena áraire
siráiwaiman-iye.
6 moórá-ininko áwí'a Máríyaantave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá
keinárawatavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiye.
7 kae'á Yútaa-kwaasi túwí'a Ádónaikasiye Yúníyasinteyave'a kawe'á umái máékaiyo
kwésimatimune. kemá Ísu Káráísitin-aaiyave'a íma áraire siráundara'a áraire
siráayawai Ísuna aantá-kwaasiyomba minkáé'nárai tuwánaraan-kwaasirai ésarai ááéma
kesé ándáma uráaiye.
8 moóráwai Ámpíríyetasintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesí
kwaási-i'a éna Ísóigoe tarúmai máyáiye.
9 moórá Épáanintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesé Ísu
Káráísitina mayáí kwémayaiye. moóráwai kesí kwaási-i'a iwáímá áwí'a Sítékisintave'a
kawe'á umái maiyó kwésimamune.

10 moóráwai Ápérísi Ísu Káráísitina aampa'á asiramái kwégwaraiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune. Árísítopurasina akúntávé'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.
11 moórá Yútaa-kwaasigo áwí'a Érótiyoninteyave'a Násísáasina akúmbá Ísu Káráísitina kwaásiyeyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.
12 moóráwai Táráívinae moóráwai Táráívosiye mindárai Ísóigona mayáí kwémayaayawaiyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune. moóráwai Pésísi Ísóigo Ísuntavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiwaintave'a kawe'á umái maiyó kwésimamune.
13 moóráwai Árúvusi Ísu Káráísitina mayáímó kwémaenamo usáyaaitaraiwainte anówa kesinóraamba uráin-ininkoteyave'a kawe'á umái máékaiyo kwésimatimune.
14 évakarawai túwí'a Ásínkiritasiye Vírígonowe Émísiye Pátáropasiye Émásiye miwísé Ísóigona kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.
15 évakarawai túwí'a Vírórógasiye Yúriyaawe Nériyasiye kwenámáánaakowe Órímpasiye miwísé Áánútuna kwaási máyáawaiyave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.
16 keinárawapimba moórá-morawaiti imáyáa kwée'a tiyáámba tíméro. Ísu Káráísitina kwaási amáparawai keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro kwésimatimewe.
17 kesí kwaásiyono. maarán-áímbá asiramái simátimune. évakarawai simátímakaunda-aimba íma kwa'mái sésa kampar-áímbá kwésimatimewasa isésa taaínkaar-esa évakarawai kawer-ámbá tuwésa sáwí-ampa'a kwégowe. kárákwiye'a mirán-kwáásí tínaaemba umátíméro.
18 mirán-kwáásí kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina mayáí íma kwémaesa sáwí-imayaayavesa tirááíyavaimo om-báyáí kwémaesa kampa'á simátiyuwanae sésa kwaasái kwésimatimesa simái tirumbá kwéairaraawasa ímo kawe'ó umáímo aaimó ísáawai minkámpár-áíntávésa áraire kwésewe.
19 keinárawa'o áséi-kwasaimo asiramáímo taagwiyávón-aimba amáparawai kwéisaantave'a imáyáa é'a aamoí kwéumatinkaumne. kawe'-máyáíyávé'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-mayaiyave'a íma imáyáa kwéomba mindá sirááíma kwétaiye.
20 Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya túwa'naa ína'a sáwíyanka'a Sáátáánigomba usáyaaitanaaowe. kentáásí Ísóigo Ísu úwoi túwa'naa úmae íyíntave'a námúnaa kwésune.
21 kesé mayáí kwémayaiwai áwí'a Tímóti kawe'á umái máéro kwésimatimiye. évaka-Yutaa-kwaasi túwí'a Árúsiyasiye Yésónowe Sósipataawe kawe'á umái máéro kwésimatimewe.
22 kemá Tétíyasi Póro sin-áímbá maanáúvái kwéagaye'a keináraware kesé Ísóigona kwaási úndayave'a kawe'á umái máéro kwésimatimune.
23 moóráwai áwí'a Káyási kawe'á umái máéro kwésimatimiye. kwená naaúmpa'a kwégwaunasa Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi mindáúmpá'á torupamái kwémaewe. moóráwai áwí'a Érásátasi kwená naaópakewaiti óntanka'a kárákwiraiwai kawe'á umái máéro kwésimatimiye. moóráwai áwí'a Kótasi Áánútuna kwaásigo kawe'á umái máéro kwésimatimiye.
[
24 kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úmae íyímba árair-aimban-iye sé'a námúnaa kwésune.]
25 Áánútu áwí'a anómba úmae íyóno. Ísu Káráísitin-aai áséi-aimba kwésimatimun-aimba ísare'a áraire kwésemba póna Áánútu kanaán-umai asiramátínkáimba pó'a kwenááiyave'a asirayán-ímáyáá kwéowe. naaóvá'á Áánútu mináséí-kwásái aúpá'á

makówasa kentáá síkwá'náwe miwí tísaavutantamba uráawaiye mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

26 Áánútun-aai simátímakaawai mináímbá agaimakáawe. Áánútu maí'mai'a kwéiwai ívé'a paáriniye kwésimba pósa amápa'-maravaken-kwaasi mináínkóná ááimba isánááowe. mináíntávésa áraire sésa taagwiyavónááontavena mináínkóná ááimba paáruraiye.

27 Ísu Káráísitimo uráintaveta Áánútu áwí'a anómba úmaeta kwéiyune. Áánútu mimbórá-Ísóígó ména kweyáá amápa-tantaatavena ísaraiwai kwenáwí'a anómba úmaeta kwéiyundaya árair-aimban-iye.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

1 Kórínti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai ava'moraé-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Évésasi-naopa'a ména maanáímbá agaimái Kórínti-naoraa-kwaasi mátímakaiye. Kórínti-naopa'a anón-daopa'a Ákáyaa-marava'a kwáyon-daopa'a Kíríki-kwaasi sáwíva'a máyówasa évaka-Yutaa-kwaasigwara'a máyáapa'an-iye. ááéma Póro Ísun-aai kosimátíma'mae iyúwasa Ísuna aampa'á kwégwesa mésa naaémba taaínkaa'a ésa sáwí'a umái máúwana Póro mináímbá iséna maanáímbá agaimái tuwówasa mátímakaawe.

1 kemá Póro maanáímbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kembá aantá-kwaasi-i'a umái ításinkena séna Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. kentáási kwaási áwí'a Sósénisintave'a súnana maanáúváímá kwéagayaiye.

2 Áánútuna kwaási Kórínti-naopa'a máyáawai ísáaro. Áánútu kwendéí-í'a umátínkaraisa'a Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawai ísáaro. amápa'-maravakewai Ísóigo Ísu Káráísitimpa'a námúnaa kwésewaiye keináraware Áánútu ítátinkaraiye. Káráísiti miwírá'á kárákwiraiwai éna kentáárákwárá'á kárákwiraiye.

3 Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

4 keinárawatave'a ísámai aasiyaasí Áánútumpa'a súwi kwésune. Áánútu Ísu Káráísitina mayáíyávéna imáyáa éna kwétuwa'naa-imba mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

5 Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantavena Áánútu kawe'ó umátínkáimba keinárawapimba anómba uráintave'a pó'a kwenáái isé'a kawe'á umái kwésimatimewe.

6 Ísu Káráísitin-aai simátímakaunata tirumpimbá tátoke'a asiramái mé'a pó'a kwenáái kawe'á umái kwésimatime'a

7 Ísóigo Ísu Káráísitimo marapá'ó kumínímba amu'maré'a máyáamba Áánútun-amanko kwétimin-asirayamba maimái tátokaawe.

8 asiramátínkáva'a iyínana póna naaén-kanaamo Ísóigo Ísu Káráísitimo kumínín-kanaa tínana kempímbá sáwí-aimba íma kwéniye.

9 Áánútu sintení'o kwéena kwenáániniko kentáási Ísóigo Ísu Káráísitinte tarútinkaindayavena tááyaraimba sintení'o kwéiwai póna mirá uráiye.

taaín-taimba uráan-kwasai.

10 kesí kwaásiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráísitina asirayámbá símakaintave'a asiramái kwésimatimune. mimbórá-áímbá sé'a íma taaínkaari'a é'a mimbóravímbá mé'a mimbórá-ímáyáá é'a mimbórá-máyái máyáaro.

11 keinárawatopakemba moórá-ininko áwí'a Kórówina akúmpákén-kwáási évakarawai tasimásimesa sésa keíyái aaisan-áímbá kwésesa taaínkaar-umai máyáawe tasimásimakaawe.

12 mináísán-áínkóná ááimba évakarawai sé'a Póro kentáási anónda'an-iye sewa'á évakarawai sé'a Ápórosi kentáási anónda'an-iye sewa'á évakarawai sé'a Pítaa kentáási anónda'an-iye sewa'á évakarawai sé'a Ísu Káráísiti kentáási anónda'an-iye kwésewe.

13 Ísu Káráísiti mimbóráwái anónda'a máyáivo íma taaínkaa'a umái máéro. kemá Póro íma keinárawatave'a imáyáa é'a taaira'á pukáumne. íma kentávé'a ísámai nombá pékaavo Ísuntave'a ísámai nombá pékaawe.

14-15 évakarawai sé'a Póro kentáási anóni'a índayavena nombá pésinkaraiye sevó sé'a sáwívarawai íma nombá pétinkaraunda mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. keinárawapinkemba íma sáwívarawaiman-ivo kae-kwáási túwí'a Kárísipasiye Káyásiye minkáé'náraiye su'mai nombá pétinke'a sáwívarawaimo ímo pétinkaraundayave'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

16 ánivo moóráwai áwí'a Sétevanasiye kwená akúné nombá pétinke'a imáyáa é'a á'owima íma pétinkaraumne.

17 Ísu Káráísiti íma simásimena séna nombá pétinkamae naauwó íma simásímakaivo áséi-kwasai simátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Ísu Káráísiti taaira'á pukáin-ainkona ááimba íma ísáavo sé'a Káráísitin-aai avora'á kwésimatime'a kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áímbá íma sé'a tavisí-áímbá íma kwésimatime'a avora'á Káráísitin-aai kwésimatimune.

Ísumo pukáimba Áánútuna asirayánkómán-iye kwaasái.

18 sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawai Ísu Káráísitimo kwaásiyavenamo imáyáa éna pukáin-aintavesa sésa úwoi-aimban-iye kwésevo Áánútunopa'o kwégon-amba kwégwaraundawaiya mináíntávéta séta Áánútu kwésuwa'naa in-ásíráyámbá iyéyá kwésune.

19 sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawaiyavena Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
marapá-kwáási kawer-ímáyáámán-iye kwésen-imayaa ánásasuwe'a ó'on-o'on-imayaagwara-kwaasiti imáyáa maitiyuwánaumne
agaimaréna siráiye.

20 marapá-tántáátávésa kawer-ímáyáá kwéowaiyavena Áánútu séna minímáyáá úwoisan-tantaa'an-iye siráiye. kawer-ímáyáágwáráwái íma aiva'á kwíyasa pósa ámáámbo ísaraawai íma aiva'á kwíyasa pósa marapá-tántáátávésa kwaasái símae kwénaaowai íma aiva'á kónááowe.

21 Áánútu kawer-ímáyáá éna séna marapá-kwáási miwíti kawer-ímáyáávínkémbá íma kanaán-umai kesí ááimba suwánanaaowe súmbanivo imáyáa éna séna kesááiyavesa áraire síyawai sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne Áánútu súwata mináséí-kwásáí kwésimatimunasaya évakarawai úwoi-aimban-iye kwésewe.

22 Yútaa-kwaasi sésa ímo awánaanda-i'o inatá Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraireya sénaumne sewasá Kíríki-kwaasi kawer-ímáyáámán-iye kwésen-imayaa kwéavakaa-ombanivo

23 kesáá Ísu Káráísitimo kentááyávénamo imáyáamo énamo pukáin-ainta kwésimatimunasaya Yútaa-kwaasi mináímbá isésa Ísu Káráísitin-aai tínaaemba kwéumamewasa Kíríki-kwaasi mináímbá Áánútuna kawer-ímáyáávínkén-áímbá isésa úwoi-aimban-iye kwésewata

24 Yútaa-kwaasivinkene ó'onkaa-kwaasivinkene Áánútu ításinkaraiwaiya séta Áánútuna kawer-ímáyáávínkémbá Ísu Káráísiti pukáisana Áánútuna asirayánkó sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaintaawe.

25 marapá-kwáási sésa Áánútuna imáyáa úwoi-imayaaman-iye kwésen-imayaao kawer-ímáyááó póna kwaásiti kawer-ímáyááómbá usáyaaitaraiye. kwaási sésa Áánútu aamoisayámbá iyémó kwésen-aamoisayanko kwaásiti asirayámbá usáyaaitaraiye.

26 kesí kwaásiyono. Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkaronka'a máyówaina ááimba imáyáa oro. keinárawapimba marapá-kwáási túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáási íma sáwíva'a máémba moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáási túranka'a asir-

ayán-kwáási íma sáwíva'a máémba moórá-mora-umai mé'a marapá-kwáási túranka'a túwí'o kwáyon-kwaasi sáwíva'a íma máémba moórá-mora-umai méraawe.
27 marapá-kwáási sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákén-káwér-ímáyáágwárá-kwáási Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáási kawer-ímáyáá úwoisamban-iye sénááontavena Áánútu mirán-kwáási ítátinkaraiye. marapá-kwáási sésa aamoisayán-kwáásímán-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákén-ásíráyánkwárá-kwáási Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáási asirayámbá úwoisamban-iye sénááontavena Áánútu mirán-kwáási ítátinkaraiye.
28 marapá-kwáási sésa úwoi-kwaasiman-owe sésa simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye ímo méraawaiye Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkaraiye. marapá-kwáási sésa anón-kwaasiman-owe kwésen-kwaasi ánásanaaontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye.
29 Áánútu aúranka'a miwí kentúwí'a íma mósá maránááontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye.
30 Áánútu Ísu Káráísitinte tarútinkaraisa'a máyáawana póna Ísu Káráísiti kentáási kawer-ímáyááóná ááini'a Áánútu umánkaraiye. Ísu Káráísiti pukáintavena Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásinkenaya kwená kwaási-i'a umásinkenaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta maisiyuwéna siráisata máyaumne.
31 mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
moóráwaimo kesúwí'o mósá maránáe sénamo éna
íma mirá éna Ísóigo áwí'a mósá maráíno
agaimaréna siráiye.

2

Ísu taaira'á pukáin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. kentópa'o komé'a Áánútun-aai paárurain-aimba kosimátimewandara'a kesúwí'a maé iyígwáe-aimba íma simátime'a Áánútun-aai avora'á simátímakaumne.
2 ááéma imáyáa é'a sé'a kentópa'a komáénda íma mirám-baaran-tantaakona imáyáa é'a simátime'a Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a kentááyáváíyé séna taaira'á pukáin-aine su'mai imáyáa é'a kosimátimenaumne sé'a
3 kentópa'a komáéwandara'a sáá'a kwégowa'a tavaravamá kwéuwa'a aamoisayán-kwáási mé'a
4-5 aaimó simátimewandara'a Áánútun-aaiyavesamo áraire síyawaina ááimba íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkémbán-ivo Áánútuna asirayámpínkémbán-iye sé'a simátime'a Áánútun-amankona mayáíyé asirayáné agaráátinkááwána'a awánaraawe.

Áánútuna kawer-ímáyáágóná kwaasái.

6 Áánútuntave'a asiramái máyáawaiyave'a kawer-ímáyáávínkémbá kawer-áímbá kwésimatimune. minkáwér-ímáyááó marapá-kwáásívínkéné marapá'ó kárákwiraawaimo ánásanaaowaivinkene ímanivo
7 minkáwér-ímáyááó Áánútumpakemban-iye. Áánútu maramá íma urónka'a séna to'mayaa é'a naaémba paáronana mindá'á kawe'á umátinkainasa ságayan-ayampa'a ménaaowe siráimba kentááyávéna séna minkáwér-ímáyáá aúpá'á makáimba póna kwáyowasa
8 marapá'ó kárákwiraawai íma kawe'á umái ísaraawe. ísaresaraai Ísóigo ó'oran-aainkwarawaimba taaira'á íma tuvúwúwana pukáisino.

9 mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Áánútu to'mayaa umái kwembó tirumbó ámén-kwaasi timíníye. túrandei íma awánésa
táá'a íma isésa íma imáyáa uráan-tantaa'a Áánútu to'mayaa úmakaimba timíníye
agaimaréna siráiye.
10 ánivo Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya ména Áánútumo to'mayaa
úmakainta agaráásínkaraintaawe. Áánútun-amanko amápa-tantaa'a awánéna
Áánútumo kwenarumpimbó imáyáa éna to'mayaa úmakaimba awánaraiye.
11 kwaásimo ombá moóráwaina imáyáa íma kwéawanaivo kwenamankówé su'mai
kwéawanaiye. miráumai Áánútuna imáyáa íma kwéawanaavo kwenamankówé su'mai
kwéawanaiye.
12 Áánútu marapákén-ásíráyámbá íma siménaya kwenamankómbá ai'marówana
keséya ména asirayámbá símakaiye. Áánútumo to'mayaa umáímo kwésiminta
awánanaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbáyáiye.
13 mináíntá kwésimatimunda íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áímbán-ivo Áánútun-
amanko simásímakain-ainta kwésimatimune. Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáin-
kwaasiyaveta Áánútuna árair-ainta kwésimatimune.
14 Áánútun-amankomo tirumpimbó ímo máyáiwai kwemó kwétimin-tantaa'a íma
kanaán-umai kwémaesa mintántáátávésa sésa úwoisamban-iye kwésesa marapá-
kwáási Áánútun-amankomo kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwéisaavo Áánútun-
amankomo tirumpimbó máyáiwaiye su'mai mintántáá'á isésa kawe-tántáá'án-iye
kwésewe.
15 Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai kanaán-umai amápa-tantaakona
ááimba taaínkaar-umai sáwí-aaine kawer-ááíné kwéisaavo marapá-kwáási Áánútun-
amankomo tirumpimbó máyáiwai tuwánésa miwíti mayáígóná ááimba íma
kwéawanaawe.
16 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma ísáamba pósa íma kanaán-umai kwená imáyáa arupí
kwéumankaawe
agaimaréna siráimbanivo Áánútun-amankomo sirumpimbó máyáiwaiya Ísu Káráísitina
imáyáaya kwéisaumpo marapá-kwáási kentáási mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe.

3

Áánútuna mayái-kwáásíti kwaasái.

1 kesí kwaásiyono. Áánútun-amankomo tirumpimbó anómbo umáímo máyáin-
kwaasimo kwésimatimundantemba kentópa'a komáyaawandara'a keinárawa'a íma mirá
simátime'a Ísu Káráísitintave'o ímo asiramáímo máyón-kwaasi untávé'a taíntuwe-
yaintuwe'a simátímakaumne.
2 umarambó asirayán-tómbó ímo tímémbo náámbo tíméntemba Káráísitin-aaima íma
asirayán-áímpímbán-ivo etóyói-aimpinkemba simátímakaumne. ááéma íma kanaán-
umai ísaraantave'a mirán-áímpínkémbá Káráísitin-aai simátímakaumne. ívékwara'a
mirán-umai mé'a pó'a íma kanaán-umai kwéisaawe.
3 Ísu Káráísitintave'a íma asiramái imáyáa kwée'a marapá-tántáátávé'a imáyáa
kwée'a mé'a tirumbó sáwí'o kwéumatinke'o aaisan-áímbó kwésemba marapá-
tántáátávé'a imáyáa kwée'a marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai
kwémaewe.
4 évakarawai Póro kentáási anónda'an-iye sewasá évakarawai Ápórosi kentáási
anónda'an-iye kwésemba marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe.

5 kenkáí súwí'a mósá maré'a taaínkaar-umai máévainivo Áánútuna mayáí-kwáásiráíyé su'mai úye. Ísóigo Ápórosintavena séna kesí mayáí mayaaó séna kentávéna kesí mayáí mayaaó súwakai kwená mayáí mayááwáya'a Ísóigon-aaiyave'a áraire siráamba kwená mayáí-kwáásirái úye.

6 kígauva'o ánáyumbo ontembá Ísóigon-aai simátimewanana námáimo umáímo siyútúwáantemba Ápórosi miráumai túwa'naa úwana Áánútumo ánáyumbo anómbo umátínkáintemba kwemá imáyáa timúwa'a kwenáái tirumpimbá tátokaawe.

7 ánáyumbo iwáíyé námáimo umátínkáiwaiye mindárai íma anón-kwaasi óívo Áánútu anómbo kwéumatinkaiwai kwemá anóndakoman-iye.

8 ánáyumbo iwáíyé námáimo iwáíyé mimbórái'a umái máyaayamba póna Áánútu miwítí mayáígóná meéyámbá timíníye.

9 kesé Ápórosiye Áánútuna mayáí-kwáási úya'a keinárawa'a Áánútuna kígauraamba owatá miráyáámó úndaya Áánútundeiya úmpo mirápá'á kenkáíyávé'a íma imáyáa ombá keinárawa'a kwétaainaawe. íma taaínkaar-oráámbá kwétaainaawe. keinárawa'a Áánútumo kwéin-dankaani'a kwéowe.

10 Áánútu súwa'naa úwa'a keinárawapimba mayáí mairáumne. naambó kwéon-kwaasira'o kárákwiraiwaimo kawer-ímáyáámó énamo ávombo áyáíntemba Ísu Káráísitin-aaimo simátímakaunda ávonkaamba aitínkáva'a kówánasa minávónká'ó naambó kwéowai mimbáyáí kárákwiyoro.

11 ó'on-avomba íma ayánááovo mimbórá-ávómbó Áánútumo á'o aimakáimba minávómbá Ísu Káráísitiman-iye.

12 minávónká'á naambá ónááovo évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo imáyáamo kwéowai kwááyu-yantaa'a taaineiyé owáínéíyé íyasa évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo asiramáímo imáyáamo kwéowai asiramáímo kwaíkwai'o ínín-tantaa'a kóri-ontandeiye ó'on-o'on-ontandeiye ónááowe.

13 Áánútuna kwaásiti mayáí naaémba paáríndara'a iramó évaka-tantaa'o kénamo évaka'o ímo kaintembá Ísu Káráísitimo kumínín-kanaamo tíndara'a Áánútuna kwaásiti mayáí paárínana évaka'-mayai ánásainana évaka'-mayai úwoi kwéniye.

14 minávónká'ó naambó kwéomba asiramáímo kwaíkwai'o ínín-tantaa'nei kwéowai miwítí mayáí kwáyainasa miwítí kawe'-méyámbá mayánááovo

15 kwááyu-yantaa'nei kwéowai miwítí mayáí ánásainasa mimbáyáígóná meéyámbá íma maésa miwíyé su'mai kawe'á umái ménaaoawe. kwaásiti náaindaambo kágwisasamo miwíyé su'maimo kawe'ó umáímo máéntemba miwí mirá ónááowe.

16 keinárawa'a ímo taaínkaar-umaimo máéraamba taaínkaar-umai kwémáémbanivo Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáimba Áánútuna mono'-nánkáámbá kwéomba imáyáa oro.

17 Áánútuna mono'-námbá aoka'-námbá isa'á keinárawa'a mindánkáámbá owasá évakarawaimo keinárawa'o sáwí'o umátinkaawa'o sáwí'o umáímo máyáambo éna Áánútu miwí ánásasuwanimba ímo taaínkaar-oráámbá kwétaainkaar-owe.

18 kentí imáyáao kampa'á simátiyúwáívo sé'a kárákwiyoro kwésune. marapá-kwáási túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyá úne kwésewai Áánútu aúranka'a kawer-ímáyáá ónááontavesa marapákén-káwér-ímáyáá íma aiva-tántáá'án-iye seró kwésune.

19 marapá-kwáási kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena Áánútu séna sáwí-imayaaman-iye kwésiye. mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

marapá-kwáási miwítí imáyáa mósá kwémaraawana Áánútu sisaná miwítí imáyáao kampa'á kwésimatiyuwaiye

agaimaréna súwana

20 moóráva'a agaimaréna séna
kawer-ímáyááwémó kwésen-imayaayavena
úwoi-imayaawe Ísóigo siráiye
agaimaréna siráimba
21 mindáyave'a kwaásimo kwéowain-auma íma maé íyóro. amápa-tantaa'a túwa'naa ínímba kwáyáiye.
22 kemá Pórowe Ápórosiye Pítaawe túwa'naa ínímba ónaundaya máyaumne. marawé amápa-tantaa'o kwáyáine úwoimo ménaaona'i. puwónááona'i. mindá túwa'naa ínímba kwáyáiye. ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaakwarare mindá túwa'naa ínímba kwáyáiye
23 keinárawa'a Káráísitina kwaási owaná Káráísiti Áánútundeiman-iye.

4

Ísóigona aantá-kwaasiti kwaasái.

1 keinárawa'a kentááyávé'a imáyáa é'a sé'a Káráísitina mayáí-kwáási ésa Áánútumo aúpá'ó makáimba agaráátinkena séna mináímbá simátíma'mae nááóro. mimbáyáírá'á kárákwiyoro siráiwai owé-ímáyáá oro.
2 moóráwaina mayáírá'á kárákwiraiwaimo sisasamó ontembá mirán-oro.
3 Áánútuna mayáírá'á kárákwiraundawaiyave'a keinárawara'o ó'owiya'o sé'a kawe'-máyáíyá'i. sáwí-mayaiya'iyo sé'o kwésemba íma anón-imayaa é'a kesí mayáíyávé'a íma awáné'a kawe'-máyáíyá'i. sáwí-mayaiya'iyo kwésune.
4 kesirumpinkén-ímáyááómó sénamo kaweré su'mai uráanemo sínímba kawe'-máyáíyá'i. sáwí-mayaiya'iyo-aimba íma kendéímán-ivo Ísóigondei póna kwésuwanaiye.
5 mindáyave'a Ísóigomo ímo kunkáindarare Ísóigomo siráin-kanaamo ímo tiráindarare íma taaínkaare'a sáwí'an-owe. kawe'án-owe íma seró. Ísóigomo kumíndara'a kwaásiti aúpár-ímáyááwé kwaásiti ááine paárínana mitáwai Áánútu kwaásiti kawe'-máyáíyávéna kawe'án-owe síníye.
6 kesí kwaásiyono. arupí ónááontave'a simátímakaunda-aimba Ápórosiye kesémo siráunda íma kenkáiráíyé su'mainivo amápa-kwaasiyavaigwara'a siráumne. Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimarésa siráantemba mirán-oro. moórá-anondako áwí'a maé iyé'a moórá-anondako áwí'a simái sáwí'a kwéomba kentúma maé kwéiyomba mirá ímo oráámbá kwéowe.
7 keinárawa'a íma usáyaaitaraawain-ovo mirámó kwéon-kwaasi-i'a Áánútu umátínkaraiye. Áánútu mirán-kwáási-í'a umátínkaraivo kentúma íma maé iyé'a sé'a kesáá keyááríkata mirán-kwáásíyá máyaumne íma sero.
8 keinárawa'o maarán-áímbó sembá kampa'á sé'a kawe-kwáási-í'a umáíya máyaumne. íma Ápórosiye Pórowe simásímakaayan-imayaavinkemban-ivo kentáási imáyáavinkenta Áánútuna imáyáa iséta mindáraiya usáyaaitaraumne kampa'á kwésewe. keinárawa'o usáyaaitaraankakai keiráígwárá'á miráumaiya usáyaaitauyasino. sáwí-yantaakomba usáyaaitaigwae sé'a súnda íma usáyaaitaraawe.
9 imáyáamo únda Áánútu kwená aantá-kwaasiya amápa-kwaasi tínaaempata sínkarainta tínkamowasamo púwón-kwaasimo kwaási túranka'o mótinkesamo tínkankaantemba kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare kwaási túrankare Áánútu kentáá mirá umásínkaraintaawe-imayaa kwéune.
10 Ísu Káráísitin-aaimo kwésimatimundayavesaya sésa sáwí-imayaagwara-kwaasin-owe kwésevo keinárawa'a kesávé'a sé'a Ísu Káráísitiye tarúmaiya méta kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésewe. kesáá aamoisáyán-kwáásíyá úna'a keinárawa'a

kesávé'a sé'a asirayán-kwáásíyá úne-imayaa owáímá pó'a kentúwí'a maé iyé'a kesúwíta kwétuwaawe.
11 Áánútuna mayáí maimaé kwénaaundaya ááéwe ívére nontáváíyé toóntáváíyé sáái kwésinkaisata íma naambá makéta íma kawer-únáánkwátói makáunasaya kwésinkamowata
12 toómbá íma úwoi mayánaundayaveta anóm-bayai kwémaeta óntamba kwémayaunasaya simáímo sáwí'o kwéumasinkaanta Áánútu kawe'á umátinkaniye-aimba kwésimatimunasaya sáwí'o kwéumasinkaanta asiramái méta íma ivátuwaunasaya
13 kentáá súwí'a kumínkwáe sésa kampar-áímbá kwésemba anondá kawer-áímbá kwésimatimunasaya ááéwe ívére kentááyávésa sésa ovairáán-kwáásín-ovo miwí táái íma ísáaro kwésewe.
14 kesí iyámpóíyone sé'a imáyáa kwéundawai tááko pééi sína'a isé'a kawe'á ónááontave'a maanáúvái kwéagayaumne.
15 Káráísitina kwaási owasá sáwívarawai Ísu Káráísintin-aai kwésimatimemba íma sáwívarawai kentivoísái máyáavo aiva'á Káráísitin-aai simátimewana'a Káráísitiye tarúmai máyáantave'a keyáá kentivomá úne.
16 mindáyave'a kwakwiyé'a sé'a kemó úndantemba mirán-oro kwésune.
17 mindáyave'a moóráwaimba Tímótimba ai'máráanana kentópa'a kweémena kwíníye. kwemá Ísóigoema tarúmai máyáiwai íma siyuwéna asiramái ména kesááninkaamba umái máyáiwai kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kwéna Ísu Káráísiti aúranka'o máyaunda-aine Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáawai kwésimatimunda-aine kosimátimena kemó máyaundanten-umai máéro-aimba kosimátiminiye.
18 keinárawapinkemba évakarawai sésa Póro úwoi aúváívinken-aimba kwésivo ken-táásopa'a aaimó simásimindayavenaya íma tíníye kwésemba kentúma maé iráawe.
19 ánivo Ísóigomo owémó sína'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kwé'a túmo maé iráawai siráan-aine su'maiyave'a íma kónaumpo miwítí asirayámbá Áánútunopakena'iyo. awánaandayave'a kónaumne.
20 Áánútumo kentáárá'ó kárákwiraimba maarán-iye. íma aaineiyé su'mai kárákwiraivo Áánútuna asirayánká'ó kwémaewai miwírá'á kárákwiraiye. mindáyave'a Áánútuna asirayánkárá máyáa. íya Áánútuna asirayánkárá máyáao sé'a kotuwánanaumne.
21 imáyáa oro. keinárawatopa'o ímo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'o kawe'ó umáímo méwa'a kentí imáyáa é'a paru umáíya koménaumne. ímo mirámó uréwa'o é'a asiramái arupí koumátinkanaumne. mindáyave'a imáyáa oro.

5

avowán-awaininkomba mairáin-kwasai.
1 keinárawapinkemba moóráwai anómba sáwí'a éna avowán-awaininkomba mairáiye sewa'á ísaraumne. keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai mirá-sáwí'ó kwéiwaintave'a étuwaao íma sewaná úwoi mirá kwéimbanivo Áánútuna aambó ímo kwégwaraawai íma mirá kwéesa mirámó kwéowaiyavesa sáwí-meyamba mayánááowe kwésewe.
2 keinárawapimba moóráwai ména anó-sawi'a kwéisa'a kawe'á umáíya máyaumne kampa'á kwése'a kentúma maé kwéiyovo sáwí'a uráin-kwaasiyavena kentirunkómó umbaimó táína'a minkwáási ai'mátuwaaro.
3 kemó kentópa'o komékai minánó-sáwí'ó uráiwaimba aaivimbá mayanké'a sáwí'a kwéone súsina. kemá némpa'a mé'a kesí imáyáao kentópa'a kwáyáísa'a misáwí'ó uráiwaimba á'a aaivimbá mayánkaraumne.

4 torupamáímo maíyampimba kesí imáyáao kentópa'a kwáyainana Ísóigo Ísuna asirayámbá keinárawate kwáyáintave'a misáwí'ó uráiwaimba aaivimbá mayánkáaro.
5 Áánútuna kwaási kárákwiraampinkemba ai'mátuwenana Sáátáánigo umbai-yántáá'á amínana sáwí-amba tuwáinana Ísóigo Ísumo kumíndara'a kwembá airánintave'a mirá é'a aaivimbá mayanké'a aúwáaro.
6 kawe'á umáíya máyaumne kwése'a makáawanamo moórá-kisaamo kampindénamo imbá amápa-kisaava'o kóyáwé intembá keinárawapimba moóráwai miráumai sáwí'o índawai keinárawapimba tivó sé'a ai'mátuwaaro.
7 tíyótaasa-tanon-kanaa tóyo ésa Yútaa-kwaasi toómbó intóráín-tantaa'a tuwésa aúná-tomba marésa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwénaawe. miráumai Ísu Káráísiti ken-tááyáváíyé séna pukáimba pó'a aúnái'a umái mé'a mindáyave'a misáwí'ó uráimba kwétuwe'a kawe'á umái máéro.
8 sáwí'o kwéone sáwí-yantaatavaiye íma aamoí é'a kawe-tántáátáváíyé árair-aintavaiye su'mai aamoí oró.
9 ááéma moórá-auvai agaimái simátime'a sé'a aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaise íma máéro siráunda
10 mináímbó siráunda Áánútuna kwaásivinkembo mirámó kwéowaise íma máéro siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane túran-andawe ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí ésa mirámó kwéon-kwaasiyave'a íma sé'a Áánútuna kwaásivakewaimo mirámó iíyávé'a siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi amápa'-marava'o máyáamba íma tiyuwé'a miwísé úwoi máéro.
11 ánivo agaimakáunda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. moóráwai Áánútuna kwaási úne kwésiwai aarai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane aúran-andawe éna marapá-tántáátávéna aamoí éna Áánútuntavena íma aamoí éna simái túwí'a sáwí'o umátinkena uwo'aó'-nómbá néna uwo'aó'á kwéiwaise íma mé'a kwesé íma toómbá naaró. agaimakáunda-ainkona ááimba mirán-áíntávé'a siráundawe.
12-13 ímo Áánútunopa'o tiráawai kemá íma aaivimbá maitinkánaumpo Áánútu aaivimbó maitinkánímba mindá kwendéímán-iye. keinárawapinkemba Áánútuna kwaási sáwí'o uráawai aaivimbá maitínkáaro. keinárawapinkemba moóráwai misáwí'ó uráindawaimba ai'mátuwaaro.

6

Ísóigona kwaásivimbo umbai-yántáá'ó kwáínda arupí umátínkáaro siráin-kwasai.

1 moórá-aimbo sáwí'o kwéomba simátíménda ísáaro. keinárawapinkemba évakarawai sáwí'o ombá ímo Áánútunopa'o tiráan-anon-kwaasitopa'a mátínkare'a aaivimbá maitínkáamba sáwí'a kwéovo Áánútuna kwaásiti anón-kwaasira'a mátínkare'a iséise é'a arupí umái máéro.
2 naaémba Áánútuna kwaási anón-kwaasi-i'a ésa amápa'-maravaken-kwaasi táái isésa kawe'-máyáíyé sáwí-mayaiye sésa taaínkaar-esa naaémba mirá ónááovo ívé'a sáwíyan-aimba kanaán-umai iséise é'a arupí umái máéro.
3 naaémba kwíyómpaken-kwayo'narawa táái isánááomba mindá anón-tantaa'an-ivo marapá'ó máyáan-kwaasi tááimo arupí ónááomba mindá sáwíyan-tantaa'an-iye.
4 moórá-yantaa'o arupí ónáe sé'o é'a Áánútuna kwaásivimbo túwí'o ímo kwáyainda-kwaasiyave'a arupí umásínkáaro íma sé'a túwí'o kwáyaindawaiyave'a arupí umásínkáaro seró.
5 sáwí'a kwéune sé'a misáwí'ó kwéomba ivátuwe'a kawe'á ónááontave'a maanáímbá kwéagayaumne. keinárawa'a sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésembanivo íma aaí ísámai arupí kwéumatinkaavo

6 Áánútun-aaiyavesa ímo áraire siráawaira'a mátinke'a sé'a moórá-aimba arupí umásínkáaro sé'o kwéomba mindá sáwí'an-iye.

7 Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasira'o mátinke'a aaivimbá maitínkáamba sáwí'a é'a Áánútuna aambá íma kawe'á umái kwégwaraawe kwésune. kentí anón-kwaasimo ísátinkaiyan-ainkomo éna ayááímó úwoimo kwénimba mindá kítoka'a sáwí'an-ivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasitopa'o aaivimbó maitínkáamba mindá anómba sáwí'an-iye.

8 mirámó ombá Áánútuna kwaási kentívá'awaawi sáwí'a kwéumatinke'a kentúwíkwara'a sáwí'a kwéowe.

9 sáwí'o kwéowaimo Áánútumo kárákwiraipa'o ímo kónááowaimo ontembá kwéowe. kampar-ímáyáá íma é'a simátimunda-aimba ísáaro. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa kwaaí keíyái kesuwainíné sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa aaraí miráumai keíyái sáwí'a úmae kwénaaesa

10 umóyámbá ombá túran-anda ésa uwo'aó'-nómbá nésa uwo'aó'á ésa simái túwí'a sáwí'a umátinkesa kwétinkamesa umóyámbá ésa mirámó kwéon-kwaasi Áánútu kárákwiraipa'a íma kónááowe.

11 keinárawapinkemba évakarawai mirámó uráan-kwaasiraani'a kwéombanivo kentáási Áánútun-amanko Ísóigo Ísu Káráísitina asirayándéí misáwí-yántáá'á maitiyuwéna Áánútundei-i'a umátinkena kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye.

túwawaa'nei Ísóigona mayáí mayánááon-kwasai.

12 keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iye kwésevo kemá sé'a évakari'o kwéomba íma kawe'á kwéumatinkaiye sé'a moórá-aimba amápari'o kwéunda kanaán-ivo évakari'o kwéunda miwá kembá tátoranintave'a a'áo kwésune.

13 toónkó tirumpimbó kumínintavena isaná tirunkó toómbó nánintavena kwáyáimba póna Áánútu minkáé-tántáá'á ánásasuwaniye. mirá ínívo túwawaatavesa imáyáa ombá maarán-iye. túwawaa'nei aarai-úmóyámbá ónááomba ímanivo mintúwáwáá'néí Ísóigona mayáí mayánááowe. mirámó ónááontavena Ísóigo túwawaaka'a kwétuwa'naa-iye.

14 Áánútu Ísóigomba pukáimpinkemba usásinankaraintemba kwená asirayándéí kentáá súwawaa'a usásisinkanintaawe.

15 kentúwawaa'a Káráísiti aíyayaankaambo kwéimba pó'a eénánká'ó kwénaainda-ininkowe íma maé'a mimbórá-túmá aú'mái máéro.

16 moóráwai eénánká'ó kwénaainda-ininkoe máyáimba mimbórá-túmá aú'mái máyááiye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna minkáé'nárai mimbórá-túmá
ma'mái máyááiye
agaimaréna siráiye.

17 ánivo Ísóigoe tarúmai máyáiwai kwenamankó kwesé máyáísana mimbórái'a umái máyáiye.

18 aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéomba tínaaemba umáméro. ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba túgo íma sáwí'a kwéivo aarai-úmóyámbó kwéomba túgo sáwí'a kwéiye.

19 Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba póna kentúma Áánútun-amankona naambá kwáyáimba á'a ísaraawe. kentúma Áánútundeima isa'á kesúma kendéíyáámá póta sirááímo kwétaini'a úwoi ónaumne íma seró.

20 Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáimba mimbéyámbá keinárawa'a kwendéímán-ovo marapá'ó máyáamba Áánútu áwí'a anómba úmae íyóro.

7

aaraimó kwémayaan-kwasai.

1 évakar-aimbo agaimáímo sísaa-uraan-aintave'a simátimune. awá-kwáási aaraí íma maésa úwoimo ménaaomba mindá kawe'án-iye.

2 ánivo keinárawa'a úwoi kwaásivimbo máyáawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné anómba kwéompimba máyáantave'a umóyámbá únavo sé'o aaraí mayáíyasa kwaaí mayáíyasamo ónááomba mindá kawe'án-iye.

3 kwaaigó kwenáúma íma aambá aunínívo mindá awainínkóndéímá isaná awainínkó kwenáúma íma aambá aunínívo awaikóndéímá isaná miráumai kwenáwa'na-awa'naa umái méyaaoiye.

4 awainínkó kwenáúma íma kárákwiyisana awaikó kwégarakwisana awaikó kwenáúma awainínkó kwégarakwiyiye.

5 íma aambá aunésarai ánivo kanaán-iye sésarai Áánútuntavesarai imáyáa ésarai námúnaa símae iyóyááoiyantavesarai sáwíyan-kanaa agándayaaoiye. minkánáá ánásainasarai mimbórávímbá koyauwé'mái méyaaoiye. íma kanaán-umai kentúra'a kárákwirewana ayáátááka'a nénka'a méyana kawe'ó umáímo méyan-asirayamba ánásainana Sáátáánigo sáwí'a ígwáe séna tavisivó sé'a simátimundantemba mirán-oro.

6 minaíntávé'a íma asiramái simátime'a sé'a mirán-oro sé'a mirán-áíntávé'o sísaa omba simátime'a sé'a mirámó ónááomba kawe'án-iye kwésune.

7 kemó aaraimó ímo makáundantemba amáparawai mirámó ónááomba siráái kwétaiye. ánivo ímo mirámó ónááomba Áánútu mirám-baaran-tantaakona asirayámbá kwétimiye.

8 simátíménda awá-kwáásíyé ketor-íníné ísáaro. kemó máyaundantemba mirámó ónááomba kawe'án-iye.

9 ánivo ímo kanaán-umaimo kentúra'o kárákwiye'o é'a aaraí mayáíyasa kwaaí mayáíyasa ónááowe. aaraí mayáíyasa kwaaí mayáíyasa ónááomba mindá íma sáwí'an-ivo úwoimo mésamo aaraí mayánáe-imayaamo anómba únavo sé'a aaraí mayáíyasa kwaaí mayáíyasa ónááomba kanaán-iye.

10 aaraí máyáísana kwaaí máyáísana kwéowai simátime'a sé'a íma kesí imáyáavinkemban-ivo Ísóigona imáyáavinkemba kwésimatimune. aaraigó awaikómbá íma auwéna kówíno.

11 ánivo awaikómbó auwénamo éna ó'omba íma kwaaí mayáíno. ímo mirámó énamo éna koyauweréna awaikónópa'a tíno. kwaaí íma kentuwainímbáá'a ti'mátuwaaro.

12 moórá-aimba simátíménda Ísóigo simátimiyo íma siráivo kemá kwésimatimune. keákwákómó ékai awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awainínkó íma áraire kwésin-ininko awaikóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaino.

13 ánivo awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awaikó íma áraire kwésiwai awainínkóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaino.

14 kwaaí Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésiwai awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráin-ininkoe tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awaikómá isaná póna kanaán-iye kwésiye. aaraí Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésin-ininko awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráiwaiye tágárotamai máyáintavena Áánútu séna awainínkómá isaná póna kanaán-iye kwésiye. ímo mirámó kwéinkakai miwítí iyámpói Áánútuna kwaásiti iyámpóíraamba íma osinó. ánivo miwíyávéna Áánútu séna kesí kwaásiti iyámpóíraamban-owe séna kanaán-iye kwésiye.

15 keákwákómó ombá awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráisana awainínkó íma mirá kwésisana awainínkó áraire siráisana awaikó íma mirá séna auwé'a kónáe sésa mirá ónááomba kanaán-umai kóyáwé ónááowe. Áánútun-aaiyavesa áraire sewáí owasá íma áraire sewáíye íma tarúmai máyáamba pósa kóyáwé ónááomba kanaán-iye. Áánútu paru umái ménaaontavena tááyaraimba pósa auwé'a kónáe sésamo ésa kanaán-iye.
16 aaraí ísáaro. enawaikómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. mináímbá íma ísaraawe. ánivo kwaaí ísáaro. enawainínkómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. íma ísaraawe. mindáyave'a íma ááéma tuwé'a kóyáwé oro.

Áánútu kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro siráin-kwasai.

17 Ísóigo amápa-kwaasi tínkámae kuráimba kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro. Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáan-kwaasi mináímbá kwésimatimune.
18 Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o mé'o Yútaa-kwaasi kentúmo kárámaimo araa'énamo owasamó ó'onkaa-kwaasi kentúmo ímo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba mindá kanaán-ivo úwoi mirá kwée'a ó'on-kwaasi-i'a ónáe íma sé'a máéro.
19 túmo kárámaimo araa'énamo owasá ímo túmo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaimo kwétaagwiyavesamo máyáamba anón-tantaa'an-iye.
20 Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai miráumai máéro.
21 Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo ombá íma anón-imayaa ombánivo mimbáyáímó tuwánááon-ambo kwáyaina'o é'a tuwánááowe.
22 Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo é'a Ísóigo sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátínkaraiwaiman-owe. ánivo Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a úwoimo máyáawaimo é'a Ísu Káráísiti meéyámbakaisa'a kwená mayáí-kwáásín-owe.
23 Ísu Káráísiti pukáimba keinárawatavena mimbéyámbá uráisa'a kwená kwaási-i'a uráamba pó'a kentí imáyáa tátoranae síya'o é'a a'áo sero.
24 Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'a máénten-umai Áánútuwe tarúmai máéro.

awá-kwáásítí kwaasái.

25 awá-kwáásíyávéna Ísóigo íma asirayán-áímbá simásímakaisa'a kesí imáyáavinkemba kwésune. Ísóigo arumbá umásínkáintave'a súnda-aimba pó'a kawer-áíné sénááowa'a simátimune.
26 umbai-yántáá'á kwáyáintave'a imáyáa é'a kwésumpo máyáantemba miráumai máéro. mirámó íyamba kawe'án-iye.
27 aaraí makáawai ti'mátuwanae íma síyasa aaraí íma makáawai aaraí mayánáe íma seró.
28 ánivo aaraimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. inaamarúmó kwaaimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. aaraí mayáíyasa kwaaí mayáíyasa ónááomba marapá'ó ménaaomba umbai-yántáá'á kwénimba mindá imáyáa é'a mirán-ovo sé'a aaraí íma mayáíyasa kwaaí íma mayáíyasa ónááomba kawe'án-iye kwésune.
29 kesí kwaásiyono ísáaro. Áánútumo siráin-kanaa sáwíyanka'a ánásanimba pósa aaraimó makáawai miwítí umbai-yántáátávésa íma anón-imayaa ésa aaraimó ímo makáawaimo mésamo Áánútuna mayáíyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro.

30 tirunkómó umbaimó kwétaiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo umbaimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáíyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. tirunkómó aamoimó kwéiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo aamoimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáíyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. óísambo kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa óísambo ímo kwémeyanowai mésamo Áánútuna mayáíyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro.

31 marapá-tántáá'ó kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa mirám-báyáímó ímo kwémayaawai mésamo Áánútuna mayáíyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máéro. marapá'ó máyáan-kwaasimo kwémayaam-bayai ánásanimba pó'a súnda-aimba marapá'ó kwáyáin-tantaatavena íma aiva-tántáá'án-iye seró.

32 marapá-tántáátávé'o ímo anón-imayaamo ombá siráái kwétaiye. awá-kwáási Ísóigona mayáíyávésa imáyáa ésa Ísóigomo aamoimó kwéini'a kwéovo

33 aaraigwáráwáí marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwainímbáá'o aamoimó kwéom-bayai kwémayaawana

34 kaer-ímáyááó kwétavisiye. ímo kwaaimó mairáan-inaamaru-inine Ísóigona mayáíyávésa imáyáa ésa sésa súwawaare imáyáawe Ísóigomba aménáe kwésevo kwaaigwárá-ínímbá marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwai'máá'a aamoí ígwáe sésa mirám-báyáí kwémayaawe.

35 aaraí íma mayáíyasa kwaaí íma mayáíyasa oró-áímbá íma kwésumpo túwa'naa ónaunda-aimba kwésimatime'a kawe'á umái ménaaontave'a mináímbá kwésimatime'a Ísóigontave'a imáyáa é'a kwená mayáíyé su'mai mayánááontave'a mináímbá kwésimatimune.

36 moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo ménamo naaémbo kwentávénamo mayánáe-imayaa anómba énamo sénamo íma kawe'á umái máyaunda pó'a mayánáemo síndamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna úwoi mayáníye. mayáíndamo éna kanaán-iye.

37 moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo kwená imáyáamo asiramáímo énamo kwenáúra'o kárákwiyenamo sénamo íma mayánaumpo úwoi méniye sínanamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna mirámó énamo ímo mayánímba kawe'án-iye.

38 miráumai moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaindawaimo mayánímba kawe'án-ivo moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaindawaimo ímo mayánímba ávááraumai kawe'án-iye.

39 ámáánko séna keákwákómó ésarai awaikó máyáindara'a tarúmai méyana awaikó puwínana kwaaiyávénamo ankáínana Ísóigona kwaásigokare su'mai maíno.

40 ánivo imáyáa é'a ímo kwaaimó maénamo úwoimo ménimba arunkó kawe'á kwéinana méniye. Áánútun-amanko mináíntávéna mimbórá-áímbá kwésiye-imayaa kwéune.

8

póímo tuvú'mái kampar-ísóígómbá ámén-kwasai.

1 agaimái sísaa e'a sé'a póímo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánaundaya kanaawá'iyo-aimbo sísaa e'o sen-áímbá simátíménda ísáaro. mirám-baarawaina ááimba awánasaraundaya póta miráyá ónáe-aimba ááéma íma seró. mirámó kwéombo é'a kentúma maé kwéiyovo kwaásimo tirumbó tímémbo kwétuwa'naa-omba mindá kawe'án-iye.

2 évakarawaimo moórá-yantaatavesa imáyáa ésa sésa á'a awánasaraumnemo
kwésiyawai íma kanaán-umai awánasaraavo
3 Áánútumbo tirumbó ámẃanamo imbá Áánútu miwí tuwánasaraiye.
4 mináímbá imáyáa é'a ké'naan-aimba póímo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o
kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba
minámá'á meéyámba'maimo nánááon-aimbo sendá ísáaro. kwaántá-kwaasi íma
asirayánkwárá-kwáásín-ovo mimbóráwáí asirayánkwáráwáí Áánútuma iyé-áintá
ísaraumne.
5 kwíyómpare marapáré sáwíva-tantaa'a kwáyáísasa évakarawai sésa kentáási asir-
ayánkwáráwáí ména kenká'á kárákwiraiye sewaná mirámó kwésen-tantaa'a sáwíva'a
kwáyáivo
6 kesáá mimbóráwáintávéta séta kentáási Áánútu éna kentáásivowama iyéyá
kwésune. amápa-tantaa'a úmakaimba póta kwenáwí'a mósá maréta kwená kwaási-i'a
úndayaveta máyaumne. mimbórá-Ísóígómá máyáimba Ísu Káráísitima póna Áánútumo
siráintemba amápa-tantaa'a uráimba kwená asirayánkátá máyaumne. miráumai
kwaántá-kwaasi íma asirayánkwárá-kwáási owé-áímbá ísaraumne.
7 mináíntá ísaraumpo amáparawai íma ísaraawe. évakarawai pói tuvú'mái kwénesa
kwaántá-kwaasiyavesa imáyáa ésa timémáembanivo Áánútunopa'o tiráanka'a ááéraan-
imayaa ésa kwaántá-kwaasi tímém-poiman-iye sésa mimpói kwénaamba tirumpin-
ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéesa sésa mimpóímá ímo naaráámbá
kwénaumne kwésewe.
8 mintómbó ímo néta nétaamo kwéundaya Áánútu íma imáyáa éna náúndayavenaya
aamoí umásinkenaya ímo náúndayavenaya aamoí umásinkenaya íma mirá kwéiye.
9 kwaántá-kwaasi tímém-poimo né'o ímo né'o kwéomba mindá kanaán-ivo
Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá
ésa miwí tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a mirá ovó sé'a kárákwiyoro.
10 keinárawa'a sé'a kwaántá-kwaasi íma asirayánkwáráwáí ombá pó'a tímém-
poimo úwoimo kwénaunda kanaán-iye sen-kwáási kwaántá-kwaasiti mono'-náúmpá'ó
toómbó kwénaambo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo kwéowai tuwánésa sésa
keséya mintómbá nánaumnemo kwésesamo kwénaamba tirumpinkén-ímáyááómó
sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéowe.
11 miráumai mintómbá kwénaunda kanaán-iye kwésemba mindá Áánútuntavesamo
ímo asiramáímo máyáawai sáwí'a umátínkáawe. Ísu Káráísiti miwíyáváíyé séna
pukáiwai kentívá'awaawi sáwí'a umátínkáawasa sáwí-amba kwégwaraawe.
12 kentívá'awaawi sáwí'a umátinke'a miwímó ímo asiramáímo máyáan-imayaa sáwí'a
umátínkáamba Káráísitimba sáwí'a kwéumankaawe.
13 kemá Póro sé'a kwaántá-kwaasi tímém-poimo naanasá kesívárawaisai suwánésa
sáwí-amba kwáráavo sé'o ama'ó ímo naanasá suwánésa misáwí-ámbá íma
kwaránááowe.

9

Póro aantá-kwaasiti mayáí kwémaena meéyámbá íma mairáin-kwasai.

1 kwaási kembá íma kwétatoraavo Áánútu kesáái simátiminkwae séna aantá-kwaasi-
i'a umásínkaraiwaima é'a súrandei kentáási Ísóigo Ísumba awáné'a kwená mayáí
keinárawapimba komayááwánda suwáné'a Áánútun-aaiyave'a áraire siráamba mindá
kesí mayáígón-áúma paáruraiye.
2 évakarawai kentávésa sésa íma Ísóigona aantá-kwaasiman-ivo úwoi-kwaasiman-iye
kwésewa'a keinárawa'a íma kanaán-umai mirán-áímbá kwésewe. Ísóigo si'mákowa'a

keinárawa'a kwenáái kosimátimewana'a áraire siráamba pó'a mindáyave'a imáyáa é'a kentávé'a sé'a árai'a Ísóigona aantá-kwaasiman-iye seró.

3 évakarawai keinárawapinkemba kentávé'a sé'a Ísóigon-aai simátiminkwae séna íma ai'mákaiwaiman-iye kwésemba maarán-áímbá anondá simátimune.
4 áséi-kwasai kosimátimewandara'a toómbó ímo meéyámbare'o úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino.
5 Ísóigona aantá-kwaasiye Ísóigo ává'awaawiye Pítaawe tuwainímbáá'o tí'maesamo áséi-kwasaimo kosimátíma'mae kwénaaontemba kemó kesuwainímbó áí'mae'o áséi-kwasaimo kosimátime'o kentí toómbó úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino.
6 évakarawai áséi-kwasai kosimátímakaamba toómbó meéyámba'mai nánááontavesa íma mayáí kwémayowa'a úwoi toómbá tímúwasa naráavo Páánápáasinte kenkáíyavaiye su'mai imáyáa é'a sé'a toómbó náyááoiyantavesarai mayáí kwémaesarai óntamba mairésarai toómbá kwémandaaiye-imayaa kwéomba mindá sáwí-imayaa kwéowe.

7 maarán-áímbá imáyáa oro. i-kwáási miwíti mayáirákém-béyámbá toómbá kwénaawe. kígaumo kwéowai minkígáúvákén-tómbá kwénaawe. póímo máráawai mimpóímá tuvú'mái úwoi kwénaawe. miráumai mayáímó kwémayaawai meéyámbá kwémaraawe.
8 mináímbá kwaásiti imáyáavinken-aimba kwésimatimumpo Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba mirán-áímbá kwáyáimba simátíménda ísáaro.
9 Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimaréna séna

kwaásiti toómbá úwíti-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándáapa umái ásima pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááésa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye

siráimba mimbáyáígóná meéyámbá póna mintómbá évaka'a úwoi náníye. Áánútu íma purumakantáváíyé su'maiyavena mináímbá agayaaó siráivo
10 kentááyavenagwara'a mináímbá siráiye. kígaumo kwéowai mimpínkén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwémaraawe. námáimo kwéowai minkígáúvákén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwéowe.
11 miráumai keinárawapimba Áánútun-aai kosimátímakaundaya pó'a toóné évaka-tantaaremo úwoimo siménaaonta kawe'án-iye.
12 kentáásínaaemba évakarawai keinárawapimba Áánútuna mayáí kogwémaesa sésa toómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. miwímó toóné évaka-tantaare úwoimo mairáantemba kesáágwárá'ó úwoimo máyáandaya kanaániye. kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máyáanata Ísu Káráísitin-aai íma ísáavo séta kesí mayáirákémbá toómbá meéyámba'mai néta anóm-bayai kwémaeta íma ivátuweta mimbáyáirákémbá toómbá meéyámba'mai naráumne.
13 maarán-áíntávé'a imáyáa oro. Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a mayáí kwémayaawai mindáúmpákén-tómbá úwoi kwénaawasa óntan-taareira'a Áánútuntavesa pói tuvú'mái kwéagayaawai mimpínkén-tómbá úwoi kwénaan-aimba ísaraawe.
14 miráumai Ísóigo Ísu asiramái séna áséi-kwasai kosimátimiyawaitopakemba toómbá úwoi timíyasa nánááowe siráiye.

15 keinárawapimba komé'a Ísu Káráísitina áséi-kwasai kosimátimewandara'a kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyombanivo íma maéta toómbá síméro íma siré'a ívékwara'a simígwáe sé'a íma maanáúvái kwéagayaumne. ávááraumaimo sááimo sinkáína'o puwónáe sé'o é'a toómbá síméro íma sénaumne. miráumai kesí mayáirákén-tómbó kwénaandayave'o é'a íma aambá áúsinkaaro.

16 Áánútu asiramái simásímakaisa'a áséi-kwasai kwésimatime'a mináséí-kwásáímó ímo kwésimatimekai kesópa'a umbai-yántáá'á paárisino. mindáyave'a mináséí-kwásáí kwésimatimundayave'a íma kesúma maé kwéiyune.
17 kesí imáyáavinkembo áséi-kwasaimo kwésimatimekai meéyámbá mayánáe súsina. íma mirá é'a Áánútu simásímakaintave'a kwésimatimune.
18 mindá árair-aimba póna kesí meéyámbá maarám-béyámbán-iye. áséi-kwasai kwésimatimunda toómbó úwoimo kwémayaundarakai kanaán-isinó. toómbá íma úwoi mairáunda pósa íma maarán-áímbá sénááowe. áséi-kwasai ísaraundarata toóntá ámakaumne íma seró.
áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iye. áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iye.
19 keinárawa'a kembá íma táto'makaawa'a kemó siráanteni'a kwée'a toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo íma maéta mirán-tántáá'ó mairáundarakai esimái-kwaasi Áánútunopa'a tiráasino. íma mairáundayave'a sáwívarawai túwa'naa únasa Áánútunopa'a kwétewe.
20 Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a Yútaa-kwaasivinkemba mé'a miwímó ontem-báyáí kwémayaunana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kembá tátokaivo minámáánkómó tátokain-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá miráumai mé'a Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a miráumai máyaumne.
21 Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna ámáámbo ímo ísaraan-kwaasivimba mé'a miwímó ontem-báyáí kwémae'a Áánútuna ámáámba Ísu Káráísiti siráin-amaamba íma araisé'a úwoi kwétaagwiyavune.
22 évaka-tontave'o náúnavo kwésen-kwaasi túwa'naa únasa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sénááontave'a mirán-tómbá íma né'a máyaumne. évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanintave'a mirám-baaran-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá kwéune.
23 áséi-kwasai kóyáwé ínana Áánútu kawe'á umátinkena kenkwárá'á mirá umásinkanintave'a mirá kwéune.
24 maarán-áímbá imáyáa oro. amáparawai isaaisésa kwégowana moóráwai kóyaaitena meéyámbá kogwémaena aamoí uráiye sen-áímbá kwéisaawe. miráumai Áánútumo aamoí umátinkanintave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á miráumai koró.
25 kesúma asiraínkwáe sésa isaaisésa kwénaaomba tiyáántán-kwimai kwégwesa miwí túra'a kwégarakwiyesa ánásanim-beyambo mayánááontavesa mirá kwéovo kwaíkwai'a íním-beyamba mayánaundayaveta Áánútuna aampatá kwégune.
26 miráumai íma úwoi kwégumpo ayááívá'á kwáyáim-beyantave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á kwégune.
27 kesúra'o sirááímo kwétaini'a ímanivo Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái kwaráúndayave'a kesúra'a kárákwire'a áséi-kwasai kwésimatimunana naaémba Áánútu íma aamoí umásínkáivo sé'a kesúra'a kwégarakwiyune.

10

kwaántá-kwaasiti imáyáa íma mósá máráaro siráin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. maarán-áímbá imáyáa oro. naaóvá'á Yútaa-kwaasiya síkwá'náya Ísípi-marava'a ándávakemba Áánútu ayútinkowasa miwí túra'a íma kárákwiyesa sáwí'a uráamba imáyáa oro. Áánútu ayútinkowasa Ísípi-marava'a tuwésa kwéguwana aambá agaráátinkena ainámbá amáparawai túrampa'a makówasa mináínánkó kún-ayampa'a

kwéguwana Áánútu anón-domba tuwínkaa'a úmarowasa amáparawai mimpímbá kóaatesa kavóná-marava'a kwégwesa
2 miwíti anóndako Mósesiye tarúmai máyówana Mósesi mináínámbá kwa'maéna kwéguwasa kentáá síkwá'náma mirá kwéuwana Áánútu nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósesi kóaatowasa miwígwárá'á mimpímbá kóaatesa
3-4 noné toóné íma kwáyopa'a kwéguwana Áánútu toóné noné timúwasa amáparawai kwénowana Áánútu óntan-ayau tinkówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa kwénesa kwénaauwana minóntámbá miwíti egwaa'á kwáyowasa naráawe. minóntántávéta séta Ísu Káráísitiman-iye kwésune.
5 kavóná-marava'a kweéme kweémesa Áánútun-aaimo kwárááraamba sáwívarawai íma kwarésa sáwí'a uwaná mindáyavena Áánútu íma aamoí umátinkena kavóná-marava'a tínkámaena kwénaauwasa pukáawe.
6 sáwí-imayaawe su'mai ésa sáwí'o kwéuntavesa aamoí uráavo kesáá miráyá únavo séta miwímó uráantaveta imáyáa éta kentáásúra'a kárákwiyono.
7 miwívínkémbá évakarawai kampar-ísóígómbá úmakesa kwená imáyáa mósá makáavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mináíntávéna Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
kwaási mara'á mésa toóné noné
násuwesa usásinesa tiraimá makáawe.
kampar-ísóígóntávésa imáyáa ésa mirá uráawe agaimaréna siráiye.
8 miwívínkémbá évakarawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné uráavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mirá untavéna mimbórá-kánáávímbá Áánútu sáwíva-kwaasi 23,000 kwaasi tínkamuwasa pukáawe.
9 miwívínkémbá évakarawai Ísóigomba masínkáánkái sésa Áánútu kentáárá'á íma kawe'á umái kwégarakwiye kampa'á sésa sáwí'a uráavo kesáá íya mirá ónáisaiye. mirá untavéna Áánútu iraankavayaantómbá ti'marówasa vowasá pukáawe.
10 miwívínkémbá évakarawai Áánútumba í'ái ánkaraavo kesáá íma mirá síyataao. mirá untavéna Áánútumo kwíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.
11 miwívímbá mirán-tántáá'á paárúwana Áánútun-aai aúváívimba agaimakáimba kesáá ánásanin-kanaavinta máyaundawaiya mináímbá kwéiseta imáyáa éta íma miráyá éta kárákwiyono.
12 miráumai kesávé'a sé'a asiramái máyaundawaiya úne kwésewai moórá-yantaako tavisína'a sáwí'a únavo sé'a kárákwiyoro.
13 sáwí'o ónááon-umbai-yantaa'o kentópa'a tiráimba mindá amápa-kwaasitopa'a tiráiye. Áánútu tiráváyáiwaima séna sáwí-asirayan-tantaako kentópa'a téna tavisína'a sáwí'a ovó séna mirán-tántáá'ó tuwánááon-amba ámáá-ontama agaráátinkaina'a kanaán-umai asiramái mé'a íma sáwí'a ónááowe.
14 kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasiya síkwá'náma uráantemba mirá únavo sé'a kampar-ásíráyánkwáráwáítí imáyáamo mósá kwémaraamba tínaaemba umáméro.
15 kawer-ímáyáámó kwéon-kwaasi owa'á asiramái simátime'a sé'a simátimunda-aimba kawe'á umái imáyáa oro.
16 Ísu Káráísitimo kentááyáváíyé sénamo kwená naaemó kumúwanamo pukáintaveta imáyáa éta aráá-tomba kwénaundaya ándá-aran-domba Áánútumpa'a súwi séta mindómbá kwénaundaya maará séta Ísu Káráísitina naaenéíyá tarúmaiya máyaumne. mináráá-tómbá topámbaiya kwénaundaya maará séta Ísu Káráísiti áúneiya tarúmaiya máyaundaya

17 minárá́á-tómbá mimbórá-tómbá kwáyáísata mimpínkéntáámó amáparawaiya kwénaundayaveta mimbórá-kwáási-í'a umáíya méta sáwívarawaiya úndanivo mimbórá-kwáási-í'a umáíya kwémaumne.

18 Ísareri-andarakewai Yútaa-kwaasimo kwéomba imáyáa oro. Áánútuntavesa imáyáa ésa óntan-taareira'a pói tuvú'mái agaimái kwéamesamo kwéomba Áánútuwe tarúmai máyáawe.

19-20 súnda-ainkona ááimba simátíménda ísáaro. kwaántá-kwaasimo toómbó tímémba kwaántá-kwaasi kwétuwa'naa-ontavaiya kwétimeo. ímaniye. kwaántá-kwaasima kwétimen-tomba anón-tantaara'iyo. ímanivo úwoisan-tomban-iye. súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. póímo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kwaántá-kwaasimo kwétimesamo máyáamba íma Áánútumba kwéamesa máyáawe. kwaántá-kwaasimo timé'o miwísémo tarúmaimo máyáamba miráumai íma máéroyavena siráái kwétaiye.

21 Ísóigoe tarúmai maésa kwaántá-kwaasiye tarúmai maésa kwéomba íma kanaán-umai kwémaewe. Ísóigontave'a imáyáa é'a ándá-aran-done toóné kwénaavo kwaántá-kwaasiyave'o imáyáamo ésamo kwétimesamo mintómbó kwénaapa'a íma komé'a naaró.

22 mirámó é'o sé'o Ísóigo íma aivaráwáímán-iye síyanamo éna áwáá'a tiyíníye. Ísóigona asirayánkó kentáási asirayámbá usáyaaitaraivo íma mirán-oro.

23 keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iye kwésevo kemá Póro sé'a évakari'o kwéomba íma kawe'á kwéumatinkaisana évakari'o kwéomba íma kwétuwa'naa-iye kwésune.

24 miráumai kesávé'o túwa'naa ónááom-bayaiye su'mai íma maé'a ó'owigwara'o túwa'naa ónááom-bayaigwara'a máyáaro.

25-26 maarán-áímbá imáyáa oro. naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna marawé minká'ó kwáyáin-tantaare

amápa'a Ísóigondeiman-iye

agaimaréna siráimba Áánútu kentááyávéna imáyáa éna makáimba pó'a máákétirakemba pói-ama'a úwoi meéyán-ure'a íma anón-imayaa é'a sé'a sáwíra'u. kawerá'únó íma kwése'a úwoi naaró.

27 moóráwaimo Áánútun-aaiyavenamo ímo árairemo siráindawai tááyena séna kesí naaúmpa'a toómbá naarómó sína'o owémó sé'o é'a komé'a íma áísaa e'a náávaken-tona'iyo íma sé'a úwoi kwéne'a sáwíra'u. kawerá'únó íma sé'a úwoi naaró.

28-29 ánivo moóráwaimo sénamo kwaántá-kwaasi tímakaan-tomba iyémó sínímbo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa kwéombanivo mináímbó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu Káráísitina kwaási kwaántá-kwaasimo póímo tímémba kanaán-iye kwésivo íma naaró.

keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwaántá-kwaasimo tímén-tombo náúndaya mindá kanaán-iye. ánivo moóráwaimo kwesávénamo sénamo kwaántá-kwaasimo tímén-tomba náúnavo kwésiwai kwemá kentááyávéna naavó íma sisinó.

30 toóntávéta Áánútumpa'a súwi kwéseta kwénaunanaya moóráwai séna íma naaró ímo seráámbá kwésiye keinárawa'a sentávé'a

31 kemá Póro sé'a Áánútu áwí'a mósá máráam-bayaiye su'mai maé'a toóné noné kwéne'a mayáímó kwémayaamba Áánútuntave'a imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máráaro.

32 Yútaa-kwaasiyavaiye ó'onkaa-kwaasiyavaiye Áánútuna kwaásiyavaiye imáyáa é'a kawe'á oro. tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro kwésune.

33 imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí umásinkaigwae sé'a máyaumne. kesáváíyé su'mai kawe'ó ií-máyáí íma kwémayaumpo amáparawaigwara'o kawe'ó umátínkáim-bayai kwémayaunda póna Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba tiráínasa kawe'á umái ménaaom-bayai kwémayaumne.

11

1 Ísu Káráísitimo uráintemba mirá kwéumpo kemó úndantemba keinárawa'a mirán-oro.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamái máyómba aarai ti'nónká'á káátaraan-kwasai.

2 kentávé'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aimbo simátímakaunda-aimba kwétaagwiyavontave'a aamoí kwéumatinkaumne.

3 simátíménda ísáaro. Káráísiti amáparawaira'a kárákwiyisasa kwaaimó ombá tuwainímbááka'a kárákwiyowana Áánútu Káráísitinka'a kárákwiraiye.

4 miráumai Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamái máyáamba kwaaimá námúnaa kwésesa Áánútun-aai kwésimatimemba ti'nónká'ó kánumo'o káátaresamo ésa Káráísiti áwí'a sáwí'a ónááowe.

5 torupamái máyáamba aaraimá námúnaa kwésesa Áánútun-aai kwésimatimemba ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a ónááovo aarai ti'nónká'á káátaraamba tuwánésa tuwai'máá'a kárákwiraawe kwésemba mindáyavesa ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a ónááowe. sáwí'o on-ínímbó tigaeyávái ígwáe sésamo ti'nóntáumo káráyuwaantemba ti'nónká'á íma káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigaeyávái kwéowe.

6 aaraimó ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa ti'nóntáu káráyuwaaro kwésune. ánivo ti'nóntáumo káráyuwaamba tigaeyávái ésa pósa ti'nónká'á káátaaro.

7 Áánútu asirayánkwáráwái amápa-tantaaka'o kárákwiraiwaimo intení'a kwaaí mirá ésa pósa torupamái máyáamba ti'nónká'á íma káátaraawe. Áánútu tuwai'mááka'a kárákwiraisasa tuwai'máá'o ontení'a aaraí ésa pósa torupamái máyáamba ti'nónká'á káátaraawe.

8 Áánútu aivar-ínímbá awaikó arausandéí úmakaivo kwaaí íma aaraigó arausandéí úmakaiye.

9 kwaaigó aaraigónká'á ménintavena íma úmakaivo aaraigómá kwaaigónká'á ménintavena Áánútu úmakaiye.

10 mindáyavaiye kwíyómpaken-kwayo'narawa túranka'a máyáantavaiye aarai ti'nónká'á káátaaro. tuwánésa sésa tuwai'máá'a kárákwiraawe sénááowe.

11 ánivo Ísóigo aúranka'a máyáamba aaraí kwaaí tiráváyáawasa pósa íma keyáá kwémaewe.

12 Áánútu aivar-ínímbá kwaaigó arausandéí úmakaisasa aaraí mésa kwaaí matínkáawasa kwémaemba Áánútu amápa-tantaakona ááimban-iye.

13 Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamái máyáamba aarai ti'nónká'ó ímo káátaresa námúnaa kwésemba kanaawá'i. íya kanaán-iyo. imáyáa oro.

14 kwaásiti ááimba imáyáa é'a sé'a kwaaí miwí ti'nóntáu ayáátááka'o kwáíntavesa tigaeyávái owasá

15 aaraí kentí ayáátáá-ti'nontauyavesa aamoí kwéomba Áánútu tímakaisana ti'nóntáugo ti'nómayaanka'a kwégaataiye kwésewe.

16 keinárawapinkembo évakarawaimo ti'nónká'ó káátamakaantavesamo narú'nárúr-áímbó síya'o é'a sé'a kesáá Áánútuna kwaásiya torupamái máyaunasaya ó'on-o'on-daopa'a Áánútuna kwaási torupamái máyáamba mirá úndayaanivo ó'on-aaimba íma kwáyáiye sénaumne.

Ísóigontavai imáyáa ésa aráá-tomba naráan-kwasai.

17 sáwí'o kwéon-aintave'a simátíménda ísáaro. Áánútuntave'a imáyáa kwée'a torupamái máyáamba íma moórá-morawai kawe'á kwéumatinke'a sáwí'a kwéumatinkaawe.

18 torupamái máyáampinkembo taaínkaar-umaimo máyáan-aimbo sewa'ó isáúnda árair-aimban-iye.

19 taaínkaar-umai mé'a évakarawai ó'on-imayaa owasá évakarawai ó'on-imayaa
kwéowa'a árair-aimbo sen-kwáásí kwéisaawe.
20 torupamái máyáamba sé'a aráá-tomba nánaumne sembánivo Ísóigontave'a íma
imáyáa é'a aráá-tomba né'a
21 évakarawai kentí naaúmpakembo maimaé'o tiráan-tontave'a imáyáa é'a
kwénaawasa toómbó ímo makáawai táái kwétinkaisasa évakarawai uwo'aó'-nómbá
kwénesa uwo'aó'á kwéowa'a mirá kwéomba aráá-tomba sáwí'a umái kwénaawe.
22 mirámó kwéomba toómbá íma taaínkaar-e'a toómbó ímo makáawai timé'a sáwí'a
umátínkáawasa tigaeyávésa ombá mindáyave'a íma aamoí kwéumatinkaumpo sáwí'a
kwéowe. kentí naaúmpa'a toóné noné násuwe'a torupamái mé'a Ísóigontave'a imáyáa
é'a aráá-tomba naaró.
23 Ísóigo simásímakaimba simátímakaunda maarán-áímbán-iye. moóráwai Yútási
Ísóigo Ísumba kwená namuro-kwáásírá'á íma agaráátínkaronka'a mindó'wáámbá Ísu
Káráísiti toómbá maisoréna
24 Áánútumpa'a súwi séna topaména séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai
kesúma ayú'maranaumne. miráumai kentávé'a imáyáa kwée'a námae íyóro súwasa
25 toómbá násúwówana pérétimo mayóntemba ándá-aran-domba kwáyon-anaveumba
maisoréna séna mindá kesí naaemán-iye. kesí naaemá keinárawatavena kumínímba
póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna minaúná-áímbá simái tarúmakaiye.
maandómbó kwénaamba kentávé'a imáyáa kwée'a námae íyóro Ísu Káráísiti siráiye.
26 mintóné mindóné kwénaamba kentáayávéna Ísóigo pukáiye-aimba
kwésimatimewe. mirá úmae kwéiyiyana Ísóigo marapá'á kumíníye.
27 miráumai Ísóigontavesa imáyáa ésa aráá-tomba nánáe sésa ombá aiva'ó ímo
kawer-ímáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáamo ésamo
úwoisamba iyémó sésamo ésa Ísóigo áúwe naaewé sáwí'a íyana sáwí-meyamba
tinkáníye.
28 mindáyavesa máyáawaina ááimba kawer-ímáyáá ésa taaímbai ísáíyuwesa sáwí'o
umáímo máyáamba kawer-ímáyáá ésa aráá-tomba nánááowe.
29 Ísu Káráísiti kentáayáváíyé séna pukáin-ainkona ááimbo ímo imáyáamo urésamo
úwoimo mintóné mindóné kwénaambo é'a kesávésa aaivimbá kwíyana Áánútu sáwí-
meyamba timíníye.
30 keinárawapinkemba évakarawai mirá é'a Ísu Káráísiti kentáayáváíyé séna
pukáimba íma imáyáa é'a aráá-tomba úwoisamba iyé-ímáyáá kwéomba pó'a évakarawai
aamoisáyán-kwáásí máéwasa évaka'a tí'a iwái máéwasa évaka'a pukáawe.
31 ánivo máyaundawaina ááimbo imáyáamo kawe'ó étaamo taainétaamo sáwí'o
kwéunda arupí kwéundarakaiya Ísóigo sáwí-meyamba íma símísino.
32 ánivo Ísóigo arupí umásinkanintavenaya sáwí-meyamba kwésiminta póna marapá-
kwáásímó sáwí-meyambo kwaíkwai'o íním-beyambo timíndara'a miwísé sáwí-meyanta
íma simínintaawe.
33 kesí kwaásiyono. minaíntávé'a imáyáa é'a toómbá né'a Ísóigontave'a imáyáa
é'a aráá-tomba nánáaontave'a torupamái máyáamba moórá-morawai ténáaontave'a
timu'maré'a mé'a aráá-tomba naaró.
34 tááimo kwétinkaina'o é'a kentí naaúmpa'a toómbá násuwe'a torupamái mé'a
toómbá nánáaowe. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba íma timíníye.
ó'on-aintavaigwara'o agaimái sísaa-uraan-aimba kentópa'a kweéme'a komé'a
simátimenaumne.

12

Áánútun-amanko asirayámbá kwétimin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. ó'on-o'om-bayaimo mayánáaontavena Áánútun-amanko asir-
ayámbá kwétimimba íma ísámai usúkáavo sé'a simátíménda ísáaro.
2 Áánútuna aambó ímo kwakónka'a Sáátáánigo tátorena tavisúwa'a sáwí-amba
kwaré'a kwaántá-kwaasi kampar-ásíráyánkwáráwáí íma aaí kwésewaiti imáyáa mósá
makáamba ísaraawe.
3 Áánútun-amanko keinárawate íma máyowa'a sáwí-amba kwakáantave'a imáyáa
é'a maarán-áímbá simátíménda ísáaro. évakaraiwaimo sésamo Ísu kárákwiraiwaima
iyémó kwésemba Áánútun-amanko miwí tirumpimbá máyáiwai kwésevo évakarawaimo
sésamo Áánútu Ísumba sáwí'a umánkaniyemo kwésemba Áánútun-amanko miwí
tirumpimbá íma máyáiye.
4 Áánútuna kwaási-i'o owáímá kwená mayáí kwémayaantavena Áánútun-amankoma
ó'on-o'on-asirayamba kwétimimba mimbóráwáí kwétimiye.
5 Áánútuna mayáí ó'on-o'om-bayai kwémayaantavesa Ísóigo Ísuntavesa ísámai
mimbáyáí kwémayaawe.
6 Áánútuna mayáí kwémayaantavena kwemá ó'on-o'on-asirayamba kwétimisasa
mimbáyáí kwémayaawe.
7 amáparawai kawe'á umátinkanaaontavena Áánútun-amanko moórá-morawai
tirumpimbá ména Áánútuna asirayámbá kwéagaraatinkaiye.
8 Áánútun-amanko moórá-morawai kawer-ímáyáá kwétimisasa mináímbá
kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morwai ímo ísaraan-aimba kwésimatimisasa
kwésimatimewe.
9 Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútuntavesa asiramái
mésa sésa árai'a Áánútu siráini'a íníye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai
asirayámbá kwétimisasa tí'o imbá kwéasovamatinkaawe.
10 Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa ímo awánaraam-
bayaigwara'a kawe'á umái kwémayaawe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa
kwétimisasa Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-
morawai imáyáa kwétimisasa asirayánkómbá taainésa sésa moórá Áánútun-
amankompinken-asirayamban-iye sésa moórá kwaántá-kwaasiti asirayámbán-iye
kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa íma ísaraan-
aimpinkemba kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa miwímó
siráan-aimba miwígwárá'á íma ísaraan-aimpinkemba pósa kwántámai kwésewe.
11 Áánútun-amanko kweyáá kwená imáyáavinkemba mirá éna moórá-morawai ó'on-
o'on-asirayamba kwétimiye.

Ísóigo áúwawaakaamba umáíya máyaunda-kwasai.

12 moórá-aimba sénaumpo ísáaro. kwaási túvimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba
mimbórá-áúmán-iye. mirámó intembá kesáá Ísu Káráísitina kwaásiya sáwíva-
kwaasimo máyaundaya kweséya tarúmai mimbórá-kwáásíráámbá umáíya máyaumne.
13 évakarawaiya Yútaa-kwaasiya únasaya évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá évaka'a
meéyámbakaawaiti mayáí kwémayaan-kwaasi owasá évaka'a úwoimo máyáan-kwaasi
owaná Áánútu kwenamambá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna tarúsinkenaya
mimbórá-kwáásíráámbá kwéumasinkaiye.
14 kesáá mimbórá-kwáásíráámbá umái máyaundaya imáyáa é'a maarán-áímbó
simátíménda ísáaro. mimbórá kúwawaapimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba
15 aísamaigomo sénamo kemá íma ayáámba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne
sínímba mimbórá áúvimba kwáyáiye.

16 áákomo sénamo kemá íma aúramba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínímba mimbórá áúvimba kwáyáiye.
17 amápa kúwawaapa'o aúrane su'maimo kwáyáinkakai íma áá'a ísáisino. amápa kúwawaapa'o ááre su'maimo kwáyáinkakai amápa-kwiyumba íma ísáisino.
18 ánivo Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa kúwawaa'a úmakena amápa-tantaa'a kwenamááre su'mai ma'maéna kuráiye.
19 áúwawaapinkembo mimbórá-yántáá'ó kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kwáyáisino.
20 amápa-tantaa'a kwáyáimbanivo mimbórá kúwawaa'a umái kwáyáiye.
21 miráumai aúranko ayáánkontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma sínana a'nónkó aísamaigontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma síníye.
22 miráumai túwawaapinken-tantaataveta séta aamoisayámbán-iye kwésundaya ímo kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kawe'á umái kwáyáisino.
23 túwawaapinken-tantaatavetaamo séta úwoisamban-iye kwésundaya kawe'á umáíya kwégarakwiyundayaawe. avora'á íma agaráátínkaraunda-yantaa'a aúpá'á makéta kwégarakwiyundayaawe.
24-25 avora'á kwáyáin-tantaa'a íma kwégarakwiyundayaawe. áúwawaapinken-tantaako amápa'a kawe'á umái mayáí maéna moórá-mora-yantaako kwenáúra kwenaura'a kárákwiyinintavena Áánútu kwenamááramaa'a maréna úwoisamban-iye kwésunda-yantaa'a kwégarakwiyiye.
26 áúwawaapinkembo moórá-yantaakomo áí'o ínana amápa kúwawaapakemba áí'a umásaniye. áúwawaapinkembo moórá-yantaako kawe'ó ínana amápa kúwawaapakemba kawe'á umásaniye.
27 túwawaatave'o súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. keinárawa'a Ísu Káráísiti áúwawaakaamba umái mé'a moórá-morawai kwenaíyayaankaane aúrankaane mirán-tántáákáámbá umái máyáawe.
28 Áánútu kwená kwaási moórá-morawai mayáí tiména mirám-báyáí mayánááontavena asirayámbá kwétimena kwená aantá-kwaasi aiva'á usásintinkena miwí tínaaemba simátímakain-aimba simátimenaaowai usásintinkena miwí tínaaemba kwená aambá agaráátinkanaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ímo awánaraam-bayai mayánááowai usásintinkena tí'o kwéin-kwaasimo asóvamatinkanaaowai usásintinkena miwí tínaaemba túwa'naa ónááowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'om-bayaira'o kárákwiyonaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááowai usásintinkena mirá ónááowai usásintinkava'a kuráiye.
29 Áánútu aantá-kwaasiti mayáí tímakaimba amáparawai íma mirám-báyáí máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútu simátímakain-aimba simátímémba amáparawai íma mirám-báyáí máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútuna aambá kwéagaraatinkaamba amáparawai íma mirám-báyáí máyáawasa évakarawai máyáawasa ímo awánaraam-bayai kwémayaamba amáparawai íma mirám-báyáí máyáawasa évakarawai máyáawasa
30 Áánútuna asirayándéí tí'o kwéimbo asóvamatinkaamba amáparawai íma mirám-báyáí máyáawasa évakarawai máyáawasa ó'on-o'on-aimba ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba amáparawai íma mirá sewasá évakarawai sewasá mináínkóná ááimbo kwántámai kwésemba amáparawai íma mirá owasá évakarawai kwéovo Áánútu kwená imáyáavinkemba mirán-ásíráyámbá kwétimiye.
31 Áánútu kwétimin-asirayamba mayánáemo kwésemba imáyáa é'a sé'a Áánútuna mayáí usáyaaitamai-mayai mayánáemo sé'a tiyáántán-kwimai mayáí máyáaro.

mináímbá kemá imáyáa é'a sé'a kawer-áímbán-ivo kwaásimo tirumbó tímémba minánkó amápar-ankomba usáyaaitaraimba minánkóná ááimba simátíménda ísáaro.

13

kwaásimo tirumbó tímáwaina ááimban-iye siráin-kwasai.

1 Áánútun-amankomo asirayámbó simínataamo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sétaamo kwíyómpaken-kwayo'narawa tááivinkenkwara'o sétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éta mináímbá úwoi-aimba séta kámoyambo úwoimo tontembá mirá éta peró'o úwoimo tuvúwóntemba mirá ónaundayaanivo kwaásiti imáyáamo étaamo éta kawe'á umátinkanaumne.

2 Áánútumo asirayámbó simínataamo simásímakain-aimbo simátimetaamo Áánútumo aúpá'ó marénamo avora'ó marénamo uráin-aimba isétaamo ímo ísaraunda-aimba Áánútu simásímakain-aimba isétaamo Áánútuntavetaamo asiramáímo métaamo sétaamo árai'a Áánútu siráini'a íníye sétaamo Áánútumo siráintemba umbai-máyáímó maétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo éta úwoi-kwaasiya úne.

3 makáunda-yantaa'o amápa'o tímatuwetaamo Áánútuna mayáíyá kwémayaundayavaiya sáwí'a umásinkaamba aamoí éta kanaán-iyemo sétaamo mirámó étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éna siráunda-ainko íya súwa'naa íníye.

4 kwaásimo tirumbó tímáwaina ááimba maarán-áímbán-iye. kwaásimo tirumbó tímáwai sáwí'o kwéumatinkaamba anondá íma mirá ombá túwa'naa esa kwaásimo tirumbó tímáwai túwí'o kwáyáin-kwaasiyavesa tirumbá íma sáwí'a umátinkesa kwaásimo tirumbó tímáwai miwí túwí'a íma maé iyésa

5 kwaásimo tirumbó tímáwai kesávésa amápa-tantaa'a kawe'á kwéune íma sésa sáwí-aimba íma sésa kwaásimo tirumbó tímáwai kesáái usáyaaitainkwae íma sésa kwaásimo tirumbó tímáwai íma ááéma áwáá'a sésa kwaásimo tirumbó tímáwai sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa úmae iyésa

6 kwaásimo tirumbó tímáwai sáwí'o uráantavesa íma aamoí ésa kawe'ó uráantavesa aamoí ésa

7 kwaásimo tirumbó tímáwai umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba úwoi mésa kwaásimo tirumbó tímáwai amáparawaiyavesa íma inkaisí-ímáyáá ésa amáparawai kawe'á ónááontavesa timu'marésa mésa kwaásimo tirumbó tímáwai amápar-umbai-yantaapimba asiramái mésa íma ivátuwesa miráumai kwémaewe.

8 kwaásimo tirumbó tímémba minánkómá kwaíkwai'a éna íma ánásainana Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimim-bayai ánásainana ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba kwésem-bayai ánásainana ímo ísaraan-aimbo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimem-bayai ánásaniye.

9 ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aimba íma kanaán-umai ísáyasaraundayaawe. Áánútumo simásímakain-aimba simátímakaunda íma kanaán-umai simátímatasaraundayaawe.

10 Áánútu kasenkuí'a ónaumnemo siráimba naaémba paárinimba póta ímo ísáyasaraunda-ainkwara'a ánásagwinata amáparawaina ááinta awánanaundayaawe.

11 iyámpói máyaawandara'a iyámpóímo kwésentemba mirán-áímbá sé'a iyámpóímo kwéontemba mirá é'a iyámpóímo kwéontemba mirán-ímáyáá uráumpo kwaási-i'a uráunda iyámpóíra'o uráunda-yantaa'a tukáumne.

12 iyámpóímo ímo kawe'ó umáímo ísáantemba Áánútuna kwaásiya íma kawe'á umáíya Áánútuna ááimba kwéawanaundayaawe. nompímbó kwaási tói'o ímo awánamaimo kawe'ó úndantenta ívé'a miráráántá kwéundaya Áánútuna ááimba íma kawe'á umáíya kwéawanaundayaanivo kwaási tói'o avoratáámó awánáúndantemba naaémba miráyá ónaundaya Áánútuna ááimba kawe'á umáíya awánanaundayaawe. ívé'a íma

awánasaraundaya Áánútu kentáámó suwánasaraintemba naaémba Áánútuna ááimba awánasanaundayaawe.

13 mirá ínívo ívé'a Áánútuwe aráápamaiya máyaunda-amba isaná árai'a Áánútuwe maí'mai'a ónaundayaawemo kwésunda-amba isaná Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amba isaná umái minkáúmbó-ámbá kwáyáivo usáyaaitarain-amba Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amban-iye.

14

Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-kwasai.

1 kwaásimo tirumbó tímén-amba asiramái kwaré'a Áánútumo kwétaain-timin-asirayamba mayánáe sé'o Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró.

2 Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisasamo ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba íma kwaásiyavesa kwésevo Áánútuntavesa sésa kwaásimo mináínkóná ááimbo ímo ísaraantavesa kwaásiyavesa íma kwésewe. Áánútun-amanko asirayámbá kwétimisasa aúpár-áímbá kwésevo

3 évakarawai Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba asiramái arupí umái kawe'á kwéumatinkaamba mindáyave'a sé'a Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró kwésune.

4 ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai kesávésa simái kwéasiraavo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai Áánútuna kwaási amápa'a asirayámbá kwétimewe.

5 Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisa'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááomba siráái kwétaivo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-asirayamba maé'a simátimenaaomba ávááraumai siráái kwétaiye. torupamái máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba mináímbó kwántámai síníwaimo ímo ménamo simátiminasamo ésa mináínkóná ááimba íma kawe'á umái íséwana mináínkó íma túwa'naa íníye. miwí tááigo íma túwa'naa ínintavesa Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewasa avora'á kwésimatimentavesa miwí ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai usáyaaitaraawe.

6 kesí kwaásiyono. kentópa'a komé'a ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sendamó é'a íma isáíyana kesááigo íma túwa'naa ínívo Áánútumo paárurain-aina'i. ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aina'i. Áánútumo simásímakain-aina'i. Áánútuna aambó kwáráan-aina'i. mirán-áímbó avora'ó simátíméndamo é'a isáíyana kesááigo túwa'naa íníye.

7 ontóímó ímo kawe'ó umáímo sínasamo ésa íma ísámai kawe'á ónááovo kawe'ó umáímo sínasamo ésa ísámai kawe'á ónááowe.

8 moóráwaimo ímo kawe'ó umáímo aayamáímo sínasamo ésa íma isésa tayoru-panááowe.

9 miráumai torupamái máyaiyampimba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síya'o é'a mináínkóná ááimba íma isánááomba keáínkáámbá sénááowe.

10 amápa'-marava'a sáwíva-kwaasi mésa ó'on-o'on-aimba kwésemba mináínkóná ááimba kwáyáivo

11 moóráwai kwenááivinken-aimba sína'a sé'a imáyáa é'a ó'on-daopaken-kwaasiye senaná kentávéna imáyáa éna ó'on-daopaken-kwaasiye síníye. mirámó kwésen-ainko íma túwa'naa íníye. miráumai torupamái máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba mináínkó íma túwa'naa íníye.

12 Áánútun-amankomo kwétaain-timin-asirayamba mayánááomba aamoí é'a pó'a
Áánútuna kwaási kawe'á umátínkáin-asirayamba tiráái kwétaina'a mairé'a Áánútuna
kwaási kawe'á umátínkáaro.
13 mindáyave'a ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai Áánútumpa'a áísaa
íyana mináímbó kwántámaimo simátimenaaontavena asirayámbá timíníye.
14 Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaisataamo ó'on-aimbo ímo ísaraunda-
aimpinkembo Áánútuntaveta námúnaa kwésundaya sóikakenta kwésumpo kentáási
imáyáao úwoisankaamba umái kwémaiye.
15 mindáyaveta maaráyá ónaumne. Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaimba
ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkenta Áánútumpata námúnaa séta kentáá
sááivinkenkwarata sénaumne. ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinken-ima séta kentáá
sááivinken-igwarata sénaumne.
16 ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kwenáwí'a
mósá máráamba moóráwaimo úwoi-kwaasimo miráwaina ááimbo ímo awánaraiwaimo
keinárawa'o torupamáímo máyáampimbo ménamo éna kwésen-ainkona ááimba íma
ísaraindayavena póna íma kanaán-umai áraitavaiye síníye.
17 ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba
kawe'án-ivo mináínkóná ááimba íma ísaraindawaimba mináínkó íma asirayámbá
amíníye.
18 ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba évaka-tawai kwésevo kemá
ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo kwésunda sáwíva-tawai kwése'a mindáyave'a
Áánútumpa'a súwi kwésune.
19 ánivo Áánútuna kwaási torupamái máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-
aimpinkembo ayáátáár-aimbo kwésunda sáwíyan-tantaa'an-ivo ísaraan-aimpinkembo
asirayámbá timínín-aimbo ákí-aimbo kwésunda mindá anón-tantaa'an-iye.
20 kesí kwaásiyono. iyámpóímo ímo kawer-ímáyáámó ontembá íma mirá é'a
táákaevayan-kwaasimo onten-ímáyáá oró. umarambó ímo sáwí-imayaamo ontembá
mirán-oro.
21 naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
Ísóigo séna kesí kwaási kesáái íma ísaraamba pó'a simátimenaumne. ó'on-aimbo
kwésewai simátíménasa miwí tááivinkemba simátimesa sáwí'a umátinkaiyasa
pósa kentávésa íma imáyáa ésa kesáái íma isánááowe
agaimaréna siráiye.
22 naaóvá'á Áánútu mirá éna kwená kwaási kwenáái ímo ísarowai kwená asirayámbá
agaráátinkomba awánaraantemba Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai ó'on-
aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésen-aimba isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá
kwésewe sénááowe. ánivo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimemba Áánútun-
aaiyavesa áraire kwésiyawai isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá mirá kwésewe
sénááowe. ánivo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai isésa íma mirán-áímbá
kwésewe.
23 Áánútuna kwaási torupamái máyaiyampimba amáparawaimo ó'on-o'on-aimbo ímo
ísaraan-aimpinkembo síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-
kwaasimo usávé'maimo isésamo ésa maawí uwo'aó-kwáásímán-owe sénááowe.
24 ánivo amáparawaimo Áánútumo simátímakain-aimbo avora'ó síyasamo úwoi-
kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isáíyanamo éna
mináínkó tirumbá airaráínasa sáwí'a uráumne sésa
25 miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá avora'á mémaresa Áánútu aúranka'a kívairesa kwená
imáyáa mósá marésa sésa árai'a keinárawapimba Áánútu máyáiye sénááowe.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamái maíyanka'a arupí umái máéro siráin-kwasai.

26 kesí kwaásiyono. kemó súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamái maíyanka'a moóráwai maarán-íyá sénaumne sínana moóráwai Áánútun-aaivinken-aimba simátiminana moóráwai Áánútumo agarááránkaraimba simátiminana moóráwai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba sínana moóráwai mináímbó kwántámai sína'a miráumai Áánútuna kwaási asirayámbá kwétimentavai mirá úmae'a íyóro.

27 ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááombo é'a kaumbo-káé-kwaasiye su'mai sé'a aiva'á moóráwai sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana kwenánaaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwaina'a mirá sénááovo

28 mináímbó kwántámaimo síníwaimo ímo máyaina'o é'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai amáparawai túranka'a íma sé'a imáyáavinkemba Áánútuntave'a seró.

29 Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba kaumbo-káé-kwaasimo usásimbaimo kwésimatimemba évakarawai isé'a mináímbá taaímbai kwéisaawe.

30 mináímbó ísáan-kwaasivinkembo Áánútumo moóráwaimbo simáminanamo éna kwésimatiminda-kwaasigo kwenáái ánásainana moóráwai usásinena simátiminiye.

31 Áánútumo aaí simátímakaiwai amápa'a sé'a moórá-morawai moórá-mora-tawai símae iyé'a pó'a amáparawai isé'a asirayámbá mayánááowe.

32 Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai kwésemba kentí imáyáarare su'mai kwégarakwiyovo mirán-oro.

33 kawer-ímáyáámó kwée'o paru umáímo máyáamba Áánútumba aráái kwétaivo simátímén-aimba kárákwiyoro.

Áánútuna kwaási amápa'-naopa'o torupamáímo máyáamba maará kwéowe.

34 torupamái máyáampinkemba aaraí íma aaí kwésewe. Áánútun-aai aúvái-kwandaaivinkembo siráintemba aaraí íma kárákwiyonaaowe.

35 mindáyave'a torupamái máyáampinkemba aaraí aaí sevó sésa moórá-ainkona ááimba tísaa ónáe sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwai'máá'a tísaa ónááowe.

36 kentí imáyáavinkembo mirámó kwéomba Áánútun-aai keinárawapinkene su'mai íma paáruraisa'a keináraware su'mai ímanivo ó'on-o'om-baravaken-kwaasigwara'a ísaraavo miwímó torupamáímo mésamo ontembá mirán-oro.

37 keinárawapinkemba évakarawai kesávésa sésa Áánútumo siráin-aimba ísaraundawai úne kwésiyawaiye évakarawai kesávésa sésa Áánútu asirayámbá símakaiwai úne kwésiyawaiye mirámó kwésewai maanáúváímó agaimáímo timúndavimba awáné'a sé'a mináímbá Ísóigo asiramái siráin-aimban-iye sénááovo

38 maanáúváímó agaimáímo timúndamo ímo isé'o é'a miwí tááigwara'a íma ísáaro.

39 kesí kwaásiyono. Áánútumo simátímakain-aimbo simátimemba asirayán-ímáyáá é'a simátíma'mae iyé'a ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésemba íma aambá áúmbaraaro.

40 ánivo amápar-aimbo kwésemba íma sáwívar-aimba sé'a paru umai arupí umai máéro.

15

Ísumba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. áséi-kwasai kosimátímakaunda-aimba moórágwara'a simátíménda ísáaro. mináséí-kwásáíyávé'a áraire sé'a tátoke'a asiramái máyáawe.

2 asiramáímo táto'mae iyé'o é'a kawer-ámbá kwa'maé iyónááovo tóikakene su'mai áraire siráambo é'a kawer-ámbá íma kwa'maé iyónááowe.

3 aiva'á Áánútu mináímbá simásimuwa'a kembá simátímakaunda anón-aimba póna Ááúnútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimarésa siráantemba sáwí-imayaaya maisiyuwánintavena Ísu Káráísiti puwúwasa
4 utámárówana kae'-nó'wáámbá kwaúwana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináímbá Áánútun-aai aúváívimba agaimarésa siráawe.
5 Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena Pítaa aúranka'a paáréna kwená kwayó-kwáási túranka'a paáréna
6 moórá-tawai sáwíva-kwaasi kwesé kwénaauwai 500 kwaasi túranka'a paáruraiye. minkwáásívínkémbá sáwívarawai úwoi túvamai máyáawasa évakarawai pukáamba minkwáási túranka'a paáréna
7 Yémési aúranka'a paáréna kwená aantá-kwaasi amáparawai túranka'a paáréna
8 naaémba kemá Póro kesúranka'a paáréna Ísu Káráísiti kwená kwaási-i'a umásinkainkwae-imayaa íma uráunda kembá kwená kwaási-i'a umásínkaraiwai súranka'a paáruraiye.
9 ááéma Ísu Káráísitina kwaási sáwí'a umátínkaraunda pó'a Ísóigona aantá-kwaasivinkemba kemá kíto-kwaasi úne. íma kanaán-uraunda pósa kentávé'a Ísóigona aantá-kwaasima óne sembá uwó-áímbá kwésewe-imayaa kwéune.
10 ánivo Áánútu úwoi súwa'naa uráimba pó'a Áánútumo kesáái simátiminkwae séna si'mákaiwai ówánana kwemá úwoi súwa'naa úwa'a íma úwoi mé'a asirayám-báyái mayááwánana kesí mayáígó ó'owiti mayáígómbá usáyaaitaraivo keyáá mimbáyái íma mayááwánana Áánútu súwa'naa ena kesé máyowa'a mimbáyái mairáumne.
11 kemó áséi-kwasaimo simátimewanda-aimba isé'a miwímó simátímún-aimba mimbórá-áímbá pó'a isé'a áraire siráawe.

púwón-kwaasi usásinanaaon-kwasai.

12 Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankarain-ainta simátimundaya keinárawapinkemba évakarawai sé'a púwón-kwaasi íma usásinanaaowe kwésemba nóra séra kwéseo.
13 púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino.
14 Áánútumo Káráísitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai simátimunda-ainta úwoisankaamba umágwisa'a minúwóísánkáán-áíntávé'a áraire sesinó.
15 púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraiyemo simátimundaya ánivo mináímbó kampar-áímbó inkákái Áánútumo uráintaveta kampar-áíntá simátiyuwausino.
16 púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino.
17 Áánútumo Káráísitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai úwoi-aintave'a áraire sewaná sáwí-imayaa kempímbá úwoi kwáyáisino.

18 moórá-ainkwara'a simátimenaumne. Áánútumo Káráísitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai Káráísitiye tarúmaimo mésamo pukáawai pukáampinkemba íma usásinesa Áánútuna egwaa'á íma maésa sáwí-ayampa'a máésino.
19 marapá'á máyaundara'a séta púwóndavinkemba usásineta kwíyómpa'a Ísu Káráísitiye ménaundaya amu'maréta máyaumne-aimbo kampar-áímbó súndarakaiya marapá-kwáási kentáá suwíráái sésa tirumbá umásínkáasino.

20 árair-aimba maarán-áímbán-iye. Áánútu Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba
usásinankaraiye. púwón-kwaasivinkemba aiva'á kwemá usásinkaimba pósa naaémba
púwón-kwaasi usásinanaaowe.
21 aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu kwemá sáwí'a uráimba pósa púwón-amba
amáparawai kwégwaraavo moórá-kwaasigo áwí'a Káráísiti kwemá kawe'á uráimba
póna amáparawai púwómpinkemba usásintinkaniye.
22 amáparawai Áándamun-aísaavutantamba uráundawai póta kwévuwundayaanivo
Ísu Káráísitina kwaásiya póta púwóndavinkemba usásinanaundayaawe.
23 Áánútu siráin-kanaa tínata púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. aiva'á Áánútu
Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraimba póna Káráísiti marapá'á kumíndara'a
Áánútu Káráístina kwaásiya púwóndavinkemba usásisinkainanaya
24-26 mindá ánásainda-kanaa Ísu Káráísiti kárákwiyinana Áánútu sínana Káráísiti
kwená namuro-kwáási usáyaaitena ó'owimo sáwí-mayaira'o kárákwiraam-bayaiye
ó'on-o'o-sawi-asirayane ánásasuwena púwón-amba ánásasuwena mirámó índa kwená
namuro-kwáásítí asirayámbá ánásasuwena Áánútuntavena séna kesivoó amápa-
tantaaka'a kárákwiyuwo síníye.
27 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna

Áánútu kwembá amápa-tantaa'a

usáyaaitamai-i'a umánkaraiye
agaimaréna siráivo Káráísiti Áánútumba íma usáyaaitaniye. Áánútu sínana Káráísiti
amápa-tantaa'a usáyaaitaniye.
28 Áánútu Káráísitimba amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umánkaraindara'a Káráísiti
Áánútu ááninko Áánútuntavena séna emá amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a
umásinkaandawai po kenká'á kárákwiyiniyone sínana Áánútu amápa-tantaa'a
kárákwiyiniye.
29 évakarawai sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésembanivo pukáan-
kwaasiyavesa imáyáa ésa mono'-nómbá pékaawe. púwómpinkemba íma usásinanaaowe-
aimbo árair-aimbo inkákáí pukáan-kwaasiyavesa íma imáyáa ésa nombá péráasino.
30 púwóndavinkembo ímo usásinanaetaraiya moórá-mora-naopa'a sínkamonae
kwéompa'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a íma nááúsino.
31 kesí kwaásiyono. keinárawaare kewé kentáási Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmai méta
keinárawatave'a aamoí kwéunda mirámó árai'o úndantemba aasiyaasi-táwai imáyáa
é'a sé'a ívékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa kwéunda mindágwara'a árair-aimban-
iye.
32 púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kemá kwaásiti imáyáavinkemba sé'a
aváá-kwánkómó kwaási vándaivo sésamo kwáráantemba kembá miráráámbó
kwéumasinkaamba maanká'á Évésasi-naopa'a máyaunda anón-umbai-yantaa'a
kesópa'a tisa'á anóm-bayai kwémayaunda úwoiyave'a kwéune súsino. púwómpinkembo
ímo usásinanaaonkakai kwaásiti imáyáavinkemba kwésentemba mirá séta aaváyaa
puwónaunda póta ívé'a kawe-tómbá néta sirááímo táínda-ita ónaumneya súsino.
33 púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésemba minkámpár-áíntávé'a árair-
aimban-iye sevó sé'a simátíménda-aimba isé'a kárákwiyoro. évakarawai árai'a
sésa sáwí'o kwéon-kwaasiyemo máyáambo é'a kawer-ámbá ivátuwe'a sáwí-amba
kwaránááowe kwésevo
34 púwómpinkemba íma usásinanaaowe minkámpár-áíntávé'a sáwí-imayaawe sáwí-
mayaiye ivátuwe'a kawer-ímáyáá oró. mirá ónááontave'a sé'a keinárawapinkemba
évakarawai Áánútunopa'a íma tiráawe kwésune.

púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iye kwaasái.

35 púwómpinkemba íma usásinanaaowe-imayaa é'a sísaa e'a sé'a púwón-kwaasi nóra umáíya usásinesawa nóran-tuwa ma'mái usásinanaaoo-aimbo

36 sísaa omba sáwí-imayaavinken-aimban-iye. puwíyampinkembo usásinanaaomba maaráráámbá uráivo isé'a kígau-anayumpa'a imáyáa oro. ayumbá u'máráawana mináyúnkó ímo úwoi áruma kwiréna aáyánkarena naaémba áruma kwégwiraiye.

37 toómbá ákákesa naíyampinkemba íma ó'a kwéu'maraavo ayumbá mairésa kígau úmáráawana ó'omba áruma kwikéna kwéiyiye.

38 Áánútu sisaná moórá-mora-anayumpinkemba áruma kwikéna kwéanon-imba Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa-tomba á'on-a'on-augwara-tomba makáivo

39 amápa'o máyáamba mimbórá kúwawaa'a íma maréna kwaási ó'on-kugwara'a tinkéna kwaí-kwaamba ó'on-kugwara'a maréna numamá ó'on-kugwara'a maréna noyáá'a ó'on-kugwara'a makáiye.

40 kwíyómpa'a ó'oran-tantaa'a kwáyáísana marapá'á ó'oran-tantaa'a kwáyáísana kwíyómpa'o kwáyáimpimba ó'oran-kanaagune kwáísana maramó kwáyáinka'a ó'oran-kanaagune kwáísana

41 aaváúvímbá ó'ora-sagayamba kwáísana kwíyómpimba ó'ora-sagayamba kwáísana okómpímbá ó'on-o'o-sagayamba kwáísana mirá umásaraiye.

42 mirámó intembá púwómpinkembo usásinanaaomba maará ónááowe. púwómbo kwéutamaraan-kuwawaa'a ánásanivo mimpínkémbá usásinanaaon-kuwawaa'a kwaíkwai'a íníye.

43 kwéutamaraan-kuwawaa'a aamoisáyán-kúwawaa'a sáwí-kuwawaa'an-ivo púwómpinkemba usásinanaaon-kuwawaa'a asirayán-kúwawaa'a kawe-kúwawaa'an-ivo

44 kwéutamaraan-kuwawaa'a marapá'ó máyáan-kuwawaa'an-ivo púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iye. marapá'ó máyáan-kuwawaa'o intembá kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a kwáyáiye.

45 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna Áánútu aiva-kwáásígó áwí'a Áándamumba umánkaraimba úwauwa kwéena maínin-kwaasi umánkaraiye agaimaréna siráiye. naaén-kwaasigo áwí'a Ísu Káráísiti kwaásimo aúnái'o umáímo maí'mai'o ónááon-amba kwikáiwai paáruraiye.

46 kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma aiva'á paáruraivo marapá'ó máyáan-kuwawaa'a aiva'á paáruraiye.

47 Áánútu aiva-kwáásígómbá maranéí úmarowana naaén-kwaasigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kunkáiye.

48 Áándamumbo maranéímó úmakain-kuwawaa'o kwáyáintemba amápa-kwaasi mirán-kúwawaa'a kwáyáivo Káráísiti kwíyómpaken-auwawaa'o kwáyáintemba kwená kwaási mirán-kúwawaa'a kwéniye.

49 Áánútumo maranéímó úmakain-kwaasiraambo úndantenta Káráísiti kwíyómpakewai intentá ónaumne.

50 kesí kwaásiyono. simátime'a sé'a Áánútumo kwíyómpa'o kárákwiraipa'a marapákén-kúwawaakwara'a íma máyaiyana kwaíkwai'o ínín-tantaa'o kwáyaindava'a ánásanin-tantaako íma mimpímbá kwéniye kwésune.

51 Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátínkarain-aimbo simátíménda ísáaro. amápata íma puwéta úwoi méta súwawaata ó'on-kuwawaata auvínínta

52 mimbórá-táwai kwíyómpakemba uwíremba sínana avekáámbó tawáombo intembá avekáámbá púwón-kwaasi usásintinkainasa maí'mai'a íyata súwawaata ó'on-kuwawaata auvíníye.

53 marapá'ó máyaunda-suwawaata puwónaunda-suwawaatan-ivo kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata íma puwónaunda-suwawaata auvíniye.
54 marapá'ó máyáan-kuwawaa'a púwón-kuwawaa'an-ivo kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma puwín-kúwawaa'a auvíndara'a Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna siráin-aimba paáriniye. maará séna
púwón-amba ánásainana maí'mai'a ónááon-anko
púwón-ankomba usáyaaitaniye
agaimaréna súwana
55 moóráwai séna
púwón-anko íma usáyaaitaraimba póna púwón-ambo sáwí'o umátínkáin-asirayanko ánásaniye
agaimaréna siráiye.
56 Áánútuna ámáámba ísáe'maimo túwáan-imayaao tátokaiye. mirámó kwéontavena púwón-ambo sáwí'o umátínkáin-asirayanko tátokaivo
57 Áánútu púwón-amba kentáá usáyaaitamai-i'a kwéumasinkaintaawe. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti púwón-ankona asirayámbá ánásena usáyaaitaraimba póna Áánútu mirá kwéumasinkaisata súwi kwésune.
58 mindáyave'a kesí kwaási asiramái mé'a íma tívón-káína'a Ísóigona mayáí maimaé iyé'a íma ivátuwaaro. Ísóigona mayáí kwémayaamba íma úwoi-mayaiman-ivo áúgwara'-mayaima kwémayaavo maimaé íyóro.

16

Ísóigona kwaási túwa'naa on-óntánkóná kwaasái.

1 Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai toómbá íma makáawai túwa'naa ónááomba óntamba torupé'a maarán-oro. Kárésiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai simátímakaundantemba mirán-áímbá simátimumpo mirán-oro.
2 moórá-mora-sontaara'a moórá-kigauvin-ontamba taaímbai Ísóigona kwaási túwa'naa ónááopa'a maré'a kentí naaúmpimpa'a maránááomba anómba ína'a naaémba kentópa'a komáyáana'a Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai timénááon-ontamba íma avakáá-íyamba úwoi mai-timénááowe.
3 keinárawapinkemba évakarawai usásintewa'a kentópa'a komé'a aúvái agaimái timé'a ti'máráanasa Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai mináúváíyé torupámaranaaon-ontane maimaésa mátimenaaowe.
4 mitáwai kemó komayánaunda-mayaimo kwáyaina'o é'a konasá miwí kesé kónááowe.

Kórínti-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

5 Másétóniyaa-marava'a Áánútuna áséi-kwasai simátime'a naaónáe kwéunda pó'a mirá kósimatime'a kentópa'a komáéndama
6 ákírara koménaum. ayáátáákara koménaumno. ímo aampa'ó kwénaaon-kanaa uwí-nómpákén-úndámó maivaiyáíndarara ó'on-daopa'a kónaumno. ó'on-daopa'o kónáe ona'ó é'a súwa'naa íya'a kónaumne.
7 kentópa'o ayáátááka'o koménaemo kwésunda Áánútumo owé sína'o é'a ayáátááka'a koménaumne.
8-9 maanká'á Évésasi-naopa'a áséi-kwasai simátimenaunda-kwaasi sáwíva'a máyáamba pósa isésa áraire sésa asiramái ménaaowai máéwasa kesí mayáíyávésa aambá aunónááon-kwaasi sáwíva'a máyáawe. mimbáyáímó kwémayaunda toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaambá minkánáá íma tiráisa'a mé'a mimbáyáí kwémayaunda póna mintánón-kánáá ánásaina'a kónaumne.

10 moóráwai Tímótimo kentópa'o koménimba aamoí kwée'a áwa'naa oro. kemó
úndantemba Ísóigona mayáí kwémayaivo
11 kwentávé'a úwoi-kwaasiman-iye íma sé'a tínaaemba umáméro. keinárawa'o
tiyuwénamo kesópa'o tínímba áwa'naa íyana kesópa'a kawe'á umái tíno. kwesémo
Ísóigona kwaási kentáási kwaási kesópa'o ténááontave'a timu'maré'a máyaumne.
12 kentáási kwaási áwí'a Ápórosimba asiramái simáme'a sé'a Kórínti-naopa'a ken-
táási kwaási kwíya-tawai esé kwaaó súnda póna ívé'a íma kanaán-umai kwínívo aambó
kwáyainanamo éna kwíníye.
13 kentúra'a kárákwiye'a Áánútuwe aráápamai maí'mai'a úmae iyé'a íma táá'a káína'a
asiramái máéro.
14 mayáímó kwémayaamba kwaásiti imáyáa umái mayáí máyáaro.
15 kesí kwaásiyono ísáaro. Ákáyaa-maravaken-kwaasi Sétevanasina akúmbá aiva'á
Áánútunopa'a tiráawai Ísóigona kwaási asiramái kwétuwa'naa on-áímbá ísaraawe.
asiramái simátime'a sé'a
16 mirán-kwáási kwésen-aimba taagwiyavé'a miwísé Áánútuna mayáí asirayám-
báyáí kwémayaawai táái ísáaro.
17 keinárawapinkemba kaumbonárau túwí'a Sétevanasiye Vótúnetasiye Ákáísiye
mindárau kesópa'a tewa'á aamoí kwéumpo keinárawa'a íma amáparawai kanaán-umai
kesópa'a tewasá mindárau kesópa'o tembá aamoí kwéune.
18 mindárau kesí imáyáa aúnái'a umásinkesa kentí imáyáagwara'a mirá uráawe.
mirán-kwáási túwí'a mósá máráaro.
19 Ésiyaa-marava'a naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárawatavesa kawe'á umái
máéro kwésewe. moóráwai áwí'a Ákwíra awainínkó Párísiraawe mindáraiti naaúmpa'a
torupamái máyáawai Ísóigowe tarúmai máyáawai aamoí ésa keinárawatavesa kawe'á
umái máéro kwésewe.
20 maanká'ó máyáawai Ísóigona kwaási amáparawai keinárawatavesa kawe'á umái
máéro kwésewe. moórá-morawai tiyáámba tíméro.
21 ayááírá'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-
iye sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawe'á umái máéro kwésune.
22 Ísóigompa'o ímo tirumbó ámáwai Áánútu sáwí'a umátinkaniye. kentáási Ísóigo
marapá'á kumíníye kwésune.
23 Ísóigo Ísu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
24 Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawa'a kembá sirumbá kwétimune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Kórínti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaamba umái avakaeté-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Kórínti-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái tímakaiye. Póro Másétóniyaa-marava'a máyowana Táítási Kórínti-nao'a tuwéna Póronopa'a kweémena Kórínti-kwaasi táái kosimámuwana Póro iséna séna aúváíma agaimái tímakaunda isasá isésa évakarawai sáwí'o uráamba tínaaemba umásukaawasa évakarawai íma mirá ésa kentávái sésa íma árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iye kwésewe séna árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iye sígwáe séna maanáúvái agaimarówasa mátímakaawe.

1 kéma Póro maanáímbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti kentáási kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo ísáaro. Kórínti-naopakewai Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai ísáaro. Ákáyaa-marava'a Kórínti-naopakewaiye ó'on-o'on-daopakewaiye máyáawai Ísóigona kwaási ísáaro.
2 Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.
3 kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti avowa Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. kwemá kentáásivowama arumbá kwéumasinkaiwai sirávayenaya súwa'naa iwái áwíta mósá kwémaraumne.
4 ó'on-o'on-umbai-yantaa'a amápa'a kentáásópa'a timbá Áánútu kwésiravayaimba póna ó'on-o'on-umbai-yantaa'o évakarawaitopa'o tínímba Áánútumo siráváyáintenta umái kesáá kanaán-umai miwí tirávayanaumne.
5 Káráísitimba áí'a úni'a umánkówasa Káráísitina kwaási-i'a úndarakemba sí'a iní'a umásínkáamba miráumai Áánútumo Káráísitimbo arávairaintemba miráumai anómba kwésiravayaintaawe.
6 keinárawate méta túwa'naa ówánanaya sáwí'a umái máyómpinkemba Áánútu tí'maena kawepá'á métínkaraiye. mirá ówándarakemba sí'a únita umásínkonta Áánútu sirávaraiye. keinárawate máyaawandaya sí'a únita umásínkonta íma ivátuweta asiramáíya méraumne. miráumai tí'a índai'a umátinkanaaomba kesáámó uráundantentaamo mirámó é'o ímo ivátuwe'o asiramáímo ménaaombo éna Áánútu keinárawakwara'a tirávayaniye.
7 sí'o úni'o umásínkaraantenta tí'a iní'a umátínkáamba miráumai Áánútumo sirávairaintemba tirávayaimba séta mindáyave'a asiramái ménaaowe asiramái séta timu'maréta máyaumne.
8 kesí kwaásiyono. Ésiyaa-maravata máyaawanda ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentáásópa'a túmba mináímbá isáígwáe séta simátimumpo ísáaro. minúmbáí-yántáá'ó ó'oran-anon-umbai-yantaa'a úwata kentáásópa'a túmba póta puwónaumne séta súvamaiya méta
9 sínkamiyata puwónaunda-kanaa tiráiye-imayaa éta súvamaiya maémaumne. íma kentáási asirayándéímán-ivo Áánútuna asirayándéí mayáíyá kwémaeta máyaumne. Áánútu pukáampinkemba usásitinkaiwaina asirayándéí mayáíyá kwémaeta máyaumne súndayavenaya minánón-úmbáí-yántáá'á kentáásópa'a tiráiye.
10 umbai-yántáápímbá puwónáe ówándavinkemba Áánútu síyótaasa umásinkowata súvamaiya maémaundaya póna mirá unté iyíníye. sáwívinkemba síyótaasa unté kwéiyiye séta máyaumne.

11 keinárawakwara'a kentááyávé'a Áánútumpa'a súwa'naa umai námúnaa seró. sáwívarawai námúnaa síyana Áánútu súwa'naa ínímba mindáyavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe.

Póro kampar-áímbá íma simátímakain-kwasai.

12 kwaási túranka'a máyaundayaveta imáyáa kwéundaya sirumpinkén-ímáyááó séna kawe'á umáíya máyaumne sisatá aamoiyá kwéune. marapá-áínkóná ááimba íma imáyáa éta Áánútu úwoiya kwésuwa'naa-intaveta imáyáa éta Áánútuna mayáíyé su'mai kwémaeta méta íma árúvare-kwaasiraani'a umáíya maúndantemba kentúranka'a árai'a miráyá umáíya máyaumne.

13-14 kwéagaimai timúnda-auvaivimba íma kaumbo-káér-aimba kwésimatimumpo awáné'o ísaraan-aine su'mai tavisimái kwésune. kentáá sáwíyamba suwánaavo suwánamai kawer-ígwáe sé'a únda mirámó é'o é'a Ísóigo Ísu marapá'á kumíndara'a keinárawatavetaamo aamoimó ondantembá kentááyávé'a aamoí ónááowe.

15-16 keinárawa'a kentááyávé'a aamoí kwéumasinkaawe-aimba imáyáa uráundayave'a sé'a kae-táwai kentópa'a kómé'a Másétóniyaa-marava'a kónáe únda kentópa'a kómé'a tiyuwé'a kweéme'a Másétóniyaa-marava'a komé'a koyauweré'a ókwara'a kentópa'a támé'a tiyuwé'a Yútiyaa-marava'a ténaumne siráumne. kae-táwaimo kawe'ó umátínkáana'a súwa'naa íya'a Yútiyaa-marava'a ténaumne-imayaa uráundayave'a mináímbá siráumne.

17 mirá ónáe uráunda íma mirá uráundayavesa keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa árúvare-kwaasiman-iye siráavo kentópa'a kónaumne siráunda marapá-kwáásímó ontembá íma mirá únda mimbórá-ímáyáá umái mimbórá-áímbá avora'á simátímakaumne.

18 Áánútumo árair-aine su'maimo siráintemba simátímakaunda-aimba íma kaer-ímáyáávínkémbán-ivo mimbórá-ímáyáá umái mimbórá-áímbá avora'á simátímakaumne.

19 Sáírásiye Tímótiye kewé umáíya kentópa'a máyaawanda Áánútu ááninko Ísu Káráísitin-aaiya simátímakaunda kwemá moórá-aimba avora'á séna moórá-aimba aúpá'á tuwéna mirá íma iwái póna amápar-aimba avoraré su'mai siwáín-aai simátímakaumne.

20 Áánútu amápar-aimba simái asirámakaimba Ísu Káráísitintavena siráimba póna paáruraiye. Ísu Káráísiti mirán-ámápá'-máyái mairáintaveta Áánútu siráin-aintaveta árair-aine kwésunanaya Áánútu áwí'a anómba kwáyáiye.

21 Áánútu Ísu Káráísitimba kentááwé keinárawaare tarúsinkaraisata asiramái máyaundayaawe. kentáá ítámarena

22 kesí kwaásiman-owe séna árai'a kwená kwaásiya úne sénaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáimba mindáyaveta séta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe. mirá uráintave'a íma árúvare-kwaasiraamba kwéune.

23 Áánútu kesí mayáígómbá awánaraiwai aúranka'a kwésimatimunda-aimba árair-aimban-iye. Kórínti-naopa'a kentópa'a kónáe séwánda asiramái simátíménana tirunkó umbaí taivó sé'a ivátuwe'a íma kuráumne.

24 Áánútun-aaiyave'a áraire asiramái kwése'a kwenká'á agevamái máyáamba póta kentópa'a kondayá Áánútun-aaintave'a áraire seró-áíntá íma ókwara'a sénaumpo tirunkó aamoí ínintaveta keinárawapimba tágárotamai méta mayáíyá komayánaumne.

2

1 imáyáa é'a sé'a ókwara'a kentópa'a kwé'a sáwí'o kwéontave'a asiramái simátíménana tirunkó umbaí taivó sé'a ívé'a íma kónaumne siráumne.

2 kentirumbó umbaimó tamátínkáanasamo ésa kesirumbó kawe'ó umásinkanaaowai íma ménaaowe.
3 kentópa'a íma kuráundara'a sé'a aúváívimba awáné'a sáwí'o kwéomba kawe'á umátinkaigwae sé'a kentópa'o kondá íma sirunkó umbaí táníye sé'a mináúváí agaimái timé'a kawe'ó umáímo máyáantavena kesirunkó kawe'á íníwai mináúváí agaimái tímakaumne. kesirunkómó kawe'ó ínanamo éna kentirunkógwárá'á kawe'ó ínímba mindá árair-aimban-iye.
4 mináúváí agaitimúnda sirunkó umbaí tówa'a keinárawatave'a anón-imayaa é'a ávááraumai ivi'á tamátinke'a tirunkó umbaí taínoyave'a íma mináúváí agaimái tímakaumpo Póro kwenarumbá ávááraumai símakaiye sénááontave'a mináúváí agaimái tímakaumne.

sáwí'o uráin-kwaasiyavai enáái ánásaiye seró siráin-kwasai.

5 keinárawapinkemba moórá-kwaasigo sáwí'a uráintavena íma kempíné su'mainivo keinárawapinkemba évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáiye. amáparawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáiye-aimba mirán-ánón-áímpá'á íma sénáe sé'a évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáiye-aimba kwésune.
6 tímakaunda-auvai awáné'a simái moórá-ainka'a maré'a asirayán-áímbá minkwáásígómbá simánke'a kwená egwaa'á íma mé'a sáwí'o uráintave'a mimbéyámbá amé'a íma ó'om-beyamba áméro.
7 ívé'a kwentávé'a sé'a enáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa úmae iyé'a aráváyáaro. kemá ámé-sawi-meyamba kwaíkwai'a ínana séna íma kanaán-umai kawer-ámpá'á kónaumne séna ivátúwáívainivo
8 kwentávé'a sé'a embá siruntá kwéamumpo kawe'á umái maiyó seró-áímbá asiramái kwésune.
9 ááéma keinárawatave'a sé'a simátimunda-aimba isánááo. íya isánááoo sé'a kentópa'a íma kwé'a mináúváívímbá agaimái tímake'a timu'maré'a méraumne.
10 sáwí'o uráin-kwaasigontave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a ímo ókwara'o imáyáamo kwéontemba kegwárá'á mirá kwéune. sáwí'o uráintave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa kwée'a Ísu Káráísiti aúranka'a keinárawatave'a imáyáa é'a mirá kwéune.
11 Sáátáánigona sáwí-mayaigona ááimba awánéta kentáá usáyaaitaivo séta sáwí'o uráintaveta ókwara'a íma imáyáa úmae iyéta séta kwenáái ánásaiye kwésune.

Táróasiva'a ména Póro anón-imayaa uráin-kwasai.

12 Ísu Káráísitin-aai áséi-kwasai kosimátimenae sé'a Táróasi-naopa'a komáyaawanda mináímbá isánááontavena Ísóigomo to'mayaa úmba awáné'a áséi-kwasai simátíménae sé'a ówánda
13 kesí kwaásigo áwí'a Táítási kentí naaópakemba Táróasi-naopa'a íma téna ken-táái tasimásímíntave'a avakáá uwááe'a íma awáné'a anón-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Másétóniyaa-marava'a tiráumne.

Ísuna asirayándéí siyáántán-tamai ávónta kwéuvunda-kwasai.

14 maarán-áíntávéta Áánútumpa'a súwiya kwésune. Ísu Káráísiti usáyaaitaraintavena Áánútu kwentéya tarúsinkenaya anónka'a sisatá siyáántán-tamai ávónta kwéuvune. Áánútu si'marówata Káráísitin-aai amápa'-marava'a kosimátimunasaya kwéisaawana kwenááigo áséi-kwiyunkaamba úmaena amápa'-marava'a kóyáwé kwéiye.

15 Áánútu séna Ísu Káráísiti kentávéna imáyáa éna kesí mayáí kwémayaimba áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéiye kwésimba mirámó intembá Ísu Káráísitin-aai simátimunanaya Áánútu kentááyávéna séna Ísu Káráísitimo intembá áséi-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéowe kwésiye. Áánútun-aráái kwáráawai minkwíyúmbá ísááwasa Sáátáánigon-aráái kwáráawai minkwíyúmbá ísááwasa kwéowe.

16 Sáátáánigon-aráái kwáráawai puwésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowai Ísu Káráísitin-aai simátimunda-aintavesa ánkúkaamba kwéiye kwésewasa Áánútun-aráái kwáráawai mináíntávésa sésa áséi-kwiyunkaamba kwéiye kwésesa maí'mai'a ónááowe. Áánútun-aai simátímén-aimba anóm-bayaiman-ivo kwaásiye su'mai íma kanaán-umai kwémayaawe.

17 Áánútu si'marówata Káráísitina mayáí-kwáási méta kwenaúranka'a Áánútun-aai árair-aimba simátimeta íma árúvare-kwaasiraani'a umái máyaunasaya meéyámbáréwa'a anón-ontamba mayánáe sésamo ontembá évakarawai Áánútun-aai simátíménasaya meéyámbá simígwáe sésamo ontembá kesáá íma mirá kwéeta Káráísitina mayáí-kwáási méta Áánútun-aai árair-aimba kwésimatimune.

3

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai.

1 mináímbá kwésimatimundayaveta kentáá súwí'a íma maé kwéiyundayaawe. évakarawai aúvái agaimái tímúwasa maimaésa mátímúwa'a awáné'a kawe'án-owe siráavo kesáá íma mirá éta kentáási mayáírár-áúvái agaimaéta mátíménata awáné'a aamoí umásinkaigwae-ita íma kweéta íma kentáási mayáírár-áúvái agáyáaro kwésumpo Áánútu si'marówata kwená mayáíyá kwémayaumne.

2-3 évakarawaimo ó'owiti mayáígóná aúváímo awánésamo aamoimó umátínkáantemba évaka-kwaasi keinárawa'a tuwánésa sésa árai'a Ísu Káráísiti Póroe mayáí kwémayaan-kwaasiye kwenté ti'marówasa kwenáái tasimátímúwasa isésa áraire suwaná Káráísiti kwená kwaási-i'a umátinkowana Áánútu asirayánkwáráwáín-amanko miwítirumpimba máyáísasa máyáawe kwésewe. mindáyave'a keinárawa'a Káráísiti agairáin-auvairaamba umái máyáawe. Ísu Káráísitina mayáígóná aúvái óntanka'o agairáin-auvairaamba ímanivo kempá'á kwáyáim-bayaima tuwánaantaveta aamoiyá kwéumatinkaundayaawe.

4 Ísu Káráísiti kentáá asirayámbá kwésimisata Áánútu aúranka'a asiramái méta mináíntá kwésune.

5 kentáávímbá kesí asirayámbá íma kwáyáísata mimbáyáíyá kwémayaumpo Áánútuna asirayándéíyá mimbáyáíyá kwémayaumne.

6 Áánútu aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kosimátimewananaya kwenaúranka'a arupí umátinkainasa ménaaontavena asirayántá símakaiye. mináúná-áímbá simái tarúmakain-aimba Áánútu Mósesimba simámakain-amaamba ímanivo Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáísata kwemó siráintenta kwéunda-aimban-iye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba íma kanaán-umai kwáráantavesa Áánútu aúranka'a íma arupí umái mésa puwí-ámpá'á kwégovo Áánútun-amanko imáyáaya símísata Káráísitin-aaiyaveta áraire séta aúnái'a umáíya maí'maita kwéune.

7 naaóvá'á Áánútu Mósesimba óntan-kwandaaira'a siyáánkai-amaamba agaimái ámakaimba minámáámbá kwaránáe sésa umbá íma kanaán-umai kwarésa arááísu'mae kwéiyesa mindáyavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu Mósesimbo ámáámbo simámakonka'a Áánútumpakemba ságayamba paáréna Mósesi óika'a ságayamba

paárúwana óntan-kwandaaira'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísareri-kwaasitopa'a kumúwasa Mósesi óika'a ságayamba kwéna póna túgáyáagaya úwasa íma kanaán-umai awánowana kwéna naaémba uwákuraiye.

8 naaóvá'á Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakonka'a Áánútuna ságayamba paárúmbanivo ívé'a Áánútu kwenamankómbá ai'máráísana kwená kwaási tirumpimbá máyáiye-aimba kwévaarimba póna Áánútuna ságayamba anómban-iye.

9 Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakomba pósa íma kanaán-umai kwáráantavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu minámáán-áímbá paárúnka'a kwená ságayamba kwáyowana ívé'a Áánútu kwenamankó kwenaúranka'o arupí umátínkáin-aimba kwévaarisana póna kwená ságayankona asirayámbá anómba kwáyáiye.

10 ívé'a aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwáyáísana usáyaaitarai-sagayankona asirayámbá kwáyáimba póta séta Áánútumo Mósesimbo siyáánkai-amaambo simámakai-sagayankona asirayámbá úwoisamba iyéyá kwésune.

11 Áánútu Mósesimbo simámakain-aimba kwááyu-aimban-ivo aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwaíkwai'a ínín-aimba anón-aimban-iye. kwááyu-aimba simámakonka'a ságayankona asirayámbá kwáyombanivo ívé'a kwaíkwai'a ínín-aimba paárisana póna anó-sagayamba asirayámbá kwáyáiye.

12 mináímbá asirayán-áímbá kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraunda póta íma sáá'a kwégaisata asiramái mináímbá kwésimatimundayaawe.

13 Mósesimo uráintemba íma miráyá kwéune. Mósesi Ísareri-kwaasiyavena séna kesóika'o kwáyái-sagayamba uwákwimba awánaavo séna ampaantanéí óika'a káátaraiye.

14 Ísareri-kwaasi táá'nei isésa tirunté marésa maémáenkakemba pósa ívé'a agáyáan-kwaasi Áánútumo simáímo tarúmakon-aimba aúváívinkemba awánamai isésa mináínkóná ááimba íma kawe'á umái kwéisaawe. Mósesimo óika'o ampaantanéí káátamakowasamo ságayambo ímo awánaraantemba ívé'a Áánútun-aai aúváívimba awánaamba miwítí imáyáago ítáguraisana kumayu'á isasá pósa mináúváígóná ááimba íma awánamai kawe'á kwéowe. Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima Áánútun-aai aúváíma awánésa mináínkóná ááimba kawe'á umái kwéisaawe.

15 ívé'o máyáan-Isareri-kwaasigwara'a Áánútun-aai Mósesimo agaimakón-aimba awánaamba miwítí imáyáago ítáguraisana kumayu'á isasá pósa mináínkóná ááimba íma ísaraavo

16 Ísóigo Ísu Káráísitinopa'o tembá minkúmáyú-tántáá'á ánásainkakemba mináínkóná ááimba kawe'á umái kwéisaawe.

17 Ísóigo Ísu Káráísitiyemo súnda kwenamankóntávé'a kwésune. Ísóigon-amankomo tirumpimbó máyáiwai sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaisasa kawe'á umái kwémaewe.

18 Ísareri-kwaasiti imáyáagomo ímo kawe'ó umáímo ísaraantemba kentáási imáyáago íma mirá isanayá Ísóigona ságayanko kentáá sáma kwégamasinkaintaawe. Ísóigo Ísu Káráísitin-amanko kentáásirumpimba ména kwenkáání'a umásinkenaya kwená ságayamba kwésimenaya mirá úmae kwéiyiye.

4

anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráráán-kwaasiya máyaunda-kwasai.

1 Áánútu aruntá kwéumasinkenaya mindáyavena kesí mayáí máyáaro séna símakaisata kwenáái kwésimatimundaya sívón-kaiye séta íma kwétuwaumpo

2 kwenáái simátimenaundayaveta aúpá'ó tigaeyávésamo kwéomba sínaaemba
kwéumameta íma kampa'á simátiyuweta Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba íma
simátimeta Áánútu aúranka'a avora'á árair-aimba simátimunasaya suwánésaya árair-
aine su'mai kwésewe tirunkakémbá sénááontaveta Áánútu aúranka'a miráyá kwésune.
3 áséi-kwasai avora'á kwésimatimundaya mináínkóná ááimbo ímo isésamo ésa miwímá
Áánútuna némpa'a mésa puwí-ámpá'á kwégowaiman-owe.
4 Sáátáánigo marapá'á kárákwiraiwai miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Ísu Káráísitin-
aaiyavesa íma áraire kwésewe. Sáátáánigo séna Káráísitin-aaigo sáma kamátínkáivo
séna miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Káráísitina ságayamba íma kwéawanaawe.
Áánútumo máyáintemba Káráísiti miráumai máyáísana Sáátáánigo séna Káráísiti sáma
kamátínkáivo séna miwítí imáyáa kwétuntinkaiye.
5 kesáá íma anón-kwaasi úmpo Ísu Káráísitintave'a kentáási anóndakoman-
iye sénááontaveta kwenáái kosimátimeta kwená mayáí-kwáási máyaunda póta
kwétuwa'naa-undayaawe.
6 ááinka'a túnkuwana Áánútu sáma kaaó súwana sáma karáimba kwemá sáma
kamásínkáiwaiyaaman-iye. Ísu Káráísiti óir-imayaa kwéundaya Áánútuna ó'oran-
aaimba awánanaundayavena sáma kwégamasinkaintaawe.
7 kesáá íma asiramáíya méta áséi-kwasaiya tátokaumpo anamó kwímakaawanamo
ááémo karákwintemba miráumaiya méta áséi-aimba tátokaundayaawe. suwánésa
mináínkómó usáyaaitarain-asirayankomba awánésa sésa íma miwívínkémbán-ivo
Áánútumpaken-asirayamban-iye sénááontaveta íma asiramáíya méta minásíráyántá
tátokaumne.
8 namuro-kwáásímó tínkamiyantavesamo úkóntemba ó'on-o'on-umbai-yantaako ken-
táá úkúraisata tu'maá'námo kwáyáimpinkenta móyuweta kwégune. évaka-tawai séta
nóra séta Áánútuna mayáí kwémayaumno kwéseta íma ivátá tukáumne.
9 sáwíta umásínkáambanivo Áánútu íma siyúwáísata máyaumne. sínkamomba íma
ánásasuwaawata úwoiya súvamai kwémaumne.
10 Ísumbo sáwí'o umánkesamo inkámówanamo pukáin-ampata kwégundaya pósa Ísu
maí'mai'a isaná kwená asirayámbá kentáávímbá kwáyáiye-aimba kwéisaawe.
11 máyaundaya aasiyaasi-táwai séta Ísuna kwaási-i'a úndarakemba ívéra sínkamiyata
puwónaumno kwésundaya pósa kesáá máyaundawaina ááimba Ísuma póna kentáásúma
ánásani-suvimba máyáiye-aimba kwéisaawe.
12 áséi-kwasai simátimundaya sáwíta umásinkesa sínkamiyata puwónaunda-ampata
kwégundaya mindáyave'a áséi-kwaasi isé'a aúnái'a umái máyáan-ampa'a kwégowe.
13 naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
Áánútun-aaiyave'a áraire siré'a
pó'a kwenáái kwésimatimune
siráintemba Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwésimatimune.
14 Ísóigo Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiwai Ísunte tarúsinkenaya
puwónaundavinkenta usásisinkenaya kentááwé keináraware sí'maiya kwenaúrankata
sinkánínta aawe.
15 mayáíyá kwémayaundaya sáwíta umásínkáambanivo túwa'naa eta íma
ivátuwaunasaya ó'on-o'on-kwaasi Áánútumo úwoimo túwa'naa in-áímbá isésa
sáwívarawai Áánútumpa'a súwi símae iyésa kwenáwí'a anómba úmae kwéiyowe.

Áánútuna asirayánkátá máyaunda-kwasai.

16 mináímbá imáyáa kwéundaya sívón-kaiye séta íma ivátukaumne. kentáásúma
sáwí'a úmae íyísana Áánútu kentáási imáyáa aúnái'a kwéumasinkaiye.

17 kentáásópa'o kwáyáin-umbai-yantaataveta séta úwoisan-umbai-yantaa'a kwááyu kwáyáiye súnanaya naaémba minúmbái-yántáápínkémbá ó'oran-kawe-tantaa'a usáyaaitaimba kwaíkwai'a ínín-kawe-tantaa'a paáriniye.
18 mindáyaveta marapá'ó awánáúnda-yantaa'a íma anón-imayaa éta kwíyómpa'o ímo awánáúnda-yantaataveta imáyáa úmae kwéiyune. awánáúnda-yantaa'a kwááyu-yantaa'an-ivo kwíyómpa'a íma awánáúnda-yantaa'a kwaíkwai'a íníye. mindáyaveta umbai-yántáátávéta séta úwoisamban-iye kwésune.

5

1 kentáásúma kwááyu-nankaa-suwawaata isatá minkúwawaakwarata marapátá méta maarán-áímbá kwésune. maankwááyú-námbá tawísígwinata Áánútumo kwíyómpa'o úmakain-daumpa'a ménaundayaawe. mindámbá kwaási íma úmakaan-damban-ivo Áánútu kwená imáyáavinkemba úmakaimba kwaíkwai'a ínín-damba mindá kwíyómpa'o ménaunda-kuwawaa'an-iye.
2 marapá'ó máyaundaya anón-imayaa éta kwíyómpa'o ménaunda-kuwawaata simínkwáeya kwéseta
3 maarán-áímbá íma séta puwéta súwawaar-íyaainkaanta umáíya máyaumne íma kwésumpo maarán-áímbá séta kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata naankáántá ónáeya kwésune.
4 kentáásúma kwááyu-nankaamba isatá máyaundaya umbai-yántáá'á kwáyáintaveta anón-imayaa éta marapá-súwawaataamo tuwánaunda-aimba íma séta kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata mayánaunda-ainta kwésune. miráyá ónaunda marapáké-súwawaakaanta aúkáinata maí'maita ónaumne.
5 miráyáámó ónaundayavenaya Áánútu kentáá to'mayaa éna kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáísata mindáyaveta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe.
6 Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáintaveta kentáási imáyáa asiramáíya máyaumne. marapá'ó máyaundaya Ísóigo Ísu Káráísitiyeya íma kwíyómpakaani'a umáíya máyaundayaawe.
7 ívéta marapá'á máyaundaya kwenane'á íma kwéawaneta kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta
8 kentáási imáyáa asiramáíya méta puwétaamo kwíyómpa'o Ísóigo Ísu Káráísitiyemo métaaraiya aamoí úsino.
9 maanká'ó máyaundayaawe kwíyómpa'o uménaundayaawe Áánútumbo arááímo kwétaini'a ónáe súndaya póna aamoí umásínkáisintaawe.
10 amáparawaiya Ísu Káráísiti aúranka'a máyáananaya kesáámó máyaundawaina ááintavena sísaa ena marapá'ó máyáamba kawe'ó kwéowai kawe'-méyámbá tiména sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timínímba póta kwembó arááímo kwétaini'a ónáeya kwésune.

Ísuwemo tarúmaimo máyaundaya aúnái'a umáíya máyaunda-kwasai.

11 Ísóigo máyaundawaina ááimba sísaa ínintaveta kwentávéna sáá'a kwégaisata kwenópa'a tígwáe séta kwaási kwétavisundayaawe. Áánútu máyaundawaina ááinta suwánaisa'a keinárawatemo máyaundawaina ááinta kwésuwanaamba kawe'á kwéiye kwésune.
12 kentáá súwí'a íma maé kwéiyundanivo máyaundawaina ááintave'a aamoí ónááontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. aamoí é'a kentááyávésamo sáwí-aimbo kwésen-kwaasi táái kanaán-umai anondá simátimenaaontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. minkwáási paáká-túwawaare su'mai

tuwánésa kawe-kwáásímán-owe sésa tirumpin-ímáyáá íma awáresa kawe-kwáásímán-owe kwésewe.
13 évakarawai kentááyávésa uwo'aó'á kwéowe kwésewata kanaán-iye séta Áánútuntaveta imáyáa éta miráyá kwéunasaya évakarawai kentááyávésa kawer-ímáyáágwárá-kwáásímán-owe kwésewata kanaán-iye séta keinárawataveta imáyáa éta miráyá kwéune.
14 amáparawai sáwí'o kwéomba mimbéyámbá maésa púwóvo séna Ísu Káráísiti mimbóráwáí kentááyávénawe séna pukáimba póta Káráísiti arumbá kwésimiwaina mayáíyé su'maiya kwémayaumne.
15 amáparawaiya sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyásinkanintavena Ísu Káráísiti pukáimba póta kentáámó sirááímo kwétaini'a íma kwéeta kwembó arááímo kwétaini'a kwéeta máyaumne. mirámó ónaundayavenaya kentááyávénawe séna puwúwana Áánútu usásinankaraiye.
16 ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwaréta évakarawaiyaveta kawe-kwáásímán-owe séta évakarawaiyaveta sáwí-kwaasiman-owe siráumpo ívé'a íma miráyá kwéseta ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwakáunda Káráísitintaveta úwoi-kwaasiman-iye siráundaya ívé'a íma miráyá kwésune.
17 mindáyaveta Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyaundaya aúnái'a umáíya méta ááémo uráundanten-imayaa íma éta ívé'a aúná-imayaa umáíya máyaumne.
18 Áánútu mirá kwéivo ááéma Áánútuna namuro-kwáásíráámbá umáíya máyaawananaya Áánútu kesí kwaási-i'a umái maígwáe séna Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpuwówana kwená kwaási-i'a umásinkenaya séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata mimbáyáíyá kwémayaumne.
19 mináínkóná ááimba maarán-áímbán-iye. Ísu Káráísiti amáparawaiyavenaya imáyáa éna pukáimba mindáyavena Áánútu imáyáa éna kwaásimo sáwí'o kwéomba íma aaivimbá kwémaitinkaivo kwená kwaási-i'a kwéumatinkena kentááyávénawe séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata kwésimatimune.
20 kesáá Ísu Káráísitina aantá-kwaasiya únanaya simásímísata keinárawa'a kwésimatimundayaawe. Áánútu keinárawatavena asiramái siráisata siráin-ainta kwésimatimune. Káráísiti pukáintavena Áánútuna namuro-kwáásíráámbá umái máyáampinkemba kwená kwaási-i'a kwéumatinkaivo kwenááiyave'a owé seró.
21 Ísu Káráísitimpimba sáwí'o ií-áímbá íma kwáyowana Áánútu kesáámó sáwí'o únda-aimba kwempíntá ámakaiye. Káráísitiye tarúmaiya méta Áánútu aúranka'a arupí umáíya ménaundayavenaya Áánútu mirá úwana Káráísiti kesáámó sáwí'o únda-aimba maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Áánútu kwená namuro-kwáásíráání'a umáíya máyaundawai kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiye.

6

1 Áánútuwe tágárotamai méta mayáí kwémaeta asiramái simátimeta séta Áánútu úwoi kwétuwa'naa-imba pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oró kwésune.
2 naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna
úwoi túwa'naa uráunda-kanaa kentáái
isé'a sáwí'o umáímo máyómpinkembo
tíkaunda-kanaa túwa'naa uráumne

Áánútu siráiye agaimaréna siráimba mindáyave'a ísáaro. ívé'a Áánútu úwoi kwétuwa'naa-in-kanaama éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwétirain-kanaama imbá pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oro.

3 kentáási mayáigómbá awánésa sáwí-amba kwáráavo séta kawe'-máyáiyé su'mai kwémayaundaya pósa íma árai'a sésa sáwí-mayai kwémayaawe kwésewe.

4 amápa'-mayai kwémayaundayaveta séta suwánésaya árai'a Áánútuna mayáí-kwáásímán-owe sígwáe séta mimbáyáí kwémaeta máyaumne. umbai-yántáá'ó kentáásópa'o tisasamó sí'o iní'o umásinkesaya sáwí'o umásínkáanta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne.

5 Áánútuna mayáíyá kwémayaundarakemba sínkambai ándáva'o mósinkesayaamo úkúmakesamo sáwí-aimba simánkesa mirámó kwéonta anóm-bayai kwémaeta no'wáámba íma suúyá kwégwaeta úwoi mayáí kwémaeta sááimo kwésinkainta íma ivátuweta asiramáíya máyaumne.

6 kentáayávésa Áánútuna mayáí-kwáásímán-owe sénááontaveta kawe'-máyáiyé su'mai kwémaeta kawer-ímáyáá kwéeta paru umái méta kawe'á kwéumatinkaunanaya Áánútun-amanko keséya máyáísata árai'a miwítí imáyáa kwéeta

7 árair-aimba kwésimatimunanaya Áánútu asirayámbá kwésimisata mirám-báyáí kwémaeta Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá kweukáámbá araa'naa uráunanaya sáwí-ainko kentáávímbá íma kwétisata Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá iwevóiráámbá umásoketa umbai-yántáá'ó kesópataamo timbá kwéusayaaitaundayaawe.

8 évakarawai kentáá súwí'a mósá máráawasa évakarawai kentáá súwí'a simái sáwí'a owasá évakarawai kawer-áímbá simásímewasa évakarawai sáwí-aimba simásímewasa árair-aimbo simátimundayavesaya évakarawai kentáayávésa kampa'á kwésewe sewasá

9 évakarawai kawe'á umái suwánésaya kampa'á sésa úwoi-kwaasiman-owe sewasá évakarawai kentáayávésamo puwónáesa owémó kwésemba íma puwúndaya úwoiya súvamaiya máyaumpo suwánaaro. Áánútu arupíya kwéumasinkaimba íma sínkamisata kwévuwune.

10 sáwíva-tantaako kentáásirumba umbaí kwétamasinkainta kentáásirumba kawe'á úmae kwéiyiye. kesáá óísamba íma makáundayawaiya éta Áánútun-aai sáwívarawaiya kwésimatimunasaya kawe'á umái kwémaewe. óísaniyaaiwai éta Áánútun-aai tátokaundayaveta kawe'á umáíya máyaumne.

11 Kórínti-naopaken-kwaasi ísáaro. kentí imáyáa éta kentáásirumpinken-aimba avora'á simátímakaundaya

12 keinárawataveta íma kayoráúna'a kentáayávé'a kayó'mái máyáawe.

13 kesí iyámpóímo simátimundantenkaamba simátimumpo kentí imáyáamo úndantemba kentáási imáyáa é'a kentirumpinkén-áímbá simásíméro.

Áánútuna naankaantáán-úne siráin-kwasai.

14 oó'á tombá moórá anóm-purumakankwara moórá sáwíyam-purumakankwara'a íma kwétagarotamai kwisóvo awaira-púrúmákánkái tinumarampimbá kwímakaawasarai oó'á kwétoye. mirámó ontembá keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire sewáíyé ímo áraire sewáíyé íma tágárotamai mé'a mayáí máyáaro. arupí umái máyáawaise Áánútun-aai arááíraawaise íma kanaán-umai tágárotamai mésa mayáí kwémaraawe. ságayankwara tunígwara'a íma moórávimba kwáyáiye.

15 Ísu Káráísitiye Sáátáánigowe íma mimbórá-ímáyáá óyasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáíyé ímo áraire sewáíyé íma mimbórá-ímáyáá kwéowe.

16 Áánútuna naaúmpa'a kwesé kwaántá-kwaasi mimbórávímbá íma ménaaowe. Áánútu asirayánkwáráwái kentáásirumpimba máyáísata kwená naankaantáán-úne. mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Áánútu séna
kesí kwaásiye mé'a miwívímbá kwénaae'a
miwítí Ísóigo onasá kesí kwaási-i'a ónááowe
Áánútu siráiye.
17 mindáyavena Ísóigo séna
úwoi-kwaasivinkemba tiyuwé'a moórá-ayampa'a
mé'a sáwí-mayaigomba tínaaemba umátimiya'a
tiré'a
18 kentivoí'a ona'á kesáánimbaa'a
kesiyáámúmbaari'a ónááowe.
Ísóigo amápar-asirayamba tokáiwai siráiye agaimaréna siráiye.

7

1 kesí kwaási ísáaro. Áánútu kentááyávéna imáyáa éna mináímbá simái tarúmakaintaveta kesúrake-sawi-yantaare kentáási imáyáavinke-sawi-yantaare sínaaemba umámeta kawe'á umáíya méta Áánútu aúranka'a sáá'a kwégaisata Áánútundei-i'a umái méta kaweré su'maiya éta miráyá onó.

Póro arunkó aamoí uráin-kwasai.
2 kentááyávé'a íma kayoré'a kentáási imáyáa úwoi oró. íma sáwí'a umátinkaawanasaya sáwí-amba kwakáawe. íma kampa'á simátiyuweta miwítí óísanta íma mémairaumne.
3 mináímbó simátimunda íma aaivimbá kwémaitinke'a súne. kentí imáyáa kwéundaya simátimeta ókwara'a miráyá kwéune séta úwoimo máyaundaya kentí imáyáa kwéeta puwónaunda-kanaa tínímba úwoi kentí imáyáa kwéonanaya tíniye.
4 árai'a kawe'á umái máyáawe asiramái sé'a kentúwí'a mósá kwémaraumne. anón-umbai-yantaa'a kentáásópa'a kwétimba mindáyave'a íma imáyáa é'a kentí imáyáa únana kentááigo asiramásínkáísana sirunkó ávááraumai aamoí kwéiye.
5 Táróasi-naopa'a tuwéta Másétóniyaa-marava'a tamáyaawanda íma kawe-kánáá úwata máyaawanasaya amápa'-naopimpa'a kae'náé'a ésa aaisambá kwésuwana kentáási mayáíyávéna kentáásirunko umbaí kwétowana
6 Áánútu tirunkó umbaí kwétain-kwaasi tiráváyáiwai kwemá sirávayanintavena Táításimba ai'marówana keinárawa'a tiyuwéna kentáásópa'a téna
7 maavá'ó túntaveta aamoí éta keinárawatemo máyon-kawer-aimba simásimuntavetaagwara'a aamoí ówánanaya keinárawa'a kentáá suwánanae siráamba tasimásimenaya sáwí'o uráantavenamo kentirunkó umbaimó taráimba tasimásimenaya kentávésamo kampar-áímbó sen-kwáási táái anondá simátímakaamba tasimásimenaya mirán-áíntómbá tasimásimuwata isááwánanaya kentáásirunko aamoí uráiye.
8 aúvái agaimái timé'a asiramái sé'a ó'a íma mirán-oro siráunda minaúvái awánowana sáwíyanka'a kentirunkó umbaí tówa'a mináímbá isé'a mináúvái agairáundayavena sirumbá umátinke'a ívé'a sirunkó íma umbaí téna
9 kawe'á kwéiye. kentirunkó umbaí tóntave'a íma aamoí é'a kentirunkó umbaí tówa'a sáwí'o uráambo tínaaembo umámakaantave'a aamoí kwéune. sáwí'o kwéontavena tirunkó umbaí taíno Áánútu kwésiye. mindáyave'a mináúvái agaimái tímakaunda íma sáwí'a umátínkaraumne.
10 Áánútu tirumbá umbaí tamátinkaiwai sáwí'o kwéomba tínaaemba umámewana sáwí'o umáímo máyáampinkemba Áánútu tiréna kawepá'á mógwétinkaisana mindáyavena tirunkó íma sáwí'a kwéivo marapá-kwáási Áánútuntavesa íma imáyáa

kwéowai tirunkó umbaí tainká'á sáwí'o kwéomba íma tínaaemba umámesa úwoi sáwí'a ésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe.

11 sáwí'o uráantavena Áánútu kentirumbá umbaí tamátínkaraimba pó'a kawe'á uráamba imáyáa oró. keinárawapinkemba moóráwai sáwí'a uráimba íma asir-amái simámake'a tímakaunda-auvai-aimba isé'a sé'a arupí umátinketa kawer-ámbá kwáráano sé'a sáwí'o uráantave'a tigaeyávé'a é'a sáwí-meyambo kentópa'o tínintave'a táátave'a é'a sé'a arupí umátínkáanana Póromo ménamo éna súwa'naa íníye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááéma sáwí-meyamba amé'a keinárawapinke-sawi-imayaa arupí umátinke'a mirá uráamba ánásaraiye-aimba ísaraumne.

12 mináúváí agaimái tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontave'a íma aiva'á imáyáa é'a sáwí'o umánkarain-ininkontave'a íma aiva'á imáyáa é'a íma mirá uráumpo Áánútu aúranka'a kentááyávé'a anón-imayaa é'a kentááyávé'a sé'a miwíyávéta anón-imayaaya kwéune sénááontave'a mináúváí agaimái tímakaumne.

13 mináúváímó tímakaundanteni'o uráamba kentáási imáyáa kawe'á umásínkaraawe.

Táításimba ai'marááwánanaya kentópa'a koména kwenarunkó umbaí kwétowana túwa'naa úwa'a kawe'á uwaná aamoí éna kwenarunkó kawe'á úwana kentáásópa'a téna tasimásimuwata iséta mindáyavetaagwara'a aamoiyá kwéune.

14 ááéma Táítási aúranka'a kentúma maé iráunana simátímakaunda-aimbo árair-aimbo siráundantemba Táításimbo kentááimo simámakaunda-aimba árair-aimban-iye. Táítási keinárawate koména kemó kentááimo simámakaunda-aintavena árair-aimba siráiye siráimba mindáyave'a íma sigaeyávé'a kwéune.

15 Táítási keinárawate komáyowa'a kwentávé'a aamoí é'a táátave'a é'a tiyántámbá kwétowa'a kwenáái isé'a mirá uwaná mindáyavena Táítási imáyáa éna arumbá kwétimiye.

16 keinárawatave'a sé'a amápa'-mayaimo ésa kawe'á úmae iyónááowe kwésunana sirunkó kawe'á kwéiye.

8

Ísóigona kwaási túwa'naa uráan-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. Másétóniyaa-marava'o naaó'-nao'a máyáawai Áánútuna kwaási kwemá kwétuwa'naa-in-aimba simátimenaumpo ísáaro.

2 anón-umbai-yantaa'a miwítópa'a téna kwétavisisasa íma ivátuwesa Áánútuntavena tirunkó kawe'á úmae íyísasa miwí kesávái óísaniyaain-kwaasi máyáantavesa íma imáyáa ésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa sáwíyan-oisamba makáampinkemba sáwíva-tantaa'a torupásuwesa túwa'naa uráawe.

3 árair-aimba simátimune. miwí sésa maarán-tántáá'á kanaán-umai timénaumpo ó'omba torupamái timénáe sésa miwítí imáyáavinkemba mirá ésa sáwíva'a tímakaawe.

4 kentááyávésa asiramái símae iyésa sésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai timénáe sétaamo únda aamoí kwéune siráawe.

5 imáyáawe su'maimo únda-yantaare su'mai íma tímakaavo ó'on-o'on-tantaakwara'a timésa aiva'á Ísóigontavesa sésa ená kwaási-i'a umáíya méta ená mayáíyá kwémayaumne sirésa Áánútuna imáyáavinkemba kentááyávésa sésa Áánútuna mayái simásimiyata keinárawate mayánaumne sésa

6 maanká'á Másétóniyaa-marava'a máyáawai mirán-áímbá siráamba póta Táításimba simámeta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási túwa'naa ónááom-bayai Kórínti-naopa'a koááimba ásáre tayauweré kuré túwa'naa inasá torupamái maráíyana ánásaino Táításimba simámakaumne.

7 ó'on-o'om-bayai kawe'á umái kwémaraawai é'a Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwée'a kwenáái kawe'á umái kwésimatime'a kwenááigona ááimba kawe'á umái

kwéise'a karuwaa'á é'a kwétuwa'naa-e'a kentirumbá kwésime'a mirámó kwéon-kwaasi ontávéta simátimeta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai túwa'naa ónááomba kawe'á umái timénááowe kwésune.

8 maanká'á Másétóniyaa-maravakewai Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa kawe'á umái tímakaan-aimba timénaunda mirán-oro íma kwésumpo timénááo. íya timénááoo sé'a kentirunkómbá tísaa umai kwéisaumne.

9 kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-imba ísaraawe. kwíyómpa'a ó'oran-kawe'a umái máyomba keinárawatavena imáyáa éna kwíyómpa'a tuwéna kawe'á umái ménaaontavena úwoi-kwaasiraamba umái marapá'á kumbéraiye.

10 ké'naan-aimba kesí imáyáavinkemba súmpo ísáaro. ááéma Áánútuna kwaásivinkemba keinárawa'a aiva'á sé'a torupamái timénáe sé'a ááimba asé'a moóráima maisukáavo ívé'a mimbáyáí ánásasuwaaro.

11 ááéma karuwaa'á umái to'mayaa é'a ívé'a karuwaa'á é'a sáwíva-tantaa'o makáawai sáwíva'a maráíyasa sáwíyambo makáawai miráumai maráíyasa miráumai maráíyana ánásaino.

12 sáwíva-tantaa'o máráane sáwíyambo máráane Áánútu tuwánanivo timénáemo síyan-tantaa'a sáwíva-tantaapinkemba sáwíva'a maré'a sáwíyampinkemba sáwíyamba maré'a timénááomba Áánútu awánéna kanaán-iye síníye.

13 túwa'naa ónááomba íma amápa'a tu'mái ánáse'a kesávé'a kwémare'a oró.

14 ánivo ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááomba mimbórái'a umái ménaaowe.

15 miráumai naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna moórá-tonko áwí'a máána-tone séna
toóntávéna séna sáwíva'a túkúmai kwénowai tímú'a vówasa íma aráá'a márówasa sáwíyamba túkúmai kwénowai tímú'a vówana íma táái tínkaraiye
agaimaréna siráiye. miráumai ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááowe.

Táítási Kórínti-naopa'a kuráin-kwasai.

16 Áánútu Táításimba imáyáa ámísana kemó túwa'naa úndantemba kwegwárá'á túwa'naa ónáe kwésisata mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

17 Táításimba simámeta séta kotúwa'naa inasá Yútiyaa-maravaken-kwaasi túwa'naa ónááontavesa évaka-tantaa'a torupamái maránááowe súndayavenaya aamoí éna kwená imáyáavinkenkwara'a séna ó'a miwísé koménaumne Táítási siráiye.

18 Táításimba ai'máráandara'a moórá-kwaasigwara'a ai'máráanana kwesé kwíníye. kwemá áséi-kwasai simátíma'mae kwénaaisasa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási kwenáwí'a mósá kwémaraawai kwemá Táításiye kwíníye.

19 Ísóigona kwaási naaó'-naokemba kwembá usásinankesa sésa esé mimbáyáí mayaaó sewaná keséya kwénaaena túwa'naa únda-mayaiya kwémayaisasa kentáási mayáígómbá awánésaya sésa toómbá íma makáan-kwaasi kwétuwa'naa-owe kwésesa Ísóigo áwí'a mósá kwémaraawe.

20 mimbáyáímó kwémayaundaya sáwí'an-owe seváíyé séta

21 Ísóigo aúrankare kwaási túrankare mimbáyáí kawe'á ónáe séta naaó'-nao'a kwénaaeta torupámáráan-ontantomba maimaéta ímo makáan-kwaasi túwa'naa on-dayávéta kwénaaumne.

22 minkáé'náraimo ti'máráandara'a moóráwainkwara'a ai'máráanana kwéna kaum-bosé koínímba kwembá sáwíva-tawai áísaa umai awánanae súndaya kwétuwa'naa-in-kwaasigo isatá awánaraumne. keinárawa'a kawe'ó umáímo máyáan-aimba iséna póna kotúwa'naa ónáe siráiye.

23 Táításin-aai súnda kesé tágárotamai ména túwa'naa índayavena kesé mayáí
kwémayaiye. kwesémo koóyááoiyan-kwaasi táái súnda mimbáyáí mayáyááoiyantavesa
naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárai usásintinkaraayasarai Ísu Káráísiti áwí'a
mósá kwémaraaiye.
24 mindárau kentópa'a komáyaiya'a kentirumbá tíméro. kentúmo maé
kwéiyundayavesamo sésa árai'a kawe'á umái máyáawe kwésesa naaémba naaó'-nao'a
Ísóigona kwaási kosimátíma'mae naaíyasa kentáái isánááowe.

9

Ísóigona kwaási túwa'naa ónáemo siráan-kwasai.

1 évaka-tantaa'o torupamáímo Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaásimo timénááon-
aimba á'a ísaraantave'a maanáúváívímbá íma ayáátááka'a simátimenaumne.
2 túwa'naa ónáemo siráan-aimba ísaraumne. Másétóniyaa-maravaken-kwaasi kentáái
simátimewanda kentúma maé iyé'a keinárawatave'a sé'a Ákáyaa-maravaken-kwaasi
mimbáyáí kwéto'mayaa-esa moórá-ima maisukáawe séwánasa isésa sésa kesáágwárá'á
túwa'naa ónáe sésa évaka-tantaa'a torupámakaawe.
3 kentúma maé iyéta séta mimbáyáí to'mayaa úmakaaweya súnda-aimba úwoi-
aimban-iye sevó séta kaumbonárau ti'máráanasa kentópa'a kónááowe. kemó
siráundantemba to'mayaa úmaranaaontaveta minkáúmbónárau ti'máráanasaya
kotúwa'naa ónááowe.
4 naaémba kentópa'a konasá Másétóniyaa-maravakembo évakarawaimo kesémo
kwésamo ésa ímo to'mayaa úmakemba kotuwánaiyamba tigaeyávé'a íya'a to'mayaa
úmakaawemo siráunda-aintave'a sigaeyávé'a ónaumne.
5 mindáyave'a imáyáa é'a mindárauyave'a asiramái simátime'a sé'a kemó ímo
kuráandara'a miwítópa'a koméwasa simáímo asirámakaantemba évaka-tantaa'a
torupámáráaro simátímakaumne. naaémba kentópa'a kona'á kentí imáyáavinkembo
torupámárémba úwoi maisiménááovo íma tísaa ónaumne.
6 maarán-áímbá imáyáa oró. kígaumo ombá moórá sáwíyan-kigau úmakesa sáwíyan-
tomba áká'mai naawasá moórá anón-kigau úmakesa anón-tomba áká'mai kwénaawe.
miráumaimo kwétimemba naaémba mirán-kánái'a umái mayánááowe.
7 miráumai moórá-morawai timíyan-tantaatave'a imáyáa uré'a miráumai tíméro.
íma timénáe-imayaa kwée'a tímévainivo. kemó asirayán-áímbó siráundayavaiye sé'a
tímévainivo. imáyáa umái kawe'á uré'a tíméro. timénááontavesamo aamoimó
ónááowai miwí Áánútu aamoí kwéumatinkaimba pó'a timénááontave'a aamoí oró.
8 Áánútu kanaán-umai ávááraumai kawe'á umátinkaimba amápa-tantaatave'a kawe'á
umái mé'a ó'on-o'on-kawe'-mayai mayánááontavena Áánútu ávááraumai kawe'á
kwéumatinkaimba pó'a mirán-káwé'-máyáí kanaán-umai mayánááowe.
9 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
ímo makáawai túwa'naa esa tímatuwaawai
miwítí kawe'-máyáí kwaíkwai'a íníye
agaimaréna siráiye.
10 Áánútu amápar-anayumba tímísasa mairésa kwégigau-umandaawe. Áánútu
minánáyúnkómbá anón-úmáráísasa áká'mai kwénaawe. miráumai Áánútu kawe'á
umátinkaina'a túwa'naa íyana mimpínkémbá kawe'-máyáí anómba paáriniye.
11 Áánútu kawe'á umátinkaina'a aasiyaasí kanaán-umai túwa'naa íyasa simíyataamo
timénaunda-yantaatavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe.
12 miráumaimo túwa'naa ónááomba Ísóigona kwaási ímo makáawai túwa'naa íyana
sáwívarawai tirunkó kawe'á ínasa Áánútumpa'a súwi símae iyónááowe.

13 keinárawatavesa sésa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa asiramái imáyáa kwéesa
pósa súwa'naa uráawe sésa Áánútu áwí'a mósá marésa miwíyé amáparawaiye úwoi
timénááontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa
14 Áánútumo keinárawa'o anómbo kwétuwa'naa-intavesa keinárawatavesa imáyáa
ésa túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa sénááowe.
15 Áánútu amáparawaiya ó'oran-kawe'a kwéumasinkaisata póta kwenáwí'a mósá
kwémaraundayaawe.

10

Póro kwená mayáíyávái simátímakain-kwasai.

1 keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa Póro keséya taména paru umái aaí
siráivo némpa'o máínka'a asirayán-áíntá kwésimasimintaawe kwésewe. Ísu Káráísiti
marapá'ó máyonka'a paru umái ména íma aaisambá siráintave'a imáyáa é'a asiramái
simátimune.
2 kentópa'o kondá íma asiramái sénáe súndanivo imáyáa é'a keinárawapinkemba
évakarawai kentááyávésa kampa'á sésa marará-kwáásíti ááimba kwégwaraawemo
kwésentave'a asiramái simátimenaumpo kárákwiyoro.
3 marapá'ó máyaundaya namuro-kwáási usáyaaitanae sésamo áái'o tíyáantemba íma
mirá éta marapá-sáwí-yántáá'á usáyaaitanae séta Áánútuna mayái kwémayaumne.
4 taáné iwevóíyé úmakesamo áái'o tiyamáímo usáyaaitanaesamo ontembá
íma mirá éta Áánútu asirayámbá símakaisata ó'on-o'o-sawi-asirayamba
kwéusayaaitaundayaawe.
5 kentáá sááiyavesa kampar-áínéímó kwésewai tááigomba kesááigoya
kwéusayaaitaiye. évakarawai miwí túwí'a mósá marésa Áánútun-aai ísáavo sésa
simái aambá áúmbaraawata aambó áúmbaraan-aimba usáyaaiteta kentáási imáyáago
Ísu Káráísitin-aai isáínkwáe símae kwéiyundayaawe.
6 kentáá sááiya isáígwáe séta timu'maréta máyauna'a mirá íyata tuwánéta kentáá
sáái íma kwéisaawai sáwí-meyamba timénaumne.
7 keinárawa'o máyáawaina ááimba imáyáa oró. keinárawapinkemba évakarawai sésa
árai'a Ísu Káráísitina kwaásiya úne sentembá kesáágwárá'á Ísu Káráísitina kwaásiya
úmpo mindáyave'a imáyáa oró.
8 Ísóigo asirayámbá siménaya keinárawa'a íma sáwí'a umátinkanaumpo kentí imáyáa
asiramátinkanaundayavenaya minásíráyámbá símakaiye. minásíráyámbó símakaimbo
simátíma'mae iyúnda-aimba mindá árair-aimba isatá póta minásíráyámbó símakaimbo
simátíma'mae iyúndaya mindáyaveta íma sigaeyávéta kwéune.
9 aúvái agaimáímo timúnda íma maarán-ímáyáá é'a inkáíséro sénaya maanáúvái
agaimái kwésimiye sevó-ímáyáá kwée'a kwéagayaumne.
10 évakarawai kentávésa sésa aúváímba asirayán-áímbá simásimenaya ááéma keséya
taména aamoisayán-kwáási ména úwoi-aimba simásímakaiye kwésewai
11 miwí maarán-áímbá imáyáa oró. kentí némpa'a máyaunda póta aúváívimbo
simátimunda-ainta kentópa'o kwéta mimbórá-áímbá póta kosimátimenaundayaaniye.
12 kentávésa mirán-áímbó kwésewai miwí túwí'a mósá marésa anón-kwaasiya úne
sewatá íma mimbórá-kwáásiráántá umái méta miwímó máyáawaina ááimba awánéta
kesáá máyaundawaina ááinta íma taainéta séta kawe'á umáíya máyaumne. sáwí'a
umáíya máyaumne séta íya taainánaumne. miwí moórá-morawaimo máyáawaina
ááimba tuwánésa miwítí imáyáavinkemba sésa máyaundawaina ááinta kawe'án-iye
kwésewe. mirámó kwéomba sáwí-imayaavinkemba kwéowe.

13 keinárawapimba Áánútumo símakainda-mayai-aimba sénaumpo ímo símakainda-aimba íma sénaumne.
14 keinárawa'o máyáapa'a Áánútu íma aambá aunéna úwoi kesáái kosimátíméro simásímakaisata úwoiya Ísu Káráísitina áséi-kwasai kosimátímakaumne. mirámó uráunda Áánútu íma aambá áúnkaisata úwoiya kosimátímakaumne.
15 Áánútumo aambó áúsinkaraim-bayaiyaveta ó'on-kwaasimo mairáam-bayaiyaveta kesáá mairáumne íma séta kentáá súya maé kwéiyune. Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a asiramái imáyáa úmae iyónááomba timu'maréta máyaunda pó'a mirámó íyata ávááraumai túwa'naa ónaundayaawe.
16 mirámó íyata kanaám-póta tiyuwéta ó'on-o'om-barava'a Ísu Káráísitin-aai simátíma'maeta naaónaumne. ó'owimo Ísu Káráísitin-aaimo simátímaken-ayampa'a íma kométa kampa'á séta kesáá simátímakaumne séta kentáá súya maé iyónaumne.
17 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
miwí kesávái mayáíyávésa íma túwí'a mósá marésa Ísóigona mayáíyávésa kwenáwí'a
mósá máráaro
agaimaréna siráiye.
18 kwaási kesávái kawe-kwáásímá úne kwésemba ímanivo Ísóigo kawe-kwáásímán-owe kwésiwai mindá Áánútu aúranka'a kawe-kwáásímán-owe.

11

kampar-áántá-kwáásití kwaasái.

1 kesúma maé iyé'a sáwíyan-aimbo sendá íma aambá áúsinkaiya'a úwoi sénaumne.
2 keinárawa'a sáwí-amba kwáráavo sénamo Áánútu kárákwiraintemba miráumai kenká'á kárákwiraumne. kawer-ínáámárúmó moórá-kwaasigonka'o siváúmaraantemba miráumai keinárawa'a tí'mae'a Ísu Káráísitinopa'a mátínkáana'a kwesé ménaaowe kwésune.
3 naaóvá'á iraankavayaankó moórá-ininko áwí'a Ívimba kampa'á simáuwowana mináíntávéna áraire siráiye. miráumai évakarawai kentí imáyáa sáwí'a umátinkaiya'a Ísu Káráísitintave'a asiramái imáyáa kwéomba ivátúwáavaiye sé'a mindáyave'a anón-imayaa kwéune.
4 ááéma avora'á Ísu Káráísitin-aai kosimátimewana'a ísówana Áánútun-amanko keinárawate máyowasa évakarawai kentópa'a komésa Ísu Káráísitin-aaigomba kwaé'náer-aimba simátimesa Áánútun-amankontavesa kampar-áímbá simátímúwa'a aamoí é'a minámbá kwaráná e siráawe.
5 minkwáásíyávé'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasima pósa anón-kwaasiman-owe sembánivo minkwáási kembá íma usáyaaitaraawe.
6 aaimó kwésimatimunanamo sóikomo umbaí kwétaimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaigona ááimba kawe'á umái ísaraunda mindá anón-tantaa'an-iye. sáwíva-tawai árair-aimba amápa'a simátimewana'a ísaraawe.
7 Áánútun-aai simátimewanda meéyámbá íma mairé'a simátímakaumne. mirámó ówánda kentúwí'a maé iyé'a kesúwí'a úwoisankaamba uráumne. mirámó uráundayave'a kentávé'a sáwí'a uráiye-imayaa kwéombanivo íma sáwí'a uráumne.
8 keinárawapimba Áánútuna mayái mayááwánda Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopakewai súwa'naa esa évaka-tantaa'a símúwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. miwímá sésa naaémba kentáá simíníye íma sunkákémbá úwoi miwíti évaka-tantaa'a kwésimuwa'a keinárawapimba mayái mairáumne.
9 keinárawate komáyaawanda kesí óntamba ánásowa'a súwa'naa oró-áímbá íma sé'a máyaawanasa Másétóniyaa-maravakemba évaka'a Áánútuna kwaási tésa ímo

makáunda-yantaa'a másúwa'naa uráawe. minká'ó uráudantemba naaémba mirá ondá umbai-yántáá'á timúnavo sé'a súwa'naa oró-áímbá íma sénaumne.

10 Ísu Káráísitina árair-aimba kwésimatimundawai úndantemba Áánútun-aai simátímakaundarakemba keinárawa'a Ákáyaa-maravaken-kwaasivinkemba óntamba íma mairáumne-aimba símae íyónasa mináíntávésa kampar-áímbán-iye íma sénááowe.

11 nóra séra mirán-áímbá kwésuno. sirumbá íyu kwétimeru kwésuno. sirumbá á'a kwétimunda Áánútu kwésuwanaiye.

12 Áánútuna aantá-kwaasima owémó keinárawa'o kwésen-kwaasi miwí túma maé iyésa sésa Póromo Áánútuna mayáímó kwémaenamo keinárawatopakembo óntambo kwémayaintemba miráyá kwéune sevó sé'a kentópakemba óntamba íma kwémae'a mirá ónaumne.

13 miwí máyówana Áánútu kesí aantá-kwaasiman-owe íma séna ti'mákaiye. Ísu Káráísitina mayáí-kwáásíyá úne kampa'á sésa aká'áánkaamba sésa kwená mayáí kwémayaumne kwésewe.

14 mirám-báyáímó kwémayaamba íma sáá'a kwégaiye. kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'náko ságayawairaamba Sáátáánigo aká'ááni'a kwéiye.

15 miwí kwená mayáí-kwáási ontávésa kwemó intembá arupí-kwaasiraamba ésa aká'áánikaamba kwéowe. mindáyavena íma sáá'a kwégaivo keinárawa'a íma táá'a kaíno. miwítí sáwí-mayairakemba sáwí-meyamba mayánááowe.

Ísuna mayáímó mayáúndarakemba umbai-yántáá'á kempímbá tiráin-kwasai.

16 maarán-áímbá ókwara'a súnda kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasima iyé-áímbá íma seró. ánivo mirámó sé'o é'a íma a'áo sé'a siyuwáíya'a kítoka'a kesúma maé iyónaumne.

17 kesúma maé iyúnda Ísóigo siráini'a íma kwée'a sáwí-imayaavinkeni'a kwéune.

18 sáwívarawai marapákén-tántáátávésa imáyáa ésa miwí túma maé kwéiyovo kegwárá'á kesúma maé iyónaumne.

19 keinárawa'a kesávé'a kampa'á sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésemba pó'a sáwí-imayaagwara-kwaasiyave'a kanaán-iye sé'a aamoí kwéowe.

20 évakarawai kentópa'a komésa kentí imáyáa tavisewa'á siráani'a owasá kentí óntamba kampa'á simátiyuwesa kwénesa kentúwí'a simái sáwí'a ésa sáwí-aimba kwésimatinkesa mirámó ombá íma a'áo kwése'a kanaán-iye kwésewe.

21 sáwí'o kwéumatinkaantemba kentópa'a kométa kesáá íma kanaán-umai miráyá umátínkaraumpo sirunkó sáwí'a kwéisa'a mináímbá kwésune.

évakarawaimo miwí túmo maé íyóntemba íma sáá'a káína'a miráumai kesúma maé iyónaumne. mirámó ondá sáwí-imayaagwara-kwaasigoraamba ónaumne.

22 miwí túma maé kwéiyowai sésa Ípíru-aimpinkemba kwésune kwésewa'a kegwárá'á mináímpínkémbá kwésundawai úne. miwí sésa Ísareri-andaraken-kwaasi úne kwésewa'a kegwárá'á minándárákén-kwáásímá úne. miwí sésa Ááváramu aísaavutantamba uráundawai úne kwésewa'a kegwárá'á miráumai kwenaísaavutantamba uráundawai úne.

23 miwí sésa Ísu Káráísitina mayáí-kwáásímá úne kwésewa'a kegwárá'á miráumai Ísu Káráísitina mayáí-kwáásímá é'a miwí kwéusayaaitaumne. mirán-áímbó kwésunda sáwí-imayaagwarawairaamba kwésune-imayaa é'a Ísu Káráísitina mayáí kwémayaunda anóm-bayai kwémae'a miwítí mayáí kwéusayaaitaumne. Áánútun-aai simátimundarakemba ándáva'a sínkaraamba sáwíva-tawaiman-ivo miwímó ándáva'o tínkaraamba íma sáwívaka'an-iye. sáwíva-tawai sínkaraawa'a púwóra'naraamba úndanivo úwoi súvamai máyaumne. mirán-tántáá'á kesópa'a sáwívaka'a tiráivo miwítópa'a íma sáwívaka'a tiráiye.

24 Ísu Káráísitina mayáí kwémayaundarakemba Yútaa-kwaasi éva'aasei-tawai purumakan-áúwarasi-andanei sínkankaamba sáwívaka'a 39 ra'a sínkankaawe.
25 Ísu Káráísitina mayáí kwémayaundarakemba Árómáani-kamaani-kwaasi kaumbo-táwai kunánaandei sínkankaawe. moórá-tawai kentávésa puwínkwáe sésa óntandei sínkamuwa'a marapá'á tuvánkaumne. kaumbo-táwai nompí-sípívímbá kwénaaowanana mindómpí-sípí kunáverombanivo kemá úwoi súvamai máyaumne. moórá-tawai miráumai nompí-sípí kunáverowa'a mindómpímbá ayáátááka'a moórá-no'waamba moórá-kwaya'wai mé'a íma puwé'a úwoi máyaumne.
26 Ísu Káráísitina mayáí kwémayaunda ó'on-o'om-barava'a kwénaaunda kavirayán-dónkó mayávóra'naraamba isa'á aampa'á umóyán-kwáásí sínkamora'naraamba kwéowa'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi sínkamora'naraamba kwéowa'a ó'onkaa-kwaasi íma Yútaa-kwaasi mirá kwéowa'a ó'on-o'on-anon-daopimpa'a kwénaaunasa sínkamora'naraamba kwéowa'a aampa'á ó'on-daopare'o kwégunda sínkamora'naraamba kwéowa'a anón-dompimbo sípivimbo kwénaaunda sínkamora'naraamba kwéowa'a évakarawai kentávésa kampa'á sésa ená kwaásima úne kwésesa sínkamora'naraamba kwéowa'a mirámó ombá úwoi súvamai máyaumne.
27 Ísu Káráísitina mayáí kwémayaunda anóm-bayaimo mayáúnda sívón-kaisa'á mimbáyáí kwémae'a sáwíva'-no'waamba íma suún-kwaé'a Ísu Káráísitina mayáí kwémae'a sáwíva-tawai sáái kwésinkaimba noné toón-íyaaine mé'a sáwíva-tawai táúgwi'a kwésiyaisa'a sáwí-unankwatoi uré'a máyaunana
28 íma mirán-úmbáí-yántááré su'mainivo ó'on-o'on-daopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraunda-umbai-yantaako kesópa'a aasiyaasí kwétiye.
29 Ísóigona kwaásivinkembo évakarawaimo ímo asiramáímo kwégwaraamba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbáí-yántáákó kesópa'a kwétiye. kawer-ámbó kwégwaraawanamo moóráwaimo tavisisasamó sáwí'o kwéomba sirumbá kwéumatinkaunana minúmbáí-yántáákó kesópa'a kwétiye.
30 íma moórá-amba kwáyáivo kesúmo maé kwéiyunda évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iye kwésen-aimba simátíménda ísáaro.
31 Áánútu kentáási Ísóigo Ísu Káráísitin-avowa áwí'a mósá ma'maé'a iyónaumne. simátimunda-aimba íma kampar-áímbán-ivo Áánútu ísaraiye. évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iye kwésen-aimba simátíménda ísáaro.
32 moórá-anon-daoko áwí'a Támásikasi-naopa'a máyaawanana kárákwirowai áwí'a Árétása kwená mayáí-kwáási anón-kwaasigo kentávéna simátimena séna áí'mae'a ándáva'a móauwaaro súwasa mindáókona iír-ontara'o kárákwirowasa
33 évakarawai súwa'naa esa kunánáan-unampimba kembá áítumai iír-avaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a tátokowa'a kumeéme'a marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

12

Ísóigo kaainampákáání'o umáímo agarááránkáin-kwasai.

1 kesúma maé kwéiyunda mirán-ááínkó íma kentáá súwa'naa ínívo kentávé'a Áánútuna aantá-kwaasiman-iye sénááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aai simátíménda ísáaro. Ísóigo kaainampákáání'o umáímo agaráásínkaraimba simátíménda ísáaro.
2 Ísu Káráísitina kwaási máyaawanana Áánútu kusí'maena kwíyómpa'a sanaan-úramba iyúmba kesimankóná kunáíkai. mútú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. mirámó uráunda 14 ima maisukáumne.

3 Áánútu kusí'maena kwená kawe'-mápá'á iyúmba kesimankóná kunáíkai. mútú-kwaasi kusíkaiyo íma isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye.
4 kusí'maena kwená kawe'-mápá'á mósinkarowa'a mivá'á mé'a évaka-tantaakon-aai ísaraunda pó'a simátíméndamo é'a sáwí'a ónaunda pó'a íma kanaán-umai simátimenaumne.
5 mirá uráintave'a kesúma maé iyé'a kesí mayáíyávé'a íma kesúma maé iyé'a évaka-tantaa'o kesópa'o tisasamó suwánésamo sésamo aamoisáyán-kwáásímán-iye kwésen-aintave'a kesúma maé kwéiyune.
6 kesúma maé iyónáe sékai árair-aintave'a kesúma maé iyúna'a kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasiman-iye íma kanaán-umai sésino. ánivo kesúma íma maé kwéiyune. aaimó súndarakembo kesúmo maé iyúndarakai mináímbá isésa évakarawai kentávésa sésa anón-kwaasiman-iye sésino. mindá íma sirááíma kwétaiye. kesí mayáí awáné'a simátimunda-aimba isé'a pó'a máyaundawaina ááimba suwánaawana sirááíma kwétaimba mindáyave'a kesúma íma maé kwéiyune.
7 Áánútu sirówa'a ó'oran-kawe-tantaa'a sáwíva'a awánaawanana Áánútu kentávéna séna kwenáúma maé íyívo séna moórá-yantaa'a sí'o ií-yántáá'á kusúvimba marówana mindáyavena Sáátáánigo sáwí'a umásínkáísana kesúma íma maé iyónaundayavena Áánútu mirá umásínkaraiye.
8 kaumbo-táwai Ísóigo Ísu Káráísitimpa'a námúnaa sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawe'á umái ménaumne séwánana
9 minkáúmbó-táwai séna ímanivo miráumai ména'a úwoi áwa'naa ondá embá kanaán-íníye. ímo asiramáímo máyaanda kesí asirayámbá áménana minásíráyánkó embá usáyaaitaina méniyone símaena iráiye. Ísu Káráísitina asirayánkó kenká'á kárákwiyimba pó'a ímo asiramáímo máyaundayave'a aamoí kwéune.
10 Ísu Káráísitintave'a imáyáa kwéunda ímo asiramáímo máyaundawe simáímo sáwí'o umásínkáane sáwí-aimbo simásínkáane umbai-yántáá'ó kwáyáine sáwí'o umásínkáane mirán-tántáátávé'a íma imáyáa é'a aamoí únda sé'a ímo asiramáímo máyaunda Ísu Káráísiti asirayámbá símísa'a asiramái máyaumne kwésune.

Kórínti-naoraa-kwaasi imáyáa arupí umátínkarain-kwasai.

11 mirán-áímbó simátimunda kesúraamba maé kwéiye'a sáwí-imayaagwara-kwaasiraani'a kwéune. keinárawa'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasin-owe kwésen-kwaasi miwí kembá íma usáyaataraawe. kemá úwoi-kwaasi úndanivo miwí kembá íma usáyaaitaraawe. Póroma Áánútuna aantá-kwaasima iyé-áímbá keinárawa'a kampar-áímbó sen-kwáásíyávé'a simátíméraamba íma simátímakaavo kemá Áánútuna aantá-kwaasima úne-aimba imáyáa ónááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aai maanáúváívímbá kwésimatimune.
12 Áánútuna aantá-kwaasiti mayáí maarám-báyáímán-iye. ó'oran-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai Áánútuna asirayándéí mayáí kwémayaambaniye. keinárawapimba komé'a mirám-báyáí kwémae'a íma ivá tuwááwána'a suwánaraawe.
13 nóra séra kentávé'a sé'a Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopaken-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiyenawa kentáára'a íma miránumai kwégarakwiyiyo kwésemba ó'on-daopakewaira'o kárákwiraundanten-umai keinárawaka'a kárákwiraumne. ó'on-o'on-daopa'o Áánútuna kwaásivimbo komaéwanda miwí súwa'naa uráavo keinárawapimbo komaéwanda súwa'naa oró-áímbá íma séwándarakemba mirán-úmbáí-áímbá íma simátínkaraumne. mirán-úmbáí-áímbó simátínkaraundarakai kawe'á ówána'a pó'a aamoí umásínkaraasino. mirán-ímáyáámó ombá ivá túwáaro.
14 kae-táwai kentópa'a komé'a tiré'a ívé'a kwéto'mayaa é'a ókwara'a kónáe sé'a kwéumpo kondá umbai-yántáá'á íma timé'a kentí óntambo siménaaontavena íma

kwésinkaivo kentirumbó siménaaontavena kwésinkaimba pó'a kónaumne. iyámpói íma tinóvowira'a kárákwimai kwétuwa'naa-ovo tinóvowimo iyámpóíra'o kárákwimai túwa'naa ontembá kemá mirá kwéumpo

15 túwa'naa ónaundayave'a makáunda-yantaa'o túwa'naa umáímo kwéanasasuwe'o anóm-bayai kwémae'o mirámó ondavímbó puwónaundayave'a aamoí kwéune. kesirumbá anómba kwétimumpo kentirumbá sáwíyamba kwésimemba mindágwara'a ánásaavainivo imáyáa umái kawe'á oro.

16 súwa'naa oro íma séwándarakemba umbai-yántáá'á íma tímakaunda-aintave'a árair-aimban-iye seró. keinárawapinkemba évakarawai kentávésa kampa'á sésa kentáási óntamba mayánáe séna kampatá simásíyukaiye kwésewe.

17 nóra séra mirá uráumno. ti'mákaundawaiya kentí óntamba maimaésawa kembá másímakaao.

18 Táitásimba asirayán-áímbá simáme'a ai'mákaunda moóráwai Ísu Káráísitina kwaásigwara'a ti'mákaundarai mindáraiya kampa'á simái óntamba maé másímakaaiyo. Táitási íma mirá-sáwí'á uráiye-aimba ísaraawe. kwewé kewé mimbórá-ímáyáávínkémbá mayái kwémayauye.

19 kesí kwaásiyono. maanáúváímó awánanaaomba maarán-kámpár-ímáyáá é'a kentáá súranka'a Póro kwenáái arupí ónáe séna maanáúvái agairáiye sénááowe-imayaa kwéune. íma mirán-áíntávé'a kwéagae'a Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútu aúranka'a kentí imáyáa túwa'naa ónáe'a mirán-áímbá kwésimatimune.

20 kentópa'o kondamó ímo kawe'ó umáímo méwa'o kotuwáné'o ímo aamoimó ónaundayave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondamó asirayán-áímbó simátíméndamo isé'a íma aamoí ónááontave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondá aaisambá sé'a kayoré'a áwáá'a sé'a taaínkaar-umai mé'a simái sáwí'a umátinke'a kwantánaanta-aimba sé'a kentúma maé iyé'a ó'on-o'on-aimba kwése'a mirá-sáwí'á kwéiya'a kotuwánáúnavo sé'a mináímbá kwésimatimune.

21 kentópa'o kondá aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéon-imayaa íma tínaaemba umámake'a sáwí-imayaayave'a tirááíyave'a kwéowaimba íma tínaaemba umámakenka'a kotuwánáúnavo sé'a mináímbá kwésimatimune. kentópa'o kondá mirá-sáwí'ó kwéiya'o é'a Áánútu aúranka'a keinárawatave'a sigaeyávé'a onaná sirunkó umbaí táníye.

13

Ísun-aaiyavai tirunkakémbá áraire simái kárákwiyon-kwasai.

1 kae-táwai kentópa'a komáyaawandanivo ókwara'a kónaumne. kaumbo-káékwaasimo mimbórá-ánká'ó síyan-aimbo éta mináínkómbá arupí ónaundayaawe.

2 íma aiva-táwaiman-ivo naaén-tawai kentópa'a komáyaawanda sáwí'o uráawaiye amáparawaiye asirayán-áímbá simátímakaumne. ívé'a kentí némpa'o máyaunda mináímbá simátime'a sé'a kentópa'o kondá sáwí'o uráantave'a kogwésimatime'a íma eétínkáanda sáwí-meyamba timénaumne kwésune.

3 kentávé'a sé'a Ísu Káráísiti simámisanawa kwési. kwená imáyáávinkena kwésiyo kwésewe. kentópa'o kondá sáwí-meyamba timénaundara'a suwáné'a sé'a Ísu Káráísiti kwésimamintemba kwésimasimintaawe sénááowe. kwemá Káráísiti kentirumpimbá mayái kwémaena íma aamoisáyáwái éna kwená asirayándéí mayái kwémayaiye.

4 ááéma kwemá asirayámbá tuwéna aamoisayán-kwáásiráámbá umái máyowasa taaira'á inkámúwana puwúwana Áánútu usásinankowana Áánútuna asirayánká'á máyáiye. miráumai kesáágwárá'á aamoisayán-kwáási máyaundanivo Ísu Káráísitiyeya tarúmai méta Áánútuna asirayánká'á méta keinárawa'a kwétuwa'naa-une.

5 keinárawa'a moórá-morawai Ísu Káráísitin-aaiyave'a tirunkaként áraire simáíya kwenká'á agevamáíya máyáaompo kesáváí-ímáyáá kwée'a awánaaro. Ísu Káráísiti sirumpimbá máyáiye kwésemba tirunkaként kwése. tóikakena kwéseompo imáyáa oró. mirámó é'a Ísu Káráísitina kwaásiya úne sé'a

6 kentááyávé'a Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááowe-imayaa kwéune.

7 kentááyávé'a sé'a Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááontaveta íma námúnaa súndayaanivo keinárawa'a kawe'á ónááontaveta Áánútumpa'a námúnaa súndaya Áánútuwo túwa'naa inasá kawe'á oró kwésune. íma sáwí'a ónááomba póta íma sáwí-meyamba kotíménasaya évakarawai kentááyávésa sésa íma Áánútun-aai simásíméwain-owe sénááomba mindá íma anón-tantaa'an-ivo keinárawa'a kawe'ó umáímo ménaaomba mindá anón-tantaa'an-iye.

8 árair-ainko usáyaaitaino séta mayáíyá kwémaeta kwétuwa'naa-une.

9 kentópa'o kondayá Áánútuntave'o asiramáímo ménaaombo éta aamoiyá ónaumne. mirámó íyambo éta íma sáwí-meyamba timéta aamoisayán-kwáásíráámbá umái méta mindáyavetaagwara'a aamoí ónaumne. sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawe'ó umáímo ménaaontaveta Áánútumpa'a námúnaaya kwésune.

10 kentópa'o kondá sáwí'o kwéontave'a asirayán-áímbá kosimátimunavo sé'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái kwétimune. íma sáwí'a umátinke'a kentí imáyáa asiramátinkanaundayavena Ísóigo usásisinkowa'a keinárawaka'a kárákwiye'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái timúmpo awáné'a súdantemba oró.

11 kesí kwaásiyono. kawe'á umái mé'a kawer-ámbá kwaré'a súndantemba é'a mimbórá-ímáyáá umái mé'a paru umái máéro. mirámó íyambo éna Áánutu arumbá aména paru umátínkáiwai keinárawate méniye.

12 Áánútuna akúní'a kwéontave'a moórá-morawai tiyáámba tíméro.

13 Áánútuna kwaási maanká'á máyáawai keinárawatavesa kawe'á umái máéro kwésewe.

14 Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-isana Áánútu arumbá kwétimisana kwena-mankó keinárawate máyáísa'a mimbórái'a umái kwémaentave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kárésiya

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai ava'moraé-iya'i. avakaeté-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Kárésiyaa-marava-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái mátímakaiye. íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiva'a Ísun-aai simátímapa'a kuwasá áraire sésa Ísuna aampa'á kuráawe. naaémba Póron-aai simái sáwí'a umánkaron-kwaasi Kárésiyaa-marava'a tésa sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu sínkwáe sésa Mósesina ámáámba kwáráaro kampa'á siráawe. évakarawai minkámpár-áíntávái áraire sésa pósa Ísuna aampa'á íma kawe'á umái kwakáawe. Póro iséna maarán-áímbá agaimaréna séna Ísun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai máyáawaiye su'maiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. mináíntávái áraire sésa Ísuna aampa'á kawe'á umái kwaráígwáe séna maanáímbá agaimái Kárésiyaa-marava'a máyáan-kwaasi mátímakaiye.

1-2 kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo Ísóigona kwaási Kárésiyaa-marava'a máyáawai ísáaro. keséyaamo Ísóigona kwaásimo kesémo máyáawaiye keinárawataveta séta kawe'á umái máéro kwésune. Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivoma Ísumbo pukáimpinkembo usásinankaraiwaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma kesáái kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaayamba íma kwaási miwítí imáyáavinkemba si'mákaavo Áánútu kwená imáyáavinkemba si'mákaivo ísáaro.

3 Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

4 sáwí'o umáímo máyáampinken-asirayanko tátokaimpinkemba iyásinkanintavenayaawe sáwítaamo kwéundavinkemba maisiyuwánintavenayaawe Ísóigo Ísu Káráísiti pukáiye. Áánútu kentáásivona imáyáavinkemba mirá uráiye.

5 Áánútu áwí'o aasiyaasimó anómbo umáímo kwaíkwai'o úmaenamo iyínímba árair-aimban-iye.

áséi-kwasai mimbórá-áímbá kwáyáin-kwasai.

6 Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úwana Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyowa'a isé'a ááéma Áánútumba kwéauwe'a ó'om-bonor-aimba kwéisaantavena mindáyavena sáá'a kwégaiye.

7 mináímbá íma kawer-áséí-kwásáímán-iye. évakarawai Ísu Káráísitina áséi-kwasai kwaé'mái kwésesa kentí imáyáa kwétavisewe.

8 kesááwá'i. kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. ímo simátímakaunda-aintaamo ó'on-aimbo simátíménanayaamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba simíníye.

9 ké'naan-aimba moórágwara'a sénaumpo ísáaro. moóráwaimo ímo simátímakaunda-aimbo ó'on-aimbo simátiminanamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba amíníye.

10 kwaási aamoí umásinkaigwae sé'a mináímbá íma kwésumpo Áánútu kembá aamoí umásinkainkwae sé'a mináímbá kwésune. ááémo kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o uráundantemba ívé'a íma mirá kwéune. ívé'o kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o mirám-báyáímó kwémaekai Ísu Káráísitina mayáímá íma mayáúsino.

Póromba aantá-kwaasi-i'a umái usásinankarain-kwasai.

11 kesí kwaási ísáaro. áséi-kwasaimo simátímakaunda íma kwaásiti imáyáavinkemban-iye.

12 Ísu Káráísiti paáréna simásímakaivo íma kwaási suwa'á ísaraumne.

13 ááéma Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwándara'a Ísuna aampa'ó kwégwaraawai ánásanaaowe sé'a ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráunda-aimba ísaraawe.
14 kentáá síkwá'námo uráantemba asiramái kwaré'a Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwánda karuwaa'á kwée'a kesimantowí usáyaaitaraumne.
15 mirá uráumpo íma kesinó masínkaronka'a Áánútu ításinkena kendéíyé siráimba póna arumbá umásinkena kwená mayáímá mayánaundayavena kembá ítámakaimbaniye.
16 Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kwenááninko agaráásinkena séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó súwa'a isé'a mitáwai íma kwaási kotísaa e'a sé'a nóran-aina simátíma'mae naaónaumno íma sé'a
17 Yérúsaremu-naopa'a íma kwé'a Áánútuna aantá-kwaasi íma kotísaa e'a aantá-kwaasiti mayáírá'ó kesí aivarí'o uráan-kwaasira'a íma kotísaa e'a Árépiyaa-marava'a kwaásimo ímo máyáapa'a komé'a naaémba moórágwara'a Támásikasi-naopa'a kuráumne.
18 komé'a kaumbo-ímá maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a kwé'a Pítaanopa'a komé'a sísamaivakemba éva'aasei-no'waamba kwaé'a
19 mitáwai Ísóigo ávákomba áwí'a Yémésimba awáné'a íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a
20 Áánútu aúranka'a kwéagayaunda-aimba íma kampar-áímbán-ivo árair-aimban-iye.
21 mitáwai íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-maravare Sírísiyaa-maravare komáyaawanasa
22 Ísu Káráísitina kwaási Yútiyaa-marava'o máyówai íma kembá suwánésa
23 kesááiye su'mai ísarowasa évakarawai sésa Ísuna aampa'á kwégwaraawai ánásanaaowe séna ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráiwai ívé'a Ísun-aai simátíma'mae kwénaaiye suwasá isésa
24 kentávésa aamoí ésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

2

Póroe ó'on-aanta-kwaasiye mimbórá-ímáyáá uráan-kwasai.

1 Áánútu áwí'a mósá márówa'a sísamaivakemba éíyain-ima maisuwé'a moóráwai Páánápáasiye kesé Yérúsaremu-naopa'a kwékai moóráwaimba Táításinkwara'a áí'mekai kwékai
2 Áánútu kentávéna siráintave'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuna kwaásiti anón-kwaasiye su'mai torupamái mé'a ó'onkaa-kwaasimo áséi-kwasaimo simátímakaundantemba simátímakaumne. ááémo simátímakaundawe ívé'o simátimundawe áséi-kwasai simátimunda-mayaigo sáwí-mayairaamban-ivo sé'a simátimewanda ísaraawe.
3 Táítási kesé ména íma Yútaa-kwaasin-ivo Kíríki-kwaasigoma kesé máyowasa áúra'a kárámai araa'éna uwó-áímbá Ísuna anón-kwaasi íma siráawe.
4 évakarawai kampa'á sésa Káráísitina kwaási úne sésa miwísé torupamái máyaawanasa mindáyavesa Ísuna anón-kwaasi mináímbá siráawe. Yútaa-kwaasiti ámáánko tátokaimpinkemba Ísu Káráísitin-aaigo iyátínkáin-aimba kotivúntamai isánáe sésa keséya koyorupamái mésa sésa Yútaa-kwaasiti ámáámba kwarésa túra'a kárámai araa'éna oro sésa mináínkó tátorainkwae sésa Ísu Káráísitin-aaigo íma iyátinkaniye sumbánivo Ísuna anón-kwaasi miwí táái íma isésa Táítási áúra'a kárámai araa'éna uwó-áímbá íma siráawe.
5 miwítí kampar-áímbá íma kwakáundaya póna áséi-kwasai árair-aimba keinárawapimba asiramái kwaíkwai'a íníye.

6 minánón-kwáásíyómbá kentávésa sésa áséi-kwasaimo simátímakaanda-aine su'mai simátimiyo siráawe. minánón-kwáásíyávésa évakarawai sésa túwíkwara-kwaasin-owe sewaná Áánútu túwítavai íma imáyáa kwéintavai kegwárá'á íma imáyáa é'a sé'a túwíkwara-kwaasiya'o. íya túwí'a kwáyáin-kwaasiya'o kwésune. minánón-kwáásíyómbá kentávésa moórá-ainkwara'a simátimiyo íma sembá

7 maarán-áímbá sésa Áánútu Pítaantavena súwanamo Yútaa-kwaasimo áséi-kwasai kwésimatimintemba Áánútu entávéna siráisa ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimene kentávésa siráawe.

8 Áánútu Pítaamba asirayámbá amúwana Yútaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimintemba kegwárá'á asirayámbá símakaisa'a ó'onkaa-kwaasi kwésimatimune.

9 Yémésiye Pítaawe Yóniye Ísóigo Ísuna kwaásira'o kárákwiraawai kentávésa sésa Áánútumo ámakaini'a uwo sésa Páánápáasinte kenté tiyáámba símakaawe. maarán-áíntávéta mimbórá-ímáyáá éta keiráí ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kosimátimeyauye. miwí Yútaa-kwaasi kwésimatimewe.

10 Ísuna anón-kwaasiyomba mimbórá-áímbá simásimesa sésa óísaniyaain-kwaasi túwa'naa oró-áímbá kosimátimiyo suwa'á mindáyave'a kegwárá'á á'a imáyáa kwée'a karuwaa'á uráumne.

Póro Pítaantavai séna sáwí'a óne siráin-kwasai.

11 karuwaa'á kwée'a Ántíoku-naopa'a komáyaawanana naaémba Pítaa túwa'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a sáwí'a uráane siráumne.

12 ááéma Pítaama ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasiye toómbá kwénowasa évaka-Yutaa-kwaasi Yémésinopakemba tésa sésa ó'onkaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna oro. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiye toómbá íma naaró suntavéna Pítaa áá'a kówana ivátuwena ó'onkaa-kwaasiye íma toómbá néna

13 póna kaer-áínkwárá-kwáásíráání'a úwasa ó'on-Yutaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasi Pítaamo úmba awánésa miwígwárá'á mirá ésa Páánápáasina imáyáa tavisuwaná kwegwárá'á mirá uráiye.

14 mirámó kwéomba árair-asei-ainkona aampa'á íma arupí umái kombá kemá Póro tuwáné'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a emá Yútaa-kwaasi éma ó'onkaa-kwaasimo ontembá éma mindáyavai ó'onkaa-kwaasiyavai íma se Yútaa-kwaasimo ontembá oro íma siyó Pítaantave'a siráumne.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu séna arupí umái máyáawai-owe sin-kwásáí.

15 simásuwe'a Pítaantave'a maarán-áímbá siráumne. kentáásinovowiya Yútaa-kwaasi pósa kentáá masínkaraawata Yútaa-kwaasiya éta íma ó'onkaa-kwaasi éta miwímó sáwí'o ontentá íya kwéundayaanivo

16 Yútaa-kwaasiti ámáántaamo kwégwaraundawaintavenaya Áánútu íma arupí umái máyáawain-owe séna Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire kwésundawaintavenaya séna arupí umái máyáawain-owe kwésisata ísaraumne. Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe síníntaveta Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésune. kentáási ámáámbo kwáráananayaamo éna Áánútu suwánénaya arupí umái máyáawain-owe íma sínívo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésendayavenaya arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye.

17 Káráísitiyeyaamo tarúmaiya máyaundaya Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sisatá máyaunda ó'onkaa-kwaasimo sáwí'o ontentá sáwí'a kwéundaya Káráísiti misáwí-ímáyáá símakaisata sáwí'a kwéune íma sénáisaiye.

18 Yútaa-kwaasiti ámáámba tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a
Yútaa-kwaasiti ámáámba kwaránáe. mirámó onanamó éna minámáánkó arupí
umásinkainkwae sékai sáwí'a úsino.
19 púwón-kwaasimo Yútaa-kwaasiti ámáámba kwáráananamo éna minámáánkó arupí
umásinkainkwae-imayaamo ímo kwéontemba miráumai mé'a Áánútuntave'a imáyáa
kwée'a kwená mayáí kwémae'a máyaumne.
20 Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana puwún-kanaavimba sáwí'o uráundawaina
ááimba ánásaraimba póna ívé'a Káráísiti kesé máyáísa'a ívé'o máyaunda ááéraani'a
íma umái máyaumne. marapá'á máyaunda íma úwoi mé'a Áánútu ááninko kentávéna
imáyáa éna pukáiwain-aaiyave'a áraire súndayave'a aúnái'a umái máyaumne.
21 Áánútumo símakain-amaambo kwáráawaiyavena Áánútu séna arupí umái
máyáawai owémó sinkákáí Ísu Káráísiti pukáimba úwoiyavena pukáisino. mindáyave'a
sé'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba íma úwoisan-tantaa'an-iye kwésune.

3

ámáán-aimba kwarésa Ísun-aaiyavai áraire sésa kwéon-kwasai.

1 Kárésiyaa-maravaken-kwaasi sáwí-imayaa kwéowai ísáaro. Ísu Káráísitimba
tuvúwúwana pukáin-aimba avora'á simátímakaunda ísómba túrandeiraani'a umái
awáné'a kawe'á umái ísaraambanivo évakarawai tésa kentí imáyáa tavisewa'á uwo'aór-
ímáyáá kwéowe.
2 moórá-aimba tísaa ónaumne. ámáámbo kwakáantavaiya'i. áséi-kwasaiyave'a
áraire siráantavaiya'iyo. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáiya imáyáa oro. áséi-
kwasaiyave'a áraire siráantavena Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiye kwésundanivo
3 íma kawer-ímáyáá kwéowe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáísa'a pó'a
aúnái'a iígómbá ááimba ásáre'a ívé'a imáyáa kwéomba Yútaa-kwaasiti ámáánko arupí
umásinkaniye-imayaa kwée'a íma kawer-ímáyaá kwéowe.
4 kawer-ámbó kwakáamba kentópa'a tiráin-tantaa'a íma úwoisan-tantaa'an-iye.
5 Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáísana Áánútu
keinárawapimba ó'on-o'om-bayaimo ímo awánaraam-bayai mairáiye. ámáámbo
kwakáantavena íma mirá éna áséi-kwasai isé'a áraire siráantavena mirá uráiye.
6 naaóvá'á Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-
aaiyavena áraire siráintavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráimba
7 miráumai Ááváramu siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai Ááváramu
áráá'maa'an-owe.
8 naaóvá'á Áánútu imáyáa éna séna naaémba ó'onkaa-kwaasi kesááiyavesa
áraire sénááowaiyave'a sé'a arupí umái máyáawain-owe sénaumne. Áánútumo
ímo mirámó uráinka'a moóráwai aúváívimba áséi-kwasai agaimaréna séna
Áánútu Ááváramuntavena séna ená imáyáa é'a amápa'-maravaken-kwaasi kawe'á
umátinkanaumne siráiye agaimaréna siráiye.
9 mindáyavena naaóvá'á Áánútu Ááváramumba kawe'á umánkaraintemba
kwenááiyavesamo árairemo kwésewai kawe'á kwéumatinkaiye.
10 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
agaimakáin-amaampinkemba amápar-amaamba ímo kwa'maé iyónááowai
Áánútumpakemba miwítí
sáwí-meyamba mayánááowe
agaimaréna siráiye. mindáyavena ámáámba kawe'á umái kwáráanana Áánútu aamoí
íníye kwésewai miwítí sáwí-meyamba kwáyáiye.

11 naaóvá'á aúváívimba agaimaréna séna
Áánútu arupí umái máyáawai owémó siráiwai kwenááiyavesa árairemo siráantavesa pósa
aúnái'a umái máyáawe
agaimaréna siráiye. mindáyavena Áánútuma ámáámbo kwaránáemo sewáíyávéna íma arupí umái máyáawain-owe séna kwenááiyavesa árairemo sewáíyávéna arupí umái máyáawain-owe kwésiye.
12 moóráva'a agaimaréna séna
ámáámba amápar-amaambo kwaránááowai
miwímá ménaaowe
agaimaréna siráiye. mindáyavesa ámáámbo kwarésamo Áánútun-aaiyavesa áraire sésamo kwéomba íma mimbórá-yántáá'án-ivo kae-tántáá'án-iye.
13 moóráva'a agaimaréna séna
taaira'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi Áánútumpakemba sáwí-meyamba maésa kwévuwowe
agaimaréna siráiye. mináíntávéna amápar-amaambo ímo kanaán-umai kwakáundayavenaya Áánútumpakemba kentáásópa'a sáwí-meyamba tivó séna Ísu Káráísiti iyásinkenaya misáwí-méyámbá maéna pukáiye.
14 Áánútu Ááváramuntavena séna amápa'-maravaken-kwaasi kawe'á umátinkanaumnemo siráintemba ó'onkaa-kwaasi kawe'á umátinkanintavena Ísu Káráísiti kentáási sáwí-meyamba maéna pukáiye. kwenááiyaveta árairemo kwésundawaiya Áánútumo siráintemba kwenamankó kentáásirumpimba ménintavena Ísu Káráísiti iyásinkowana Áánútu kentáási sáwí-meyamba íma siménaya kwembá amúwana pukáiye.

Áánútu simái tarúmakain-aine Mósesimbo simámakain-amaane minkáé-kwásái.

15 kesí kwaásiyono. kwaásimo kwéomba imáyáa oro. kae'nárai mimbórá-áímbá simái tarúmaresarai agaimakááyamba moóráwai mináímbá íma karéna ó'on-aimba áúgwimai síníye.

16 miráumai naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba siráinka'a Ááváramuntavaiye aísaavutantamba éna naaémba paáriniwaintavaiye siráiye. aúváívimba agaimaréna séna aísaavutantambo ónááowaiyavena íma siráivo aísaavutantambo íníwaintavena siráiye. aísaavutantambo íníyemo siráiwai Ísu Káráísitiman-iye.

17 agaimaráúnda-ainkona ááimba maarán-iye. aiva'á Áánútu Ááváramuntavena simái tarúmarena séna asirámakaunda-aimba mirá ónaumne séna sáwívar-ima 430 ima maisuwéna Mósesimba ámáámba ámakaiye. ánivo mirámó uráinka'a Áánútu Ááváramuntavenamo simáímo tarúmakain-ainko íma ánásena kwaíkwai'a kwéiye.

18 Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráúndayavenaya ímanivo Áánútu kawe'á umátinkanaumnemo ááémo asiramáímo siráintavena kawe'á kwéumasinkaiye. Áánútu Ááváramuntavena kawe'á umánkanaumne asiramái siráintavena kawe'á umánkarena póna kentáá kawe'á kwéumasinkaiye.

19 maarán-áíntávéna Áánútu Mósesimba ámáámba ámakaiye. sáwí'o owáímá Áánútuna ámáámba isésa sésa sáwí'o kwéunda ívé'a isáúmne sénááontavena Áánútu Mósesimba ámáámba ámakaiye. minámáámbá kwáyainana Ááváramu aísaavutantamba íníwai kwentávénamo Áánútumo simáímo asiramánkaraiwai paáréna minámáámbá ánásasuwaniye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a Áánútuna ámáámba avumpin-kwáási Mósesimba simámúwana simátímakaiye.

20 ánivo Áánútu Áávára*m*untave*n*amo siráimba kweyáá siráiye. kae'náraimo kwéseyamba avumpin-kwáási ména kwésimatimimbanivo Áánútu Áávára*m*untave*n*amo siráimba kweyáá siráiye.

21 Áánútuna ámáánko Áánútumo simáímo asirámakain-ainko íma kwéavararaiye. Áánútu Mósesimba simámakain-amaankomo asiramáímo kwénamo kwaásimo aúnái'o umátínkáinkakai minámáámbá kwégwaraawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe sisinó.

22 ánivo Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna sáwí-imayaao amápa-kwaasi tátokaiye siráiye. Áánútu séna Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésiyawaima kawe'á umátinkanaumne simáímo asirámakain-aimba siráintemba Ísu Káráísitin-aaiyaveta árai'a kentáási sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyásinkaiye kwésundawainta kawe'á kwéumasinkaiye.

23 Ísu Káráísiti ímo kunkówata ímo kwenááiyaveta áraire kwésewandarata Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokowana Káráísiti kunkáinka'a kwenááiyaveta áraire kwésunda-amba Áánútu kwégwisinkena ámáánko kentáá tátokain-amba ánásasinkaraintaawe.

24 Áánútu séna Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire síyawaiyavena arupí umái máyáawain-owe sénaumne súmba póna Ísu Káráísiti ímo kunkónka'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokaiye.

25 ívé'a Ísu Káráísiti á'a kunkáimba kwenááiyaveta áraire kwésunanaya póna Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá ó'omba íma kwétatoraiye.

26 Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'a kwesé tarúmai máyáantave'a Áánútuna iyámpóín-owe.

27 keinárawa'a nombá péráamba Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai kwenkáání'a kwéowe.

28 Ísu Káráísitiye tarúmai máyáantave'a mimbórái'a umái máyáamba póna maarán-áímbá íma anón-aimban-iye. évakarawai Yútaa-kwaasi owa'á évakarawai ó'onkaa-kwaasi owa'á évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayáí úwoi kwémayaawai owa'á évakarawai úwoimo máyáawai owa'á kwaaimá owa'á aaraimá owa'á kwéovo amáparawai mimbórái'a umái máyáawe.

29 Ísu Káráísitina kwaásimo é'o é'a Áávára*m*umo uráintemba Áánútun-aaiyave'a áraire kwésemba pó'a Áávára*m*u aísaavutantamba uráawai ombá póna Áánútu Áávára*m*uwe aísaaavutantamba ónááowaiye kawe'á umátinkanin-aimba simáímo asirámakaintemba kawe'á umátinkaniye.

4

1 simátíménda-aimba ísáaro. moóráwai puwéna kesááninko kesí náaindaamba mayáníye siráinana kwemá aanávó póna iyámpói máyaindayavena úwoi-kwaasiraamba umái máyainasa

2 avowámó simátímakainda-kwaasi kwená náaindaankare miníyámpóíráré kárákwirewana avowámó siráintemba anón-éna mindááíndáámbá mayáníye.

3 ááéma kesáá miráumai iyámpóíraamba umái méta kwaántá-kwaasiti aambá kwégwaraawananaya minkwáántá-kwáási tááigo kentáá tátokowana

4 Áánútumo siráin-kanaa túwana ááninkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moórá-ininko maránkarowana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwarena ména

5 minámáánkó kentáá tátokaimpinkemba iyásinkanintavenaya Áánútuna iyámpói-ita umásinkanintavenaya mirá uráiye.

6 Áánútu keinárawa'a kwená iyámpói-i'a ontávéna ááninkon-amaankomba
ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba pó'a Áánútuntave'a kesivowé kwésemba
7 mindáyave'a kwaántá-kwaasi tááigo íma tátokaiwai é'a Áánútu áánimbaari'a ombá
póna áánimbaatavenamo to'mayaa uráin-tantaa'a timíníye.

Póro Kárésiyaa-kwaasiyavai anón-imayaa uráin-kwasai.

8 ááéma íma Áánútunopa'a té'a ísaraamba kampa-tántááré kwaántá-kwaasiti
imáyáawe mósá makáawana minímáyááó keinárawa'a tátokaimbanivo
9 ívé'a Áánútumpa'a tiráawana keinárawa'a kwemá kwétuwanaisa'a nóra éra
úwoisan-tantaare aamoimó tain-tántááré mivá'á tirumbá kwanté'a minkwáántá-
kwáásítí imáyáa mósá maré'a miwítí mayáímó kwémayaantave'a owé kwéseo.
10 ánivo évaka-tawaiye évaka-kwiyone évaka-tawaimo toómbó kwénaantavaiye
évakar-iye mintántáákóntávé'a kampa'á sé'a anón-kanaawe kwése'a anón-imayaa
kwéomba
11 keinárawapimba mase'masáá'a kwéowana'a sáwíva-tantaakwara Áánútun-
aaigwara'a kwétatoraawana póna kesí mayáígó íma áúgwara'-mayaima iyé-ímáyáá
kwéunana sirunkó umbaí kwétaiye.
12 kesí kwaásiyono. asiramái simátíménda-aimba ísáaro. kembó tátokain-amba
tuwé'a keinárawakaamba umái máyaumpo keinárawa'a kembó tátokain-amba tuwé'a
kenkáání'a oro. keinárawapimba komáyaawanda íma sáwí'a umásínkówana
13 sí'a úmbanivo íma kówanda mé'a áséi-kwasai simátimewana'a ísaraawe.
14 sáwí-si'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a mirá-sí'ó úwain-aaroi íma inkaisé'a siyuwé'a
kawe'á umái kárákwiraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. Ísu Káráísitiya'iyo.
komáyowa'o kárákwiraantemba kenká'á miráumai kárákwire'a
15 súwa'naa ékai túramba pí'mai símakaasino. kawe'á umái kárákwire'a aamoí
umásínkaraambanivo ívé'a mirán-áámói-yántáá'á íma kwáyáimba nóintavaiya'iyo.
16 árair-aimbo simátímakaundayave'a kentávé'a kesí namuro-kwáási iyé-ímáyáá
kwéowe.
17 Ísu Káráísitina áséi-kwasaigomba kwaé'náe'a kwéowai sáwí-imayaavinkemba ken-
tirumbá kwéairaresa sésa kwenáái ísáavainivo kesááiya isáígwáe sésa kentirumbá
kwéairaraawe.
18 kawer-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó airaránááombo éna mindá
kawe'án-iye. kemó keinárawapimbo maéwándawe moórá-naopa'o tamáyaundawemo
kawer-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawe'án-ivo miwí áséi-kwasaigomba
kwae'naér-esa kentirumbá kwéairaraawe.
19 kesí iyámpóíyono. aaraimó iyámpóímo tínkáawanamo umbai-yántáárí'o intembá
keinárawatave'o imáyáamo únda sirunkó umbaí kwétaivo Káráísitinkaani'o ónááomba
minúmbáí-yántáá'á ánásaniye.
20 anón-imayaa é'a keinárawapimba komé'o aaimó simátimenaunda kawe'á umái
isánááon-imayaa kwéunana sirunkó aamoí kwéiye.

Ékaante Séraanteyavai kwántámai-aimba siráin-kwasai.

21 keinárawapinkemba évakarawai sé'a Mósesi siráin-amaamba kwaráúndaya Áánútu
aamoí umásinkaniyemo kwésewai minámáánkóná ááimba íma kawe'á umái kwéisaavo
simátíménda ísáaro.
22 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Ááváramu kaer-íyámpói
tinkómba moórá-iyampoi kwayór-íníinkó ánkarowana moórá-iyampoi aivar-íníinkó
ankówana
23 kwayór-íníinkóná iyámpói miwítí imáyáavinkemba ánkaraivo aivar-íníinkóntávéna
Áánútu séna iyámpói ankáníyone simái asirámakonka'a ánkaraiye.

24-25 mináínkómbó kwántámai-aimbo sendá ísáaro. mindá kaer-áímbá simái tarúmakaiye. moórá-aimba Árépiyaa-marava'a Sáínai-omapa'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba póna moórá-ininko áwí'a Éka kwayór-ínímbá póna kwenáráá'maa'a kwayó-kwáási pósa ámáánko tátokaipa'a máyáawe. mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Yérúsaremu-naopa'a marapá'á kwáyáin-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi ámáánko tátokaipa'a máyáawe.

26 ánivo moórá-aimba simái tarúmakain-aimba maarán-áímbán-iye. aúná-nao'a Yérúsaremuvakaan-dao'a kwíyómpa'a kwáyáipa'a ámáánko kwaási íma tátokain-daopa'an-iye. ánivo mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Áánútun-aaiyaveta áraire súndawaiya kentáá sinówaraamba uráiye.

27 mináíntávéna Áísáya Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
ageínínkó iyámpóímo ímo ánkarainda-ininko arunkó kawe'á íno. aúkain-ininko
áráá'maa'a sáwíva'a maíyasa kwaaigwárár-ínínkó áráá'maa'a sáwíyamba
ménaaomba póna ímo áí'o kwéinanamo iyámpóímo ánkarainda-ininko arunkó
kawe'á ísana aamoí kwéiye
agaimaréna siráiye.

28 kesí kwaásiyono. Áánútu Áísákaamba ankáníyone simái asirámakainka'a ánkaraintemba keinárawatavena Áánútu simái asirámakainka'a pó'a kwená iyámpóín-owe.

29 naaóvá'á anóvowiti imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigo éna Áánútun-amaankona imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigomba sáwí'a umánkaraimba pósa mirán-kwáási mésa mirá-sáwí'á kwéowe.

30 naaóvá'á aúváívimba agaimaréna séna
kwayór-ínínkónté ááninkonte ti'maraaó. tivowámá puwínda aivar-ínínkó ááninko
kwená náaindaamba mayánímbanivo kwayór-ínínkó ááninko íma mayáníye
agaimaréna siráiye.

31 kesí kwaásiyono. kesáámá íma kwayór-ínínkó áráámaata úmpo aivar-ínínkó áráámaata úne.

5

Ísu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkaraindava'a maé'a miráumai máéro siráin-kwasai.

1 Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanaumne séna iyásínkaraimba pó'a keinárawa'a iyátínkaraindava'a mé'a moórágwara'a tátoranin-ampa'a íma kwáráaro.

2 kemá Póro simátimumpo kawe'á umái ísáaro. arupí umái máyáawain-owe Áánútu sínintave'a túra'a kárámai araa'éna oro kwésemba mináíntávé'o owémó síyanamo éna Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáin-anko íma túwa'naa íníye.

3 túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewaiyave'a avora'á súmpo ísáaro. Yútaa-kwaasiti ámáámbo kwaré'o túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Yútaa-kwaasiti ámáámba amápa'a kwa'maé'a koró.

4 keinárawapinkemba évakarawai sé'a ámáámbo kwaráúnda Áánútu suwánéna arupí umái máyáawain-owe síníye-imayaa kwéowai Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba ivátuwe'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba tínaaemba umámakaawe.

5 keinárawa'a mirá kwéovo kesáá maará éta Ísu Káráísitiye aráápamai máyaunanaya Áánútun-amanko súwa'naa imbá pónaya kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sínímba amu'maréta méta séta árai'a mirá síníyeya kwésune.

6 Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínana ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínímba mindá íma anón-tantaa'an-ivo

Ísu Káráísitiyemo aráápamaimo máyaundaya túwa'naa umai máyaundaya mindá anón-tantaa'an-iye.

7 Ísu Káráísitina aampa'á aamoí ésa kwégwaraamba moóráwai minámbá áúntuwaisa'a ívé'a Ísu Káráísitina árair-aimba íma kwégwaraawe.

8 Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai minámbá íma áúntukaivo kwaási áúntukaawa'a íma kwégwaraawe.

9 kwaási maarán-áímbá sésa kisaamó moórámo kampindaisaná amápa'a kwégampindaiye kwésevo kentúra'a kárákwiyoro.

10 keináraware kesááwé Ísóigowe tarúmaiya máyaundayaveta asiramái simátime'a sé'a kemó imáyáamo úndantemba mirán-ímáyáá íyata mimbórá-ímáyáá ónaundayaawe kwésunda póna kampar-áímbá séna kentirumbá kwéairaraiwai kemá íma awánáúnda-kwaasi kwemá sáwí-meyamba mayáníye-aimba ísaraumne.

11 kesí kwaásiyono. évakarawai kentávésamo kampa'á sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu sínintave'a túra'a kárámai araa'éna oró-áímbá kwésiyemo kampa'ó kwésemba mináímbó paaímó kwésundarakai íma sáwí'a umásínkáasino. kemá simátime'a sé'a Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana kentááyáváíyé séna pukáiye-aimba kwésimatimunda-aintavesa áwáá'a kwésevo túra'a kárámai araa'éna oró-áímbó kwésundarakai íma áwáá'a síyésino.

12 kampar-áímbó simátimesamo kentirumbó kwéairaraawai miwí túma kárámai sáwí'a umásuwaaro-imayaa kwéune.

13 kesí kwaásiyono. sáwí-imayaaomo tátokaimpinkembo iyátinkaindayavena Áánútu tááyamai mirá uráimba pó'a á'a iyátinkaisa'a máyáantave'a sáwí-yantaatave'o tirááíyave'o kwéomba íma kwaré'a kwempá-kwempa'a tirumbá timé'a túwa'naa umai máéro.

14 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
kesáváí-ímáyáámó ontembá kentí
kwaásiti imáyáagwara'a oro
agaimaréna siráiye. Áánútumo siráin-amaankona ááimba mirán-áímbán-iye.

15 ánivo keinárawa'a keíyái aaisambá sé'a áwáá'a sé'a ónááombo é'a sáwí'a umái ánásanaaovo kárákwiyoro.

Áánútumbo arááímo tainí'o ésa sáwí-imayaagomba tirááíyavai ésa on-kwásáí.

16 simátíménda ísáaro. Áánútun-amanko kwésintemba miráumai maí'mai'a é'a Áánútumbo arááímo tainí'o é'o é'a sáwí-yantaatave'o tirááíyave'o kwéon-ambo íma kwaránááomba mindá kanaán-ivo mirán-oro.

17 sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o kwéomba isaná Áánútun-amankombo arááímo tainí'o kwéomba isaná minkáér-ímáyááó tiyankéya kwéivo Áánútun-amankomo kentúra'o kárákwiraimbo é'a sáwí-yantaatave'o tirááíyave'o kwéon-amba íma kwaránááowe.

18 Áánútun-amankomo sintembó mirámó é'o é'a sé'a Áánútun-amankomba arááíma tainí'a kwéunana póna Yútaa-kwaasiti ámáánko kembá íma tátokaiye kwésewe.

19 kwaási miwítí imáyáavinkemba avora'á maará kwéowe. áwáyo-tantaari'a ésa anómba sáwí'a ésa sáwí'o kwéon-tantaatavesa íma tigaeyávésa ésa

20 kígaumo umándai-yantaako áwí'a mósá marésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa uwaa'á kwévesa pukaa'á kwéagayesa tíyámba kwéumatinkesa aaisambá kwésesa tirumbá sáwí'a kwéumatinkesa áwáá'a kwétiyesa miwí tááigo usáyaaitainkwae sésa íma tágárotamai kawe'á umái mésa taaínkaar-umai mésa

21 túran-anda kwéesa uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéesa uwo'aó'-nómbó nánááontavesa torupamái mésa mirán-tántáá'á kwaásiti imáyáavinkemba kwéowa'a

simái ságamatime'a ókwara'a simái ságamatime'a sé'a mirámó kwéowai Áánútumo kárákwirain-ayampa'a íma ménaaovo kárákwiyoro kwésune.

22 ánivo Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiwai maará umátínkáisasa kwémaewe. tirumbá kwétimesa tirunkó kawe'á ésa paru umái mésa asiramái maésa íma tívón-káínasa mésa túwa'naa umai kawe'á umátinkesa miwíti mayáí kawe'á umái kwémaesa
23 miwí túma íma maé iyésa miwí túra'a kárákwimai kawe'á ésa mirámó kwéowaina ááimba íma aambá áúnkaiye.
24 Ísu Káráísitina kwaási sáwí-imayaayavesamo tirááíyavesamo kwéon-imayaao kentáá táto'mai tavisivó sésa sáwí-imayaayavesamo tirááíyavesamo kwéon-amba tínaaemba umámesa tukáawe.
25 Áánútun-amanko aúnái'a umásínkaraisata aúnái'a umái máyaunda póta kwena-mankómó kwésintenta umáíya kwáráano.
26 kentúma íma maé iyé'a kesááigo usáyaaitainkwae íma sé'a kawe-tántáá'ó índayave'a íma simái sáwí'a oró.

6

umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro siráin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo sáwí'o kwéombo ésa kwétuwanaamba pósa keinárawapinkemba Áánútun-amankomo sintembó mirámó kwéowai kwempa'á arupí umátinkanaaowe. kegwárá'á mirá-sáwí'á ónááovo kárákwiyoro.
2 umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro. mirámó é'o é'a Ísu Káráísiti siráini'a mirá ónááowe.
3 úwoi-kwaasigomo anón-kwaasi únemo sínímba minímáyááó kampa'á simáuwaniye.
4 kentí mayáí awáné'a kawe'-máyáímó kwáyaina'o é'a aamoí é'a ó'owiti mayáíyávé'a kesí mayáígó usáyaaitaraiye íma seró.
5 amáparawaitopa'a umbai-yántáá'á tínímbanivo íma ivátuwe'a asiramái mé'a moórá-morawai túwa'naa oro.
6 Áánútuna áséi-kwasai ísámae kwéiyowai miwíti kawe-tántáá'á amápa'a taaímbai évaka-tantaa'a Áánútun-aai kwésimatimewaitopa'a tíma'mae'a íyóro.
7 íma kanaán-umai Áánútumba kampa'á simáuwanaaovo árair-aimban-ivo íma moórá-imayaa oro. kawer-ánáyúmbó úmáráawaimo ombá kawe-tómbá kwéakaraavo sáwí-anayumbo úmáráawaimo ombá sáwí-tomba kwéakaraawe.
8 mirámó kwéomba sáwí-yantaatavesa tirááíyavaiye su'mai úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma puwésa Áánútuna egwaa'á íma ménaaomba pósa némpa'a ménaaovo Áánútun-amankombo arááímo tainí'a úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma aúnái'a umái maí'mai'a ónááaowe.
9 mindáyaveta kesáá kawe'á úmaeta kwéiyundaya íma sívón-káínata ivátúwáano. kawe'ó úmaetaamo kwéiyundayaamo ímo sívón-káínataamo tuwétaamo éta naaén-kanaamo tínímba kawe'-méyántá maéta ménaumne.
10 mindáyaveta túwa'naa onda-ámbó kwáyáimbo éta amáparawai kawe'á umáíya túwa'naa ono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaiseya mimbórá-ákúní'a umái méta túwa'naayaamo ónaundaya mindá anón-tantaa'an-iye.
11 ayááírá'á kemá Póro anón-auvaivimba agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'an-iye seró.
12 évakarawai sésa suwánésa anón-kwaasiman-owe sígwáe kwésewai keinárawatavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oro kwésewana miwí tááigo keinárawa'a kwétavisiye. Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna taaira'á pukáiye-aine su'maimo

senkákáí évakarawai ísámai sáwí'a umátínkáasino. ímo sáwí'o umátinkanaaontavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oró-áínkwárá'á kwésewe.
13 túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewai Mósesimo siráin-amaamba íma amápa'a kwégwaraawe. kentúra'o araa'énamo mósá úmaranaaontavesa túma kárámai araa'éna ígwáe kwésewe.
14 miwí mirá kwésevo kemá Póro mimbórá-áímbá mósá maré'a Ísóigo Ísu Káráísiti kentááyáváíyé séna taaira'á pukáiye-aimba mósá kwémaraumne. Ísu Káráísiti kentááyáváíyé séna pukáintave'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátávésamo ímo imáyáamo ontembá marapá-tántáátávé'a íma imáyáa é'a úwoisamban-iye kwésunda póna mintántáákó kembá íma kwétavisiye.
15 moóráwaimo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo moóráwaimo ímo áúra'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínímba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútu aúná-kwaasiraani'o umásínkaraimba mindá anón-tantaa'an-iye.
16 simátimunda-aimbo kwa'maé iyíyanamo éna Áánútu paru umái arumbá umátinkena kwená kwaási amápa'a mirá umátinkaniye.
17 Ísun-aai simátimewandarakemba sínkamuwana avimá sine'á kwáyáintave'a Ísu Káráísitina mayái-kwáási óne kwésevo moórá-umbai-yantaa'a íma síméro.
18 kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-isa'a árair-aimban-iye sé'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Évésasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Évésasi-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana Titikása maimaéna mátímakaiye. maanáímbá isésa ó'on-o'on-daoraa tíméro séna agairáiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Árómáa-naopa'a ándáva'a ánkarowana ména maanáímbá agaimarówana mátímakaiye.

1 kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo ísáaro. Évésasi-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai íma ivátuwe'a asiramái máyáawai ísáaro.

2 Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Káráísitinte tarúsinkenaya ításinkarain-kwasai.

3 Áánútuma Ísu Káráísiti avowámá éna Ísu Káráísitinteya tarúsinkenaya kwíyómpa'a kwenópakemba asirayámbá siménaya kawe'á kwéumasinkaisata póta kwentávéta súwi kwésune.

4 naaóvá'á Áánútu maramá íma tarórurainka'a Ísu Káráísitiyeya tarúmaiya ménaundayavenaya kwenaúranka'a kwendéí-í'a onanayá kentáávímbá íma sáwí-aimba kwénintavena ítámakaiye

5 Áánútu kentááyávéna imáyáa éna naaóvá'á séna Ísu Káráísitina mayáíyávé'o é'a kesáánimbaa kesiyáámúmbaari'a ónááowe séna kwená imáyáavinkemba aamoí éna mirán-áímbá siráimba póna mirá uráiye.

6 ááninkomba arumbá ámakaiwainte tarúsinkenaya anón-kawe'a umásinkenaya úwoi súwa'naa umásinkaraimba póta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

7-8 pukáintavena sáwí-imayaaya maisiyuwénaya misáwí-ímáyááó tátokainta iyásinkenaya kentááyávéna ó'oran-imayaa kwéimba úwoi ávááraumai súwa'naa enaya póna kentáási sáwí-imayaa maisíyukaiye.

9 naaóvá'á kwená kawer-ímáyáávínkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba ívé'a kwévaarisata kwéawanaumne. Káráísiti kesí imáyáa íníye siráintemba póna

10 Áánútumo siráin-kanaamo tínímba amápa-tantaa'o taróruraimba kwíyómpakene marapákéne komaéyamae úmarainana Káráísiti anóndako mindára'a kárákwiyiniye.

11 Áánútu kwená imáyáavinkemba to'mayaa úmakaimpinkemba mirá kwéiye. imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yútaa-kwaasi kwená kwaási-i'a úndayavenaya Káráísitinte tarúsinkenaya ításinkaraintaawe.

12 aiva'á Káráísitimba amu'maréta máyaundawai kwená ááimba ó'oran-aaimba isatá mósá kwémaraumne.

13 miráumai ó'onkaa-kwaasi árair-aimba kawer-ámpá'á métinkaniye mináséí-áímbá isé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwesé tarúmai máyáamba Áánútu kesimambá timénaumne simái asirámakaintemba mirá uráimba pó'a kwená kwaási-i'a umái mé'a ísaraawe.

14 Áánútun-amanko keséya máyáintaveta séta árai'a Áánútu kwená kwaásiyavena simái asirámakainta kesópata tíníye. árai'a Áánútu kwená kwaásiya tátokaampinkemba iyásinkanintaawe kwéseta mindáyaveta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

15 agairáúnda árair-aimba pó'a keinárawa'a Ísóigo Ísuwe aráápamai mé'a Áánútuna kwaásiti imáyáa é'a máyáawe-aimba isé'a
16 Áánútumpa'a súwi símae iyé'a keinárawa'a túwa'naa umai námúnaa súnda
17 Áánútumpa'a maarán-áíntávé'a áísaa une. Ísóigo Ísu Káráísiti avowámá kentáásivowama ó'oran-aaimba kwáyáiwai kwemá kwenamambá timínana kentí imáyáa kawe'á umátinkena Áánútumba agaráátinkaina'a pó'a kawe'á umái awánanaaowe.
18 kentí imáyáa ságamatinkena tááyaraintave'a kwesémo ménaaombo amu'maré'o máyáantave'a mindáyave'a námúnaa kwésune. kwemá kwená kwaási kawe'ó umáímo ménaaomba to'mayaa úmarena simái asirámakaimba awánanaaontave'a námúnaa kwésune.
19-20 kwenááiyaveta áraire kwésundawaivinta kwená asirayánkó mayáímá kwémayaimba minásíráyámbá usáyaaitarain-asirayanko isa'á awánanaaontave'a námúnaa kwésune. Áánútu minásíráyándéí Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankena kwenayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á kwíyómpa'a móankaraiye. minásíráyámbá kwenááiyaveta áraire kwésundawaimba símakain-asirayamba mimbórá-ásíráyámbán-iye.
21 Káráísiti amáparawaira'a kárákwirena kwíyómpa'o kárákwiraawairare asirayánkwáráwáíráré aivaráwáíráré ívé'o túwí'o kwáyáiwairare naaémbo túwí'o kwéniwairare kárákwiraiye.
22 Áánútu amáparawaira'a kárákwiyinintavena kwembá usásinankena kwená kwaásiyavena imáyáa éna simámena séna usáyaaitayan-Isoigoi'a uréma amáparawaira'a kárákwiyuwo siráiye.
23 a'nómpínkén-ímáyááómó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaásiya Káráísitina áúraamba únanaya kwemá si'nónkáámbá éna kárákwiraiye. a'nónkó kweyáára'a íma máyáísana áúwawaako íma mirá éna mimbórá-kúwawaa'o kwáyáintemba Káráísiti amápa-kuwawaa'a aaómísamai-i'a umásinkena kwegwárá'á aaómísamai-i'a umái máyáiye.

2

Áánútuna némpa'a máyaundavakenta aúnái'o umáímo máyaunda-ita umásínkáin-kwasai.

1 ááéma sáwí-imayaa kwée'a sáwí'a uráan-kanaavimba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a mé'a pó'a
2 marapákén-kwáásítí sáwí-amba kwaré'a Sáátáánigo kwaántá-kwaasiti anóndakomba kwaré'a kwemá Áánútun-aai íma ísámai kawe'á kwéowaira'a kárákwiraiwaimba kwakáawe.
3 mirámó kwéontemba ááéma miráyá uráunda sáwí-yantaataveta sirááíyaveta éta sáwí-imayaa kwarááwánanaya Áánútu sáwí-meyamba amáparawai tímínten-umai kanaán-umai simínintavenaya ivátuwenaya
4 arumbá ávááraumai umásinkenaya kentáási imáyáa anómba éna póna
5 úwoi súwa'naa enaya kawer-ámpátá mésínkaraiye. sáwítaamo étaamo máyaawandawaina ááinka'a Áánútuna némpa'a máyaawandarata Ísu Káráísitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba aúnái'o umáímo máyaunda-ita umásinkenaya
6 Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankena kwíyómpa'a móankarena Ísu Káráísitinte tarúsinkenaya aúnái'a umásínkaraisata Káráísitimo kwíyómpa'o ménamo kárákwiraintemba kwíyómpata imáyáa éta máyaumne.
7 Áánútu Ísu Káráísitimba ai'marówana kumbéna kentááyáváíyé séna puwéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna miráumai anón-kawe'a umásinkenaya úwoi anómba súwa'naa uráisasa pósa kwená kawe'-máyáí awánamae iyónááontavena mirá uráiye.

8 Áánútu úwoi túwa'naa úwa'a kwenááiyave'a áraire suwaná sáwí-imayaao
tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. íma kentí imáyáavinkemba
kwenááiyave'a áraire siráavo Áánútuma imáyáa timúwa'a áraire siráawe.
9 túma maé iyésa sésa kawe'á kwéunda póta kawer-ámpátá kwégune sevó séna
íma kawe'-máyáígóná meéyámbán-ivo Áánútu úwoi túwa'naa enayavena sáwí-imayaao
tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye.
10 Áánútu kentáámó tarórurаiwai séna kawe'-máyáí maimaé kwéiyesa ménaaowe
siráimba póna kawe'-máyáí mayánaundayavenaya tarórurena Ísu Káráísitinteya
tarúsinkaraiye.

mimbórá-kwáási-íta umásínkarain-kwasai.

11 mindáyave'a imáyáa oro. kentinóvowi íma Yútaa-kwaasi ovó keinárawakwara'a
íma Yútaa-kwaasi owatá Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úndayaveta súra'a
kárámai araa'énaya kwéeta keinárawataveta úwoi-kwaasi owé-imáyáá éta séta íma
túra'a kárámai araa'éna owáí owéyá kwésumpo mindáyave'a imáyáa oro.
12 minkánáávímbá keinárawa'a Káráísitina némpa'a mé'a ó'owima é'a íma Áánútumo
ítámakain-kwaasi é'a Áánútu simái asirámarena tarúmakain-kwaasi íma é'a marapá'á
máyówana Áánútu kesé íma máyowa'a kwesémo maéyave'a íma amu'maré'a máyówana
13 ááéma Áánútuna némpa'a máyówai Ísu Káráísiti keinárawatavaiye séna puwéna
póna tí'maena kwená egwaa'á tínkaraisa'a pó'a kwesé tarúmai méraawe.
14 Ísu Káráísiti puwúntavena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye kentáási avumpimbó
kwénamo taaínkaar-umaimo namuro-kwáási-í'o umásinkemayonta maisiyuwéna
mimbórá-kwáási-í'a umásinkenaya
15 Yútaa-kwaasiya kentáási ámáámba tuwéna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye
aúnái'a umái mimbórá-kwáási-í'a umásinkenaya kwempá'á tarúsinkenaya póna paru
umásinkanintavena mirá uráiye.
16 Ísu Káráísiti taaira'á pukáintavena síyámbo kwéunda-yantaa'a ánásamasinkenaya
Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mimbórá-kwáási-í'a umásinkenaya sí'maenaya
Áánútunopa'a mósinkenaya
17 mirá éna téna áséi-kwasai paru kwéumasinkain-ainta simátimena keinárawa'a
ó'onkaa-kwaasi Áánútuna némpa'o máyáawai tasimátimena kesáá Yútaa-kwaasi
Áánútuna egwaa'á máyaundawaiya tasimásimenaya
18 Ísu Káráísiti mirá uráintavena Áánútun-amanko súwa'naa isanayá Káráísiti kentáá
Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye sí'maenaya kentáásivonopa'a kwégwisata kwená
egwaa'á máyaumne.
19 mindáyave'a ááéma kwááyu-kwaasi é'a ívé'a íma mirá é'a Áánútuna kwaásiye
keinárawakwara'a Áánútuna kwaási-i'a umái máyáamba kesááwé keináraware
Áánútuna akún-kwáási-íta umáíya máyaumne.
20 Áánútumo naankáámbó kwéumaraimba Ísu Káráísiti ávonkaamba isasá Áánútuna
aantá-kwaasiye Áánútun-aai simátíméwaiye naamayáánkaamba owa'á keinárawa'a
naankáámbá kwéowe.
21 ávonkomo amápa'-nanamimo asááuraintemba kesáá Ísu Káráísitiye tarúmaiya
máyaunda Áánútu kwená aoka'-námbá kwaási súneiya naankáámbá kwéumaraiye.
22 keináraware kesááwé kweséya tarúmai máyaundaya Áánútun-amanko kwaási
súneiya naankáámbá kwéumarena mimpímbá kwémaiye.

3

Póro ó'onkaa-kwaasivimba mayáí mairáin-kwasai.

1 mindáyave'a kemá Póro ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a mósínkarowa'a Ísu Káráísitina mayáí-kwáási é'a keinárawatave'a námúnaa kwésune.
2 Áánútumo úwoi túwa'naa íníntavena mimbáyáí símakowana mimbáyáígó kawe'á kwéumatinkaimba á'a ísaraawe.
3 Áánútumo to'mayaa úmakena aúpá'ó makáimba agaráásinkowa'a ááéma mináímpínkémbá ákí-aimba aúváívimba agaimakáumne.
4 ááéma Ísu Káráísitin-aai aúpá'á makáimba simásimuwa'a ísaraumne. maanáúváímó agayáúnda ísámai kawe'á oro.
5 Áánútu naaóvá'ó máyówai mináímbá íma simátimena ívé'a Áánútun-amanko kwená aantá-kwaasiyaawe kwenáái simátíméwaiye simásímakaiye.
6 mináséí-kwásáí maarán-áímbán-iye. Yútaa-kwaasiyaamo áséi-kwasaimo ísaraundantentaan-umai ó'onkaa-kwaasi ísaraantavena Áánútu kawe'á umátínkáísasa ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye mimbórái'a umái máyaundayaawe. Áánútu séna Ísu Káráísitina mayáíyávé'a mirá ónaumne simái asirámakaimba póna íma Yútaa-kwaasiye su'mainivo ó'onkaa-kwaasiyavenagwara'a simái asirámakaiye.
7 áséi-kwasai simátimenaundayavena Áánútu úwoi súwa'naa ena kwená asirayámbá siména kwená mayáí-kwáási-í'a umásínkaraiye.
8 Áánútuna kwaási kembá usáyaaitaraawa'a kíto-kwaasi pó'a ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai Ísu Káráísitina mayáí ó'om-bayai usáyaaitaraim-bayai-aimba simátimenaundayavena usásisinkaraiye.
9 Áánútu simásimena séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó maré'o mirá ónaumne siráunda-aimba simái ságamatimiyo Áánútu simásímakaiye. Áánútu amápa-tantaa'o taróruraiwai aiva'á mináímbá aúpá'á makáimba kwaíkwai'o eémáyáimba
10 ívé'a kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáíyé kwíyómpa'o máyáawai Áánútuna kwaási tuwánésa sésa Áánútu ó'oran-kawer-imayaagwarawain-iye kwésewe.
11 ááinka'a Áánútu imáyáa éna to'mayaa éna séna mirá ónaumne séna Ísu Káráísiti kentáási Ísóigomba imáyáa amúwana mirá uráiye.
12 Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayavetaawe kwenááiyaveta áraire kwésundayavenawe íma sáá'a kaisatá Áánútunopata úwoiya kwégune.
13 mindáyave'a simátime'a sé'a keinárawa'a áséi-kwasai simátimewandarakemba áwáá'a sésa sí'a iní'a umásínkaraavo asiramái mé'a íma ivátuwaaro. umbai-yántáá'ó kesópa'o kwáyáimba kanaán-ivo úwoi aamoí oro.

Káráísiti aruntá kwésimin-kwasai.

14 mináíntávé'a imáyáa kwée'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kívaire'a mé'a námúnaa kwésune.
15 amápar-akumba marapá'á máyáawaiye kwíyómpa'a máyáawaiye miwíti ááimba Áánútuma isa'á kwenaúranka'a kívaire'a mé'a maarán-dámúnáá kwésune.
16 Áánútun-amanko kentirumpimbá ména ó'oran-anondako póna asirayámbá timína'a asiramái mé'a
17 Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwésentavena kentirumpimbá ména kwemá tirumbó kwétimewaina ááimba isa'á kwentávé'a asiramái tirumbá kwéame'a ménaaontave'a námúnaa kwésune.
18 Káráísiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimiye. Káráísiti asir-ayámbá timína'a keinárawaré Áánútuna kwaásiye amápa'a sé'a Káráísiti kentáávimba arumbá kwésimimba anómba kwésimimba póna íma ánásaniye sénááontave'a námúnaa kwésune.

19 Ísu Káráísiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimimba íya kanaán-umaiya awánasaraundayaanivo ívé'a kítoka'a awáné'a naaémba awánamai kawe'á ónááontave'a námúnaa kwésune. asirayámbá Áánútumpimba anómba kwéna keinárawapimba anómba kwénintave'a námúnaa kwésune.

20 imáyáamo kwéetaamo Áánútumbo kwéaisaa-undaya sáwíyan-tantaa'an-ivo kwená asirayándéímó kwésuwa'naa-enayaamo kwéimba mindá usáyaaitarain-tantaa'an-iye.

21 Áánútuna kwaásiya Ísu Káráísitiyeya tarúmaiya méta ívétaamo máyaunda-kwaasiye naaémbo paáronaaon-kwaasiye séta kwenáwí'a anómba úmae kwéiyimba árair-aimba iyéyá símae iyónaundayaawe.

4

Káráísiti áúwawaata úne siráin-kwasai.

1 Ísóigona mayáímá kwémayaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáímbá kwakwiyé'a kwésimatimune. Áánútu tááyena séna maarán-umai máéro siráivo mirán-oro.

2 kentúma íma maimaé iyé'a paru umái mé'a imáyáa kwée'a túwa'naa e'a sáwí'o umátínkáambo é'a íma imáyáa é'a úwoi túwa'naa oro.

3 Áánútun-amanko imáyáa tímísa'a mimbórá-ímáyáárá'á mé'a mirá é'a paru úmae iyónááontave'a íma ivátuwaaro.

4 Áánútun-amamba mimbórá máyáísata kesáá mimbórá-súráámbá umáíya máyaunanaya sááyaraimba póta kwesé ménaundayaveta amu'maréta méta mimbórá-yántáátávéta amu'maréta ménaumne.

5 Ísóigo mimbórá máyáísana Áánútun-aaiyaveta áraire kwésunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó kwéveraundaya mimbórá-ámbá isaná

6 Áánútu mimbóráwáí ména amáparawaiya kentáásivowama ména amáparawairata kárákwirena amáparawaiya kawe'á umásinkenaya kwená kwaásivimba máyáiye.

7 Áánútu máyáísana Ísu Káráísiti kwená imáyáavinkemba kwená mayáíyá mayánaundayavenaya kwená asirayámpínkémbá moórá-morawaiya asirayántá símakaintaawe.

8 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
sanaambó iyúnka'a tátokowai tí'maena
iyéna kwaási aamoi-yántáá'á tímatukaiye
agaimaréna siráiye.

9 iyúnka'o siráin-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. aiva'á marapá'á kunkéna

10 kwíyómpa'a iráimba mimbóráwáímá póna amápapimpa'a kwená asirayámbá kwáyáiye.

11 aamoi-yántáá'á tímatukaiye siráin-ainkona ááimba maarán-áímbán-iye. kwená mayáímá mayánááontavena asirayámbá kwaási timúwasa évakarawaimo timún-asirayandei aantá-kwaasiti mayáí máyówasa évakarawaimo timún-asirayandei Áánútu simátímakain-aimba simátímúwasa évakarawaimo timún-asirayandei Áánútun-aai íma ísaron-kwaasi simátíma'maesa kuwasá évakarawaimo timún-asirayandei Áánútuna kwaásira'a kárákwiyuwasa évakarawaimo timún-asirayandei Áánútuna aambá agaráátinkowasa miráumai Ísu Káráísitina mayáímá mairáawe.

12 Áánútuna kwaásiya kwená mayáímá kwémaeta moórá-morawaiya túwa'naa umai mimbórái'a umáíya méta asiramátinkaundayavenaya asirayándéí mirá uráiye.

13 mindáyaveta méta Áánútu ááninkon-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe kwembá awánamai kawe'á kwéundayavetaawe mimbórá-ímáyáá éta tarúmai méta sáákaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráísitinkaani'a umáíya ménaumne.

14 miráyáámó onasayáámó ésa iyámpóímo kampa'ó kwésimatiyuwaantemba kentáá íma mirán-umai kampa'á simásiyuwanaaowe. mirám-baaran-aimba íya kwaréta kwaási sáwí-ampa'a métinkanae sésa sáwí-imayaavinkembo kwésiyan-aimba íma iséta mirán-áímbá íya kwaránaumpo
15 árair-aine su'mai kwéseta kwaásiti imáyáa kwéeta amápa-tantaa'a sáákaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráísitinkaani'a umái ménaumne. kwemá kentáárá'á kárákwiraisata
16 kesáá Káráísiti áúwawaata únana kentáási'nonkaamba Káráísiti éna amápa-kuwawaaka'a kárákwiraiye. tiyáámba tísamaima tínúnkoma tátokaisana ti'nónkómó imbá amápa-kuwawaapa'a imáyáa tímísana tiyáánko kwená mayái máyáísana tísamaigo kwená mayái máyáísana mirámó kwéenamo anómbo kwéimba miráumai Káráísiti kwená kwaási imáyáa tímísasa moórá-morawai kwétuwa'naa-esa kwéasiramatinkesa máyáawe.

Káráísitinte tarútinkena aúnái'a umátínkarain-kwasai.

17 Ísóigo aúranka'a asiramái simátimumpo ísáaro. Áánútuna aambó ímo kwégwaraawaimo máyáantemba íma miráumai máéro. miwímá sáwí-imayaavimba mésa
18 íma ísámai kawe'á ésa Áánútun-aaiyavesa tirunté marésa ti'nómbá umbaí tamái máyáantavesa miwítí imáyáao túnkwisasa Áánútumo aúnái'o kwéumatinkain-ayampa'a íma mésa
19 sáwí'o kwéon-imayaawe su'mai ésa ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba aamoí ésa mirámó kwéontavesa íma tigaeyávésa kwéowe.

20 miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Ísu Káráísitimpa'a té'a kwená aampa'á kwégwe'a
21 kwenáái isé'a áraire sumbá Ísumpakemba árair-aimba simátíma'maesa íyúwa'a ísaraawe.
22 ááéraan-imayaaomo sáwí-yantaatave'o tirááíyave'o uwanamó kampa'ó simátíyukaimba ivátuwe'a
23 mirámó íyanamo éna Áánútu kentí imáyáa aúnái'a umátinkena
24 kwembó arááímo kwétaini'a ónááontavena aúnái'a umái Áánútunkaani'a umátinkaina'a árai'a Áánútuntave'a imáyáa é'a arupí umái ménaaowe.
25 mindáyave'a kampar-áímbá tínaaemba umáme'a kentí kwaásivimba árair-aine su'mai seró. Ísu Káráísitina akún-ándá póta mimbórái'a umái méta póta miráyá onó.
26 áwáá'o síyamba íma sáwí'a é'a ááéma paru umái mé'a áwáá-tantaa'a kwaíkwai'a ivó sé'a ákíra'a túwáaro.
27 Sáátáánigo tavisína'a sáwí'a únavo sé'a áwáá'o sembá ákíra'a túwáaro.
28 umóyámbó kwéowai maarán-oro. íma umóyámbá é'a évaka-tantaa'o mayánááontave'a mayáímá kwémae'a minkákémbá mairé'a ímo makén-kwaasi túwa'naa e'a tíméro.
29 sáwí-aimba íma sé'a kawe'ó umátinkanin-aine su'mai sé'a mirámó é'o é'a mináímbó isánááon-kwaasi kawe'á umátinkaiyasa asiramái ménaaowe.
30 Áánútun-amanko arumbá umbaí taiváínivo íma sáwí'a oro. Áánútu amápa-tantaapinkemba iyásinkanin-kanaamo tínímba Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáintave'a sé'a Áánútuna kwaásima úne sénááontavena Áánútun-amanko arumbá umbaí taiváínivo íma sáwí'a oro.
31 keinárawapimba maarán-tántáá'ó é'a tínaaemba umáméro. kayorái-yántáárá tirumbó sáwí'o iíyé áwáá'o siíyé aaisambó siíyé simáímo sáwí'o umátinkaiye amápa-tantaa'o sáwí'o iíyé

32 íma mirá é'a tirumbá umátinke'a túwa'naa e'a Ísu Káráísitimo kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáísanamo Áánútumo ímo anondá sáwí-meyambo tímíntemba ó'owimo sáwí'o umátínkaraamba íma imáyáa é'a anondá sáwí-imayaa umátínkáaro.

5

ságayan-ayampa'a máéro siráin-kwasai.

1 Áánútu arumbá kwétimisa'a kwená iyámpói ontávé'a pó'a kwemó intembá miráumai kwée'a
2 moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. Ísu Káráísitimo kentáávímbó arumbó kwésimenayaamo énamo kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwánínta venayaamo puwúwanamo Áánútumo aamoimó uráintemba moórá-morawaivimba kentirumbá tíméro.
3 Áánútuna kwaási ontávé'a áwáyo-tantaare sáwí'o iíyé túran-andawe únavo sé'a mirán-tántáákón-áái íma seró.
4 sáwí-aine uwo'aór-áíné aká'áán-aine súnavo sé'o Áánútumpa'o súwimo sénááomba mindá kawe'á íníye.
5 árai'a áwáyo-tantaa'o kwéowaiye sáwí'o kwéowaiye túran-anda kwéowaiye mirámó kwéon-kwaasi Ísu Káráísitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma mésa túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéowai Káráísitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma ménaaowe.
6 mirá-sáwí'ó kwéon-tantaatavesamo sénááomba kampa'á simátíyúwáivainivo kárákwiyoro. Áánútun-aai ísámai sáwí'a kwéowai mirá-sáwí-áímbá kwésemba póna Áánútu áwáá'a sínívo kárákwiyoro.
7 mirámó kwésewaise íma mé'a miwí íma kwáráaro.
8 ááéma túnkon-ayampa'a máyómbanivo ívé'a Ísóigona kwaási ontávé'a ságayan-ayampa'a máyáamba pó'a ságayan-kwaasi-i'a umái máéro.
9 ságayan-ayampa'o mé'o é'a arupí umái kawe'á umái mé'a árair-aimba simái mé'a
10 imáyáa é'a sé'a Ísóigo aamoí ínkwáe-i'a úne sé'a mirán-oro.
11-12 túnkain-ayampa'a máyáawai íma áúgwara'-mayai kwémayaavo íma miwísé mirá é'a avora'á simátime'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a aúpá'ó kwéombo sé'o é'a tigaeyávé'a ónááovo avora'á simátime'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a
13 avora'á agaráátinkaiyasa mintántáákóná ááimba awánasuwesa koyauwerésa
14 ságayan-ayampa'a taménaaowe. mindáyavesa sésa
tuúmó kwaésamo pukáara'naraambo umáímo mémpinkemba usásinewana Káráísiti sán-kamátinkaniye
kwésewe.
15 mindáyave'a kárákwiye'a sáwí-imayaamo umáímo máyáawaimo ontembá íma é'a kawer-ímáyáá umái máéro.
16 ívé'a kentáásópa'a umbai-yántáá'á kwáyáintave'a Áánútunopa'a ténááontave'a úwoi maúnavo sé'a Áánútuna mayáí máyáaro.
17 mindáyave'a íma sáwí-imayaa é'a Ísóigombo arááímo kwétaini'a umái máéro.
18 mindáyave'a sáwí'a ónááovo uwo'aó'-nómbá né'a uwo'aó'á únavo sé'a Áánútun-amanko kentáávímbá anómba umásinkainkwae sé'a máéro.
19 keinárawapimba Áánútun-aai aúváívimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Ísóigontave'a tirumpimbá aamoí kwée'a imá seró.
20 Ísóigo Ísu Káráísitina asirayántávé'a imáyáa kwée'a amápa-tantaatave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi símae íyóro.

aarakwátí kwaasái.

21 keinárawa'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá kwémare'a Ísuna akúní'a umái mé'a
minákúmpákén-kwáási táái ísáaro.
22 aaraiyómbá ísáaro. Ísóigon-aaimo kwéisaanten-umai kentuwai'máá táái ísáaro.
23 Ísu Káráísitimo kwená kwaásira'o kárákwirainten-umai kwaaimá ken-
tuwainímbááka'a kárákwiyoro. Káráísiti kwená kwaási kawer-ámpá'á métínkaraiye.
24 Ísu Káráísitina kwaásimo kwenááimo ísáanten-umai aaraimá amápa-tantaatave'a
kentuwai'máá táái ísáaro.
25 Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó timénamo miwíyávénawe simáímo
pukáinten-umai miráumai kwaaimá kentuwainímbáá'a tirumbá tíméro.
26 Ísu Káráísiti kwená kwaási nondéí kawe'á umátinkena kwenááinei Áánúntundei-i'a
umátinkanintavena
27 kwená kwaási kawe'á ésa miwívímbá sáwí-aimba íma kwáyainasa kasenkuí'a umái
ó'oran-kawe'a umátinkanintavena pukáiye.
28 miráumai Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó tímíntemba kwaaimá ken-
tuwainímbáá'a tirumbá tíméro. kwaási kentúyavesamo imáyáa onten-umái ken-
tuwainímbááti imáyáa oro. tuwainímbááti imáyáamo kwéowai kesáváí-ímáyáágwárá'á
kwéowe.
29-30 kwaási kentúwawaatavesa íma tíyántavesa ésa kawe'á umái kárákwiresa toómbá
námaesa kwéiyowe. kesáá Káráísitina kwaási éta kwenáúwawaakaamba únanaya póna
kwemá miráumai kentáárá'á kawe'á umái kárákwiraiye.
31 naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
mindáyavena kwaaigómó imbá anóvowi
tiyuwéna awainínkóe tágárotamai
mimbórá-túmá ma'mái kwémaeiye
siráiye.
32 mináímpímbá moórá anón-aimba kwáyáísana mináínkóná ááimba maarán-iye. Ísu
Káráísitiye kwená kwaásiye moórái'a umái máyáawe siráiye-imayaa kwéune.
33 íma mindáyavenawe su'mai siráivo keinárawa'o kesáváí-ímáyáámó ontembá ken-
tuwainímbááti imáyáa oro. aaraiyómbá kentuwai'máá táái ísáaro.

6

tinóvowiye tíráá'maati kwaasái.

1 iyámpóíyomba ísáaro. Ísóigona iyámpói-i'a ontávé'a kentinóvowi táái ísáaro.
mirámó ónááomba mindá kawe'án-iye.
2-3 naaóvá'á Áánútu ámáámba séna
kentinóvowi túwí'a anómba oro
aiva'á simái asirámakaintavena séna
mirámó é'o é'a kawe'á umái
ayáátááka'a marapá'á ménaaowe
siráiye.
4 iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóíra'a kawe'á umái kárákwirewana miníyámpói
tirunkó íma sáwí'a ína'a Ísóigo Ísun-aai simátíma'mae kwéiye'a arupí umátinkaiyasa
anómba ónááowe.

mayái-kwáásíyé miwíti kawáá-kwáásíyéi kwaasái.

5 évakarawai miwíti mayái mayáígwáe sésa meéyámbakaan-kwaasi ísáaro. Ísu
Káráísitin-aai ísáanten-umai kentí anón-kwaasi-taai isé'a táátavai é'a tiyántámbá
kwétaamba kentí anón-kwaasiti mayáíyávé'a íma kaer-ímáyáá é'a miwí táái ísáaro.

6 miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísu Káráísitina mayáí-kwáásí ontávé'a Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái karuwaa'á oro.
7 kesí anón-kwaasiti mayáíyé su'mai ímanivo Ísóigona mayáí-kwáásíyá úne sé'a tirunkó kawe'á kwéina'a mayáímá máyáaro.
8 maanáímbá imáyáa oro. meéyámbakaan-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawe'-máyáí kwémayaantavena Ísóigo kawe'-méyámbá timíníye.
9 meéyámbakaan-kwaasiti anón-kwaasi ísáaro. kentí mayáí úwoi kwémayaan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwire'a íma inkaisí-áímbá kwésimatinke'a maarán-ímáyáá oro. miwítí anóndako kentí anóndako mimbóráwáí éna kwíyómpa'a ména íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo arupí umai-meyamba timíníye.

Ísóigona asirayánká'á máéro siráin-kwasai.

10 maan-áímbá simátíménda ísáaro. Ísóigoemo tarúmaimo máyáamba kwená asir-ayámbá kwétimisa'a asiramái kwémaewe.
11 Sáátáánigo tavisimái kampa'á simátiyuwaivainivo asiramái ménaaontave'a áái'o tiyáí-yántáá'ó Áánútumo tímímba máyáaro.
12 íma marapákén-dámúró-kwáásíyé áái'a tiyéta túnkurain-ayampa'o kárákwiraiwaiye kwaántá-kwaasiye sáwí-asirayankwarawaiye mirá-sáwí'ó kwéowaiye ááita kwétiyaumne.
13 mindáyave'a áái'o tiyáí-yántáá'ó Áánútumo tímímba ívé'a mairé'a sáwí-kanaamo tínímba asiramái mé'a íma Sáátáánigon-aaiyave'a owé sé'a íma inkaisé'a kowé'a asiramái máéro.
14 miráumai to'mayaa umái máéro. tímúr-andamo uráantemba árair-aimba tirumpimbá tátoraaro. kweukáán-tántáá'ó tiraa'ó uré'o máyáantemba arupí umái asiramái máéro.
15 tísamaimo ánáan-kwiré'o nááóntemba áséi-kwasai paru kwéumatinkain-aimba kosimátíméro.
16 kweu'ó araa'naan-uráawanamo paroigómó túvimbo ímo péráintemba Áánútun-aai tátokewana Sáátáánigon-aaigo íma túvimba peráníye.
17 ti'nónká'ó kánumo'a kwimáímo kárákwiraanten-umai kawer-ámpá'á métinkena kwégarakwiyiye. taánasataneimo túvimbo airáráanten-umai Áánútun-amanko kwenááimo siráimba kosimátimiyasa mináínkó tirumbá airaráníye. miráumai Áánútumo tímímba mairé'a to'mayaa umái máéro.
18 Áánútun-amankona asirayándéí námúnaavinkemba Áánútu kwétuwa'naa-intavai áísaa úmae íyóro. mirá ónááontave'a íma ó'on-o'on-imayaa é'a Áánútuna kwaásiyave'a amápa'a námúnaa símae iyé'a íma ivátuwe'a
19 kentáváígwárá'á súwa'naa umai námúnaa seró. áséi-kwasai simátimenaunda Áánútu aaí simínana íma sáá'a kwégaina'a avora'á simátime'a Áánútumo aúpá'ó makáin-aimba avora'á simátimenaumpo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa seró.
20 mináímbá simátimenaundayavena Áánútu usásisinkowa'a simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a másínkaraawe. áséi-kwasaimo simátimunda mindá kesí mayáímán-ivo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa síyana íma sáá'a káína'a simátíméno.
21 kemó mé'o kwéunda-aimba isánááontave'a moóráwai áwí'a Tikikása kosimátiminiye. kwemá kentáási kwaási Ísóigona mayáí-kwáásí póna íma tuwéna kawe'á umái kwémayaiye.
22 Tikikásaamba ai'maráúnana kentópa'a kweémena kentáásáái kogwésimatimena kentí imáyáa koasiramátinkaina'a asiramái ménaaowe.

23 kentáási kwaásiyono. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye aráápamai
máyáawai tirumbá kwétimesarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.
24 Ísóigo Ísu Káráísitimba tirumbá kwéamesa íma aúwáan-kwaasivimba úwoi
kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Vírípai

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Vírípai-naoraa-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai maimaéna mátímakaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináímbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 16:11-40-vimba kwáyáiye. Póro ó'on-o'on-daopa'a Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Árómáa-naopa'a ándáva'a ánkarowana máyowasa Vírípai-naoraa-kwaasi Póromba áwa'naa esa évaka-tantaa'a ámúwana súwi séna maanáímbá agaimarówana mátímakaiye.

1 kemá Póro maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo ísáaro. Tímóti kesé máyáísakai Ísu Káráísitina mayáí-kwáásírái úye. Vírípai-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaiye keinárawaka'a kárákwiraawaiye kwétuwa'naa-owaiye maanáímbá ísáaro.

2 Áánútu kentáásivowae Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

3 keinárawatave'a imáyáa únda-tawai Áánútumpa'a súwi kwésune.

4 keinárawatave'a Áánútumpa'a námúnaa súnda-tawai aasiyaasí sirunkó kawe'á kwéiye.

5 aiva'á Áánútuna áséi-kwasai simátimuna'a isé'a súwa'naa umai kwésimatima'mae kwéiye'a ívékwara'a kwésimatimentave'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

6 Áánútu kentirumpimbá kawe'-máyáígóná ááimba ásámai maimaé kwéiyena ívékwara'a kwéiyimba póna Ísu Káráísiti kumínda-tawai minkáwé'-máyáí ánásaniye. mináímbá ísaraumne.

7 Ísu Káráísitin-aai simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundavakenkwara'a áséi-kwasai kwésimatime'a miwí táái anondá kwésimatimunana Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ena keinárawakwara'a úwoi kwétuwa'naa-isa'a pó'a Áánútu kentirumpimbá kawe'-máyáí maimaé kwéiyiye-imayaa únda mindá kawe'án-iye. kentí imáyáa kwéundayave'a mirán-áímbá kwésune.

8 imáyáamo tímakaunda íma kesí imáyáavinkene su'mainivo Ísu Káráísitina imáyáavinken-aimba tímakaunda árair-aimba isaná Áánútu suwánaraiye.

9 maanáíntávé'a Áánútumpa'a námúnaa simátinkanaumne. imáyáa tíma'mae kwénaae'a kawe-tántáá'á awáné'a kawerí'a é'a

10 amápa-tantaa'a taaínkaa'a é'a kawe-tántáá'á awáné'a kawer-ámbá kwaré'a Ísu Káráísiti kumínda-tawai kawe'á umái méwana kentí sáwí-meyamba íma kwáyainana

11 Ísu Káráísiti imáyáa timína'a kawer-úramba umái méwasa tuwánésa mirámó íyamba Áánútu áwí'a mósá marésa súwi sénááontave'a mindáyave'a námúnaa kwésune.

12 kesí kwaásiyono maísáaro. umbai-yántáá'á kesópa'a tiráimba mindáyavesa sáwíva-kwaasi áséi-kwasai ísaraawe.

13 Ísu Káráísitin-aai simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawasa kenká'á kárákwiraawaiye évakarawaiye Ísu Káráísitin-aai ísaraawe.

14 ándáva'a máyaunda mindáyavena Ísóigo kentáási kwaási sáwíva'a asirayámbá tímísana íma táá'a kaisasá Áánútun-aai asiramái kwésimatima'mae kwégowe.

15 súwí'a kwáyáintavesa évakarawai tirumbá sáwí'a ésa kentávésa kwenáwí'a kumíníye sésa Ísu Káráísitin-aai kwésimatimembanivo évakarawai kawer-ímáyáávínkémbá Káráísitin-aai kwésimatimewe.
16 áséi-kwasai simátime'a miwí táái anondá sénaundayavena Áánútu owé sisasá ándáva'a sínkaraawe. ándáva'o máyaunda-aimba évakarawai isésa imáyáa umásinkesa Ísu Káráísitin-aai kwésimatimewe.
17 évakarawai íma kawer-ímáyáávínkémbán-ivo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráísitin-aaimo simátíméndamo ésa kesúya maé iyónááowe sésa Ísu Káráísitin-aai kwésimatimewe. kentávésa sésa ándáva'a ména isáínana arunkó umbaí táníye sésa Káráísitin-aai kwésimatimewe.
18 mindáyave'a íma anón-imayaa kwéune. kawer-ímáyáávínkémbá Káráísitin-aai kwésimatimewana sirunkó kawe'á kwéivo sáwí-imayaa tokáawaigwara'a Káráísitin-aai kwésimatimewana úwoi sirunkó kawe'á kwéiye.

19 Áánútumpa'a námúnaa kwésewana póna Ísu Káráísitin-amanko kwésuwa'naa-isasa ayúsinkanaaombo isáúnda sirunkó kawe'á kwéiye.
20 sínkamiyara puwónaum. úwoi ménaumno. mindáyave'a timu'maké'a námúnaa sé'a Ísu Káráísitintave'a íma sigaeyávé'a é'a íma sáá'a káína'a asiramái Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránaumne. mirá úmae kwéiyundantemba Káráísiti áwí'a mósá maránaumne súne.
21 marapá'ó máyaundamo é'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránáe sé'a máyaundanivo puwé'o kwíyómpa'o iyónda marapá'ó máyaandawaimba usáyaaitanaumne.
22 marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúgwara'-mayai mayánaumne. úwoimo máéndayavena siráái táínana puwónaundayavena siráái táínana mirá ína'a mirámó ónaundawaimba íma ísaraumne.
23 minkáér-ímáyááó kembá kwétavisiye. puwé'a kwíyómpa'a Káráísitiye ménaundayavena usáyaaitarain-tantaa'a póna siráái kwétaivo
24 marapá'ó maúndamo é'a kawe'á umái kembá túwa'naa únda póna kawe'á íníye.
25 mináímbá árair-aimba isa'á isáúnda pó'a marapá'á mé'a keinárawate koménaunda Áánútun-aaiyave'a áraire símae íyónana tirunkó kawe'á ínímba mináímbá ísaraumne.
26 keinárawate ókwara'a koménaundayave'a kentávé'a imáyáa é'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá maránááowe.
27 moórá-aimba asiramái simátíménda ísáaro. kawe'á umái mé'a Ísu Káráísitina áséi-aimba mósá maráíyasa tuwánanaaowe. mirámó íya'o é'a maanká'á mé'a isánaumno. kentópa'a komé'a tuwánanaumo. íma isáúmne. maarán-áímbá isánaundayavaiye sé'a kwésimatimune. mimbórá-ímáyáá é'a asiramái mé'a tiyáántámba kwimái asiramái mé'a áséi-kwasai simátíma'mae'a kwíyasa mináíntávésa évakarawai áraire sénááowe.
28 kentí namuro-kwáási túranka'a íma moórá-yantaatavena táá'a kánímba pósa keinárawatavesa sésa Áánútu kwená aampa'á mótínkaraisasa máyáawe-imayaa ésa kesávésa Áánútuna némpata maí'maita kwéune-imayaa ónááowe.
29 Áánútu imáyáa tímísa'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire siráawe. Áánútu íma tíyótaasa isa'á keinárawa'a Ísu Káráísitina kwaási-i'a onkákémbá tí'o iní'a kwéumatinkaawe.
30 ááéma Ísu Káráísitina mayáí siyáántámbo kwimáímo mayááwánda á'a suwánaraamba ívékwara'a mirámó únda kwéise'a tiyáántámba kwimái kwémayaawe.

2

Káráísiti Áánútu aísamaivimba máyowana áwí'a anómba umánkarain-kwasai.

1 Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba kwemá kwétiravayaiye. Áánútumo kwe-
narumbó tímakaimba asirayámbá tímakaiye. Áánútun-amankomo arumbó tímakaimba
moórávimba máyáawe. tirumbá umátínkáva'a kwénaae'a túwa'naa umai máyáawe.
mirámó íya'o é'a
2 mimbórá-ímáyáá umái mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o
naaíyamba sirunkó anón-kawe'a íníye.
3 mayáímó kwémayaamba íma kentúma maé iyé'a kesúwí'a maimaé iyígwáe íma sé'a
Áánútu aísamaivimba mé'a ó'owiyave'a sé'a kentáá usáyaaitaraawe seró.
4 íma kesáváíyé su'mai túwa'naa e'a amáparawai túwa'naa oro.
5 Ísu Káráísitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáá oro.
6 Ísu Káráísiti Áánúturaamba umái ména kwená asirayánkómó intembá umái ména
minásíráyámbá íma tokéna
7 ivátuwena umarankáání'a mórun-úwana moórá-ininko marankówana anón-éna
kwayó-kwáásíráámbá umái ména
8 kwaásiraamba umái máyowasa awánowana Áánútu aísamaivimba kumbéna puwínín-
aintavena owé simái kató éna íma úwoi pukáivo sáwí'a ésa taaira'á inkamúwana
pukáiye.
9 mirá uráintavena Áánútu pukáimpinkemba usásinankena sanaan-úramba móankena
amáparawai túwíka'a kwenáwí'a anómba umánkowasa
10 pósa Ísu áwí'o tánááombo ésa anómban-iye sésa amáparawai kívaesa
kwíyómpakewaiye marapákéwáíyé kwaántái marupákéwáíyé kívairesa
11 avora'á Ísu Káráísitintavesa sésa Ísóigoman-iye sésa Áánútumba kentáásivowa áwí'a
mósá maránááowe.

kwaásivimba sáma kamátinke'a máéro siráin-kwasai.

12 mindáyave'a kesí kwaásiyo ísáaro. keinárawate máyaawandara'a kesáái ísámae
iráantemba ívé'a íma keinárawate máyaundara'a kesáái isé'a Áánútumo sáwí-imayaao
tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'ó métinkarain-aimba imáyáa é'a kwentávé'a
kwée'a kwenáái tuwáúnavo sé'a táátave'a kwée'a asiramái kwená mayáí máyáaro.
13 Áánútu aamoimó kwéim-bayai mayánáe sé'a kwéontavena kentirumpimbá mayáí
maimaé kwéiyisa'a pó'a táátave'a kwée'a kawer-ámpá'á kwa'maé kwégowe.
14 íma í'ái tinké'a íma aaisambá tiyé'a miráumai máéro.
15 mirámó é'a kawer-úramba umái máíyana póna kentí sáwí-meyamba íma kwéniye.
marapá'ó sáwí-ambo kwarésamo kae'náé'o úmae nááón-kwaasivimba keinárawa'a
Áánútuna kwaási mé'a sáwí-imayaa kempímbá íma kwáyaina'a pó'a sáma kamátinke'a
16 maí'mai'o ónááon-aimba kentirumpimbá asiramái tátokaiya'a pó'a Ísu Káráísiti
kumíndara'a aamoí é'a sé'a komáyaawanda pó'a maí'mai'o ónááon-aimba tirumpimbá
asiramái tátoraamba pó'a sé'a íma úwoisan-tantaatave'a mayáí kwémae'a méraumne
sénaumne.
17 Áánútuna aamoi-yántáá'ó áménteni'a umái kwenká'á agevamái máyáawe.
Áánútuntavesamo imáyáaamo ésamo ándá-aran-dombo átímaraanteni'a umái kembó
sínkamiyanamo kesí naaemó kumína'o púwónanamo éna ándá-aran-donkaamba
kumíniye. mirámó ondamó éna kesirunkó kawe'á ínímba póna kentirunkógwárá'á
kawe'á íníye.
18 miráumai kesirunkómó kawe'ó índantemba kentirunkógwárá'á miráumai kawe'á
íníye.

Tímótiye Épavarotaitasi miwítí kwaasái.

19 sáwíyanka'a Tímótimba ai'máráanana kentópa'a kwínintave'a Ísu Káráísitimpa'a námúnaavinkemba kwéaisaa-unda póna kentópa'a kuréna koyauweréna kesópa'a téna kentáái másimasimina'a isé'a aamoí ónaumne.
20 kwesé keiráíyé su'mai keinárawatavekai anón-imayaa ékai sékai kawerá umái máya. sáwíra umái máyaao kwésuvo
21 évakarawai kesáváí-ímáyááwé su'mai ésa Ísu Káráísitina imáyáa íma kwéowe.
22 ánivo ááninkomo avowáná mayáímó áwa'naa intembá áséi-kwasaiyavena Tímóti kembá kwésuwa'naa in-áímbá ísaraawe.
23 kesópa'o tínín-tantaa'a amu'ma'mái awáné'a Tímótimba ai'máráanana kentópa'a kwína'a
24 kemá sáwíyanka'a kentópa'a kónaundayave'a Ísóigompa'a kwéaisaa-e'a kwéamu'maraumne.
25 imáyáa é'a kesí kwaásigo áwí'a Épavarotaitasi ai'máráanana kentópa'a kwíníye. mirá ónaumne kwésune. ai'márówana kesópa'a téna kentáái másimasimena kesí umbai-máyáí tagwésuwa'naa-ena kesé asirayám-báyáí kwémayaisana
26 áí'a isa'á kwenáái ísáawana kwemá iséna anón-imayaa éna sí'o imbá asóvamasinkain-aimba kosimátimenae simbá pó'a ai'máráanana kwíníye.
27 árai'a áí'a isaná puwíndayavena kwéisana Áánútu arumbá umánkena asóvamankaraiye. umbai-yántáá'á kempímbá kwáyáinka'a póna puwínana ó'on-umbai-yantaa'a tivó séna Áánútu arumbá umásinkena asóvamankaraiye.
28 mindáyave'a ai'máráandayave'a aamoí únana kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí íya'a íma anón-imayaa ónaumne.
29 kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí umánke'a Ísóigompa'a súwi síyana tirunkó anón-kawe'a íníye. mirán-kwáási táái mósá máráaro.
30 íma kanaán-umai tasúwa'naa ontávéna kentí anondá kwemá téna kovuwúnavo íma simbá úwoi tasúwa'naa ena Ísu Káráísitina mayáí kwémayaimba puwíndayavena uráivo kwembá awáné'a kwenáái mósá máráaro.

3

Káráísitin-aaiyavai áraire sewái arupí-kwaasin-owe siráin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono senda-áímbá ísáaro. Ísóigontavena tirunkó kawe'á íno. siráunda-aimbo ókwara'o sénaunda íma sívón-káínana mináínkó kenká'á kárákwiyiniye.
2 évakarawai sésa túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Áánútuna kwaási-i'a ónááowe kwésevo mináímbá íma ísáaro. miwímá iyánkáán-kwáási sáwí-mayaima kwémayaan-kwaasi tááiman-ivo íma ísáaro. miwí túra'a kárámai araa'éna ésa Áánútuna kwaásiya úne sembánivo
3 kesáámá árai'a Áánútuna kwaási-uranta úne. Áánútun-amanko kentáá imáyáa símakaintaveta Áánútuna imáyáa éta áwí'a mósá maréta Ísu Káráísitimba aamoí umánketa kentáási mayáíyávéta íya aamoí kwéeta séta kentáási mayáígó kentáási sáwí-imayaa íma kanaán-umai ánásasuwanivo Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaa ánásasuwaniye kwésune.
4 évakarawai sésa kentáási mayáígó kentáási sáwí-imayaa kanaán-umai ánásasuwaniye kwésewe. mináímbó árair-aimbo inkákáí kemá kawe'á úsina. kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iye siráunda
5 kesinó masinkówa'a avakaumboé-no'waamba kwaéwánasa súma kárámai araa'éna uráawe. kemá Ísareri aísaavutantamba uráundawai é'a Pénisamini-andarakemba ówánasarai kesinóvowi Ípíru-kwaasi-taaivinkemba kwésuya'a mináímpínkémbá siráumne. Yútaa-kwaasiti ámáámba ámáán-kawaa-kwaasi asiramái kwégwaraamba kemá ámáán-kawaa-kwaasiti aambá kwakáumne.

6 Áánútu aamoí umásinkainkwae kampa'á sé'a Ísuna aampa'á kun-kwáási sáwí'a
umátínkaraumne. amápar-amaambo kwakáunda suwánésa sésa kawe'á kwéiye
siráawe.
7 mimbáyáíyávé'a kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iye siráundanivo
minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire súndayave'a ááémo
mairáunda-mayaiyave'a úwoisam-bayaiman-iye kwésune.
8 Ísu Káráísiti kesí Ísóigoe tarúmai máyaunda pó'a sé'a mindá aiva-tántáá'á
éna amápa-tantaakomba usáyaaitaraiye. ó'on-tantaatave'a úwoisan-tantaa'an-iye
kwésune. Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a sé'a Káráísiti aivarawáí isa'á kwesé tarúmai
máyaunda pó'a ááémo anóm-bayaimo mairáundayave'a mindá úwoisam-bayaiman-iye
sé'a ivátukaumne.
9 Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba kwakáundayavai sé'a mináínkó
kawe'á umásinkainana Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iye síníye mirá
siráundanivo ívé'a minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a
kwenká'á agevamái máyaundayavena Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iye kwésiye
súne. mirán-áímbá sirááíma kwétaisa'a máyaumne.
10 Ísu Káráísitintave'a imáyáa únana mirán-ímáyááó anómba isaná sirááíma
kwétaisa'a máyaumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena asiramái máyáimba
pó'a kemá mirá ónaumne-imayaamo únda sirááíma kwétaiye. Ísu Káráísitimba áí'a
úni'a umánkaraamba pósa kembó sí'o índai'o umásinkaiya'o é'a kwená áíkona ááimba
isánáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaiye. Káráísitimo pukáimba kawer-ímáyáá kwéena
pukówa'a mirán-ímáyáá ónáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaiye.
11 puwónaundavinkemba Áánútu usásisinkaniye-imayaa kwéunana sirááíma
kwétaisa'a amu'maré'a máyaumne.

Póro ayáántán-kwimai mayáí mairáin-kwasai.

12 sirááímo kwétaiyemo súnda-aimba Ísu Káráísitina ááimba á'a maisáúmne-
imayaa íma kwéune. Ísu Káráísiti kwená kwaási-i'a umásinkena kasenkuí'a
íma umásínkaraisa'a mirán-kwáási auvóndayave'a asiramái siyáántán-kwimai mayáí
kwémayaumne.
13 sirááímo kwétaiyemo súnda-aimba á'a maisáúmne-imayaa íma kwée'a maará
kwéune. amápa-kwaasimo isaaisésaraambo kwégwesamo mimbórá-ímáyáámó
kwégwaraantemba kemá mirá kwéune. kesínaaempa'o kwáyáin-tantaa'a íma imáyáa
é'a aáno paárinin-tantaare su'mai kwégware'a
14 ayááívá'o kwáyáim-beyamba mayánáe sé'a kwégwaraumne. Áánútu Ísu Káráísitina
mayáíyávéna imáyáa éna séna kwíyómpa'o maí'mai'o ónááomba mindá kentí
meéyámbán-iye siráintave'a mindáyave'a siyáántán-kwimai mayáí kwémayaumne.
15 mirán-ímáyáámó úndantemba sáákaevayan-kwaasiya mimbórá-ímáyáá íyataao.
évakarawai ó'on-imayaa owaná Áánútu avora'á mirámó kwéowaina ááimba
agaráátinkaniye.
16 Áánútun-aai ísaraamba póna mináínkó kentúra'a kárákwiyina'a máéro.
17 kesí kwaásiyono. úndantemba mirá oro. kesáámó úndantembo kwéon-kwaasi
tuwáné'a mirá oro.
18 ááémo símae'o iráunda-aimbo é'a sirunkó umbaí taimbá pó'a ókwara'a simátime'a
sé'a Ísu Káráísiti taaira'á pukáin-aimba évakarawai isésa íma aamoí ésa namuroráání'a
kwéowe.
19 toómbó naí-yántáákó áúma mósá marésa tigaemó ií-yántáá'á miwímá íma
kwéisasa aamoí kwéesa marapá-tántáátávésawe su'mai imáyáa kwéiyana Áánútu
miwímá ánásasuwanivo

20 kesáá kwíyómpata uménaunda-kwaasi únanaya Ísóigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kuména kusiránintaveta mindáyaveta amu'makáananaya
21 kuména mararákémbá aamoi-súwawaakomba ó'ora-suwawaata aúsinkaniye. asirayámbá tokéna amápa-tantaa'a kanaán-umai kárákwirain-asirayandei kwená ó'oranauwawaakaanta kentáásúwawaa'a aúsinkaniye.

4

kawer-ímáyááwé su'mai úmae íyóro-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. kentí imáyáa kwéunda-kwaasiyomban-owe. Áánútun-aai kosimátímakaundarakemba Áánútunopa'a tiráantavena sirunkó kawe'á kwéisa'a kotuwánanae sé'a kwéune. Ísóigoe tarúmaimo máyáamba asiramái máéro.
2 kemá Póro kaer-ínínkáí túwí'a Yótiyaawe Síntikite asiramái simátime'a sé'a Ísóigontavekai imáyáa ékai aaisan-áímbá ivátuwekai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune.
3 kesémo mimbórá-máyáímó kwémayaandawai simáménda isaaó. minkáér-ínínkórásárái áséi-kwasaiyavesarai súwa'naa urááyamba po mininínkái túwa'naa inasarái aaisan-áímbá ivátuwesarai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune. mininínkáíyé moóráwai áwí'a Kérémentiye évakarawaiye áséi-kwasaiyavesa kesé asirayám-báyái kwémaesa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai miwí túwí'a Áánútu kwená aúvái-kwandaaivimba agaimakáiye.
4 Ísóigoe tarúmaimo máyáamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. ókwara'a mináímbá sé'a tirunkó aamoí íno kwésune.
5 paru umái mé'a túwa'naa íyamba amáparawai tuwánanaaowe. Ísóigo sáwíyanka'a marapá'á kumíniye.
6 amápa-tantaatave'a íma anón-imayaa é'a Áánútumpa'a áísaa e'a námúnaa sé'a súwi seró.
7 mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkaniye. Áánútuna parugómá amápa-parugomba usáyaaitaraiye. Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáamba mimpárúgó tirumpiné imáyáarare kárákwiyiniye.
8 kesí kwaásiyono. senda-áímbá ísáaro. árair-aine aiva-tántááré arupí-yantaare kaweré su'mai ií-yántááré aamoí kwéon-tantaare kasenku-yántááré kawer-áímbó kwésentantaare áwí'o mósá kwémaraan-tantaare miráumai-yantaatave'a imáyáa úmae íyóro.
9 simátímakaunda-aimba kwéise'a táto'mai kawe'á úmae íyóro. mayáímó mairáunda suwánaraavo mirá úmae íyóro. mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkena keinárawate méniye.

súwa'naa owe séna Póro súwi siráin-kwasai.

10 ááéma kentávé'a imáyáa uráamba súwa'naa ónááon-amba íma kwaémáímbanivo ívé'a kwésuwa'naa-on-amba kwáyáísa'a kwésuwa'naa-owana sirunkó aamoí kwéisa'a Ísóigompa'a súwi kwésune.
11 ímo makáunda-yantaatavena íma sirunkó sáwí'a kwéiye. sáwíva-tantaa'o makáunda-tawai kanaawé sé'a sáwíva-tantaa'o ímo makáunda-tawai úwoi kanaán-iye kwésune.
12 ímo makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a kwéunana Áánútu imáyáa símísana sirunkó kawe'á kwéisa'a máyaumne. amápa-tantaa'a kesópa'a tiráimba évaka-tawai toómbá maré'a évaka-tawai káno'a maé'a évaka-tawai sáwíva-tantaa'a maré'a évaka-tawai íma sáwíva-tantaa'a maré'a miráumai mé'a kanaán-iye sé'a máyaumne.
13 Ísu Káráísiti asirayámbá símakaisa'a amápa-tantaa'o kesópa'o tiráimba asirayánkwárá'á toké'a máyaumne.

14 ánivo umbai-yántáá'ó kesópa'o tiráimba keinárawa'a súwa'naa uráamba kawe'á
uráawe.
15 aiva'á áséi-kwasai kosimátíma'mae'a kwéiye'a kentí maramá Másétóniyaa-marama
tuwé'a ó'on-o'om-barava'a kosimátíma'mae'a kwénaaunda-kanaavimba keinárawa'a
Vírípai-naopaken-kwaasiye su'mai kwésuwa'naa-e'a évaka-tantaa'a násímakaawe.
Áánútuna kwaási ó'on-daopimpakewai íma násímún-aimba ísaraawe.
16 Tésárónaikaa-naopa'a komáyaawanda-kanaavimba évaka-tawai
keinárawapinkemba évakarawai timé'a ti'márówasa mánásímakaawe.
17 nááwiya mánásimenaao-imayaa íma kwéunda pó'a násimiyawai Áánútu kawe'-
méyámbá timínda-meyanko iyíníye-imayaa kwéune.
18 Épavarotaitasimba amé'a ai'márówana másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne.
másímakain-tantaa'a Áánútumba ámakaamba áséi-kwiyumba iséna aamoí kwéin-
tantaakaamba makáumne.
19 Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáantavena kesí Áánútu amápa-tantaakona ááimba
póna keinárawatavena kwembó arááímo tain-tántáá'á timíníye.
20 Áánútu kentáásivowa kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínímba árair-aimban-iye.
21 Áánútuna kwaási Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáan-kwaasiyave'a sé'a kawe'á
umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási kesé máyáan-kwaasi keinárawatavesa sésa
kawe'á umái máéro kwésewe.
22 Áánútuna kwaási Árómáa-naopa'a máyáawaiye Árómáani-kamaani anóndakona
kwaásiti mayáí kwémayaawai keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro kwésewe.
23 Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa
kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kórósi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimakáiye. Póro Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Árómáa-naopa'a ándáva'a ánkarowana máyopa'a moóráwai áwí'a Épávarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuna aampa'ó kwégon-kwaasivimba kampa'-mónór-áímbá kwésimatimewe siráiye. mindá maarán-kámpár-áímbá sésa Áánútu isasá kwaási owasá avumpimbá égésinarawa'a máyáawai túwí'a mósá máráaro sésa Ísuntavai íma Ísóigoma póna kwíyómpaken-kwayo'nakaamban-iye sésa évaka-tontavai íma naaró sésa kentú-augwiyaamba toró simái mirán-áímbá kwésewe kosúwana Póro iséna mirán-áímbá tuwáígwáe séna maanáúvái agaimái tuwówasarai Tikikásae Ónísímasiye mátímakaaiye.

1 kemá Póro maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti kentáási kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo ísáaro.

2 Kórósi-naoapakewai Áánútuna kwaási Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawai kwembá íma aúwáamba asiramáímo máyáawai ísáaro. Áánútu kentáásivowa úwoi túwa'naa ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

3 keinárawatave'o imáyáamo é'o námúnaamo kwésunda Áánútu Ísu Káráísiti avowámpá'á súwi kwésune.

4 Ísu Káráísitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaási amáparawaivimba kentirumbó kwétimen-aimba isé'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

5 aiva'á moóráwai áwí'a Épávarasi árair-aimba áséi-kwasai simátimuwa'a ísaraanka'a kwíyómpa'o Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba pó'a Ísu Káráísitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaásivimba kentirumbá kwétimewe.

6 aiva'á Áánútu úwoi túwa'naa in-áímbá simátimuwa'a isé'a sé'a árair-aimban-iye suwaná mináínkó kawe'ó umátínkaraintemba mináséí-áínkó amápa'-marava'a kóyáwé éna kawe'á kwéumatinkaiye.

7 Épávarasi mináséí-kwásáí simátíma'mae iráiwai kwembá sirumbá ámakaundawai keséya kawe'-máyáí kwémayaiwai súwa'naa ena keinárawapimba Ísu Káráísitina mayáí kogwémaena íma ivátuwena

8 tasimásimena séna Áánútun-amanko Kórósi-kwaasi imáyáa tímísasa kwaásivimba tirumbá kwétimesa kwétuwa'naa-owe siráiye.

9 súwa'a isé'a námúnaa símae kwéiye'a námúnaavinkemba maarán-áímbá kwésune. Áánútu kwembó arááímo kwétain-tantaa'a sáma kamátinkaina'a awánewana Áánútun-amanko kawer-ímáyáá timína'a

10 Ísóigombo arááímo kwétaini'a íyana tuwánéna aamoí ína'a miráumai mémpinkemba ó'on-o'on-kawe'-mayai kwémae'a Áánútumba kawe'á umái kwéawanaantave'a námúnaa kwésune.

11 Áánútu kwená asirayámbá ó'oran-asirayandei asiramátinkainana umbai-yántáá'ó kentópa'o tínímba íma mindáyave'a imáyáa é'a asiramái ménaaontavena kwená asirayámbá timínana

12 Áánútu kwená kwaásiyavena to'mayaa umái ságayan-ayampa'a kárákwirain-ayampa'a makáimba kawe'á umátinkena to'mayaa úmakaimba timíníye. mindáyavena

kentirunkó kawe'á ína'a Áánútu kentáásivompa'a súwi sénááontave'a námúnaa kwésune.

Káráísitina ááine kwená mayáíyégóná kwaasái.

13 Sáátáánigo túnkwi-ayampakewaina asirayánkó tátokaimpinkemba Áánútu sirénaya ááninko kwená imáyáa kwéiwai kárákwiraipa'a mósinkowanaya
14 ááninko sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásinkenaya kentáási sáwí-imayaa maisíyukaiye.
15 Áánútun-ane'ó súrandeiya ímo awánáúndaya Áánútumo máyáintemba Ísu Káráísiti máyáiwaintaamo awánáúndayaamo mindá Áánútunta kwéawanaundayaawe. Áánútu kwíyómba maramá íma tarórurainka'a Ísu Káráísiti ména tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye.
16 Áánútu súwana Ísu Káráísiti amápa-tantaa'a tarórurena kwíyómpa'o kwáyáin-tantaare marapá'ó kwáyáin-tantaare awánáúnda-yantaare ímo awánáúnda-yantaare kwíyómpa'o kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáíyé anómbo máyáawaiye mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ááninko áwí'a mósá maránááontavena Áánútu súwana ááninko mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye.
17 amápa-tantaa'a íma kwáyáinka'a ááninko máyáísana amápa-tantaa'o taróruraimba kwená asirayándéí tátokaisana kwenamááramaa'a kwáyáiye.
18 a'nómpínkén-ímáyááó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaási Káráísitin-áúraamba owaná kwemá ti'nónkáámbá éna kárákwiraiye. kwemá aivarí'a éna amáparawai usáyaaitanintavena kwená kwaásira'a kárákwiraiwai póna kwená kwaási aúnái'a umái máyáawaina ááimba póna Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mindáyavena kwemá tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitaraiye.
19 Áánútuna imáyáavinkemba kwená asirayámbá amápa'a Ísu Káráísitimpimba kwáyáísana
20 Áánútu imáyáa éna séna kesááninko taaira'á puwínana kwená naaemá kumínímba pó'a amáparawai paru umátínkáanasa kwíyómpaken-tantaare marapákén-tántááré simái tarútinkaanasa kesópa'a paru umái ménaaowe séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásínkaraiye.
21 Áánútu mináímbá keinárawatavenagwara'a siráiye. ááéma sáwí'a é'a sáwí-imayaa kwée'a pó'a Áánútuna némpa'a mé'a kwená namuro-kwáásíráámbá umái máyómbanivo
22 ááninko marapá'á kumbéna pukáimba póna mindáyavena simái tarútinkena Áánútundei-i'a umátínkarainana sáwí-aimba kempímbá íma kwáyainana aaivimbó maitinkánín-aimba íma kwáyainana Áánútunopa'a mótinkanintavena pukáiye.
23 ááninko mirá uráivo aiya'á Ísu Káráísitin-aai áséi-kwasai ísaraanka'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba póna mináímbó asiramáímo imáyáamo úmae iyé'o ímo kaer-ímáyáámó é'o kwenká'ó agevamáímo ménaaombo éna Áánútu ááninko keinárawa'a Áánútunopa'a mótinkainana kempímbá sáwí-aimba íma kwáyainana aaivimbó maitinkánín-aimba íma kwéniye.

Ísóigona kwaási túwa'naa uráin-kwasai.

kemá Póro mináséí-kwásáígóna mayáí-kwáási únasa amápa'-marava'a simátíma'maesa kóyáwé kwéowe.
24 kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaambanivo sirunkó kawe'á kwéiye. Ísu Káráísiti kentávéna séna kesí kwaási kesúwawaakaamba umái máyáan-kwaasi

kwétuwa'naa-indara'a áí'a índai'a umánkanaaowe siráinka'a minúmbáí-yántáá'á kesópa'a tiráisa'a mimbáyáí kwémayaundanivo kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaamba sirunkó kawe'á kwéiye.

25 Áánútuna kwaásira'a mayáí maé'a kwenáái amápa'a simátíma'mae iyé'a kawe'á umátinke'a túwa'naa ónaundayavena Áánútu usásisinkaraiye.

26 ááéma Áánútu mináímbá aúpá'á makáimba ááémo paáruron-kwaasiye minká'ó paáruraan-kwaasiye íma ísaraawana ívé'a Áánútu kwená kwaási kwéagaraatinkaiye.

27 Áánútu to'mayaa umái aúpá'á makáimba imáyáa éna séna amápa-kwaasiyave'a ó'oran-kawe-tantaa'a to'mayaa úmakaunda agaráátinkanaumne siráiye. to'mayaa umái aúpá'ó makáimba maarán-iye. Káráísiti kempímbá máyáimba pó'a kwesé ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe. Áánútu mirán-áímbá isáígwáe séna ívé'a kwená kwaásiya kwésimasimintaawe.

28 mindáyaveta amáparawaiya Ísu Káráísitin-aaiya kwésimatimune. amáparawai Ísu Káráísitiye tarúmaimo mésa táákaevayan-kwaasiraamba umái mésa Áánútun-aaiyavesa asiramái imáyáa kwéesa ménaaontaveta Áánútumo símakain-kawer-imayaanei simátíma'maeta kwéiyeta séta kárákwiyoro kwésune.

29 mimbáyáí áúgwara'-mayai kwénintave'a siyáántán-kwimai kwémayaumne. Ísu Káráísiti ó'oran-asirayamba kwésimisana minásíráyánkó kawe'á umásínkáisa'a siyáántán-kwimai mimbáyáí kwémayaumne.

2

1 maanáímbó simátíménda ísáaro. keinárawate Áréótísiyaa-naopakewaiye kembó ímo suwánaraawaiye anón-imayaa é'a námúnaa sé'a kawerá umáíya máyaao-imayaa kwée'a anóm-bayairaamba umái kwémae'a

2 keinárawate miwísé asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. moóra-morawaivimba kentirumbá kwétime'a mimbóra-ímáyáá kwée'a Áánútun-aai ísámai kawe'á é'a íma kaer-ímáyáá é'a asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba ísu Káráísitima isaná mináínkómbó kawe'ó umáímo isánááontavena sirááíma kwétaiye.

3 Áánútuna kawer-ímáyááwé kawer-áíné Káráísitimpimba kwáyáimba Káráísiti kweyáá imáyáaya símísata kwéisaumne. mináímbá isánááontave'a kwésimatimune.

Ísóigoemo tayarúmaimo mé'a maí'mai'a úmae íyóro-kwasai.

4 évakarawai kampar-áímbá kentirumbá airaráíya'a kawer-áímbán-iye sé'a kwáráavo sé'a mináímbá kwésimatimune.

5 keinárawate íma mé'a ándáva'a némpa'a máyaundanivo keinárawatave'a imáyáa kwéune. Ísu Káráísitin-aaiyave'o asiramáímo imáyáamo kwée'o mimbóra-ímáyáámó kwée'o máyáantave'a keinárawatave'a imáyáa kwéunana sirunkó kawe'á kwéiye.

6 mináímbá isánááontave'a anóm-bayai mairáunda pó'a Ísu Káráisitiye tamé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iye kwésemba pó'a kwesé tayarúmaimo mé'a maí'mai'a úmae íyóro.

7 taaigó ánú'o maravímbó kuménamo taaimó tátoraisanamo asiramáímo kwáyáintemba Ísu Káráísiti keinárawate máyaina'a asiramái mé'a kwenááiyave'a áraire símae iyíyana kentirumpimbá anómba íníye. moóráwai áwí'a Épávarasi Ísu Káráísitin-aai simátimuwa'a isé'a asirayán-ímáyáá kwée'a aamoí úmae íyóro.

8 évakarawai kampar-áímbá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá kwarésa kwaántá-kwaasiti aambá kwarésa íma Ísu Káráísitin-aaivinkemban-ivo kwaásiti imáyáavinkemba úwoi-aimba pósa kampa'á simátiyuwesa tátoraavo kárákwiyoro.

9 Áánútuna asirayámbá amápa'a Káráísitimpimba kwáyáísana kwaási kunaúkáisa'a

10 kwesé tarúmai máyáawana asirayámbá tímísa'a minásíráyánkwárá'á kasenkuí'a umái máyáawe. kwemá kárákwiraawairare asirayánkwáráwáíráré amáparawairare kárákwiyena asirayámbá tímísa'a kasenkuí'a umái máyáamba pó'a évakarawai kampa'á simásiyuwesa tátoraavo sé'a kárákwiyoro.

11 Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úne séta súra'a kárámaiya araa'éna kwéumpo keinárawa'a íma mirá kwéovo keinárawatavena Ísu Káráísiti maará uráiye. kentí sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kwenane'á méaraapatinkaimba pó'a Áánútuna kwaásin-owe.

12 Ísu Káráísiti pukáisasa utámakaavo keinárawa'a nombó péráamba púwówasamo utámáráanteni'a kwéowe. Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankowa'a mindáyave'a sé'a árai'a asirayámbá tokéna mirá uráiye sé'a Káráísitiye tarúmai máyáantave'a usásintínkáanteni'a kwéiye.

13-14 ó'onkaa-kwaasi ombá sáwí'a kwée'a sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o kwéon-ambo kwakáantave'a Áánútuna némpa'a máyómbanivo Áánútu Káráísitinte tarútinkena aúnái'a umátínkaraiye. kesáá Áánútuna ámáámba íma ísámai kawe'á kwéowananaya kesáámó sáwí'o ówándaya aúváívimba agaimarówana kentáási sáwí-meyamba kentáásópa'a íma tínintavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándayaawe sáwí-imayaawe Áánútu maisiyuwénaya Ísu Káráísitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba usásisinkenaya aúnái'a umásinkenaya kentáási sáwí-imayaayavena íma imáyáa úmae kwéiyiye.

15 Ísu Káráísiti taaira'á pukáinka'a Sáátáánigona asirayáné kwená kwayó'nárawati asirayáné maisuwéna usáyaaitaraimba áái'o tiyésamo kwaásimo tínkankesamo tiyáántámbo taantembá Ísu Káráísiti miráumai amáparawai túranka'a usáyaaitaraiye.

16 Ísu Káráísitimo keinárawatavenawe séna uráintave'a kampar-áímbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. évakarawai évaka-tomba aambá aunésa anón-kanaa aambá aunésa kwíyómbo tayain-kánáá aambá aunésa saavaatirá'á aambá aunésa mirán-tántáá'á aambá áúnkaavo keinárawa'o mirán-tántáákómbó ímo kwaráíyasamo aaivimbó maitinkáíyamba íma ísáaro.

17 mintántáá'á aánomo paárinin-tantaakona awaamé'a umái agaráátínkaraimba mintántáákóná ááimba Ísu Káráísitima éna á'a paáruraiye.

18 évakarawai kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-iye sésa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá maré'a aamoí oró kampa'á kwésemba miwí táái íma ísáaro. miwí kaainkáámbó awánaan-aimba kwésimatimesa sésa mindáyaveta amáparawai usáyaaitaraumne kwésesa miwítí sáwí-imayaavinkemba kampar-ímáyáá kwéesa miwí túma maé kwéiyesa

19 Ísu Káráísiti kentáárá'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. a'nónkó amápar-auwawaaka'o kárákwiraisanamo ánúnkomo amápa-kura'o tátokaisanamo anómbo intembá Káráísiti kwená kwaásira'a kárákwimai tátokaisasa Áánútuna imáyáavinkemba anómba kwéovo minkámpá-kwáási Káráísiti kentáárá'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. mindáyave'a miwí táái íma ísáaro.

Káráísitinte tarútinkena aúnái'a umátínkarain-kwasai.

20-21 Ísu Káráísitimo pukáintemba keinárawa'a kwemó uráinteni'o uráamba kwaántá-kwaasiti aambá kwégwarowana minánkó tátokompinkemba Káráísiti iyátínkaraiye. marapákén-kwáási aambá áúmbakaan-tontavesa sésa íma né'a íma uwá'namai awáné'a íma táto'mai awánaaro kwésen-aimba nóra séra kwégwaraao.

22 mináímbá kwaásiti imáyáavinken-aimba marapákén-tántáá'á póna nánááomba úwoi násuwanaaowe.

23 mirán-áímbá kwésesa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá marésa karuwaa'á kwéesa kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-iye sésa kentú-augwiyaamba toró sewasá évakarawai tuwánésa kampa'á sésa kawer-ímáyáágwáráwáín-owe sembánivo mirán-ámbá kwáráamba sáwí-imayaayavesamo tirááíyavesamo kwéomba íma kanaán-umai maisuwáínana ánásanivo úwoi kwaíkwai'a íníye. mindáyave'a íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásín-owe seró.

3

1 Áánútu keinárawa'a usásitinkena Ísu Káráísitinka'a tarútinkena aúnái'a umátínkaraimba pó'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráísiti Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyáin-ayampaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí oro.

2-3 púwón-kwaasimo imáyáamo ímo ontembá keinárawa'a miráumai marapákén-tántáá'á íma imáyáa oro. Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáamba Áánútu miráumai kwentávái asiramái maígwáe séna kwégarakwiyiye. mindáyave'a marapákén-tántáátávé'a íma imáyáa é'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa úmae íyóro.

4 Ísu Káráísiti aúnái'a umái máyáawaina ááimba pó'a kumíndara'a kwesé mé'a ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe.

aúnái'a umátínkáva'a kwéiyiye siráin-kwasai.

5 mindáyave'a ánásanintave'a sáwí-yantaatave'o tirááíyave'o kwéowanamo kwéyavisin-tantaa'a túwáaro. mindá maarán-tántáá'án-iye. áwáyo-tantaa'o kwéowaine tigaeyávé'o kwéowaine sáwí-yantaatave'o tirááíyave'o kwéowaine túran-andamo kwéowaine mirámó kwéomba túwáaro. túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéomba túwáaro.

6 Áánútun-aai íma ísámai kawe'á kwéesa mirá-sáwí'á kwéomba póna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba timíníye.

7 ááéma mirá-sáwí-ámbá kwaré'a miráumai méraawe.

8 miráumai máyómbanivo ívé'a tínaaemba umáméro. mindá maarán-tántáá'án-iye. áwáá'a kwésewaiye aaisambá kwésewaiye tíyámba kwéumatinkaawaiye simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye sáwí-aimba kwésewaiye mirán-tántáá'á tínaaemba umáméro.

9-10 sáwí-kwaasi mé'a mirá-sáwí'á uráambanivo á'a ivátuwe'a aúnái'a umái mé'a Áánútumbo kawe'ó umáímo awánanaaontavena kwenkáání'a umái aúnái'a umátinkena miráumai aúnái'a umátínkáva'a kwéiyivo keinárawapinkemba kampar-áímbá íma seró.

11 Áánútu mirá uráintavena maarán-áímbá íma aivar-áímbán-iye. évakarawai Yútaa-kwaasi owasá évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá túra'o kárámaimo araa'énamo kwéowai owasá évaka'a ímo túra'o kárámaimo araa'énamo kwéowai owasá anón-umipaken-kwaasi owasá ó'on-kwaasiti mayáirá'á meéyámbakaan-kwaasi owasá úwoimo máyáan-kwaasi owasá mirá kwéovo mináímbá íma aivar-áímbán-ivo Ísu Káráísiti aivarí'a umái ména kwená kwaási amáparawaivimba máyáiye-aimba aivar-áímbán-iye.

12 Áánútuna kwaási-i'a owaná arumbá kwétimena ítámarena séna kendéín-owe siráimba pó'a maará íyasa tuwánanaaowe. tiruntavé'a é'a kawe'á umátinke'a kentúma íma maé iyé'a paru umátinke'a umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba asiramái máyáamba íma ivátuwe'a

13 íma ááéma áwáá'a sé'a évakarawaimo sáwí'o umátínkémba íma imáyáa é'a anondá mirán-oro. Ísóigo kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímo anondámo sáwí-meyambo tímíntemba keinárawa'a mirán-oro.

14 mirámó kwéomba keinárawapimba amáparawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó é'o é'a mimbórá-ímáyáá kwée'a minámápár-áíntávé'a kawe'á umái ménaaowe.

15 mimbórá-ákúní'a umái mé'a paru umái ménaaontavena Áánútu ítámakaimba pó'a
Ísu Káráísitimo parumó umátínkáimba kentáásirumpimba kwaíkwai'a ínkwáe-imayaa
é'a súwi seró.
16 Ísu Káráísitina ó'oran-kawer-ainko kentirumpimbá anómba íno. keinárawapimba
kawer-ímáyáávínkémbá kwenáái mósimam-besimamba úmae kwéiye'a arupí
umátinke'a Áánútumpa'a súwi kwése'a Áánútun-aai aúváívimba agaimakáan-
aimba sé'a monor-ímá sé'a Áánútun-amanko simátímakain-ima sé'a Áánútuntave'a
tirumpimbá aamoí kwée'a imá seró.
17 mayáímó kwémae'o aaimó kwésemba Ísóigo Ísuna asirayándéí mirá kwée'a kwemá
keinárawate máyáintave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi seró.

aarakwáré tíráá'maare miwítí kwaasái.

18 aaraiyómbá ísáaro. Ísóigondeiman-ovo kentuwai'máá táái ísáaro.
19 kwaaí ísáaro. kentuwainímbáá'a tirumbá kwétime'a íma sáwí'a umátinke'a kawe'á
umátínkáaro.
20 iyámpói-inaamaru ísááro. amápa-tantaatave'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó
íyanamo éna Ísóigo aamoí íníye.
21 iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóímo arupí umátinkanaemo kwésemba kentí
iyámpói íma kawe'á úmaesa íyóvo-imayaamo é'a úwoisan-aimpinkemba simái kaénáaro.
22 évakarawai miwítí mayáí mayáígwáe sésa meéyámbakaawai ísáaro. amápa-
tantaatave'a kentí anón-kwaasi táái ísáaro. miwí túranka'a aamoí umásinkaigwae
su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísóigontave'a
táátavai-imayaa kwée'a kentí anón-kwaasiti mayáíyávé'a íma kaer-ímáyáá é'a kawe'-
máyáí máyáaro.
23 mayáímá kwémae'a sé'a kesí anón-kwaasiti mayáíyé su'mai ímanivo Ísóigona
mayáí-kwáásíyá úne sé'a kawe'-máyáí kwémae'a karuwaa'á oro.
24 mirámó kwéomba maarán-áímbá imáyáa oro. Ísóigo kwená kwaásiyavena
to'mayaa úmakaimba mimbéyámbá timíníye. Ísóigo Káráísiti kentí anóndako úramba
ména kentí meéyámbá tiména
25 sáwí'o uráawai sáwí-meyamba timíníye. íma taaínkaar-umai-meyamba timínívo
arupí umai-meyamba timíníye.

4

1 meéyámbakaan-kwaasiti anon-kwaasi ísáaro. kentí mayáí úwoi kwémayaan-
kwaasira'a arupí umái kawe'á umái kárákwire'a maarán-áímbá imáyáa oro. miwítí
anóndakoe kentí anóndakoe mimbóráwáímá éna kwíyómpa'a máyáivo arupí umái
kárákwiyoro.

námúnaa sésa arupí umái maésa owáíná kwaasái.

2 amáparawai ísáaro. námúnaa símae kwéiye'a mirá kwéomba íma ó'on-o'on-imayaa
é'a námúnaamo kwésen-imayaa é'a Áánútumpa'a súwi seró.
3 námúnaamo kwésemba kentááyáváígwárá'á súwa'naa umai seró. Áánútumba
áísaa íyana aambá kwiyínata áséi-kwasaiya simátimenaumne. mináímbá aúpá'á
makéna agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba Ísu Káráísitiman-iye. aúpá'ó makéna
agaráátínkarain-aimba simátimewandarakemba áwáá'a siyésa ándáva'a mósínkaraawe.
4 Áánútu mimbáyái símakowa'a mairáundanivo kwenáái avora'á
simátimenaundayave'a súwa'naa umai námúnaa seró.
5 Áánútumpa'a íma tamáyáan-kwaasivimba kawer-imáyáávínkémbá kawe'á umái
mé'a kanaamó kwáyaindara'a miwívímbá Áánútuna mayáí maimaé íyóro.

6 aaimó kwésemba kawer-áíné áséi-aine su'mai kwésemba pósa tísaa íyamba anondámo simátimiyan-aimba íma avakáá é'a áséi-aine su'mai simátiméro.
7 kentáási kwaásigo áwí'a Tikikása kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kweémena kesáái amápa'a kosimátiminiye. kesáámó úndantemba Ísóigona mayáí-kwáási ména mimbáyáí íma ivátuwena kawe'á umái kwémaena
8 kentáásáái kosimátimena asiramátinkanintave'a ai'maráúnana kentópa'a kweémena kwíníye.
9 moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Ónísímasi kwemá kentáási kwaásigo éna kwená imáyáa kwéundawai kawe'-máyáí kwémayaiwai kwesé kwémesarai kentáávímbá paárurain-tantaakon-aai kosimátimeyaaoiye.
10-11 moóráwai áwí'a Árísítakasi kesé ándáva'a máyáiwai keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésisana Páánápáasi anáávéígo áwí'a Mááka keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Yósúwa moórá-kwi'a Yásátasi keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésiye. ké'naamba maanáímbá simátime'a sé'a Máákaamo kentópa'o kwémenamo kwínímbo é'a kawe'á umánkáaro kwésune. Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáampinkemba minkáúmbó-kwáásíyé su'mai kesé mayáí kwémaesa Áánútumo kárákwiraipa'o kwaásimo ménaaontavesa kesé mayáí kwémaesa kwéasiramasinkaawe.
12 moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Épávarasi keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésena kwemá Ísu Káráísitina mayáí-kwáási éna keinárawa'a túwa'naa umai asiramái námúnaa símae kwéiyena Áánútumpa'a maarán-áímbá kwésiye. Áánútun-aai asiramái táto'mai kawe'á é'a Áánútumbo arááímo tainí'a amápa'a kwée'a táákaevayan-kwaasiraamba umái asiramái ménaaontavena mindáyavena námúnaa kwésiye.
13 keinárawa'a Kórósi-naopaken-kwaasiye Áréótísiyaa-naopaken-kwaasiye Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'naa ínintavena anóm-bayai kwémayaimba awáné'a kwésimatimune.
14 moóráwai áwí'a Árúku kwená imáyáa kwéundawaiya kentáási sontaa-kwáási éna keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Tímasi keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésiye.
15 Áánútuna kwaási Áréótísiyaa-naopakewaiyaveta séta kawe'á umái máéro kwéseta Áánútuna kwaási Nímpaana naaúmpa'a torupamái máyáawaiyaveta séta kawe'á umái máéro kwésunda kosimátiméro.
16 maanáúváívínkén-áímbá táámpamai síya'a amáparawai isáíyuwe'a ti'maráíyasa maimaésa Áánútuna kwaási Áréótísiyaa-naopa'a máyáawai mátimiyasa awánésa ísáaro. miwíyávé'a tímakaunda-auvai timíya'a mimpínkén-áímbá ísáaro.
17 moóráwai Ákípáasimba simáme'a sé'a Ísóigo ámakaim-bayai asiramái kwémae ánásaao siyé simáméro.
18 ayááírá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iye sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawe'á umái máéro kwésune. kemá ándáva'o máyaunda-imayaa kwée'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro.

Áánútu úwoimo kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

1 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Tésárónaikaa-naoraa-kwaasitopa'a agaimái mátímakaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináímbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 17:1-9-vimba kwáyáiye. Ísun-aai Póro ó'on-o'on-daopa'a kosimátimena Kórínti-naopa'a komáyonka'a Tímóti Tésárónaikaa-naopaken-kwaasi táái kosimátimena kwéaisaa-un-aimba kosimámuwana anondá-aimba agaimái timúwasa mátímakaawe.

1 kemá Póro maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Sáírásiye moóráwai áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo ísáaro. Tésárónaikaa-naopakewaima Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútu kentáásivowae tarúmaimo Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáawaima ísáaro. Áánútu úwoi kwétuwa'naa-ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

Tésárónaikaavaken-kwaasi Áánúntumpa'a agevamái máyáan-kwasai.

2 námúnaamo súndarataamo únda keinárawataveta imáyáama éta Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.

3 Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a pó'a kwená mayáímá kawe'á umái kwémayaawe. Áánútumba tirumbá kwéametave'a pó'a kawe'-máyáímá asiramái kwémayaawe. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti árai'a kumíníye sentávé'a pó'a asiramái mé'a kwéamu'maraawe. miráráán-umai máyáantaveta imáyáama éta Áánútu kentáásivowampa'a súwi kwésune.

4 Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a umátínkaraimba á'a tuwánaraumne.

5 íma kentáási imáyáavinkemba úwoi-kwasai kosimátimewandanivo Áánútun-amanko keséya máyowata Áánútuna asirayánkwárá'á áséi-kwasai kosimátimeta áséi-kwasaiyaveta áraire asiramái siráundaya mináséí-kwásái kosimátimewana'a ísaraawe. ísówata séta Áánútuna kwaásiman-owe siráumne. keinárawate keséya maéwándarata kwétuwa'naa-eta máyaawana'a suwánaraawe.

6 Ísóigomo úntenkwara kesáámó ówándantenkwara'a mirá uráawe. mirámó umbá umbaí tiyómbanivo íma ivátuwanae sumbá simátímakon-aimba méyatokaawe. Áánútun-amanko imáyáama timúwa'a tirumbá kawe'á umái mé'a áséi-kwasai méyatokaawe.

7 miráráán-umai máyómba pósa Áánútun-aaiyavesamo áraire kwésen-kwaasima Másétóniyaavakente Ákáyaavakente miráumai-naoken-kwaasima kembá tuwánésa kemó untembá miwímá uráawe.

8 Ísóigona kwaasái keinárawatopakemba simátíma'maesa kuráawe. íma Másétóniyaa-kwaasigwara Ákáyaa-kwaasigwarare su'mainivo amápar-ayampaken-kwaasigwara'a ísaraawe. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáan-aimba amápar-ayampaken-kwaasi ísaraawe. Áánútunka'a agevamái máyáan-aimba á'a ísáamba póta íma ókwarata simátimenaumne.

9 kentópataamo komaéwándara'a kawe'ó umásinkarontavesawe sésa kawer-áímbá kwésewe. kwaántá-kwaasiti aambá tuwésa Áánútunopa'a tiróntavesawe sésa kawer-áímbá kwésewe. Áánútu asirayánkwáráwáí árair-Isoigo kwená mayáímá kwémayaantavaiye sésa kawer-áímbá kwésewe.

10 ókwara'a kwíyómpakemba Áánútu ááninko Ísuma kumíniye sé'a kwéamu'maraantavesawe sésa kawer-áímbá kwésewe. Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkena séna Áánútu aaivimbá maitinkáíndara'a iyátinkaundawai íma maitinkáníyemo siráiwaimba amu'máráantavesawe sésa kawer-áímbá kwésewe.

2

Tésárónaikaava'a Póro mayáí mairáin-kwasai.

1 kentáási kwaásiyono. keinárawate komaéwándarata áúgwara'-mayaimo mayááwándaya áta suwánaraawe.

2 ímo kentópa'o kówánda-kanaavimba Vírípai-naopa'a komaéwánasaya suwánamai sínkamesaya sáwí'o umásínkón-aimba á'a ísaraawe. Áánútu kwená asirayámbá símakowana póna íma sáá'a kówata úwoi poposaa umáíya Tésárónaikaavata kentópata Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne. sáwí'o umásínkówaiya umbaiyá siyómbanivo íma tuwááwándaya

3 íma kampa'naampár-ímáyáávínkémbá simátimeta íma aarai-úmóyán-ímáyáávínkémbá simátimeta íma kwaé'mái-aimpinkemba simátimewandayaanivo

4 Áánútu kentááyávéna séna kesí kwaási ontávé'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a koró súwata simásímakain-aimba kosimátíma'maeta kuráumne. Áánútu kwenísarena kesiruntá taainánimba póta mayáímá kwémaeta séta kwaásimo suwánésayaamo ésa évaka'a aamoí íyasa évaka'a íma aamoí ónááomba póna Áánútu suwánéna aamoí íníye-imayaama éta mayáímá kwémaeta

5 kentópa'a áséi-kwasai kosimátimeta íma tirunkáámbá koairá'mai-aimpinkemba kosimátiméwándaya ísaraawe. íma simái á'owana náaindaantaveta súran-anda kwéeta kosimátiméwándaya Áánútu suwánaraiye.

6 íma simáímo keinárawakwara ó'on-kwaasigwara'a kesúwíta anómba ónáe-imayaama ovó séta kosimátímakaumne. keinárawate maéwándarata Ísu Káráísiti si'marón-kwaasiya ówándanivo íma anón-kwaasi-ita umái méta

7 kwempatá umái méta aaraigómó kwená iyámpóímo kárákwiyin-ita uráumne.

8 keinárawa'a kesiruntá tímaketa Áánútuna áséi-kwasai kosimátimeta sínkamiyata puwúnavo-imayaa íya ówándaya Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne.

9 kentáási kwaásiyono. keinárawate maéwándarataamo asirayám-báyáímó mayááwánda tááka'a makáawe. Áánútuna áséi-kwasaimo simátiméwándaya no'wáámba irarómba enónka'a aaváyaara'a mayáíyá mairáumne. toómbá íma úwoi simígwáe séwándaya toómbá meéyán-umai kwéneta mairáumne.

10 keinárawa'a Áánútunka'a agevamái máyáawaiye maéwándarata kawe'á umái arupí umái méta íma sáwí'a ówándaya maéwána'a suwánontemba Áánútugwara'a suwánaraintaawe.

11-12 tivoísáímo kentí iyámpóímo kárákwiyonten-umai moórá-mora-umai kesáámá kárákwireta méta paru umátinketa Áánútun-aai kawer-áímbá kwésimatimeta séta miráráámbá íyantave'a Áánútu arááíma kwáréwana Áánútu aamoí íníye siráumne. Áánútu kwésimba pó'a kwemó kawááipa'a kwená ságan-ayamapa'a táménaaowe. mirámó íyantave'a Áánútu arááíma kwáréwana kwemá aamoí íníye.

13 maarán-áínkwárá'á Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune. Áánútun-aai simátiméwándarata keinárawa'a sé'a kwaási taaiman-iye íma sumbá Áánútun-aaiman-iye sé'a tirumpimbá asiramái méyatokaawe. simátímakaunda-aimba árai'a

Áánútun-aaiman-iye. simátímakaunda-aintave'a áraire kwésemba póna mináínkó kwétuwa'naa-iye. mindáyaveta iséta Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.
14 kentáási kwaásiyono. Yútaa-ayampaken-kwaasi Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáan-kwaasimo uráantemba keinárawa'a mirá uráawe. Yútaa-ayampaken-kwaasimo miwívínkémbá Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésempinkemba sáwí'a umátínkaraantemba kentí kwaási kembá sáwí'a umátínkaraawe.
15 miYútáá-kwáási tíkwá'náma naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai tínkanto'na úmae kwéiyuwasa putásowasa maimaé kwéiyesa mátínkamae íyówasa miwí tísaavutantamba ésa ívé'a máyáawai Ísóigo Ísumba inkámúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a umásinkesa kwakáawe. mirá untávéna Áánútu íma aamoí umátínkaraiye. miwímá amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbán-owe.
16 Áánútu sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métinkanintaveta ó'onkaa-kwaasiyaveta Áánútun-aai simátíma'maeta kwégundaya Yútaa-kwaasi aambá áúsinkesaya amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbá kwéowe. tíkwá'náti sáwí-mayaigwara'a ívé'o máyáan-kwaasi maimaé kwéiyowana ívé'a Áánútu áwáá'a kwétiyiye.

Póro ókwara'a kotuwánanae siráin-kwasai.
17 kentáási kwaásiyono. kembá tiyuwéta maanká'á sáwíyanka'a taméta keinárawataveta imáyáama ávááraumai kwéeta kembó kotuwánanaunda-antaveta kwéavakaa-eta
18 ókwara'a kotuwánanae séta kemá Póro sé'a ókwara'a kotuwánanae síma-sima'a kwéunana Sáátáánigo aambá áúsinkaraiye.
19 naaémba Ísóigo Ísuma kumínímba aúranka'a kométa nóintaveta amu'maránaundayawa'i. nóintaveta aamoiyá ónaundayawa'iyo. keinárawataveta imáyáa éta aamoiyá ona'á
20 kentáá súwí'a mósá maráíyana sirunkóyá aamoí íníye.

3

1 kentávékai ávááraumai imáyáama kwéekaimanivo maankákáí maékai keinárawa'a ó'opa'a máyáantavekai Áténesi-naopa'a keirái maékai
2 Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiye. Tímóti kentáási kawe-kwáási póna kwesé keséya Áánútuna mayáíyá kwémayaunanaya póna Ísu Káráísitina áséi-kwasai simátíma'maena kwégwiye. kotirávayaina'a Áánútunka'a agevamái asiramái meígwáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiye.
3 Áánútun-aai ímo ísááwai sáwí'a umátinkaiya'a Áánútumba aúwáavo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiye. Áánútu séna kesááimo ímo ísááwai sáwí'a umátinkanaaowe siráimba pósa kentáá sáwí'a kwéumasinkaamba á'a ísaraawe.
4 keinárawate maéwándarata séta sáwí'a umásinkanaaowemo siráundaya ívé'a magwévaarisa'a kwéawanaawe.
5 kemá imáyáama é'a Sáátáánigo séna Áánútumba auwésa kesáái isáígwáe siráintave'a mirá uráawe. Áánútunka'a agevamái máyáao sé'a kentáái isánáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiye. kentópa'a mayáímá komayááwánda áúgwara'-mayaima mairáunda ívé'a mimbáyáígón-áúma íma kwáívo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiye.
6 Tímóti kentópa'a koména koyauweréna kesópa'a téna keinárawatavena séna Áánútumpa'a tirumbá kwétimesa kwenká'á agevamái asiramái máyaawe séna áséi-kwasai tasimásímakaiye. keinárawa'o kentávé'o sé'o kawer-áímbá kwésiyemo senkwárá'á tasimásímakaiye. kesáámó sétaamo keinárawa'a kotuwánanaemo súna'o kentááyávé'o tatuwánanaemo senkwárá'á tasimásímakaiye.

7 Áánútun-aai kwésimatimundarakemba évakarawai sáwíta umásínkáanka'a
Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyáan-aimba
tasimásímakaimba póna sirávayai-aimba tasimásímakaiye.
8 Ísóigompa'a tarúmaimo asiramáímo máyáan-aimba iséta póta kawetá umái
máyaumne.
9 Áánútunka'a asiramái máyáawata póta Áánútunopata kentáásirunko kawe'á
kwéisata Áánútumpata súwi kwésune.
10 keinárawatopa'o kónaunda-amba Áánútu kwi'maránintaveta eénáínka'a
aaváyaara'a Áánútumpata asiramái áísaa úmae kwéiyune. Áánútun-aaiyave'a áraire
sé'a kwenká'á agevamái máyáambanivo moóráva'a kwéyuwaantaveta kotúwa'naa
ónáe séta Áánútumpa'a asiramáíya kwésune.
11 námúnaa kwésundaya pósarai Áánútu kentáásivoe Ísu kentáási Ísóigoe umái
kentópa'o kónaunda-amba kwisinkáyááoiye.
12 námúnaa kwésundaya póna kesiruntá ávááraumai tímakaundanten-umai Ísóigoma
imáyáa timína'a moórá-mora-umai ísámai kentirumbá kwétime'a amápa-kwaasivimba
kentirumbá kwétime'a ménaaowe.
13 mirá íyana Áánútu kentirunkómbá asiramátinkaina'a Ísu kentáási Ísóigomo kwená
kwaásiyemo kumíndara'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kawe'á umái maíyana sáwí-
aimba kempímbá íma kwénintaveta námúnaa kwésune.

4

miráyáámó kwéunanayaamo Áánútumo aamoiyáámó kwéumasinkain-kwasai.

1 kentáási kwaásiyono. moórá-ainkwara'a ísáaro. Ísoigo Ísuwe tarúmaimo
máyaundayaveta kwákwiyeta asiramái simátimeta séta Áánútumbo arááímo tai-
wáíná ááimba agaráátinkaundaya kwa'maé kwégwiyana Áánútu tuwánéna aamoí
umátinkaniye. mináínkóná ááimba á'a kwégwaraavo miráumai kwa'maé'a koró.
2 Ísóigo Ísu simásímakain-amaanta simátimewanda á'a isé'a kwégwaraawe.
3 Áánútu maarámó iíyávéna kwéankaiye. keinárawa'a Áánútumpa'a té'a kwendéí
taaúráaro. aarai-úmóyáné inaamaru-úmóyáné aséráaro.
4 kwaaimó é'a aaraimó mayánááomba arupí umái máyáaro. mirámó ónááomba
Áánútu mirámó iíyávéna kwéankaiye.
5 Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasimo ontembá íma mirán-oro. pói-iyankomo
kwaaván-ínímbó máráintemba íma mirán-oro.
6 Áánútuna ámáámba miráumai kwáyáintavai aaraimó mayánááomba kentí kwaásima
íma sáwí'a umátínkáaro. ké'naamba simái ságamatimeta séta mirá-sáwí-ámpá'ó
kwíyanamo éna Áánútu umbai-méyámbá timíníye.
7 Áánútumo kwená kwaási-i'o umásínkáinta kawe'ó umáímo maíyáváíyá
kwéumasinkaintaawe. íma sáwí'a umái mai-íta kwéumasinkaintaawe.
8 mindáyavesa súnda-aimba isésa tínaaemba umámiyawaima íma kwaásiye su'mai
tínaaemba umátimenaaomba pósa Áánútu kwenamambá kwétimiwainkwara'a
tínaaemba umámenaaowe.
9 keinárawa'a kentí kwaásima Áánútun-aaiyave'a áraire kwésen-kwaasi moórá-
morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba Áánútu agaráátínkaraimba pó'a á'a mirá
kwéovo moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba maankwándááívímbá íma
agayánaumne.

10 keinárawa'a Másétóniyaa-ayampaken-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire kwésen-kwaasivimba á'a kentirumbá tímakaawe. asiramái séta moórá-morawaivimba ken-tirumbá tíma'mae'a íyóro kwésumpo
11 asiramái imáyáa kwée'a paru umái mé'a kentúra'a kárákwiye'a toómbó mayánááontave'a mayáímá máyáaro. mináímbá á'a simátímakaunda
12 mirá é'a mayáí mayáíya'a Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasi tuwánésa keinárawatavesa kawe-kwáásímá owémá sénááowe. mirá é'a mayáí mayáíyana íma tááin-tinkaniye.

Ísóigoma kumínín-kwasai.

13 kentáási kwaásiyono. Áánútun-aaiyavesamo áraíremo siráan-kwaasimo púwówasamo utámakaan-kwaasi tááiyave'a tirunkó sáwí'an-ivo séta árair-aimba simátíménda ísáaro. Áánútunka'o ímo agevamáímo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo usásinaiyavesamo ímo amu'máráan-kwaasi tirumbá sáwí'a kwéivo keinárawa'a mirá ovó séta senda-áíntá ísáaro.
14 Ísu pukáimpinkemba usásinkaintaveta áraire kwésumpo Ísun-aaiyavesamo áraíremo sésamo pukáan-kwaasi Áánútu miwígwárá Ísunkwara'o tiránín-aintaveta áraire kwésune.
15 simátíménda-aimba Ísóigoma siráin-aimban-iye. Ísóigomo kumíndara'a úwoimo túvamaimo máyáan-kwaasi pukéwai aiva'á íma usáyaaitanaaowe.
16 Áánútuna kwayó-káwáánákó kwíyómpakewai aaí sínana Áánútuna uwírenko anónka'a aaí sínana Ísóigo anónka'a kwésindavinkemba kwíyómpakemba kumínímba Ísu Káráísitin-aaiyavesamo áraíremo sésamo pukáan-kwaasi aiva'á usásinaiyata
17 Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire sétaamo úwoimo súvamaimo máyáandawaiya kusirámbayainata ainámpímbá aiva'ó iráawaise uyorupéta Ísóigomba uawánéta miráumai aasiyaasí Ísóigowe maí'mai'a ónaundayaawe.
18 mindáyave'a síma-sima kwée'a tirávaimai máéro.

5

Ísóigo kumíníntavetaamo to'mayaa ónaunda-kwasai.

1 kentáási kwaásiyono. Ísóigo Ísumo kumínín-kanaama íma ísare'a maankwándááívímbá íma agairáumne.
2 kemá ísaraamba no'wáámba umóyán-kwáásímó anompintumáívimbo tintenkáán-umai Ísoigo Ísumo éna miráumai kumíníye.
3 kwaásimo maarámó sésamo ívé'a kawe-kánáávímbá aánoumai máyaumne sénááombanivo avekáámbó éna sáwí-kanaao téna tasáwí'a umátinkaniye. aaraigóná kanaamó tisanamó imbá iyámpói kwémarankaiye. mirámó ontembá misáwí-kánááómó éna íma asétinkainda amáparawaivimba tátoraniye.
4 kentáási kwaásiyono. umóyán-kwáásígómó kentí náaindaambo tamaimairáina'o awáné'o é'a táátave'a ónááombanivo íma túnkaimpimba máyáamba póna Ísóigo Ísumo kumínímba íma táátave'a ónááowe.
5 keinárawa'a sáma kaiwái áráá'maa'a owatá kesáágwárá'á íma túnkaiwaindeiya úmpo sáma kaiwáíndéíya úne. íma sáátaveta ónaumne.
6 évakarawaimo ombá Ísumo kumínín-imayaa ímo ombá tavú'máímo tuúmó kwáéntenkaamba kwéovo kesáá íya miráyá éta kárákwimaiya kawer-ímáyááyá umáíya ménaumne.
7 kwaásima no'wáámba tuún-kwáéwasa uwo'aó'-nómbó kwénaan-kwaasi no'wáámba nésa uwo'aó'á ónááovo

8 kesáá sáma kaiwáí áráá'maa'a póta íma miráráántá ondayá kawer-ímáyáá umáíya ménaumne. miráumai méta kweukáámbó avérimaiyaamo máyaundantemba Áánútunka'a agevamái méta kwaásivimba siruntá kwétimeta máyaumne. kweu'néímó súwawaa'o ánáan-kwimaimo máyaundantemba Ísu Káráísiti kusiránintaveta amu'maréta ménaundayaawe.
9 Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraimba kentáási sáwí-mayairakemba Áánútu áwáá'a simásinkanintavena ímanivo Ísóigo Ísu Káráísiti kentáási sáwí-mayaigomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkanintavena Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraintaawe.
10 Ísóigo Ísu Káráísiti kentávénáya ísámai pukáimba póta kumínataamo éta úwoimo máyaunda-kwaasigwara pukáan-kwaasigwara'o éta kweséya ménaumne.
11 mindáyave'a moórá-mora-umai túwa'naa e'a kawer-áímbá síma-sima'a íyamba pó'a asiramái ménaaowe. á'a kwéomba pó'a mirá úmae iyónááowe.
12 kentáási kwaásiyono. moórá-aimbo asiramái simátíménda ísáaro. keinárawapimba mayáímá maésa kawer-áímbá simátimesa asiramái arupí umátinkanaaontavena Ísóigo miwí usásintinkarain-kwaasi táái taagwiyávóro.
13 keinárawapimba miwí mayáí kwémayaantave'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá kwétime'a máéro. keinárawapinkemba moórá-morawai paru umái máéro.
14 kentáási kwaásiyono. asiramái súndaya kavóná-kwaasiyave'a asiramái sé'a arupí umátínkáaro. táákavuravumo íyan-kwaasi tirumbá asiramátínkáaro. aamoisayán-kwáásígwárá'á túwa'naa oro. amápa-kwaasinamba kwempa'á aánoumai máéro.
15 kembó sáwí'o umátínkéwa'a anondá miwí sáwí'a umátínkáavo sé'a aambá áúntinkaaro. aasiyaasí miráumai keinárawate umái ó'on-kwaasigwara'a kawe'á umátínkáaro.
16 aasiyaasí tirunkó aamoí ína'a mé'a
17 Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándaaro.
18 kentópa'a ó'on-o'on-tantaa'a kawe-tántáá'á umbai-yántáákwárá'á tínímba Áánútumpa'a súwi sé'a máéro. mirámó ónááomba Áánútu mirá iíyávéna kwéankaiye. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútumpa'a amápa-tantaatave'a súwi kwésemba Áánútu mirá iíyávéna kwéankaiye.
19 Áánútun-amankomba íma aambá áúnanke'a
20 Áánútun-amankoma simátímakain-aimba kwésimatimiya'a mináímbá íma tínaaemba umáméro.
21 amápa-tantaa'a taaíntuwe'a kawe-tántááká'á asiramái méyatoraaro.
22 amápa'a ó'on-o'o-sawi-yantaatave'a aséráaro.
23 Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iye. kwemá keinárawa'a kwendéí auránintaveta námúnaa kwésune. Áánútu kentí imáyáara'a túwawaaka'a timanka'á kárákwiyina'a kawe'á umái ménaaomba Ísóigo Ísu Káráísiti kumíndara'a íma sáwí-aimba kempímbá kwénintaveta námúnaa kwésune.
24 Áánútu áraikona ááimba póna kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai kwemó siráinteni'a mirá umátinkaniye.
25 kentáási kwaásiyono. Áánútumpa'a kentááyávé'a súwa'naa umai námúnaa seró.
26 Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai tiyáámba tíméro kwésune.
27 Ísóigo simásímakaintave'a asiramái simátime'a sé'a maankwándááívínkén-kwásái Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai amáparawai simátíméro.
28 Ísóigo Ísu Káráísiti aasiyaasí úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro siráunda mináímbá kwéanasaiye.

2 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Tésárónaikaa-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai mátímakaiye.

1 kemá Póro maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwai áwí'a Sáírásiye moóráwai áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo ísáaro. Tésárónaikaa-naopakewaima Ísóigona kwaási ísáaro. Áánútu kentáásivoe tarúmai Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima ísáaro.

2 Áánútu kentáásivowawe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

3 kentáási kwaásiyono. ááéma Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a ívé'a asiramái Áánútuwe aráápamai máyáawe. ááéma moórá-morawaivimba kentirumbá tímakaamba isa'á ívé'a kentirumbá tíma'mae kwégowe. mirámó kwéomba mindáyaveta Áánútumpa'a súwi símae kwéiyeta námúnaaya kwésundaya kawetá kwéune.

4 Ísu Káráísitina kwaási ontávésa sáwí'a umátinkesa tí'a iní'a kwéumatinkaamba Áánútunka'a agevamái mé'a íma auwé'a kwentávé'a ísámai asiramái máyáamba póta Áánútuna kwaási moórá-mora-naopimpa'a máyáanta simátimeta kentúwí'a mósá makáumne.

5 miráumai asiramái máyáamba pósa tí'a iní'a kwéumatinkaamba iséta séta Áánútu arupí-meyamba timínímba póna kawe'náráwari'a kwéumatinkena kwégaragwiyiye kwésune.

6 Áánútu arupí umái máyáiwai sáwí'o kwéumatinkaawai sáwí-meyamba tiména

7 kentí umbai-yántááré kentáási umbai-yántááré ánásasiyuwanintaawe. Ísóigo Ísu kwíyómpakemba kumíndara'a kwená asirayán-kwáyó'nárawakwara'a iraráámbá kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-yántááré kentáási umbai-yántááré Áánútu ánásasiyuwena

8 Áánútumpa'o ímo tésamo nénka'o máyáawai sáwí-meyamba tiména Ísóigo Ísuna áséi-kwasai ímo taagwiyavíyawai sáwí-meyamba timíníye.

9 miwítí sáwí-meyamba maarán-iye. sáwí-meyambo kwaíkwai'o ínín-ayampa'a aasiyaasí maí'mai'a íyana Ísóigo aambá ítáyuwainasa kwenópa'a íma iyésa kwená ó'oran-asirayamba íma awánanaaowe.

10 mitáwai kumíndara'a kwená kwaási kwenááiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai kwenáwí'a anómba umánkesa áwí'a mósá marésa aamoí ónááowe. Ísun-aai simátimewanata keinárawakwara'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba pó'a mirá ónááowe.

11 mindáyaveta keinárawa'a túwa'naa eta maarán-áímbá námúnaa símae kwéiyune. Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyena kawe'náráwari'a umátinkanintaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kentí imáyáavinkemba kawe'-máyái maimaé iyónááontaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kwenká'á agevé'a asiramái ménaaomba pó'a kawe'-máyái mayánááontaveta námúnaaya kwésundaya pó'a

12 keinárawapimba Ísóigo Ísu áwí'a anómba íyana Ísu kwená kwaási-i'a kwéontavena kentúwí'a maimaé iyíníye. kentáási Áánútuwe Ísóigo Ísuwe úwoi túwa'naa úyamba pó'a Ísóigo Ísu áwí'a mósá maránááontaveta námúnaaya kwésune.

2

sáwí-mayaigombo avowái'o owáíná kwaasái.

1 kentáási kwaásiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti kuména kuntorupásinkainata kweséya ménaunda-ainta avora'á simátimenaumne.
2 évakarawai sésa Ísóigo Ísu á'a kunkáiye siráan-aimba íma anón-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. mináímbó simátímakaawai kentí imáyáavinkena sirá. mirámó sembá Áánútu simásímakaiye sirá. kentávésa aúváívinkemba simásímakaiyewa sirá. náávaken-ainewa siráao.
3 minkámpár-áímbá kwésimatimewa'a árai'a siyé seváímpó'a maanáímbá avora'á simátimenaumpo ísáaro. Ísóigo Ísu kumíní-tawai íma úwoi kumínívo aiva'á sáwívarawai Áánútumba tínaaemba umámiyana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'o kumbéniwainonkaamba paáriniye.
4 évaka-tantaatavesamo kwaásimo sésa kesí ísóigoman-iye sésa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraambo éna aambá aunéna séna úwoisan-tantaa'an-ivo keyáá anómba úne séna Áánútuna mono'-náúmpá'á uména kampa'á séna kemá Áánútu úne síníye.
5 keinárawate maéwándara'a mináímbá simátímakaunda ímo tuwinkaráámbá tuwinkaráawe.
6 ívé'a sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá ítánkaraimba kwéisaawe. Áánútu séna sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaina kanaamá kwétiye sínda-tawai mindá'á paáriniye.
7 ívé'a sáwísawaa-mayaima aúpá'á kwémayaawana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá tawísíyankainana paáríndara'a sáwísawaa-mayaima avora'á paárínana
8 sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaigwara'a paárínana Ísóigo Ísu ságayankwara'a kuména ááma áútinkena inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye.
9 sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paáríndara'a Sáátáánigona asirayánkwárá'á paáréna ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai kampa'-máyái kwémaena
10 ó'on-o'on-tantaatavena kampar-áímbá simátiminasa sáwí-meyambo kwaíkwai'o ínín-ayampa'o koménaaon-kwaasi mináíntávésa áraire sénááowe. árair-aintavesa íma aamoí íyamba Áánutu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkáiwain-aaiyavesa íma aamoí íyamba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye.
11 mirá-sáwí-kwáási pósa minkámpár-áíntávésa áraire sénááowe. mirá-sáwí-kwáási póna Áánútu étinkainana kampar-áínkó miwí asiramái tátorainasa kampar-áíntávésa árair-aimban-iye sénááowe.
12 miráumai árair-aintavesa kampar-áíné sésa sáwí'o kwéontavesa aamoí íyawai sáwí-meyamba timíníye. kemá Póro sé'a aiva'á sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paárínana Ísóigo Ísu kuména inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye.

asiramái máyáan-kwasai.

13 kentáási kwaásiyono. Ísóigo arumbá kwétimiye. aiva'á Áánútu keinárawatavena séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinke'a kawer-ámpá'á métinkanaumne séna kwenamambá ai'marówana Áánútuna kwaási-i'a kunumátinkowa'a árair-aintave'a áraire siráantaveta aasiyaasí Áánúntumpa'a súwiya kwésimankaumne.

14 áséi-kwasai kosimátimewananaya kwená kwaási-i'a umátinkaina'a Ísóigo Ísu
Káráísiti ságayankwara'a máyáipa'a uménaaontavena Áánútu tááyaraiye.
15 mindáyave'a asiramái mé'a kosimátímakaunda-aine aúváívimba agairáunda-aine
tirumpimbá tátoraaro.
16 Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentáási imáyáa ésarai úwoi
súwa'naa esarai aasiyaasí kentáási imáyáa kawe'á kwéumasinkaayata Ísu Káráísitiye
ménaundayaveta kwéamu'maraundayaawe.
17 Ísóigo Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivowawe kentí imáyáa kawe'á umátinkesarai
asiramátinkaiyamba póna kentí mayáíyé kentááiye kawe'á ínintaveta námúnaa
kwésune.

3

súwa'naa umai námúnaa seró siráan-kwasai.

1 kentáási kwaásiyono. moórá-aimba simátimenaumpo ísáaro. kentáá súwa'naa
umai Áánútumpa'a námúnaa seró. Ísóigon-aai simátiménana amápar-ayampa'a
avekáámbá kóyáwé ínasa mináímbá tátoranaaontave'a Áánútumpa'a námúnaa seró.
keinárawapimba Ísóigon-aaigo á'a mirá umái tátokaiye.
2 moórá-yantaatave'a Áánútumpa'a námúnaa seró. évakarawai Áánútun-aaiyavesa
áraire sewasá évakarawai kamparé kwésesa miwívínkémbá sáwí-kwaasi sáwí-mayai
kwémayaawai sínkamovainivo kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró.
3 Sáátáánigo tátoraivo séna Ísóigo kwemó sintembó mirámó iwái póna kárákwimai
asiramátinkaniye.
4 keinárawataveta asiramái séta Ísóigoe tarúmai máyáamba pó'a simátimunda-ainta
taagwiyavé'a mirá úmae'a iyónááowe kwésune.
5 Ísóigo imáyáa timína'a sé'a Áánútu arumbá kwésimiye sé'a ménaaontaveta
námúnaaya kwésune. Ísu Káráísiti imáyáa timína'a kwemó asiramáímo máyáísanamo
ímo ávómo kaintembá kemá mirá ónááontaveta námúnaaya kwésune.

mayáímá máyáaro siráin-kwasai.

6 kentáási kwaásiyono. Ísoigo Ísu Káráísitina mayáíyá kwémayaundayaveta
asiramái simátimeta séta keinárawapinkemba évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa
áraire siráambanivo simátímakaunda-ainta íma kwarésa kavóná-kwaasiraamba umái
máyáawata séta tiyuwé'a miwísé íma máéro kwésune.
7 keinárawate maéwándara'a kavóná-kwaasiraamba íma umái maéwána'a
suwánaraamba kesáámó uráundantemba mirán-oro.
8 kentí toómbá íma úwoi kwéneta meéyán-umasuweta kwéneta no'wáámba
aaváyaara'a enónka'a siyáántán-kwimai mayáíyá kwémaeta mimbáyáívínkén-tómbá
mairáumne. keinárawa'a mase'á umátinkaunavo séta toómbá síméro íma súndaya
mayáívínkén-óntándéí mairáumne.
9 Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaunda-anonda tísaa umáímo toómbó mairékaiya
kawe'á éta úsina íma tísaa úndaya mairáumne. mayáímó asiramáímo mayáawándaya
suwáné'a keinárawakwara'a mirá ónááontaveta kosimátímakaunda-anonda íya úwoi
mairáumpo meéyámbakaumne.
10 keinárawate maéwándarata maarán-áímbá simátimeta séta kavóná-kwaasi
mayáímó ímo kwémayaan-kwaasi toómbá íma tíméroya simátímakaumne.
11 keinárawapinkemba évakarawai kavóná-kwaasi mayáímá íma máyáamba
kwantánaanta-aimba símae kwénaaonta ísaraumpo

12 miwíyávéta asiramái símae iyéta séta Ísóigo Ísu Káráísitina mayáímá
kwémayaundayaveta séta ivátuwe'a kawer-umái mé'a mayáímá kwémae'a kentí
mayáívínkémbá toómbá naaró kwésune.
13 kentáási kwaásiyono. kawe'-máyáímá kwémayaamba íma tívón-káína'a mirán-
káwé'-máyáímá máyáaro.
14 maanáúváívímbá agaimakáunda-aimba évakarawai ísámai tínaaemba
umásuwaiyawai tuwáné'a miwítí nénkakaamba umái méwasa imáyáa ésa tigaevimpín-
umai koyauwé'mai teró.
15 namuro-kwáásíyémo kwéontemba mirá íma é'a kentí kwaásiyemo kwéontemba
mináímbá simái ságamatimero.
16 Ísóigo paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iye. kwemá kawe-kánáá sáwí-kanaa
paru umátínkámaena iyínintave'a námúnaa kwésune. keinárawate Ísóigo ménintave'a
námúnaa kwésune.
17 ayááírá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-
iye sé'a ísáaro. amápar-auvaivimba miráumai kwéagayaumne.
18 Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba ava'moraé-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáímbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkarowana ména Tímóti Évévasi-naopa'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáímbá agaimarówana kwenópa'a kuráiye.

1 Tímótiyo kemá Póro maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiye Ísu Káráísiti kumíníye sé'a amu'maráúndawaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaaivo
2 Tímótiyo Ísu Káráísitinka'a agevamái maéndawai árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráísiti kentáási Ísóigowe úwoi áwa'naa esarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.
3 ááéma Másétóniyaa-marava'a kónáe séwánda-tawai entávé'a asiramái sé'a Évésasi-naopa'a úwoi maiyó. Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba kwésewaiyavai íma mirán-áímbá seró simátimiyo.
4 aasiyaasí íma imáyáa umái manír-áíné tíkwá'náwe tináávúwísáiye túwíkwara'a íma taaró simátimiyo simámakaumne. mirán-áímbó kwésemba kwaásiti imáyáa taviséna íma túwa'naa ínasa pósa Áánútumpa'a íma aráápamai maí'mai'a ónááowe.
5 ánivo simámunda-aimbo amáparawaimo kwarésamo ésa imáyáavinken-aine tirumpinkén-áíné kaweré su'mai úmae kwéiyinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma tóikakene su'mai sésa tirunkakénkwárá'á sénááomba pósa tirumbá tíméro kwésune.
6 évakarawai mináímbá ivátuwesa úwoi-aimba símae naaésa
7 Áánútuna ámáámba simátimenae sésa ombánivo minámáámbá íma kawe'á umái isésa asiramái sen-áínkóná ááimba íma ísaraawe.
8 ámáámba kawe-tántáá'á póna mindámo kwégwaraan-kwaasi ámáánko kwétuwa'naa-imba ísaraumne.
9 kesí ámáámba kwa'mái máéro séna ámáámba tiména sáwí'o uráan-kwaasi kawer-ámpá'ó kónááontavena ámáámba tímakaiye. ámáámbo káráan-kwaasiye aaimó ímo ísáan-kwaasiye Áánútuntavesamo ímo imáyáamo on-kwáásíyé sáwí'o kwéon-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa kwíráái kwésen-kwaasiye tinóvowi tínkamowasa púwón-kwaasiye évakarawai tínkamowasa púwón-kwaasiye
10 aarai-úmóyámbó on-kwáásíyé kwaai-úmóyámbó on-íníné umóyán-ánká'á nááón-kwaasiye iyámpói-umoyambo on-kwáásíyé kampar-áímbó sen-kwáásíyé kampar-áímbó simátiyuwaan-kwaasiye Áánútuna árair-aimbo káráan-kwaasiye mirámó kwéon-kwaasimo kawer-ámpá'ó kónááontavena ámáámba tímakaisata ísaraumne.
11 mináímbá áséi-kwasaivimba kwéna Áánútu kaweré su'mai iwái kwená ááimba ó'oran-aainkwarawaina árair-aimban-iye. kembá Póromba simásimena séna mináímbá simátíma'mae naauwó siráiye.

Áánútu arumbá umásínkaraiye Póro siráin-kwasai.

12 Ísu Káráísiti kentáási Ísóigo simásimena séna kesí mayáí kawe'á umái mayáníyondayavai mayaaó séna mimbáyáímó mayánaundayavena asirayámbá símísa'a súwi kwésimankaumne.
13 ánivo mimbáyáí íma mairáawandara'a kwenáwí'a simái sáwí'a umánke'a kwená mayáí-kwáási sáwí'a umátinke'a kwembá simái sáwí'a umánkaraumne. minkánáárá'á

Ísuma Ísóigoma iyé-áíntávé'a íma áraire sé'a íma ísámai kawer-é'a pó'a sáwí'a uráunda mindáyavena arumbá umásinkena

14 Ísóigo úwoi súwa'naa úmae iyísa'a Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a kwenááiyave'a áraire sé'a kwená imáyáa kwéune.

15 Ísu Káráísiti sáwí'o kwéon-kwaasi sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáiye siráivo mináímbá árair-aimban-ivo isé'a tirumpimbá asiramái tátoraaro. kemó Póromo sáwí'o uráundawai amáparawaimo sáwí'o uráamba usáyaaitaraumne.

16 mirámó uráundayavena arumbá umásinkena ayáátááka'a simu'marómba kwaási mindá awánésa kwenááiyavesa áraire sésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááontavena íma sínkamimba simu'maréna ména arumbá umásínkaraiye.

17 Áánútu kwégarakwiyiwai maí'mai'a éna íma puwíníwai éna kwenane'á súrandei ímo awánáúndawai kweyáá Ísóigoma éna kwená ááimba ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isaná kwenáwí'a anómba kwaíkwai'a kwéiye.

18-19 Tímótiyo kesáánink*aawai* maanáímbá asiramái simámenaumpo isaaó. ááéma Ísóigona mayáímá mayáníyonda-aimba entá simámakaundayaama isa'á imáyáa é'a pó'a asiramái simáme'a sé'a mináíntáváí imáyáa umái kwaréma Ísóigowe aráápamai méma arunkakémbá árair-aimba isé méma i-kwáásímó tiyáántámbo kwimáímo asirayám-báyáímó kwémaesamo máéntemba Áánútun-aaiyavai ayáántámba kwimái asirayám-báyáí kwémae maiyó kwésune. évakarawai tirunkakémbá árair-aimba tínaaemba umámesa pósa Ísóigon-aai tínaaemba umámesa máyáawe.

20 miwívínkémbá kae'nárai túwí'a moóráwai áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwai áwí'a Arekesánd*aa* isa'á ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye. Áánútunk*a'a* sáwí-aimba simái tuwáyááoiye sé'a ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye.

2

Áánútumpa'a námúnaa sen-kwásáí.

1 maarán-áímbá simátimiyo sé'a kwésimamune. Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba anón-tantaa'an-iye. mindáyavesa námúnaamo kwésemba Áánútu amápa-kwaasi túwa'naa ínkwáe sésa kwéaisaa-esa súwi kwésewe.

2 Áánútu anón-kwaasiye kenká'á kárákwiraan-kwaasiye túwa'naa ínasa námúnaa síyamba paru umáíya moórávinta méta Áánútuntaveta imáyáa éta arupí umáíya ménaumne.

3 mirán-dámúnáámó sembá Áánútu aúranka'a kawe'á umái sewaná póna aamoí éna kwemá sáwí-imayaavinkembo iyásínkáiwaiya póna aamoí kwéiye.

4 Áánútu amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkainasa kwená árair-aimba isánááontavena arááíma kwétaiye. miráyávésamo amápa-kwaasiyavesamo imáyáa ésamo Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba kawe'án-iye.

5 Áánútu mimbóráwáí máyáísana Áánútuwe kwená kwaásiyeti avumpimbó máyáimba mimbóráwáí ména minkwáásígó áwí'a Ísu Káráísiti ména kwaási Áánútunte kwétarutinkena

6 amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna taaira'á pukáiye. Áánútu amáparawai kentí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna mirán-kánáá tíníye siráimba póna Ísu Káráísitimba ai'marówana kumpukáiye.

7 miráumai Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae naauwó séna si'marówa'a kwená árair-aintavesa áraire sénááontave'a

simátíma'mae'a kwéiyune. mináímbó súnda íma kampar-áímbá kwésumpo árair-aimba kwésune.
8 naaó'-naoken-kwaasi tayorupamái mésa Áánútuntavesa imáyáa ésa íma áwáá'a sésa íma aaisambá sésa námúnaa sénááontave'a mirán-oro kwésune.
9 tayorupamái mésamo Áánútuna imáyáamo mósá maránááomba aaraimá maarámó iíyávéna sirááíma kwétaiye. íma túma maé iyésa kawe'á umái unáánkwátói ésa kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sésa íma konaarirí ésa
10 íma mirá-sáwí'á ésa kawe'-máyáíyé su'mai máéwasa tuwánanaaowe. aaraimó kesáváímó sésamo Áánútuntave'a imáyáa kwéune sen-ínímbó kawe'-máyáímó kwémayaantemba mirán-oro.
11 aaraí íma túma maé iyésa aánoumai mésa Áánútun-aaimo kwésen-kwaasi táái isánááowe.
12 aaraimá íma kwaairá'á kárákwiraawai mésa kwaai túranka'a íma komésa aaí kwésimatimesa aánoumai máyáawe kwésune.
13 naaóvá'á Áánútu Áándamumba aiva'á úmarena naaémba awainínkómbá Ívimba úmakaintave'a mináímbá kwésune.
14 Sáátáánigo íma Áándamuntavena siráivo Ívintavena kampar-áímbá simámuwana áraire séna aiva'á Áánútun-aai káráyukaiye.
15 ánivo aaraimá iyámpóímo matínkáiyambo éna sáwí'a umái mémpinkemba Áánútu tiráníye. aaraimó Áánútunka'o agevamáímo mésamo kwená imáyáamo ésamo arupí umáímo aánoumaimo maí'mai'o úmae iyésamo mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí'a umái mémpinkemba tiráníye.

3

Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawaiti kwaasái.

1 évakarawaimo Áánútuna kwaásira'a kárákwiyi-mayai mayánáe síyawaimo ésa tirááímo taí-máyáí kawe'-máyáímán-iye siráamba mináímbá árair-aimban-iye.
2 moóráwaimo Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímó mayáíndawai maarán-kwáásígómán-iye. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyaindawai éna mimbórá-ínímbá makáindawai éna arupí umái kawer-ímáyááwé su'mai kwéindawai éna kwenáwí'a mósá maréwai éna namu-kwaasí naambá tiména toómbá tiména índawai éna Áánútun-aai kanaán-umai simátíma'maena kwéiyindawai éna
3 íma uwo'aó'-nómbá námae naaéna uwo'aó'á índawai éna íma aaisan-áímbá séna paru umái máyaindawai éna íma óntantavena aúran-anda kwéindawai éna
4 kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiraindawai éna kwená iyámpói kwentávésa ésa kwenáái kwéisaiyawai éna mirán-kwáásígómó éna Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímá mayáníye.
5 moóráwaimo kwená aarai-iyámpóíra'o ímo kawe'ó umáímo kárákwiraindawaimo éna Áánútuna kwaásira'a íma kanaán-umai kárákwiyiniye.
6 ívé'o Áánútuntavenamo ísámaimo tíndawaimo éna Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáímá íma mayáníye. mirán-kwáásígómó mimbáyáímó maénamo éna kwenáúma maé iyínana Sáátáánigomo sáwí-meyambo mayánínteni'a mirá íníye.
7 kwembá simái sáwí'a umánkáavo Sáátáánigo tamaimái kweivarí'a iváínivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasigwara'o sésamo kaweré su'mai umái máyáiwaiman-iye síyan-kwaasigomo éna mirán-kwáásígówé su'mai Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáímá mayáníye.
8 Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owai maarán-kwáásímán-owe. arupí umái máyaiyawai ésa íma kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawai ésa íma uwo'aó'-nómbá námae nááíyawai ésa íma óntantavesa túran-anda kwéiyawai ésa

9 tirunkakémbó árair-aimbo isésamo kwéomba Áánútuna árair-ainkona ááimba tátoraawai ésa
10 mirán-kwáásímá ésa Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owaiti mayáímá mayánááovo aiva'á miwítí mayáímá tuwánewasamo kawe'ó íya'o é'a mimbáyáímá tíméro.
11 mirá íyasamo ésa miwí tuwainímbáá'a maarán-ínímbán-owe. kawe'á umái maíyawai ésa íma kwantánaanta-aimba kwésen-inimba pósa arupí umái mésa amápa'-mayai kawe'á umái kwémayaawe.
12 Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima kwémayaawai maarán-kwáásímán-owe. kímbora-inimba mapá kuráawai ésa miwítí iyámpóírare miwítí naaúmpa'a máyáan-kwaasirare kawe'á umái kárákwiraawai ésa mirán-kwáásímó Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima mayánááowe.
13 mimbáyáímó kawe'ó umáímo mayánááowai ésa Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-aimba asiramái simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááowe.

árai'-monor-ainkona ááin-kwasai.

14 Tímótiyo kemá Póro sáwíyanka'a embá koawánanae sé'a kwée'a maanáúváímá kwéagaimai tuwáúmpo awánaao.
15 enópa'a kónáe sé'a onda-ámbó itáinamo e maanáúváí awáné sé kesáá Áánútuna akúntá únanaya agaimakáimba símakaimba póta miráyá ónaumne síníyone. ávombo aimakésamo megwímegwigomo ávonka'o tátoraintemba kesáá Áánútu máyáiwaina kwaásiya éta kwená árair-aimba tátokaundayaawe.
16 árai'a árai'-monor-ainkona ááimba paárúwana anón-kwaasi éna maarán-iye.

Ísu Káráísiti marapá'á kwaási-i'a umái paárúwana Áánútun-amanko kwentávéna séna arupí umái máyáiwaiman-iye súwasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai awánowasa kwaási ó'on-o'om-baravakewai kwenáái simátíma'mae kuwasá kwenááiyavesa áraire suwaná Áánútu kunái'maena kwíyómpa'a móankaraiye. mináímbá árai'-monor-ainkona ááimban-iye.

4

kampar-áímbó simátimenaaon-kwaasi paáronaaon-kwasai.

1 Áánútun-amanko avora'á séna naaén-kanaa tínasa évakarawai Ísu Káráísitimba tínaaemba umámesa Sáátáánigowe kwená kwayó'nárawaremo síyan-aimba isésa kampar-áímbó síyamba kwaránááowe siráiye.
2 iramó ane'ó kaimbó áúmo pukáin-kuvinkaambo intembá tirumpimbá miráráá ínasa tirumpinkémbá íma árair-aimba isésa tóikakene su'mai kampar-áímbá sésa
3 aaraiyé kwaaiyé mayánááomba aambá áúntinkesa évaka-tomba aambá kwéauntinkesa mirá-kámpár-áímbá síyasa naaén-kanaa tínasa évakarawai mirán-ámbá kwaránááowe. mintóntávéna Áánútu kwená árair-aintavesa áraire síyawaiyavena séna mirán-tómbá umátinkaunda kwéne'a súwi sígwáe sé'a umátínkaraumne Áánútu siráiye.
4 amápa-tantaa'o Áánútumo úmakaimba kawe-tántáá'án-ivo aambá áútinkaavainivo úwoi kwéne'a Áánútuntave'a súwi seró.
5 námúnaaya súndayaanivo Áánútu kawe'án-iye siráimba pósa mintómbá aambá áúsinkaavainivo.

Ísuna kawe'-máyáí-kwáási óne siráin-kwasai.

6 Tímótiyo simáménda-aimba Áánútuna kwaási simátímínda Ísu Káráísitina mayáí-kwáási-í'a éma po kawe-kwáási auráníyone. toómbó nénamo asiramáímo máyáintemba

Ísu Káráísitina árair-aimba kwaré kawe'á umái simátíma'mae íyínana mináínkó asir-amánkaniye.
7 manír-áímbá íma Áánútun-aaiman-ivo úwoi-aimban-ivo ánaaemba umámiyo. emá ayáántán-kwimai mé árai'-monor-amba kwégware enáúma kárákwiyuwo.
8 súgomo kawe'ó ínkwáe-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwimai mayáí mayánááomba mindá kawe'án-ivo árai'-monor-ampa'a kónáe sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwimai Áánútuna mayáí mayánááomba mindá anón-kawe'an-iye. mirámó ésamo ésa ívékwara naaénkwara'a ménaaon-ayampa'a mimbáyáígó túwa'naa iye.
9 mináímbá árair-aimban-ivo ísámai tirumpimbá tátoraaro.
10 Áánútu asirayánkwáráwáí póna amápa-kwaasira'a kárákwiraiwai éna kwenááiyaveta áraire súndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaimba kwéamu'mareta póta siyáántán-kwimai mayáíyá kwémayaumne.
11 Tímótiyo mináímbá simátime se mirán-oro siyó.
12 ívé-kwaasi óndayavesa úwoi-kwaasi óne sésa sáwí'a umánkaavainivo kawe'á umái mé kawer-áímbá se imáyáa timé arupí umái mé kaweré su'mai kwéinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáí awánésa óndantemba mirán-oro.
13 enópa'o ímo kondará'ó éma kwaási túranka'a Áánútuna aúváí-kwandaaivinken-aimba táámpamai simátíma'mae kwéiye agaráátinkaao.
14 ááéma entávéna Áánútu siráin-aimba simátímúwasa Áánútuna kwaásiti anóndarawa'a tiyáámba enane'á tátoresa sésa Áánútuna mayáímá mayaaó suwamá mimbáyáí máyéndayavai ónana Áánútu asirayámbá ámakaivo íma tuwé asiramái maimaé iyuwó.
15 simátimunda-aine su'mai imáyáa e mirá úmae íyínasa amáparawai awánésa sésa Áánútuntavena asiramái máyáimba póna minásíráyánkó iyíníye sénááowe.
16 enáúma kárákwimai méma simátímínda-aimba imáyáa umái kawe'á umái simátimiyo. mirámó ónda kawer-ámpá'á kwégonasa enáái ísáan-kwaasi kawer-ámpá'á kwégowe.

5

Ísóigona kwaásiti imáyáa arupí umátinkaao siráin-kwasai.

1 Tímótiyo anónuntantontavai égési-aimpakemba íma simátime enavontávémo aánoumaimo kwempa'ó séndantemba mirá simátimiyo. enávámaa'o óndantemba ívé-kwaasi mirámá umátinkaao.
2 enanóisaimo óndantemba áráankantomba mirámá umátinkaao. enáúmbaa'o óndantemba ívér-inintomba mirá e kaweré su'mai umátinkaao.
3 ketor-íníntí tíráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. ánivo ketor-ínímbó timááraawimo ímo mén-inimba túwa'naa uwo.
4 ánivo ketor-íníntí tíráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. árai'-mono-kwaasimo mésamo ésa miwítí akúmbá túwa'naa oro. mirámó íyambo ésa kárákwimaesamo iráam-beyamba timénááomba Áánúntu aamoí íníye.
5 ketor-ínímbá timááraawi íma máyáan-inimba ésa sésa Áánútu kenká'á kárákwiyiniye sésa Áánútumpa'a námúnaa símae kwéiyesa súwa'naa ínkwáe sésa námúnaa kwésewe.
6 ánivo ketor-ínímbó marapá-tántáátávésamo tirááíyavesamo ésamo ombá Áánútuna némpa'a kwémaewe.
7 ketor-ínintávésa sésa sáwí'a umái máyáawe seváínivo simámunda-aimba simátimiyo.
8 Áánútun-aaiyavesamo kamparémó sembá mindá sáwí'a kwéombanivo évakarawaimo ésamo miwítí akúnkáré miwí timááraararemo ímo kawe'ó umáímo kárákwiyombo ésa Áánútun-aai tínaaemba umámakaamba mindá anó-sawi'a kwéowe.

9 ketor-ínímbó Áánútuna mayáímó mayánáaon-inimba tivakáá-umai túwí'a agayaaó.
mindá maarán-ínímbán-owe. áráankamba késa 60 ima maisukáan-inimba ésa kímbora-
kwambo maivá kuráan-inintomba ésa
10 minínínintóntávésa kawe'-máyái kwémayaawe kwésen-inintomba ésa miwí
tíráá'maaka'a kawe'á umái kárákwiraan-inintomba ésa namu-kwaasí toómbá
kwétimen-inintomba ésa Áánútuna kwaási kawe'á kwéumatinkaan-inintomba ésa
umbai-yántáá'ó makáan-kwaasi kwétuwa'naa-on-inimba ésa mirán-káwé'-máyáímó
kwémayaan-ketor-inin-tuwi'a agayaaó.
11 ívé-ketor-inin-tuwi'a íma agayaaó. miwí Áánútuna mayái kwémaesa naaémba
kwaaí mayánáe-imayaa ésa Ísu Káráísitinka'a asirayán-áímbá símaresa íma imáyáa ésa
kwaaí mayáíyasa
12 évakarawai tuwánésa sésa Ísu Káráísitinka'a asirayán-áímbá símakaan-aimba
karésa sáwí'a uráawe sénááowe.
13 miráumai maará ésa íma mayái maésa nambáré su'mai naaésa íma mayái
kwémaesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa náaindaantavesa kwendéí kwendei
iyé-áímbá simátíma'mae naaésa aánávómó ímo senká'á ke ísaresa símae naaónááowe.
14 mindáyave'a simáme'a sé'a ívé-ketor-inimba kwaaí maésa iyámpói tinkésa kawe'á
umái kárákwiyesa mirámó íyamba kesáámá íma sáwí'a umáíya máyaunda pósa
Áánútuntavesamo ímo aamoimó íyawai kentáási ááimbo sivakáá ésayaamo ésa íma
simái sáwí'a umásinkanaaontaaniye.
15 évaka-ketor-inimba kawer-ámbá á'a ivátuwesa Sáátáánigona sáwí-ampa'a
kwégwaraantave'a súnda-aimba kwésimamune.
16 Áánútun-aaiyavesa áraire sen-ínímbá miwí timááraavinkembo ketor-ínímbó
máyáamba túwa'naa oro. Áánútuna kwaási ketor-ínímbá timááraawimo máyáan-inimba
mono'-máyáírá'ó tukáan-ontandei túwa'naa ováínivo ketor-ínímbá timááraawimo ímo
máyáan-inimba minóntándéí túwa'naa oro.
17 Áánútuna kwaási miwítí anón-kwaasi kawe'á umái kárákwiraawaiyavesa imáyáa
ésa miwítí meéyámbá mósá ma'mai tíméro. minánón-kwáásívínkémbá évakarawai
Áánútun-aai asiramái simátimesa anóm-bayai kwémayaawaiyavesa imáyáa ésa miwítí
meéyámbá mósá ma'mai anómba tíméro.
18 mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
purumakankóná mayáírá'-méyántávéna séna
kwaásiti toómbá úwíti-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái
mapándáampa umái ásima pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááésa
túwéwana úwoi ména évaka'a náníye
agaimaréna siráiye. moóráva'a agaimaréna séna
mayáímó máyáawai meéyámbá máyáaro
agaimaréna siráiye. Áánútuna kwaási mináímbá imáyáa ésa miwítí anón-kwaasiti
meéyámbá tíméro.
19 Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi tíyó'o vaiyáíyan-aimba íma isaaó. ánivo kaumbo-
káé-kwaasimo tésamo síyan-aimba miwí táái isaaó.
20 sáwí'o úmae íyówaiyavai amáparawai túranka'a asirayán-áímbá simátimiyo. mirámó
inasamó ésa amáparawai táátavesa ésa miwí túra'a kárákwiyonaaowe.
21 Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti aúrankare Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa
túrankare asiramái simáme'a sé'a simámundantemba uwo kwésune. aaigóná ááimbo
ímo ísarendarakembo e íma aaí simátiminiyone. aaigóná ááimbo ísarendarakembo e
kawe'á umái simátiminiyone. íma kwaási taaínkaakai uré simátime amápar-aimba
avoraré su'mai simátimiyo.

22 moóráwaimo Áánútuna mayáí mayáínkwáe sémo e íma ááéma usásinanke awánasuwe naaémba usásinankaao. moóráwaimo sáwí'o kwéina íma egwárá'á mirán-e kawe'á umái kárákwiyuwo.
23 Tímótiyo enarumpinkémbó áí'o énamo évaka-tawaimo áúva'o kwínamo e non-úrane su'mai íma ne taaérampinken-domba naaó súne.
24 évakarawaimo sáwí'o ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba máyáambanivo évakarawaimo sáwí'o ombá miwítí ááimba naaémba paáriniye.
25 miráumai évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba tuwánaawasa évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba íma tuwánaamba mirámó kwéowaiti ááimba naaémba paáriniye.

6

1 kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayáí úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawai Áánútuna kwaásiyavai maanáímbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi túwí'a anómba umátinke'a miwítí mayáí kawe'á umái máyáaro simátimiyo. mirámó íyasamo ésa Áánútu áwíre Áánútun-aaiye íma simái sáwí'a ónááowe.
2 kárákwiraan-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire sewáíyávésa miwítí úwoi-mayai-kwaasi sésa Ísu Káráísitina kwaásimo úndantemba miwígwárá'á Ísu Káráísitina kwaásima póta miwí túwí'a íma anómba umátinkanaumne seváínivo maarán-áímbá seró. Áánútun-aaiyave'o árairemo súndantemba miwígwárá'á Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewa'a sirumbá timé'a pó'a miwítí mayáí kawe'á umái máyáanda mimbáyáívínkémbá kawe-tántáá'á mayánááowe se úwoi-mayai-kwaasiyavai mináímbá simátimiyo.

Áánútuntavaimo imáyáamo ésamo máyáamba anón-tantaari'a kwéon-kwasai.

Tímótiyo simámunda-aimba asiramái simátimiyo.
3 évakarawaimo ó'on-aimbo simátimesamo kentáási Ísóigo Ísu Káráísitin-aaimo kawer-áímbó ímo kwarésamo árai'-monor-aimbo ímo kwégwaraawai
4 miwí túma maé iyésa amápa-tantaakona ááimba íma ísaraawe. miwívímbá sáwí-imayaa kwáyáísasa aaigóná ááintavesa sáwívar-aimba kwésesa kesááigo usáyaaitainkwae-aimba kwésewasa mirá-sáwí-áímpínkémbá tirumbá sáwí'a umátinkesa aaisambá sésa túwí'a simái sáwí'a umátinkesa sáwí-imayaa umátinkesa
5 aaisan-áímbá símae kwénaaowe. mirámó kwéon-kwaasi miwítí imáyáa simái sáwí'a ésa árair-aimba ivátuwesa kampar-ímáyáá ésa sésa sáwívar-oisamba mayánáe sésa monor-ámbá kwégwaraawe-kampar-imayaa kwéowe.
6 mirán-kámpár-ímáyáá kwéombanivo Áánútuna aambó árai'o kwégwaraawai imáyáa ésa sésa Áánútuntave'o imáyáamo é'o máyaunda anón-tantaa'a isaná makáunda-oisamba mindá kanaán-iye kwésewe.
7 kesinóisaiya masínkónka'a íya óísanta makáawanasaya másínkaraawe. púwóndaya íya óísankwarata maimaéta puwónaumne.
8 unáánkwátóiye toóné makétaamo éta séta mindá kanaán-iyeya sénaundayaaniye.
9 óísamba mayánáe-imayaawe su'mai owái misáwí-ímáyááó tavisínana sáwí-yantaatavesamo tirááíyavesamo íyan-tantaako miwí tátorainasa sáwí'a umái mésa ánásanaaowe.
10 ó'on-o'o-sawi-imayaaona ááimba óntamba mayánáe-imayaayavesa aamoí kwéowe. évakarawai óntamba mayánáe-imayaawe su'mai kwéesa Áánútun-aai ivátuwesa umbai-yántáá'á maésa tirunkó umbaí kwétaisasa máyáawe.

Áánútu aúranka'a arupí umái maiyó siráin-kwasai.

11 Tímótiyo emá Áánútuna kwaási éma mirán-tántáákómbá ánaaemba umáme Áánútu
aúranka'a arupí umái mé kwentáváí imáyáa kwéema amápa'-mayai kawe'á umái
kwémae imáyáa kwétime Áánútuntavai asiramái aánoumai mé mirán-tántáátávái
ayáántán-kwimai máyaane.
12 kwaásimo meéyámbó mayánáesamo isaaisésamo kontembá emá Áánútun-aaiyavai
áraire kwése ayáántán-kwimai minámbá kwaré aúnái'a umái maí'mai'a kwéonda-amba
kwa'maé iyuwó. ááéma sáwíva-kwaasi túranka'a paárumai séma Ááútun-aai árair-
aimba pó'a kwenká'á agevamái máyaumne sundará'á Áánútu entávéna aúnái'a umái
maí'mai'a kwéone siráiye.
13 Áánútu amápa'a máyáawaiti ááinkontave'a imáyáa é'a Ísu Káráísiti
aaimó isáí-náúmpá'á anón-kwaasigo áwí'a Póntiyasi Páírátimba kawer-áímbá
simámakaiwaintave'a imáyáa é'a embá asiramái simáme'a sé'a
14 kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti marapá'ó ímo kunkáindara'a kwemó siráin-aimba
kwa'maé kwéiye kaweré su'mai kwéonasa awánésa sésa mináímbá árair-aimban-iye
sénááowe kwésune.
15 Áánútu Ísu Káráísitintavena séna kumuwó sínda-tawai kumíníye. Áánútu
kaweré su'mai kwéiwai éna kweyáá amáparawaira'a kárákwiraiwai éna amápar-
asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a
kawáá uráiwai éna
16 kweyáá íma puwíníwai éna ó'ora-sagayanka'a máyáiwai isasá mirá-ságáyánká'á
íma kwaási kanaán-umai koménaaowe. Áánútumba amápa-kwaasi íma túrandei
awánésa íma kanaán-umai túrandei awánanaaowe. kwenáwí'a anómba kwaíkwai'a
kwéisana kwená asirayámbá kwaíkwai'a kwéimba mindá árair-aimban-iye.
17 Tímótiyo óísankwara-kwaasiyavai asiramái simátime se íma túma maé iyé'a íma
óísantave'a aamoí é'a mindá ánásanin-tantaa'a íma amu'maré'a mé'a Áánútu amápa-
tantaa'a kwésimiwaintave'a amu'maré'a mé'a aamoí oro simátimiyo.
18 moórá-aimba óísankwara-kwaasi simátime se kawe'-máyái kwémae'a túwa'naa
úmae kwéiye'a óísamba taaínkaakaumai tíma'mae íyóro.
19 mirámó é'o é'a mirámó íyan-tantaatave'a naaémba keinárawa'a túwa'naa ínín-
tantaa'a kwáyaina'a mirámó é'a kawe'á umái ménaaowe simátimiyo.
20 Tímótiyo Áánútu simámakain-aine agarááránkarain-aine kárákwimai kawe'á uwo.
Áánútun-arááímo ímo kwáráan-kwaasi úwoi-aimba kwésevo mináímbá ánaaemba
umátimiyo. kampa'á sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa aainakákémbá aaisambá
símae kwéiyon-aimba ánaaemba umátimiyo.
21 évakarawai sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa pósa Áánútunka'a agevamáímo
máyáan-amba ivátukaawe.
Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanáímbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba Árómáa-naopa'a ándáva'a ánkarowana ména Tímóti Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáímbá agaimarówana kwenópa'a kuráiye.

1 Tímótiyo kemá Póro maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu
kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aai
kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. Áánútu asiramái séna Ísu Káráísitiye
tarúmai máyáamba pó'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráin-aimba kosimátíma'mae
naauwó séna si'mákaiye.
2 Tímótiyo kesááninkaamba éma sirumbó kwéamundawai ómpo maanáímbá
maanáúváívímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráísiti kentáási
Ísóigowe úwoi áwa'naa ésarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa
kwésune.
3 kesíkwá'námo Áánútumbo kwakáantemba kemá mirá kwéunana mindáyavena
kesirumpimbá íma aaí kwáyáiye. Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa
é'a aasiyaasí áísaa umai súwi kwésimankaumne.
4 ivi'ó tamásínkaraanda imáyáa é'a ókwara'a awánanae-imayaa úmae kwéiye'a embó
awánaanda sirunkó anón-kawe'a íníye.
5 Ísu Káráísitin-aaiyavemo árairemo sendá ímo óikakembo séndamo arunkakémbó
séndayave'a imáyáa kwéune. aiva'á enaráárámá áwí'a Árówísi Áánútun-aaiyavena
áraire siráimba minkákémbá enanó áwí'a Yúnísi Áánútun-aaiyavena áraire siráimba
egwárá'á mirá kwée Áánútunka'a agevamái máyaanda árai'a mindá ísaraumne.
6 mindáyave'a simáme'a sé'a Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayáí
mayaaó. Áánútuna mayáímó mayáníyondayave'a siyáámba ane'á tátoraawanana
Áánútu asirayámbá ámakaiye.
7 Áánútu imáyáaya símakowata asiramáíya méta íya sáátaveta éta imáyáaya
kwétimeta kesúrata kárákwimai kawer-urétaaya úndaya po Áánútumo asirayámbó
ámakaimba tátoke kwená mayáí mayaaó.
8 mindáyavai kentáási Ísóigo siráin-aimba kwésimatimendayavai íma áá'a kaíno.
Ísóigona kwaási-i'a úndarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundayavai íma áá'a
kaíno. Áánútu asirayámbá kwéamimba po áséi-kwasai kwésimatiminasamo áí'o índai'o
umánkanaaomba sí'o úni'o umásínkaraantemba umánkanaaomba íma imáyáa éma
asiramái maiyó.
9 Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba iyátínkáana'a kaweré su'mai umái máéro
siráiye. kesáá kawe'-máyáí mayáúndayavenaya ímanivo kwená imáyáavinkemba séna
úwoi túwa'naa ónaumne siráimba póna kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásinkena séna
kaweré su'mai umái máéro siráiye. ááinka'a Áánútu maramá íma taróruronka'a Ísu
Káráísitina mayáíyávéna imáyáa éna séna úwoi túwa'naa ónáe'a to'mayaa úne siráiye.
10 Áánútu kentááyávénawe séna to'mayaa uráimba paárúwana Ísu Káráísiti marapá'á
kuména kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiye. kwaási púwówaina ááimba
kwemá usáyaaitena ánásasuwowasa kwíyómpa'a aúnái'a umái maí'mai'a ésa íma
puwónááowe. mináséí-áímbá paárúwata ísaraumne.

11 mináséí-kwásáí simátimenaundayavena Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ai'máráana maanáséí-kwásáí simátíma'mae naauwó súwa'a
12 mirá ówándarakemba sí'a úni'a umái ándáva'a sínkaraawa'a mé'a íma sigaeyávé'a kwéune. moóráwain-aaiyave'o árairemo sé'a kwenká'ó agevamáímo máyaundawaimba awáné'a símakaim-bayai kwégarakwiyisa'a mináímbá árair-aimban-iye súnda pó'a íma sigaeyávé'a úne. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama íma tiráindara'a símakaim-bayai kwégarakwiyiye.
13 Tímótiyo árair-aimba simámakaunda arumpimbá tátore kwaré Ísu Káráísitiye tarúmai mé kwenááiyavai áraire kwése kwembá arumbá amé mirá úmae iyuwó.
14 Áánútu árair-aimba simámakaimba Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáimba po kwená asirayándéí mináráír-áímbá kárákwiyuwo.
15 Ésiyaa-maravaken-kwaasi amápa'a tínaaemba umásiyukaampinkemba kae-kwáási moóráwai áwí'a Vísérasa isaná moóráwai áwí'a Émósénisi isamá mináímbá ísaraane.
16 moóráwai áwí'a Ónésívorasa kesópa'a tóyo éna kawer-áímbá simásimena kesí imáyáa aúnái'a umásinkena ándáva'o máyaunda íma agaeyávéna isa'á mindáyave'a Ísóigompa'a námúnaa súnda Ónésívorasa kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye kawe'á umátinkaniyone sé'a námúnaa kwésune.
17 kwemá Árómáa-naopa'a taména sivakáá úmae kwéiyena ándáva'o máyaunda tasuwánéna kesí imáyáa aúnái'a umásínkaraiye.
18 ááéma Évésasi-naopa'a komáyaawanana sáwíva-tawai kwemá súwa'naa úwa á'a awánaraane. mirá uráintave'a sé'a Ísóigo kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaa tínana Ísóigo kwentávéna arumbá umánkaniye súne.

2

i-kwáásímó asiramáímo máyáantemba miráumai asiramái maiyó siráin-kwasai.

1 kesááninkoo Ísu Káráísiti úwoi kwéawa'naa-ivo asiramái maiyó.
2 sáwíva-kwaasi túranka'a simátimewanda-aimba isé kawer-ímáyáágwárá-kwáási asiramáímo máyáawai kawe'ó umáímo simátimenaaowai simátímínasa miwígwárá'á tátokesa simátíméro.
3 i-kwáásímó umbai-yántáá'ó tímémbo asiramáímo máyáantemba Ísu Káráísitina kwaási-i'a óndarakemba embá umbai-yántáá'á ámémbanivo asiramái maiyó.
4 i-kwáási miwítí anóndako aamoí ínkwáe sésa kwenáái kwégwaresa íma ó'on-o'on-tantaatavesa imáyáa kwéesa anóndakona mayáíyávésa imáyáa kwéowe.
5 isaaisésamo kwégontemba moóráwaimo kwená anóndakon-aaimo isénamo isaaisénamo iyénamo éna meéyámbá mayáníye.
6 kígauva'o asiramáímo kárákwiyowaimo ombá toómbó akaráí-kánáámó tisasá aiva'á áká'mai kwénaawe. mináímbá imáyáa é Ísu Káráísitiye asiramái maiyó.
7 simámunda-aimba imáyáa inaná Ísóigo imáyáa amína mináínkóná ááimba isáníyone.
8 Ísu Káráísiti Tévíti aísaavutantambo uráiwai puwéna usásinkaiwaintavai imáyáa uwo. mináímbá áséi-kwasai simátímakaunda-aimban-iye.
9 mináséí-kwásáí simátimewandarakemba ándáva'a másinkesa sáwí'o uráiwaimbo aíyayaanka'o asááúmaesamo máánkaraantemba kembá síyayaanka'a asááúmaesa sí'a iní'a umái ándáva'a másínkaraavo kemá úwoi ménaumpo Áánútun-aaigo kóyáwé ínasa ísáaro.
10 mindáyave'a Áánútumo kwéitamarain-kwaasiyave'a imáyáa é'a pó'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a máyaumne. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-imayaavinkemba

tí'maena kawepá'á métinkainasa ságayan-ayampa'a maí'mai'a ónááontave'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a asiramái máyaumne.

11 maanáímbá árair-aimban-iye.

Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya póta puwétaamo éta kweséya ménaundayaaniye.

12 umbai-yántáá'ó ímo imáyáamo éta asiramáímo métaamo éta kwaásira'o kárákwiyintemba kesáágwárá'á miráyá ónaumne. sínaaembo umámenanayaamo éna kentáágwárá'á mirá íníye.

13 kwenááiyavetaamo árairemo sirétaamo ivátúwáananayaamo éna kwemó sintembó mirámó kwéena íma kanaán-umai tuwéna ó'on-aimba síníye.

mináímbá árair-aimban-iye.

Áánútuna mayáí arupí umái maénana aamoí umánkaino siráin-kwasai.

14 Tímótiyo Áánútu aúranka'a maanáímbá simái ságamatime asiramái simátíma'mae iyé sé maanáímbá imáyáa oro. úwoi-aintave'a sáwívar-aimba kwése'a áwáá'a kwésevo mináímbá ivátuwaaro. mináímbó isáíyananamo éna mináínkó íma kawe'á umátinkaina'a sáwí'a ónááovo súnda-aimba simátíma'mae iyuwó.

15 maarán-kwáásí-í'a ónáe se mirán-uwo. árair-aimbo arupí umái simátímíndawaima éma Áánútuna mayáí-kwáásí éma ená mayáíyávái íma aigaeyávái íníyondawai éma mirámó émo e Áánútu aúranka'o ménda simámena séna kawe'á umái máyaane síníye.

16 úwoi-aimba Áánútun-arááímo ímo kwaráan-kwaasi kwésen-aimba ánaaemba umátimiyo. mirán-áímbó kwésen-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa íma kwéesa sáwísawaa úmae kwéiyowe.

17 sóyavitausambo énamo amápa-kuva'o intembá miwí tááigo kóyáwé imbá pósa sáwí'a ónááowe. miwívínkémbá kae-kwáásí túwí'a moóráwai áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwai áwí'a Váírítasae

18 minkáé'nárai árair-aimba ivátuwesarai sésarai puwúndavinkenta á'a usásinkaunda póta naaémba ó'a íma usásinanaumne séyasa isésa évakarawai Ísu Káráísitin-aaiyavesa kaer-ímáyáá kwéowe.

19 ávombo asiramáímo aimáráantemba Áánútu ávonkaan-tantaa'a asiramái aimaréna minká'á aúvái agaimaréna séna Ísóigo kwená kwaási á'a tuwánaraiye séna moórá-aimba agaimaréna séna Ísóigona kwaási únemo sewáí sáwí'o kwéomba tínaaemba umáméro agaimaréna siráiye.

20 moórá-aimba simáménda isaaó. anón-daumpa'a évaka-taave'a marésa évaka'a ságayan-ontandei úmakaan-taave'a marésa évaka'a taaineí úmakaan-taave'a marésa évaka'a karí'-máránéí úmakaan-taave'a marésa anón-kanaawe su'mai óntan-taavepinkemba nésa úwoi-kanaa taai-taavépínkémbá kwénaawe.

21 simátímakaunda-sawi-mayaigombo tínaaembo umámesamo kawe'ó umáímo máyáawai kawe-táávékáámbá umái mésa Áánútuntavesa imáyáa kwéesa Áánútumo kawe'-máyáí timínintavesa to'mayaa umái máyáawe.

22 ívé-kwaasimo sáwí-yantaatavesamo tirááíyavesamo ombá ánaaemba umáme arupí umái méniyonda-imayaa e Áánútun-aaiyavai áraire símae iyí-ímáyáá kwétime paru umái mé tirumpimbó kaweré su'mai imáyáamo ésamo Ísóigompa'o kwéaisaa-esamo súwa'naa ínkwáe sésamo ontembá mirán-uwo.

23 úwoi-aintavesamo sáwívar-aimbo kwésemba mináínkákémbá áwáá'o kwésemba ísaraampo ánaaemba umámiyo.

24 Ísóigona mayáí-kwáásí íma aaisambá sésa paru umátinkesa kanaán-umai agaráátinkesa áwáá'o sembá tasí umátinkesa

25 kwempa'á mésa miwímó kentááimo arááísén-kwaasiti imáyáa kawe'á umátinkesa
mirámó íyanamo éna Áánútu imáyáa timínasawa Áánútunopa'a tésawa árair-aintavesa
áraire sénááo. íya sénááoo. mindáyavesa Ísóigona mayáí-kwáási amu'marésa
ménaaowe.
26 Sáátáánigo kesí imáyáa ígwáe séna miwí tátokaiye. árair-aintavesamo árairemo
sésamo ésa kawer-ímáyáá ésa Sáátáánigomo tátotuwenamo máyáimpinkemba
tuvíyuwesa Áánútunopa'a ténááowe.

3

naaén-kanaaona kwaasái.

1 Tímótiyo naaén-kanaamo tínanamo umbai-yántáá'ó paárinintavai imáyáa uwo.
2 minkánáávímbá kwaási maará ónááomba kesáváíyé su'mai aamoí kwéesa
óntantavesa aamoí kwéesa kesávésa kawe-kwáási úne kwésesa kentúma maé iyésa
évakarawai simái sáwí'a umátinkesa tinóvowi táái kwéaraaisesa túwa'naa owáíyávésa
íma súwi kwésesa Áánúntavesa íma imáyáa kwéesa
3 miwítí kwaási íma imáyáa timésa tói'o matuwé máyáamba íma paru ésa kampar-
áímbá simátinkesa miwí túra'a íma kárákwiyesa ááite kwétiyesa kawe-tántáátávésa
tíyántavesa kwéumatinkesa
4 namuro-kwáásíyávésa miwítí kwaási kwéagaraatinkesa sáwí'a umátínkáaro
kwésesa sáwí-amba ááéma kwégwaresa miwí kentúma mósá marésa sáwí-
yantaatavesa tirááíyavesa kwéesa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa
5 kwaási túranka'a mono-kwáási úne kampa'á kwésesa Áánútuna asirayámbá
tínaaemba kwéumamevo mirámó kwéon-kwaasi ánaaemba umátimiyo.
6 miwívínkémbá évakarawai ó'on-o'on-daumpa'a iyésa ímo kawer-ímáyáámó on-
íníntávésa kampar-áímbá sewasá isésa miwí tááiyavesa áraire kwésewe. minínímbá
sáwí'a owaná anóni'a isasá mirá-sáwí-yántáá'á tirááíyavesa kwéowana misáwí-
yántáákó minínintómbá tátokaiye.
7 minínintómbá amáparawai táái isésa íma kanaán-umai taaímbai isésa árair-aimba
tátokaawe. mindáyavesa mirán-kámpá'-mónó-kwáási tááiyavesa áraire kwésewe.
8 naaóvá'á Mósesima máyonka'a kae'nárai túwí'a moóráwai áwí'a Yánísi úwana
moóráwai áwí'a Yámbárísiyemo Mósesin-aaimo arááírayantemba minkámpá'-mónó-
kwáási miráumai árair-aimba araaisésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Áánútun-
aaiyavesa áraire kwésevo
9 sáwíyan-kanaawe su'mai mirá ónááowe. miwí kampar-áímbá kwésesa máyáamba
tuwánésa sésa kampa'-mónó-kwáásímán-owe sésa miwí táái íma kwaránááowe.
naaóvá'á Yánísiye Yámbárísiyemo sirááiyan-kampar-aintavesa mirá siráawe.

árair-ainkomba táto'mai maiyó siráin-kwasai.

10 miwí mirá kwéovo emá íma mirá uráampo naaó'-nao-kwaasi simátimunda-aimba
isé kemó máyaundawaina ááimba suwáné kemó kwénaaundawaina ááimba suwáné
uréma po mináímbá kwégwaraane. Áánútuwe aráápamai maé'a paru umái mé'a
imáyáa timé'a umbai-yántáápímbó asiramáímo máyaunda-aimba ísaraane.
11 Ántíoku-naopare Áíkóniyaa-naopare Árísitaa-naopare máyaawandara'a umbai-
yántáá'á simésa sí'o úni'a umásínkówa'a íma imáyáa é'a asiramáímo máyaawanda
suwánaraane. kempímbá anón-umbai-yantaa'a kwáyombanivo Ísóigo mimpínkémbá
síkaiye.
12 íma kené su'mai sáwí'a umásinkesa maarán-kwáásígwárá'á sáwí'a
umátinkanaaowe. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a kwentávé'a imáyáa é'a mé'a mirá
ónáe sewái umbai-yántáárí'a umátinkanaaowe.

13 sáwí-kwaasi kampar-áímbá kwésesa ó'owiti imáyáa koyavisewáí sáwí'a úmae iyésa évakarawai kampa'á simátiyuwewasa miwí kampa'á mésimatiyuwanaaowe.
14 emá íma mirá indá simátímakaunda-aintavai áraire asiramái sé mináímbá asiramái tátoraao. mináráír-áímbá simátímakaundawaiya kawe'á umái suwánaraanda po mináímbá asiramái tátoraao.
15 emá iyámpói máyóndara'a Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinken-aimba simátíma'mae íyúmba ísaraanda ívékwara'a kwéisaane. Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinken-aimba kwéawanaawai kawer-ímáyáá ésa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésewana Áánútu sáwí-imayaavinkemba kwéiyatinkaiye.
16 Áánútu imáyáa timúwasa Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba amápar-aimba agaimakáamba pósa mináúváí-kwándááívínkén-áíndéi Áánútuna aambá agaráátinkesa sáwí'o uráantavesa asiramái sésa sáwí-imayaa arupí kwéumatinkesa kaweré su'mai umái ménaaon-amba kwéagaraatinkaawe.
17 Áánútuna mayáí-kwáásímó Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinken-aimbo ísámaimo kawe'ó íyanamo éna mináínkó kawe'-máyáí-kwáási-í'a umátinkainasa Áánútumo kawe'-máyáímó timíním-bayai asiramái kawe'á umái mayánáaowe.

4

1 Tímótiyo Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiye túvamai úwoi máyáan-kwaasiye miwítí ááimba tísaa íníwai aúrankare asiramái simáme'a sé'a Ísu Káráísiti marapá'á kumínín-imayaa é'a kwená kwaásira'a kawáá ínín-imayaa é'a asiramái simáme'a sé'a
2 amápa-kanaa Áánútun-aai asiramái simátime kawe-kánáámó índa simátime sáwí-kanaamo índa úwoi mindágwara'a simátime kwempakémbá kwésimatiminana mináínkó tirumbá kwantáínasa isáíyama miwítí imáyáa arupí umái asiramátinke simátíma'mae iyé íma ivátuwaao.
3 naaémba moórá-kanaa tínasa árair-aimba íma ísámae iyónááontavai ívé'a árair-aimba simátíma'mae iyuwó. naaémba moórá-kanaa tínasa sáwí-yantaatavesa tirááíyavesa kwéesa aamoí ónááon-aimba simátimenaaon-kwaasiyavesa tivakáá ésa miwí tááiye su'mai isésa
4 árair-aimba tínaaemba umámesa manír-áímbá isánááombanivo
5 emá asiramái ménana umbai-yántáá'ó enópa'o tínímba asiramái méma Áánútun-aai simátíma'mae iyé kwená mayáí kwémae ánásaao.
6 Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo nombó atíyuwaantemba sáwíyanka'a kembá Póromba sínkamiyana kesí naaeó miráumai kumína'a puwónaumne.
7 isaaisésamo kwégontemba kawe'á umái kwégwe'a ayááírá'á komé'a Áánútuna árair-aimba tátoke'a simátímakaunda
8 Ísóigo kesí meéyámbá tátokaimba póna arupí umáímo máyaunda-anonda simíníye. naaémba Ísóigo arupí umái-meyambo timíníwai siména íma keyáá kembá siména marapá'ó kumínintavesamo aamoimó ésamo amu'makáawaigwara'a kwétimena simíníye.
9 Tímótiyo sáwíyanka'o kesópa'o tíníyonda-imayaa kwée maiyó.
10 moóráwai áwí'a Tímasi marapá-tántáátávéna aamoí éna póna siyuwéna Tésárónaikaa-naopa'a kówisana moóráwai áwí'a Kéréséni Kárésiyaa-marava'a kówisana moóráwai Táítási Táómésiyaa-marava'a kówisana
11 Árúku kweyáá kesé máyáivo Máákaamba koáí'mae kesópa'a tiyó. Mááka tasúwa'naa umai Áánútuna mayáí tamayáníye.
12 moóráwaimba Tikikásaamba ai'maráúnana Évésasi-naopa'a kóuraiye.

13 ááéma Táróasi-naopa'a kesí kwáá'a tuwááwánana Kápása kárákwiraivo maimaé téma aúvái-kwandaaigwara'a aiva-tántáá'á sáwíyan-auvaigwara'a maimaé tiyó.
14 moóráwai áwí'a Arekesándaa kwená mayáí kópaa-ontandei évaka-tantaa'a kwéiwai anómba sáwí'a umásínkáimba póna Ísóigo anondá sáwí-meyamba amíníye.
15 Áánútun-aai simátimewanda kwemá simái arááísukaivo kwembá kárákwiyuwo.
16 aiva-táwaimo aaimó simásínkáamba mináímbó sénáe'o kwéunda amáparawai íma sááyavo tésa siráváyáawa'a Áánútuntave'a íma anondá sáwí'a umátinkaao súne.
17 miwí íma siráváyáawana Ísóigo sirávayena asirayámbá símísa'a Áánútun-aai amápar-aimba simátímakaunda íma Yútaa-kwaasira'a ivo ó'onkaa-kwaasira'a siráunda ísaraawe. áwáávitemo in-íyánkó óipinkembo mayauwénamo kawepá'ó móánkáintemba Ísóigo aaivimbá kwémaisinkaampinkemba síkena
18 sáwí'o kwéumasinkempinkembo éna sí'mai kwíyómpa'a kwemó kwégawaaipa'a kawe'á umái mósinkaniye. kwená ságayambo kwaíkwai'o ínímba árair-aimban-iye.
19 Párísikaante Ákwíraante simátime se kawe'á umái máékaiyo siyó. Ónésívorasaante kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye simátime se kawe'á umái máéro siyó.
20 Érásátasi Kórínti-naopa'a máísana Tóvimasa áí'a kwéuwa'a Máíritasi-naopa'a auwé'a tiráumne.
21 áú'o sií-kánáá íma tiráina imáyáa é kesópa'a tiyó. Yúpúrásawe Púténésiye Áráínásawe Kírótiyawe amápa'a Áánútuna kwaásiye entávésa sésa kawe'á umái maiyó kwésewe.
22 Ísóigo keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póromo súnda-aimba ánásaiye.

Táítási

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba ava-moraé-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Táításina imáyáa éna maanáímbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiye. Ísun-aai simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkarowana ména Táítási Kíríti-marava'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanáímbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiye.

1 Táításiyo kemá Póro moórá-aimba sénaumpo isaaó. kemá Áánútuna mayáí-kwáási é'a Ísu Káráísitina aantá-kwaasi-i'a umásinkena si'mákaiwai úne. Áánútumo kwéitamarain-kwaasi kwesé aráápamai maí'mai'a kwéesa árai'-monor-aimba ísámae kwéiyesa Áánútuna aampa'ó kwéiyontavena Ísu Káráísiti mináímbá simátimiyo séna si'mákaiye.

2 naaóvá'á Áánútu ímo kampa'ó kwésiwai árair-aine su'mai kwésiwai asiramái séna kwéitamaraunda-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwata árair-aimban-iye kwéseta máyaumne.

3 Áánútumo imáyáamo urón-kanaa tíníye kwéuwana Ísu Káráísiti kwenáái simátimuwana Áánútu simásimena séna kesáái simátíma'mae iyuwó séna kentáási sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiya mináímbá siráiye.

4 Táításiyo maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo isaaó. Ísu Káráísitinka'o agevamáímo maúndantemba emá mirán-umai méma árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowe Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiye úwoi áwa'naa esarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

Táítási Kíríti-marava'a koména mayáí mairáin-kwasai.

5 eséma keiráímá Kíríti-marava'a komékai embá auwé'a kenkáísí mayáí íma ánásarainka'a embá auwé'a tiráumne. mimbáyái kawe'á íníyondayave'a embá auwé'a simáme'a sé'a amápa'-naopa'a Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi usásintinkava'a kwíníyone sé'a auwé'a tiráumne.

6 usásintinkaan-kwaasi maarán-kwáásímán-owe. miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kímbora-inimba mapá kuráawai owasá miwítí iyámpói maarán-íyámpóín-owe. Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai ésa kawer-íyámpóímán-owe kwésen-iyampoi ésa tinóvowi táái ísáawain-owe.

7 Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyowai Áánútuna mayáírá'á kwégarakwiyomba pósa maarán-kwáásímán-owe. miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kesáái usáyaaitainkwae íma kwésewai ésa íma ááéma áwáá'a sewái ésa íma uwo'aó'-nómbá námae naaésa uwo'aó'á owái ésa íma aaisan-áímbá sewái ésa óntantavesa íma túran-anda owái ésa

8 namu-kwaasí naambá toómbá timésa owái ésa amápa'a kawe-tántáátávésa aamoí owái ésa kawer-ímáyáá owái ésa arupí umái máyáawai ésa Áánútun-arááímo kwégwaraawai ésa miwí túma kawe'á umái kwégarakwiyowai ésa Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyowai mirán-kwáásímán-owe.

9 Áánútuna árair-aimba simámakaunda-aimba asiramái táto'maesa íyóro. mirámó ésamo ésa árair-aimba kanaán-umai simátimesa asiramátinkanaaovo miwí tááiyavesa kampar-áímbán-iye sewái tááigomba usáyaaitanaaowe.

10 sáwíva-kwaasi kawer-áímbá íma kwégwaresa úwoi sáwívar-aimba símae kwénaaesa miwívínkémbá Yútaa-kwaasi sáwívarawai mirá ésa kampa'á simátiyuwesa

11 óntamba mayánáe sésa kampar-áímbá simátimesa évakar-akumba sáwí'a kwéumatinkesa sáwí'a kwéovo mináímbá aambá áúntinkaao.
12 Kíríti-kwaasivinkemba moóráwai kawer-áímbá kwésiwai séna Kíríti-kwaasi aasiyaasí kampar-áímbá kwésesa avää-kwámbó ontembá sáwí'a umái kavónái'a umái mésa sáwíva-tomba naí'nai'a kwéowe siráiye.
13 siráin-aimba árair-aimban-iye. mindáyavai miwítí imáyáa asiramái arupí umátínkénasa Áánútun-aai kawe'á umái kwarésa
14 Yútaa-kwaasiti manír-áímbá íma isésa árair-aimbo arááíraawai táái íma isáíyamba ivátúwáaro. mirá ónääontavai miwítí imáyáa arupí umátinkaao.
15 imáyáa kaweré su'mai owái amápa-tantaatavesa imáyáa ombá kawer-ímáyääwé su'mai kwéovo imáyáamo sáwí'o owái Áánútun-aai arááísén-kwaasi miwítí imáyáao sáwí'a isaná tirumpimbá kampar-áímbá kwáyáísasa pósa amápa-tantaatavesamo imáyáamo ombá íma moórá kawer-ímáyää kwéowe.
16 miwí tóikakemba kampa'á sésa Áánútun-aai kwégwaraumne kwésevo sáwíre su'mai kwéesa kawer-áímbá araaisésa íma kanaán-umai kawe'á ombá miráumai máyáawaina ääimba Áánútumba tínaaemba kwéumasuwaawe.

2

áséi-kwasai arupí umái simátíma'mae iyuwó siráin-kwasai.

1 Táításiyo áséi-kwasaigona ääimba árair-aimbo simámakaunda simátíma'mae iyuwó.
2 anónu'maiyomba simátime se íma uwo'aó'-nómbá námae naaé'a uwo'aó'á kwée'a arupí umái mé'a kentúra'a kárákwimai kawer-é'a Áánútumpa'a agevamái asiramái mé'a imáyáa timé'a asiramái maíyana íma tívón-káíno simátimiyo.
3 áráankantomba simátime se Áánútuntave'a imáyáa kwée'a mé'a íma kwantánaanta-aimba kwése'a íma uwo'aó'-nómbá námae naaé'a uwo'aó'á kwée'a ívér-inintave'a kawer-ámbá agaráátínkáaro simátimiyo.
4 mirámó íyasamo ésa ívér-inimba minkáwér-ámpá'á kwégwesa tuwai'mááre iyámpóíye tirumbá timésa
5 túra'a kárákwimai kawer-ésa kaweré su'mai kwéesa tuwai'mäákare iyámpóírare naankaré kawe'á umái kárákwiyesa tuwai'máá táái isánääowe. mirámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Áánútun-aai kawer-áímbán-iye sénääowe.
6 ívé-kwaasiyomba asiramái simátime se kentúra'a kárákwimai kawe'á oro siyó.
7 amápa-tantaa'a kawe'á inasá awánésa emó óndantemba miwí mirá íya simátíma'maemo íyínda íma óikakene su'mai simátime arunkakénkwárá'á simátimiyo.
8 kawer-áíné su'mai simátímínasa kampar-áímbán-iye sésamo kampar-áímbó avakää íyanamo éna íma kwáyainasa tigaeyávésa ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaowe.
9 kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayáí úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawaiyavai maanáímbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi táái isé'a aamoí umásinkaigwae sé'a kawe'-máyáí kwémae'a miwíyávé'a íma anondá seró.
10 miwítí náaindaampinkemba íma umóyámbá é'a kaweré su'maimo íyamba tuwánanaaowe se mirán-áímbá simátimiyo. mirámó íyanamo éna Áánútun-aai kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkain-aaigo anómba íníye.
11 Áánútu úwoi súwa'naa ena Ísu Káráísitimba ai'marówana ó'on-o'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáimba póna
12 Áánútu úwoi súwa'naa ena kawer-ámpá'á kónaunda-anta agaráásínkaraiye. minánkómá maarán-ámbán-iye. Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai sáwí'o kwéomba sínaaemba umátimeta marapá-tántäátävéta sirääíyaveta úndaya sínaaemba umámeta marapátäämó máyaundara'a kesúrata kárákwiyeta arupí umái méta Áánútuntaveta imáyáa éta méta

13 amu'maréta Áánútu asirayánkwáráwáíyé Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiye ságayankogwara'a paároyaaoiyantaveta timu'maréta méta paároyaaoiyan-kanaa sirunkóyá kawetá íníye.

14 Ísu kentáási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawe-kwáási-í'a umásinkenaya kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiwaiya méta kawe'-máyáí mayánáe séta máyaundayavenaya mindáyavenawe séna Ísu Káráísiti pukáiye.

15 Táításiyo mináímbá simátime Áánútuna asirayándéí miwítí imáyáa kawe'á umátínkénana aaí íma kwéisaiyawai mináínkó tirumbá kwantáínasa aaí ísáaro. sénda-aimba íma ísáavainivo asiramái simátimiyo.

3

Áánútuntavai imáyáa é'a arupí umái máéro simátimiyo siráin-kwasai.

1 Táításiyo Ísóigona kwaásira'a kárákwiraandawai ómpo maarán-áímbá simátimiyo. marapá'-máyáírá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba mé'a miwí táái isé'a kawe'-máyáíyávé'a to'mayaa umái amu'maré'a mé'a

2 íma kampa'á simái sáwí'a umátinke'a íma aaisan-áímbá sé'a paru umái mé'a amáparawai kawer-áíné su'mai kwése'a máéro.

3 ááéma sáwí-imayaagwara-kwaasiya méta aaí íma iséta sáwí-ampa'a kwégweta sáwí-yantaataveta sirááíyaveta kwéeta máyaawanana misáwí-yántáákó tátorowata sáwí-imayaayaveta sirááíyaveta kwéeta sáwí'a umái méta ó'owiti náaindaantaveta súran-anda kwéeta síyánta kwéumatinkaawanasa kentáá tíyámba kwéumasinkowata méraumne.

4 ánivo Áánútu kentáási sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiya séna sirumbá umátinkaunda pó'a túwa'naa ónaunda agaráátinkanaumne sirónka'a Ísu Káráísitimba ai'marówana marapá'á kumúwana

5 Áánútu kawer-ámpátá mésínkaraiye. kesáámó kawe'ó ówándayavenaya ímanivo arumbá umásinkenaya kawer-ámpátá mésínkaraiye. nombá pésinkowata aúnái'a umái máyaawananaya Áánútun-amanko aúnáita umásinkontavena kawer-ámpátá mésínkaraiye.

6 Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiyavena Áánútu imáyáa éna kwenamankó kentáávímbá úwoi anómba kwéumasinkainta

7 póna úwoi súwa'naa umásinkenaya séna arupí-kwaasiman-owe. árai'a aúnái'a umái mái'mai'a ónááoni'a umátinkanaumne kwésisata amu'maréta máyaumne.

8 mináímbá árair-aimban-iye. miráumai kárákwiraan-kwaasi táái isésa kawe'-máyáí maésa máéro.

Táításiyo mináímbá asiramái simátiminiyonda sirááíma kwétaiye. mirámó inasamó ésa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái asirayán-ímáyáá ésa kawe'-máyáí mayánááowe. mináímbá kawer-áínkó póna kwaási túwa'naa íníye.

9 ánivo úwoi-aintavesa sáwívar-aimba kwésesa tíkwá'náwe tináávúwísáiye túwíkwara'a kwétesa aaisan-áímbó kwésesa Mósesimo sirón-amaantavesa aaisan-áímbá kwésemba mirán-áímbá úwoi-ainkoma póna íma túwa'naa ínívo ánaaemba umátimiyo.

10 évakarawaimo sáwí-aimbo simáímo taaínkaar-umátínkáawaimba kaumbo-káé-tawai asiramái simátímínasamo ímo isáíyamo e ánaaemba umátimiyo.

11 mirán-kwáási kaé'mai máyáawai ésa sáwí'o ombá keyáárika'a kwétuwanaawata kesáágwárá'á kwétuwanaumne.

12 moóráwai áwí'a Átémásaana'i. moóráwai Tikikásaana'iyo. moóráwaimba ai'máráanana enópa'a kwíndara'a imáyáa é Níkópórisi-naopa'a kesópa'a tiyó. áú'o siíkánáá Níkópórisi-naopa'a máyaana kesópa'a tiyó.

13 moóráwai áwí'a Sínása aaimó isái-kwáásígóe moóráwai Ápórosiye emá túwa'naa
inasaráí Áánútuna mayáí maimaésarai naaóyááoiye.
14 Áánútuna kwaási súnda-aimba simátímínasa kawer-ímáyáá ésa mayáí kwémaesa
umbai-yántáá'ó kwáyainda-kwaasi túwa'naa esa pósa íma úwoi-mayai maésa
ménaaowe.
15 amápa'o kesémo máyáawai entávésa sésa kawe'á umái maiyó kwésewe. ken-
táási kwaási Áánútuwe aráápamai máyáawaima esé máyáawai kawe'á umái máéro
simátimiyo.
Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Vírímóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba kaer-íyá'iyo. miráumai-ima maisuwéna Vírímónina imáyáa éna maanáímbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiye. ááéma Vírímóni kesí mayáí mayáínkwáe séna Ónísímasimba meéyámba'mai máánkarowana mayáaena mimbáyáígón-áároi inkaiséna ó'-mapa'a koména Ísun-aai ísáapa'a téna Póro ándáva'o máyopa'a kwéawa'naa-uwana Póro Vírímóni Ónésímasimba tayauwé'mai airáínkwáe sé'a maanáúváímá agaimái amúne séna agaimái tuwówana Vírímóninopa'a kuráiye.

1-2 Vírímóniyo kemá Póro maanáúváímá kwéagayaumne. kesí kwaási po kesé tágárotare mayáí kwémayaandawai isaaó. Ísóigona kwaási ená naaúmpa'a toru-pamái kwémaewai ísáaro. Ápíyaao kentáá símánaakogwara'a isaaó. Ákípaasiyo keséya tágárotare asiramái mayáí kwémayaandawai egwárá'á isaaó. Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáúváí agaimái amúne. kenkáí síváko Tímóti kesé máyáiye.

3 kentáásivo Áánútuwe kentáási Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

4-5 Vírímóniyo kentáási Ísóigo Ísuwe aráápamai mé Áánútuna kwaásivimba arumbá kwétime máyaanda-aimba isé'a pó'a Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa kwée'a súwi kwésune.

6 enté kentési mayáígó moórái'a kwéisata méta Ísóigowe tarúmaiya máyaundayavenaya kwemá kawetá kwéumasinkaisa awánaniyondayave'a námúnaavinkemba Áánútumba kwéaisaa-une.

7 Vírímóniyo kesíváko po Ísóigona kwaásivimba arumbá kwétime túwa'naa ónasa aúnái'a umái máyáan-aimba isé'a aamoí kwéumankaunana sirunkó kawe'á kwéisa'a áwa'naa umai námúnaa kwésune.

8 Ísu Káráísiti asirayámbá símakaimba pó'a íma inkaisé'a emá moórái'a uwo sé'a kwésundanivo mirán-áímbá íma sénaumpo

9 aánoumai kwempakémbá áísaa e'a sé'a sendantembá mirá íníyone sénaumne. emá arumbá kwésimena'a kemá sirumbá kwéamunda pó'a aánoumai kwempakémbá simáméndai'a mirá íníyone kwésune. kemá Póro Ísu Káráísiti kwená mayáí símakaimba kwémae'a anónu'mai káúnasa ándáva'a sínkaraawa'a mé'a

10 moóráwai áwí'a Ónísímasintave'a kwésune. ándáva'a mé'a Ísóigon-aai simámunana iséna Ísóigompa'a tisa'á sé'a kesí iyámpóíraamba óne sé'a pó'a kwentávé'a kwésune.

11 ááéma ená mayáí íma kawe'á umái mayómba mayáígón-áároi inkaiséna kóuraimbanivo ívé'a kesí mayáí kawe'á umái kwémaena ená mayáí kawe'á umái mayáníye.

12 ívé'a ai'máráanana enópa'a kwínama kesááninkaani'a umái airáníyono.

13 Ónísímasimba tátokaanana súwa'naa ínkwáe sé'a únda isa'á úwoi mirán-ímáyáá úne. Ísu Káráísitin-aai simátimewandarakemba ándáva'a mósínkaawa'a máyaunda enanondá Ónísímasi súwa'naa íníye óndanivo

14 némpa'a mémpo íma owé síníyondayave'a pó'a íma úwoi tátoranaunda póna kesé ména súwa'naa íníye. íma súwa'naa ónáe sindá súwa'naa ónavainivo ená imáyáavinkemba súwa'naa íníyone.

15 Ónísímasi mayáígón-áároi inkaiséna embá auwéna sáwíyanka'a ó'om-bapa'a
tamáyáimbanivo enópa'a kwéna aasiyaasí koméniye-imayaa kwéune.
16 Ísóigona kwaásigomo óndantemba kwemá mirá kwéena enávákaamba póna íma
ená mayáí kwémayaiwaiye su'mainivo enávákoraamba éna enópa'a kwíníye. kemá
kwembá sirumbá kwéamundantemba egwárá'á arumbá kwembá améma kesívá'an-iye
síníyone.
17 Ísóigona mayáígó enté kentési mayáígó moórái'a kwéimba po kentáváí kesí
naaúmpa'a iyuwó kwésendantemba Ónísímasintavai mirá síníyone.
18 embó sáwí'o umánkenamo moórá-yantaa'o mairénamo ímo ámakainamo e íma
kwenópa'a te kesópa'a tina'á kemá meéyán-ónaumne.
19 kemá Póro kesiyáándei kwéagaye'a mimbéyámbá aménaumne kwésune. Ísu
Káráísitin-aai simámewana áraire siráanda maí'mai'a íníyonda-meyamba kempá'á
kwáyáimba pó íma kanaán-umai meéyán-íníyonda-aimban-iye.
20 kesívákoo Ísóigona kwaási ómpo áísaa úndantemba mirá ina'á Ísóigo aúranka'a
aúnái'a umái máéno.
21 maanáúváí agayáúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áísaa úndantemba mirá íníyone.
emó íníyondawai kemó áísaa úndawaimba usáyaaitaniyone.
22 enópa'a ke kónaundayavai kesí maru'á usúkasinkaao. ándávakemba ayúsinkaiya'a
ená naaúmpa'a kónaundayavai Áánútumpa'a námúnaa simásinke moórá-maru'a
usúkasinkaao.
23 moóráwai áwí'a Épávarasi kwemá Ísu Káráísitin-aai simátimunkakemba ándáva'a
ánkaraawana kesé ména keinárawatavena séna kawe'á umái máéro kwésiye.
24 kesé mayáí kwémayaawai túwí'a moóráwai Mááka moóráwai Árísítakasi moóráwai
Tímasi moóráwai Árúku miwí sésa kawe'á umái máéro kwésewe.
25 Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa
kwésune.
Póro mináímbá simái ánásaumne.

Ípíru

Ísu kwíyómpa'a irówana moóráwai áwí'a íma agaimakáiwai moórá-kwaai aíyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Yútaa-kwaasi moórá-kwi'a Ípíru-kwaasi Ísun-aai isésa kwená aampa'ó kwéguntavai tuwíráái sésa sáwí'a umátínkówasa minámbá ivátuwesa ááéraam-bonor-amba ókwara'a kwáráavo séna maarán-áímbá agaimái mátímakaiye.

Ísu Áánútu ááninkoma Mósesimba usáyaaitaraiye. Ísu aiva'-mónó-káwáánákómá mono'-máyáí-kwáásí usáyaaitaraiye. pói tuvú'mái Áánútumba ámakaamba aiva'-mónór-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwánintavai puwéna kwenáúma Áánútumba ámakaimba póna kentáási monor-ámbá kwikáimba pó'a Ísumba íma auwé'a asiramái máéro séna agaimái mátímakaiye.

Áánútu ááninko áwíkoma kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

1 naaóvá'á moórá-mora-tawai Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena súwasa miwí Áánútu siráin-aimba mirám-biran-aimba kentáá síkwá'náyomba simátíma'mae tiráimba isaná

2 ívé'a naaén-kanaavimba Áánútu ááninko Áánútun-aai simásímakaintaawe. naaóvá'á kwíyómba maramá íma kwáyonka'a Áánútu súwana ááninko kwíyómba maramá tarórumakena naaémba amápa-tantaaka'a kárákwiyiniye.

3 Áánútuna ságayanko ááninkompinkemba sáma kaisaná Áánútumo máyáintemba miráumai ména miráumaimo máyáiwai kentáá kwéagaraasinkaisana kwená asirayán-áínkóntávéna kwíyómba maramá kwaíkwai'a kwéiye. kwemá pukáintavena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba usásinena kwíyómpa'a iyéna Áánútu asir-ayámbó usáyaaitaraiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména

4 póna kwenáwí'a Áánútu ááninko áwíko póna Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

5 Áánútu kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna emá kesáánimba óna'a
kesí mayáírá'á ánkaraumne
Áánútu séna moórá-ainkwara'a séna
kemá avowámá úmae íyónana kwemá
kesááninko mirá úmae iyíníye
séna kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna

6 Áánútu kwenááninko usáyaaitaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a séna
Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a
kwená imáyáa mósá maránááowe
kwenááninkontavena siráimbanivo

7 kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena súwana Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
kemá súnasa kesí kwíyómpaken-kwayo'narawa'a úndáraamba to'maésa kwénaaowe.
kemá súnasa kesí kwayó'nárawa'a tawáombo intenkáám-báyáí kwémayaawe siráivo

8 Áánútu kwenááninkontavena séna
Áánútuwo kwaásira'o kárákwimaemo íyínda íma ánásaniye. kárákwiyonda arupí umái kwégarakwiyone.

9 kawe-tántáátáváí aamoí é sáwí-yantaatavai áyámba kwéone. mindáyavena Áánútu
ená Ísóigo embá usásinankaraisa amáparawai usáyaaitaraanana enarumbá kawe'á
umánkaraiye
séna
10 ááninkontavena moórá-aimba séna
Ísóigoo ááinka'a maramá taróre enayáándei kwíyómba tarórураanda
11 mintántáá'á ánásaina emá maí'mai'a íníyone. unáánkwátóimo atúmó kénamo
ánásaintemba kwíyómba maramá miráumai ánásaniye.
12 kwátóimo tavúmáráantemba kwíyómba maramá mirá íníyone. unáánkwátóimo
aúnámo ontembá kwíyómba maramá mirá éma ívé'o máyáanten-umai maí'mai'a éma
íma puwíníyone
siráiye.
13 Áánútu maanáímbá íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavena siráivo ááninkontavena
séna
kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména'a ená namuro-kwáási tínkamona
emá usáyaaitaniyone
siráiye.

14 mináímbá siráivo Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a nórandarawara'o.
miwí íma túma kwáyáiwai timané su'mai kwáyáiwai ésa Áánútumo sintembá mirá
kwéowana Áánútu simátimena séna kawer-ámpá'á métinkaunda-kwaasi kuntúwa'naa
oro séna kwéti'maraiye. mindáyavena Áánútu ááninko áwíko kwíyómpaken-
kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

2

Ísuma sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpá'á mésínkáíwaina kwaasái.

1 Áánútu ááninko kwíyómpaken-kwayo'narawa'a usáyaaitaraintaveta árair-aimbo
ísaraunda-aimba asiramái tátoreta mináímbá ivátuwaunavaiyaanivo imáyáaya úmae
iyónaumne.

2 Áánútuna ámáámba kwíyómpaken-kwayo'narawa'a siráan-amaamba árair-aimba
póna kárárаawaiye ímo ísaraawaiye sáwí-meyamba arupí umái tímakaiye.

3 ánivo Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba kawer-ámpá'á métinkanae séna anóm-
bayaiyavena ááninko kentáási Ísóigomba ai'marówana marapá'á kunkáiye. minánón-
áímbó ísámaimo ivátuwetaamo éta árai'a sáwí-meyamba kentáásópa'a tínímba íma
aseránaundayaawe. aiva'á Ísóigo minánón-áímbá simátimuwasa ísaraan-kwaasi
simásímúwana

4 mináímbá árair-aimban-iye sénaundayavenaya póna Áánútu asirayámbá timúwasa
ó'on-o'om-bayai ímo awánaraunda-mayai sáá'a kwégom-bayai máyówana Áánútu
kwená imáyáavinkemba kwenamankó túwa'naa úwasa mirám-báyáí mairáawe.

5 ménaaon-kwaasiyave'a kwésune. íma kwíyómpaken-kwayo'narawa'an-ivo
kwenááninkomba usásinankaraimba póna kwemá kwaásira'a kwégarakwiyiye.

6 mináíntávéná moóráwai Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
Áánútuwo kwaási úwoisan-tantaa'a owá nóra se miwíyávái imáyáa éwa kwaási
sáwíyan-tantaa'an-ovo nóra se miwírá'á kwégarakwiyono.
7 kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a kwaási mótinkaanasa sáwíyanka'a mivá'á
máyáambanivo ívé'a anómba umátinkaanana túwíko anómba isá
8 usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe

agaimaréna séna Áánútuwo usásintínkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe siráimba íma moórá-yantaa'a aváántuwesa amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyonta ívéta íya kwétuwanaumne.
9 ánivo Ísuna ááinta awánaraumne. Áánútu sáwíyanka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa úwasa áí'a úni'a umánkówana puwúwana mindáyavena Áánútu anón-kwi'a tamánkena áwí'a anómba umánkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa ónáe séna Ísumba ai'marówana marapá'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa éna pukáiye.
10 Ísumba áí'a úni'a umánkóntave'a imáyáa é'a sé'a Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna amápa-tantaa'a tarórena séna ságayan-ayampa'a sáwívarawai maígwáe séna sáwí-imayaavinkemba iyátinkena ságayan-ayampa'a métinkaniwaiyavena Áánútu kanaán-iye súwasa Ísumba áí'a úni'a umánkómba mindáyavena kasenkuí'a uráiye. Áánútu mirámó uráimba kawe'á uráiye kwésune.
11 Ísu kwaásiya Áánútundei-i'a kwéumasinkaiwaiyaawe Áánútundei-i'a kwéumasinkaiwaiye Áánútu mimbórá tivowámá intávéna Ísu séna kesúnava'maa'an-owe siráin-aimba íma sáwí-imayaa éna kawer-ímáyáá kwéiye.
12 mindáyavena moóráwai Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
Áánútuwo enáái kesúnava'maa'a simátime'a torupamái ménka'a monor-ímó sen-davímbá enáwí'a mósá maránaumne
séna
13 moóráva'a agaimaréna séna
kegwárá'á Áánútumpa'a agevamái máyaumne
séna moóráva'a agaimaréna séna
Áánútumo símakain-iyampoi kesé máyáawe
agaimaréna siráiye.
14 Áánútumo símakain-iyampoiyavenamo siráimba marará-kwáásímó onten-áúwawaagwara'a Ísu ména séna Sáátáánigo kwaásimo puwónááon-asirayambo tokáimba ánásasuwanaumne.
15 aasiyaasí puwónaumne-imayaamo kwéesamo táátavesamo kwéowanamo tátokain-imayaa iyátinkanaumne séna puwéna usásinena Sáátáánigomba usáyaaitaraiye.
16 árai'a íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavainivo Ááváramumo Áánútun-aaiyavenamo áraire siráintemba kesáámó mirámó kwéundawaiyavena súwa'naa índayavenaya miráumai pukáiye.
17 kentáási aiva'-mónó-káwáánákó éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aaí simái kawe'á éna aruntá umásinkenaya kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénaya mirá ínintavena marapá'á kuména kwaási áúwawaagwara'a ména kwenáúnava'maate kesáámó úndantenta miráumai ména súwa'naa ínín-amba mimbórá-ámbá kwáyáintavena mirá uráiye.
18 ááémo marapá'ó máyonka'a sáwí-aimbo sínda ísare'a áí'a índai'a umánkanae sésa áísaa úmaesa kwéiyesa áí'a úni'a umánkaraamba íma sáwí-ampa'a kuráimba pósa kentááyávésa sáwí-aimbo síyamba isánáe sésamo ombá kanaán-umai kwésuwa'naa-intaaniye.

3

Ísu áwíkoma Mósesi áwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. súnda-aintave'a Ísumpa'a imáyáa úmae íyóro. Áánútu keinárawa'a kwendéí-í'a umátínkarain-kwaasiyavena séna kwíyómpa'a kesé

ménaaowe súmba ísaraavo Ísuntave'a imáyáa úmae íyóro. Áánútu kwembá ai'marówana marapá'á kumbéna árair-aintavetaamo árairemo súnda-ainkata kárákwiraiwai éna aiva'-mónó-káwáánákó isa'á kwentávé'a imáyáa úmae'a íyóro. aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí

2 mimbáyáí mayáíndayavena Áánútu Ísumba usásinankowana íma ivátuwena mimbáyáí kawe'á umái kwémayaiye. naaóvá'ó Mósesimo Áánútuna kwaásivimbo mayáímó ímo tuwénamo kawe'ó umáímo mairáintemba Ísu mirá uráiye.

3 naambá kawe'-námbán-iye siráavo mindámbó uráin-kwaasigo áwí'o mósá kwémaraantemba Mósesi kawe'-máyáí-kwáásímán-ivo Ísu áwí'a mósá maráúndaya kwéusayaaitaiye.

4 amápa'-nambo kwaásimo kwéomba mindágwara kwaásigwara amápa-tantaakwara'a Áánútu úmakaiye.

5 Mósesi Áánútuna mayáí-kwáásígó éna Áánútuna kwaásivimba mimbáyáí íma tuwéna kawe'á umái kwémaena Áánútumo sínda-yantaa'o paárinimba simátímakaiye.

6 Mósesi mirá uráimbanivo Ísu Káráísiti íma mayáí-kwáásígómán-ivo Áánútu ááninko úramba póna Áánútuna kwaásira'a kárákwiyimba íma ivátuwaimba kawe'á umái kwémayaiye. Áánútun-aaiyavetaamo áraire sétaamo aamoimó étaamo asiramáímo amu'marétaamo métaamo éta Áánútuna kwaási-ita ónaumne.

Áánútuna kwaási kwenópa'a koagándaan-kwasai.

7 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-amanko kentáá síkwá'náyontavena siráin-aimba imáyáa oró. maará séna

ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro.

8 naaóvá'ó Áánútun-aaimo arááísúmbo tiruntémo makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. kavóná-marava'a mésa kentíkwá'náma mirá kwéesa Áánútumba kwembásínkáánkáí ésa sáwí-mayai maésa kwenáái arááíraawe.

9 ayáátááka'a 40 ima kentíkwá'náma túwa'naa uráunda-mayai awánaraambanivo kesáái araaisésa kembásínkáánkáí ésa sáwí'a umásínkáantave'a

10 áwáá'a tiyé'a sé'a miwíti imáyáa sáwí'a úmae iyésa agaráátinkaunda-amba íma kwáráawe sé'a

11 áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráumne Áánútun-amanko siráiye.

12 kesí kwaásiyono. Áánútun-amanko mináímbá siráintavai kárákwimai kawe'á oró. keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa kwéesa Áánútun-aaiyavesa íma áraire sésа Áánútu asirayánkwáráwáímbá tínaaemba umámévainivo kárákwimai kawe'á oró.

13 keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa íyana minímáyááó kampa'á simátiyuwainasa Áánútuntavesa íma imáyáa ésa tirunté máráavainivo moórá-morawai kentí imáyáa asiramátínkáaro. kentí kanaamó kwáyáinka'a mirán-oro.

14 aiva'á Áánútumpata imáyáaya ówándara'a kentáási imáyáao asirayámbá póta miráumaimo maí'mai'o étaamo éta Ísu Káráísitiye tarúmai méta marapá'á máyaunda-kanaaya ánásaindara'a asiramái ménaundayaaniye.

15 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna

ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. naaóvá'ó Áánútun-aaimo arááísúmbo tiruntémó makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro.

agaimaréna siráiye.

16 súnda-kwaasi nááwiya Áánútun-aai kwéisesawa arááíraana'iyo. kentáá síkwá'náma Ísípi-maravakemba Mósesi ayútiyuwena tí'maena tiráiwai miwí Áánútun-aai kwéisesa arááíraawe.

17 nááwiya ayáátááka'a 40 ira'a Áánútu áwáá'a tíkaiyo. kavóná-marava'o mésamo
sáwí'o kwéesamo pukáawai miwíyávéna áwáá'a tíkaiye.
18 nááwiyavenawa asiramái séna kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráiyo.
kwenááimo ímo ísámaimo kawe'ó uráawaiyavena siráiye.
19 kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á íma agevamái máyomba pósa íma kanaán-
umai kwenópa'a kwésa kwesé koagándaraan-ainta ísaraumne.

4

1 kentááyávéna Áánútu séna kesópa'a taagándanaaowe simái tarúmakain-aimba
kwáyáimba pó'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwenópa'a kwé'a kwesé
koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawe'á oró.
2 Áánútuna kawer-áímbó ísaraundantemba ááéma kentáá síkwá'náma ísaraambanivo
úwoi tááre su'mai isésa íma áraire sésa tirumpimbá tátorowana póna mináínkó íma
túwa'naa uráiye. mindáyave'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a Áánútunopa'a
kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai
kawe'á oró.
3 naaóvá'á Áánútu kwíyóne marawé tarórumai ánásena agándarain-kanaa
kwáyáimbanivo kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á agevamái méraawaiyavena
séna
áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a
íma tésa kesé taagándanaaowe
siráimbanivo kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundawaiya
kwenópa'a kwéta kwesé koagándanaundayaaniye.
4 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba kwesé koagándanaundayavenaya agaimaréna séna
Áánútu ava'moraé-kanaa mayáí maimái
ánásasuwena avakaeté-kanaa agándaraiye
agaimaréna siráimba póna agándai-kanaa kwáyáimbanivo
5 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe
siráimba póna
6 agándai-kanaa to'mayaa úmakaimba pósa évaka-kwaasi kwenópa'a kwésa kwesé
koagándanaaowe. aiva'á Áánútun-aai ísaraawai íma áraire siráamba pósa kwenópa'a
íma kwésa kwesé agándaraawe.
7 sáwívar-ima maisuwéna Áánútu moórá-kanaama maréna séna minkánáá tíníye séna
Tévítimba simámuwana Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro.
tirumbó makáanteni'a íma é'a kwenáái ísáaro
agaimaréna siráin-aimba kaeká'á mináímbá agaimái simátimumpo ísáaro.
8 naaóvá'á moóráwai áwí'a Yósúwa tí'maena kawer-áyámpá'á mátinkomba
mináyámpá'ó Áánútumpa'o agándai-ayampa'o kwáyonkakai naaémba Áánútu íma
moórá-kanaama maréna séna agándanaaon-kanaa tíníye íma siráisino.
9 Áánútu kwená mayáí ánásasuwena agándai-kanaa makáimba pósa kwená kwaási
agándaan-kanaa kwáyáiye.
10 Áánútumo kwená mayáímó ánásasuwenamo agándaraintemba Áánútunopa'a
kwésa kwesé agándaawaima miwígwárá'á mayáí ánásasuwesa agándanaaowe.
11 mindáyaveta Áánútunopa'a kwéta kwesé agándanaundayaveta siyáántámba
kwimáíya mayáíyá kwémayaundaya miráyá onó. kentáá síkwá'náma uráantemba mirá-
sáwí'á únavaiyaanivo kwenáái ísámai kawe'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

12 Áánútu máyáiwai isaná kwenááigo mayáí kwémayaiye. évarevar-ayampa'a
áwáima tái'matan-tusuwaaineimo póímo kárámaimo túwínkaa'o ontembá Áánútun-
aaigo kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayaawe kawer-ímáyááwé taaímbaraisata
kwéawanaumne. sirááímo tain-tántááré kwésunanaya Áánútun-aaigo taaímbaraisata
sáwí-yantaare kawe-tántááré kwéawanaumne.
13 kwíyómpare marapáré amápa-tantaa'a Áánútu aúranka'a íma kwéauyoraivo
kwíyómpare marapáré amápa-tantaa'a avora'á kwáyáísana kwéawanaiye. kwemá
mirá iwáí póna kesáá máyaundawaina ááinta sísaa ínata simámenaundayaaniye.
Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba súnda-aimba mirán-áímbá kwáyáintaveta ken-
táá síkwá'námo uráantemba mirá-sáwí'á únavaiyaanivo kwenáái ísámai kawe'á éta
kárákwimai kawer-íyataao.

Ísuma aiva'-mónó-káwáánáˊán-iye kwaasái.

14 Ísu Áánútu ááninko kentáási anóndako éna aiva'-mónó-káwáánákó póna
kwíyómpa'a Áánútuwe uména kentáá súwa'naa enaya kwéaisaa-imba póta
kwenááiyaveta áraire siráundayaveta ívéta mináímbá asiramáíya tátoraano.
15 kentáási aiva'-mónó-káwáánákó marapá'á máyonka'a amápa-tantaatavesa sáwí-
aimbo sínda isánáe sésa áísaa úmaesa kwéiyumbanivo íma sáwí'a uráimba póna
kentááyávésamo sáwí-aimbo síyambo isánáe sésamo ombá kentáávímbá íma asirayámbá
kwáyáísana kwemá suwánénaya aruntá kwéumasinkaiye.
16 mindáyavena kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyaindara'a íma sáátaveta
kwéonanaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-iwainopa'a konanayá aruntá umásinkenaya
úwoiya súwa'naa íníye.

5

1 aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánááontavesa Yútaa-kwaasivinkemba
moórá-morawai usásintinkaawasa kwévukowasa ó'omba usásintinkaawasa
kwaásiyavesa ísámai Áánútumpa'a áísaa esa kwaásimo sáwí'o kwéontavesa póímo
tuvú'mái Áánútumba kwéamesa évaka-tantaakwara'a kwéamewe.
2 miwí kwaásima pósa íma asirayánkwáráwái ésa mindáyavesa ímo kawe'ó umáímo
isésamo sáwí'o on-kwáásíyávésа kanaán-umai kawe'á umái tirumbá umátinkesa
3 íma kawe'á umái asiramái mésa sáwí'a kwéontavesa amápa-kwaasiti sáwí-
mayaiyavesawe su'mai ímanivo miwítí sáwí-mayaiyavesagwara'a imáyáa ésa póíma
tuvú'mái Áánútumpa'a kwéamewe.
4 évakarawai íma imáyáa ésa sésa anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí
mayánáe-imayaa ésa mirám-báyáí kwémayaavo naaóvá'ó Áánútumo moóráwai áwí'o
Érónimba usásinankowana mirám-báyáímó mairáintemba Áánútu usásintinkaraiwaiye
su'mai mimbáyáí kwémayaawe.
5 miráumai Ísu Káráísiti íma imáyáa éna séna anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná
mayáí mayánáe íma siráivo Áánútu usásinankena aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí
aména séna
emá kesáánimba óna'a
kesí mayáírá'á ánkaraumne
séna
6 moórá-ainkwara'a súwana agaimaréna séna
moóráwaimo áwí'o Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyáí
maimaé iyíníyone
Ísu Káráísitintavena siráiye.

7 Ísu Káráísiti marapá'á máyonka'a eésé'á éna ivi'á téna námúnaa séna puwíníntavena Áánútumpa'a áísaa ena puwíndamo kanaamó umáímo áwa'naa íníwaintavena súwa'naa uwo séna Áánútuna imáyáa kwakáimba póna áwa'naa uráiye.
8 Ísu árai'a Áánútu ááninko úwana umbai-yántáá'ó kwempímbó túmba íma mindáyavena imáyáa éna Áánútuna imáyáa kwaréna
9 kasenkuí'a éna kwenááiya taagwiyavúndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaisata aúnái'a umáíya maí'maita kwéune. Ísu mintántáákóná ááimba póna
10 Méókísétekimo mono-káwáánákó uráintemba aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánintavena Áánútu Ísumba usásinankaraiye.

Ísuna aampa'á kwaré'mai ivá'á túwáavo siráin-kwasai.

11 simátimunda-aimpimba sáwívar-aimba kwáyáimbanivo íma ísámai kawe'á kwéontavena agaráátinkanaunda-mayaigo umbaí kwétaiye.
12 ááéma Ísu Káráísitin-aai isé'a ayáátáá-kanaa maisukáavo nóra séra íma simátíma'mae kwéiyo. Áánútun-aaivinkemba avorar-áímbá íma ísámai kawe'á é'a moóráwai ókwara'a simásiminkwae sembánivo umarambó náámbo nésamo asirayán-tómbó ímo kwénaantenkaani'a é'a pó'a Áánútun-aai íma kanaán-umai simátímakaawe.
13 umarambó náámbo nésamo ímo kawe'ó umáímo aaimó ísáantemba miráráán-umai kawe'ó umáímo maíyé sáwí'o umáímo maíyé miwáná ááimba íma ísámai kawe'á kwéowe.
14 tinón-ésamo asirayán-tómbó naantembá kawer-ímáyáá úmae íyówai amápar-imayaa taaímbai kwéisaawe.

6

1 mindáyaveta Ísu Káráísitin-aai paákákén-áíné su'mai íma iséta asirayán-áímbá arumpimbá kwáyáin-ainkwarata iséta sáákaevayan-kwaasiraanta íyataao.

Ísu Káráísitin-aai paákákén-áímbá á'a simátímakaunda pó'a íma moórágwara'a simátíma'mae iyónaumne. simátímakaunda-aimba maarán-áímbán-iye. úwoi-mayaiyave'a tínaaemba umáme'a Áánútun-aaiyave'a áraire kwése'a kwenká'á agevamái máyáawe.
2 nombó kwévetinkaan-aimba simátime'a Áánútuna mayáí mayáínkwáe sésa usásintinkesa tine'á tiyáámba kwétatoraan-aimba simátime'a kwaásimo pukémpinkemba usásinanaaon-aimba simátime'a Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ena timínana mimbéyámbá kwaíkwai'a ínín-aimba simátímakaunda mináímbó á'o simátímakaunda-aimba ísaraavo asirayán-áímbá arumpimbá kwáyáin-aimba ísáaro.
3 Áánútumo súwa'naa ínataamo éta iséta sáákaevayan-kwaasiraanta ónaumne.
4 Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai ó'omba kotavisíyasa koyauwerésa kawer-ámpá'á ténááombanivo íma ténááowe. miwí Áánútu sáma kamátínkarain-ayamap'a máyówana túwa'naa ena kwenamankó miwísé máyowasa
5 miráumai mésa sésa Áánútun-aai kawer-áímbán-iye sésa Áánútuna asirayámbá évaka'a awánaraawe. naaémba Áánútuna asirayámbá amápa'a paárínasa minásíráyámbá évaka'a awánamai
6 ivátuwesa íma ó'omba koyauwerésa Áánútumpa'a ténááowe. mirámó kwéon-kwaasi maará kwéowe. Áánútu ááninkombo taaira'ó tuvúwúwanamo pukáintemba miwí mirá kwéowasa tuwánésa Ísumba simái sáwí'a umánkááwasa mirámó ontávésa íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe.

7 mirámó kwéon-kwaasi maaráráán-kwáásímán-owe. moórá-mora-tawai aa'á tisaná
maramá kawe'á isaná toómbá anómba isasá kwáasi kwénaawana Áánútu mirám-
bárámá kawe'á kwéumatinkaiye.
8 ánivo moórá-ayampa'-marama karaan-tantááré námáiye kwáyáim-barama úwoi-
marama isaná sáwíyanka'a Áánútu iravímbá agaisuwániye. miráumai Áánútuna
aampa'á kwaré'mai ivátukaawai íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a
teénááowe. mindáyave'a Ísu Káráísitin-aai paákákén-áímbá íma moórágwara'a
simátimenaumne.
9 kesí kwaásiyono. mirán-áímbá súndanivo keinárawatave'a sé'a íma sáwí-mararaan-
kwaasi é'a kawe'-márárâán-kwáási owaná Áánútu kawer-ámpá'á kwémetinkaiye súne.
10 Áánútuntave'a imáyáa kwéontave'a kwená kwaási kwétuwa'naa-e'a ívékwara'a
mirá kwéowana Áánútu arupí umái máyáiwai mimbáyáíyávéna íma kwéawinkaiye.
11 maaráyávéna sirááíma kwétaiye. moórá-morawai Áánútuntave'a imáyáa kwée'a
karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a mé'a
12 íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a Áánútuwe asiramáímo aráápamaimo mésamo
Áánútumo timénaumne siráintavesamo amu'marésamo máyáan-kwaasiraani'a oró.
maarán-kwáásiráání'o ombá sirááíma kwétaiye.

Áánútu simái tarúmakain-kwasai.

13 naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena siráimba simái tarúmakonka'a póna kwembá
usáyaaitaraawai íma máyáantavena Áánútu séna amáparawai usáyaaitaraundawai
mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aimba árai'a ónaumne séna simái tarúmarena
14 Ááváramuntavena séna árai'a kawe'á umánkaumpo enaísaavutantambo ónááomba
sáwíva'a paáronaaowe súwana
15 Ááváramu áraire séna asiramái ména íma ivátuwena amu'maréna ména Áánútumo
simáímo tarúmakainteni'a uráiye.
16 Yútaa-kwaasi tiká'ó máráamba maará kwéowe. évakarawai mirá ónaumnemo
sembó ombá usáyaaitaraiwai aúranka'a sésa mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó
éna sáwí-meyamba simíniye kwésewe. mirámó sésamo ombá ó'owi ó'on-aimba íma
mimpímbá sembá maará sésa kemó sentení'a kwéowe sénááowe.
17-18 miráumai Áánútu kawe'á umátinkaniwaiyavena imáyáa éna séna mirá ónaumne
simái tarúmakaimba póna Áánútu séna kwaási kentávésa sésa siráintemba íma
éna ó'oni'a íniye seváímpo'a amáparawai usáyaaitaraundawai é'a kesúranka'a
sé'a mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paáriniye Áánútu
simái tarúmakaimba miráumai aanávó kwenaúranka'a simái tarúmakaimba póna
íma karániye. mirámó siráintaveta kesáá kwenópata máyaundaya kweukáámbá
aisínkaraisata minándámpá'á méta asiramái séta siráinteni'a íniye séta asiramái méta
kwéamu'maraumne.
19-20 naambó ésamo ávombo aimakáawanamo asiramáímo kwáyáintemba Áánútumo
siráinteni'a kawe'á umátinkaniyemo siráin-ainko kentáá asiramásínkáísata Áánútumo
kwíyómpa'o máyáiwaintaveta imáyáa éta amu'maréta máyaumne. Ísu kentáási aiva'á
kwíyómpa'a iyéna mono'-nánkómbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontamó úmakaan-
ampaantama tarurúwa'marena iréna kentáayávéna imáyáa éna mirá uráimba póta
asiramáíya máyaumne. Méókísétekimo uráintemba kwíyómpa'a Ísu kentáási aiva'-
mónó-káwáánákó éna mirám-báyáí maimaé kwéiyisata asiramáíya máyaundaya pó'a
Áánútuntave'a imáyáa kwée'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo
paárinintave'a amu'maré'a máéro.

7

mono-káwáánákó áwí'a Méókísétekina kwaasái.

1 minkwáásígó Méókíséteki kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó éna Áánútu usáyaaitaraiwaina mono-káwáánákó úwana naaóvá'á Ááváramu namuro-kwáásítí anón-kwaasiye áái'a tiyéna usáyaaitaron-ayampakemba túwana Méókíséteki Ááváramumba aampa'á awánéna kawe'á umánkowana

2 Ááváramu namuro-kwáásítí óísambo mayómba siyáánkaira'a taaímbakena Méókísétekimba moórá-inkwima ámakaiye. Méókísétekintavesa mináwíkóná ááimba kawe-káwáánákómán-iye sésa kwántámai kwésewe. kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó áwíkona ááimba paru-káwáánákómán-iye sésa kwántámai kwésewe.

3 Méókíséteki aíkwá'ná túwíkwara anóvowi túwíkwara'a íma agaimakáamba kwáyáísana kwembó ánkarain-kanaawe pukáin-kanaawe íma agaimakáamba kwáyáiye. kwenáái mirán-áímbá íma kwáyáintavena Áánútu ááninkoraani'a umái ména mono-káwáánárí'a umái maí'mai'a íníye.

4 maanáímbá imáyáa oró. kentáá síkwá'náma Ááváramu anón-kwaasi úmbanivo kwemá Méókísétekimba namuro-kwáásítí óísampinkemba moórá-inkwima ámakaimba póta mindáyaveta séta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune.

5 moóráwai Ááváramu aísaavutantamba uráiwai áwí'a Áríváí kwenándáraken-kwaasivinkemba évakarawai mono'-máyáírá'á usásintinkaraiye. Áánútuna ámáámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-kwaasiyono. kentí óísamba kwémayaampinkemba aasiyaasí siyáánkaira'a taaímbarempinkemba moórá-inkwima kentí kwaási Áríváí-andaraken-kwaasi tíméro siráiye.

6 Méókísétekimo Áríváí-andaraken-kwaasigomo uráinkakai séta Ááváramu kwembá moórá-inkwima ámakaimba ámáánko siráini'a uráiye súsino. ánivo Méókíséteki íma Áríváí-andaraken-kwaasigon-ivo Ááváramumo siyáánkai-inkwimo kwimakáimpinkemba moórá-inkwima úwoi maimaéna kawe'á umánkena Áánútumo Ááváramuntavena kawe'á umánkanaumnemo simáímo tarúmakaiwaimba kawe'á umánkaraiye.

7 anón-kwaasigo sáwíyan-kwaasigomba kawe'á umánkáimba mináímbá iséta póta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune.

8 Áríváí-andaraken-kwaasi siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwi kwémayaawai kwévuwon-kwaasin-ovo Méókíséteki siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwima maráiwaintavena Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna kwemá aúvamai úwoima máyáiye kwésisana póna kwemá Áríváí-andaraken-kwaasi usáyaaitaraiye.

9 imáyáa é'a sé'a Ááváramuma Méókísétekimba moórá-inkwi ámakonka'a Áríváigwara'a ámakaintenkaani'a éna kwemá moórá-inkwima kwémayaiwai ámakaintenkaani'a uráiye.

10 Ááváramu Méókísétekimba awánéna moórá-inkwima ámakonka'a Áríváí íma paárurena aíkwá'nágo arumpimbá máyonka'a uráintave'a mindáyave'a sé'a Áríváigwara'a Méókísétekimba ámakaintenkaani'a uráiye kwésune.

11 naaóvá'á Áánútu ámáámba simátímakonka'a Áríváí-andaraken-kwaasi mono'-máyáí maésa póí tuvú'mái Áánútumba aménááontavena Áánútuma usásintinkena Érónimba aiva'-mónó-káwáánáá'á usásinankaraiye. Áríváí-andaraken-kwaasiti mayáímó arupí kwéumatinkainkakai Áánútu íma moórágwara'a aiva'-mónó-káwáánáá'á usásinankaisino. íma Éróninkaan-kwaasin-ivo Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye.

12 Áánútu séna aúná-aiva'-mono-kawaana'a usásinankanae súmba póna ááéraan-amaamba mono'-máyáí-kwáásí Áánútuntavesa ísámai pói tuvú'mái kwéamen-amaamba ivátuwena aúná-amaamba simásimuwata ísaraumne.
13-14 mináímbá Ísóigo Ísu Káráísitintavena séna íma Árívái-andarakemban-ivo moórá-anda Yútaa-andarakemba paáruraiye. naaóvá'á Mósesi mono'-máyáí-kwáásíyávéna sirónka'a íma Yútaa-andaraken-kwaasiyavena siráiye. íma Yútaa-andaraken-kwaasin-ovo Árívái-andaraken-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa ésa pói tuvú'mái óntan-taareira'a agairáamba ísaraumne.

Ísu Méókísétekiraam-bono-kawaana'an-iye kwaasái.

15 mináínkóná ááimba maarán-iye. Áánútu aúná-amba agaráátinkena aúná-aiva'-mono-kawaana'a Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye.
16 íma Árívái-andarakemban-ivo asirayámpínkémbá maí'mai'a éna íma ánásaniwai aiva'-mónó-káwáánárí'a umái usásinankaraiye.
17 mindáyavena Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna
moóráwai áwí'a Méókísétekí anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyáí maimaé iyíníyone
Ísu Káráísitintavena siráiye.
18-19 ááéraan-amba Árívái-andaraken-kwaasiti mono'-máyáígó íma asiramái kwáyontavena íma túwa'naa umai arupí umátinkowana Áánútu ááéraan-amba ivátuwena moórá-amba kawer-ámbá agaráásinkowata áraire séta asiramái méta Áánútunopata kwégune.
20-21 Árívái-andarakemba mono'-máyáí-kwáásí usásintinkonka'a úwoi usásintinkesa íma aaí simái tarúmakaambanivo Áánútu Ísu Káráísitimba aiva'-mónó-káwáánáá'á usásinankonka'a aaí simái tarúmakaiye. mindáyavena agaimaréna séna
Ísóigo séna emá mono-káwáánákómó éma maí'mai'a íníyone séna mináímbá íma karáníye
Áánútu kwenááninkontavena simái tarúmakaiye.
22 mináínkó ááéraan-ainkomba usáyaaitowana Áánútu simái tarúmakontavena Ísu Káráísiti séna mináímbá árair-aimba kwaíkwai'a íníye siráiye.
23 moórá-aimba ísáaro. ááéma mono'-máyáí-kwáásí sáwíva'a mésa pósa púwúntemba anondára'a ó'owima mimbáyáí usá maimaé iráambanivo
24 Ísu Káráísiti maí'mai'a éna íma puwíníwai aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí usá maimaé iyéna
25 maí'mai'a éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a áísaa úmae kwéiyena póna kanaán-umai sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye. Ísu Káráísitinka'a agevamáíya méta Áánúmpata kwégunda-kwaasiya sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye.
26 Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákómá éna Áánútuntavena imáyáa éna sáwí-aimba kwempímbá íma kwáyáísana kaweré su'mai umái ména marapá'á sáwí-kwaasivimba máyonka'a íma sáwí'a uréna kwíyómpa'a asirayán-áyámpá'á uména mirán-áívá'-mónó-káwáánákómá ména kanaán-umai amápa-tantaa'a kwésuwa'naa-iye.
27 kwaásimo sáwí'o kwéuntavesawe miwímó sáwí'o kwéuntavesawe Árívái-andaraken-kwaasi aiva'-mónó-kwáásí pói tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráambanivo Ísu Káráísiti sáwí'o ií-áímbá kwempímbá íma kwáyowana póna miwímó uráantemba íma pói tuvú'mái Áánútumba áma'mae iyéna kwaásimo sáwí'o ontávénawe séna mimbórá-táwai puwéna mimbáyáí ánásaraiye.

28 ámáán-aimpinkemba aiva'-mónó-kwáási usásintinkowasa marará-kwáási pósa sáwí'a uráambanivo minámáánkó ánaaemba Áánútu simái tarúmarena séna mirá ónaumne séna kwenáánimba kasenkunákómbá usásinankowana aiva'-mónó-káwáánárí'a umái maí'mai'a kwéiye.

8

Ísuma kentáási aiva'-mónó-káwáánáná'án-iye kwaasái.

1 súnda-ainkona ááimba maarán-iye. mirán-áívá'-mónó-káwáánákó kentáási mono-káwáánákó kwíyómpa'a ména usáyaaitamaimo kawáá uráiwai ayáánúrap'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáiye.

2 kwaásimo naambó kwéesamo Áánútuntavesa mindáúmpá'á imáyáa kwéombanivo kwíyómpa'a Ísóigo naan-úramba úmakowana Ísu Káráísiti mimpímbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á uména aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí kwémayaiye.

3 marapá'-áívá'-mónó-kwáási pói tuvuwésa toómbá maésa umái Áánútumba aménááontavesa usásintinkaraavo Ísu Káráísiti kentáási aiva'-mónó-káwáánákó moórá-yantaa'o Áánútumbo ámakaimba mindá puwéna kwenáúma ámakaiye.

4 kwaásimo sáwí'o uráantavesa ámáánkomo siráintemba póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámém-bayai kwémayaan-kwaasi máyáambanivo Ísu Káráisiti marapá'ó ménaraankasi íma pói tuvú'mái Áánútumba amísino.

5 kwíyómpa'o naan-úrambo úmakaiwaina amankó'naankaan-damba marapá'á kwáyáísasa mindáúmpá'á mono'-máyáí kwémayaawe. miráumai naaóvá'á Mósesi aiva'-mónó'-námbá índayavena úwana Áánútu simámena séna Sáínai-omapa'a agaráárankaunda-namba mirán-dámbá uwó súwana Mósesi kwíyómpa'o kwáyáin-dankona amankó'naankaan-damba úmakaiye.

6 kwíyómpa'a Ísu mono'-máyáí kwémayaim-bayaigo marapá'ó mono'-máyáímó kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraiye. Áánútu séna kawe'á umátinkanaumne simái tarúmakain-aimba Ísu Káráísiti kwéagaraasinkaimba mináínkó ááémo simáímo tarúmakain-ainkomba usáyaaitaraiye.

7 ááémo simáímo tarúmakain-ainkomo kwaásimo arupí umátínkarainkakai Áánútu íma aúná-aimba simái tarúmakaisino.

8 Áánútu kwená kwaási tuwánómba sáwí'a uwaná mindáyavena áwáá'a séna maarán-áímbá súwana Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna

Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarúmare'a Ísareri-kwaasiye Yútaa-kwaasiye aúná-aimba simái tarútinkanaumne.

9 Ísípi-maravakemba miwí tíkwá'náma ayútinke'a tí'mae'a tiráundara'a aaí simái tarúmakaundanivo mináímbá kárówa'a sínaaemba umátímakaumne. aúná-aimba simái tarúmare'a íma ááéraan-ainkaamban-ivo aúná-aimban-iye Ísóigo séna

10 moórá-ainkwara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-kwaasiyave'a aúná-aimba simái tarútinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné imáyáavine timé'a miwítí Áánútu máyáanasa kesí kwaási-i'a umái ménaaowe.

11 minkánáá tínasa miwítí kwaásiye ó'on-kwaasiye íma tááyesa Áánútunopa'a teró sénááowe. anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye amáparawai á'a tiráamba pósa íma ókwara'a tááyanaaowe.

12 sirumbá umátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyááyávé'a íma imáyáa úmae iyónaumne Ísóigo siráiye
agaimaréna siráiye.

13 Áánútu aúná-aimba simái tarúmaranaumne siráimba póna aiva'ó simáímo tarúmakain-aimba ááéraan-aimba isaná ááéraan-tantaa'a sáwíyanka'a kwéna ánásanimba póna ááéraan-aimbo éna sáwíyanka'a ánásaniye.

9

naaóvá'á aiva'-mónó-káwáánákó purumakaná naaemá Áánútumba áma'mae iyúwana Ísu kwená naaemá ámakain-kwasai.

1 naaóvá'á Áánútu aiva'á simái tarúmakain-aimba kwáyompinkemba Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-aimba kwáyowasa Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-damba úmakaawe.

2 ampaanta-námbá úmakesa moórá-ampaantama avumpimbá ítámakesa mósá arátukopatavesa Áánútuna aoka'-náúmpáré sésa móruna arátukopatavesa kawer-úran-ayampare sésa mimpímbá oómbá kúra'mai marésa taareí úmakesa mintááréírá'á Áánútuna péréti-tomba marésa

3 mósá arátukon-daumpatavesa Áánútuna aoka'-náúmpáré sésa

4 mimpímbá kóri-ontandei úmakaan-taarei marésa mintááréírá'á áséi-kwiyumba ún-kanama kwéagayesa kawer-ánáveumba úmaresa kóri-ontan-kwandaainei minánáveumba ánáan-kwimaresa mimpímbá kóri-ontandei úmakaan-anaveumpimba naaóvá'á kwíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonko áwí'a máána-tomba minánáveumpimba ma'mái minkáwé-ánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútu kwená mayáírá'á Érónimba usásinankowana kwená tááúnkakemba áruma kwíkáin-taumba minánáveumpimba marésa naaóvá'á Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimakón-kwandaai kae-kwándáái minánáveumpimba marésa

5 kae-tántáá'á ayóígwárá-tántáákáí anón-kawe'a úmaresa sésa Áánútuna ááimba ó'oran-aainko póna sáma kaiyé kwésuwana mintántáákáígó ayóígóráámbá minánáveumba káátena Áánútumo miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwáin-anaveumba káátaraiye. mindáyave'a ívé'a íma ayáátáár-aimba agayáúmne.

6 mirá úmakesa aasiyaasi-táwai mono'-máyáí-kwáásí mimbónó'-nánkómbá móruna arátukon-ayampa'a irésa mayáí kwémayombanivo

7 moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai Áánútu aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó iréna póígona naaemá maimaéna iréna kwemó sáwí'o úntavenawe kwaásimo ímo táá'o isésamo sáwí'o untávénawe mirá-sáwí'ó kwéomba maitiyuwánintavena mindááémá Áánútumba ámakaiye.

8 mirá éna Áánútun-amanko maarán-umai kwéagaraasinkaiye. mono'-nánkómbó móruna arátukaapa'o kwáyomba Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwenópa'a iyónááon-amba íma avora'á kwéraiye.

9 mintántáá'á umásítai'a umái ívétaamo máyaunda-kwaasiya kwéagaraasinkaiye. Áánútuna imáyáa mósá makón-kwaasi póí tuvuwésa toómbá maimaésa umái Áánútumba ámakaambanivo miwí tirumpinkén-ímáyáá íma kasenkuí'a umátínkaraiye.

10 miráumai minámpá'á toóné noné kwénesa nombá kwéveresa kwéomba túyavesawe sésa mirá kwéuwana Áánútu aúná-amba agaráátinkowana ááéraan-amba ánásaraiye.

11 mirá uráambanivo Ísu Káráísiti aiva'-mónó-káwáánákó ívé'a kwáyáin-amba kawer-ámbá agaráásinkena mono'-máyáí kwémayain-daumpa'a mindámbá íma marapá'á kwaási úmakaan-damban-ivo usáyaaitarain-damba kasenku-námbán-iye.

12 mimbórá-táwai Ísu Káráísiti Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwíyómpa'a Áánútu
máyopa'a iyúmba mono'-máyáí-kwáásígómó mémeona naaewé purumakan-áráákóná
naaewé maimaénamo iráintemba íma mirá éna kwená naaemá maimaéna iyéna sáwí'o
umáíyaamo máyaundavinkenta siráínata aúnái'a umáíya maí'mai'a ónaundayavenaya
mirán-umai pukáiye.
13 mémeona naaewé purumakankóná naaewé anááé-áráá'á purumakan-áráá'ó
agaisukáampinken-kanaowe Áánútu aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepimpá'á
ayáútinkava'a kwéesa miwí túma kawe'á umátínkówana Áánútu tuwánéna séna
kawe'án-iye siráiye.
14 mémeona naaenéíyé purumakankóná naaenéíyé mirá uráambanivo Ísu Káráísitina
naaeómá usáyaaitaraiye. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai Áánútun-amanko
maí'mai'a kwéiwai kwesé máyáintavena kwená naaemá kumúwana kwenáúma
Áánútumba ámakaiye. sáwí'o kwéowaina ááinko tátokaimpinkemba iyásinkainanaya
kentáásirumpimba íma aaí kwáyainata Áánútuna mayáí mayánaundayavenaya kwená
naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiye.
15 mindáyavena ááéraan-aimba simái tarúmakonka'a sáwí'o uráampinkemba
iyátinkaindayavena Ísu Káráísiti pukáiye. mindáyavena Ísu Káráísiti aúná-aimba simái
tarúmakomba póna Áánútumo asiramáímo séna kawe'ó umátínkáandamo kwaíkwai'a
íníye siráimba Áánútumo kwétaayain-kwaasi mayánááowe.
16-17 kwévuwesamo ombá kwaaró'á tumái tarúmaresa kwévuwowe. moóráwai
puwíndayavena kwéena kwená náaindaamba mayánááon-aimba kwésivo úwoi
máyaindara'a íma mayánááovo puwínasa árai'a púwiye sésa mayánááowe.
18 miráumai naaóvá'á Áánútu aivar-áímbá simái tarúmakonka'a Mósesi pói
tuvuwúwana puwúwana mimpóígóná naaemá kunkáintavena Áánútu simái
tarúmakonka'a
19 aiva'á Mósesi amápa-kwaasivimba Áánútuna ámáámba amápa'a simátímatuwena
purumakan-áráákóná naaevímbá non-úramba atímakena méme-ayauma tamayóka'a
úsúmarena mindáávímbá tu'mái Áánútun-aai agaimái makáan-auvai-kwandaaira'a
tuvimpín-úmarena kwaási tinepimpá'á mirá umásuwena
20 séna maandáámá umásítai'a umái agaráátinkaumpo Áánútumo simáímo
tarúmakain-aimba asirayán-áímbá kwáyáivo ísámai kawe'á oró séna
21 miráumai mindáámá Áánútuna imáyáa mósá kwémaron-danka'a tuvimpín-
úmarena mindáúmpá'ó kwáyon-tantaaka'a mirá úmakaiye.
22 árai'a Áánútuna ámáánkona ááimpa'a naaeómá amápa-tantaa'a kawe'á
umátínkáísana moóráwaiya'i. póíya'i. ímo púwísanamo kwená naaemó ímo kúmínkakai
Áánútu sáwí-imayaa íma maisiyúwáísino. naaemá kunkáimba póna Áánútu kentáási
sáwí-imayaaya kwémaisiyuwaintaawe.

Ísu sáwí-imayaaya maisiyuwánínta vai pukáin-kwasai.

23 Áánútuna imáyáa mósá makáan-dane mindáúmpá'á kwáyon-tantaare
maarámán-iye. kwíyómpa'o kwáyáin-dane mindáúmpá'ó kwáyáin-tantaare miwá
amankó'naankaan-damban-iye. mintántáá'ó marapá'ó kwáyon-tantaaka'a póígona
naaenéí kawe'á umátínkówana mindá kawe'á uráambanivo kwíyómpaken-tantaaka'a
íma póígona naaenéín-ivo usáyaaitaraiwaina naaenéí kawe'á kwéumatinkaiye.
24 miráumai Ísu Káráísiti kwíyómpa'a iyéna Áánútu aúranka'a uména ken-
tááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-iye. úmakaan-damba naan-úrankona

amaankó'naankaan-damba ímanivo kwíyómpa'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-iye.

25 moórá-mora-ira'a moórá-tawai Áánútuna aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó póígona naaemá maimaéna íyóiyo uráintemba Ísu Káráísiti íma mirá éna mimbórá-táwai kwená naaemá maimaéna móamakaiye.

26 Ísu Káráísitimo miráumaimo maimaé íyóiyo urénaraankasi kwíyóne marawé tarórunonkakemba moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai puwípuwi'a úmae íyísino. íma mirá éna ááéraan-kanaa sáwíyanka'a ánásonka'a marapá'á kuména sáwí-imayaaya maisiyuwánintavenaya mimbórá-táwai pukáiye.

27 kentáási kanaamó tínataamo puwónaundaya kesáámó máyaundawaina ááintavenaya sísaa ínintaawe.

28 miráumai sáwívarawaiti sáwí-imayaa maitiyuwánintavena mimbórá-táwai Ísu Káráísiti puwéna Áánútumba kwenáúma aména ókwara'a kuména íma sáwí-imayaa maitiyuwáíndayavena kumínívo kwéamu'maraan-kwaasimo kuntiráíndayavena kumíniye.

10

1 Mósesimo siráin-amaankona aambá íma aan-úramban-ivo Ísu Káráísiti kawe'á kwéumatinkaiwaina aankóná amaankó'naankaan-amban-iye. miráumai moórá-mora-ira'a mono'-máyáí-kwáási pói tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mirám-báyáígó Áánútumpa'a tiráan-kwaasi íma arupí umátínkaraiye.

2 póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámakaan-anko kawe'ó umátínkarainkakai Áánútuna imáyáa mósá makáawai miwívímbá sáwí-aimba íma kwáyowasa sáwí-yantaatavesa íma umbaí tésa íma úwoi pói tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráasino.

3-4 ánivo maará kwéowe. purumakankóná naaeówé mémeona naaeówé íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitíyukaimba pósa moórá-mora-ira'a pói tuvú'mái Áánútumba ámakonka'a miwíti sáwí-mayaigotavesa imáyáa uráawe.

5 miráumai Ísu Káráísiti marapá'á kumíndayavena kwéena Áánútuntavena séna
póímo tuvú'máímo embó ámakaane toómbó ámakaane íma embá arááíma kwétaivo
kemá embá arááíma táíndai'a ónaundayavai súma to'mayaa umásínkaraane.
6 póímo agaisukáantavai íma aamoí kwéone. sáwí'o uráantavesamo póímo tuvú'máímo ámakaamba mindáyavai íma aamoí kwéone
7 simásuwe'a sé'a enáái aúvái-kwandaaivimba kentávéna simái agaimaréna séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne simái agaimakáintemba kwéune kwésune
Áánútuntavena Ísu siráiye.

8 aiva'á Ísu Káráísiti séna ámáámbo siráinten-umai póíma tuvú'mái ámakaamba toómbá maimái ámakaamba póíma agaisukáamba sáwí'o uráantavesa póíma tuvú'mái ámakaambanivo minámbá íma arááíma kwétaisa aamoí íma kwéone

9 simásuwena séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne siráiye. mindáyavena Ísu Káráísiti póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámakaunda-anta ivátuwena aúná-amba Áánútumbo arááímo táínda-imayaamo kwaránaunda-anta agaráátínkaraiye.

10 Ísu Káráísiti Áánútuna imáyáa kwaréna Áánútumba kwenáúma aména mimbórá-táwai pukáimba póna sáwí-imayaaya maisiyuwénaya Áánútundei'ia umásínkaraintaawe.

11 aasiyaasi-táwai mono'-máyáí-kwáásí usásimbai mimbórá-máyáí maésa pói tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mimbáyáígó íma kanaán-umai sáwí-imayaa maitíyukaimbanivo
12 Ísu Káráísiti mimbórá-táwai Áánútumba kwenáúma aména pukáiye. sáwí'o uráantavenawe sáwí'o ónaundayavenayaawe puwéna mimbáyáí ánásasuwena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména
13 Áánútumo kwená namuro-kwáásímó tínkaminanamo kwemó usáyaaitanintavena amu'maréna umáyáiye.
14 miráumai Áánútumba kwenáúma ámakaimba pósa Áánútundei-i'a kwéumatinkain-kwaasi kasenkuí'a úmae iyónááowe.
15 miináíntávéna Áánútun-amanko avora'á simásimuwana Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
16 Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba
simái tarútinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné
imáyáavine timénaumne siráiye.
17 moórá-ainkwara'a séna
miwítí sáwí-imayaawe ámááne kárára aamba íma mindáyave'a imáyáa úmae iyónaumne siráiye
agaimaréna siráiye.
18 Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana póna sáwí'o uráantavesamo póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámakaan-amba ánásaiye.

Áánútunopata íyóno siráin-kwasai.

19 miráumai kesí kwaásiyono. Ísu Káráísiti puwúwana kwená naaemá kumúwana kentáási aambá kwikáimba póta íma sáátaveta éta Áánútuna aoka'-náúmpátá kwéiyune.
20 puwéna Áánútumba kwenáúma ámakaintavena aúná-amba kwaíkwai'a ínín-amba agaráásinkena Áánútuna aoka'-náúmpá'á mósá arátukon-ampaanta awásámai aambá kwi'mái Áánútunopata iyónaunda-amba agaráásínkaraimba mindáyavetaawe
21 kwemá anóm-bono'-mayai-kwaasigo Áánútuna kwaásira'a kárákwiraimba mindáyavetaawe
22 Áánútunopata íyóno. kentáási sáwí-imayaaya maisiyúwáísanaya kentáásirumpinta íma aaí kwáyáísata kawe'-nóntá peréta kwenááigonta sirumpintá tátoreta Áánútuwe aráápamai asiramái méta Áánútunopata íyóno.
23 Áánútun-aai árair-aimban-iye séta póta asiramáíya tátoreta íya ivátuweta Áánútumo kawe'á umátinkanaumne siráintemba mirá ínímba póta kwenáái asiramáíya tátoreta amu'maréta méta miráyá onó.
24 kesáá imáyáaya kwéeta moórá-morawai túwa'naa umai asirayáné imáyáawe timéta kawe'-máyáíyá kwémaeta miráyá onó.
25 Áánútuntaveta imáyáa éta torupamái maí'mai'a úmae iyéta évakarawaimo toru-pamáímo maivár-íyúmbo ivátukaantemba kesáá íma mirá éta torupamái maí'mai'a úmae iyéta moórá-morawaiya asiramátinkanaumne. Ísu Káráísitimo kumínímba sáwíyan-kanaa kwáyáintaveta moórá-morawaiya asiramátinketa miráyá onó.
26 maísáaro. Áánútuna árair-aimba iséta tátoketa kentáási imáyáavinkembo kwembó sínaaembo umámetaamo sáwí'o úmaetaamo íyónanayaamo éna Áánútu sáwí-imayaaya maisiyuwánintavena ó'on-amba íma kwáyáivo

27 sáátaveta kwéonanamo Áánútumbo tínaaembo umámiyantavenamo sáwí-meyambo timínasa anón-iravimbo káúgonaaontaveta amu'maréta ménaumne.
28 Mósesi timún-amaambo arááíraawai aaivimbá usásintinkaresa kaumbo-káé-kwaasimo tuwánésamo sésamo árai'a mirá kwéowe sésamo ésa íma tirumbá umátinkaiyamba tínkamiyasa puwónááomba
29 mindá umbai-yántáá'án-ivo Áánútu ááninkomba tínaaemba umámémba mindá anón-umbai-yantaa'an-ivo Áánútu simái tarúmakonka'a Ísu Káráísitina naaemá kumúwasa sáwí'o umbá maitíyukaimba mindáyavesa sésa úwoisan-tantaa'an-iye síyawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. Áánútun-amanko úwoimo súwa'naa iwáíntávésa simái sáwí'a umánkaraawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe.
30 maarán-áímbó siráimba mindá Áánútuma póna maará séna
anondá meéyámbá timénaunda mindá kendéímán-iye. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá
timénaumne
séna moórá-ainkwara'a séna
Ísóigo kwená kwaási tísaa umai iséna
taaínkaa'a umái-meyamba timíníye
siráiye.
31 Áánútu asirayánkwáráwáí póna tíkena sáwí-meyambo timínímba mindá anómba táátavesa ónááovo Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamái maí'mai'a úmae iyé'a moórá-morawai asiramátinkanaaowe.
32 ááéma Áánútu keinárawatavena sáma kamátinkonka'a umbai-yántáárí'a umátinkowa'a íma ivátuwe'a asiramái méraavo mindáyave'a imáyáa oró.
33 moórá-mora-tawai amáparawai túranka'a sáwí'a umátinkesa simái sáwí'a umátínkómbanivo asiramái mé'a moórá-mora-tawai kentí kwaásimo sáwí'o umátínkómba túwa'naa úmae íyúwasa keinárawakwara'a sáwí'o umátínkómba asiramái méraawe.
34 Áánútuna kwaási-i'o unkákémbá keinárawapinkemba évakarawai ándáva'o mótínkómba tiruntávé'a umátínkówasa kentí náaindaambo tavíyááví umbá íma imáyáa é'a sé'a usáyaaitarain-tantaa'a kwíyómpa'a kwáyáimba póta maí'maita ónaumne suwaná tirunkó kawe'á uráiye.
35 mirá uráavo Áánútuntave'a asiramái mé'a kawe'-méyámbá kwémayaawe.
36 Áánútuna imáyáavinkeni'a é'a kwemó mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'o mayánááontave'a asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-kaíno.
37 mindáyavena Ísu Káráísitimo kumínímba amu'maréna ména Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna
sáwíyan-kanaa kwáyáimba póna
tíníwai íma úwoi ména tíníye.
agaimaréna siráiye. moóráva'a agaimaréna séna
38 kesí kwaásigo arupí umái máyáiwai kesé
aráápamai máyáimba póna inkaisénamo siyuwénamo
kówína'o é'a íma aamoí umánkanaumne siráiye
agaimaréna siráiye.
39 mináímbá siráimbanivo kesáámá inkaisésamo auwésamo kówésamo ánásanaaon-kwaasiraanta íya éta Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta kawe'á umáíya maí'maita ónaumne.

11

Áánútun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-ankona kwaasái.

1 Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-amba maarán-ámbán-iye. Áánútu to'mayaa uráin-tantaataveta séta árai-tantaa'an-iye séta amu'maréta méta súrandeiyaamo ímo awánaraunda-yantaataveta séta árai'a kwáyáiye kwésune.

2 kentáá síkwá'náma Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráiye.

3 naaóvá'á Áánútu séna kwíyómba maramá paáruwo súwana paárúwata mináíntávéta áraire kwéseta kwéisaumne. ímo awánáúnda-yantaapinken-tantaa'nei awánáúnda-yantaa'a Áánútu tarórураiye.

4 naaóvá'á moóráwai áwí'a Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna pói tuvú'mái agaimái Áánútumba ámakowana awaaó áwí'a Kááini kwemá toómbá áká'mai Áánútumba amúwana Épeo Áánútumo sirónteni'o úntavena Kááinimo ámakowaimba usáyaaitaraiye. Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu ámakon-tantaa'a awánéna kawe'án-iye séna kwembá awánéna arupí umái máyaandawai óne siráiye. naaóvá'á Épeo pukówasa kwentávésa sésa Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyon-kwaasiman-iye kwésewata ísámaeta kwéiyumne.

5 naaóvá'á moóráwai áwí'a Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena Áánútu púwivo séna kunáí'maena kwíyómpa'a móankarowasa avakáá uwááesa túwómbanivo Áánútumo áíkomba íma awánaraawe. Ínókimba Áánútumo ímo kunáíkonka'a marapá'ó máyonka'a moóráwai Ínókin-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna Áánútuma aamoí ínkwáe-i'a úmae iráiye agaimaréna siráin-aintaveta séta Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái méraiye kwésune.

6 Áánútunopa'o kwétewai Áánútu ména kwembó avakáá ónááon-kwaasi kawe'á umátínkáin-aintavesa aiva'á sésa árair-aimban-iye sésa kwenópa'a kwétewe. ímo árair-aimban-iyemo sésamo ésa íma kwenópa'a ténááowe. miráumai Áánútun-aaiyavesamo ímo áraire sésamo kwenká'ó ímo agevamáímo máyáawai Áánútu íma aamoí umátinkaniye.

7 naaóvá'á Áánútu Nówaamba naaémbo nonkó tuwaaténa kwaási tínkaminiye-aimba simámuwana iséna séna áraire séna non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmarena kwená aarai-íyámpóíye kwenanáávú'maare umáyówana nonkó miwí íma nawíkaraiye. Nówaa Áánútun-aaiyavena áraire súntavena Áánútu Nówantavena séna arupí umái máyaane súwana Áánútumo marapá-kwáásímó sáwí-meyambo timínín-aimba iséna simátímakaiye.

8 naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna ená maramá tuwé aménaunda-marava'a kwaaó súwana áraire séna kwená maramá tuwéna ímo awánarom-barava'a Áánútumo amúpa'a kuréna

9 Áánútumo aménaumne siróm-barava'a koména mináíntávéna áraire séna ó'om-baravaken-kwaasigoraamba kwááyu-namba úmarena méraiye. mimbárá Ááváramuntavenamo sirónteمba ááninko Áísákaante anówainko Yákóponteyavenagwara'a timénaumne siróm-barava'a Ááváramu-iyaise mésaya kwááyu-namba úmaresaya méraawe.

10 Ááváramu miráumai ména moórá-naopatavena imáyáa éna Áánútumo kwíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a asirayán-ávómbá kwaíkwai'a ínín-daopatavena imáyáa éna amu'maréna méraiye.

11 Ááváramu awainínkó áwí'a Séraa Áánútun-aaiyavena áraire siráiye. Áánútu simámena séna iyámpói ankáníyone súwana árai'a kwemó sintení'a owáímán-iye séna

iyámpóímo ankánaunda-kanaa ánásaraiye séna íma imáyáa éna asirayámbá maéna ámú'a kauréna iyámpói ánkaraiye.

12 miráumai Ááváramu iyámpói ankómba anónu'mai kómpinkemba sáwíva-kwaasi aísaavutantamba ónááowaiyavena kwíyómpa'o o'ó sáwíva'o kwáísanamo nompá'ó nonáámááímo sáwíva'o kwáyáintemba mirán-kwáási uwasá íma kanaán-umai táámparaawe.

13 maanáúváívímbó túwí'o agaimakáunda-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire símae kwéiyesa kwenká'á agevamái maivá kwéiyesa pukáawe. Áánútu asiramái séna mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma máyómba némpa'a kwáyowasa úwoi aaí isésa aamoí ésa sésa marapátáámó máyaundaya ó'om-baravaken-kwaasiraamba umáíya sáwíyanka'a ménaumne símae kwéiyesa pukáawe.

14 mirán-áímbó kwésen-kwaasi miwítí mara-úrapa'a imáyáa kwéuwata ísaraumne.

15 miwímó tukóm-barayavesamo imáyáamo urésaraai koyauweránááon-amba kwáyomba pósa awánaraasino.

16 íma mirá ésa kwíyómpa'o usáyaaitarain-ayampa'a imáyáa uráawe. mindáyavena Áánútu aamoí éna séna kesí kwaásiman-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráiye.

17-18 Áánútu Ááváramuntavena asiramái séna enááninko Áísákaampinkemba enaísaavutantambo ónááowai paáronaaowe siréna naaémba moórá-aimba áísaa umai isánáe séna enáánimba Áísákaamba tuvú-simiyo súwana Ááváramu séna Áánútu simásimena séna enááninko Áísákaampinkemba enaísaavutantamba ónááowe siráimba árai'a miráumai paárumasinkaniye séna Áísákaa mimbórá-íyámpói úwana íma tátorena áí'maena tuvuwíndayavena kwéena

19 imáyáa éna séna Áánútu kanaán-umai puwíndavinkemba usásinankaniye séna tuvuwíndayavena úwana Áánútu séna étuwaao súwana ivátuwena ááninkomba inkamúwana puwóntenkaani'a kwéumpinkemba áíkaiye.

20 Áísákaa Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútumo naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena ááninkai Yákóponte Ísonte kwaaró'á tumátínkaraiye.

21 naaémba Yákópo anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena tááúnka'a tátorena kívaena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútuna imáyáa mósá maréna naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena Yósépi ááninkai kwaaró'á tumátínkaraiye.

22 naaémba Yósépi anónu'mai kéna puwíndayavena kwéena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simátimena séna Áánútu kentáási kwaási Ísareri-kwaasi Ísípi-maravakemba ayú'mai tí'maena kentáási maravá'á mótinkaindara'a kesiyáántámba maimaésa máútaaro Yósépi siráiye.

23 naaémba Mósesi anóvowi kwembá ánkaresarai awánésarai kawer-íyámpóíman-iye sésarai Áánútun-aaiyavesarai áraire sésarai kwenká'á agevamái máyóyantavesarai Ísípi-maravaken-anon-kwaasigo iyámpóíyomba tínkantuwaaromo sirón-aintavesarai íma táátavai uyambá mináímbá karésarai Mósesimba aúpá'á ánkaroyana kaumbo-kwíyómbá ánásowana minánón-kwáásígó ayáámúnko áí'maena kwená naaúmpa'a móankarowana

24 naaémba Mósesi anón-úwasa awánésa sésa Ísípivaken-anon-kwaasigo ayáámúnko ááninkoman-iye kwésuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena mirámó sun-áímbá ánaaemba umátimena séna kemá íma kwenáánimba úne siráiye.

25 Ísípivaken-kwaasi sáwívar-oisamba marésa sáwí'o kwéontavesa aamoí kwéumba Mósesi ááémo ánásanin-tantaatavena íma arááíma kwétowana séna umbai-yántáá'ó

siménááombo éna kanaán-iye séna Áánútuna kwaási kwená kwaási póna máyón-ayampa'a koména

26 imáyáa éna séna Áánútu kentááyávéna tiráníwaine séna usásinankaraiwaina mayáí mayánaunda póna umbai-yántáá'ó kempá'ó tínímba minánkó Ísípi-kwaasiti sáwívar-oisamba mayánaunda-ankomba usáyaaitaraiye séna Áánútuma kawe'-méyámbá simíníye-imayaa éna mirá uráiye.

27 naaémba Mósesi Ísípi-marava'a tuwé'a kónaumne sirónka'a anón-kwaasi áwáá'a áúwana Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena kwenáároi íma inkaiséna úwoi kówéna Áánútumba íma túrandei awánarowaimba imáyáavinkemba awánarontavena úwoi kóuraiye.

28 naaémba Ísípiva'a Áánútuna kwayó'nákó kwíyómpakewai moórá-mora-naumpimpakemba aivar-íyámpói tínkamindayavena kwéuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Ísareri-kwaasiti aivar-íyámpói íma tínkaminkwae séna Ísareri-kwaasiyavena pói tuvuké'a ááto-taira'a naaemá pé'mare'a mimpói kemá naaró súwasa mirá uráawe. mindáyavesa áwí'a tésa páásova-tanone siráamba mindá tíyótaasa-tanone siráawe.

29 naaémba Ísípi-marava'a Ísareri-kwaasi tuwésa tésa anón-donko áwí'a naae-nóné supa'á tésa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena mindónkó tuwínkaa'a úwasa nonáámááíravamba táatowasa Ísípivaken-kwaasi kwa'maésa tésa mindómpímbá tuwaná mindónkó kunátawisena minkwáási tínkantasaraiye.

30 naaémba Ísareri-kwaasi sésa Yéríko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbárává'á koménae sésa kumbá Áánútu mirán-oro sirómba áraire siróntavesa mindáó'a óntandeimo ií'o úmakopa'a kóukuyauku uwááesa tóyo eémesa ava'moraéra'a mirá ésa avakaetégomba komirá uwaná kweyáárika'a miní'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yéríko-kwaasi tínkantuwesa koméraawe.

31 Ísareri-kwaasi Yéríko-naopa'a íma kurónka'a kae'nárai ti'márówasarai mindáópa'a kotivúntamai awánayae sésarai kuyambá moórá-ininko áwí'a Áré'api eénánká'á nááún-ininkona naaúmpa'a kuyaná Áánútun-aaiyavena áraire séna minkáé'nárai aúpá'á tiyuwówasarai tirááiye. Ísareri-kwaasi Yéríko-naoapaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yéríko-kwaasi Áánútun-aaiyavesa íma áraire sirówai tínkamesa Áré'api Áánútun-aaiyavena áraire sirón-inimba íma inkánkaawe.

32 amáparawai tááimo agáyáanda ayáátáár-aimba imbá pó'a amáparawai táái íma agayánaumne. miwí túwí'a Kítíyono úwana Péréke úwana Sámúsoni úwana Yépeta úwana Téviti úwana Sámúwéri úwasa Áánútun-aai simátímakowaiye miráumai-kwaasi ésa

33 Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa pósa miwívínkémbá évakarawai namuro-kwáási usáyaaitesa arupí umái miwíti kwaásira'a kárákwiyesa Áánútumo asiramáímo séna mirámó ónaumnemo siróntemba umái máyówana Áánútu aváár-íyán-tóika'a awáá urówana íma vówasa mésa

34 miwívínkémbá évakarawai anóni'a pisíntukowasa miwíti namuro-kwáási tínkamonae suwaná Áánútu tíyótinkowasa kawe'á umái mésa íma asiramái máyówana Áánútu asiramátinkowasa mésa miwíti namuro-kwáási tínkantuwesa méraawe.

35 évakar-inimba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyontavena miwí timááraamo pukómpinkemba Áánútu usásintinkaraiye.

namuro-kwáási évakarawai tátoresa sésa Áánútumbo tínaaembo umámiyataamo éta íya tínkameta étinkanaumpo Áánútumbo tínaaembo ímo umámiyataamo éta

tínkamonaumne suwasá Áánútumba íma sínaaemba umámenaumne sésa imáyáa ésa púwónana Áánútu súwa'naa ínata kwíyómpata maí'maita ónaumne suwasá tí'a úni'a umátínkówasa pukáawe.

36 Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa miwítí namuro-kwáásí évakarawaiyavesa tuwíráái sésa tínkambae kwéiyesa évaka'a tíyayaanka'a asááumai tí'maesa ándáva'a mágwétiyuwesa

37 évakarawai óntandei tínkamuwasa púwúwasa évaka'a maánkáára'nei taasa'naasá kwéumasuwesa évaka'a taánasatanei túvimba aira'naará kwéuwasa kwévuwuwasa évakarawai íma kawer-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá évaka'a méme-ayau-unankwatoi urésa íma kawe'-náúmpímpá'á kwégwaesa úwoivimpa'a kog-wáísagwai ésa íma toómbá makówasa sáwí'a umátinkesa umbai-yántáárí'a umátinkesa

38 kawe-kwáásí-í'a umái máyóntavesa ti'mátuwowasa kówésa kwaásimo ímo máyópa'a kwénaaesa omápa'a mésa maipíné muri-áívíné kwaésa miráumai mésa kawe-kwáásímá pósa sáwí'o umátínkówaivimba íma máúmba keyáára'a maémáéwe.

39 mirán-kwáásí Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráivo marapá'á máyónka'a Áánútumo mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma awánowana

40 Áánútu miwíyávéna amu'máráaro séna naaémbo keséyaamo ménaaon-kwaasiyavena imáyáa éna kawer-ámbá kentááwé miwíyé kasenkuí'a umásinkanin-anta kwisínkaraiye. mindáyavesa marapá'ó máyónka'a íma awánaraawe.

12

Áánútu kentáásivowai-i'a kwéin-kwasai.

1 miwí miráumai máyómbanivo kesáá maaráyá ónaumne. miwí Áánútun-aaiyavesa áraire siráawai torupamáímo máyómpimbo kesáá avumpinkáántá máyaunasaraanta Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyón-amba kwéagaraasinkaawata mindáyaveta umbai-yántáá'á ivátuweta kentáámó sáwí-imayaaomo tátokaimba ivátuweta kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo mimbórá-ímáyáámó kwégwaraantemba Áánútumo agaráásínkarain-ampata íma sívón-káínata asiramáíya kónaumne.

2 kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo ayááívá'ó kwáyáim-beyantavesamo imáyáamo ontembá Ísuntavetaawe su'mai imáyáaya onó. Ísu imáyáaya símakaisata Áánútun-aaiyaveta áraireya kwésunanaya imáyáaya kwésimimba póta Áánútuweya aráápamai maí'maita úmaeta iyónaundayaawe. Ísu naaémbo arunkó aamoí ínín-imayaa éna póna taaira'ó puwínintavena íma a'áo séna taaira'ó púwón-antavesamo tigaeyávésa kwéomba íma imáyáa éna póna Áánútu kawáá uráiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáiye.

3 Ísuntave'a imáyáa oró. marapá'ó máyonka'o sáwí-kwaasi sáwí'o umánkáva'o íyúwanamo asiramáímo maimaénamo iráimba imáyáa é'a íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a asiramái máéro.

4 sáwí-yantaatave'a kárákwimae'a kwéiye'a asiramái máyáampinkemba íma tínkamowa'a pukáawe.

5-6 Áánútu asiramátinkanintavena séna kesiyáámúmbaare kesáánimbaare ísáaro súwana agaimaréna siráin-aimba imáyáa oró. maarán-áímbá séna

Ísóigo arumbá tímakaiwai arupí kwéumatinkena kesáánimba owémó kwésiwaiyavena kesáái isáígwáe séna kwétinkamiye. mindáyavai kesááninkoo Ísóigo arupí umánkáimba íma úwoisan-tantaa'an iyé-ímáyáá éma sáwí'o uráanda asiramái simámakaimba enarunkó íma sáwí'a íno

agaimaréna siráiye.
7 umbai-yántáá'ó kentópa'o kwétimba Áánútu kawe'á kwéumatinkena kwená iyámpói owaná póna mirá kwéumatinkaiye. amápar-iyampoi kawe'á ónááontavesa miwí tinóvowi arupí kwéumatinkaawe.
8 Áánútu amápa'a kwená iyámpói umbai-yántáápínkémbá arupí kwéumatinkaimba umbai-yántáá'ó kwáyáiwai Áánútuna iyámpóin-ovo umbai-yántáá'ó ímo kwáyáiwai ó'owiti iyámpóin-owe.
9 moórá-ainkwara'a súnda ísáaro. marapákén-késívóisaiya arupí umásínkaraawata miwí táái iséta miráumai kwíyómpaken-kentaasivo áái iséta kawe'á umái méta minánón-áímbá miráyá onó.
10 sáwíyan-kanaa marapákén-késívóisaiya miwítí imáyáavinkemba arupí umásínkáantaanivo Áánútu kawe'á umátinkanae séna kaweré su'maiya umáíya ménaundayavenaya kwemó kawe'ó umáímo máyáintemba miráyá ónaundayavenaya arupíya kwéumasinkaiye.
11 arupí kwéumasinkaindarata sirunkó umbaí kwétainata íya aamoí éta naaémba minúmbáí-yántáákó kawe'á umásinkaindarata minúmbáí-yántáákóná anondá paru umái kawe'á umái ménaumne.

mirám-baaran-oro siráin-kwasai.
12 miráumai kárákwiye'a tiyáántán-kwimai mé'a
13 arupí-amba imáyáa umái kwáráaro. keinárawapinkemba évakarawai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kawe'á umái mé'a arupí-amba kwáráaro.
14 tiyáántán-kwimai amáparawaiye paru umái máéro. ímo kaweré su'mai umáímo máyáawai Ísóigomba íma awánanaaovo kaweré su'mai umái máéro.
15 keinárawapinkemba évakarawai Áánútu úwoi kwétuwa'naa-iwaimba auwáúnavo sé'a kárákwiyoro. keinárawapinkemba évakarawai tirunkó sáwí'a índarakemba misáwí-ímáyááó amápa-kwaasivimba kóyáwé iváínivo kárákwiyoro.
16 sáwí-yantaatave'a tirááíyave'a ováínivo kárákwiyoro. naaóvá'á moóráwai áwí'a Íso Áánútuntavena íma imáyáa éna sáwí'o uráintemba keinárawapinkemba évakarawai mirá ováínivo kárákwiyoro. kwemá Áánútuntavena íma imáyáa kwéuwaimba moórá-tawai áái kwéankowana ávákontavena séna ená toómbá nasímínana mintónkóná anondá emá aivar-íyámpói aúrénana kenkáísivowa kawe-kwááró'á tumánkaniye séna
17 ména naaémba moórá-imayaa éna kesivo kawe-kwááró'á tumásinkainkwae séna anón-ivi'a tówana avowámá ávákomba kawe-kwááró'á tumánkena póna kwembá íma tumánkowana ááémo sáwí'o uráin-tantaako avowámá kawe-kwááró'á tumánkanin-amba ítáraiye. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí'á ováínivo kárákwiyoro.
18 naaóvá'á Ísareri-kwaasi Sáínai-omar-andampa'a komáyówana anón-irama kwégena tinepáí kwégowasa uwaná anómba túnkuwana anón-unda torówana
19-20 uwíremba anónka'a aú'mai iyúwana aaigówé su'mai séna kwaásiye póíye maanómáká'ó tíya'o é'a óntandei tínkamiyasa puwónááowe súwasa mináímbó ísón-kwaasi táátavesa ésa sésa ókwara'a moórá-aimba íma sínata isánáe sésa táátavesa ésa
21 awánon-tantaa'a anómba táátavesa uwaná Mósesi séna sááte kéna siyántámbá taráiye siráiye. naaóvá'á Ísareri-kwaasi mirán-tántáá'á koawánaraavo keinárawa'a mirán-tántáá'á íma kogwéawanaawe.
22 íma mirá é'a Áánútunopa'o tiráamba maaráání'a kwéowe. moórá-omako áwí'a Sáíyono-omapa'a té'a Áánútu asirayánkwáráwáíná naaópa'a té'a kwíyómpa'a aúná-nao'a Yérúsaremu-naokaan-daopa'a té'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'o sáwíva'o toru-pamáímo mésamo Áánútu áwí'o mósá marésamo aamoí kwéopa'a té'a

23 aiva'ó Áánútunopa'o tésamo kwená kwaási-i'a umái máyáapa'a tiráawe. kwíyómpa'a aúváívimba miwí túwí'a agaimakáiye. Áánútu amáparawai miwímó máyáawaina ááintavena tísaa íníwainopa'a té'a marapá'ó arupí umáímo máyówanamo Áánútumo kasenkuí'o umátínkaraiwai kwíyómpa'a miwí timantómbó máyáapa'a té'a

24 Ísunopa'a Áánútu aúná-aimbo simáímo tarúmakaimba kwéagaraasinkaiwainopa'a tiráawe. naaóvá'á Kááini ávákomba Épeomba tuvuwúwana puwúwana kwená naaemá kumúwana mindáyavena anondá sáwí-meyamba amínkwáe siráimbanivo Ísuna naaemó kunkáimba kwaási kawe'á kwéumatinkaimba kwenópa'a tiráawe.

25 Áánútu keinárawatavenamo aaimó sínda-aimba íma araaisé'a kárákwiyoro. naaóvá'á Mósesi marapá'á ména Áánútun-aai simátimuwasa arááíraawai sáwí-meyamba mairáawe. miráumaimo kwíyómpakewaimo simátiminda-aintaamo araaisénááowai árai'a sáwí-meyamba mayánááovo kárákwiyoro.

26 naaóvá'á Áánútu Sáínai-omapinkemba aaí súwana anóm-barima taráimbanivo ívé'a asiramái séna moórá-kanaa tínímba ókwara'a anóm-barima taaó senaná kwíyónkowe maraówé anóm-barima táníye siráiye.

27 ókwara'a anóm-barima taaó sénaumnemo siráin-ainkona ááimba maarán-iye. marímo tánín-tantaa'a naaóvá'ó tarórurain-tantaa'a póna ánásanivo maríma ímo kanaán-umai táínda-yantaa'a kwaíkwai'a íníye.

28 miráumai marímo tánímba Áánútu kentáárá'á kárákwiraimba póna íya siyuwánímba póta sirunkó kawe'á ínata aamoí éta kwentávéta éta kwenáwí'a mósá maréta kwená imáyáa mósá máráandayavenaya aamoí íníye.

29 kankambó aú'maimo iravímbó agaisúwáantemba Áánútu mirá ínata póta kwená imáyáa mósá maréta ménaumne.

13

Áánútu aamoí ínkwáe-i'a oro siráin-kwasai.

1 Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai Áánútuna akúní'a umái máyáamba pó'a moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a íma ivátuwaaro.

2 namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá kwétime'a íma ivá'á tiyúwáaro. évakarawaimo mirámó uráamba íma marapá-kwáási kawe'á umátínkaraavo kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mirá umátínkaraavo íma kwíyómpakewai owé-ímáyáá uráavo marapákén-kwáási owé-ímáyáá uráawe. mindáyave'a namu-kwaasí túwa'naa oro.

3 Áánútuna kwaásivinkemba kwená kwaási onkákémbá évakarawai tí'maesa ándáva'a mótínkáamba miwísé ándáraamba umái maémáyáambanivo mindáyave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. umbai-yántáá'á miwívímbá kwáyáin-kwaasi keinárawapinkwara'a miráumai umbai-yántáákáámbá kwáyáiwain-ovo imáyáa é'a túwa'naa oro.

4 aaraimó kwaaimó máyáawasa kwaaimó aaraimó máyáawasa kwéon-amba kawer-ámbán-ivo aaraí íma sáwí-anka'a nááówasa kwaaí íma sáwí-anka'a nááówasa miráumai máyáavo aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma oró. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

5-6 Áánútu séna
íma tiyuwé'a túwa'naa ónaumne
mináímbá siráintaveta asiramái méta séta
Ísóigo kwésuwa'naa-imba pó'a kwaásimo
sáwí'o umásinkaiyamba íma sáá'a káníye
séna Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna siráimba pó'a óntantave'a íma anón-imayaa é'a mirán-tántáákó kembá tátoraina'a sáwí'a iíyáváínivo makáan-tantaatave'a sé'a mindá kanaán-iye seró.

7 ááéma kentí anón-kwaasi Áánútun-aai simátímakaawaiyave'a imáyáa oró. miwímó
máyón-aaine pukáan-aaine imáyáa é'a Áánútuwemo aráápamaimo maémáéntemba
mirá oró.
8 Ísu Káráísiti naaóvá'ó uráintene minká'ó mirá uráintene ívékwara'a mirá kwéintene
naaénkwara'a mirámó ínintene. mindáyave'a
9 toómbá aambá áúmbakaan-amba kwaránááomba íma túwa'naa ínívo Áánútu úwoi
súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaivo ó'on-o'om-bonor-aimba kampa'-mónór-áímbá
isé'a kwáráavainivo kárákwiyoro.
10 Ísu Káráísitimo puwénamo kwenáúmo Áánútumbo ámakaintavenaya kwésuwa'naa-
imbanivo mono-náúmpá'ó mono'-máyái-kwáásímó póímo tuvú'máímo Áánútumbo
ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-iye.
11 aiva'-mónó-káwáánákó kwaási sáwí'o uráantavena pói tuvukéna naaemá
umaéna Áánútuna aoka'-náúmpá'á iréna mindááémá tuvimpín-úmáráísasa mimpói
mindáókona aaumépa'a íma nésa agaisukáawe.
12 miráumai Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna sáwí-imayaa maitiyuwánaumne
séna íma a'áo súwasa áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana
puwúwana kwená naaemá kunkáiye. mirámó uráimba póímo tuvú'máímo Áánútumbo
ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-ivo kentáá kwésuwa'naa-iye.
13 Ísumba áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana pukáimba
miráumai mono'-náúmpá'ó póímo tuvú'máímo Áánútumbo ámén-amba tuwáúnasaya
kwembó simáímo sáwí'o umánkaraantemba kentáágwárá'á simái sáwí'a umásínkáamba
póta íya kwentá auwánaumne.
14 marapá'ó kwaíkwai'o ínín-dao'a íma kwáyáintaveta kwíyómpa'o maí'maitaamo
ónaunda-naopata imáyáaya éta póta íya kwentá auwánaumne.
15 Áánútumbo póímo áméntemba Ísu Káráísiti kentááyávénawe séna pukáintaveta
Áánútuna kwaási úne súndawaiya aamoí umánkámae kwéiyeta kwenáwí'a mósá
maréta íya túwáano.
16 kawe'á umátinketa túwa'naa eta íyaamo túwáandayavena Áánútu aamoí íníye.
17 kentí anón-kwaasi táái isé'a kwésentemba mirán-oro. keinárawaka'a kawe'á
umái kárákwimae kwéiyesa naaémba Áánútumba mimbáyáíyávé'a simámenaaowe.
miwí tááimo ísámaimo kawe'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindáyave'a kawe'á umái
ménaaowe. miwí tááimo ímo ísámaimo kawe'ó íyasamo ésa miwítí mayái umbaí táína'a
mindáyave'a íma kawe'á umái ménaaowe.
18 imáyáa éta kentáásirumpinta íma aaí kwáyáísata amápa-tantaataveta arupíya
ónáeya kwésumpo kentááyávé'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro.
19 asiramái simátime'a sé'a ókwara'a kentópa'a sáwíyanka'a kónaunda-amba Áánútu
paárinintave'a námúnaa seró súne.

námúnaa siráin-kwasai.

20 Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááinko éna Ísóigo Ísu pukáimpinkemba
usásinankarowana puwúwanamo kwená naaemó kunkáintavena póna simái
tarúmakain-aimba kwaíkwai'a ínana sipisípira'o kárákwiraiwaimo intembá Ísóigo Ísu
kentáárá'á kwégarakwiyiye.
21 Áánútuna imáyáavinkeni'a ónááontavena Áánútu asirayámbá timínintave'a
námúnaa kwésune. Áánútu kentáásirumpinta mayái kwémayaimba Ísu Káráísitina asir-
ayándéí kwembó arááímo taim-báyái Áánútu mayánintave'a námúnaa kwésune. Ísu
Káráísiti áwí'a aasiyaasí anómba kwaíkwai'a kwéimba árair-aimba intávé'a námúnaa
kwésune.

22 kesí kwaásiyono. asiramái simátime'a sé'a asiramátinkanaundayave'a
maanáúváímá agaimái timúnda íma ayáátáár-aimban-ivo kwempa'á mé'a ísáaro.
23 moórá-aimba ísáaro. moóráwai áwí'a Tímóti ándávakemba kwéayurankaamba póna
ááémo tína'o é'a kentópa'o kóndara'a áí'mae'a kónaumne.
24 kentí anón-kwaasiyavetaawe Áánútuna kwaási amáparawaiyavetaawe simátime'a
sé'a kawe'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási Ítári-maravakewai simátimesa
sésa kawe'á umái máéro kwésewe.
25 Áánútu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kesáái ánásaiye.

Yémési

Ísu kwíyómpa'a irówana Yémési Ísun-áváko póna Yérúsaremuva'a ména Ísóigona kwaásira'a kárákwiraiwai moórá-kwaai aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwéguwai agaimái mátímakaiye.

1 kemá Yémési maanáúváímá agaimái timúne. Áánútuna mayáíyé Ísu Káráísitina mayáíyé kwémayaundawai maanáúváímá agaimái kwétimumpo Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tísaavutantambo uráawai ó'on-o'om-barava'a kóyáwé umái máyáawai ísáaro.

asiramátínkáin-kwasai.

2 kesí kwaásiyono. umbai-yántáá'á ó'on-o'on-tantaa'a kentópa'a kwétivo tirumbá etóyói umái máéro.

3 umbai-yántáá'á kentópa'a kwétimba Ísóigo Ísuwe aráápamaimo mé'o ímo auwé'o é'a asiramái ménaaowe. mindáyave'a ísaraamba póna umbai-yántáá'á kentópa'a kwétivo tirumbá etóyói umái máéro.

4 asiramái maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-káína'a mirán-káwér-ímáyáá úmae kwéiyiyana Áánútuna kawe-tántáátávéna íma táái tinkáníye.

5 kawer-ímáyáá mayánae síyawai Áánútumpa'o áísaa íyanamo éna timíníye. Áánútu nóintavera kwésisaaoo íma séna íma tátorainda úwoi timíníye.

6 Áánútumpa'o áísaa íyamba íma kaer-ímáyáá é'a úwoi kesáái isáníye seró. kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawaimo ésa kavóná-kwaasima pósa avumpin-kwáásímá mésa kogwaétuwe tagwaétuwe-kwaasiraamban-owe.

7-8 mirámó owáímá kaumbo-káér-imayaa ésa íma mimbórá-ímáyáá umái kwarésa kawe'-máyáí kwémayaavo sáwí-imayaa kwarésa mirámó kwéowaima Áánútumpa'o áísaa íyan-tantaa'a simíníye-imayaan-ovo.

óísaniyaain-kwaasiye óísankwara-kwaasiyei kwaasái.

9 óísaniyaain-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa árairemo kwésewanamo imbá Áánútu séna kesí kwaásiman-owe kwésimbanivo tirunkó kawe'á kwéivo

10 óísankwara-kwaasi Ísu Káráísitin-aaiyavesa árairemo kwésewanamo imbá Áánútu séna kentí óísamba íma aiva-tántáá'án-iye kwésimbanivo miwígwárá'á tirunkó kawe'á kwéiye. konaarirí-yántáá'ó moigwáán-arambo kwénamo avurankambó tintenkáámbá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mirá umái ánásanaaowe.

11 aaváúmá iyéna aa'á kaisaná moigwáán-arambo aáyánkénamo minkáwé-tántáá'ó avurankambó tintembá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mayáímá kwémayaamba miráumai ánásanaaowe.

sáwí-imayaamo kentópa'o tína'o a'áomo sénááon-kwasai.

12 Ísu Káráístin-aaiyavesamo árairemo kwésewanamo imbá miwívá'ó sáwí'o ií-yántáá'ó tínímbo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawe'á íníye. miráumai asiramái maí'mai'o íyanamo éna Áánútu timénaumne siráin-tantaa'a timíníye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráintemba mirá umátinkaniye.

13 sáwí'o ií-yántáá'ó kentópa'o tína'o sáwí'a ónaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa símakaiye sevó. Áánútu íma sáwí'a ií-ímáyáá tiména íma kwená imáyáavinkemba sáwí-imayaa tavisimái mémaraniye.

14 kentáá sáwí-imayaayavena sinkáinda misáwí-ímáyáágó kentáá tavisínata kwégwaraananaya

15 misáwí-ímáyáágó tátorainata sáwíta ónaumne. sáwítaamo úmaeta kwéiyonanayaamo éna misáwí-ímáyáágóná anondá máyaundawaina ááimba Áánútuna némpa'a ménaundayaaniye. mindáyave'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa kwésimiye sénááovo imáyáa umái kawe'á oró.
16 kesí kwaásiyono. mindáyave'a kampar-áíntávái áraire seváínivo kawe'á umái ísáaro.
17 amápa'a árai-tantaa kawe-tántáá'á kentáásópata kentáásivoma Áánútunopakemba kwégumiye. aaváúmá kwíyómba o'á úmakowana aaváúmá kumpékéna usaréna kwéivo Áánútu íma mirá kwéena aasiyaasí sáma kamásinkena íma ó'on-o'on-imayaa kwéiye.
18 Áánútu kwená imáyáa kwégwarena árair-aimba kwésimasimenaya mináráír-áíntávéna aúná-kwaasiraanta kwéumasinkaisata aiva'á kwená kwaási-ita uráanasaya naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe.

Áánútun-aai isésa mirámó kwéon-kwasai.

19 kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi ísáaro. Áánútun-aai ísámai kawer-é'a imáyáa uré'a aaí sé'a íma ááéma áwáá'a sé'a oró.
20 áwáá'o kwésen-amba Áánútuna kawer-ámpá'á íma áwáá'a kwésen-amban-iye.
21 mindáyave'a sáwí-imayaaneimo sáwí'o kwéon-tantaa'a tuwé'a umaé kumé'a Áánútun-aai tirumpimbó makáin-aimba ísámai kawer-íyana mináínkó kawer-ámpá'á métinkaniye.
22 Áánútun-aai tááre su'mai isé'o Áánútun-aai isáúnda á'a kwéisaumne sé'o é'a kesávái kampa'á kwésevo Áánútun-aai íma tááre su'mai isé'a kwemó siráintemba oró.
23 Áánútun-aai isésa kwemó siráintemba íma kwéiyawai
24 non-kwaaúmpímbá tói'a awánasuwesa kówasa mirámó ombá ááéma kwétuwinkagwimba mirámó owái Áánútun-aai isésa kwemó siráintemba mirá íma kwéowe.
25 Áánútun-aai kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútun-aai isésa kwemó siráintemba kwéiyawai isésa íma tuwinkáinda mirá úmaesa kwéiyiyana mináínkó tirumpimbá kawe'á umátinkaniye.
26 mono-kwáásímá úne sembánivo kwésen-ainka'o ímo kárákwiyombo ésa kesáváí-ímáyáágómbá kampa'á kwésimauwesa tóikakene su'mai sésa mono-kwáásímá úne kwésewe.
27 ketor-ínínkáré megusaa-íyámpóíráré umbai-yántáá'ó kwáyáiwairare kárákwiyesa marapá-kwáásítí sáwí-ampa'a tínaaemba kwéumasuwaawai Áánútun-aai ísámai kawer-ésa Áánútu kentáásivo aúranka'a árai'-mono-kwaasi mésa Áánútun-arááíye su'mai kwégwaraawe.

2

amáparawai mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísti ó'oran-aaimba kwáyáiwain-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáavo túwí'o kwáyainda-kwaasi kawe'á umátinke'a túwí'o ímo kwáyainda-kwaasi tínaaemba umátímémba mindá sáwí'a kwéovo
2-3 kárákwiyoro. torupamáímo máyáampimbo moóráwaimo óísankwara-kwaasi éna kawer-únánkwátói úmae tisanamó óísaniyaain-kwaasi éna sáwí-unankwatoi úmae tisa'ó kawer-únánkwátóigwarawaintave'a suwóká'á tamaiyó sé'o sáwí-unankwatoigwarawaintave'o nénka'a maiyómó kwésemba mindá sáwí'a kwéowe.
4 mirámó sembá keinárawapinkemba évakarawai túma maimaé iyé'a évakarawai simái sáwí'a é'a sáwí-imayaanei taaínkaa'a kwéowe.

5 kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi ísáaro. marapá'á máyáan-kwaasi óísaniyaain-kwaasi tuwánésa sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésevo Áánútu óísaniyaain-kwaasi kwesé aráápamai asiramái máyáan-kwaasi tuwánéna séna kesí kwaásiman-owe kwésiye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi kwégawaa úndava'a ménaaowe siráimba
6 óísaniyaain-kwaasiyavena mirá siráimba pó'a móruna tiyúwáavo. óísankwara-kwaasi túma íma maimaé íyóro. óísankwara-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátinkesa aaimá kwésimatinkesa
7 Ísu Káráísiti áwí'a usáyaaitarain-awi'a kentí anóndako áwí'a simái sáwí'a kwéumankaamba pó'a miwí túma maimaé íyóvo.
8 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
esáváí-ímáyáámó óndantemba
ó'owiti imáyáagwara'a uwó
siráimba pó'a minkáwér-ámáámbó asirayán-ámáámbó kwaré'o é'a kawe'á ónááombanivo
9 óísankwara-kwaasi túmo maimaé iyé'o óísaniyaain-kwaasi móruna tiyuwé'o é'a sáwí'a ónááowe. mirámó é'o é'a kawer-ámáámbá araaisíyana Áánútu aaimá simátinkaniye.
10 amápar-amaambo kwarésamo moórá-amaambo araaisíyambo éna aaimá simátinkena séna amápar-amaankomba arááíséwaiman-owe síníye.
11 Áánútu séna íma aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá oró séna moórá-ainkwara'a séna íma kwaási tínkamiyasa púwóro siráiye. ímo aarai-úmóyámbó kwaai-úmóyámbó ombánivo kwaási tínkamiyasa puwónááomba ámáánkomba kwéaraaisewe.
12 Áánútun-aai kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútu kwenáái kwáráawaiye arááíséwaiye tuwánéna tísaa ínímba pó'a imáyáa é'a kentóikare kentúrare kárákwiyoro.
13 Áánútu aaivimbá maitinkáíndara'a tirumbó ímo umátínkaraawai Áánútu kwe-narunkwárá'á íma umátinkaniye. Áánútu aaivimbá matinkáíndara'a tirumbó umátínkaraawai íma táá'a kwégainana Áánútu aruntavái umátinkaniye.

Ísun-aaiyavesa áraire sésa kawe'-máyáí mayáan-kwasai.

14 kesí kwaásiyono. Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo kawe'-máyáímó kwémaesamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aimba kwésewe. mináímbá tóikakene su'mai kwésemba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye.
15 Áánútuna kwaásivinkembo moóráwaimo ménamo unáánkwátóiye toóné ímo makáindawaintave'o
16 keinárawa'o sé'o toómbá nenaná ámú'a váínama unáánkwátói ane'á márénana koko'á ínama kwaaó sé'o toómbó unáánkwátóimo ímo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aimba sénááowe.
17 mindáyave'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire kwése'anivo ímo kawe'-máyáímó kwémayaambo é'a áraire sen-áímbá tóikakene su'mai kwésevo tirunkakémbá íma kwésewe.
18 évakarawaimo sésamo Áánútun-aaiyave'a áraire kwésunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésewasamo évakarawaimo sésamo kawe'-máyáí kwémayaunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésemba kemá Yémési sé'a Áánútun-aaiyave'a áraire sembánivo kawe'-máyáí íma kwémayaamba pó'a Áánútuna kwaásiya'o íma tuwánáúmne. kemá kawe'-máyáí kwémayaunda suwáné'a sé'a Áánútun-aaiyavai áraire kwésene sénááowe kemá Yémési súne.
19 Áánútu kímborawai máyáiye kwése'o árairemo kwésemba kawer-áímbá kwésembanivo miráwé su'mai kwésemba Áánútu kawer-ámpá'á íma métinkaniye.

Sáátáánigona kwayó'nárawa'o mináímbó kwésemba tiyántámbá kwétaisasa kwésemba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye.
20 íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásín-owe. Ísun-aaiyave'a áraire kwése'o kwéomba íma kawe'-máyáí kwémayaamba úwoima aaimá kwésemba pó'a simáímo agaráátinkaanda ísáaro.
21 naaóvá'á kentáá síkwá'náma Ááváramu Áánútu simámakaini'a índayavena ááninko áwí'a Áísákaamba óntan-taareira'a mósá ánkarena tuvuwíníye úwana Áánútu séna a'áo siráiye. Ááváramu mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái máyáane siráiye.
22 Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire kwésena íma miráwé su'mai uráivo simámakaintemba uráimba Áánútun-aaiyavena asiramái áraire siráimba á'a ísaraawe.
23 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaanemo siráimba mináínkóná ááimba Ááváramu Áísákaamba tuvuwíndavena uráinka'a avora'á paáruraiye. naaémba Ááváramuntavesa sésa Áánútuna kwaásiman-iye siráawe.
24 Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kawe'-máyáí kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésivo Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-máyáí kwémayaiyawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawe íma síníye. mináímbá ívé'a kwéisaawe.
25 Áánútun-aai aúváívimba naaóvá'á agaimaréna moórá-ininko eénánká'á nááún-ininko áwí'a Áré'api ó'onkaa-ininkona kwaasái siráiye. Yósúwa maramá aúpá'á koawánaakaiyo séna ti'marówasarai minínínkóná naaúmpa'a tuyaná mindárai táái iséna áraire séna kwenamáára tínkamovo séna moórá-ampa'a agaráátinkowasarai kóuraaiye. minínínkó mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái máyáin-inimban-iye siráiye.
26 timambá kówisasamo kwaásimo púwóntemba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-máyáí kwémayaawai miráráán-umai íma tirunkakémbá áraire kwésevo tóikakemba kwésewe.

3

tói-kawaan-oro-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. Áánútuna mayáí agaráátinkaiyam-bayai íma sáwívarawai mayánááovo moórá-morawai mayánááowe. agaráátinkai-mayaiya kwémayaundawaiya Áánútu asiramáíya kwésisaa índarakemba úwoi-kwaasi miwítí mayáíyávéna úwoisamba tísaa íníye. mindáyave'a íma sáwívarawai sé'a agaráátinkai-mayai mayánáe sénááowe.
2 amáparawaiya évaka-tantaa'a sáwíta kwéundayaawe. tói-kawaan-esa kawer-áíné su'mai kwésewai árai'a kawe-kwáási mésa túra'a amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyowe.
3 moórá-aimba imáyáa oro. anóm-poi áwí'a ósimba kwaási kentí imáyáaomo kwin-ámpá'ó kónáesamo ombá óipimba ákí-asirayan-tamayo'a áárankesa évarevar-ayaaira'a ándáma aríkwímai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáaomo kwin-ámpá'á moórá-ayampar-anda tavisewaná minánóm-póímá kwégwiye.
4 nompí-sípígwárá'á imáyáa oro. mindá anón-tantaa'a isaná úndágoma améntámai ópa'a tuwánae kwéisananivo avúsúmaenamo nááín-tamayo'a íma anón-tamayo'an-ivo sáwíyan-tamayo'a kwemó kónae sipa'á mintámáyó'á kwántáísana minánó-sípígó kwégwiye.
5 maarágwárá'á imáyáa oro. kwaásiya anón-tantaa'a únanaya sóikoma sáwíyan-tantaako sáwívar-aimba kwésena súyaama maimaéna kwéiyimba imáyáa oro.

aiva'á sáwíyan-irama karéna kámaena anón-umi'a kwégautaapaiye.
6 iramó kámae kwéna anón-umi'o sáwí'o intembá sáwí-ainko miráumai kwégwena amápa súwawaata sáwí'a úmaena kwégwiye. sáwí-ainkona mayáigó amápar-ayampa'a amápa-sawi-mayaigomba kwéusayaaitaiye. misáwí-yántáákóná ááimba Sáátáánigompimba kwéena kentáási mayáí tasáwí'a kwéena amápar-ayampa'a kóyáwé kwéiye.
7 aváá-kwáí-kwaamba numamá iraankavayaambá noyáá'a amí'mír-umai kárákwiraambanivo
8 sáwí-ainko usáyaaitarain-tantaa'a pósa kwaási íma kanaán-umai kwégarakwiyowe. kwaaivainkómó kwaásimo vaisanamó sáwí'o intembá sáwí-ainko mirá kwéiye.
9 kentáá sói'nei kentáásivowa Ísóigo áwí'a mósá maréta Áánútu kweiráání'a úmakain-kwaasi simái sáwíta kwéune.
10 mimbórá-sóípínkéntá kawer-áímbá kwéseta sáwí-aimba kwéseta kwéune. kesí kwaásiyono. mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye.
11 nonayumpinkémbá íma kawe'-nónkwárá sáwí-nonkwara'a kwégumiye.
12 inaómá íma terarambá íyáísana túsigoma kondói-aramba íma kwéiyaiye. uwí-nónkó íma kawe'-nómbá auvínasa kwaási nánááowe. mindáyavena mimbórá-kwáásígómpínkémbá kawer-áínkwárá sáwí-ainkwara'a sisaná mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye.

kawer-ímáyáá Áánútumpakemba kwégumin-kwasai.

13 keinárawapimba évakarawai kawer-ímáyáá torésa kawer-ísái-yántáá'á toráawai mésa kawer-ímáyáágwárá-kwáási pósa íma túma maésa iyésa kawe'-máyái maésa kawe'á umái méwa'a tuwáné'a sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásímán-owe sénááovo
14 keinárawapinkembo évakarawaimo miwíti kwaásima tirumbá sáwí'a umátinkesa sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa miwí túma maimaésa iyésa kesávái kampa'á sésa kawer-ímáyáágwárá-kwáási úne seváínivo.
15 mirán-ímáyáá íma Áánútumpakemban-ivo marapákémbá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwésewe.
16 évakarawaimo miwíti kwaásimo tirumbó sáwí'o umátinkesamo sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa íma moóráva'a tágárotamai maésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyónááomba mindá marapákémbá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwéovo
17 Áánútumpakemba kawer-ímáyáá tokáawai kaweré su'mai ésa íma sáwíkwara'a ombá paru kwéesa íma aaisampínkémbá kwésesa ó'on-kwaasi táái kawe'á umái kwéisesa tirumbá kwéumatinkesa umbai-í'o on-kwáási kwétuwa'naa-esa íma kaumbo-káér-aimba sésa íma taaínkaar-umai kawe'á umátinkaa sáwí'a umátinkaa kwéovo amápa'a kaweré su'mai kwéumatinkaawe.
18 paru umái maénáe síyawai paru umátinkaiyasa tuwánésa miráumai paru umái ménaaowe.

4

marapá-tántáátávésa imáyáa kwéon-kwasai.

1 keinárawapimbo aaisambó sé'o áwáá'o sé'o mirámó kwéomba miwáná ááimba maará kwéiye. sáwí-yantaakomo tirááímo taintávé'a imáyáa owaná minímáyáágómá tátoraisana aaisambó sií-áímbá kwévaariye.
2 tirááímo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tuvúwónana puwína'a kemá mayánáe-imayaa kwéowe. ó'owiti náaindaamba túran-anda é'a íma kanaán-umai mayánááontave'a aaisambá tiyé'a áwáá'a kwésewe. tirááímo tain-tántáátávé'a Áánútumpa'a íma áísaa owaná póna íma kwétimiye.

3 Áánútumpa'o áísaa ombá áísaa on-tántáá'á íma kwétimiye. sirááímo tain-tántáá'á kesávái mayánae sé'a Áánútumpa'a áísaa ombá misáwí-ímáyáá tokáantavena íma kwétimiye.
4 aaraimó kwaairakémbó tiyuwésamo ó'on-kwambo máyáantemba Áánútumbo auwé'o kwégon-kwaasiyono ísáaro. marapá-tántáá'ó imáyáamo eéme'o é'a Áánútuna namuro-kwáásiráámbá kwéovo mináímbá imáyáa oró. marapá-tántáá'á mayánae símae iyíyawai Áánútuna namuro-kwáásiráámbán-owe.
5 Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna

Áánútu séna kesimambá kempímbá maráúnda
sáwí'an-ovo sé'a asiramái kwégarakwiyune siráiye
agaimaréna siráimba mináímbá íma úwoi-aimban-ivo árair-aimban-ivo imáyáa oró.
6 ánivo Áánútuna imáyáa úndayavenaya súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe.
Áánútun-aai aúváí-kwandaaivimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenaísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye
agaimaréna siráimba póna Áánútu súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe.

7 mindáyave'a Áánútun-aai isé'a kwenaísamaivimba máyáaambanivo Sáátáánigon-aaiyave'a a'áo síyanamo éna ááéma tiyuwéna kówina'a
8 Áánútuna egwaa'ó méwanamo éna Áánútu kentí egwaa'á méniye. sáwí'o kwéowai kawe'ó umáímo ménaaontave'a imáyáa é'a misáwí-yántáá'á túwáaro. Áánútuna imáyáawe marará-ímáyááwé tokáawai sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá oró.
9 sáwí'o kwéontave'a íma aamoí é'a kanagí'á kwéte'a máéro. sáwí'o kwéontave'a íma kwírááima síyamba tói'a matuwé'a máéro. sáwí'o kwéontave'a tirunkó íma kawe'á éna sáwí'a kwéina'a máéro.
10 Ísóigon-aai isé'a kwenaísamaivimba méwana kwemá mósá tinkáníye.

11 kesí kwaásiyono. kentí kwaásiyave'a keíyái íma sáwí-aimba seró. Áánútu ámáán-aimpimba séna íma mirán-oro siráimba pó'a mirámó kwéomba Áánútuna ámáámba simái sáwí'a umánke'a sé'a sáwí-amaamban-iye sembá mindá kampa'á kwésewe. Áánútuna ámáámbo taaínkaar-uré'o sé'o sáwíyan-amaane anón-amaane kwése'a minámáámbá íma kawe'á umái kwaré'a kwéaraaisuwaawe.
12 Áánútu kweyáá ámáámba siménaya kwaási kwétaainkaar-ena kanaán-umai kweyáá kawer-ámpá'á mégwétinkena kweyáá kwaási ánásasuwaniye. mindáyave'a kwaási keyááríka'a íma taainánááovo Áánútuna mayáímán-iye.

ímo túmo maimaé iyí-kwásái.

13 keinárawa'a imáyáa é'a sé'a ívéra'i. aaváyaawa'i. anón-daopa'a komé'a mayái kwémae'a moórá-ima maisuwé'a sáwívar-ontamba mayánaumne. mirán-áímbó kwésewai ísáaro.
14 aaváyaavimbo ainámbó sáwíyanka'o kwénamo ááémo turákwintemba keinárawa'o máyáamba miráráán-umai ááéma ánásanaaowe. aaváyaa kentópa'o tínín-tantaa'a íma ísaraawe.
15 mindáyave'a kwésen-aimba íma ókwara'a sé'a maará seró. Ísóigomo owémó sína'o é'a mirá ónaumpo ímo owémó sína'o é'a íma mirá ónaumne seró.
16 mirán-áímbá kwése'a kentí imáyáavinkemba kentúma maimaé kwéiye'a anóni'a umái ménae kwésemba mirán-ímáyáá sáwí-imayaaman-iye.
17 miráumai ísáaro. kawe'ó iígóná ááimba ísámai ivátuwesa mirámó ónááomba sáwí'a ónááowe.

5

óísankwara-kwaasiti kwaasái.

1 óísankwara-kwaasiyono. senda-áímbá ísáaro. kentópa'o umbai-yántáá'ó tínímba anón-imayaa kwée'a kanagí'á kwéte'a ménaaowe.

2 sáwívar-oisamba makáan-oisamba atúnkaisana sáwívar-unankwatoi kwaígo ánáamba káráyuwaisana

3 óntamba makáamba atúnkaisasa kwaási awánésa sésa íma túwa'naa ombá makáawana atúnkaiye sénááomba iramó ane'ó kwégainten-umai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. sáwívar-oisamba makáambanivo Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama tíníye.

4 kentí kígau on-kwáásití meéyámbá íma kawe'á umái timé'a sáwí'a kwéomba Áánútu awánaraiye. minkwáási anónkar-anonka'a kwésewana Áánútu asirayánkwáráwái kwéisaiye.

5-6 marapá'ó máyáanka'a sáwívar-oisamba maré'a kentí imáyáavinkemba kembó tínkáim-bayai kwémayaawe. ímo sáwí'o uráan-kwaasi aaivimbá maitínkówa'a íma anondá aaí suwa'á tínkamuwasa pukáawe. póímo toómbó kwétimewanamo anón-isasamó tuvú'naantemba kembó tínkáisa'o mirámó kwéomba Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

asiramái mésa námúnaa kwésen-kwasai.

7 mindáyave'a asiramái maimaé kwéiye'a Ísóigo ókwara'o kumínímba amu'máráaro. kígaugo avowámá kígau úmakena amu'maréna séna kaeká'á aa'á téna kígau anón-ína'a nánáe séna amu'maráíntemba

8 miráráán-umai Ísóigomba amu'makéwana kumíníye. Ísóigo sáwíyanka'a kumínímba pó'a asiramái aánoumai máéro.

9 Áánútu aaivimbá maitinkánívo kentí kwaási íma í'ái tínkáaro. Áánútu aaivimbá maitinkánín-kanaa sáwíyanka'a tíníye.

10 kesí kwaásiyono. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaimo uráamba imáyáa oro. Ísóigo simátímakon-aimba simátíma'mae iyúwasa íma ísówana umbai-yántáá'á sáwíva'a miwítópa'a túwasa Áánútun-aai íma ivátuwesa asiramáímo mésamo uráantemba miráumai máéro.

11 naaóvá'á Áánútuna imáyáa ésa asiramái máyón-kwaasiyaveta séta Áánútu kawe'á umátínkarain-kwaasiman-owe kwésune. naaóvá'á moórá-kwaasi áwí'a Yópoma uráin-aimba imáyáa oro. umbai-yántáá'á sáwíva'a kwenópa'a túwana Ísóigontavena asiramái maí'mai'a úmae kwéiyuwana naaémba Ísóigo kawe-tántáá'á ámakaiye. miráumai Ísóigo anón-arumba umásinkena kwésuwa'naa-iye.

12 kesí kwaásiyono. anón-aimba ísáaro. kentááiyavesa áraire sénááontavesa íma tiká'á kwémare'a árair-aimba súne sembá kwíyómpa'a máyáiwai aúranka'a árai'a kwésune íma sé'a marapá-kwáási túranka'a árai'a kwésune íma seró. ánivo owémó sé'o é'a úwoi owé sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. a'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. mirámó síyanamo éna Áánútu mináíntávéna íma sáwí-meyamba timíníye.

13 keinárawapinkembo umbai-yántáá'ó mayáíyawai Áánútunka'a námúnaa seró. keinárawapinkembo tirunkó aamoí íyawai monor-ímá kwésesa Áánútu áwí'a mósá máráaro.

14 keinárawapinkembo tí'o índawai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi tááyaiyasa tésa Ísóigona asirayámbá imáyáa ésa masawémba túra'a pétinkesa námúnaa seró.

15 Áánútumo siráintemba íníye kwésesa námúnaa kwésemba póna Áánútu minkwáási kawe'á umátinkena usásintinkena minkwáásímó sáwí'o uráiyanamo éna miwívínkémbá maitiyuwáníye.
16 mindáyave'a kentí kwaási sáwí'o kwéomba avora'á simátime'a námúnaa simái túwa'naa oro. mirámó íyanamo éna tí'o índamo éna Áánútu asóvamatinkaniye. arupí umái máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iye.
17 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa ména kwemá kesáámó úndanten-kwaasi ména Áánútunka'a asiramái námúnaavinkemba séna aa'á íma tíno súwana íma aa'á téna kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwówana íma aa'á túwana
18 minkákémbá naaémba námúnaavinkemba aa'á tíno súwana aa'á túwana kígauva'a amápa-tomba kawe'á uráiye. miráumai arupí umái máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iye.
19 kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo kawer-ámpá'ó tuwáíya'o é'a méyavisiyasamo tésamo kawer-ámpá'ó tíya'o é'a kawe'á umátinkanaaowe.
20 sáwí'o uráiyawaimo méyavisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo Áánútumpa'o tíyanamo éna Áánútu misáwí-yántáá'á sáwíva'a maitiyuwáínasa Áánútuna némpa'o iramó kwégaindava'a íma kónááowe. mináímbá imáyáa oró.
kemá Yémésimo súnda-aimba ánásaiye.

1 Pítaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Pítaa Ísuna kwayó-kwáási moórá-kwaai umái sísamaivakemba éíyain-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái mátímakaiye. Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áámba simái sáwí'a kwéumatinkomba miwítí imáyáa asiramátinkanae séna Ísuntavai ísámai asiramái máéro séna Pítaa maanáímbá agaimái mátímakaiye.

1 kemá Pítaa maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo ísáaro. kemá Ísu Káráísitina aantá-kwaasi úndanivo Áánútumo séna kesí kwaási owémó siráin-kwaasi ísáaro. kwatúwówa'a kentí maramá tuwé'a kóyáwé é'a Pontasi-márávárе Kárésiyaa-maravare Kápátósiyaa-maravare Ésiyaa-maravare Pítíniyaa-maravare miráumai-marava'a kóyáwé uráawai ísáaro.

2 naaóvá'á Áánútu kentáásivowa keinárawatavena séna ítámaraanasa kesí kwaási-i'a ónááowe súwana Ísu Káráísti puwúwana kwená naaemá kumúwana keinárawa'a kawe'á umátinkaina'a kwenáái taagwiyavónááontavena Áánútun-amanko Áánúntundei-i'a umátínkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa úmae iyéna paru umátínkáva'a iyína'a ménaaowe.

Áánútu to'mayaa umásínkarain-kwasaiya.

3 Ísóigo Ísu Káráísiti avowámá Áánútu kwenáwíta mósá maráúmne. kentááyávéna anómba arumbá umásinkenaya Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankaraintavena aúnái'o umáíya máyaunda-i'a umásínkaraimba póta naaéntaamo ménaundayaveta amu'maréta máyaumne.

4 kwíyómpa'o uménaundaya Áánútu to'mayaa umásínkarainta íma sáwí'a umái ánásena kwaíkwai'a ínímbaniye.

5 Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena kwená asir-ayándéí kweukáámbá umái tíyótinkena Ísu Káráísitimo kumíndara'a sáwí'o umáímo máyáampinkemba kuntí'mai to'mayaa umátínkarain-tantaa'a agaráátinkaniye.

6 mindáyavena kentirunkó kawe'á íno. ívé'a ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentópa'a kwénamo umbaimó taimbá sáwíyanka'a kwéna naaémba ánásainana kentirunkó kawe'á íníye.

7 umbai-yántáá'á kentópa'a kwáyáinka'a Áánútuwemo asiramáímo mémba tuwánésa sésa árai'a Áánútuwe aráápamai máyáawe sénááowe. moórá-ontamba áwí'a kóri-ontamba aamoí kwéon-tantaa'a imbánivo kíto-tantaa'an-ivo Áánútuwemo aráápamaimo máyáamba mindá anón-tantaa'an-iye. minóntámbá iravímbá kágwisana sáwí-yantaa'a ánásaisana kóri-ontan-uramba túkúmai kwégwaiye. miráumai umbai-yántáá'á kentópa'a tisa'á Áánútuwe asiramái mé'a kwesé aráápamai méwana Ísu Káráísiti kumíndara'a kentúwí'a anómba umátinkena aamoí umátinkaniye.

8-9 Ísu Káráísitimba íma túrandei awánaraavo úwoi kentirumbá kwéamewe. íma túrandei kwéawanaavo kwenááiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawe. kwenááiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwéiyatinkaiye. mindáyave'a anón-aamoi kwée'a mindáyave'a aaí símae kwéiyiyana mirán-áímbá íma ánásaina'a anón-aamoi ónááowe.

10 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai Áánútu keinárawa'a úwoi kwétuwa'naa-in-aimba siráawe. Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanin-aintavesa sésa

mináínkóná ááimba nóran-aina'iyo sésa Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba awánantesa iráawe.
11 Káráísitin-amaanko miwívímbá ména Káráísitimbo ái'o índai'o umánkaiyanamo
naaémbo ságayambo paárinin-aimba simátímakowasa miwí kesávái-áímbá sésa
mináímbá nááwantavena simbá póna nósa-tawai paáriniyo sésa Áánútun-aai aúvái-
kwandaaivimba awánantesa iráawe.
12 miwítí mayáígówé simátímakon-ainkowe íma miwí túwa'naa ena keinárawa'a
naaémbo paáronaaon-kwaasi túwa'naa ínímba mindá Áánútu agaráátínkaraiye.
Áánútun-amankomba ai'marówana kwíyómpakemba kuména naaóvá'ó agaráátínkaron-
aimba simátímakowasa mináséí-kwásáí simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe.
kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mintántáá'á awánanae sésa ombá miwívímbá íma sáwí-
yantaa'a kwáyáísana Áánútumo iyátínkáim-bayai íma kanaán-umai kwéawanaawe.

arupí umái máéro-kwasai.

13 mindáyave'a arupí-imayaa é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawe'á
umátinkanintave'a amu'maré'a asiramái máéro.
14 Áánútun-aai ísámai kawe'á oró. Áánútun-aaimo ímo ísaronka'o sáwí-imayaayave'o
tirááíyave'o uráantemba íma mirá é'a Áánútun-aai ísámai kawe'á oró.
15 Áánútumo tááyaraiwaimo kaweré su'maimo kwéintemba amápa-tantaa'a kaweré
su'mai oró.
16 Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna
kemó kaweré su'maimo umáímo
máyaudantemba mirán-oro
Áánútumo siráimbanivo kaweré su'mai oró.
17 Áánútu arupí umái sáwí'o uréwai sáwí-meyamba tiména kawe'ó uréwai kawe'-
méyámbá timíníwaintave'a námúnaavinkemba sé'a kesivomán-iye sé'a pó'a marapá'ó
kwááyumo máyáanka'a anóndakoman-iye sé'a kwená imáyáa úmae íyóro.
18 kentíkwá'náma úwoi-mayai-amba kwárówana Áánútu keinárawatavena mirán-
ámbá kwáráavo séna meéyámba'mai ayútínkaraiye. kentí meéyámbá kóri-ontambo
ánásanin-tantaakaamba ímanivo
19 Ísu Káráísitina naaegómá usáyaaitarain-daaegoman-iye. sáwí'o uráankakemba íma
sáwí-meyamba mayánááontavesa sipisípi-araa'a tuvú'mái Áánútumba ámakaantemba
sáwí'o uráundavinkemba ayúsinkanintavena Ísu Káráísiti ímo sáwí'o urówai puwúwana
kwená naaemá kunkáiye.
20 Áánútu kwíyómba maramá íma tarórunonka'a mimbáyái mayánintavena Ísu
Káráísitimba ítámakaimba póna naaén-kanaa keinárawatavenawe séna marapá'á
kumbéna
21 pukáimba pó'a Áánútumpa'a imáyáa kwéowe. Áánútuwe aráápamai mé'a
sé'a árai'a kwesé uménaumne sénááontavena Ísu Káráísitimba pukáimpinkemba
usásinankena áí'maena ságayan-ayampa'a móankaraiye.
22 árair-aimbo taagwiyávóntavena mináínkó kentirumbá kawe'á umátínkaraisa'a
mé'a Áánútuna kwaási kentí kwaási owa'á moórá-morawaivimba kentirumbá
kwétime'a asiramái mirá úmae íyóro.
23 Áánútun-aai kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraamba mináínkó aúnái'a umái máyáani'a
umátínkaraiye. marapá-kéntínóvówí matínkaraawa'a máyáambanivo Áánútu
maí'mai'a kwéiwai aúnái'a umátínkaraisa'a aúnái'a umái máyáawe.
24 mirán-áímbá Áánútun-aai aúvái-kwandaaivimba agaimaréna séna
karaan-tantááré kanaagunéwe aáyánkámaenamo
marapá'ó kúmíntemba kwaásiye miwítí kawe'-máyáíyé

miráumai ánásanivo
25 Ísóigon-aai kwaíkwai'a kwéiye
agaimaréna siráiye. mináímbá áséi-kwasai simátímakaan-aimba ísaraamba mináínkó aúnái'a umái máyáani'a umátínkaraiye.

2

Ísu ávon-ontankaanda'an-iye-kwasai.

1 aúnái'a umái máyáamba pó'a sáwí-yantaakomba tínaaemba umásuwe'a íma kampa'á sé'a íma kaumbo-káér-imayaa é'a kawe'-máyáímó kwémayaiyantavena kentirunkó íma simái sáwí'a umátinkaina'a túwíkwara'a íma simái sáwí'a umátinke'a máéro.
2 umarambó náántavenamo tínkáíntemba Áánútuna kawer-áíntávéna mirán-umai táái tinkáíno. Áánútun-aai toónkáámbá kwéne'a táákaevayan-kwaasiraamba umái mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro.
3 Ísóigo kawe'á umátínkaraina'a miráumai mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro.
4 naaóvá'á mono'-námbá óntandei urónka'a ávonkaan-ontamba awánésa úwoi-ontamban-iye sésa tukáawe. miráumai Ísumba Áánútu kawe'ná'án-iye séna ítámakaimba awánésa áúkaawe. kwemá ávon-ontankaamban-ivo kwenópa'a teró.
5 óntandeimo naambó ontembá Áánútu keinárawa'nei kwená naankáámbá úmarena keinárawate méniye. kwená mayáí-kwáási é'a kwená mayáíyé su'mai kwémayaiyana Ísu Káráísiti túwa'naa ínímba póna Áánútu kentí mayáíyávéna aamoí íníye.
6 mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Áánútu séna kawer-óntámbá ítámare'a naambó asiramáímo kwaíkwai'o ínintave'a Sáíyono-naopa'a ávonkaan-ontamba makáumne. óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiye
mináímbá Ísu Káráísitintavena simái agaimakáiye.
7 Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawai minóntánkó anómban-iye kwésevo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésewai minóntánkóntávésa íma mirán-áímbá kwésewe. mindáyavena Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiye
agaimaréna siráiye.
8 moóráva'a agaimaréna séna
minóntánká'á tísamaima
turarésa tanaambá vánááowe
agaimaréna siráiye. tanaambó vaantembá Áánútun-aai araaisésa miráumai tanaambá kwévaawe. ááéma íma mirá uráanka'a Áánútu séna mirá ónááowe siráinka'a pósa miráumai tanaambá kwévaawe.
9 miwí Áánútun-aai arááíráavo íma mirá é'a mimbórá-ándá-kwáásíráámbá é'a Áánútu ítámakain-kwaasi é'a anóndakona mono'-máyáí-kwáási é'a Áánútundei-i'a umátínkarain-kwaasi owaná Áánútu túnkwiyan-ayampakemba kwená ságayan-ayampa'a mégwétinkaisa'a ó'oran-kawe'-mayai máyáin-aimba kosimátíma'mae naaónááontavena ítámakaiye.
10 ááéma íma Áánútuna kwaási-i'a uré'a ívé'a kwená kwaási-i'a owaná ááéma íma arumbá umátínkaraimba isaná ívé'a arumbá kwéumatinkaiye.

Áánútuna mayáí-kwáásín-owe kwaasái.

11 kesí kwaásiyono. ó'om-baravaken-kwaasi pó'a marapá'á kwááyu mé'a mindáyave'a marapá-tántáátávésa tirááíyavesamo kwéomba tínaaemba umátime'a

ímo tínaaembo umátimiyanamo éna mintántáákó tavisimái kentí imáyáa sáwí'a umátinkaniye.
12 Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasivimba mé'a kaweré su'mai úmae iyíyasa sáwí'a kwéowe suwááesa kentí kawe'-máyáí tuwánésa pósa Áánútuma marapá-kwáásíyávéna imáyáa índa-kanaavimba kogwantésa kwenáwí'a mósá maránááowe.
13 Ísóigonatave'a imáyáa é'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áíkwiye'a aiva'ó kárákwiraiwai aísamaivimba áíkwiye'a
14 kwemó usásintinkaraiwai tísamaivinkwara'a áíkwiyoro. sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba timésa kawe'ó kwéowai kawer-áímbá simátimenaaontavena usásintinkaraiwai mindáyave'a tísamaivinkwara'a áíkwiyoro.
15 Áánútu maarámó ónááontavena arááíma kwétaiye. kawe'ó íyasamo ésa sáwí-imayaavinkembo úwoi-aimbo kwésewai táái kentí kawe'-máyáígó itániye.
16 Áánútu kentí sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyátínkaraisana póna íma tátokaisa'a mé'a miráumaimo máyáamba íma aúpá'á sáwí'a kwée'a Áánútuna mayáí-kwáási pó'a kwemó sintení'a kwée'a
17 amáparawaiyave'a imáyáa é'a Áánútuna kwaási kentí kwaásivimba kentirumbá kwétime'a Áánútu áároi kwéinkaise'a mé'a marapá'ó kárakwiraiwai áái mósá máráaro.

Ísumo uráinteni'a mirán-oro-kwasai.
18 mayáí-kwáásíyóno. kentí anón-kwaasi táái isé'a síyanteni'a mirán-oro. íma kawer-ánón-kwáási tááiye su'mai isé'a túwáávitemo íyan-anon-kwaasi tááigwara'a ísáaro.
19 keinárawa'o ímo sáwí'o íyasamo umbai-yántáá'ó úwoimo timíya'o Áánútuntave'a imáyáa é'a asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye.
20 ánivo sáwí'o íyasamo tínkamiyambo aánoumaimo méwanamo éna Áánútu kentúwí'a íma mósá maráníye. ánivo kawe'ó íyasamo tínkamiya'o asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye.
21 Ísu Káráísitimba áí'a úni'a umánkaraamba keinárawatavena imáyáa éna asiramái ména mirán-ámbá agaráátínkaraimba pó'a mirán-oro. mirá ónááontavena Áánútu tááyaraiye.
22 Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
íma kampar-áímbá séna íma
sáwí-aimba simbá ísaraawe
Ísuntavena mináímbá agaimaréna siráiye.
23 simái sáwí'a umánkowana anondá íma sáwí'a umátinkowasa áí'a úni'a umánkowana anondá sáwí-meyamba mayánááowe íma simátimena arupí umai-meyambo timíníwaina imáyáa asiramái uráiye.
24 Ísu Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna taaira'á pukáiye. sáwí'o kwéundaya sínaaemba umámeta arupí umáíya ménaundayavenaya pukáiye. kwenáúmo sáwí'o umánkaraantavena póna kentáá kawe'á umásínkaraiye.
25 keinárawa'a uwóváguraawana tí'maena tisa'á keinárawaka'a kárákwiraiwaina aampa'á kwégwaraawe.

3

aarakwátí kwaasái.
1-2 aaraiyónó maarán-oro. kentuwai'máá táái ísáaro. kentuwai'máápinkemba évakarawai Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésesa máyáawai kembá tuwánésa Áánútumpa'a ténááontave'a kawe'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire

sénááowe. íma ayáátáár-aimba sé'a Áánútuntave'a imáyáa é'a kawe'á umái méwasa tuwánésа Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe.
3 kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sé'a íma konaarirí é'a kawer-únánkwátói konaariríyávé'a íma anón-imayaa é'a
4 paru umái kentirunkó kawe'ó ínímba íma ááéma ánásainana mindá Áánútu aúranka'a kawe'án-iye.
5 naaóvá'á aaraí Áánútuntavesa imáyáa ésa kwemó to'mayaa umátínkaron-tantaa'a amu'marésa máyón-inimba miwí tuwai'máá táái isésa kawe'á umái maémáembaniye.
6 minínímpínkémbá moórá-ininko áwí'a Séraa awaikó áwí'a Ááváramu úwana kwenáái iséna kesí anóndakoma óne siráiye. kawe'ó é'o ímo amápa-tantaatave'o táátave'o é'o é'a kwenayáámúmbaari'a ónááowe.
7 miráumai kwaaimó é'a maarán-oro. kentuwainímbáá'a kawe'á umátinke'a miwí túma íma asiramái kwáyáintave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. keináraware kentuwainímbááre aúnái'a umái ménaaontavena Áánútu kawe'á kwéumatinkaivo mindáyave'a kawe'á umátínkáaro. mirámó íyanamo éna moórá-umbai-yantaako kentí námúnaa-ampimba íma itániye.

mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

8 moórá-aimba ísáaro. kentúma íma maimaé iyé'a mimbórá-ímáyáá é'a keávárawáínóndaamo imáyáamo ontembá moórá-morawai mirán-imayaa é'a túwa'naa oro.
9 sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí'a umátínkáaro. sáwí-aimbo simátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí-aimba simátínkáaro. sáwí'o íyawai anondá kawe'á umátínkáaro. Áánútu tááyonka'a kawe'á umátinkaumne siráimba pó'a kawe'á umátínkáaro.
10 mindáyavena Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
évakarawai ayáátááka'a sirunkó kawe'á ína'a ménae sésamo ésa kampar-áíné sáwí-aine
11 sáwí'o kwéon-tantaare tínaaemba umámesa kawe'á ésa paru umái ménaaontavesa tiyáántán-kwimai máéro.
12 Ísóigo arupí umáímo máyáawaira'a kwégarakwiyena miwítí námúnaa kwéisena túwa'naa ena sáwí'o kwéowai ánaaemba kwéumatimiye
agaimaréna siráiye.
13 kemá tiyáántán-kwimai kawe'á kwéomba pósa íma sáwí'a umátinkanaaombanivo
14 arupí umái máyáambo umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkanivo minúmbáí-yántáátávé'a íma anón-imayaa é'a minúmbáí-yántáá'ó timínín-kwaasiyave'a íma táátave'a é'a
15 Ísu Káráísitintave'a kawer-ímáyáá kwée'a kwentávé'a sé'a kweyáá Ísóigoman-iye síyasa tísaa esamo sésamo Áánútuntave'o imáyáamo ombá nóra simáíya kwéoo síya'o é'a kawer-áímbá simátimenaaontave'a to'mayaa umái mé'a
16 kawe'á umái kwempakémbá simátíméro. kentirunkó íma kae'náé'a éna arupí umái kwaína'a Ísu Káráísitimpa'a aráápamai arupí umáí máyaiyasa évakarawaimo simáímo sáwí'o umátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mái tigaemá íníye. mirá ónááontave'a kárákwiyoro.
17 kawe'ó kwéombo Áánútumo ímo ítátinkainasamo ésa umbai-yántáá'ó timénááomba mindá Áánútundein-iye. ánivo sáwí'o kwéombo umbai-yántáá'ó timénááomba mindá kentí ááinkoman-iye.
18 miráumai ímo arupí umáímo máyáawai Áánútunopa'a kónááontavena Ísu Káráísiti arupí umái máyáiwai mimbórá-táwai puwéna mimbáyáímá ánásaraiye. kwenáúgo pukówana amankó ména

19 évakarawai timankó ándáraambo kwímai máyómpimba kwenáái kosimátímakaiye.
20 naaóvá'á moóráwai áwí'a Nówaa ména non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmakonka'a Áánútu kesáái ísáaro séna timu'marówasa kwenáái arááísúntavesa pukówana naaémba Ísumo puwú-tawai miwí timankómbá kwenáái kosimátímakaiye. avakaumboé-kwaasi non-avóvomayaapa'o kwínín-daumpa'a umáyówana miwí nonkó íma nawíkowasa íma puwésa kawe'á umái maémáembaniye.
21 mindónkómó uráinten-umasitai'a mono'-nómbá kwévetinkaawana Áánútu tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. nombó kwévetinkaamba paáká-kúrákémbá íma kwésese ovo Áánútumba áísaa owaná tirumpimbá íma aaí kwaíndayavena sáwí-imayaa maitiyuwáníye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaintavena sáwí'o umáímo máyáampinkemba tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye.
22 Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uména kwíyómpaken-kwayo'naraware anóndaraware asirayándáraware miráumainarawaka'a kwégarakwiyiye.

4

Áánútuna imáyáavinkeni'a oró-kwásái.

1 Ísu Káráísiti áí'a úni'a umánkówana asiramáímo imáyáamo uráintemba keinárawakwara'a asiramái imáyáa oró. túra'o tí'o úni'o umátínkówai miwímó sáwí'o ónááon-imayaago íma tátokaiye.
2 marapá'ó máyáamba sáwí-imayaayave'a tirááíyave'a íma kwée'a Áánútuna imáyáavinkeni'a oró.
3 Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasimo kwéontemba keinárawakwara'a mirá uráavo ívé'a íma mirá kwéowe. ááéma maarán-umai áwáyo-tantaa'a kwée'a sáwí-imayaayave'a tirááíyave'a kwée'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á kwée'a toómbá námae kwéiye'a uwo'aó'-nómbó kwéne'o uwo'aó'ó ónááontave'a torupamái mé'a kígaumo umándanaao sumpur-áínkón-ááima mósá maré'a kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá maré'a mirá uráambanivo
4 ívé'a íma miwísé torupamái mé'a mirá-sáwí-yántáá'á íma owasá tuwánésa sésa ívé'a nóra séra íma mirá kwéoo simái sáwí'a kwéumatinkaawe.
5 Áánútu to'mayaa umái ména pukén-kwaasigwara túvamaimo mén-kwaasigwara'a miwímó máyáawaina ááimba tísaa ínasa simámiyana miwítí meéyámbá timíníye.
6 marapá'ó máyónka'o uráam-beyamba mairésamo pukáawai Áánútumo máyáintemba miwí timankómó miráumaimo ménaaontavena Ísu Káráísiti kwenamankó kwená áséi-kwasai púwún-kwaasi kosimátímakaiye.

Áánútu mayáígóná asirayámbá tímakain-kwasai.

7 amápa-tantaa'a ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tínímba pó'a námúnaa símae'a kwéiyon-aimpimba kawer-ímáyáá umái kárákwiyoro.
8 moórá-morawaivimba kentirumbá timí-timi kwée'a mirámó é'o é'a sáwí'o umátinkanaaomba mirá-sáwí-yántáátávé'a íma anondá ónáe-imayaa é'a
9 namu-kwaasímó tíyamba naambá toómbá timé'a íma í'ái simátínkáaro.
10 kawe'á umátinkanaaontavena Áánútu moórá-mora-kwaasi ó'on-o'om-bayaigona asirayámbá tímakaimba pó'a íma úwoi maé'a minásíráyándéí moórá-mora-kwaasi túwa'naa oro.
11 Áánútun-aai kwésimatimewai mináín-úramba arupí umái simátíméro. kwétuwa'naa-owai Áánútu kwétimin-asirayandei túwa'naa oro. Ísu Káráísiti kwétuwa'naa-isa'a mirá kwée'a mindáyave'a amápa-tantaatave'a Áánútu áwí'a mósá

kwémaraawe. Áánútu áwí'a anómba kwaíkwai'a kwéisana kwená asirayánkó mirámó kwéimba mindá árair-aimban-iye.

Ísumbo umánkaraantemba kembá tí'a índai'a ónááon-kwasai.

12 kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi owaná kentópa'a anón-umbai-yantaa'a timbá minúmbáí-yántáápímbá mé'a mindáyave'a íma táátave'a é'a sé'a ó'oran-tantaa'a kesópa'a tiráiye íma seró. Áánútuwema asiramáíya máyáantavaiya'i. íya asiramáíya máyáantavaiya'iyo. minúmbáí-yántáá'á kentópa'a kwétiye.

13 Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o umánkóntemba keinárawa'a tí'a úni'a umátínkaraamba póna kentirunkó kawe'á ínana Ísu Káráísiti ságayankwara'a kumíndara'a kentirunkó anón-kawe'a íníye.

14 Ísu Káráísitina kwaásima ontávésamo simáímo sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma imáyáa íyana kentirunkó kawe'á éna Áánútun-amanko ó'oran-amanko keinárawate máyáintavena kentirunkó kawe'á íníye.

15 keinárawapinkemba íma moóráwai kaekó kwaási tinkámbai puwésa íma umóyámbá ésa íma ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a ésa íma aosaambá kwiyésa mirámó íyawaimo ésa sáwí-meyamba mayánááovo

16 Ísu Káráísitina kwaási-i'o onkákémbó umbai-yántáá'ó timíya'o é'a íma táátave'a oró. miwí tirunkómó sáwí'o kwéinasamo Káráísitina kwaási owémó kwésiyamba Áánútumpa'a súwi seró.

17 Áánútu amáparawaimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tínímba aiva'á kwená kwaásiya sísaa ena kentáámó umbai-yántáá'ó siménamo énaya kwená áséi-kwasaimo arááíráan-kwaasi anón-umbai-yantaa'a timíníye.

18 mindáyavena Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

Áánútu arupí umái máyáawaima sáwí-imayaavinkemba tí'mai kawepá'á métínkáimba mindá umbai-máyáímán-ivo Áánútuntavesamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai miwí sáwí'o umáímo máyáampimba miráumai sáwí'a umái ménaaowe agaimaréna siráiye.

19 miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba séna umbai-yántáá'á kentópa'a tíníye siráin-kwaasi kawe'á úmae kwéiye'a Áánútunka'a agevamái máéro. Áánútumo taróruraiwai éna sintení'a iwái kwégarakwiyivo kwenká'á agevamái máéro.

5

Áánútuna kwaásira'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

1 kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai úna'a keinárawate Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o umánkaraamba kesúrandei awáné'a kwemó ságayankwara'o kumíndara'a miságáyámpímbá ménaumpo

2 monor-ánón-kwáási simátíménda ísáaro. sipisípira'o kárákwiraawaimo kawe'ó ontembá miráráán-umai Áánútumo kwená kwaásimo tímakaiwaira'a kárákwiyoro. íma kárákwiyonae síyampinkembo kárákwiye'a Áánútumba arááíma táíndai'a umái kárákwiyoro. óntamba mayánáe-imayaa íma é'a túwa'naa ónáe-imayaa é'a mimbáyáírá'á kárákwiyoro.

3 Áánútumo tímakain-kwaasira'a kárákwiyomba íma móruna tiyuwé'a kawe'ó umáímo mémba tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ónááowe.

4 aiva'ó kárákwiraiwaimo kwíyómpakembo kumíndara'a keinárawa'a usáyaaitaraawaiti ó'oran-kawe'-meyamba timínana íma ánásena kwaíkwai'a íníye.

5 ívé-kwaasi kentí anón-kwaasi táái ísáaro. amáparawai kentúma íma maimaé iyé'a moórá-morawai túwa'naa umai máéro. mindáyavena Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenaísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye
agaimaréna siráiye.
6 mindáyave'a Áánútu asirayáwáí aúranka'a kentúma íma maimaé iyíyana kwemó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá maráníye.
7 Áánútu keinárawa'a kwétuwa'naa-ena kárákwiraivo umbai-yántáákóná imáyáa kwembá ámatuwe'a máéro.
8 áwáávitemo in-íyánkómó póímo kwaásimo vándaintemba Sáátáánigo kwaásimo kweivárí'o índayavena kwéivo táátave'a kwée'a kárákwiyoro.
9 Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwée'a Sáátáánigon-aai a'áo seró. amápa'-maravakewaimo Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaitopa'a mirán-úmbái-yántáá'á kwétivo imáyáa é'a Sáátáánigon-aai a'áo seró.
10 umbai-yántáá'á kentópa'a sáwíyanka'a kwénimba Áánútu kasenkuí'a umátinkena tirávamai asiramátinkaina'a asiramái ménaaowe. Áánútu úwoi túwa'naa úmae kwéiyena Káráísitiye tarútinkena séna kesí ságayan-ayampa'a ságayambo ímo ánásanin-ayampa'a métinkanaumne siráiwai mirá íníye.
11 kwená asirayánkó kwaíkai'a éna íma ánásanimba mindá árair-aimban-iye.
12 moóráwai áwí'a Síyóvénesi súwa'naa isa'á kínda simái kwéagayaumne. kwemá Áánútuna kwaási éna kesí mayáímá kawe'á umái kwémayaiye. asiramátinkanaundayave'a maanáúváí kwéagayaumpo árai'a Áánútu úwoi kwésuwa'naa-in-aimba kwésimatimunda tirumpimbá asiramái tátore'a máéro.
13 Áánútuna kwaási Pépíróni-naopa'a máyáawai Áánútumo keinárawa'o ítámakaintemba miwí ítámakaiwai keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro sewaná kesááninko áwí'a Máákaagwara'a séna kawe'á umái máéro kwésiye.
14 Ísu Káráísitina kwaásin-ovo moórá-morawaivimba kentirumbá timé'a tiyáámba tíméro. Káráísiti kwená kwaási paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.
kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

2 Pítaa

kampa'-mónó-kwáási Ísun-aaigomba kwaé'náer-umai simátímún-aimba Pítaa iséna Ísuna árair-aimba tátoraigwae séna maanáímbá agaimái mátímakaiye. Ísumba awánéta kwemó sirón-aimba isáawándawai simátíma'mae iyówánda-aimba tátoraigwae séna maanáímbá agaimái mátímakaiye.

1 kemá Sáímoni Pítaa maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo ísáaro. kemá Ísu
Káráísitina aantá-kwaasi úndanivo kesáámó úndantembo Áánútun-aaiyave'o árairemo
kwésewai ísáaro. kentáási Áánútuwe Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiye
arupí umái mésarai kawer-ímáyáá símakaayata mindáraise aráápamaiya kawe'á
umáíya máyaumne.
2 Áánútuwe kentáási Ísóigo Ísuntetopa'a té'a kawer-ímáyáá tamaé'a mirámó úmae
kwéiyomba úwoi túwa'naa úmae iyésarai paru umátínkáva'a iyíya'a ménaaowe.

Áánútu kentáámá ításinkarain-kwasai.

3-4 Ísu Káráísiti sááyowana kwená ságayanko kwená ó'oran-kawe'-mayaigo
tavisúwata kwenópata téta kawer-ímáyáá taísaraumne. Ísu Káráísiti mirán-kwáásígó
póna kwemó kawe'á umátinkanaumnemo siráin-aimbo éna mirá ínímba póna kwená
asirayámbá kwésimisata Áánútuntaveta aamoí éta arupí umái méta kwenáái
simátímakaundaya póna marapáké-sáwí-ásíráyánkómó kwaásimo sáwí'o kwéiwai
keinárawa tine'á íma tátoraina'a tuvíntuwe'a Áánútuwe tarúmai ménaaowe.
5 mindáyave'a imáyáa é'a maarámó ónááontave'a asiramái mayáí máyáaro.
Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba kawer-ááímbá maré'a
minkákémbá kawer-ímáyáávínkéní'a kwée'a minkákémbá
6 kentúra'a kárákwiye'a minkákémbá asiramái mé'a íma tívón-káína'a Áánútuntave'a
aamoí umái mé'a
7 Áánútuna akúmbá máyáantave'a túwa'naa úmae kwéiye'a kentirumbá timé'a
8 mirán-oro. mirámó úmae iyé'o é'a Ísóigo Ísu Káráísitina kawer-ímáyáá isé'a anóni'a
umái mé'a kentí mayáí áúgwara'-mayai mayánááowe.
9 mirán-káwé'-máyáímó ímo kwémayaawai Áánútumo sáwí-imayaamo maitíyukain-
aimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwairaamba umái máyáawe.
10 kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawa'a tááyamai ítámakaivo imáyáa é'a kwesé
asiramái máéro. mirámó é'o é'a sáwí-amba íma kwaránááowe.
11 miráumaimo méwanamo éna kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkenta
iyásínkáiwai keinárawatavena séna tíya'a kárákwiraana'a kesópa'a maí'mai'a úmae
iyónááowe síníye.
12 mináráír-áímbá á'a ísare'a asiramái kwégwaraamba pó'a simátíma'mae íyóna'a
imáyáa úmae iyónááowe.
13 marapá'ó máyaundara'a simátíma'mae íyóna'a imáyáa úmae iyónááowe. mirámó
ónaunda kawerí'a ónaumne.
14 ááéma kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti simásimena séna puwíníyone siráimba pó'a
sáwíyanka'a puwé'a íma marapá'á ménaunda pó'a
15 mináímbá agaimaré'o púwónda awáné'a mináíntávé'a imáyáa úmae iyónááowe.

Ísuna ságayamba awánáúmne siráin-kwasai.

16 kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti asirayánkwárá'á kumíniye-aimba íma manír-áínkáántá simátímakaundayaanivo súrandeiya kwená usáyaaitaya-sagayanta awánaraundayaveta árair-aimba simátímakaumne.
17-18 Áánútu ítámakain-omaka'a Ísuwe máyaawananaya Áánútu kentáásivowa Ísu áwí'a anómba éna usáyaaitaya-sagayampinkemba séna kesááninko ónana ávááraumai entávéna kwésinkaisa'a ávááraumai aamoí kwéumankaumne kwíyómpakemba súwata ísaraumne.
19 ísaraundayaveta asiramái séta naaóvá'á Áánútun-aai simátímakon-aimba árair-aimban-iye. súndaya mináímbá imáyáa oró. túnkain-ayampa'a sáma kwégain-aimban-ivo mináímbá aúváívimba awánáíyana aaváúmó usénamo sámo kaintembá kentí imáyáavinkemba miráumai sáma káínana Ísu Káráísiti aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-okoraamba umái sáma kamátinkaniye.
20 simátíménda-aimba ísámai kawe'á oró. naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai aúvái-kwandaaivimba agaimakón-ainkona ááimba kemá kwaási kentáási imáyáavinkemba íma kanaán-umai isánaundayaawe.
21 íma miwíti imáyáavinkemba simái agaimakáavo Áánútun-amanko kwenáái simátimuwasa agaimakómba Áánútun-amanko mináínkóná ááimba kwésuwa'naa-isata kwéisaumne.

2

Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba sénááon-kwasai.

1 naaóvá'á Áánútuna kwaásivimba Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba simátímakowai paáruraantemba keinárawapimba mirán-kwáási paárésa kampa'-mónór-áímbá simátimesa Áánútuna kwaásimo sáwí'o ónááon-aimba simátimesa anóndako sáwí-imayaavinkemba iyátínkaraiwaimba tínaaemba umámiyana naaémba Áánútu avekáán-umai tínkaminiye.
2 sáwívarawai miwíti aambá kwaásimo sáwí'o kwéon-amba kwarésa mirá íyasa tuwánésa sésa Áánútuna kwaási sáwí'a kwéowe mináímbá simái árair-amba sáwí'a ónááowe.
3 óntamba mayánáe sésa aamoí kwéesa kentí imáyáa tavisénáe sésa kampa'-mónór-áímbá simátimenaaowe. sáwí-meyamba timíníwai naaóvá'á to'mayaa umái ména tínkaminintavena timu'maréna máyáiye.
4 kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba sáwí-ayampa'a mótinkowasa túnkain-ayampa'a ándáva'a mésa sáwí-meyambo mayánááontavesa amu'marésa máyáawe.
5 naaóvá'á Nówaa máyonka'a Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba nonkóntávéna amápa'-marama aávú'naao súwana aávú'nowasa putásowana mimpínkémbá Áánútu Nówaawe kwená akúmbá avakaeté-kwaasiye tíyótinkowasa túvamai maémáembaniye. Nówaa Áánútun-aai arupí umáímo maí-áímbá simátimuwasa íma ísónkakemba putásaraawe.
6 naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba iravímbá agaisukáivo Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a kwéowai mináímbá isésa sésa sáwítaamo kwéundamo ímo ivátúwáananayaamo éna kentáágwárá'á miráumai sínkaninimba póta ivátáámó túwáandaamo éna íma sínkaminiye sénááowe.
7 moóráwai áwí'a Áróti Áánútu kwentávéna púwivo séna íma auwómba áíkaiye. kwemá arupí-kwaasi éna sáwí-kwaasimo áwáyo-tantaa'o untávéna arunkó umbaí taráiye.

8 miwívímbá ména aasiyaasi-táwai miwítí sáwí-aimba iséna miwítí sáwí-mayai awánówana arunkó ávááraumai umbaí tómbanivo kwemá arupí umái máyontavena Áánútu íma auwómba áíkaiye.
9 miráumai Áánútunavesa aamoí kwéowai umbai-yántáápínkémbá Ísóigo kawe'á umái tíyótinkena sáwí'o kwéowaiti sáwí-meyamba toréna kwaásimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tíndara'a sáwí-meyamba timíníye.
10 áwáyo-tantaari'o kwéowai Áánútumo kwégawaaimba tínaaemba kwéumankaawai anó-sawi-meyamba timíníye.

minkámpá'-mónó-kwáási miwí túma mósá marésa kesááigo usáyaaitainkwae sésa kawe'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba kwésimatinkaantavena íma táá'a kwégaisasa úwoi sáwí-aimba kwésimatinkaawe.
11 kwíyómpaken-kwayo'narawa'a miwítí asirayánkó minkámpá'-mónó-kwáásití asirayánkómbá usáyaaitaraimbanivo minkwíyómpákéwáí Ísóigo aúranka'a íma aaí simátinkesa íma sáwí-aimba kwésewe.
12 kwaí-kwaambo kwétuvu'naan-tantaakomo amáparawaina ááimbo ímo awánaantemba minkámpá'-mónó-kwáási mirá ésa évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátínkáamba pósa kwaí-kwaambo ánásaantemba miwí mirán-umai ánásanaaowe.
13 miwí umbai-yántáárí'a umátínkáamba pósa anondá umbai-yántáá'á mayánááowe. miwí sáwí-imayaayavesa tirááíyavesa avora'á kwéesa aamoí kwéesa keinárawatemo toómbó nánááontavesa torupamái mésa sáwí'a umátinkesa kentí imáyáa tavisésa sáwí-ampa'o mógwétinkaantavesa aamoí kwéesa
14 aarai túrampimba ta'mai-ya'mai kúráamba tivú'mae iyésa aamoisayán-kwáási sáwí-ampa'a tavisimái mótinkesa túran-andamo kwéowai tíráá'a póna Áánútu sáwí-meyamba timíníye.
15 arupí-amba tuwésa sáwí-amba kwégwaraawe. naaóvá'á Pío ániinko áwí'a Péramu kwemá Áánútun-aai simátímakowai éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba mayánáe-aamoi uráintemba miwí mirán-ámbá kwégwaraawe.
16 ánivo Péramu sáwí'a uráintavena Áánútu áwáá'a séna kwená póígo áwí'a tónkigomba kwaási amósánkaamba umánkowana aaí súwana Péramu iséna kwená uwo'aór-ámbá tukáiye.

17 minkámpá'-mónó-kwáási íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. non-ayumpinkémbá nombá íma usamái kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Áánútu miwíyávéna túnkain-ayampa'a to'mayaa umátínkaraimba pósa mivá'á komaí'mai'a ónááowe.
18 miwímá sáwí'o umáímo máyáapinkembo kawepá'ó kwétewai keivárí'a méonae sésa áwáyo-tantaakon-auma mósá kwémaresa kampar-áímbá kwésimatimesa
19 kentí imáyáavinkeni'o íyanamo éna misáwí-yántáákó íma tátoraniye sembánivo miwí sáwí'o kwéon-tantaako tátokaimba pósa misáwí-yántáápímbá mésa ánásanaaowe. moórá-yantaako kwaásimo kwéusayaaitaimba minímáyáágó kweivárí'a umái tátokaisasa kwenaráái kwégwaraawe.
20 kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaimpa'a tésa sáwí'o kwéom-bayai ivátuwesamo tínaaembo umásukaawai miwímá moórágwara'o sáwí-ambo kwaráíyanamo misáwí-máyáígómó tátorainasamo ésa ááémo sáwí'o uráamba mindá sáwíyanka'an-ivo naaémbo sáwí'o ónááomba mindá anó-sawi'a umái ménaaowe.
21 arupí-ambo ímo kwakésaraai sáwí'a uráasino. ánivo arupí-amba kwakésa ivátuwesa Áánútuna kawer-ámáámbá tínaaemba umáméntavesa pósa ávááraumai sáwí'a kwéowe.

22 miráumai kwésen-aimba árair-aimban-iye. iyánkómó miímo kwi'makénamo imbá ó'omba kwénaiye kwésesa moórá-aimba sésa póígomba nombó pérankaawana imbá toivímbá kwémaiye kwésewe. iyánkó póígomo intembá minkámpá'-mónó-kwáási mirá-sáwí'á kwéowe.

3

Ísu ókwara'a kumíniye-kwasai.

1 kesí kwaási arupí-imayaa ígwáe sé'a moórá-auvai agaimái tímake'a maanáúváígwárá'á kwéagayaumne.

2 naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai sirón-aimba isé'a Ísóigo sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiya siráin-aimba kwená aantá-kwaasiya simátímakaunda-aimba imáyáa oró.

3 simátíménda imáyáa oró. naaén-kanaa tínímba sáwí-imayaayavesamo tirááíyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwíráái sésa

4 Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siráimba náávara máyáiyo. naaóvá'á kwíyómba maramá tarórurónka'a kwáyáin-tantaa'a íma ó'on-tantaa'a paárisata kwéawanaumpo kesivoísáíya á'a pukuráawana íma ó'on-tantaa'a kwévaariye sénááowe.

5 miwí maarán-ímáyáá ónáe íma kwésewe. naaóvá'á Áánútu súwana kwíyómba maramá paárúwana nompínkémbá maramá iyéna non-avumpimbá maramá kwéraiye.

6 naaémba Áánútu nonkóntávéna súwana marapá-kwáási ánásasukaiye.

7 Áánútu sisaná kwíyóne marawémó kwáyáimba póna kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaamo tíndara'a Áánútu kwentávésamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tiména kwíyóne marawé iravímbá agaisuwáníye.

8 kesí kwaásiyono. maarán-ímáyáá oró. imó kwétaamba táámpamaiya kwéawanaumpo Áánútu íma mirá imbá amápa-kanaa mimbórá-kánááráámbá aamun-úmarena sáwívar-ima 1,000 ima maréna mimbórá-kánáámán-iye siráivo

9 kwemó marapá'ó kumónaumnemo siráin-aimba íma tukáisasa évakarawai mináímbá ivá'á tukáiye-imayaa kwéowe. Ísóigo séna kesí némpa'a maí'mai'a ésa sáwí-ayampa'a kovo séna sáwí-imayaa tuwésa kesópa'a tíyantavaiye séna timu'maréna ména íma ááéma marapá'á kunkáiye.

10 umóyán-kwáásígómó anompintumáívimbo tintenkáán-umai Ísóigo miráráán-umai kumíniye. minkánáá anónka'a awairái kwésindavinkemba kwíyómba áúyokwinana kwíyómba o'á aaváúmá iravímbá agaisuwáínana marapá'á amápa-tantaa'a kwáyáine marawé iravímbá agaisuwáníye.

11 miráumai amápa-tantaa'a ánásanintaveta kesáámó máyaundayaveta imáyáa éta Áánútuntaveta aamoí kwéeta arupí umái méta

12 Ísumo marapá'ó kumínintavena siráái kwétaisata amu'maréta méta ááémo kumíndawe séta siyáántán-kwimai Áánútuna mayáí kwémayaundaya póna minkánáá paárinana kwíyómba iravímbá agaisuwáínana o'á kwíyómba aaváúmá anón-iravimba agaisuwáínana nonkáámbá umágwiniye.

13 ánivo Áánútu asiramái séna aúná-kwiyone aúná-marawe tarórumaraanana arupí-yantaare su'mai kwéniye siráinta amu'maréta máyaumne.

14 kesí kwaásiyono. mirán-kánááyávé'a amu'maré'a máyáamba Áánútu aúranka'a kaweré su'mai umái mé'a kempímbá íma sáwí-aimba kwáyaina'a paru umái ménaaontave'a tiyáántán-kwimai mayáímá máyáaro.

15 kentáási Ísóigo séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne séna kwempá'á ténááontavena timu'maréna ména ímo kunkáimba imáyáa oró. kentáási

kwaási áwí'a Póro Áánútu kawer-ímáyáá kwembá ámakaimpinkemba keinárawatavena imáyáa éna mináímbá agaimakáiye.

16 Póro mináímbó agaimakáimba amápar-auvaivimba mirán-áímbó simáímo agaimakáin-aintompimba évakar-aimba umbaí taisasá ímo ísámaimo kawe'ó ésamo ímo asiramáímo máyáawai mináínkóná ááimba kwaé'mai kampar-áímbá kwésewe. Áánútun-aai aúváí-kwandaaivinkemba amápar-aintavesa mirá ésa mirámó kwésentavesa ávááraumai sáwí'a umái ménaaowe.

17 miwí mirá kwéombanivo ímo kunkáinka'a simátimumpo kárákwiyoro. sáwí'o kwéowai keinárawa'a Áánútuwe asiramái máyáampinkembo tavisíyanesa kwéovo kárákwiyoro.

18 kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwai úwoi túwa'naa úmae iyína'a kwenópa'a anón-imayaa é'a máéro. kwenáwí'o aasiyaasimó anómbo umáímo kwaíkwai'o úmaenamo iyínímba árair-aimban-iye.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái tímakaiye. évakarawai kampar-áímbá simátimesa sésa Ísu Áánútu ááninko póna kwaási-uramba íma aú'mái méraiye sésa ó'on-kampar-ainkwara'a simátíma'mae nááúwana Yóni iséna miwíti imáyáa arupí umátinkanae séna maanáímbá agaimái mátímakaiye.

Áánútuna imáyáama agaráásínkáiwaina kwaasái.

1 Ísu Káráísiti Áánútuna imáyáa agaráásínkáiwaiyaama póna kwaási aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoman-iye. mináíntávé'a maanáúvái agaimái kentópa'a tuwáúnana kwégwiye. ááinka'a maramá íma kwáyonka'a kwemá maémáimba marapá'á kuména keséya máyowata súranta awánamai kawe'á éta kwenáái iséta siyáándei ane'á tátokaundayaawe.

2 aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoma avowánópa'a máyomba marapá'á kuména keséya máyowata awánareta póta mináímbá kwésimatimundayaawe.

3 kesáá Áánútuwe ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaumne. awánaraunda ísaraunda keinárawakwara'a kwésimatimunda póta Áánútuwe ááninkowe tarúmaiya máyaundantemba keinárawa'a mirá ónááowe.

4 kentáásirumba kawe'á umái anómba umásinkanintave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

Áánútu sámo kaiwáíná ááinkona kwaasái.

5 Áánútu ááninko simásímakain-ainta simátimeta séta Áánútu sámo kaiwáíná ááimba póna túnín-tantaa'a kwempímbá íma kwáyáiye.

6 miráumai túnín-ayampa'a máyáamba Áánútuwe tarúmaiya máyaumne kwésewai kampa'á kwésesa árair-ainkona ááimpimba íma máyáawe.

7 ánivo Áánútu sámo kain-áyámpá'ó máyáintemba miráumaimo sámo kain-áyámpá'ó máyaundaya kwená kwaásiye tarúmaiya máyaumne. miráumai Áánútu ááninko Ísuma kentááyávéna imáyáa éna kumpuwúwana kwená naaegó kuména póna kentáási sáwí-imayaa kwémaisiyu'maenaya kwéiyiye.

8 kempíntá sáwí-imayaa íma kwáyáiye súndaya kesirunkómbá kampar-áíntá simá-uwáúnanaya Áánútuna árair-aimba kesirumpintá íma kwáyáiye.

9 avora'ó Áánútumpataamo sáwí-imayaayavetaamo simáménanayaamo éna Áánútu kentáási sáwí-imayaa maisiyuwénaya amápa-sawi-imayaa arupí umásinkanintaawe. Áánútu kwemó siráini'a mirá éna miráumai kaweré su'mai kwéena póna sáwí-imayaa maisiyuwénaya arupí kwéumasinkaiye.

10 Áánútu séna amáparawai sáwí'a uráawe simbánivo kesáámá séta íma sáwí'a kwéune kwéseta Áánútu kampar-áímbá kwésiye súnana Áánútuna áséi-kwasaigo íma sirumpintá kwégwaiye.

Káráísiti amáparawaiya siráváyáin-kwasai.

2

1 kesí iyámpóíyono. íma sáwí'a ónááontave'a maanáímbá aúváívimba agaimái timúne. ánivo sáwí'o íyanamo éna siráváyáiwaiya ména kesivompátá áísaa íníye. kwemá Ísu Káráísitima arupí iwáíyá kesivompátá áísaa íníye.

2 sáwítaamo uráunda-meyamba kentáává'á íma tíno séna maimaéna pukáiye. íma kentáási sáwí-meyane su'mainivo amáparawaiti sáwí-meyankwara'a maitiyuwánínta vena pukáiye.
3 Áánútun-aaimo taagwiyavétaamo únda árai'a kweséya tarúmaiya máyaumneya kwésune.
4 Áánútun-aaimo ímo taagwiyávónka'o ombá Áánútuwe tarúmai máyaumnemo sembá kampa'á sewaná miwívímbá Áánútuna árair-aimba íma kwáyáiye.
5-6 ánivo Áánútun-aaimo taagwiyávówai Áánútumpa'a tirumbá áma'mai kawe'á kwéowe. kesáámó Áánútuwe tarúmai máyaumnemo kwésundawaiya Ísu Káráísitimo máyontemba kesáá miráyá umáíya ménaumne. miráyáámó kwéunda árai'a Áánútuwe tarúmaiya máyaumneya kwésune.

ááéraan-amaankoma aúnái'a uráin-kwasai.
7 kesí kwaási ísáaro. kemó kwéagayaunda íma aúná-amaamban-ivo ááéraan-amaamba kwéagaimai timúne. aiva'á simátímakaamba á'a ísaraan-amaamba kwéagaimai timúne.
8 ánivo túnín-tantaa'a kwéauyokwisana árai'a sámo kain-tántáá'á kwévaarimba póna ááéraan-amaamba aúnái'a umái kwévaariye. Ísu Káráísitina mayáívínkémbá minámáámbá paárurena keinárawapinkwara'a minámáámbá kwévaariye.
9 kentí kwaásiyavai tíyámba kwéumatinkaambanivo sámo kain-áyámpá'á máyaumne sembá sámo kain-áyámpá'á íma máémba túnín-ayampa'a paaí máyáawe.
10 ánivo kentí kwaásimo tirumbó tímêwai sámo kain-áyámpá'á máyáamba pósa miwívímbá sáwí-yantaa'a íma kwáyáímba pósa ó'owi tuwánésa sáwí-ampa'a íma kwégowe.
11 ánivo kentí kwaásiyavaimo tíyámbo kwéumatinkaawai miwí túnín-ayampa'a máyáawana túnín-tantaako túrampa'a káátagwisasa múgu'maagu'a úmaesa kwégowe.
12 kesí iyámpóíyono. keinárawatavena Ísu Káráísiti pukáimba póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitíyukaintave'a kemá maanáúvái agaimái kwétimune.
13 anón-kwaasiyono. ááinka'a maramá íma kwáyowana moóráwai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune.
14 iyámpóíyono. Áánútu kentivo isa'á kwempá'á tiráantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. anón-kwaasiyono. ááinka'a moóráwai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúvái agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. asiramái mé'a Áánútun-aai tirumpimbá tátore'a Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúvái agaimái kwétimune.
15 Áánútumpa'o ímo tiráawaimo ontembá mindáyave'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávé'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávésamo aamoimó owáímá Áánútuntavesa íma aamoí kwéowe.
16 marapákén-kwáásímó kwéowaina ááimba íma Áánútumpakemba kwéowe. kwaási kentí imáyáavinkemba kwéesa á'owiti náaindaamba túran-anda kwéesa túwí'a maimaésa kwéiyesa kwéomba íma Áánútumpakemba kwéovo marapákén-ámbá kwégwaraawe.
17 marapákén-tántáá'ó tirááímo kwétain-tantaa'a maambárá'á ánásainasa Áánútumba arááíma tainí'a kwéon-kwaasi aasiyaasí maí'mai'a ónááowe.

Káráísitina namuro-kwáásítí kwaasái.
18 kesí iyámpóíyono. naaén-kanaa maramó ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tíníye. naaémba Ísu Káráísitina namuro-kwáásígó tíníye suwa'á ísaraawe. Káráísitina

namuro-kwáási sáwíva'a á'a paáruraamba póta mindáyaveta naaén-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwésune.
19 kentáávínkémbá Káráísitina namuro-kwáási moórá-mora máyómba pósa usásimbai paárésa siyuwésaya kóuraawe. árai'o kentáási kwaásimo máyáankakai úwoi máésino. siyuwésaya kóuraantaveta íma kentáási kwaásin-owe kwésune.
20 Ísu Káráísiti Áánútun-amankomba ai'marówana kuména kentirumpimbá máyáísa'a pó'a árair-aimba kwéisaawe.
21 árair-aimba íma kwéisaantavaiye sé'a ímanivo árair-aimba kwéisaantave'a maanáúvái kwéagayaumne. árair-aimpinkemba kampar-áímbá íma paárisa'a ísaraantave'a maanáúvái agaimái timúne.
22 anón-kampa'o sen-kwáási maarán-kwáásímán-owe. Ísu Káráísitintavesa Áánútu íma usásinankaraiwaiman-iye kwésen-kwaasi ésa Ísu Káráísitina namuro-kwáási-í'a ésa Áánútunte ááninkonte tínaaemba kwéumatimewe.
23 Áánútu ááninkomba tínaaemba umámewai avowánkwárá'á mirá kwéombanivo Ísu Káráísitintavesa Áánútu ááninkoman-iye kwésewai ááninkonte avowántéyópa'a tarúmai máyáawe.
24 Ísun-aai aiva'á ísaraan-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba íma ivátuwe'a miráumai Áánútunte ááninkonteyopa'a tarúmai maí'mai'a oró.
25 maarán-áímbá Ísu Káráísiti asiramái simásimenaya séna aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaumne simásímakaintaawe.
26 kampar-áímbá simátiyuwaavo sé'a maanáúvái agaimái timúne.
27 kampar-áímbá simátiyuwaawai kwéombanivo Ísu Káráísiti Áánútun-amamba tirumpimbá tínkaraimba póna maí'mai'a éna íma kampar-áímbá simátimena árair-aimba kwésimatimiye. mirámó kwésimatimisa'o ombá árair-aimba kampar-áímbá taaínkaa'a kwéowe. simátímíntemba mirá é'a Ísu Káráísitiye tarúmai kwémaewe.
28 kesí iyámpóíyono. kwesé tarúmai máyáamba pó'a Ísu Káráísiti kumíndara'a kwenaúranka'a íma tigaeyávé'a é'a úwoi asiramái ménaaowe.
29 Ísu Káráísiti arupí umái máyáin-aimba á'a ísaraawe. moórá-ainkwara'a ísáaro. miráumai arupí umái máyáawai árai'a Áánútuna iyámpóíman-owe.

3

Áánútuna iyámpóíti kwaasái.

1 Áánútu arumbá ávááraumai kwésimiye. mindáyave'a imáyáa oró. Áánútu arumbá kwésimenayaampona kentááyávéna kesí iyámpóíman-owe kwésiye. kesáá árai'a kwená iyámpóíya úne. Áánútumpa'a íma tiráawai Áánútuna ááimba íma awánésa kentáási ááinkwara'a íma kwésuwanaawe.
2 kesí kwaásiyono. ívé'a Áánútuna iyámpói'a umáíya máyaundaya naaémba nóra kwaásiyaawa ménaumno. mináímbá íma ísaraundanivo moórá-aimbo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawe'á umái awánanaundaya póta kwenkáánita umáíya ménaumne. mirán-áímbá ísaraumne.
3 mináímbá isésa amu'máráawai Káráísiti arupí umáímo máíntemba arupí umái máyáavo kárákwiyoro.
4 sáwí-imayaamo kwéomba isaná ámáámbo arááísémba isaná minkáé-tántáákó mimbórái'a kwéiye. miráumai sáwí-imayaamo kwéowai Áánútuna ámáámba tínaaemba umámesa kwéaraaisemba póna mirámó kwéon-anonda miwívímbá kwéniye.
5 Ísu Káráísiti kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwánintavena marapá'á kunkáimba kwempímbá sáwí-imayaa íma kwáyáiye-aimba á'a ísaraawe.

6 miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwívímbá íma sáwí-imayaa kwaíkwai'a
kwéivo sáwí-imayaa kwaíkwai'a kwéiwai Káráísitimpa'a íma tésa kwenáái íma
kwéisaawe.
7 kesí iyámpóíyono. kampar-áímbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyoro. Káráísiti arupí
umái máyáiwai kwemó intembó mirámó úmae kwéiyowai arupí-kwaasiman-owe.
8 ááinka'a Sáátáánigo sáwí'a uréna mirá úmae kwéiyena ívékwara'a mirá kwéiye.
sáwí'o úmae kwéiyowai Sáátáánigona kwaásiman-owe. Sáátáánigona mayáí
ánásasuwainkwae séna Áánútu ááninkomba ai'marówana marapá'á kunkáiye.
9 Áánútuna iyámpói pósa Áánútuna asirayánkó miwívímbá kwáyáintavesa pósa
íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútuna asirayán-áráátómbá pósa íma sáwí'a úmae
kwéiyowe.
10 ímo arupí umáímo máyáawai íma Áánútuna iyámpóíman-owe. kentí kwaásimo
tirumbó ímo kwétimewai íma Áánútuna iyámpóíman-owe. miráumaiya Áánútuna
kwaásiye Sáátáánigona kwaásiye taaímbaiya ísaraumne.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

11 moórá-mora-kwaasivimba tirumbá tíméro-aimba ááéma ísaraawe.
12 Áándamu ááninko áwí'a Kááinimo uráintemba íma mirán-oro. Kááini Sáátáánigon-
áráá'a póna ávákomba tuvuwúwana pukáimba maarántávéna tuvuwúwana pukáiye.
áváko kawe'á umái máyowana Kááini sáwí'a umái ména póna ávákomba tuvuwúwana
pukáiye.
13 miráráán-umai Áánútumpa'a íma tiráawai keinárawapa'a tirumbá sáwí'a
umátinkaiyantavena íma táá'a kaíno.
14 Áánútun-akumba sirumbá kwétimundayaveta séta Áánútuna némpa'a
maénaundawaina ááimpa'a tuwéta kawe'á umái maénaundawaina ááimpa'a
tamáyaumne kwésune. kentí kwaási tirumbá íma kwétimewai Áánútuna némpa'a
paaí máyáawe.
15 kentí kwaásiyavai tíyámba umátínkáan-kwaasi tínkamiyasa puwónááon-
kwaasiraamban-owe. mirámó kwéowai aúnái'o umáímo maí'mai'o kwéowaina ááimpa'a
íma máyáawe.
16 Ísu Káráísiti arumbá siménaya íma úwoi máímba súwa'naa ínintavena ken-
tááyávéna ísámai pukáiye. mirá uráintaveta arumbá símakaiye kwésune. Áánútun-
akumba túwa'naa eta puwúnavo íma sendayá úwoi túwa'naa ónaumne.
17 óísankwara-kwaasi kentí kwaási toómbá íma makáawaima tuwánésа íma túwa'naa
ombá sésa Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe.
18 kesí iyámpóíyono. sirumbá kwétimunemo sembá íma tóikakemba sé'a árai'a
tirunkakémbá kwése'a túwa'naa oro.

Áánútumpa'a asiramáíya máyaunda-kwasai.

19 sirumbá kwétimetaamo kwétuwa'naa-undaya mirámó únda-kwaasiya
arupí umáíya kwémaumne. mirámó kwéunda Áánútu aúrankata asiramáíya
kwémaundayaawe.
20 ánivo kesáá sáwí'a úndayavenaya kentáásirunko umbaí kwétaivo Áánútu amápa-
tantaa'a awánéna minúmbáí-yántáákómbá usáyaaitaisata Áánútu aúrankata asir-
amáíya máyaumne.
21 kesí kwaásiyono. mindáyaveta imáyáa úndaya kentáásirunko íma umbaí taisatá
Áánútu aúrankata asiramáíya máyaumne.
22 kwenáái taagwiyavétaawe kwemó aamoimó iní'a kwéundayavetaawe áísaa únda-
yantaa'a úwoiya kwésimiye.

23 Áánútu asiramái séna kesáániŋko Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a amápa-kwaasivimba tirumbá kwétime'a máéro siráimba miŋáímbá Ísu Káráísiti asiramáíya simásímakaiye.
24 Áánútun-aai taagwiyávówai Áánútuwe tarúmai máyáawana miwísé tarúmai máyáiye. Áánútu kwenamambá ai'marówana sirumpintá kumbéna simásimenaya séna Áánútu keinárawate tarúmai máyáiye kwésisata kwéisaumne.

4

árair-amankonte kampar-ámánkóntéi kwaasái.

1 kesí kwaásiyono. sáwíva-kwaasi kampa'-mónór-áímbá simátíma'maesa kwénaaesa Áánútun-amanko kesirumpimbá máyáiyemo sembá íma ááéma áraire seró. mirá sentávé'a miwí tirumpimbá máyáin-amamba Áánútun-amana'i. á'owan-amana'iyo. mindá awáné'a miŋáímbá ísáaro.
2 Ísu Káráísiti Áánútunopakemba marapá'á kwaási kunáúkaiye kwésewai miwí tirumpimbá Áánútun-amanko máyáiye. miŋáímbó sewa'ó ísáamba Áánútun-amankoma miwívímbá máyáiye seró.
3 Ísu Káráísitintavesa miŋáímbá íma sewáí miwí tirumpimbá máyáin-amanko íma Áánútun-amankoman-ivo Káráísitina namuro-kwáásígón-amankoman-iye. Káráísitina namuro-kwáásígó tínín-aimba ísaraamba isaná marapá'á máyáiye.
4 kesí iyámpóíyono. Áánútu áráá'a é'a kampa'-mónór-áímbá kwésimatimewai usáyaaitaawe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáivo Áánútumpa'o ímo tiráawai miwí tirumpimbá ó'on-amanko máyáiye. Áánútun-amanko minámánkómbá usáyaaitaraiye.
5 kampa'-mónór-áímbá kwésimatimewai Áánútumpa'a íma tembá marapá'á kwémaen-aimba kwésimatimewasa marapá-kwáási miwí táái kwéisaawe.
6 kesáá Áánútuna kwaásiya únasaya Áánútuna kwaási kesááiya kwéisaavo ó'on-kwaasi íma Áánútuna kwaási pósa kesááiya íma kwéisaawe. miráumaiya árair-amanko miwívímbá máyáin-kwaasiye kampar-ámánkó máyáin-kwaasiye taaínkaar-úmaeta kwéiyune.

Áánútu arumbá kwétimin-kwasai.

7 kesí kwaásiyono. tirumbá kwétimewaina ááimba kwemá Áánútuma póta Áánútun-akumba sirumbá tíméno. tirumbá kwétimewai Áánútumpa'a tésa kwená kwaási-i'a kwéowe.
8 Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbá íma kwétimen-kwaasi Áánútumpa'a íma kwétewe.
9 Áánútu mimbórá ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna kentááyávéna ísámai puwéna aúnái'a umái maí'mai'a ónaundayavenaya puwéna arumbá símakainta póna mirá uráiye.
10 Áánútumba siruntáámó amúndaya íma anónta ámakaumne. Áánútu arumbá símakenaya ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwítaamo uráunda-meyamba maisiyuwáínana kentáává'á íma tínintavena pukáiye. mirámó uráimba Áánútu anómba arumbá símakaiye.
11 kesí kwaásiyono. Áánútu miráumai arumbá kwésimimba póta kentáási kwaási miráumai siruntá tíméno.
12 kwaási Áánútumba ane'á íma kwéawanaawe. kentáási kwaási siruntá kwétimunda Áánútu keséya máyáísata árai'a siruntá Áánútumba kwéamune.

13 Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáintaveta séta kesáá Áánútuwe tarúmai
máyaunanaya Áánútu keséya tarúmai máyáiye-aimba kwésune.
14 kentáásivowa ááninkomba ai'marówana sáwí'o umáímo máyáampinkemba
iyátinkaindayavena marapá'á kumúwata awánaraunda kwésimatimundayaawe.
15 Ísuntavesamo Áánútu ááninkoman-iye kwésewai Áánútuwe tarúmai máyáawana
Áánútu miwísé tarúmai máyáiye.
16 Áánútu arumbá kwésimisata mindáyaveta áraireya kwésune.
Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbó kwétimewai Áánútuwe tarúmai
máyáawana Áánútu miwísé máyáiye.
17 Áánútu kentáá imáyáa símakaisata siruntá Áánútumba kwéameta póta
máyaundawaina ááimbo sísaa ínín-kanaamo tíndara'a asiramáíya ménaumne. Ísu
Káráísiti arumbá símíntenta marapá'á máyaundarata siruntá kwétimundaya póta
sísaa ínín-kanaamo tíndara'a asiramáíya ménaumne.
18 Áánútumba tirumbá kwéamewai íma kwéinkaisewe. árai'a Áánútumba tirumbá
kwéamewai miwívínkémbá inkaisí-ímáyáá íma kwáyáiye. sáwí'o uráam-beyantavesa
kwéinkaisewai Áánútumba íma árai'a tirumbá kwéamewe.
19 aiva'á Áánútu arumbá símakaintaveta póta siruntá kwéamune.
20 miwítí kwaásiyavesa tirumbó sáwí'o kwéumatinkaawa'o ombá Áánútumba
sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. miwítí kwaási tine'á tuwánésa tirumbá
íma tímakaawai pósa Áánútun-ane'a íma awánaraawai íma kanaán-umai tirumbá
kwéamewe.
21 Ísu Káráísiti asiramái séna Áánútumba tirumbá kwéamewai miwítí kwaásigwara'a
tirumbá tíméro siráiye.

5

marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaan-kwasai.

1 Ísuntavesa sésa Áánútu usásinankaraiwai iyémó sen-áíntávésa áraire kwésewai
Áánútuna iyámpóíman-owe. avowámbá tirumbá améwai ésa kwená iyámpóígwara'a
tirumbá kwéamewe.
2 Áánútumba siruntá améta kwenáái taagwiyavéta póta mirá kwéundayaveta séta
Áánútuna iyámpóígwara'a siruntá kwétimune.
3 Áánútun-aai taagwiyavúndaya mindá Áánútumba siruntá kwéamunanaya
kwenááigoya íya umbaiyá kwésiyaisata póta kwétaagwiyavune.
4 Ísumpa'a asiramái agevamái máyaundaya póta marapá-sáwí-máyáígómbá
kwéusayaaitaundayaawe. Áánútuna iyámpói amápa'a kanaán-umai marapá-sáwí-
máyáígómbá kwéusayaaitaamba póna Áánútun-aaigoma íma umbaí kwétaiye.
5 maarán-kwáási marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe. Ísuntavesa Áánútu
ááninkoman-iye kwésewai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe.

Áánútu Ísu Káráísitimba agaráátínkarain-kwasai.

6 Ísu Káráísiti marapá'á kuména nombá peréna puwúwana kwená naaemá kunkáiye.
nombá peránintavenawe su'mai íma kunkáiye. nombá peréna puwínana kwená
naaemá kunínintavena kunkáiye. Áánútun-amanko árair-ainkona ááimba póna séna
áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-iye kwésiye.
7-8 Áánútun-amanko siráin-aintaveta nombá pékaintaveta puwúwana kwená naaemá
kunkáintaveta séta Ísuma Áánútu ááninkoman-iye kwésune. minkáúmbó-yántáá'á
paáruraintaveta mimbórá-áímbá séta Ísuma Áánútu ááninkoman-iye kwésune.

9 kwaásimo simátímén-aimba sewatá iséta áraire kwésundayaanivo Áánútun-aaigo
kwaási tááigomba usáyaaitaimba póta Áánútu ááninkontavena siráin-ainta ísáano.
10 Áánútu ááninkontavesa asiramái agevamái máyáawai sésa Áánútu siráintemba
áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-iye kwésewe. Áánútuntavesa íma asiramái máyáawai
sésa Áánútu kampar-áímbá siráiye kwésewe. kwemá Áánútu ááninkontavena siráin-
aintavesa íma áraire senkákémbá Áánútu kampar-áímbá siráiye kwésewe.
11 Áánútu ááninkoma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowaina ááimban-iye. Áánútu
imáyáaya símísata aúnái'a umái maí'mai'a kwéundayaawe. mináíntá Áánútu
simásímakaiye.
12 Áánútu ááninkoe tarúmai máyáawai aúnái'a umái maí'mai'a kwéovo Áánútu
ááninkoe íma tarúmai máyáawai íma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe.

aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-kwasai.

13 Áánútu ááninkontave'a asiramái agevamái máyáan-kwaasi keinárawa'a
maanáúvái agaimái timúne. aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-aintave'a áraire sígwáe
sé'a maanáúvái agaimái timúne.
14 Áánútumbo arááímo tainí'o kwéetaamo námúnaavinkembo áísaa úndaya kesááiya
kwéisaiye. mindáyaveta kwenaúranka'a asiramáíya máyaumne.
15 námúnaa súndaya kwéisain-aintaveta árair-aimban-iye kwésundaya maarán-
áíntáváígwárá'á árair-aimba námúnaavinkemba súnda-yantaa'a úwoiya kwésimiye
kwésune.
16 kentí kwaásimo sáwí'o kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaa íyana túwa'naa
ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe. évaka-
sawi'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a
ónááopa'a kónááomba mindáyave'a Áánútumpa'a áísaa oro íma kwésune. évaka-sawi'o
kwéowaina anondá-meyamba íma Áánútuna némpa'a kónááomba mindáyave'a sé'a
Áánútumpa'a áísaa oro kwésune.
17 amápa-sawi'o kwéowaina anondá-meyamba kwáyáivo évaka-sawi'o kwéowaina
anondá-meyamba Áánútu maitiyuwáínasa kwená némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a
ónááopa'a íma mirá-sáwí'ó kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaa íyana túwa'naa
ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe.
18 Áánútuna iyámpói ésa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútu ááninko kárákwiraisana
póna Sáátáánigo íma kwétatoraisasa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowata mináíntá
kwéisaumne.
19 Sáátáánigo marapá-kwáásití anóndakoman-ivo kesáá Áánútuna kwaási éta
mináíntá kwéisaumne.
20 Áánútu ááninko kuména imáyáa símísata árair-Isoigo-uramba isatá
kwéawanaumne. Áánútu ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayaveta árair-
Isoigo-uranteya tarúmaiya méta kwéisaumne. árair-Isoigo-uranko éna kwaásiya
aúnái'a umáíya maí'mai'a kwéundawai ááninkoman-iye.
21 kesí iyámpóíyono. kwaántá-kwaasi kampar-ísóígómbá tínaaemba umátíméro.
kemá Yóni kesáái ánásaiye.

2 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái tímakaiye. évakarawai sésa aaraiyáváí-áúvái agaimái ámakaiye sewasá évakarawai sésa Ísóigona kwaási mimbórává'á toru-pamái kwémae'maeropa'a agaimái tímakaiye kwésewe.

1 kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúvái agaimái timúne. embá kendéí-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkoma ómpo ená iyámpóíyonte awánaaro sé'a maanáúvái agaimái timúne. Ísóigona árair-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwétimune. íma kewé su'mainivo Ísóigona árair-aimba ísáawaigwara'a tirumbá kwétimewe.
2 kentáávímbá árair-aimba kwaíkwai'a éna íma ánásanintaveta kentáásirumba kwétimune.
3 Áánútu kentáásivowe ááninko Ísu Káráísitiye úwoi kwésuwa'naa-esarai tirumbá kwéumasinkesarai paru kwéumasinkaayata póta árair-ainta séta kentáásirumba timúndayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune.
4 évaka'a ená iyámpói kentáásivo simásímakaintemba miráumai árair-ampa'a kwégon-aimba isáúnana sirunkó kawe'á kwéiye.
5 aaraigoó embá simáme'a sé'a Ísóigona kwaási moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. mináímbá íma aúná-amaamba kwésimatimumpo aivakwárá minkákwárá ívékwara'a ísaraan-aimba kwésimatimune.
6 Áánútun-aaiyaamo taagwiyavúndaya mindá Áánútumba sirumbá amúndayaveta kwenáái kwétaagwiyavune. Áánútunkwara kwaásigwara'a tirumbá timé'a máéro Áánútu siráimba aivakwárá minkákwárá ívékwara'a kwéisaawe.
7 sáwíva-kwaasi kampa'á kwésen-kwaasi marapá'á kwénaaowe. miwí Ísu Káráísitintavesa sésa íma kwaásiraani'a umái kunkáiye kwésewe. miwí Káráísitina namuro-kwáási pósa sáwí-ampa'a kwígwáe sésa minkámpár-áímbá kwésevo kárákwiyoro.
8 Áánútuna mayáímó kwémayaam-beyamba íma máyáavainivo kawe'á umái kárákwiye'a amápa'-meyamba kawe'-méyámbá mayánááontave'a kárákwiyoro.
9 Ísu Káráísitin-aai íma tátoraamba mináímbá tuwésa ó'on-ampa'a kwégowai íma Áánútuwe tarúmai máyáawe. Ísu Káráísitin-aai tátokaawai kentáásivowe ááninkowe tarúmai máyáawe.
10 miráumai kentópa'o tésamo mináímbó ímo simátimesamo ó'on-aimbo simátimiya'o é'a íma tiyáámba timé'a íma kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro.
11 mirán-kwáási tiyáámbo timé'o é'a minkwáásití sáwí-mayai túwa'naa ónááowe.
12 ayáátáár-aimba simátimenae'a maanáúváívímbá íma agayáúmpo kentópa'a kwé'a kentúranka'a komé'a kosimátíménana ketáásirunkoya ávááraumai kawe'á íníye.
13 enanaanontávéna kendéí-í'a úne séna Áánútu ááyarain-ininkowe kwená iyámpóíyonte keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro kwésewe.
kemá Yóni kesáái ánásaiye.

3 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aíyayaan-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái moóráwai áwí'a Káyásimba ámakaiye.

1 kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúvái agaimái amúne. Káyásiyo maanáúvái awánaao. Ísóigona árair-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwéamune.
2 kesí kwaási óna'a sirumbá kwéamune. Ísu Káráísitina aampa'á kawe'á umái kwégonda-aimba ísaraumne. miráumai kawe'á umái ménana íma áí'a íníntave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená mayái kawe'á kwéondayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune.
3 Ísóigona kwaási évakarawai enópakemba kesópa'a tésa entávésa tasésa enarumpimbá árair-aimba tátore máyaane sewa'á isáúnana kesirunkó kawe'á kwéiye. miráumai árai'a arupí-ampa'a kwégwe máyaane.
4 kesí iyámpói árai'a arupí-ampa'a kwégowe-aimba isé'a aamoí kwéunda póna mináámóígómá évaka-tantaatave'o aamoimó únda-aamoigomba usáyaaitaraiye.
5 kesí kwaásigompo Ísóigona kwaási enópa'a kuráamba túwa'naa ema kawe'-máyái mairáanasa minkwáásívínkémbá ó'om-bapaken-kwaasi enópa'a kuráamba miwígwárá'á túwa'naa éma kawe'-máyái mairáane.
6 miwí maanká'á Ísóigona kwaásiya tasimásimesa sésa emá arumbá tímakaandawai tasimásímakaawe. ó'om-bapa'a Áánútuna mayái komayánáe kwésewai emá aambó kónááon-tantaa'a kwétuwa'naa-onda mindá kawe'á kwéone.
7 miwímá Ísu Káráísitina mayái maimaé kwénaaesa Ísu Káráísitimpa'o ímo tiráan-kwaasirakemba meéyámbá íma kwémayaawe.
8 mindáyaveta Ísu Káráísitimpa'o tiráunda-kwaasiya miwíyá túwa'naaya onó. miráumai tágárotamaiya máyaundaya pósa árair-aimba isánááowe.
9 ákí-auvai agaimái tuwááwánana Ísóigona kwaásitopa'a kúwana moóráwai áwí'a Táyótevi kentávésa anóndakoman-iye sígwáe séna mináúváívínkén-áímbá iséna íma ísámai kawe'á uráimba pó'a
10 enópa'a kwé'a kwaási túranka'a Táyótevi uráin-kwasai kosimátimenaumne. Táyótevi kentáá sáwí'a umásinkenaya kampar-áíntá simásínkaraiye. íma mináíné su'mainivo Ísóigona kwaási kwenópa'a kuráamba kwená naaúmpa'a íma mósá tínkaraiye. évakarawai kentí naaúmpa'a mósá tinkánáe suwaná íma mirán-oro séna mono'-náúmpákémbá ti'mátukaiye.
11 kesí kwaásiyo. sáwí'o ontembá íma mirá éma kawe'ó ontembá mirán-uwo. kawe'ó úmae iyówai Áánútuna kwaásiman-ovo sáwí'o úmae iyówai Áánútumpa'a íma kwétewe.
12 amáparawai Témítiyaantavesa kawe'ná'án-iye kwésewe. kwená mayái awánésa sésa árai'a kawe'-máyái kwémayaiye kwésewe. kesáágwárá'á miráyá kwésune. kwésunda-ainta árair-aimba ísaraawe.
13 ayáátáár-aimba simámenae'a maanáúváívímbá íma agayáúmpo
14 sáwíyanka'a enópa'a kwé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne.
15 paru umái máyaantave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená kwaási kesé máyáawai sésa kawe'á umái ménaro kwésewe. kentáási kwaási esé máyáantaveta séta kawe'á umái máéroya kwésumpo moórá-mora-kwaasi simátimiyo.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

Yúte

Ísu kwíyómpa'a irówana Yúte Ísun-áváko kae-kwáái aíyayaan-iya'i. kae-kwáái umái siyáánkai-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maanáímbá agaimái tímakaiye.

1 kemá Yúte Ísu Káráísitina mayáí-kwáásí Yémési áváko maanáímbá maanáúváívímbá agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kentáásivowa arumbá tiména tááyaraiwai Ísu Káráísitimo kawáá uráiwai ísáaro.
2 Áánútu arumbá umátinkena imáyáa tiména paru umái mósá kwétinkaintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésimatinkaumne.
3 kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawate kenté sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kwéiyasinkaintave'a maanáúváívímbá agayánáe únana Áánútu simásimena séna moórá anón-aimba simáména agayaaó simbá pó'a mináímbá agayánaumne. ááéma Áánútu kwená kwaási imáyáa timúwasa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-aimba ísare'a mináímbá asiramái tirumpimbá tátore'a máyáamba tuwáúnavo sé'a kárákwiyoro. Ísu Káráísitin-aaiyavesa sáwí-aimba sewáí tááigona anondá Ísu Káráísitina árair-aimba simátíméro.
4 évaka'a kampa'-mónó-kwáásí Áánútun-aai íma kwégwaraawai kentí imáyáa tavisénááontavesa komésa tirumpin-ímáyáá ésa sésa Áánútu úwoi súwa'naa enaya íma sínkaminivo kentáási imáyáavinkenita ónaumne sésa sáwísawaa ésa Ísóigo Ísu Káráísiti kweyáá kentáási anóndakomba tínaaemba umámakaawe. naaóvá'á Áánútu mirá-sáwí-máyáígóná sáwí-meyamba timénaumne siráiye. mirán-kámpá'-mónó-kwáásí keinárawate komáyáantave'a maanáímbá kwésimatimune.
5 maanáímbá á'a simátímakaamba ísaraambanivo ókwara'a simátimenaumpo ísáaro. naaóvá'á Áánútuna kwaásiyomba Ísípi-marava'a tátokowana Áánútu ayútinkena tí'maena kwétena kwenááiyavesamo ímo árairemo sirówai Áánútu tínkamuwasa pukáawe.
6 moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwítí kawáá-máyáí tuwésa miwítí kawe'-náópá'á túwówai Áánútu tíyayaanka'a asááúmarena túnkwi-ayampa'a sáwí-mapa'a tiyuwówasa maí'mai'a ésa naaémbo Áánútu sáwí-meyambo timínín-kanaa amu'marésa máyáawe.
7 moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiye mindáór-egwaa'-naopakewaiye sáwí'a úmae iyésa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné mirá úmae íyúwana Áánútu tínkambai iramó kwégaipa'a tínkamuwasa iramó kaíkai'o kwéipa'a maí'mai'a kwéowe. kentáávákwárá'á mirá ovó sé'a kárákwiyoro.
8 naaóvá'á mirámó uráantemba ívé'a kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénáe sewáí mirá ésa miwítí sáwí-imayaavinkemba áwáyo-tantaa'a ésa Áánútumo kwégawaaimba tínaaemba umámesa sáwí'a ésa kawe'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba simátínkaraawe.
9 ánivo Mósesi pukówana kwíyómpaken-kawaanako áwí'a Máíkeri kwemá séna Mósesin-auma mayánáe súwana Sáátáánigo séna kemá mayánáe súwasarai miráumai asiramái suyaná Máíkeri Sáátáánigontavena íma sáwí-aimba súmba kemá íma aaí simánkanaumpo Ísóigo aaí simánkaniye siráiye.
10 ánivo kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénáe sewáí évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkesa kwaí-kwaambo amáparawaina ááimbo ímo awánésamo ontembá miwí mirá owaná miwítí sáwí-imayaago tátorena miwí sáwí'a kwéumatinkaiye.

11 naaóvá'á moóráwai áwí'a Kááini sáwí-amba kwakáintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Péramu óntan-aamoimo uraíntemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Kóra Áánútun-aai araaiséna kawáá-kwáási táái araaiséna pukáintemba minkámpá'-mónó-kwáási mirá kwéomba pósa miwí sáwí-meyamba mayánááowe.

12 keinárawa'a Áánútuna kwaási kwená imáyáa é'a toómbá né'a torupamái máéntemba kesé miwí komésa sáwí'a umátinkesa kesáváí-ímáyáá umái náma'-nama'a kwéesa íma tigaemá kwéowe. miwímá kampa'-mónó-kwáási ésa íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. miwí taaérambo íyáin-kanaamo arambó ímo íyáin-tairaan-kwaasi máyáawe. úndágomo taaimó taawítúwáísanamo aáyánkaintenkaan-kwaasi máyáawe.

13 kavirayán-dómbó kúmísanamo non-awirááímo avora'ó kwáíntemba miwítí sáwí-mayai avora'á kwáyáiye. miwímá kentí imáyáa tavisimái sáwí-ampa'a métinkanae sen-kwáási máyáawe. Áánútu miwí túnkain-ayampa'a to'mayaa umátínkaraimba pósa mivá'á komaí'mai'a ónááowe.

14 aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu ména Sétimba ankówana Sétima Ínósimba ankówana Ínósima Kénáánimba ankówana Kénáánima Má'árareomba ankówana Má'árareoma Yárétimba ankówana Yárétima Ínókimba ankówana Ínóki mirán-kámpá'-mónó-kwáásíyávéna imáyáa éna séna maísáaro. Ísóigo kwená kawe'nárawa'a sáwívarawaise téna

15 sáwí'o uráawaimo amápa'o sáwí-meyambo timíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo sáwí'o uráawaiyavena aaivimbá maitinkáíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo simáímo sáwí'o umánkaraawaiyavena aaivimbá maitinkáíndayavena kwétiye Ínóki siráiye.

16 kentí imáyáa tavisénáe sewáí í'ái simátínkáva'a iyésa amápa-tantaa'o miwítópa'o tiráimba tirunkó sáwí'a kwéisasa sáwí-imayaawe su'mai kwégwaresa túma mósá marésa tirááímo tain-tántáá'á mayánáe sésa simái tirumbá kwéairaraawe.

17 kesí kwaásiyono. miwímá mirá-sáwí'á kwéombanivo kemá maarán-oro. kentáási Ísóigo Ísu Káráísitina aantá-kwaasi siráan-aimba imáyáa oro.

18 miwí simátimesa sésa naaén-kanaama tínímba Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí-imayaayavesamo tirááíyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi kentuwíráái sénááowe minántá-kwáási siráawe.

19 miwí tirumpimbá Áánútun-amanko íma máyáísasa miwítí marapár-ímáyáá kwarésa kampa'-mónór-áímbá simái Áánútuna kwaási kwétaainaawe.

20 miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Áánútuna kawer-áímbá aasiyaasí kwése'a kwenká'á agevamái mé'a moórá-morawai asiramátinke'a Áánútun-amankona asir-ayánkóntávé'a námúnaa seró.

21 Áánútu arumbíya tímakaimba pó'a arupí umái mé'a Ísóigo Ísu Káráísiti arumbá umátinkaina'a kwíyómpa'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááontave'a amu'máráaro.

22 Áánútun-aaiyavesa kaer-ímáyáá tokáawai tirumbá umátinke'a miwítí imáyáa taviseró.

23 iramó kaipa'á kováínivo Áánútun-aai simátimiyana Áánútu tavisimái kawer-ámpá'á métinkaniye. évakarawaiyave'a tirumbá umátinkaiyasa minkwáási tavisíya'a sáwí'a únavo sé'a miwítí sáwí-mayaiyavena táá'a káína'a kentúma kárákwiyoro.

24 Áánútu kanaán-umai túwa'naa ína'a íma tínaaemba umámenaaontave'a árair-aimba kwésune. Áánútu tí'maena kwená ságayan-ayampa'a métinkaina'a kentí sáwí-aimba íma kwáyainana tirunkó anón-kawe'a ínintave'a árair-aimba kwésune.

25 Áánútu asirayánkwáráwáí mimbóráwáí ména kentáási Ísóigo Ísu Káráísitina mayáíyávéna imáyáa éna sáwí'o umáíya máyaundavinkemba iyásínkáintave'a árair-aimba kwésune. kwená ó'oran-aaimba kwáyáísana kwenáwí'a anómba isaná kwená

asirayánkó usáyaaitaisana amápa-tantaaka'a kwégawaaiye. naaóvá'á kwíyómba maramá íma taróruronka'a kwemá ménama ívékwara'a ména maí'mai'a kwéintavena árair-aimban-iye kwésune.

kemá Yúte súnda-aimba ánásaiye.

paárurain-kwasai

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni kaumbo-kwáái aíyayaan-umai-iya'iyo. miráumai-ima maisuwéna maarán-áímbá agaimakáiye. agaimarónka'a Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áámba simái sáwí'a umátínkaraawe. Ísuntavai ísámai asir-amái mégwae séna maanáímbá agaimakaíye. Ísu Káráísitina mayáíyáváí Áánútu kwená namuro-kwáásínté Sáátáánigonte usátaaitena kwená kwaási kwembó ímo auwésamo kwenarááímo kwégwaraan-kwaasi kawe'á umátinkaniye. Yóni mirán-áímbá agaimakáiye.

1 Áánútu Ísu Káráísitintavena séna sáwíyanka'a paárinin-tantaa'a isáígwáe sé'a kesí kwayó-kwáási simátimiyo súwana Ísu Káráísiti kwíyómpaken-kwayo'na'a ai'marówana kuména Ísu Káráísitina kwayó-kwáásígó áwí'a Yónimba kusimámakaiye.

2 Yóni Áánútuna áséi-kwasaigwara Ísu Káráísiti mináíntávéna siráin-ainkwara amápa-tantaa'a awánarainkwara'a kwésimatimena maanáúváívímbá agaimakáiye.

3 paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinimba póna Áánútu maanáúváívínkén-áímbó táámpamai awánanaaon-kwaasiye maanáímbó isésamo taagwiyavíyan-kwaasiye kawe'á umátinkainana tirunkó kawe'á íníye.

4 kemá Yóni maanáúváímá agayáúmpo Ésiyaa-marava'a avakaeté-naopa'a Ísóigona kwaási máyáawai ísáaro. Áánútu aiva'á ména ívékwara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwai úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. Áánútun-amanko avakaeté-asirayamba tokáiwai Áánútumo kwégawaain-ayampa'a ména úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro.

5 Ísu Káráísiti Áánútun-aai arupí umái simátímíwaima úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. kwemá aiva'á pukáimpinkemba usásinkaiwai marapá-káwáá-kwáásírá'á kwégarakwiyiye. Ísu Káráísiti kentáási imáyáa éna kentááyávéna puwéna kentáási sáwí-imayaa kwéayusinkaiye.

6 kawáái'a umásinkaisata Ísu avowámá Áánútuna mayáíyá kwémayaundayaawe. kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isaná kentáárá'á kawáá úmae iyíníye. árair-aimban-iye.

7 maísáaro. Ísu ainámpímbá kumínasa amápa-kwaasi tuvúkáan-kwaasigwara'a awánáíyana aaivimbó maitinkánintavai tirunkó sáwí'a ínana umbaí táníye. miráumai paárinimba mindá árair-aimban-iye.

8 Ísóigo Áánútu séna amápa-tantaakona ááimba pó'a naaémbo amápa-tantaa'o ánásaindara'a kemá úwoi ménaumne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápar-asirayankwarawaima úne siráiye.

Yóni Káráísitimba awánarain-kwasai.

9 kemá Yóni kentuwáámá úne. keinárawate kesé Ísumpa'a tarúmai mé'a keinárawate Áánútu kwégawaaipa'a kesé mé'a keinárawate umbai-yántáápímbá kesé asiramái mé'a kwéamu'maraundayaawe. Áánútun-aai simátime'a Ísu siráin-ainkwar'a simátimundarakemba áwáá'a kwésiyesa táto'mai sí'maesa nonavuvumpa'-márává'á áwí'a Pá'móso-marava'a másínkówa'a máyaawanana

10 sontaará'á Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a Áánútuna imáyáawe su'mai ówánana kesínaaempakemba avekáámbá aaigó uwírenkaamba anónka'a

11 séna awánenda-yantaa'a aúváí-kwandaaivimba agaimaré túwénasa Ísóigona kwaási avakaeté-naopa'a máyáawai ísáaro. mindáó-kwi'a Évésasi-naore Séménaa-naore Pégámamu-naore Táyátairaa-naore Sátisi-naore Vírátéoviyaa-naore Áréótísiyaa-naore miráumai-naoken-kwaasi ísáaro siráiye.
12 súwa'a nááwa kwésiyo sé'a kwántámai awánaawanda avakaeté-omba óntanko áwí'a kóri-ontamba úmakaampimba minómbá kúra'makowa'a awánaawanda
13 minónkóná avumpimbá moóráwai kwaásiraamba ména ayáátáár-ampanta uréna áíntaara'a terávu-amuranda uréna
14 a'nónkwárá a'nóntáugwara'a kwayání'a kwégowana súgáyáagaya kwéuwana ména aúranko iraráámbá kwégowana
15 aísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvíntemba aísamaigo miráráámbá kwéuwana aaigómá nosiyarákénkáámbá anónka'a kwésena
16 ayáánúrapa'a avakaeté-o'a toréna óipinkemba taánasatama évarevar-ayaira'a áwááima kwáyowana óikakemba aaváúmó usénamo iní'a uráiye.
17 úwa'a awáné'a ávááraumai sáá'a kówa'a kwenaísamaivimba kumbé'a tavaravá kwéowanana ayáánúrapaken-ayaandei sine'á tátorena séna íma áá'a kaíno. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne.
18 pukáundavinkemba usásine'a aasiyaasí maí'mai'a úndawai súvamai máyaundawai úne. púwón-ayamapa'a kwaási timanká'á kwégarakwiyundawai úne.
19 miráumai awánenda-yantaa'a aúváívimba agayaaó. ívé'o kwáyáin-tantaakwara naaémbo paáríninkwara'a aúváívimba agayaaó.
20 siyáánúrapa'a avakaeté-o'a toré'a avakaeté-ombo kúratoraunda awánáanda mintántáákóná ááimba íma paáruraindara'a simáménda isaaó. minávákáété-omba Ísóigona kwaási minávákáété-naopa'a máyáawai owaná minávákáété-o'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawain-owe Ísu simásímakaiye.

2

mináímbá Évésasi-naopa'a simátímakain-kwasai.

1 Ísu simásímatuwena séna Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. avakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a avakaeté-onkona avumpimbá kwénaaundawai maanáímbá simámumpo Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba simámiyo.
2 mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. íma ivátúwáamba tiyáántámba asiramáímo máyáamba tuwánaraumne. sáwí'o umáímo máyáan-kwaasiti mayáíyáváímó ímo tirááímo taimbá tuwánaraumne. évakarawai kampa'á sésa Áánútuna aantá-kwaasiya úne kwésemba keinárawa'a miwí táái isé'a miwítí mayáí awáné'a miwíyávé'a kampa'á kwésewemo sembá tuwánaraumne.
3 kesí kwaási onkákémbá umbai-yántáá'á tímémba kembá íma siyuwé'a kentávé'a ísámai asiramái máyáamba tuwánaraumne.
4 mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo moórá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. aiva'á kentávé'a ávááraumai imáyáa uráambanivo tuwé'a ívé'a íma mirá kwéovo
5 aiva'ó kawe'ó umáímo maémáéwaina ááimba imáyáa oró. ívé'a íma miráráámbá umái maé'a tuwé'a aiva'ó kawe'ó uráantemba miráumai máéro. ímo mirámó é'o kesópa'o tíya'o é'a kentópa'a kwé'a kentí oómbá maisúwáana'a úwoi-kwaasiraamba umái ménaaowe.
6 ánivo Níkórási-kwaasiti mayáíyávé'a tíyámba umátínkáawa'a kegwárá'á síyámba kwéumatinkauna'a mindáyave'a kawe'á kwéowe.

7 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. aaí senasá sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai Áánútuna kawer-áyámpá'á kwáyáin-taeramba nésa maí'mai'a ónááowe. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Séménaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

8 Ísu simásímatuwena séna Séménaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. aivaré naaéne miwáná ááimba é'a pukáundavinkemba usásine'a súvamaimo máyaundawai maanáímbá simámumpo simámiyo.

9 umbai-yántáá'á tímewa'a úwoisan-kwaasiraan-umai máyáamba tuwánaraumne. úwoisan-kwaasiraan-umai máyáambanivo Áánútunopakemba sáwíva-tantaa'a mairáawe. évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwarésa simái sáwí'a kwéumatinkaamba tuwánaraumne.

10 tí'a índai'a umátinkanaaomba íma táá'a kaíno. maanáímbá ísáaro. Sáátáánigo imáyáa timínasa keinárawa'a tísaa umai isánáe sésa tayáto'mai tí'maesa ándáva'a mátinkesa siyáánkaira'a sáwí'a umátinkanaaowe. kentávé'a asiramái méwasa évakarawai tínkamonasaya puwígwáe sénááombanivo kentávé'a asiramái méwa'a imáyáa tíména'a kwíyómpa'a maí'mai'a ónááomba mindá kentí kawe'-méyámbán-iye.

11 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai sáwí-marupa'o iramó kámakama kwéipa'a íma mai'mai'a ónááowe. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Pégámamu-naopa'a simátímakain-kwasai.

12 Ísu simásímatuwena séna Pégámamu-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. sóipinkemba taánasatama évareva'a áwááima kwáyáiwai maanáímbá simámumpo simámiyo.

13 kemó máyáapa'a á'a tuwánaraumne. Sáátáánigo kwégawaaipa'a máyáambanivo kentávé'a imáyáa é'a arupí umái máyáamba tuwánaraumne. ááéma moóráwai áwí'a Ántípása kentí naaópa'a Sáátáánigo máyáipa'a ména kesáái arupí umái simátíma'maena iyúwasa tuvúwúwana puwú-kanaavimba íma kembá siyúwáamba kesé aráápamai máyáawe.

14 mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo kaumbo-káé-tantaa'o tokáantave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'ó moóráwai áwí'a Péramu sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba évakarawai mirá kwéowe. Péramuma moóráwai áwí'o Pérékumba agaráárankowana kwemá Ísareri-kwaasi sáwí-ampa'a agaráátinkowasa kampar-ísóígónká'á póíma tuvúkésa toóni'a umái kwénesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a uráawe. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí-ámbá kwéagaraatinkaawe.

15 miráumai keinárawapinkemba évakarawai Níkórási-kwaasiti sáwí-amba kwéagaraatinkaawe.

16 mindáyave'a misáwí-ámpá'á tuwé'a kesópa'a teró. ímo mirámó íya'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kumé'a taánasataneimo káráantemba sóipinken-tanasatanei minkwáási karánaumne.

17 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima kwíyómpaken-tomba timé'a kwayán-óntámbá minóntánká'á aúná-kwi'a agaimakáin-ontamba timénaumne. mayánááowaiye su'mai mináwí'á awánanaaowe. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Táyátairaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

18 Ísu simásímatuwena séna Táyátairaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. Áánútu ááninko súranko iraráámbá kwégaisana sísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvíntemba sísamaigo miráráámbá uráisa'a maanáímbá simámumpo simámiyo.

19 kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kentávé'a imáyáa é'a kesé aráápamai mé'a á'owi kwétuwa'naa-e'a íma kembá siyuwé'a asiramái máyáamba tuwánaraumne. ívé'o kwémayaam-bayaigo aiva'ó mairáam-bayaigomba usáyaaitaimba tuwánaraumne.

20 ánivo moórá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'á moórá-ininko áwí'a Yésépeo sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba moórá-ininko kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne simbá íma tínaaemba kwéumamewana kesí kwayó-kwáási sáwí-amba kwéagaraatinkena tí'maena kwégwisasa kampar-ísóígónká'á póíma tuvúkésa toóni'a kwéumandesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a kwéowa'a íma simái aambá áúnkaawe.

21 minínínkómbá simáme'a tuwániya sé'a amu'makáunana íma tuwéna úwoi tokáiye.

22 mindáyave'a sé'a kwenkwárá kwesé sáwí'o kwéowaigwara'a anómba tí'a índai'a umátinkanaumne kwésune. sáwí'o kwéombo ímo tuwésamo kesópa'o tíya'o é'a súndai'a umátinkanaumne.

23 kwenáráá'maa'o tínkamonasamo puwíyasa Ísóigona kwaási amápa'-mapa'o máyáawai mináímbá isésa kentávésa sésa kwaási sirumpiné imáyáawe suwánaraiwaiya póna kawe'ó ondawáíyá kawe'-méyámbá siménaya sáwí'o íyawai sáwí-meyamba timíníye sénááowe.

24 keinárawa'a Táyátairaa-naopaken-kwaasivinkemba Yésépeon-aai íma taagwiyavé'a Sáátáánigo aúpár-áímbá íma taagwiyavíyawai íma moórá-umbai-yantaa'a timénaumne.

25 Áánútuna árair-aimba tirumpimbá tátoke'a kumónaunda simu'máráaro.

26 sáwí-yantaakomba kwéusayaaitesa kúmóndara'a simátímakaundantembo íyawaiyave'a sé'a marapá-kwáásírá'á kawáá oro.

27 kesivo kentávéna séna kwaásira'a kawáá uwo siráintemba marapá-kwáásírá'á kawáá oro sénaumne. asirayán-tántáá'néímó saweimó tuvántuwaawanamo sáwívari'o intembá mirámó ésa asiramái kawáá urésa tínkamonaanowe.

28 minkwáási sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima moórá-o'a timénaumne. aaváúmá usaráisana kwáyáin-o'a timénaumne Ísu siráimba mináímbá kwesáváí siráiye.

29 Ísu simásímatuwena séna ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

mináímbá Sátisi-naopa'a simátímakain-kwasai.

1 Ísu simásímatuwena séna Sátisi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. Áánútun-amamba avakaeté-asirayan-amamba toré'a avakaeté-o'a tokáundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. keinárawatavesa sésa Áánútuna kwaásiman-owe sembánivo máyáawaina ááimba tuwánaraumne. Áánútun-aai tóikakene su'mai kwése'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máyáavo

2 kentúra'a kárákwiyoro. Áánútun-aai tuwáúnavo sé'a táto'mai kawe'á oró. Áánútu aúranka'a kentí mayáí íma arupí-mayain-ivo kentúra'a kárákwiyoro.

3 Áánútun-aai ísámai tátokaan-aimba imáyáa é'a kesópa'a té'a mináímbá kwétaagwiyave'a máéro. ímo mirámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumpo

umóyán-kwáásímó tembó ímo ísaraawasamo tentenkáán-umai íma ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba timénaumne.
4 ánivo keinárawa'a Sátisi-naopaken-kwaasivinkemba évakarawai íma sáwí'a umái mé'a kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi kwayán-únánkwátóiraamba umái máyáamba pó'a kesé ménaaowe.
5 sáwí-yantaakomba usáyaaitaraiyawai miráumai kwayán-únánkwátói úmaresa ménaaowe. Áánútu aúrankare kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare miwí túwí'a té'a kesí kwaásiye sé'a miwí túwí'a íma tawígáúvaranaumne. aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáin-auvai-kwandaaivinkemba íma tawígáúvaranaumne.
6 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Vírátéoviyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

7 Ísu simásímatuwena séna Vírátéoviyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. ó'oran-kwaasi é'a árair-aine su'mai kwésundawai úne. Tévítimo kárákwironteni'a umái kárákwiye'a ontarákén-kírá'á kárákwiraunda pó'a usáveraaromo senda-kwáásímó ésa usáveranaaowe. íma usáveraaromo sendawáímó ésa íma usáveranaaowa'a maanáímbá simámumpo simámiyo.
8 mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. ísáaro. aambá kwitinkáúnda pósa íma aambá ítátinkanaaowe. sáwíyan-asirayamba mairé'a máyáambanivo kesáái íma tuwé'a taagwiyavé'a kwaási túranka'a Ísuna kwaási úne sembá tuwánaraumne.
9 évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwégwaraawai imáyáa tíménasa kentópa'a tésa kívairesa keinárawatavesa sésa Ísu arumbá tímakaiwaiman-owe sénááowe.
10 kemá sé'a asiramái mé'a simu'máráaro siráunda pó'a miráumai méraawe. amápa'-marava'a máyáan-kwaasiva'a umbai-yántáá'á téna sáwí'a umátinkanimba asiramái mé'a simu'máráantave'a kemá kárákwiyonaumne.
11 sáwíyanka'a kumónaunda pó'a kesí imáyáa tavisimái sáwí'a umásinkaiyata kawe'-méyámbá íma mayánaumpo sé'a kesáái tirumpimbá táto'mai kawe'á oró.
12 naamayáámbo naambó ésamo áyáántemba sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesivo Áánútuna mono'-náúmpá'á naamayáánkaamba aitínkáánasa aasiyaasí maí'mai'a ónááowe. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai tine'á Áánútu áwí'a agaé'a kesúwí'a aúná-kwi'a agaé'a Áánútuna naaór-awi'a agaé'a ónaumne. mindáó'a Yérúsaremu-naopakaan-dao'a imbánivo aúná-nao'a kwíyómpakemba Áánútumpakemba kumínín-dao-kwi'a tine'á agayánaumne.
13 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Áréótísiyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

14 Ísu simásímatuwena séna Áréótísiyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. árair-ainkona ááimba kemá é'a Áánútun-aai arupí umái simátime'a Áánútu tarórurain-tantaakona ááimba úndawai maanáímbá simámune.
15 mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kesáái íma siyúwáambanivo tirumpimbá íma asiramái tátokaawe. kesááimo tínaaembo umásiyuwaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kanaán-iye súsino. kesááimo tirumpimbó asiramáímo tátokaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kawe'án-iye súsino.

16 kesáái íma siyuwé'a kítoka'a tátokaavo íma anónka'a tátokaamba pó'a kesópakemba ti'maránaumne.
17 keinárawa'a kampa'á sé'a kawe'á umái mé'a íma moórá-yantaa'a aáváán-tukáumne kwésembanivo kesúranka'a sáwí'a umái mé'a óísaniyaain-kwaasiraamba é'a unáánkwátóiyaain-kwaasiraamba é'a túramba kavíkain-kwaasiraamba mé'a íma awánamai kawer-owaná sirumbá kwéiye.
18 kawer-áímbá simátíménda ísáaro. kesópa'a té'a kesópaken-tantaa'a mayánáaontave'a moórá-ontanko áwí'a kóri agaimáímo kawe'ó úmakaan-ontamba meéyámbaranaaowe. unáánkwátóiyaain-kwaasi tigaeráámbá kwéiye sé'a kesópakemba kwayán-únánkwátói meéyámbaranaaowe. túramba awánamai kawer-ónááontave'a kesópakemba túrankona masawémba meéyámbaranaaowe.
19 kesirumbá timúnda-kwaasi kesáái kawe'á umái isáígwáe sé'a asémbai kwéarupi-umatinkanaumne. mindáyave'a sáwí-imayaa tuwé'a kesópa'a teró.
20 maísáaro. keinárawate ménae sé'a kwétaae'a timu'maré'a máyaumne. kes-imósámba isé'a ontá tisinké'a iyuwó síyawai kemá kesé mé'a toómbá naana'á kesé mé'a toómbá nánááowe.
21 sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaiyawaiyave'a sé'a kesé kwaásira'a kawáá ónááowe sénaumne. sáwí-yantaakomba usáyaaitare'a kesivowé kwaásira'a kawáá úyantemba kwéusayaaitaiyawai kesé kawáá ónááowe.
22 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváívimba agaimái simátimiyo avakaeté-onkona avumpimbá máyowai mináímbá simásímakaiye.

4

Áánútu áwí'a mósá makáan-kwasai.

1 Ísu simásímatuwowa'a awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana aiva'ó uwírenkaambo anónka'o súwai simásimena séna kemá máyaundava'a íyína'a aáno paárinin-tantaa'a agaráárankanaumne.
2 avekáámbá Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a awánaawanda kwíyómpa'a kawááin-avama kwáyowana minká'á moóráwai máyowa'a awánaawanda
3 anekémbá sáma kwégowana taayáná-kwisiyani'a kwéuwana naaerírí'a kwéuwana minávárá'á osámbá taayáná-kwisiyani'a umái úkúraa'namankowana kawááiwai máín-ayampa'a avumpimbá kwáyowasa
4 moórá-kwaai aíyayaan-umai éíyain-kwaasi kawááuwaiti avamá úkúmarena kwáyowasa minká'á moórá-kwaai aíyayaan-umai éíyain-kwaasi anón-kwaasi mésa kwayán-únánkwátói úmaresa mésa anón-kwaasiti kánumo'a óntanko áwí'a kórinei úmakaan-kanumo'a ti'nómpímbá umásokaawe.
5 avumpimbó kawááin-avarakemba tawáomba úwana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana mináváóná aúrampa'a avakaeté-omba kwégena minómbá Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amankoman-iye.
6 kawááin-avaona aúranka'a nonkwaaúmbá ságayan-domba kwáyowasa éíyain-awampa'a éíyaimba túvamaimo máyówai mésa tínaaempare túrampare sáwíva-turamba kwáyówai mésa
7 moóráwai amápar-asirayamba usáyaaitarowai anón-iyankaani'a umái máyowana moóráwai purumakankáání'a umái Áánútuntavai ísámai kwétuvu'mai nówai máyowana moóráwai kwaási óikaani'a umái máyowana moóráwai anón-evontaankaani'a umái ayóísántámbá kwétena máyowana

8 minéíyáímbá túvamai máyówai ava'moraé-ayoima kwáyowana amápa-turare ayói-
ándámpáré túramba kwáyowasa aasiyaasí aaváyaavimba enónka'a no'wáámba maarán-
ímá símae kwéiyesa sésa
Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawai
ó'oran-kawe'a umái máyáiye. aiva'á
ména ívékwara'a ména maí'mai'a íníye
kwésesa minímá símaesa iráawe.
9 minéíyáímbó túvamaimo máyówai kawááin-avara'a ména aasiyaasí maí'mai'a
íníwaimba áwí'a mósá marésa súwi sésa ó'oran-aaimban-iye kwésumba
10 moórá-kwaai aíyayaan-umai éíyain-kwaasi anón-kwaasi kawááin-avara'a ména
aasiyaasí maí'mai'a íníwai aísamaivimba kívairesa áwí'a mósá marésa anóndakoman-
iye sésa ti'nónkákén-tántáá'á akwáímai aísamaivimba marésa
11 maarán-ímá sésa
kentáási Ísóigo Áánútu kawenár-úramba éma amápa-tantaa'a taróruraane. imáyáa
éma amápa-tantaa'a tarórураandayaveta kesáá máyaunanaya amápa-
tantaakwara'a kwáyáiye. mindáyaveta enáwí'a mósá kwémareta séta kwaási
ená ó'oran-aaimba awánáíyama asirayánkwárá'á méniyone kwésune
kwésesa minímá siráawe.

5

tavú úmakaan-kwandaaigona kwaasái.

1 mirá suwa'á awánaawanda kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapa'a tavú úmakaan-
kwandaaima évarevar-ayampa'a aúvái kwáyon-kwandaaima tokéna íma awánaigwae
séna avakaeté-sanomba minkwándááírá'á tásuwena tokówa'a
2 kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwáímbá awánaawanana anónka'a séna nááwa
kawenár-úramba kanaán-umaiya máyaindawaiya misánómbá tátuwena arírámai
awánaniyo súwana
3 kwíyómpakewai marapákéwáí kwaántái marupákéwáí amáparawai misánómbó
tátuwesamo awánáíyamba uwóví'a ónááowe.
4 kawe'á umái mésa misánómbá íma tátuwai-kwaasi máyóntavai pó'a ivi'á táma-
tama'a ówána
5 minánón-kwáásívínkémbá moóráwai simásimena séna ivi'á táánavo awánaao.
moóráwai Yútaa-andarakewai usáyaaitaraiwai Tévíti aísaavutantambo uráiwai
sáwí-yantaakomba usáyaaitaraimba póna kanaán-umai misánómbá tátuwena
minkwándááímá ariráníye siráiye.
6 súwa'a awánaawanda minéíyáímbó túvamaimo máyówaiye minánón-kwáásíyé
kawááin-avara'a úkúmaresa máyówana moóráwai sipisípi-araakaawai kawááin-
avara'a ména tuvúwúwana puwéna usásinkaiwairaamba ména a'nómpínkémbá
avakaeté-awaayaamba kwáyowana avakaeté-auramba kwáyowana mináúránkóná
ááimba Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amamba uráisana Áánútu kwembá
ai'máráísana amápa'-marava'a kunkwénaaiye.
7 misípísípí-áráákaawai kentáási sáwí-meyamba mairáiwai téna kawááin-avara'a
máyowai ayáánúrapakemba tavú úmakaan-kwandaaima mairéna
8 minéíyáímbó túvamaimo máyówaiye moórá-kwaai aíyayaan-umai éíyain-anon-
kwaasiye sipisípi-araakaawai aísamaivimba kívairesa uwíremba tátokesa óntanko
áwí'a kóri-ontandei úmakaan-taave'a tátorowana mimpímbá áséi-kwiyumba ún-kanama
kwáyowana minkánáóná ááimba Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésemba
mináséí-kwíyúmbá kwéisaintemba námúnaamo sembá kwéisaiye.
9 aúná-ima maarán-ímá sésa

embá tuvúwówa puwéma usásinkaanda mindáyavai sáwí'o umáímo máyáampinkemba
tí'mai Áánútundei-i'a umátínkaraane. amápar-akun-andavinkemba évakarawai
kwétire ó'on-o'on-aimbo kwésen-kwaasivinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-
kuwara-kwaasivinkemba évakarawai kwétire amápa'-maravakemba évakarawai
kwétire mirá kwéondayavai kawenár-úramba po kanaán-umai misánómbá
tátuwe kwandaaimá ariráníyone.
10 kawáái'a umátínkaraanasa Áánútu kentáási Ísóigona mayáímá maésa marapá'á
mésa kwaásira'a kawáá ónááowe. mindáyavai misánómbá tátuwe kwandaaimá
ariráníyone
sésa minímá siráawe.
11 suwa'á awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a áváráumai sáwíva'a
uwa'á íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa kawááin-avara'a minéíyáímbó
túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa
12 maarán-ímá anónka'a sésa
sipisípi-araakaawaimba tuvúwówana puwéna usásinkaiwai kawenár-úramban-
iye. mindáyavena póna kwená asirayánkó kwaíkwai'a isaná kawe-tántáá'á
máráísana kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae
kwéiyisana kwenáwí'a anómba isaná kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isatá
kwenáwíta mósá kwémaraumne
kwésesa mirán-ímá suwa'á ísaraumne.
13 minkákémbá kwíyómpakewaiye marapákéwáíyé kwaántái marupákéwáíyé uwí-
nómpínkéwáíyé maarán-ímá sésa
kawááin-avara'a máyáiwaine sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyambo mairáiwaine
túwí'a mósá maréta túwí'a anómban-iye kwésunanaya kentí
ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínana kentí
asirayámbá kwaíkwai'a íníye
kwésesa mirán-ímá suwa'á isááwánasa
14 minéíyáímbó túvamaimo máyówai sésa árair-aimban-iye suwasá minánón-
kwáásíyómbá aísamaivimba kívairesa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misánómbá tátukain-kwasai.

1 kwená imáyáa mósá márówa'a awánaawanda sipisípi-araakaawai kentáási
sáwí-meyambo mairáiwai aiva-sánómbá tátuwowana minéíyáímbó túvamaimo
máyówaivinkemba moóráwai anónka'a kwíyónaairaamba umái séna tiyó súwa'a isé'a
2 awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba kwayán-ósínkómá moóráwaimba
ayáá'maena túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwai usáyaaitaraiwaina kánumo'a
ámakowana usáyaaitaraiwai namuro-kwáási usáyaaitanae séna kúwa'a awánaraumne.
3 minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana
minéíyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isááwánana
4 moórá-poigo áwí'a ósimba naaeyayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana
taánasatama aména asirayámbá amúwana taumó karáí-yántáá'á ivá kwétuwowasa
áái'a tiyésa tínkankaawe.
5 minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana
minéíyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a
awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba avután-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena
túwana sikerimá tokówana
6 minéíyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai ayawaimá táínana sáwíyan-
tomba kwénintavena séna moórá-tawai-kigaugona meéyán-tómbá sáwíyan-tomba
maésa moórá-mora-umai mayánááowe. masawémbo atíyén-taeramba mintáímá íma

sáwí'a íníyone. ándágo arampinkémbá anombá kwénaan-kigau íma sáwí'a íníyone siráiye.
7 minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéíyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a
8 awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba terávu áúmaisan-osinkoma moóráwaimba ayáá'maena túwasa minkwáásígó áwí'a púwówe suwaná kwenánaaemba túwai áwí'a púwón-ayampare siráawe. amápa'-marama éíyainka'a taaínkaar-éna asirayámbá timúwasarai moóráva'a kwégwesarai tínkambae kuyasá púwúwana ayawaimá tówana toómbá íma úwasa púwúwana tí'a kwéuwasa púwúwana aváá-póíyónkó kwaási kwévowasa púwúmba tuwánaraumne.
9 minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda Áánútuntavesa ísámaimo póímo tuvú'máímo agáyón-onta-taareigona améndaampa'a kwaási timankó méraawe. minkwáásíyómbá Áánútun-aai kwésimatima'maesa kwéiyuwasa áwáá'a tiyésa tínkamuwasa pukésa
10 anónka'a sésa Ísóigoo asirayán-úramba mé ó'oran-kawe'a umái mé árair-ainkona ááimba po marapá-kwáási sínkankaawai nósa-tawai anondá aaí simátinke sáwí-meyamba timíníyono suwaná
11 moóráwai kwayán-únákwátói moórá-mora-umai kwétimena séna sáwíyanka'a timu'máréwasa keinárawa'o Áánútuna mayáímó mairáantemba Áánútuna kwaási mirá kwéomba tínkamiyasa puwíyana ánásaina'a miwítí sáwí-meyamba timénaumne siráiye.
12 minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda anóm-barima tówana aaváúmá avuwúwana avután-ampaantaraamba úwana kwíyómba naaerírí'a úwana
13 anón-unda torówana taaéramba ímo ávumo karón-taeramba kútúmaena marapá'á kumúnten-umai o'á kásímaena marapá'á kunkáiye.
14 kwátóimo tavú úmáráantemba sokón-tawaai tavú úmarena aúyokuwana amápar-omare nonavuvumpa'-máráwé moóráva'-moravata uráiye.
15 marapá'á kwaásira'a kawáá uráawaiye anón-kwaasiye i-kwáásítí anón-kwaasiye óísankwara-kwaasiye asirayánkwárá-kwáásíyé ó'owiti mayáí kwémaesa íma meéyámbá kwémayaawaiye úwoi kwénaaon-kwaasiye amáparawaiye omákare óntampine muri-áívíné aúpá'á mésa
16 omákontavaiye óntankontavaiye sésa kawááin-avara'a máyáiwaiye sipisípi-araakaawaiye suwánésarai áwáá'a siyéyavaiyaanivo augwímae siráápaaro.
17 áwáá'o siyí-kánáá tisatá íya aseránaumpo augwímae siráápaaro sumbá ísaraumne.

7

Ísareri-kwaasi 144,000 kwaasi méraan-kwasai.

1 isé'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éíyaimba mésa amápa'-maragona éíyain-ayampa'a mésa mararáré taairaré uwí-nónkáré úndáma toráívo sésa tátokowa'a
2 awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'na'a aaváúmó usópakemba téna agayáí-yántáá'á Áánútu asirayánkwáráwáíndéí toréna minéíyáíndárau tááyena Áánútumo marawé uwí-nóné sáwí'a ónááon-asirayamba tímakon-eiyaindarau tááyena
3 anónka'a séna marawé taaiyé uwí-nóné íma sáwí'a é'a amu'makéwata Áánútuna mayáí-kwáási túwayaanka'a aúvái agaimáráanata keinárawa'a naaémba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'a oró súwa'a isááwánana
4 séna Ísareri áánimbaa'a tísaavutantambo uráawai túwayaanka'a Áánútuna aúvái agaimakáawai táámpamai séna 144,000 kwaasin-owe.

5 minkwáási Yútaan-andaraken-kwaasi 12,000 kwaasi uwasá Árúpenin-andarakemba
12,000 kwaasi uwasá Kátaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá
6 Ásan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Návatarain-andarakemba 12,000 kwaasi
uwasá Mánásaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá
7 Símíyonin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Áríváin-andarakemba 12,000 kwaasi
uwasá Isakáán-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá
8 Sépiyuraanin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Yósépin-andarakemba 12,000
kwaasi uwasá Pénisaminin-andarakemba 12,000 uwasá miráumai-kwaasi Áánútuna
aúvái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráísitina kwaásiti kwaasái.
9 isé'a minkákémbá awánaawanda sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpaawanda-
kwaasi mésa amápa'-maravaken-kwaasi amápar-akun-andaraken-kwaasi ó'on-o'on-
kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimbo kwésun-kwaasi mésa kawááin-avaona aúrampa'a mésa
kentáási sáwí-meyambo mairáiwai aúranka'a mésa kwayán-únánkwátói urésa aamoí
kwéuntavaiye sésa kwáátaan-anama tokésa
10 anónka'a sésa Áánútu kentáási Ísóigo kawááin-avara'a máyáiwaiye kentáási
sáwí-meyambo mairáiwaiye sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá
mégwésinkaaiye suwasá
11 kwíyómpaken-kwayo'narawa'a amápa'a kawááiwai máín-ayampare anón-kwaasiye
éíyaimbo túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa kívairesa Áánútuna imáyáa ésa áwí'a
mósá marésa
12 sésa árair-aimban-iye séta Áánútu áwí'a mósá kwémaraunanaya kwená ó'oran-
aaimba kwaíkwai'a isaná kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isatá kwentávéta súwiya
kwésunanaya kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó kwaíkwai'a isaná kwaásira'a
kawáá úmae kwéiyisata árair-aimba iyéyá kwésune siráawe.
13 minkákémbá anón-kwaasivinkemba moóráwai sísaa ena séna kwayán-únánkwátói
uráan-kwaasi náávakena nááwa'iyo súwa'a
14 kemá sé'a anóndakoo kemá íma ísaraumpo emá ísaraane séwánana kwemá
séna miwímá anón-umbaima tímáwasa Áánútumba íma auwésa asiramái méraawe.
unáánkwátóimo sese owanamó kawe'ó kwéintemba miwímá kentáási sáwí-meyambo
mairáiwai puwúwana naaemá kunkáimba pósa kwayán-únánkwátóiraamba úmaresa
kawe'á umái máyáawe.
15 mindáyavesa Áánútu kawááin-avaona aúrampa'a mésa aaváyaavimba eénáinka'a
no'wáámba kwenópa'a kwená mayái mayái'-mayai'a kwéowe. kawááin-avara'a
máyáiwai miwí tapáínana
16 íma ókwara'a táái tinkéna nontáváígwárá'á íma tinkáinana miwí tine'á íma aa'á
kéna íma koko'á ínasa kawe'á umái ménaaowe.
17 kentáási sáwí-meyambo mairáiwai kawááin-avaona avumpimbá máyáimba póna
miwírá'á kárákwiyena tí'maena kawe'-nómpá'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa
maí'mai'a ónááowe. Áánútu miwí ti'numá uwátiyuwainasa íma ivi'á táiyana moóra-
yantaa'a íma aáváán-tuwáíyamba kawe'á umái ménaaowe anón-kwaasivinkemba
moóráwai simásímakaiye.

8

naaé-sanomba tátukain-kwasai.
1 simásímatuwowana sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyambo mairáiwai naaé-
sanomba tátuwowana kwíyómpa'a sáwíyanka'a íma aaí sésa íma túwaai kwésuwa'a
2 awánaawanda Áánútu aúranka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a avakaeté
máyówana moóráwai avakaeté-uwiremba timúwasa maisorésa máyówana

3 moóráwai kwíyómpaken-kwayo'na'a kawááin-avaona egwaa'á taména áséi-kwiyumba ún-kanama agáyón-taareira'a taména óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakon-taave'a torówana áséi-kwiyumba ún-kanama agayáínkwáe séna sáwíva-kanama aména séna Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésen-ainkwara'a kwéisaiye súwana
4 tátokon-taavepimba agaimarówana úmúmba iyúwana Áánútu iséna kwená kwaási námúnaamo sun-áínkwárá'á isówana
5 minkákémbá mintáávé'á mairéna taareirákémbá iráámba maimái mintáávépímbá marówana iramá kówana marapá'á tuwówana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima taráiye.

avakaeté-uwirenkona kwaasái.
6 maríma tówasa minkákémbá minávákáété-kwayo'narawa'a kwíyómpakewai uwíremba tuvuwíyanesa to'mayaa uwaná
7 aivakéwai uwíremba tuvuwúwana kaaígwara iragwárá naaegwárá'á tuwówana marapá'á kuména moórá-ayampa'a maragwárá taaigwará amápa'a owáígwárá'á iramá kagúwana kaer-áyámpá'á taaigwará maragwárá'á kawe'á uráiye.
8 úwana miwá ánaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana anón-tantaa'a omákaan-tantaa'a iramá kamái karáʼmaena uwí-nómpímbá kumúwana kaer-áyámpá'á kawe'á úwana moórá-ayampa'-nomba naaeráámbá úwana
9 mináyámpá'á máyówai amápa'a púwúwana nompí-sípí amápa'a tawísímai ánásasukaiye.
10-11 ánásasuwowana minkáé'nárai tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana oómbó kúráráantemba anón-oko áwí'a ikaa'á vain-ó'án-iye suwaná kwíyómpakemba kásímaena nompákwárá nonayumpinkwárá'á kumúwana mindómbá ikaa'á vówana kaer-áyámpá'á nombá kawe'á úwana moórá-ayampa'a nombá ikaa'á vówasa sáwíva-kwaasi nésa pukáawe.
12 púwúwana minkáúmbónárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana aaváúmá kwíyómba o'á kaer-áyámpá'á kawe'á úwana moórá-ayampa'a túnkuwana aaváyaavinkemba sán-karéna aaváúmá toráétáápa'a marówana túnkena no'wáán-avuntamba sán-karéna eénáínka'a túnkena mirá úwa'a
13 awánaawanda anón-evontaanko sanaan-úramba araravámaena kwénaaena anónka'a séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá-kwáásítópa'a kuména kwíyómpakemba kaumbonárau úwoi máyáamba pósa mindáraumo uwírembo tuvuwíyana marapá-kwáásítópa'a sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

1 isááwánana minéíyáíndárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-o'a kásímaena marapá'á kunkón-okomba moóráwai kíma aména maipímbá avéúmba íma kwáyom-baikaken-kima amúwana maimaéna
2 mimbáíkóná ontá tisuwówana kígaumo ésamo agáyáawanamo anón-umumbo intembá mimbáípínkémbá iyéna aaváúgwárá kwíyónkwara'a mói úyatuwowana
3 minúmúmpínkémbá a'nórímbá marapá'á kuména taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá miná'nóríntónkó mirán-ásíráyámbá torówana
4 miná'nóríntóntávéna moóráwai simátimena séna taaigwará owáígwárá karaan-tantáákwárá'á íma né'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi íma tiyé'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a íma agaimakáan-kwaasi tíyáaro.
5 íma puwígwáivo íma anónka'a tiyé'a éva'aasei-kwiyonka'a tiyáíyana tí'a íno. taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá mirá tí'a íno.
6 minkánáávímbá títe ínasa puwónaumne síyambanivo puwónááon-amba avakáá uwááesa túvamai ménaaowe siráiye.

7 súwa'a awánaawanda miná'nóríntónkó moórá-poigo áwí'a ósinkaan-a'norintomba mésa áái'o tiyáíyanesa to'mayaa ésa kwaásiraan-toi'a kwáyowasa ti'nómpímpá'á óntanko áwí'a kórinei úmakon-kanumo'a kwirówana
8 miwí ti'nóntáu ayáátáá'a aarai ti'nóntáuraamba úwana miwí túwááyaamba asir-ayámbá anón-iyanti túwááyaankaamba úwasa
9 tíntaara'a asirayán-kwéú'á kausokésa áái'o tiyánáesamo tiyáántámbo taantembá miná'nóríntónkó tiyóísántámbá kwétesa
10 miwí timéraampa'a kwaivain-áwááyaankaamba ésa kwaásimo vaawanamó títemo intembá éva'aasei-kwiyonka'a mirán-ásíráyámbá tokáawe.
11 miwítí anóndako avéúníyaai-maika'a kárákwirowai áwí'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Ápátono suwasá Kíríki-kwaasi tááivinkemba Ápóriyono suwaná mináwíkóná ááimba sáwí'a umásúwáiwaiman-iye siráawe.
12 kemá Yóni awáné'a sé'a aiva-sáwí-méyámbá ánásaimba póna kae-sáwí-méyámbá kwáyáimba póna paáriniye kemá Yóni súne.
13 kwíyómpakendarawa'a éva'aaseinarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana Áánútu aúranka'a kóri-ontandei úmakon-taareira'a évarevar-ayaairakemba aaigówé su'mai súwa'a isááwánana
14 minkwíyómpákén-kwáyó'ná'á uwíremba tokówaintavena séna anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nompa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éíyaimba ándávakemba ayútinkaao súwasa
15 amu'ma'máésa kwéiyuwana minkánáá túwana ayútinkowasa kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tínkamonasaya puwígwáe sésa kuwasá
16 áái'o tiyánááon-kwaasi ósin-arósáanumpimba kun-kwáásímó táámpomba sáwíva'a 200,000,000 kwaasiman-owe isé'a
17 kaainkáání'a umái awánaawanda sáwívar-osin-arosaanumpimba máyón-kwaasi tíntaava-kweu'a naaeyayáné sokóne terávuwe mirán-kwéútómbá araa'naanurówa'a awánaawanasa ósin-ti'nóntómbá anón-iyan-a'nonkaamba asirayán-tí'nóntómbá kwáyowana tóipinkemba iramá kéna úmúmba éna sáwí-kwiyumba kwéena mirá kwéuwasa
18 kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tóipinken-tantaa'nei tínkamuwasa pukáawe.
19 minósíntómbá íma tóipine su'mai asirayámbá torésa timéraampakwara'a iraankavayaan-á'nónkáámbá asirayámbá tokésa kwaási vowasá pukáawe.
20 vowasá púwúmbanivo túvamaimo máyón-kwaasi miwítí sáwí-mayaima íma tuwésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa ó'on-o'on-ontandei taaineí úmakon-tantaatavesa kesí ísóigowe sésa íma aúramba awánéna íma aaí iséna íma kwénaain-tantaakontavesa kesí ísóigowe sésa imáyáa mósá ma'maé kwéiyesa
21 miwítí sáwí-mayai íma tuwésa tínkamuwasamo púwóni'a uwasá pukaa'á kwéagayesa uwaa'á kwévesa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaakwarar-umoyane kwéesa mirá úmae iráawe.

10

sáwíyan-kwandaaigona kwaasái.

1 mirá úmae iyúwa'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a asir-ayáwái kwíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á osámbá tawenówana aaváúmó kumperénamo aúgáyáagayaamo intembá óikakemba mirá kwéuwana naa-mayáánkakembo iramó kwégaintemba mirán-áísámáímá kwáyowana
2 sáwíyan-kwandaai arírámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapar-aisamaima uwí-nómpímbá támarena ayáánépar-aisamaima marará'á támarena

3 kwaási inkáiséraan-kwa'a túwana kwíyónaai avakaetéra'a súwa'a
4 avakaetéra'o kwíyónaaimo sún-aimba aúváívimba agayánáe kwéowanana moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna mináímbá aúpá'á kwáyáivo íma aúváívimba agayaaó súwa'a
5 minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáámba mósá tuwéna
6 Áánútuma aasiyaasí maí'mai'a íníwai aúranka'a kwíyóne mivá'á kwáyáin-tantaare marawé mivá'á kwáyáin-tantaare uwí-nóné miwán-arumpimba kwáyáin-tantaare úmakowai aúranka'a asiramái séna íma ókwarata amu'maránaunanaya paárinin-kanaama kwétiye.
7 naaóvá'á Áánútu kwená kwayó-kwáási kwenáái simátímakowaiyavena séna aúpá'á tukáunda-aimba paáriniye siráimba ava'moraénarawa'a kwíyómpakendarawa'a uwíremba á'a tuvúwómba póna tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwínana mináímbá paáriniye siráiye.
8 minkákémbá kwíyómpakewai simásímakowai simásimena séna moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómímbá ténamo iwái ayáámpinkemba sáwíyan-kwandaai aríráyokaimba komayaaó súwa'a
9 kwenópa'a kwé'a sé'a sáwíyan-kwandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikaa'á váníye súwa'a
10 minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikaa'á vówana
11 minkákémbá simásimena séna moórágwara'a Áánútun-aai simátiminiyone. ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye kawáá-kwáásígwáráré Áánútumo ínín-aimba simátiminiyone simásímakaiye.

11

Áánútun-aai simátímakaayan-kwasai.

1 simásímatuwowana moóráwai naambó agambatuwésamo on-ándámá siména séna Áánútuna mono'-námbá koagambaré póímo tuvú'máímo agáyáan-ontan-taarei koagambaré Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi táámpe
2 ánivo naamáúva'a íma agambaré ivá túwénasa úwoi-kwaasi íma Áánútuna kwaási tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'a úmae iyónááomba kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwésa ánásanaaomba mindáyavai naamáúva'a íma agambaraaó.
3 kae'nárai asirayámbá timé'a ti'máráanasarai kwésarai tirumbá kwéoyantavesarai avután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái árai'a simátíma'maesarai iyóyááoiye simásímakaiye.
4 Ísóigo marará'á kárákwiraiwai aúranka'a kae-táímá mintáígó arampinkémbá masawémba kwéatiyen-taima kwáyáísana mintáígóná ááimba minkwáásírái óye. Ísóigo aúranka'a kaer-ómbá kúra'maraisana kwáyáísana minónkóná ááimba minkwáásírái óye.
5 minkwáásíráíyávésamo sésamo sáwí'a umátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba ira-ausankó miwítí namuro-kwáási kavuwíníye. minkwáásírái sáwí'a umátinkanae síyawai mirámó íyamba kavuwínasa puwónááowe.
6 Áánútu mindárai asirayámbá timúwasarai aa'á íma tíno síyanaraimo éna Áánútun-aai kwésimatimiyan-kanaavimba íma aa'á tíníye. nonkóntávésaraimo naae-nómbá auvuwómó síyanaraimo éna mirá íníye. tí'a ínomo sésarai amápar-umbai-yantaa'a kwaásitopa'a tínor-aimo síyanaraimo éna mirá íníye.

7 mirá ínasarai mindárai Áánútun-aai simátímatuwaiyana avéúmbó ímo kwáyáim-baikakewai téna áái'a tiyéna usáyaaitainasarai puwíyana
8 anón-daopa'-marupa'a mindárai túma kwéniye. kentí Ísóigo taaira'á pukáipa'a mindáóko áwí'a aúpá-kwí'á Sótómu-naopare Ísípi-naopare mivá'á mindárai túma kwáyainasa
9 ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye tóyo esa mindárai túma taawánésa sésa íma utaaró kwésiyana kaumbo-táwai umái éíyainkomba kwáyá'wái íníye.
10 Áánútun-aai simátímakaayandarai marapá-kwáásíyávésarai sáwísawaa kwéowe séyááoyan-ainko tirumbá sáwí'a íníye. mindáyavai mindáraimo puwóyááoyantavena tirunkó kawe'á ínasa aamoí ésa amápa-tantaa'a kwenamín-kwenamimba ónááowe.
11 minkáúmbó-táwai umái éíyainkomba kwáyá'wái Áánútu mindárai tááma timínasarai usásinesarai méyasa tuwánésa táátavai íyana
12 kwíyómpakemba moóráwai anónka'a simátimena séna maavá'á íyókaiyo sínasarai ainámpímbá iyíyasa kentí namuro-kwáási tuwánáíyana
13 mirá-íya-tawai anóm-barima táínda anón-daopa'a avaréíyain-ayampa'a úwoi máyaiyasa moórá-ayampa'a naambá tawisínaawisi umái sáwíva-kwaasi 7,000 kwaasi puwíyasa úwoimo túvamaimo máyaiyan-kwaasi tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa Áánútuntavai kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye sénááowe.
14 kemá Yóni mirán-kááíní'a awáné'a sé'a mirá umbá póna kae-sáwí-méyámbá ánásowana naaé-sawi-meyamba sáwíyanka'a tíníye súne.

naaén-uwiremba tuvúkáin-kwasai.

15 minkákémbá kwíyómpakendarawa'a ava'moraénarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a isááwánasa kwíyómpa'a sáwívarawai sésa
marapá-kwáásírá'á kawáá uráawai ánásaawasarai kentáási Ísóigoe usásinankaiwaiye aasiyaasí
kawáá úmae iyóyááoiye
16 suwasá moórá-kwaai aíyayaan-umai éíyain-anon-kwaasi Áánútuna egwaa'á kawááuwai máyón-ayampa'a mésa aísamaivimba kívairesa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá marésa
17 sésa
Áánútu Ísóigoo amápar-asirayamba tokáandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai e sáwívar-asirayamba toké kwaásira'a ááimba ásámai kwégawaa ónda póta súwiya kwésune.
18 amápa'-maravaken-kwaasi embá áwáá'a kwéaeewa ívé'a miwímó áwáá'o tiyíníyonda-kanaama kwétiye. pukáan-kwaasi miwí táái tísaa umai isé ená kwayó-kwáási enáái simátímakaawaiye anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye miwí ená imáyáa mósá marésa enáwí'a mósá máráawaiye kawe'-méyámbá timé marapá'á sáwí-mayai mairáawai sáwí-meyamba timíníyone
siráawe.
19 suwaná minkákémbá kwíyómpa'a Áánútuna mono'-nánkóná ontá tigúwa'a awánaawanda mimbónó'-náúmpá'á kawe-ánáveumba kwáyowana naaóvá'ó Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimái mimpímbó makón-anaveumba awánaawanana kwíyónaai kwésuwana tawáomba kwéuwana anón-awairai kwésuwana anóm-barima kwétowana anón-kaiyaramba kwégumuwana mirá kwéuwa'a awánaraumne.

12

aaraigónté arááínkóntéi kwaasái.

1 awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-umasitai'a maarán-úmásítáí'a éna moórá-ininko máyowana aaváúgó kwená unáánkwátóiraamba éna áúgomba ánáan-kwirowana máyowana kwíyónko aísamai-andampa'a kwáyowana a'nómpímbá kánumo'a kwáyowana minkánúmópímbá sísamaivakemba kae'á kum-baimái-o'a kwáyowana

2 ámúkwara'a máyowana kwená kanaamá túwana iyámpói ankáindayavena áí'a úwana kwáá'a túwana

3 minkákémbá kwíyómpa'a moórá-umasitaikwara'a éna kwaási agaráátinkai-umasitai'a maará éna arááímbá anón-araaimba ména naaeyayán-áúgwárá'á ména avakaeté-a'nomba kwáyowana a'nómpínkémbá siyáánkai-awaayaamba kwáyowana usáyaaitaraiwaina kánumo'a avakaeté-kanumo'a a'nómpímbá kwáyowana

4 kaer-áyámpákén-ó'á tuwéna moórá-ayampaken-o'a améraandei kwiyúmai awéntayuwowana marapá'á kumúwana iyámpói ankánín-ininkona egwaa'á ména ankáína'a tuvú'-nasuwánáe séna máyowana

5 inaamaíyámpói marankówana anón-éna amápa'-maravaken-kwaasira'a asiramái kawáá ínín-iyampoi marankówana Áánútu kárákwiyinintavena miníyámpói ááéma mósá tavímairena kwemá kawááin-avara'a móankowana

6 mininínkó inkaiséna kavóná-marava'a kwéna Áánútu kwentávéna to'mayaa umánkanaumne sirópa'a koména ayáátááka'a 1,260 kanaama komáyowana Áánútu kawáá uráiye.

7 kawáá úwasa kwíyómpa'a áái'a tiyésa Áánútuna kwayó'nárawaka'a kárákwirowai áwí'a Máíkeri kwemá kwená kwayó'náraware arááínkówé kwená kwayó'náraware áái'a tíyówasa

8 Máíkeriye kwená kwayó'náraware usáyaaitesa kwíyómpakemba arááínkówé kwená kwayó'náraware kwatuwésa

9 anón-araainkomba awéntáyukaawe. naaóvá'á marapá'á iraankavayaambá aúkéna kwenáwí'a Sáátááni póna marapá-kwáási kampar-áímbá simátíma'maena kwéiyisasa árai'a siyé kwésewana kwaási simái sáwí'a kwéumatiyuwaiye. kwenté kwená kwayó'nárawate tuwétayuwowasa marapá'á kunkáawe.

10 kúmúwa'a isááwánda kwíyómpa'a moóráwai anónka'a séna
Áánútu aúranka'a ména kentáási kwaásiyavena sáwí-kwaasiman-owe kampa'á símae iráiwaimba awéntayuwaisana marapá'á kúmísana póna Áánútu Sáátáánigo tátokaimpinkemba kentáá mégwésiraiye. kentáárá'á kawáá éna asirayán-úrandako póna mégwésiraisata awánaraumne. Áánútu ai'marówana marapá'á kunkáiwaina asirayántá awánaraumne.

11 Ísu sipisípi-araakaawai miwítí sáwí-meyamba mairáiwai puwúwana kwená naaemá kunkáimba pósa Áánútun-aai arupí umái simátíma'maesa kwéiyesa sínkamiyata puwúnavo-imayaa íma umbá asiramái mésa Sáátáánigomba usáyaaitaraawe.

12 keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawai mináíntávé'a imáyáa é'a aamoí oró. ánivo Sáátáánigo marapá'á kumbéna sáwí'a kwéimba pó'a marapá'á uwí-nómpá'á máyáan-kwaasi sáwí'a umái ménaaowe. Áánútu Sáátáánigomba tuvuwínín-kanaama sáwíyanka'a tínímba póna Sáátáánigo iséna áyántavena kwéiye
kwíyómpakewai siráiye.

13 súwana minárááínkó áwí'a Sáátáánigo imáyáa éna kwíyómpakemba suwéntayuwaisa'a marapá'á kumbáyaumne séna inaamaiyámpóimo maránkaron-ininkomba kwa'maéna kúwana

14 arááinkó mináináinkómbá tuvúwívo séna Áánútu anón-evontaanko ayóiráámbá kae'á amúwana araravámaena kavóná-marava'a kwentávénamo to'mayaa umánkaropa'a kúwana Áánútu kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba kárákwiraiye.
15 arááinkó mináináinkómbá kwa'maéna ói'a káá'maena nombá umpíyankaanana maya'maéna kówinkwae séna kwa'maéna kúwana
16 maragó áwa'naa ena kweyááríka'a maramá kitúwana kwenóipinken-donko mimpímbá kumúwana
17 arááinkó mináináinkómbá áyántavena umánkena imáyáa éna séna kwenáráá'maatemo é'a áái'a tiyánaumne-imayaa uráiye. kwenáráá'maa'a miwí Áánútun-aai ísámai kawe'á ésa Ísu siráin-aimba simátíméwaiman-owe. áái'a tiyánaumne séna uwí-nón-awampa'a to'mayaa umái méraiye.

13

anón-avaa-kwankona kwaasái.

1 máyowana awánaawanda moórá anón-avaa-kwamba uwí-nómpínkémbá iyéna avakaeté-a'nomba kwáyowana áwááyaamba a'nómpínkémbá siyáánkai irówana usáyaaitaraiwaina kánumo'a siyáánkai mináwááyáámpímbá kwáyowana Áánútuntavai simái sáwí'a umánkaron-aimba a'nómpínká'á agaimái kwimakówana
2-3 kwemá anón-avaar-iyankaamba ména aísamaima anón-iyanko aísamairaamba kwáyowana ói'a aváár-íyán-óikaamba kwáyowa'a awánaawanana ááéma moóráwai puwínkwáe séna tuvuwúwana urón-karevu'a kawáúgun-avima kwáyowana tuvuwúwana íma puwéna úwoi máyowana arááinkó kwená asirayámbá aména simámena séna marará'á kawáá úndava'a kawáá uwo súwasa amápa'-maravaken-kwaasi awánésa táátavai ésa kentáási anóndakoman-iye sésa kwenarááíma kwarésa
4 arááinkó anón-avaa-kwankomba asirayámbá ámakontavesa arááinkóná imáyáagwara'a mósá marésa anón-avaa-kwankona imáyáa mósá marésa sésa anón-avaa-kwanko usáyaaitaraimba pósa íma kanaán-umai áái'a tiyamánkanaaowe siráawe.
5 suwaná Áánútu minává-kwámbá érankowana ména kwenáúma maimaé kwéiyena Áánútumba simái sáwí'a kwéumankowana kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba Áánútu érankowana ména
6 Áánútumba simái sáwí'a umánkena kwenáwí'a simái sáwí'a kwéena Áánútumo máyáipa'a simái sáwí'a kwéena kwíyómpa'o máyáawai simái sáwí'a umátinkomba isááwánana
7 Áánútu érankowana ména Áánútuna kwaásiye áái'a tiyámái kwéusayaaitena amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasirare kwégawaa úwasa
8 amápa'-marava'a máyón-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe. Áánútu maramá íma taróruronka'a sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyamba mairáiwai pukáiwai kwená aúváívimba maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáivo mináúváívímbá túwí'a íma agairáin-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe.
9 kemá Yóni súnda ísáawai pó'a mináímbá ísámai kawe'á oró.
10 ándáva'a mótinkanae sésamo ésa mirá ónááowe. tínkamonasa puwígwáe sésamo ésa mirá ónááowe. mindáyavesa Áánútuna kwaási íma Áánútumba auwé'a kwenká'á aráápamai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.
11 minkákémbá awánaawanda moórá-avaa-kwamba maravínkémbá iréna sipisípi-araakaamba umái ména a'nómpínkémbá kaer-áwááyáámbá kwáyowana amósámba arááinkó amósánkaamba éna

12 ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ména asirayámbá kwenkákémbá kwémaena mayáímá kwémaena amápa'-maravaken-kwaasiyavena séna anón-avaa-kwankona imáyáa mósá máráaro séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena ké'naan-avaa-kwankontavena mináímbá séna
13 ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena séna kwíyómpakemba iramá kumuwó súwana kwaási túranka'a kwégumuwana
14 Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena marapá-kwáási sáwí-ampa'a tavisimái mégwétiyuwena simátimena séna anón-avaa-kwanko áúwawakaani'a úmaraiyana kwenáwí'a anómba íno séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena mináímbá súwasa isésa mirá uwaná
15 Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko áúwawakaani'o úmárówaimba ááma amúwana aaí séna kesí imáyáama íma mósá makáawai tínkamiyasa púwóro súwasa mirá kwéuwana
16 maravínkémbá usaráiwai asiramái súwasa anón-kwaasiyeúwoi-kwaasiye óísankwara-kwaasiye óísaniyaain-kwaasiye úwoi kwénaaun-kwaasiye ó'owiti mayáímá kwémaesa meéyámbá ímo kwémayon-kwaasiye miráumai-kwaasi anón-avaa-kwankona aúvái agayésa évaka'a túwayaanka'a agáyówasa évaka'a tiyáánka'a agáyówasa
17 évakarawai minává-kwánkó áwí'a agáyówasa évakarawai náámpaamba agayésa mindáámpáánkóná ááimba kwenáwí'a agaimárón-kwaasi toómbá meéyán-uwasá ímo mirán-áúvái agaimárón-kwaasi íma toómbá meéyán-uráawe.
18 kemá Yóni súmpo mináímbá kawe'á umái imáyáa oró. kawer-ímáyáágwárá-kwáási mindáámpáánkóná ááimba isánááowe. mindáámpáámbá kwaásigontavaiman-iye. mindáámpáámbá 666 iye kemá Yóni kwésune.

14

aúná-ima siráan-kwasai.

1 minkákémbá awánaawanda kentáási sáwí-meyamba mairáiwai moórá-omaka'a minómákó áwí'a Sáiyono-omaka'a máyowasa kwesé sáwíva-kwaasi mésa kwenáwíre avowán-áwíre túwayaanka'a agaimakón-kwaasi 144,000 kwaasi máyówa'a
2 isáawánda kwíyómpakemba nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaai sintenkáámbá kwésuwana sáwíva-kwaasimo uwírembo tuvúwówanamo sintenkáámbá kwésuwa'a isáawánasa
3 kawáain-avaona aúrampa'a mésa éíyaimbo túvamaimo máyówai túrankare anón-kwaasi túrankare mésa aúná-ima kwésesa marapá-kwáásívínkémbá Áánútu meéyámbakain-kwaasiye su'mai mi-144,000-kwáási minímá kanaán-umai kwésesa
4 miwímá íma aarai-úmóyámbá kwéesa arupí umái mésa kentáási sáwí-meyamba mairáiwai aráái kwégwarowana kwemá kwaásivinkemba meéyámbarena Áánútuntavena séna miwímá kesí kwaási ésa ená kwaásigwara'a ombá pósa naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe kwésuwasa
5 miwímá íma kampar-áímbá kwésesa miwívímbá íma sáwí-aimba kwáyowai mináúná-ímá suwa'á ísaraumne.

kwíyómpaken-kwayo'narauti kwaasái.

6 minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nako sanaan-úramba arar-avámaena áséi-kwasai kwaíkwai'a ínín-kwasai marapá'á máyón-kwaasiyavena amápa'-maravaken-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye miráumai-kwaasiyavena simátimindayavena araravámaena kwénaaena
7 anónka'a séna Áánútu aaivimbá maitinkánín-kanaama kwétivo Áánútun-áároi kwéinkaise'a kwentávé'a kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye seró. kwíyómba maramá

uwí-nómbá non-úramba taróruraiwaina imáyáa é'a áwí'a mósá máráaro kwíyómpaken-kwayo'nako siráiye.
8 súwana kwenánaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai séna anón-daoko áwí'a Pépíróni-nao'a tawisínaawisi umásukaiye. mirá úwasa mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráawe minkwíyómpákén-kwáyó'nákó siráiye.
9-10 súwana minkáé'nárai tínaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai anónka'a séna kwaásimo anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'a úmárówaina imáyáawe mósá máráan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyíníye. mináváá-kwánkóná aúvái túwayaankare tiyáánkare agaimakáan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyéna íma sáwíyan-awaa'a tiyínívo anón-awaa'a tiyínasa kwíyómpakemba kawe-kwáyó'nárawa túrankare kentáási sáwí-meyamba mairáiwai aúrankare iramá kwégaipa'a sáwí-kwiyumba ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe kwéinasa ménaaowe.
11 iravínkémbó úmúmbo iyíntemba aasiyaasí títe úmae iyíníye. anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe mósá kwémaraawai mináváá-kwánkóná aúvái tine'á agaimakáawai íma aagándésa aasiyaasí títe úmaena iyíníye.
12 kemá Yóni súmpo Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútun-aai kwétagwiyave'a Ísuwe aráápamai máyáawai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.
13 minkákémbá isáawánda moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna maanáímbá aúváí-kwandaaivimba agayaaó. ívékwara naaénkwara'a Ísóigowe tarúmai máyáawai puwíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye. Áánútun-amanko simásimena séna mináímbá árair-aimban-iye. ívé'a mayáímá kwémaesa naaémba aagándésa miwíti mayáívínkémbá paárinin-tantaa'a miwívá'á kwéniye simásímakaiye siráiye.

kwaásiyavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

14 súwa'a awánaawanda moóráwai kwaási-úrandakoraawai kwayán-áínánká'á ména a'nómpímbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a kóri-ontandei úmakon-kanumo'a kwáyowana ayáámpimba áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokówana
15 minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako kwíyómpa'-mono'-naumpakemba kunákárúwena ainánká'á máyowaintavena anónka'a séna marapá-tómbá kareparáívo toómbó akaráníyonda-kanaama kwétivo kaetám-bánkárá'á toké akaraaó súwana
16 ainánká'á máyowai kwená kaetám-bánkárá'á tokéna mintómbá ákákaiye.
17 akarówana mimbónó'-náúmpákémbá ánaaembo kunákárúwowai kwegwárá'á áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokéna máyowana
18 moóráwai kwenánaaemba kwíyómapaken-kwayo'nako irará'á kárákwirowai póímo tuvú'máímo agáyáan-ontan-taareirakemba kunákárúwena áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokówaintavena anónka'a séna marapá'á ándá-aramba ávun-kaivo ená kaetám-bánkárá'á toké minándá-árámbá akaraaó súwana
19 iséna minándá-árámbá kárámai makáiye. aísamaivimbo makénamo ma-pamínanamo anombó kumínanamo uwínín-ayampa'a makáiye. minándá-ránkóná ááimba sáwí-kwaasimo éna Áánútu anón-awaa'a tiyéna ándá-arambo mapámíntemba mirá éna
20 ándá-aramba mapánkon-ayampa'a anón-daokona awámpá'á mináyámpákáámbá kwaási tuvúkáiye. ándá-aran-anombo kúmíntemba miwíti naaemá kuména kavirayán-dónkáámbá kumeémena kwaási kwénawikena ayáátááka'a kunkáiye.

15

avakaeté-sawi-meyankona kwaasái.

1 kumúwa'a awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-i'a úwana sáá'a kówana avakaeté-sawi-yantaa'a kwáyowasa kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a mésa misáwí-yántáá'á timíyanesa kwéesa minávákáété-sáwí-méyámbá tímatuwaiyanamo misáwí-méyámbó ánásagwinanamo éna Áánútuna áwáá'a ánásanimba awánaraumne.

2 awánaawanda nonkwaaúnkáámbá ságayamba kwáyowana évaka'a iraráámbá kwégowasa mindón-awampa'a kwaási mésa íma anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe íma mósá kwémaraawai kwená náámpaamba tine'á íma agaimakáawai anón-avaa-kwankomba usáyaaitarowai máyówana Áánútu uwíremba tímakowasa tokésa mésa

3 imá sésa Áánútuna mayáí-kwáásígó áwí'a Mósesinte kentáási sáwí-meyamba mairáiwainte imá simátinkesa maará sésa
emá Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáandawai ená mayáí ó'oram-bayai kwémayaanda awánéta sáátavai kwéunaya emá amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá uráandawai ená mayáí arupí umái kawe'á umái kwémayaane.

4 Ísóigoo ewé su'mai ó'oran-kawe'a umái aoka'á máyaandawaimba pósa amáparawai enáároi inkaisésa ená ááimba ó'oran-aaimban-iye sénááowe. ená kawe'-máyáíyé su'maimo kwémayaanda paáruraisasa kwéawanesa amápa'-maravaken-kwaasi enópa'a tésa ená imáyáa enáwí'a mósá maránááowe
non-awámpá'á máyówai minímá siráawe.

5 suwa'á minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a mono'-náúmpá'á Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontán-tigurówasa

6 kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyambo timénááowai mináóká'-náúmpákémbá kunákárúwesa kwayán-únánkwátói súgáyáagaya ún-unankwatoi urésa tíntaara'a terávu-timur-anda urésa máyówasa

7 éíyaimbo túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai avakaeté-taave'a timúwasa mintáávépímbá Áánútu aasiyaasimó maí'mai'o íníwaimo áwáá'o tíyín-tantaa'a kwáyowana

8 naaúmpa'o úmúntemo intembá Áánútuna mono'-náúmpá'á kwená asirayánkówé kwená ó'oran-aainkona ságayankowe anómba úwasa kwaási íma kanaán-umai mindáúmpá'á kwéiyesa avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyamba tímatuwere sésa mindáúmpá'á íma iráawe.

16

Áánútu áwáá'a tíkain-kwasai.

1 minkákémbá isááwánda mono'-náúmpákémbá moóráwai minávákáéténárawatavena anónka'a séna avakaeté-taavepinkemba Áánútu áwáá'o tíyín-tantaa'a marapá'á ayáúsuwaaro súwana

2 minávákáéténárawapinkemba aivakéwái kwená táávepinkemba marapá'á ayáúsuwowasa anón-avaa-kwankona aúvái tine'á agaimakésa kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáa mósá makáawaitopa'a anón-karevutomba túwawaapimpa'a kówana títe uráiye.

3 úwana kwenánaaembo máyowai kwená táávepinkemba uwí-nómpá'á ayáúsuwowana uwí-nónkó púwín-kwaasigona naaeráámbá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásaraiye.

4 putásowana minkáé'nárai tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba nonayumpinká'á ayáúsuwowana naae-nómbá aúkúwa'a

5 minkákémbá isááwánda kwíyómpaken-kwayo'na'a nonká'á kárákwirowai séna

emá kawer-úramba umái máyaandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'á umái arupí uráane.
6 ená kwaásiye enáái simátímakaawaiye tínkamuwasa pukáantavai naae-nómbá aútínkaraane. mindáyavai kawe'á kwée miwítí sáwí-mayaigona anondá tímakaane nonká'á kárákwirowai súwa'a
7 isááwánda moóráwai póímo tuvú'máímo agáyáan-ontan-taareirakemba séna

Áánútu Ísóigo amápar-asirayamba tokáandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawe'á umái arupí uráane
siráiye.

8 súwana minkáúmbónárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba aaváúrá'á ayáúsuwowana Áánútu érankowana kwaási tine'ó iramó kaintembá aa'á kéna tinepái ó'oraumai kówana
9 títe úwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkesa Áánútunopakemba misáwí-méyámbá kwétiye sumbánivo miwítí sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'a tésa kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye íma siráawe.

10 íma suwaná minéíyáíndárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-avaa-kwanko kwaásira'a kawáá urópa'a ayáúsuwowana túnkuwasa kwemá kawáá urówai tuní-áyámpá'á mésa títe kwéuwasa kwáá'a kwétesa timááví túwááyaandei kwéunkaresa
11 títe kwéuwana karevú'a kwégontavai Áánútumba kwíyómpakewaimba simái sáwí'a umánkómbanivo íma sáwí-mayai tuwésa kwenópa'a tiráawe.

12 íma tuwaná minévá'ááséínárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nonka'a ayáúsuwowana mindómbá ká'náguwasa aaváúmó usón-ayampa'-marapimpa'a kawáá urówaiti aambá kwíyúntavena mindómbá ka'náguraiye.

13-14 mindómbá ká'náguwa'a awánaawanda arááínkó óipinkemba awáímá túwana anón-avaa-kwanko óipinkemba awáímá túwana kampar-áímbó simátímakowai óipinkemba awáímá túwasa minkáúmbó-áwáígó tirumpimbá kaumbo-táráváá-kwámbá mésa ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaesa Áánútuwemo ááí'o tíyénesa amápa'-marava'a kwénaaesa kawáá-kwáási tí'maesa Áánútu amápar-asirayamba tokáiwaina anón-kanaama ááí'o tíyénesa tiráawe.

15 kemá Yóni simátime'a sé'a Ísu séna umóyán-kwáásímó timbó ímo ísaraawanamo tintembá íma ísarenka'a kúmónda simu'marésa unáánkwátói úmaresa máyaiyawai íma unáánkwátói-iyaaintavesa tigaemá ónááowe Ísu siráiye kemá Yóni súne. awánaawaanda
16 minkákémbá kawáá-kwáási tí'maesa moórá-ayampa'a máúpa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Áámágétoni-maravare kwésesa torupamái méraawe.

17 máyówana minává'móráénárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba úndámo torópa'a ayáúsuwowana moóráwai mono'-náúmpá'á kawááin-avarakemba anónka'a séna amápa'-mayai ánásagwiye súwana
18 kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima téna marapá'á kwaási máyónkakene ívékwara'o máyáankare mirám-bárímá íma kwétena
19 anón-daopa'a kaumborá'á maramá kítíraa'a uréna tawákaa'a úwana amápa'-marava'a anón-daopimpa'a tawisínaawisi úwana Áánútu Pépíróni-anon-daopaken-kwaasi sáwí'a umbá Áánútu imáyáa éna áwáá'a tiyéna miwítí sáwí-meyamba anómba timúwana
20 nonavuvumpa'-márámá amápa'a nawíkasuwowana omátomba arúwáásé umágúwana

21 kwíyómpakemba anón-umbai tain-óntánkáámbá kaaíyaramba kuména kwaási tínkamuwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe. anón-kaaiyaramba anómba sáwí-meyamba timúntavesa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe.

17

Pépíróni-kwaasi kwántámai-aimba siráin-kwasai.

1 sáwí'a umánkówana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokówaivinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a eénánká'á nááín-inimba sáwí-meyamba mayáínda agarááránkáano. mininínkóná ááimba anón-daopa'a sáwíva'-non-awampa'-naopa'an-iye.

2 mindáópaken-kwaasimo ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o ombá amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi mirá uráawe. uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe simásímakaiye.

3 simásímatuwowana Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana minkwíyómpákéwáí sí'maena kavóná-marava'a mósinkowa'a awánaawanda moóra-anon-avaa-kwanko moórá-inimba ayáá'marena ména áúwawaa'a naae-áúmá kwáyowana Áánútumba simái sáwí'a umánkaron-aimba ane'á agaimakówana avakaeté-a'nomba kwáyowana miná'nómpímbá áwááyaamba siyáánkai usarówana

4 mininínkóná unáánkwátói évaka'a naae-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoi uréna kwená konaarirí-yántáá'á sáwívar-ontamba tuwéna maimái umásokena kóri-ontandei úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánávímbá sáwí-yantaare su'mai ógwitena sáwísawaamo uwáíná ááimba mindón-ánávímbá kwáyowana

5 aúwayaanka'a agaimakéna séna anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a eénánká'á nááówai tinówa é'a marapá'ó sáwísawaa kwéowai tinówa úne agaimaréna súwana

6 Áánútuna kwaásiye Ísun-aai simátímakowaiye tínkamuwasa púwúwana uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá mininínkó tínkamena uwo'aó'á úwa'a awánaawanda sáá'a kówana

7 kwíyómpakewai simásimena séna íma áá'a kaíno. mináváá-kwánkó mininínkómbá ayáákaimba avakaeté-a'nomba iráisana siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaiye mininínkónté miwítí ááimba simámenaumne.

8 awánáánda-avaa-kwankona ááimba ááéma ména pukáimba póna avéúníyaaim-baipinkemba usásinainana Áánútu ánásasuwaniye. Áánútu maramá íma taróruronka'a maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimaréna ímo túwí'o agairáin-kwaasi mináváá-kwámbá usásinainda awánésa táátavai ónááowe. ááéma ména pukáimba usásinanintavai táátavai ónááowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

9 simásímatuwena séna kawer-ímáyáágwáráwáí mináínkóná ááimba isánááowe. minávákáété-á'nónkóná ááimba avakaeté-omaka'a mininínkó méraipa'an-iye. miná'nónkóná ááinkwara'a avakaeté-kawaa-kwaasin-owe.

10 minávákáété-kawaa-kwaasivinkemba éva'aasei kawáá urésa púwúwana moóráwai máyáimba póna moóráwai aáno paáréna sáwíyanka'a méniye.

11 mináváá-kwánkó ááémo ménamo pukáiwaina ááimba minávákáété-kawaa-kwaasi tínaaemba kawáá umai méniwai éna minávákáété-kawaanarawakaamba mirá ínana Áánútu ánásasuwaniye.

12 siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaina ááimba siyáánkai-kawaa-kwaasi kawáá-máyáí íma mairésa naaémba anón-avaa-kwankona asirayámbá mairésa sáwíyanka'a kawáá ónááowe.

13 miwítí asirayámbá kwaásira'a kawáá ónááontavesa mimbórá-ímáyáá ésa anón-avaa-kwankona imáyáa kwarésa

14 kentáási sáwí-meyamba mairáiwaimba áái'a tiyáiyana kwemá usáyaaitena amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai póna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai póna usáyaaitaniye. tááyena kesí kwaásin-owe siráisasa kwembá íma auwésa kwenaráái kwégwaraawai usáyaaindara'a kwesé ménaaowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

15 simásímatuwena séna awánáánda-nonkona ááimba eénánká'ó nááín-ininko máyáin-donkona ááimba sáwíva-kwaasi amápa'-maravakemba ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasin-owe.

16 aváá-kwánkóé siyáánkai-awaayaankwarawai awánáándawai eénánká'ó nááín-ininkomba tíyántavesa umánkesa sáwí'a umánkesa unáánkwátói ayú'máyáawana unáánkwátói-iyaaimba máyainasa ama'á násuwesa ayáántámba agaisuwánááowe.

17 Áánútu misáwí-kwáási imáyáa timúwasa mimbórá-ímáyáá ésa kwaásira'o kawáá í-ásíráyámbá anón-avaa-kwankomba amésa pósa Áánútuna imáyáavinkeni'a íyana Áánútumo siráin-aimba paáriniye.

18 minínímbó awánáánda-ininkona ááimba anón-daopakewai amápa'-maravaken-kawaa-kwaasira'a kwégawaa-owain-owe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

18

Pépíróni-nao'a tawisínaawisi uráin-kwasai.

1 simásímatuwowana awánaawanda moórá-kwayo'nako kwíyómapakemba kuména anón-asirayamba tokéna kwenanekembá marará'á kusá kwégowana

2 anónka'a séna tawisínaawisi uráimba anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umásuwaisana taraváá-kwántóné ó'on-o'o-sawi-yantaare mindáópa'a máyáísana sáwí-numawe inkáísén-dumawe mindáópa'a máyáiye.

3 Pépíróni-naopaken-kwaasi ó'on-o'on-tantaa'o sáwísawaamo umbá amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe. amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. amápa'-maravaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaun-kwaasi anón-ontamba mayánáe sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. mindáyavena Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umáguwana kwaási ánásaguraawe siráiye.

4 minkákémbá isááwánda kwíyómpakemba moóráwai séna
kesí kwaásiyono. sáwí'o ontembá mirá ováínivo mindáópa'a túwáaro. miwítí sáwí-meyamba máyáavainivo mindáópa'a túwáaro.

5 Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'a úmae iráamba Áánútu misáwí-yántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba kwétimivo mindáópa'a túwáaro.

6 Áánútuwo mindáópaken-kwaasi sáwí'a uráantavai sáwí'a umátinkaao. sáwívaka'a sáwí'a uráantavai kaesé-umai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó.

7 tirááímo taim-báyáímó kwémaesamo sésamo kawe'-máyáíyá kwémayaumne sentembá títemo índai'a umátinke tirumbá sáwí'a umátinkaao. miwí túma maimaé iyésa sésa amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá úndampo íma ketor-ínínkáántá umái méta ivi'á tánaumne siráawe.

8 Áánútu Ísóigo aaivimbá kwémaitinkaiwai amápar-asirayamba tokáimba póna mimbórá-táwai sáwí-meyamba timínasa évakarawai puwíyasa ivi'á kwétaiyana ayawaimá kwétainasa puwíyana mindáópa'a iramá kágwiniye
siráiye.

9 simásuwena séna amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiyomba Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwarésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráawai mindáópa'a iramá kánín-umumba awánésa toikampói'a urésa ivi'á tánááowe.

10 miwítí sáwí-meyamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a
mésa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye.
asirayán-dáópa'a isaná mimbórá-táwai sáwí-meyamba tiráiye sénááowe.

11 síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óísamba íma meéyán-unkakémbá pukáantavesa
mindáyavai amápa'-marava'a óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi ivi'á tánááowe.
12 miwítí óísamba tíma'maesa kwénaaon-oisamba anón-ontamba tuwésa kawer-
óntámbá ó'on-o'on-ontamba meéyán-uraan-ontane kawer-únánkwátói évaka'a sokón-
unankwatoiye évaka'a naaeyayán-únánkwátói taaimá kawe-kwíyúmbá ún-taaiye évaka-
tantaa'a póáwááyandei ésa taaineí ésa naaeyayán-óntándéí ésa asirayán-óntándéí ésa
kaawai-óntándéí úmakaan-tantaare
13 áséi-kanama toópímbá umándaan-kanawe áséi-kwiyumba ún-kanawe áséi-
kwiyumba úm-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné ampaantaríraan-
tone póíma évaka'a purumakané sipisípiye ósine póímo maimaénamo nááín-kaariye
kwayó-kwáásíyómbá miwítí mayáímá kwémaesa meéyámbá íma kwémayaan-kwaasiye
mirám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi íma meéyámbaresa pukáantavesa
ivi'á kwétesa
14 sésa tirááímo kwétain-tantaa'a ánásaimba miwítí óísane miwítí konaarirí-
yántááré ánásaimba póna íma ó'a paáriniye sésa
15 óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi mirán-tántáá'á kwétimesa anón-ontamba
kwémayaan-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máyáamba awánésa tiyántámbá
kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa toikampói'a urésa ivi'á tésa
16 eésé'a ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye.
miwí kawer-únánkwátói naaeyayán-únánkwátóiye sokón-unankwatoiye urésa miwítí
konaarirí-yántáá'á anón-ontamba tuwésa maimái umásokaawe.
17-18 mimbórá-táwai miwítí anón-oisamba sáwísawaa umásukaiye sénááowe. nompí-
sípíyó tivoísáíye nompí-sípívímbá mayáímá kwémayaawaiye nompí-sípívímbá úwoi
kwénaaowaiye nompí-sípívímbá óísamba tíma'maesa kwénaaowaiye miráumai-kwaasi
mindáópa'a iramá kwégain-umumba awánésa némpa'a mésa sésa mindáókoma
amápa'-naokomba usáyaaitarain-daokoman-iye sésa
19 tirunkó sáwí'a ínasa ovaimá káúmai ti'nómpá'á avésa toikampói'a urésa ivi'á
kwétesa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye.
mindáópaken-kwaasi sáwívar-oisamba makáamba pósa nompí-sípívímbá kwénaaon-
kwaasi amáparawai sáwívar-ontamba mairáawe. mimbórá-táwai mindáó'a sáwísawaa
umásukaiye sénááowe.

20 kemá Yóni súnda keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawaiye Áánútuna kwaásiye
Ísuna aantá-kwaasiye Áánútun-aai simátímakaawaiye tirunkó kawe'á íníye. Pépíróni-
naopaken-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátínkáamba póna Áánútu anondá sáwí-
meyamba timínana póna tirunkó kawe'á íníye kemá Yóni súne.

21 minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako asirayáwáí anón-ontamba umbaiyé
tón-ontamba maimaéna uwí-nómpímbá mámetuwena séna minúmbáí-óntámbó
máasiramaimo mámetuwáúndamo nompímbó kumeémenamo aúyokwintemba
minánón-dáóko Pépíróni-naokomba asiramái sáwísawaa umásuwaanasa íma ó'a
ónááowe.
22 mindáópa'a kwaási íma ó'a uwíremba tuvuwésa kámoyamba tésa nasé'nasepaamba
tésa imá sésa íma mirá síyasa isánááowe. amápa-tantaa'a íma taróriyasa
awánanaaowe. toómbá íma agáyémba awánanaaowe.
23 oómbá íma kúra'maesa nááíyamba awánanaaowe. aaraiyé kwaaiyé íma mésa
unáánkwátói-i'o káínda íma awánanaaowe. mindáópaken-kwaasi óísamba tíma'maesa
kwénaaon-kwaasi amápa'-marava'o tíma'mae kwénaaon-kwaasi usáyaaitaraawe.

pukaa'ó agáyáamba amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa kampa'á sésa kawe'á kwéowe sésa misáwí-ámbá kwakáawe.
24 mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Áánútun-aai simátímakaawaiye Áánútuna kwaásiye tínkamuwasa pukáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímakaiye siráiye.

19

kwíyómpa'a imá siráan-kwasai.

1 simásuwowasa kwíyómpakemba sáwíva-kwaasimo kwésuntemba suwa'á isááwánasa sésa
Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. kentáási Áánútu amápa-tantaa'a usáyaaitarena kwená ááimba ó'oran-aaimba isaná asirayánkwáráwáí ména
2 mindáyavena misáwí-méyámbó tímakaimba kawe'á umái arupí uráiye. mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. mindáópaken-kwaasi Áánútuna kwayó'nárawa'a tínkamowasa pukáamba póna anondá sáwí-meyamba tímakaiye
simásuwesa
3 ó'a sésa
Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. mindáópa'a iramá kwégena úmúmba úmae kwéiyena íma ánásaniye
suwasá
4 moórá-kwaai aíyayaan-umai éíyain-anon-kwaasiye éíyaimbo túvamaimo máyówaiye Áánútu kawááin-avara'a máyowai aúranka'a kívairesa kwená imáyáa mósá marésa sésa árair-aimba isatá Áánútu áwíta mósá kwémaraumne siráawe.
5 suwaná minkákémbá kawááin-avarakemba aaigówé su'mai séna keinárawa'a anón-kwaasivinkene úwoi-kwaasivinkene Áánútuna kwayó'nárawa'a kwenaísamaivimbo máyáawai amáparawai kwenáwí'a mósá máráaro siráiye.

Ísu kwená kwaási kwétirain-kwasai.

6 simásuwowasa sáwíva-kwaasimo suntembá kwésuwana nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaaimo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa anónka'a sésa
kentáási Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáiwai kwégawaa-isata póta kwenáwíta mósá kwémaraumne.
7 aúwinimbo tuwai'máátópa'o kwígwáesamo tokwaa ontembá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai kuntiránín-kanaa amu'marésa ménaaon-kanaa kwétisana póna sirunkóyá aamoiyá kwéisata kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye kwésune.
8 Áánútu Ísumo kuntiránín-kwaasi kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umátínkáísasa méraawe siráawe.
minúnánkwátóigona ááimba Áánútuna kwaási arupí-mayaima kwémayaawe.
9 minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako Ísun-aaiyavai áraire kwésewaiyavena imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanáímbó simáménda aúváívimba agayaaó. kentí sáwí-meyamba mairáiwaina aaraimó tokwaa on-tánómbá nánááontavena Áánútu kwétaayain-kwaasi tirunkó aamoí kwéiye simásímatuwena séna Áánútu mináímbá árai'a siyé kwíyómpaken-kwayo'nako simásimuwa'a
10 kwená imáyáa mósá maránáe kwése'a aísamaivimba kívairaawanana simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o é'o Ísumo siráimbo taagwiyavúntemba kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma

mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó simásímakaiye. Áánútun-aai simátíméwaimo sembá Ísuntavesa kwésewe.

Ísuntavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

11 minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana moórá-poigo áwí'a ósimba ména moóráwaimba ayáá'mare máyowana kwenáwí'a árai'na'a éna arupí umái máyainda'a póna aaivimbó maitínkáimba arupí kwéena áái'o tíyáímba arupí kwéena

12 aúranko iraráámbá kwégowana a'nómpímbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a sáwíva'a kwiréna kwenane'á moórá-awi'a agaimakówana mináwíkóná ááimba ó'owi íma ísówana kwewé su'mai kwéisena

13 kwená unáánkwátói naaevímbá tu'mái umásokowasa kwenáwí'a Áánútuna imáyáa agaráátínkáiwai Áánútun-aaigoman-iye kwésuwasa

14 kwíyómpakewai áái'o tiyánáaowai kwayán-ósín-arósáánumpimba mésa kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umásokesa kwenánaaemba kwárówana

15 kwenóipinkemba taánasatama áwááigwara'a kwáyowana amápa'-maravaken-kwaasi karánín-tanasatama kwáyowana asirayán-támayo'a tokéna asiramái kawáá íníye. Áánútu amápar-asirayankwarawai kwená namuro-kwáásíyávéna anón-awaa'a tiyínana asirayán-támayo'a tokáiwai sáwí-meyamba timínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba mirá-sáwí-méyámbá timíníye.

16 kwená unáánkwátóirare amúntánkáré áwí'a agaimaréna séna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwaiman-iye séna agaimakáiye.

17 agaimarówa'a awánaawanda moóráwai kwíyómpaken-kwayo'nako aaváúmó kwáyonka'a ména sanaan-úrambo araravámaenamo kwénaain-dumaontavena anónka'a séna Áánútu anón-tomba kwaási timakáán-tómbá timínímba pósa tayorupanááowe.

18 kawáá-kwáási timaré i-kwáásití anón-kwaasi timaré asirayán-kwáási timaré ósinton-timare tiyáá'maesamo kwénaaon-kwaasi timaré amápa-kwaasi timaré úwoi kwénaaon-kwaasi timaré ó'owiti mayáímó kwémaesamo meéyámbó ímo kwémayaan-kwaasi timaré anón-kwaasi timaré úwoi-kwaasi timaré miráumai-kwaasiyon-timare tamandaaró siráiye.

19 súwa'a awánaawanda anón-avaa-kwankoe amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiye miwítí i-kwáásíyé torupésa ósin-arósáánumpimba máyowaiye kwená kwaásiye áái'a tiyáíyanesa toruparówasa

20 ósin-aróráánumpimba máyowai anón-avaa-kwankomba tátoresa kampar-áímbó simátímakowaimba tátokowana kwemá ááéma anón-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena anón-avaa-kwankona aúváímo tine'ó agaimakáan-kwaasi kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáamo mósá makáan-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkarowainte anón-avaa-kwankonte mindárai tátokesa úwoi máyówasa sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a túwówana

21 ósin-arósáánumpimba máyowai minkáé'náraiti kwaási óipinken-tanasatanei karówasa putásowana numayónkó tima'á ááinaraiye.

20

ayáátááka'a 1,000 ima kwémaen-kwasai.

1 ááinasuwowa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'nako kuména avéúníyaaim-baipinken-kima tokéna asirayán-ándá umbaí tón-andama tokéna

2 arááínkómbá kuntátokena naaóvá'á marapá'á iraankavayaambá aúkéna marapá-kwáási kampar-áímbá simátíma'maena iráiwai áwí'a Sáátáánigomba kuntáto'mai 1,000 ima úwoi ménintavena asááúmarena
3 avéúníyaaim-baipimba awéntayuwena óika'a awááumai sanómbá támakaimba 1,000 ima mimpímbá ména amápa'-maravaken-kwaasi kampar-áímbá simátiminasa árai'a siyé seváímpóna mimpímbá ména 1,000 ima ánásainana ayúrankainana sáwíyanka'a naaíníye.
4 minkákémbá awánaawanda kawááuwaiti avamá kwáyowasa minkávámbá kwaási máyówana Áánútu imáyáa timúwasa kwaásiti ááimba tísaa umai isánááomba awánaawanda kwaási timambá kwáyowai Áánútun-aai Ísumo siráimba simátímúwasa tinumarambá arátúwówasa pukáawai miwímá anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe ímo mósá makówai anón-avaa-kwankona aúvái túwayaankaare tiyáánkare ímo agaimakówai miwímá pukáampinkemba usásinesa Ísu Káráísitiye kawáá ésa 1,000 ima ménaaowe.
5 minkánáá kwaási pukémpinkemba usásinanaaon-kanaa aiva-kánáá ínasa 1,000 ima maisuwésa ó'on-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe.
6 pukémpinkembo aiva'ó usásinanaaowai tirunkó kawe'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iramó kwégaim-barupatavesa íma táátavai ésa Áánútuna mayáí Ísu Káráísitina mayáí kwémaesa Káráísitiye kawáá-máyáí kwémaesa 1,000 ivimba mirá ónááowe.

Sáátáánigomba usáyaaitain-kwasai.

7 1,000 ima maisuwéna Sáátáánigomba ayúrankainana
8 amápa'-marava'a kwénaaena amápa-kwaasi kampar-áímbá simátíma'maena kwénaaena Kóko-kwaasiye Mékoko-kwaasiye áái'o tiyáíndayavena tí'maena sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpawanda-kwaasi mésa
9 amápar-ayampa'a kwaási-marimba kwimakésa tésa Áánútuna kwaási máyópa'a Áánútu mindáópa'a imáyáa kwéin-daopa'a taúkúmaresa máyówana kwíyómpakemba iramá kuména minkwáási kunkavútuwowana
10 Áánútuma kampar-áímbó simátímakowaimba Sáátáánigomba táto'mai sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a améntayuwena anón-avaa-kwante kampar-áímbó simátímakowainte timéntayukaim-baipimba améntayuwowana tí'a úmae kwéiyena íma ánásaniye.

pukáan-kwaasiti ááintavai tísaa ínín-kwasai.

11 minkákémbá awánaawanda kawááin-avama anómba kwayá-ávámá kwáyowana moóráwai minká'á máyowana kwenópakemba maramá kwíyóm-baru'a taaínkaar-uréna aúyokuwa'a
12 awánaawanda pukáan-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawááin-avaona aúrampa'a máyówana Áánútu aúvái-kwandaaiyomba awaséna moórá-kwandaaivimba kwaási aúnái'o umáímo maí'mai'a ónááowai túwí'a kwáyowana évaka-kwandaaivimba kwaási marapá'ó uráan-aimba kwáyowana Áánútu mináúvái awánéna miwítí ááimba tísaa umai kwéisena aaivimbá maitínkaraiye.
13 uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi usásinowasa mara-úrapa'o pukáan-kwaasi usásinowasa pukáan-kwaasi timambá kwáyowai usásinowana Áánútu moórá-mora-kwaasi miwítí ááimba tuwánéna aaivimbá maitinkéna
14-15 kwaási aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakón-kwandaaivimba ímo túwí'o agaimakówai Áánútu sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéum-barupa'a timéntayuwowasa kwaántái maru'á ánásowasa kwaási íma ókwara'a púwúwa'a awánaraumne.

21

aúná-mara aúná-kwiyom-barukona kwaasái.

1 minkákémbá awánaawanda marawé kwíyóm-barure ánásaguwana aúná-marawe aúná-kwiyom-barure kwáyowana marará'á uwí-nómbá íma kwáyowa'a
2 awánaawanda aúná-nao'a kawe'-náór-úramba kwíyómpa'a paárurena Áánútunopakemba kuména Yérúsaremu-naopakaan-dao'a úmbanivo aúná-nao'a úwana aúwininko aúná-unankwatoi konaarirí úmarenamo awaikónópa'o kwintembá mindáó'a konaarirí úmakowana
3 kawááin-avarakemba moóráwai anónka'a séna ívé'a Áánútumo ménimba kwaásivimba ména miwísé máyainasa miwí kwená kwaási-i'a íyana miwísé ména íma tiyuwéna
4 miwí ti'numá uwátiyuwainana ááéraan-tantaa'a amápa'a ánásasuwainasa pósa íma puwésa íma toikampói'a ésa íma ivi'á tésa íma tí'a éna mirá íníye siráiye.
5 súwana kawááin-avara'a máyowai séna amápa-tantaa'a aúnáma kwéune simásuwena séna maanáímbó simámunda aúváívimba agayaaó. mináímbá árair-aimba póna paáriniye simásimena
6 séna amápa'-mayai ánásagwiye. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápa-tantaakona ááimba kemá úne. nontávái táái tinkáíndawai nombá tíménasa íma meéyámbaraiyamba úwoi tíménasa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe.
7 sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesópakemba kawe-tántáá'á amápa'a tíménda miwítí Ísóigo onasá kesí iyámpói'a ónááowe.
8 ánivo ímo asiramái kesé máyáawaiye ímo kesé aráápamai máyáawaiye sáwí'o umái máyáawaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáíyé aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á on-kwáásíyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máráawaiye kampar-áímbó kwésewaiye mirámó on-kwáási sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéim-barupa'a Áánútuna némpa'a mésa maí'mai'a ónááowe siráiye.
9 súwana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokésa avakaeté-sawi-meyamba tímakowaivinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a Ísun-aaiyavesa áraire kwésewai kentí sáwí-meyambo mairáiwaina aúná-ininkaani'o on-kwáási agaráárankáano súwana
10 Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana sí'maena anón-omapa'a ayáátáár-omapimba móisinkena awánaao súwa'a awánaawanda kawe'-náór-úramba Yérúsaremu-naopakaamba kwíyómpakemba Áánútunopakemba kumúwana
11 Áánútuna ságayamba mindáópa'a kwáyontavena mindáó'a sán-kówasa anón-ontambo kwétuwesamo mairáan-ontambo taayáná-kwisiyan-ontambo makáawanamo sámo kaintembá mindáó'a mirá éna sán-kwégowasa
12 ií'á óntandei sanaan-úramba úmakowana minípímbá ontamá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontama kwáyowasa minóntárá'á kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáinarau kárákwiresa máyówana Ísareri áánimbaa túwí'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáiwai túwí'a minóntárá'á agaimakówana
13 aaváúmó usón-ayampa'a kaumbo-óntámá kwáúwana aaváúmó kumperón-ayampa'a kaumbo-óntámá káúwana évarevar-akwampa'a kaumbo kaumbó kwáyowasa
14 óntamba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánká'á ií'á úmakowasa minóntánká'á kentáási sáwí-meyambo mairáiwaina aantá-kwaasi túwí'a agaimakówa'a awánaraumne.

15 awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nakomo simásímakaiwai ayáámpimba moórá-tamayo'a kóri-ontandei úmakon-tamayo'a tokéna mindáóre minóntáwé miníré agam-baráínda-tamayo'a tokéna
16 mindáópa'a kwená támayo'nei évarevar-akwampa'a agambaréna toráúva'a agam-barówana amápar-awampa'a mimbórái'a éna ayáátáá'a 12,000 úwana
17 iíkóná a'nónká'ó agambarómba 144 úwana kwaásimo táámpomba mirá úwana
18 miní'á taayáná-kwisiyan-ontandei úmakesa mindáó'a kóri-ontandei úmakowana ságayani'a kwéuwasa
19 ií'á úmakon-ontanka'a konaarirí úmakesa kawer-óntándéí konaarirí úmakesa aiva'á taayáná-kwisiyan-ontamba makésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a kwayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa
20 miwá avóvomayaa'a avután-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miráumai-ontamba konaarirí úmaresa
21 moórá-ontara'a suwáásuwaakinei úmakesa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakinei minóntárávámbá úmakesa aambá kóri-ontandei kwi'makówana ságayani'a uráiye.

22 ságayani'a úwana Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawaiye kentáási sáwí-meyamba mairáiwaiye máyóyana póna mono'-námbá íma kwáyowa'a awánaawanana
23 mindáópa'a Áánútuna ságayanko sáma kwégamatinkowana kentáási sáwí-meyamba mairáiwai mirá kwéuwana póna aaváúmá kwíyómba mindáópa'a íma kwáyowa'a awánaawanana
24 mindáópa'o sámo kwégamatinkaiwai amápa'-maravaken-kwaasi sáma kamátinkainasa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi túwí'o kwéiyiwai mindáópa'a komáyaiyana
25 mindáópa'a no'wáání'a íma ínasa pósa iír-óntámá íma úmaresa úwoi tisuwéwana kwáyainasa
26 amápa'-maravaken-kwaasi túwí'o kwéiyiwai miwítí kawe-tántáá'á maimaésa mindáópa'a komáyaiyana
27 mindáópa'a sáwí-yantaa'a íma kwáyainasa sáwí'a kwéiyawaiye kampar-áímbá kwésiyawaiye íma komaíyasa kentáási sáwí-meyamba mairáiwaina aúváí-kwandaaivimba aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakáinda-kwaasiye su'mai mindáópa'a koménaaowe.

22

1 minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako moórá-nomba agaráásinkowana mindómbá ságayan-domba úwasa kwaási nésa maí'mai'a ónááon-domba Áánútuwe kentáási sáwí-meyamba mairáiwaintei avarákémbá kwégumumba
2 mindáókona aampimbá kwégumuwana évarevar-awampa'a taaimá kwéna arambá irówana kwaási nésa maí'mai'a ónááon-taeramba moórá-kwiyontavai moórá-kwiyontavai arambá imaé kwéiyena úwana mintáyánama amápa-kwaasi kwénewana íma tí'a éna ánásainana
3 Áánútumo sáwí'a kwéovo túwáaro sínda-yantaa'a íma kwáyainana Áánútuwe kentáási sáwí-meyamba mairáiwaintei avamá kwáyainasa kwená kwayó-kwáási kwená imáyáa mósá marésa
4 kwenói'a awánésa kwenáwí'a túwayaanka'a agaimaráíyana

5 no'wáámba íma ínana aa'á íma káínana Ísóigo Áánútu sáma kwégamatinkainasa pósa
oómbá íma kúra'mare maésa kawáá-máyái maimaésa kwéiyesa ménaaowe.
6 minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako simásimena séna mináímbá árair-aimba
póna paáriniye. Ísóigo Áánútu kwenáái simátímáwai kwenamankómbá tímíwai kwená
kwayó'nákómbá kwíyómpakemba ai'maréna séna sáwíyanka'o paárinin-tantaa'a kesí
mayáí-kwáásí agaráátinkaao siráiye súwana
7 Ísu séna isaaó. sáwíyanka'a kumónaumne. mináúváívímbó kwáyáin-aimbo
sáwíyanka'o paárinin-aimbo isésamo taagwiyavónááowai tirunkó aamoí íníye Ísu
siráiye.
8 súwa'a kemá Yóni mináímbá isé'a awáné'a kwíyómpakewai agaráásínkaraiwai
aísamaivimba kívaire'a kwená imáyáa mósá maránáe sé'a ówánana
9 simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásimo Áánútun-aaimo
simátímakaandawaiyemo maanáúváívínkén-áímbó taagwiyávón-kwaasiyemo Áánútuna
kwayó'nárawa'o ontembá kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma
mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó siráiye.
10 simásímatuwena séna maanáúváívínkén-áímbá paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a
paárinivo íma aúpá'á maré avora'á maraaó.
11 minkánáámó tínímba sáwí'o kwéiyawai sáwí'a íyasa sáwí'o umái máyaiyawai sáwí'a
umái maíyasa kawe'ó kwéiyawai kawe'á íyasa kawe'á umái máyaiyawai kawe'á umái
ménaaowe siráiye.
12 súwana Ísu séna ísáaro. sáwíyanka'a kumónaumne. kemó kwémayaam-bayaigona
meéyámbá maimaé'a kumónaumne.
13 aivaré naaéna miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a
ónaumne Ísu siráiye.
14 súwasa mindáókona ontará'á iyésa taaéramba nésa maí'mai'a ónááontavesa
unáánkwátóimo sese owanamó kawe'ó kwéintemba miwímá kawe'á umái máyáawana
tirunkó aamoí kwéiye.
15 sáwí'o umáímo máyáawaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á kwéowaiye aarai-
úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáíyé kampar-
ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máráawaiye kampar-áíntávésа aamoí
owáíyé mirámó úmae kwénaaowai mindáópa'a íma iyónááowe.
16 Ísu séna kemá Ísu kwíyómpakemba kesí kwayó'nákómbá ai'maráúnana kentópa'a
kuména mináímbá Ísóigona kwaási isáígwáe séna kusimátímakaiye. kemá Tévíti
aísaavutantamba uráundawai é'a aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-o'a kemá úne Ísu
siráiye.
17 súwasa Áánútun-amankoe kentáási sáwí-meyamba mairáiwaina aúná-ininkaani'o
on-kwáásíyé sésa Áánútunopa'a teró kwésiyasa mináímbá kwéisaawai Áánútunopa'a
teró sénááowe. nontávái táái kwétinkaindawai Áánútunopa'a teró. Áánútunopa'a kónáe
síyawai tíyana Áánútu maí'mai'a ónááon-domba úwoi timínasa nésa maí'mai'a ónááowe.
18 kemá Yóni paárinin-tantaa'a maanáúváívímbá agaimaré'a maanáúváívínkén-
áímbá isánááon-kwaasiyave'a asiramái sé'a maanáímpímbó évakarawaimo kentí
imáyáavinken-ainkwara'o síyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timínímba agaimaré'o
simátimunda-sawi-meyamba timíniye.
19 évakarawaimo maanáíntómpínkémbó paárinin-tantaa'o tínaaembo umámiyanamo
éna Áánútu minkwáásíyávéna séna minkáwé'-náópar-uramba íma iyé'a maí'mai'a
ónááon-taeramba íma nánááowe. maanáúváívímbó simátimunda-aintavena síníye
kemá Yóni kwésune.

20 mináímbá árair-aimban-iye kwésiwai sáwíyanka'a kumónaumne sisa'á árair-aimban-ivo Ísóigo Ísu árai'a úwoi kumuwó kwésune.
21 Ísóigo Ísu Áánútuna kwaási úwoi kwétuwa'naa-ina'a máéro. mináímbá árair-aimban-iye.
mináímbá ánásaiye.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mátíyu 1:1–2:12
2	Mátíyu 2:13–3:6
3	Mátíyu 3:7–4:11
4	Mátíyu 4:12-25
5	Mátíyu 5:1-26
6	Mátíyu 5:27-48
7	Mátíyu 6:1-24
8	Mátíyu 6:25–7:14
9	Mátíyu 7:15-29
10	Mátíyu 8:1-17
11	Mátíyu 8:18-34
12	Mátíyu 9:1-17
13	Mátíyu 9:18-38
14	Mátíyu 10:1-23
15	Mátíyu 10:24–11:6
16	Mátíyu 11:7-30
17	Mátíyu 12:1-21
18	Mátíyu 12:22-45
19	Mátíyu 12:46–13:23
20	Mátíyu 13:24-46
21	Mátíyu 13:47–14:12
22	Mátíyu 14:13-36
23	Mátíyu 15:1-28
24	Mátíyu 15:29–16:12
25	Mátíyu 16:13–17:9
26	Mátíyu 17:10-27
27	Mátíyu 18:1-22
28	Mátíyu 18:23–19:12
29	Mátíyu 19:13-30
30	Mátíyu 20:1-28
31	Mátíyu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Mátíyu 21:23-46
2	Mátíyu 22:1-33
3	Mátíyu 22:34–23:12
4	Mátíyu 23:13-39
5	Mátíyu 24:1-28
6	Mátíyu 24:29-51
7	Mátíyu 25:1-30
8	Mátíyu 25:31–26:13
9	Mátíyu 26:14-46
10	Mátíyu 26:47-68
11	Mátíyu 26:69–27:14
12	Mátíyu 27:15-31
13	Mátíyu 27:32-66
14	Mátíyu 28:1-20
15	Mááka 1:1-28
16	Mááka 1:29–2:12
17	Mááka 2:13–3:6
18	Mááka 3:7-30
19	Mááka 3:31–4:25
20	Mááka 4:26–5:20
21	Mááka 5:21-43
22	Mááka 6:1-29
23	Mááka 6:30-56
24	Mááka 7:1-23
25	Mááka 7:24–8:10
26	Mááka 8:11–9:1
27	Mááka 9:2-29
28	Mááka 9:30–10:12

date	Scripture
1	Mááka 10:13-31
2	Mááka 10:32-52
3	Mááka 11:1-26
4	Mááka 11:27–12:17
5	Mááka 12:18-37
6	Mááka 12:38–13:13
7	Mááka 13:14-37
8	Mááka 14:1-21
9	Mááka 14:22-52
10	Mááka 14:53-72
11	Mááka 15:1-47
12	Mááka 16:1-20
13	Árúku 1:1-25
14	Árúku 1:26-56
15	Árúku 1:57-80
16	Árúku 2:1-35
17	Árúku 2:36-52
18	Árúku 3:1-22
19	Árúku 3:23-38
20	Árúku 4:1-30
21	Árúku 4:31–5:11
22	Árúku 5:12-28
23	Árúku 5:29–6:11
24	Árúku 6:12-38
25	Árúku 6:39–7:10
26	Árúku 7:11-35
27	Árúku 7:36–8:3
28	Árúku 8:4-21
29	Árúku 8:22-39
30	Árúku 8:40–9:6
31	Árúku 9:7-27

date	Scripture
1	Árúku 9:28-50
2	Árúku 9:51–10:12
3	Árúku 10:13-37
4	Árúku 10:38–11:13
5	Árúku 11:14-36
6	Árúku 11:37–12:7
7	Árúku 12:8-34
8	Árúku 12:35-59
9	Árúku 13:1-21
10	Árúku 13:22–14:6
11	Árúku 14:7-35
12	Árúku 15:1-32
13	Árúku 16:1-18
14	Árúku 16:19–17:10
15	Árúku 17:11-37
16	Árúku 18:1-17
17	Árúku 18:18-43
18	Árúku 19:1-27
19	Árúku 19:28-48
20	Árúku 20:1-26
21	Árúku 20:27-47
22	Árúku 21:1-28
23	Árúku 21:29–22:13
24	Árúku 22:14-34
25	Árúku 22:35-53
26	Árúku 22:54–23:12
27	Árúku 23:13-43
28	Árúku 23:44–24:12
29	Árúku 24:13-53
30	Yóni 1:1-28

date	Scripture
1	Yóni 1:29-51
2	Yóni 2:1-25
3	Yóni 3:1-21
4	Yóni 3:22–4:3
5	Yóni 4:4-42
6	Yóni 4:43-54
7	Yóni 5:1-23
8	Yóni 5:24-47
9	Yóni 6:1-21
10	Yóni 6:22-40
11	Yóni 6:41-71
12	Yóni 7:1-29
13	Yóni 7:30-52
14	Yóni 7:53–8:20
15	Yóni 8:21-30
16	Yóni 8:31-59
17	Yóni 9:1-41
18	Yóni 10:1-21
19	Yóni 10:22-42
20	Yóni 11:1-53
21	Yóni 11:54–12:19
22	Yóni 12:20-50
23	Yóni 13:1-30
24	Yóni 13:31–14:14
25	Yóni 14:15-31
26	Yóni 15:1-27
27	Yóni 16:1-33
28	Yóni 17:1-26
29	Yóni 18:1-24
30	Yóni 18:25–19:22
31	Yóni 19:23-42

June

date	Scripture
1	Yóni 20:1-31
2	Yóni 21:1-25
3	aantá-kwaasi 1:1-26
4	aantá-kwaasi 2:1-47
5	aantá-kwaasi 3:1-26
6	aantá-kwaasi 4:1-37
7	aantá-kwaasi 5:1-42
8	aantá-kwaasi 6:1-15
9	aantá-kwaasi 7:1-29
10	aantá-kwaasi 7:30-50
11	aantá-kwaasi 7:51–8:13
12	aantá-kwaasi 8:14-40
13	aantá-kwaasi 9:1-25
14	aantá-kwaasi 9:26-43
15	aantá-kwaasi 10:1-33
16	aantá-kwaasi 10:34-48
17	aantá-kwaasi 11:1-30
18	aantá-kwaasi 12:1-23
19	aantá-kwaasi 12:24–13:12
20	aantá-kwaasi 13:13-41
21	aantá-kwaasi 13:42–14:7
22	aantá-kwaasi 14:8-28
23	aantá-kwaasi 15:1-35
24	aantá-kwaasi 15:36–16:15
25	aantá-kwaasi 16:16-40
26	aantá-kwaasi 17:1-34
27	aantá-kwaasi 18:1-21
28	aantá-kwaasi 18:22–19:12
29	aantá-kwaasi 19:13-41
30	aantá-kwaasi 20:1-38

date	Scripture
1	aantá-kwaasi 21:1-16
2	aantá-kwaasi 21:17-36
3	aantá-kwaasi 21:37–22:16
4	aantá-kwaasi 22:17–23:10
5	aantá-kwaasi 23:11-35
6	aantá-kwaasi 24:1-27
7	aantá-kwaasi 25:1-27
8	aantá-kwaasi 26:1-32
9	aantá-kwaasi 27:1-20
10	aantá-kwaasi 27:21-44
11	aantá-kwaasi 28:1-31
12	Árómáa 1:1-17
13	Árómáa 1:18-32
14	Árómáa 2:1-24
15	Árómáa 2:25–3:8
16	Árómáa 3:9-31
17	Árómáa 4:1-12
18	Árómáa 4:13–5:5
19	Árómáa 5:6-21
20	Árómáa 6:1-23
21	Árómáa 7:1-14
22	Árómáa 7:15–8:6
23	Árómáa 8:7-21
24	Árómáa 8:22-39
25	Árómáa 9:1-21
26	Árómáa 9:22–10:13
27	Árómáa 10:14–11:12
28	Árómáa 11:13-36
29	Árómáa 12:1-21
30	Árómáa 13:1-14
31	Árómáa 14:1-23

date	Scripture
1	Árómáa 15:1-21
2	Árómáa 15:22–16:7
3	Árómáa 16:8-27
4	1 Kórínti 1:1-17
5	1 Kórínti 1:18–2:5
6	1 Kórínti 2:6–3:4
7	1 Kórínti 3:5-23
8	1 Kórínti 4:1-21
9	1 Kórínti 5:1-13
10	1 Kórínti 6:1-20
11	1 Kórínti 7:1-24
12	1 Kórínti 7:25-40
13	1 Kórínti 8:1-13
14	1 Kórínti 9:1-18
15	1 Kórínti 9:19–10:13
16	1 Kórínti 10:14–11:1
17	1 Kórínti 11:2-16
18	1 Kórínti 11:17-34
19	1 Kórínti 12:1-26
20	1 Kórínti 12:27–13:13
21	1 Kórínti 14:1-17
22	1 Kórínti 14:18-40
23	1 Kórínti 15:1-28
24	1 Kórínti 15:29-58
25	1 Kórínti 16:1-24
26	2 Kórínti 1:1-11
27	2 Kórínti 1:12–2:11
28	2 Kórínti 2:12-17
29	2 Kórínti 3:1-18
30	2 Kórínti 4:1-12
31	2 Kórínti 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Kórínti 5:11-21
2	2 Kórínti 6:1-13
3	2 Kórínti 6:14–7:7
4	2 Kórínti 7:8-16
5	2 Kórínti 8:1-15
6	2 Kórínti 8:16-24
7	2 Kórínti 9:1-15
8	2 Kórínti 10:1-18
9	2 Kórínti 11:1-15
10	2 Kórínti 11:16-33
11	2 Kórínti 12:1-10
12	2 Kórínti 12:11-21
13	2 Kórínti 13:1-14
14	Kárésiya 1:1-24
15	Kárésiya 2:1-16
16	Kárésiya 2:17–3:9
17	Kárésiya 3:10-22
18	Kárésiya 3:23–4:20
19	Kárésiya 4:21–5:12
20	Kárésiya 5:13-26
21	Kárésiya 6:1-18
22	Évésasi 1:1-23
23	Évésasi 2:1-22
24	Évésasi 3:1-21
25	Évésasi 4:1-16
26	Évésasi 4:17–5:2
27	Évésasi 5:3-33
28	Évésasi 6:1-24
29	Vírípai 1:1-26
30	Vírípai 1:27–2:18

date	Scripture
1	Vírípai 2:19–3:6
2	Vírípai 3:7–4:1
3	Vírípai 4:2-23
4	Kórósi 1:1-20
5	Kórósi 1:21–2:7
6	Kórósi 2:8-23
7	Kórósi 3:1-17
8	Kórósi 3:18–4:18
9	1 Tésárónaika 1:1–2:9
10	1 Tésárónaika 2:10–3:13
11	1 Tésárónaika 4:1–5:3
12	1 Tésárónaika 5:4-28
13	2 Tésárónaika 1:1-12
14	2 Tésárónaika 2:1-17
15	2 Tésárónaika 3:1-18
16	1 Tímóti 1:1-20
17	1 Tímóti 2:1-15
18	1 Tímóti 3:1-16
19	1 Tímóti 4:1-16
20	1 Tímóti 5:1-25
21	1 Tímóti 6:1-21
22	2 Tímóti 1:1-18
23	2 Tímóti 2:1-21
24	2 Tímóti 2:22–3:17
25	2 Tímóti 4:1-22
26	Táítási 1:1-16
27	Táítási 2:1-14
28	Táítási 2:15–3:15
29	Vírímóni 1:1-25
30	Ípíru 1:1-14
31	Ípíru 2:1-18

date	Scripture
1	Ípíru 3:1-19
2	Ípíru 4:1-13
3	Ípíru 4:14–5:14
4	Ípíru 6:1-20
5	Ípíru 7:1-19
6	Ípíru 7:20-28
7	Ípíru 8:1-13
8	Ípíru 9:1-10
9	Ípíru 9:11-28
10	Ípíru 10:1-18
11	Ípíru 10:19-39
12	Ípíru 11:1-16
13	Ípíru 11:17-31
14	Ípíru 11:32–12:13
15	Ípíru 12:14-29
16	Ípíru 13:1-25
17	Yémési 1:1-18
18	Yémési 1:19–2:17
19	Yémési 2:18–3:18
20	Yémési 4:1-17
21	Yémési 5:1-20
22	1 Pítaa 1:1-12
23	1 Pítaa 1:13–2:10
24	1 Pítaa 2:11–3:7
25	1 Pítaa 3:8–4:6
26	1 Pítaa 4:7–5:14
27	2 Pítaa 1:1-21
28	2 Pítaa 2:1-22
29	2 Pítaa 3:1-18
30	1 Yóni 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yóni 2:1-17
2	1 Yóni 2:18–3:2
3	1 Yóni 3:3-24
4	1 Yóni 4:1-21
5	1 Yóni 5:1-21
6	2 Yóni 1:1-13
7	3 Yóni 1:1-14
8	Yúte 1:1-25
9	paárurain-kwasai 1:1-20
10	paárurain-kwasai 2:1-17
11	paárurain-kwasai 2:18–3:6
12	paárurain-kwasai 3:7-22
13	paárurain-kwasai 4:1-11
14	paárurain-kwasai 5:1-14
15	paárurain-kwasai 6:1-17
16	paárurain-kwasai 7:1-17
17	paárurain-kwasai 8:1-13
18	paárurain-kwasai 9:1-21
19	paárurain-kwasai 10:1-11
20	paárurain-kwasai 11:1-19
21	paárurain-kwasai 12:1-18
22	paárurain-kwasai 13:1-18
23	paárurain-kwasai 14:1-20
24	paárurain-kwasai 15:1-8
25	paárurain-kwasai 16:1-21
26	paárurain-kwasai 17:1-18
27	paárurain-kwasai 18:1-24
28	paárurain-kwasai 19:1-21
29	paárurain-kwasai 20:1-15
30	paárurain-kwasai 21:1-27
31	paárurain-kwasai 22:1-21